חסידות · ברסלב · ספרי רבי לוי יצחק בנדר

ספר שיח שרפי קודש חלק ג

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר שיח שרפי קודש חלק ג

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-שיח-שרפי-קודש-חלק-ג/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

שיח שרפי קודש חלק שלישי 15
הקדמה לחלק שלישי 15
חלק שלישי 18
רבינו הקדוש זצ"ל 18
ליקוטים 18
ג-א 18
ג-ב 18
ג-ג 18
ג-ד 18
ג-ה 18
ג-ו 19
ג-ז 19
ג-ח 19
ג-ט 19
ג-י 20
ג-יא 20
ג-יב 20
ג-יג 21
ג-יד 21
ג-טו 21
ג-טז 21
ג-יז 21
ג-חי 21
ג-יט 22
ג-כ 22
ג-כא 22
ג-כב 22
ג-כג 22
ג-כד 22
ג-כה 23
ג-כו 23
ג-זך 23
ג-כח 23
ג-כט 23
ג-ל 23
ג-לא 23
ג-לב 23
ג-נב 24
ג-נג 24
ג-נד 24
ג-נה 24
ג-נו 24
ג-נז 25
ג-נח 26
ג-נט 27
ג-ס 28
ג-סח 28
ג-סט 28
ג-ע 29
ג-עא 29
ג-עב 29
ג-עג 29
ג-עד 29
ג-עה 29
ג-עו 30
ג-עז 30
ג-עח 30
ג-עט 30
ג-פ 30
ג-פא 30
ג-פב 30
ג-פג 31

ג-פד 31
ג-פה 31
ג-פו 31
ג-פז 31
ג-פח 32
ג-פט 32
ג-צ 32
ג-צא 32
ג-צב 32
ג-צג 32
ג-צד 33
ג-צה 33
ג-צו 34
ג-צז 34
ג-צח 34
ג-צט 34
ג-ק 37
ג-קא 39
ב-שלא 39
ג-קב 39
ג-קג 39
ג-קד 40
ג-קה 40
ג-קו 40
ג-קז 40
ג-קח 40
ג-קט 40
ג-קי 40
ג-קיא 40
ג-קיב 40
ג-קיג 41
ג-קיד 41
ג-קטו 41
ג-קטז 41
ג-קיז 42
ג-קיח 43
ג-קיט 43
ג-קכ 44
ג-קכא 44
ג-קכב 44
ג-קכג 44
ג-קכד 45
ג-קכה 45
ג-קכו 45
ג-קכז 45
ג-קכח 46
ג-קכט 46
ג-קל 46
ג-קלא 46
ג-קלב 46
ג-קלג 47
ג-קלד 47
ג-קלה 47
ג-קלו 48
ג-קלז 48
ג-קלח 48
ג-קלט 48
ג-קמ 48
ג-קמא 49
ג-קמב 49
ג-קמג 49
ג-קמד 49
ג-קמה 49
ג-קמו 49

ג-קמז 49
ג-קמח 50
ג-קמט 50
ג-קנ 50
ג-קנא 50
ג-קנב 50
ג-קנג 51
ג-קסה 51
ג-קסו 51
ג-קסז 51
ג-קסח 51
ג-קסט 51
ג-קע 52
ג-קעא 52
ג-קעב 52
ג-קעג 52
ג-קעד 52
ג-קעה 52
ג-קעו 53
ג-קעז 53
ג-קעז * 53
ג-קעח 54
ג-קעט 54
ג-קפ 54
ג-קפא 54
ג-קפב 55
ג-קפג 55
ג-קפד 55
ג-קפה 55
ג-קצ 55
ג-קצא 56
ג-קצב 56
ג-קצג 56
ג-קצד 56
ג-קצה 57
ג-קצו 57
ג-קצז 57
ג-קצח 57
ג-קצט 57
ג-ר 57
ג-רא 57
ג-רב 57
ג-רג 57
ג-רד 58
ג-רה 58
ג-רו 58
ג-רז 59
ג-רח 59
ג-רט 59
ג-רי 60
ג-ריא 60
ג-ריבי 60
ג-ריג 60
ג-ריד 60
ג-רטו 60
ג-רטז 60
ג-ריז 60
ג-ריח 60
ג-ריט 61
ג-רכ 61
ג-רכא 61
ג-רכב 61
ג-רכג 61
ג-רכד 62

ג-רכה 62
ג-רכו 62
ג-רכז 62
ג-רכח 62
ג-רכט 63
ג-רל 63
ג-רלא 63
ג-רלב 63
ג-רלג 63
ג-רלד 63
ג-רלה 64
ג-רלו 64
ג-רלז 64
ג-רלח 65
ג-רלט 65
ג-רמ 65
ג-רמא 65
ג-רמב 65
ג-רמג 65
ג-רמד 66
ג-רמה 66
ג-רמו 66
ג-רמז 66
ג-רמח 66
ג-רמט 66
ג-רנ 67
ג-רנא 67
ג-רנב 67
ג-רנג 67
ג-רנד 67
ג-רנה 67
ג-רנו 67
ג-רנז 68
ג-רנח 68
ג-רנט 68
ג-רס 68
ג-רסא 69
ג-רסב 69
ג-רסג 69
ג-רסד 69
ג-רסה 69
ג-רסו 70
ג-רסז 70
ג-רסח 70
ג-רסט 70
ג-ער 70
ג-רעא 70
ג-ערב 71
ג-רעג 71
ג-רעד 71
ג-ערה 71
ג-רעו 71
ג-רעז 71
ג-רעח 72
ג-רעט 72
ג-רפ 72
ג-רפא 72
ג-רפב 73
ג-רפג 73
ג-רפד 73
ג-רפה 73
ג-רפו 73
ג-רפז 73
ג-רפח 74

ג-רפט 74
ג-רצ 74
ג-רצא 74
ג-רצב 75
ג-רצג 75
ג-רצד 75
ג-רצה 75
ג-רצו 75
ג-רצז 75
ג-רחצ 76
ג-רצט 76
ג-ש 76
ג-שלא 76
ג-שב 76
ג-שג 77
ג-דש 77
ג-שה 77
ג-שו 77
ג-שז 78
ג-שח 78
ג-שט 78
ג-שי 78
ג-שיא 78
ג-שיב 78
ג-שיג 78
ג-שיד 79
ג-שטו 79
ג-שטז 79
ג-שיז 79
ג-שיח 80
ג-שיט 80
ג-שכ 80
ג-שכא 80
ג-שכב 80
ג-שכג 80
ג-שכד 80
ג-שכה 80
ג-שכו 81
ג-שכז 81
ג-שכח 81
ג-שכט 82
ג-של 82
ג-שלא 82
ג-שלב 83
ג-שלג 83
ג-שלד 83
ג-שלה 83
ג-שלו 83
ג-שלז 84
ג-שלח 84
ג-שלט 84
ג-שמ 84
ג-שמא 84
ג-שמב 84
ג-שמג 85
ג-שדמ 85
ג-שמה 85
ג-שמו 85
ג-שמז 85
ג-שמח 85
ג-שמט 86
ג-שנ 86
ג-שנא 86
ג-שנב 86

ג-שנג 86
ג-שנד 86
ג-שנה 87
ג-שנו 87
ג-שנז 87
ג-שנח 87
ג-שנט 87
ג-שס 87
ג-שסא 88
ג-שסב 88
ג-שסג 88
ג-שסד 88
ג-שסה 88
ג-שסו 88
ג-שסז 89
ג-שסח 89
ג-שסט 89
ג-שע 89
ג-שעא 89
ג-שעב 89
ג-שעג 90
ד-שיז 90
ג-שעד 90
ג-שעה 90
ג-שעו 91
ג-שעז 91
ג-שעח 91
ג-שעט 91
ג-שפ 92
ג-שפא 92
ג-שפב 92
ג-שפג 92
ג-שפד 93
ג-שפה 93
ג-שפו 93
ג-שפז 94
ג-שפח 94
ג-שפט 94
ג-שצ 95
ג-שצא 95
ג-שצב 95
ג-שצג 95
ג-שצד 95
ג-שצה 95
ג-שצו 96
ג-שצז 96
ג-שצח 96
ג-שצט 96
ג-ת 96
ג-תא 96
ג-תב 97
ג-תג 97
ג-תד 97
ג-תה 97
ג-תו 97
ג-תז 98
ג-תח 98
ג-תט 98
ג-תי 98
ג-תיא 98
ג-תיב 98
ג-תיג 99
ג-תיד 99
ג-תטו 99

ג-תטז 99
ג-תיז 99
ג-תיח 100
א-תשט 100
ג-תיט 100
ג-תכ 100
ג-תכא 101
ג-תכב 101
ג-תכג 101
ג-תכד 101
ג-תכה 101
ג-תכו 102
ג-תכז 102
ג-תכח 102
ג-תכט 102
ג-תל 102
ג-תלא 102
ג-תלב 103
ג-תלג 103
ג-תלד 104
ג-תלה 105
ג-תלח 105
ג-תלט 105
ג-תלו 105
ג-תלז 105
ג-תמ 106
ג-תמא 106
ג-תמב 106
ג-תמג 106
ג-תמד 106
ג-תמה 106
ג-תמו 106
ג-תמז 107
ג-תמח 107
ג-תמט 107
ג-תנ 107
ג-תנא 107
ג-תנב 107
ג-תנג 107
ג-תנד 108
ג-תנה 108
ג-תנו 108
ג-תנז 109
ג-תנח 109
ג-תנט 109
ג-תס 109
ג-תסא 110
ג-תסב 110
ג-תסג 110
ג-תסד 110
ג-תסה 110
ג-תסו 111
ג-תסז 111
ג-תסח 111
ג-תסט 111
ג-תע 111
ג-תעא 112
ג-תעב 112
ג-תעג 112
ג-תעד 112
ג-תעה 112
ג-תעו 112
ג-תעז 113
ג-תעח 113

ג-תעט 113
ג-תפ 113
ג-תפא 113
ג-תפב 113
ג-תפג 114
ג-תפד 114
ג-תפה 114
ג-תפו 114
ג-תפז 114
ג-תפח 114
ג-תפט 115
ג-תצ 115
ג-תצא 115
ג-תצב 115
ג-תצג 116
ג-תצד 116
ג-תצה 116
ג-תצו 116
ג-תצז 116
ג-תצח 116
ג-תצט 116
ג-תק 117
ג-תקא 117
ג-תקב 117
ג-תקג 117
ג-תקד 117
ג-תקה 117
ג-תקו 118
ג-תקז 118
ג-תקח 118
ג-תקט 119
ג-תקי 119
ג-תקיא 119
ג-תקיב 119
ג-תקיג 119
ג-תקיד 119
ג-תקטו 119
ג-תקטז 120
ג-תקיז 120
ג-תקיח 120
ג-תקיט 120
ג-תקכ 120
ג-תקכא 120
ג-תקכב 120
ה - קפה 121
ג-תקכג 121
ג-תקכד 121
ג-תקכה 121
ג-תקכו 122
ג-תקכז 122
ג-תקכח 122
ג-תקכט 122
ג-תקל 122
ג-תקלא 122
ג-תקלב 123
ג-תקלג 123
ג-תקלד 123
ג-תקלה 123
ג-תקלו 123
ג-תקלז 123
ג-תקלח 123
ג-תקלט 123
ג-תקמ 124
ג-תקמא 124

ג- תקמב 124
ג-תקמג 124
ג-תקמד 124
ג-תקמה 124
ג-תקמו 125
ג-תקמז 125
ב-ריז 125
ג-תקמח 125
ג-תקמט 125
ג-תקנ 126
ג-תקנא 126
ג-תקנב 126
ג-תקנג 126
ג-תקנד 126
ג-תקנה 127
ג-תקנו 127
ג-תקנז 127
ג-תקנח 127
ג-תקנט 127
ג-תקס 127
ג-תקסא 127
ג-תקסב 127
ג-תקסג 128
ג-תקסד 128
ג-תקסה 128
ג-תקסו 128
ג-תקסז 128
ג-תקסח 128
ג-תקסט 128
ג-תקע 129
ג-תקעא 129
ג-תקעב 129
ג-תקעג 129
ג-תקעד 129
ג-תקעה 129
ג-תקעו 129
ג-תקעז 130
ג-תקעח 130
ג-תקעט 130
ג-תקפ 130
ג-תקפא 130
ג-תקפב 130
ג-תקפג 131
ג-תקפד 131
ג-תקפה 131
ג-תקפו 131
ג-תקפז 131
ג-תקפח 131
ג-תקפט 131
ג-תקצ 132
ג-תקצא 132
ג-תקצב 132
ג-תקצג 132
ג-תקצד 132
ג-תקצה 133
ג-תקצו 133
ג-תקצז 133
א-תקנד 133
א-תשי 133
א-תשכ 134
ב-תקלא 134
ב-לה 134
ב-קסו 134
ב-קפא 135

ב-תקכ 135
ב-תקפג 136
ב-תקצב 136
ב-תרטז 136
ב-תרנח 136
ב-תרצה 137
ב-תשיט 137
ב-תשלח 137
ג-ס 137
ג-פג 138
ג-צה 138
ג-קיג 138
ג-קפא 139
ג-רמ 139
ג-רמז 139
ג-רסט 139
ג-רעא 139
ג-רפד 140
ג-רצט 140
ג-שטו 140
ג-שכד 140
ג-שמא 140
ג-שמז 141
ג-שעב 141
ג-תיא 141
ד-כט 141
ד-מב 142
ד-מג 142
ד-נח 142
ד-קצב 142
ד-רעז 142
ד-שסה 143
ד-תכה 143
ד-תלג 143
ד-תלו 143
ד-תמו 144
ד-תמז 144
ד-תנח 144
ד-תסא 144
ד-תפו 144
ד-תצג 145
ד-תקכג 145
ד-תקכז 145
ד-תקעד 146
ד-תקעח 146
ד-תקפז 146
ד-תרו 146
ד-תרל 146
ד-תרמג 146
ד-תרנח 146
ד-תרצג 146
ה-לז 146
ה- צג 147
ה- קעז 147
ה- קעח 148
ה- קעט 148
ה- קפ 148
ה- קפא 148
ה- קפב 149
ה- קפג 149
ה- קפד 149
ה- קפה 149
ה- קפו 150
ה- קפז 150

ה- קפח 150
ה- קפט 150
ה- קצ 150
ה- קצא 151
ה- קצב 151
ה- קצג 151
ה- קצד 151
ה- קצה 151
ה- קצו 152
ה- קצז 152
ה- קצח 152
ה- קצט 153
ה- ר 153
ה- רא 153
ה- רב 153
ה- ריג 153
ה- רכג 154
ה- רנד 154
ה - רעח 155
ה- רפה 155
ה- רצב 155
ה- שי 156
ה- שלג 156
ה- שלד 156
ה - תד 157
ה - תח 157
ה - תמ 157
ה- תנט 157
ו - קעד 160
ו - קפא 161
ג-תקצח 164
ג-תקצט 164
ג-תר 165
ג-תרא 165
ג-תרב 165
ג-תרג 165
ג-תרד 166
ג-תרה 166
ג-תרו 166
ג-תרז 166
ג-תרח 166
ג-תרט 167
ג-תרי 167
ג-תריא 167
ג-תריב 167
ג-תריג 167
ג-תריד 168
ג-תרטו 168
ג-תרטז 169
ג-תריז 169
ג-תריח 169
ג-תריט 170
ג-כתר 170
ג-תרכא 170
ג-תרכב 170
ג-תרכג 170
ג-תרכד 170
ג-תרכה 171
ג-תרכו 171
ג-תרכז 171
ג-תרכח 171
ג-תרכט 171
ג-תרל 172
ג-תרלא 172

ג-תרלב 172
ג-תרלג 173
ג-תרלד 173
ג-תרלה 173
ג-תרלו 174
ג-תרלז 174
ג-תרלח 174
ג-תרלט 174
ג-תרמ 174
ג-תרמא 174
ג-תרמב 174
ג-תרמג 174

שיח שרפי קודש חלק שלישי

הקדמה לחלק שלישי

בָּרוּךְ ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ וְחִפֵּץ ה' בְּיָדֵינוּ הַצְלִיחַ עַד הֲלוֹם לְהָבִיא לַדְּפוּס עוֹד שְׁנֵי כְּרָכִים חֲדָשִׁים אֵלּוּ, ה"ה "שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ" חֵלֶק שלישי וְרביעי, וְאָנוּ תִּקְוָה, בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, לְהַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתֵנוּ, עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְהוֹצִיא לְאוֹר עוֹד תַּעֲלוּמָה הֵם הַשִּׂיחוֹת, הַמַּאֲמָרִים, הַפִּתְגָּמִים וְהַהַנְהָגוֹת וְהַסְּפוּרִים מֵרַבֵּנוּ וְתַלְמִידָיו וְתַלְמִידֵי תַּלְמִידָיו אֲשֶׁר שְׁמוּעָתָם הָיְתָה מִפֶּה לְפֶה בֵּין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבַּדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים וּבְגֶדֶר תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּמֵחֲמַת שֶׁמִּיּוֹם לְיוֹם לְרֹב חֻלְשַׁת הַדּוֹרוֹת הוֹלְכִים וּמִשְׁתַּכְּחִים וּמִתְבַּלְבְּלִים הַדְּבָרִים, עַד שֶׁכִּמְעַט לֹא נִשְׁמַע שִׂיחָה נָאָה כְּמַאֲמָרָהּ אִי לָזֹאת, חָגַר בְּעָצְמוֹ עֹז הה' הרה"ח רא"ש חֲבוּרָתֵנוּ הַיָּקָר בָּאָדָם רַבִּי לוי יִצְחָק בֶּן-נְדָר שְׁלִיט"א וּפָתַח פִּיו בְּעֹז וְתַעֲצוּמוֹת לְסַפֵּר וְלָשִׂיחַ דְּבָרִים כַּהֲוָיָתָם כְּפִי שֶׁרָאָה וְשָׁמַע וְקִבֵּל, וְדָרְבֵּן וְחִזֵּק אוֹתָנוּ לְהָבִיא הַדְּבָרִים לִידֵי כְּתִיבָה וְהַדְפָּסָה וּכְדֵי לְהַחֲיוֹת בָּהֶם נַפְשׁוֹת הַחֲפֵצִים, וּלְהָבִין וּלְהַשִּׂיג עַל יְדֵי שִׂיחוֹת חֻלִּין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הֲבָנַת עֹמֶק תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, דְּהַיְנוּ שֶׁיָּבוֹאוּ דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ לִידֵי עֲבָדָא וּמַעֲשֶׂה בַּפֹּעַל, שֶׁלָּזֶה הָיְתָה עִקַּר כַּוָּנָתוֹ.

וְהִנֵּה בְּהֶכְרֵחַ לָנוּ לְבָאֵר לְכָל קוֹרֵא שֶׁיֵּדַע נְכוֹחָה כִּי שִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים אֵלּוּ עָבְרוּ מֵהֶם כְּבָר קְרוֹב לְמֵאתַיִם שָׁנָה וְאַף הַשִּׂיחוֹת מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ וְתַלְמִידֵי מוֹהַרְנַ"תְּ הִתְרַחֲקָה שְׁמוּעָתָם וְהִתְרַחֲשׁוּתָם קָרוֹב לְמֵאָה, אוֹ לְמֵאָה וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה, אֲשֶׁר עַל כֵּן אֵין בִּיכָלְתֵּנוּ לְקִבּעַ מִסְפּוּרִים וְשִׂיחוֹת אֵלּוּ שׁוּם עִנְיָן הַנּוֹגֵד בְּזִיז כָּל שֶׁהוּא הֲלָכָה פְּסוּקָה אוֹ יְסוֹד כָּל שֶׁהוּא בְּיסוֹד אֱמוּנָתֵנוּ וְתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, חָלִילָה, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם שִׁנֵּי הַזְּמַן לֹא נָגְסוּ בָּהֶם. וּכְמוֹ כֵן הִנְנוּ לְהוֹדִיעַ שֶׁכָּל מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ עַל חָסִיד פְּלוֹנִי אוֹ אַלְמוֹנִי, אֵינֶנּוּ מְתָאֲרִים אוֹתוֹ אֶלָּא בְּדֶרֶךְ כְּלָל, כִּי יְדַעְנוּ שֶׁמִּכָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה אֶפְשָׁר לְחַבֵּר חִבּוּר גָּדוֹל בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הֶחֵל מִיַּלְדוּתוֹ וְסִפּוּר הִתְקָרְבוּתוֹ לְדֶרֶךְ רַבֵּנוּ, וַעֲבוֹדָתוֹ אֶת ה' מֶשֶׁךְ יְמֵי חַיָּיו וּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים צְדָקָה וָחֶסֶד, וַעֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה וְלִמּוּד וְיִגִיעַת הַתּוֹרָה, וּבִפְרָט מִדַּת הָעֲנָוָה וְהַשִּׁפְלוּת וְהַחֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁאִפַּף אֶת כָּל אֶחָד, וְרֹב רֻבָּם שֶׁל הַשִּׂיחוֹת וְהַסִּפּוּרִים וְהַהַנְהָגוֹת וְיִחוּסָם שֶׁל כָּל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ נֶעְלָם לְגַמְרֵי וְלֹא נִשְׁאַר עִמָּנוּ כִּי אִם מְעַט דִּמְעַט מִמַּשׁ כִּטְפָּה מִן הַיָּם. וְגַם זֹאת לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ, שֶׁהִשְׁאִיר לָנוּ שָׂרִיד בַּדּוֹר הָאַחֲרוֹן הה' הרה"ח רַבִּי חַיִּים לֵוִי יִצְחָק זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁשָּׂם לִבּוֹ לְכָל הַשִּׂיחוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְכוּ' לְחָרְטָם עַלֵּי לִבּוֹ לְבַל יִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ, וּבְטוֹבַת עֵינוֹ הִנְחִילוֹ לְכָלָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, לְבַד מִדִּרְשׁוֹתָיו שֶׁדָּרַשׁ הַשֵּׂכֶל וְהָעֲרֶב בְּהִלְכוֹת עֲבוֹדַת ה' עַל פִּי דַּרְכֵי תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ וְתַלְמִידוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ זַצַ"ל, וְטוֹבָה עָשָׂה עִמָּנוּ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא שֶׁחָנָנוּ בְּזִכָּרוֹן דִּקְדֻשָּׁה עַד שֶׁלֹּא שָׁכַח אֲפִלּוּ תְּנוּעוֹת

וְנִגּוּן הַדִּבּוּר וְהַשִּׂיחָה כְּפִי שֶׁשָּׁמָעַם לְמַעְלָה מִשִּׁבְעִים שָׁנָה, וְהָיוּ אֶצְלוֹ הַדְּבָרִים חֲדָשִׁים מַמָּשׁ כַּיָּדוּעַ עַל לְכָל מַכִּירָיו.

גַּם רְאִינוּ לְהַנְצִיחַ כְּפִי הָאֶפְשָׁר אֶת אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים, שֶׁנֶּהֶרְגוּ וְנִרְצָחוּ, וּלְתַעְדֵּם לְמַעַן זִכְרוֹן דּוֹרוֹת הַבָּאִים, וְלָתֵת לָהֶם שֵׁם וּשְׁאֵרִית בָּאָרֶץ, וּכְמוֹ כֵן סֵדֶר יְחוּס בְּנֵי וְנֶכְדֵי רַבֵּנוּ וְתַלְמִידָיו זַצַ"ל, וְכֵן מִשְּׁאָר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ כְּפִי שֶׁעָלָה בְּיָדֵינוּ.

וְאֵיךְ נִתַּן לִכְתֹּב עֲשָׂרָה וַאֲפִלּוּ עֶשְׂרִים סִפּוּרִים מֵאֲנָשִׁים כָּאֵלּוּ עוֹבְדֵי ה' וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים מֻפְלָגִים שֶׁכָּל יְמֵיהֶם עָבְדוּ אֶת ה' וְכָל מַאֲוַיִם וּמַחֲשַׁבְתָּם דְּבוּקָה וּקְשׁוּרָה בִּלְבַד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְהִנֵּה הַרְבֵּה שִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים יֵרָאוּ כְּאִלּוּ מְיֻתָּרִים הֵם וְיִשְׁאַל הַשּׁוֹאֵל "מַה מְלַמְּדָנוּ"? אֲשֶׁר עַל כֵּן הִנְנוּ לְבָאֵר, שֶׁמַּחֲמַת הֱיוֹתֵנוּ נֶאֱמָנִים לִשְׁמוּעָה, וְיָדַעְנוּ שֶׁמַּאֲנָשִׁים צַדִּיקִים עַסְקִינַן, לֹא יָרַדְנוּ לְעֹמֶק הַדָּבָר לַחְתֹּךְ הַדִּין לוֹמַר זֶה נָאֶה וְזֶה לֹא נָאֶה, וְאִם יִמְצָא מָאן דְּהוּא עָנְיָן כָּזֶה וְלֹא עָרְבָה לוֹ שִׂיחָה זוֹ וְזוֹ, אִם שֶׁלֹּא דִּיַּקְנוּ, אִם שֶׁלֹּא שָׁמַעְנוּ וְהֵבַנּוּ הֵיטֵב הַדְּבָרִים וְכַדּוֹמֶה, יִחְיֶה נַפְשׁוֹ לְטוֹבָה בְּשִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים אֲחֵרִים, אוּלָם זֹאת כֵּן נֹאמַר שֶׁהִשְׁתַּדַּלְנוּ מְאֹד לִשְׁמֹעַ וּלְהָבִין הַדְּבָרִים וּלְדַיֵּק אַחֲרֵיהֶם בְּדִיּוּק אַחַר דִּיּוּק, וְרֹב הַדְּבָרִים נֶחְזְרוּ וְנִשְׁנוּ לְפָנֵי הרה"ח הַנַּ"ל וְאִם גָּרַע וְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם לֹא מָנַעְנוּ אֶת עֵטֵנוּ מִלְּתַקֵּן וּלְהָרְחִיב הַדָּבָר, וְאַיֵּה הַסּוֹפֵר וְהַמֵּבִין שֶׁיּוּכַל לְתָאֵר אֶת מַעֲלַת אֲמִיתַּת אִישׁ חֲמוּדוֹת זֶה, פֶּה מַפִּיק מַרְגָּלִיּוֹת, וּבְכָל פַּעַם בְּהִתְחַדְּשׁוּת נִפְלָאָה, בְּהַתְמָדָה עֲצוּמָה, מִתּוֹךְ מַשְׁבְּרִים וּמִכְשׁוֹלוֹת רַבִּים כָּל כָּךְ שֶׁעָבְרוּ עָלָיו מֶשֶׁךְ יְמֵי חַיָּיו, הֶחֵל מֵהַשָּׁנִים שֶׁלִּפְנֵי מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה, וְהַמִּלְחָמָה, וּשְׁנוֹת הָרָעָב וּפְרָעוֹת הַבּוֹלְשֶׁיבִיקִים וַעֲלִיַּת הַקוֹמוּנִיסְטִים, וְהַמְּסִירוּת נֶפֶשׁ לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וּמִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה וִישִׁיבָתוֹ בְּבֵית הַסֹּהַר וְדִין מִיתָה רוֹבֶצֶת עָלָיו, וְחַיֵּי גָּלוּת בְּטַשְׁטַקְנט וְגֶרְמַנְיָה וְכוּ' וְכוּ' עֲדֵי הַגִּיעוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמַה מְּאֹד דָּוָה וְנִשְׁפַּךְ לִבֵּנוּ כְּשֶׁבָּאנוּ לְהַתֵּק הַכְּתוּבִים וּבְמָקוֹם תֵּיבַת "שְׁלִיטָ"א נֶאֱלַצְנוּ לִכְתֹּב "זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה", גַּם זֹאת רָצִינוּ לְהַדְגִּישׁ שֶׁלִּפְעָמִים כְּשֶׁיֵּרָדְנוּ לְעֹמֶק כַּוָּנַת הַדִּבּוּר וְהַשִּׂיחָה, נִדְמֶה לְכְאוֹרָה לַקּוֹרֵא כְּאִלּוּ שִׁנִּינוּ בֵּין הַדִּבּוּר לְבֵין הַתַּרְגּוּם כְּאִלּוּ שִׁנִּינוּ בֵּין הַדִּבּוּר לְבֵין הַתַּרְגּוּם לְלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁלֹּא בְּמַעַל וְלֹא בְּרַשְׁלָנוּת נַעֲשָׂה הַדָּבָר, אֶלָּא מֵחֲמַת יְדִיעַת וַהֲבָנַת הַמְּסֻפָּר אִם בְּפֵרוּשׁ וְאִם בְּתִנּוּעַת וְנִגּוּן הַסִּפּוּר, וְהֵא לְךָ לְשׁוֹנוֹ הַזָּהָב שֶׁל הָרַמְבַּ"ם לְר"ש אִבֶּן תִּבּוֹן הַמְתַרְגֵּם זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "צָרִיךְ לַמַּעְתִּיק מִלְּשׁוֹן אֶל לָשׁוֹן שֶׁיְּבִין הָעִנְיָן תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ יִסְפֹּר אוֹתוֹ בְּמָה שֶׁיּוּבַן מִמֶּנּוּ הָעִנְיָן הַהוּא בַּלָּשׁוֹן הַהִיא, וְאִי אֶפְשָׁר מִבְּלִתִּי שֶׁיַּקְדִּים וְיֹאַחֵר, וְיוֹסִיף עַל מִלָּה אַחַת בְּמִלּוֹת רַבּוֹת, וְיוֹסִיף עַל מִלּוֹת רַבּוֹת בְּמִלָּה אַחַת, וְיַחְסֵר תֵּבוֹת וְיוֹסִיף תֵּבוֹת עַד שֶׁיְּסַדֵּר הָעִנְיָן וְיוּבַן לְפִי הַלָּשׁוֹן הַהִיא אֲשֶׁר יַעְתִּיק אֵלֶיהָ..."

עַד כָּאן. אֲשֶׁר עַל כֵּן יְדִיעָתֵנוּ לְכַף זְכוּת, וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמִים: קַל לִהְיוֹת מְבַקֵּר מִמְּחַבֵּר,

וְאַף-עַל-פִּי-כֵן נְבַקֵּשׁ מִכָּל קוֹרֵא בְּאִם יִמְצָא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן, אוֹ שׁוּם הֶעָרָה יוֹדִיעֵנוּ בְּעַל-פֶּה, אוֹ בִּכְתָב, וְאִם הָאֱמֶת עִמּוֹ, לֹא נָזוּז מִמֶּנָּה וּנְתַקֵּן הַדְּבָרִים בַּהַדְפָּסוֹת הַשְּׁנִיּוֹת. וְתוֹדָה רַבָּה הִנְנוּ לָתֵת לְכָל הַמְּעִירִים שֶׁהֵעִירוּ הֶעָרוֹת שׁוֹנוֹת, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נְתַקְּנָם כְּפִי הָאֱמֶת הַמִּתְבַּקֵּשׁ. וּכְמוֹ כֵן נְבַקֵּשׁ מִכָּל אֶחָד שֶׁשָּׁמַע דָּבָר נָאֶה מִדְּרָשׁוֹתָיו שֶׁבַּסֵּפֶר "סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת", מִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ עֲשָׂרוֹת בַּשָּׁנִים, וּבְעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ נַדְפִּיסֵם וְנוֹצִיאֵם לְאוֹר עוֹלָם, כִּי דְּבָרָיו הָיוּ סֹלֶת נְקִיָּה לִשְׁמוּעוֹת וְדִבְרֵי תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, וּמִי שֶׁהִכִּירוֹ רָאָה וְהֵבִין אֵיךְ שֶׁדְּבָרָיו הֵם הֵם הַדְּבָרִים שֶׁדִּבְּרוּ אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בַּחֲדַר רַבֵּנוּ בַּדּוֹרוֹת שֶׁעָבְרוּ, וַחֲבָל עַל דְּאָבְדִין, בִּפְרָט הָרְמָזִים וְהַדִּבּוּרִים שֶׁעַל הַסֵּפֶר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, שֶׁהוּא סֵפֶר חָתוּם לְגַמְרֵי.

וְהִנֵּה בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ נְקַוֶּה לְהוֹצִיא לְאוֹר עוֹלָם עוֹד שְׁנֵי כְּרַכִּים כִּשְׁאָר הַכְּרַכִּים וּבָהֶם יִהְיוּ הַשְּׁלֵמוֹת וְהַהוֹסָפוֹת לְאַרְבָּעַת הַחֲלָקִים הַנִּדְפָּסִים.

מִי יִתֵּן שֶׁבִּזְכוּת הָרַבִּים נִזְכֶּה לָזֶה בִּמְהֵרָה מִתּוֹךְ נַחַת וְהַרְחָבָה וּבְמֹחִין דְּגַדְלוּת.

הכ"ד הַמַּשְׁתַּדְּלִים וְהַמְּבִיאִים לְבֵית הַדְּפוּס:

אֲגֻדַּת מֶשֶׁךְ הַנַּחַל

עוֹד זֹאת רָאִינוּ לְהָעִיר אֶת דַּעַת, שֶׁלֹּא יִקָּשֶׁה לוֹ בְּאִם יִמְצָא לָשׁוֹן שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁאף הוּא שָׁמַע, אוֹ רָאָה מִפִּי זָקֵן וּבְלָשׁוֹן אַחֵר, יָבִין שֶׁאֵין הַנָּדוֹן דּוֹמֶה לְרֹאְיָתוֹ וּשְׁמִיעָתוֹ, כִּי כְּשֶׁיֵּדַע רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁאנוּ עוֹמְדִים לְהַדְפִּיס הַדְּבָרִים, דִּיֵּק וְשָׂם לִבּוֹ וְנִפְּה הַדְּבָרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אֲשֶׁר עַל כֵּן אֵין לוֹ לְהַשְׁוֹוֹת הַנִּכְתָּב לְפָנָיו בְּשִׂימַת לֵב לְבֵין שְׁמִיעָתוֹ כִּבְדָרְךְ אָנָב.

כְּמוֹ כֵן כְּשֶׁיִּקְרָא דָּבָר וְלֹא יָבִין מַה מְלַמְּדֵנוּ, יֵדַע שֶׁעָשִׂינוּ עֲבוֹדָתֵנוּ נֶאֱמָנָה אִם לְהִתְעוֹרֵר ע"י לַעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ, אִם לְדַעַת סֵדֶר הַדּוֹרוֹת, אִם לְהָבִין מִמֶּנּוּ בְּדָבָר מִתּוֹךְ דָּבָר אַף דְּרָכִים וְעֵצוֹת גַּשְׁמִיּוֹת, כִּי כְּבָר כָּתַב מוֹהַרְנַ"תְ שֶׁהוּא עִנְיָן גָּדוֹל לְדַעַת כָּל הָעִנְיָנִים הַשַּׁיְכִים לְעִנְיַן רַבֵּנוּ.

וְגַם זֹאת נַכְרִיז וְנֹאמַר בְּגָלוּי שֶׁיֵּדְעוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁאֵין עִנְיַן רַבֵּנוּ תְּלוּי וְעוֹמֵד עַל "שִׂיחוֹת", כִּי אֵינָנוּ חֲסִידוּת שֶׁל שִׂיחוֹת, וְאֵין הַשִּׂיחוֹת וְהַסִּפּוּרִים אֶלָּא כְּתוֹסֶפֶת טַעַם לְעִקַּר תּוֹרוֹת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ שֶׁבַּסֵּפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן וְסִפְרֵי לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הַקְּדוֹשִׁים, עָמֵק לְאֵין סוֹף.

חלק שלישי

רבינו הקדוש זצ"ל

ליקוטים

ג-א

כְּךָ דֶּרֶךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּרֹב הַמַּעֲשִׂיּוֹת, שֶׁבְּתוֹךְ קִשּׁוּר הַמַּעֲשֶׂה מְסַפֵּר דִּבְרֵי מוּסָר עַל פִּי פְּשׁוּט כַּמְבֹאָר לַמְעַיֵּן בָּהֶם. (- הַקְדָּמַת סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת).

ג-ב

בַּיָּמִים הַקַּדְמוֹנִים, כְּשֶׁהָיוּ הַחֲבֵרִים מְדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים קַבָּלָה, הָיוּ מְשִׂיחִים בִּלְשׁוֹן חִדָּה וּמָשָׁל וְהִלְבִּישׁוּ סִתְרֵי תּוֹרָה גְּנָזַיָּא דְּמַלְכָּא בְּכַמָּה וְכַמָּה לְבוּשִׁים מִלְּבוּשִׁים שׁוֹנִים, כִּי עַד רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים קַבָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא. (- הַקְדָּמַת סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת).

ג-ג

שָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ, שֶׁאָמַר, שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת יֵשׁ בּוֹ כַּוָּנָה עֲצוּמָה, וּמִי שֶׁמְּשַׁנֶּה דִּבּוּר אֶחָד מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת כְּפִי מַה שֶּׁאָמְרוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ הוּא מְחַסֵּר הַרְבֵּה מֵהַמַּעֲשֶׂה, וְאָמַר שֶׁאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, וְיֵשׁ בָּהֶם דְּרָכִים וְנִסְתָּרוֹת וְעֻמְקוּת מֻפְלָג מְאֹד, וּרְאוּיִם לְדָרְשָׁם בָּרַבִּים, לַעֲמֹד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּלְסַפֵּר מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, כִּי הֵם חִדּוּשִׁים גְּבוֹהִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד. גַּם מִי שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם וּבָקִי הֵיטֵב בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ, וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְכִתְבֵי הָאֲרִ"י זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, יוּכַל לְהָבִין וְלָדַעַת קְצָת מְעַט רְמָזִים בְּאֵיזֶה מַעֲשִׂיּוֹת, אִם יָשִׂים לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ עֲלֵיהֶם הֵיטֵב וְכוּ'. (- הַקְדָּמַת סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת).

ג-ד

אָמַר: שֶׁרְצוֹנוֹ לְהַדְפִּיס סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וּמַה יּוּכְלוּ הָעוֹלָם לוֹמַר עַל זֶה, כִּי הֲלֹא עַל-כָּל-פָּנִים הֵם סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת נָאִים, וּכְבָר נִדְפְּסוּ בָּעוֹלָם כַּמָּה וְכַמָּה סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת רַבּוּ מִסְפּוֹר וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף. (- הַקְדָּמַת סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת).

ג-ה

נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ, שֶׁאָמַר, שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֵיזֶה רְמָזִים בְּעַלְמָא בְּאֵיזֶה פְּסוּקִים הַמְּרַמְּזִים לְסוֹד הַמַּעֲשִׂיּוֹת לְמַעַן דַּעַת שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר חַס וְשָׁלוֹם דְּבָרִים בְּטֵלִים אֲבָל סוֹד הַמַּעֲשִׂיּוֹת בְּעֶצֶם, רָחוֹק מִדַּעְתֵּנוּ וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֵנוּ. (- סוֹף הַמַּעֲשֶׂה מִמֶּלֶךְ עָנִי).

ג-ו

מַחְלֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל זֶהוּ בְּחִינַת כְּלַל הַמַּחְלֹקֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר עַל הַצַּדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים הָעוֹסְקִים לְקָרֵב נַפְשׁוֹת הָרְחוֹקִים לַה' יִתְבָּרַךְ, שֶׁרַבִּים מְאֹד קָמִים עֲלֵיהֶם, וְגַם רַבִּים מִגְּדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם מֵחֲמַת שֶׁמִּדַּת הַדִּין מִתְלַבֶּשׁ בָּהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה נִכְנַס בְּלִבָּם טִינָא עַד שֶׁנִּדְמֶה כְּאִלּוּ אֵינוֹ מִתְנַהֵג כָּרָאוּי וְחוֹלְקִים עָלָיו, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הָיָה לְעוֹלָמִים בְּרֹב הַדּוֹרוֹת, וּבִפְרָט בְּיָמֵינוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא, שֶׁנִּתְרַבָּה הַקַּטֵגוֹרְיָא בֵּין הַתַּלְמִידֵי-חֲכָמִים מְאֹד, וּבְיוֹתֵר עַל רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, עַל אֲשֶׁר מָסַר נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד וְעָסַק כָּל יָמָיו לְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, עַל כָּל הָרְחוֹקִים לְקָרְבָם לַה' יִתְבָּרַךְ. וְזֶה בְּחִינַת מַחְלֹקֶת הַשָּׁבָטִים עַל יוֹסֵף הַצַּדִּיק, כִּי יוֹסֵף הוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק שֶׁעוֹסֵק לְקָרֵב לַה' יִתְבָּרַךְ הַנְּפָשׁוֹת הָרְחוֹקוֹת בְּחִינַת "וְהוּא נַעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה". (- לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הַשְׁכָּמַת הַבֹּקֶר ד, טז).

ג-ז

הִזְהִיר הַתַּנָּא: "הֱוֵי רָץ לְמִצְוָה קַלָּה וְכוּ'", רָץ דַּיְקָא, כִּי צְרִיכִין לָרוּץ לְמִצְוָה בִּזְרִיזוּת גְּדוֹלָה, כִּי זֶה סִימָן עַל תֹּקֶף חֶשְׁקוֹ וּרְצוֹנוֹ הֶחָזָק. וְעַל כֵּן "רָץ" לָשׁוֹן רָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּשֵׁם צַדִּיק אֶחָד וְקַלְסֵיהּ, כִּי שְׁנֵיהֶם אֶחָד, כִּי הָרִיצָה וְהַזְּרִיזוּת הַגְּדוֹלָה לִדְבַר מִצְוָה זֶה סִימָן עַל תֹּקֶף הָרָצוֹן וְהַחֵשֶׁק. (- הִלְכוֹת בה"ב ה, ה). (א"ה: ראה רש"י ירמיה כג, י).

ג-ח

...עִקַּר מִצְוַת הַשִּׂמְחָה לִהְיוֹת שָׂמֵחַ כָּל כָּךְ עַד שֶׁיְּהַפּוֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה יְחוּדִים גְּדוֹלִים וְשַׁעֲשׁוּעִים גְּדוֹלִים מְאֹד מְאֹד לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כַּאֲשֶׁר הֵבַנּוּ מִתּוֹךְ דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּשָׁעָה שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ הַחִדּוּשׁ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, גֹּדֶל הַפְּלָנַת מַעֲלַת זֹאת הַבְּחִינָה כְּשֶׁזּוֹכִין לְשִׂמְחָה כָּזֹאת עַד שֶׁמְּהַפֵּךְ הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְכָל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה וְכוּ'. (- הִלְכוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הֲלָכָה ג, א).

ג-ט

"...קְדֻשַּׁת הַבְּרִית עִקְּרוֹ עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה כַּמּוּבָן בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, שֶׁעִקַּר קְדֻשַּׁת הַבְּרִית זוֹכִין עַל יְדֵי שִׂמְחָה, וְכַאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ, שֶׁעִקַּר הִתְגַּבְּרוּת תַּאֲוָה זֹאת שֶׁל נְאוּף הוּא עַל יְדֵי עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד (- שָׁם).

ג-י

...חָכְמָה זוֹ שֶׁל נְגִינָה, גְּדוֹלָה וִיקָרָה מִכָּל הַחָכְמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כְּפִי מַה שֶׁהֵבַנְתִּי מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.
(- שָׁם סְעִיף יז, וְעַיֵּן פ).

ג-יא

דַּע אָחִי שֶׁקֹּדֶם שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מַעֲשֶׂה זֹאת שֶׁל יוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל הַז' בֶּעטְלֶערס, מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, שֶׁהָיִיתִי עוֹמֵד לִפְנֵי הַדְּרַת קָדְשׁוֹ וּבְתְחִלָּה קֹדֶם סְעוּדַת הַצָּהֳרַיִם דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ מֵעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת שֶׁסִּפֵּר בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַקֹּדֶם עַד סִיּוּם הַסִּפּוּר שֶׁל הַבֶּעטְלֶער הָרִאשׁוֹן, שֶׁהוּא הָעִוֵּר, אֲשֶׁר אָנֹכִי לֹא הָיִיתִי בְּעֵת הַסִּפּוּר הַזֶּה, וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם ד' הַסָּמוּךְ דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ מֵעִנְיַן הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה, וְשָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁהוּא חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק לְהֵיטִיב עִמָּנוּ טוֹבָה נִצְחִיִּית לְסַפֵּר לָנוּ שְׁאָר הַמַּעֲשֶׂה, וְכָלְתָה נַפְשִׁי לִשְׁוֹמְעָה אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא הַמְּשָׁרֵת וְאָמַר הִגִּיעַ עֵת לֶאֱכֹל וְהָלַכְתִּי מִשָּׁם וְכוּ' עַד אַחַר כָּךְ בֵּין הָעַרְבַּיִם חָזַרְתִּי וְעָמַדְתִּי לְפָנָיו וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ עוֹד כַּמָּה עִנְיָנִים מִסִּפּוּרֵי הָעוֹלָם, וְסִפַּרְתִּי לוֹ כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת מִבַּאר־דִּיטְשׁוֹב וּבְתוֹךְ דִּבְרֵי עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו מֵעִנְיַן הַיִּסּוּרִים וְהַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל הַנְּגִידִים וְהַגְּבִירִים הַגְּדוֹלִים שֶׁכֻּלָּם מְלֵאִים דְּאָגוֹת וְחֶסֶר לָהֶם תָּמִיד, וְכֵן כָּל הַחֲכָמִים וְהַמְּחַקְּרִים כָּל חָכְמָתָם חֶסְרָה תָּמִיד וְאֵינָם יוֹדְעִים שׁוּם דָּבָר בִּשְׁלֵמוּת כַּיָּדוּעַ לָהֶם בְּעַצְמָם, וְעַל עִנְיָנִים כָּאֵלּוּ אָמַרְתִּי לְפָנָיו מִקְרָא הַזֶּה, "גַּם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים מֵרֹאשׁ עַד סוֹף" וְכוּ' וְעַיֵּן קֹהֶלֶת ג' בְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י שָׁם, עָנָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר, הֲלֹא זֶה הוּא עִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלָּנוּ, וְשָׁאַל תֵּיכֶף הֵיכָן אָנוּ עוֹמְדִים בְּהַמַּעֲשֶׂה הַשַּׁבְּתִי לוֹ בְּרֵעֲדָה אֵצֶל הַסִּפּוּר שֶׁל יוֹם הַשֵּׁנִי, עָנָה וְאָמַר, "בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי" וְכוּ' וְסִפֵּר כָּל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא מֵעִנְיַן הַחֵרֵשׁ, אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת וְכוּ', מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מִי יוּכַל לְהַעֲרִיךְ עַל הַכְּתַב חֵלֶק מֵאֶלֶף מִמַּעַט הַהִתְנוֹצְצוּת שֶׁבַּמֹּחַ, עַד הֵיכָן כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת מַגִּיעַ וְכוּ'.(- שָׁם ג, לב).

ג-יב

...בְּעֵת שֶׁגָּלָה סוֹד הַהַקְדָּמָה הַנּוֹרָאָה שֶׁל רִבּוּי הַבָּתִּים וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּתוֹרָה ח' חֵלֶק ב אָמַר אָז שֶׁעַל יְדֵי עוֹצֶם רִבּוּי הַבָּתִּים עַל יְדֵי זֶה גַּם הַנְּפָשׁוֹת שֶׁהֵם בַּחוּץ לְגַמְרֵי עֲדַיִן, כּוֹנְסִים אוֹתָם גַּם כֵּן לִפְנִים לְתוֹךְ רִבּוּי הַבָּתִּים שֶׁנִּבְנִים מִמֵּילָא גַּם סְבִיבָם מֵעֵצֶם רִבּוּיִם. (- שָׁם הֲלָכָה ה, יב; וכ"ה בליקו"ה יור"ד ח"א הל' בב"ח ג, ד, מובא לעיל בח"א, סעיף סה).

ג-יג

...מִי יוֹכַל לְהִתְאַפֵּק מִלְּצַעֵק עַל צָרָה כְּזֹאת וּבִפְרַט עַכְשָׁיו שֶׁפָּשְׁתָה הַמִּסְפַּחַת הָרָעָה הַזֹּאת בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כְּזֹאת מִימֵי קֶדֶם וּמִי יוֹדֵעַ מַה יִּוָּלֵד יוֹם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה "אוֹי וַאֲבוֹי שֶׁאֵין אָנוּ חוֹשְׁבִים כְּלַל בְּשִׁבְיל בָּנֵינוּ וְדוֹרוֹתֵינוּ אֵיךְ לְהַצִּילָם מִמַּיִם הַזֵּדוֹנִים הָרָעִים הָאֵלֶּה הָרוֹצִים לִשְׁטֹף אֶת הָעוֹלָם חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֵם דַּרְכֵי הַלְּמוּדִים הָרָעִים שֶׁל חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת וּפִלוֹסוֹפְיָא הַמִּתְפַּשְׁטִים עַכְשָׁיו בָּעוֹלָם, וְהָאַפִּיקוֹרְסוּת הוֹלֵךְ וּמִתְרַבֶּה בָּעוֹלָם בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וּמַה נַּעֲשֶׂה לְבָנֵינוּ וְדוֹרוֹתֵינוּ שֶׁיִּנָּצְלוּ מִזֶּה? (- הִלְכוֹת קְדוּשִׁין הֲלָכָה ג, ב).

ג-יד

שָׁמַעְתִּי מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁאָמַר, שֶׁעִקַּר הַתְּשׁוּבָה הוּא לִבְלִי לַעֲשׂוֹת עוֹד מַה שֶּׁעָשָׂה, דְּהַיְינוּ כְּשֶׁבָּא לִמְקוֹמוֹת אֵלּוּ שֶׁהָיָה מִקֹּדֶם וְעַכְשָׁיו פּוֹנֶה עֹרֶף מֵהֶם וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה עוֹד מַה שֶּׁעָשָׂה, זֶהוּ עִקַּר הַתְּשׁוּבָה וְרַק זֶה נִקְרָא תְּשׁוּבָה. (- הִלְכוֹת קְדוּשִׁין ג, ג).

ג-טו

לִפְעָמִים נוֹפֵל הָאָדָם לִסְפֵקוֹת וְעֵצוֹת חֲלוּקוֹת כָּל כָּךְ עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן לֵידַע הָאֱמֶת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וְכָל מַה שֶּׁחוֹתֵר לִמְצוֹא עֵצָה שְׁלֵמָה מְבַלְבְּלִין עֲצָתוֹ בְּכָל פַּעַם, וּכְמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁיֵּשׁ לִפְעָמִים שֶׁנִּדְמֶה לָאָדָם שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג כָּךְ וְכָךְ, וְנִגְמַר בְּדַעְתּוֹ בִּסְבָרוֹת חֲזָקוֹת שֶׁכָּךְ הוּא צָרִיךְ לִנְהוֹג בְּוַדַּאי, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיִּגְמֹר בְּדַעְתּוֹ לִנְהֹג כָּךְ בְּתוֹךְ כָּךְ עוֹלֶה עַל דַּעְתּוֹ סְבָרָא אַחֶרֶת עַד שֶׁנִּסְתָּרֶת עֲצָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה לְגַמְרֵי, וְעוֹלִים סְבָרוֹת בְּדַעְתּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּהִפּוּךְ מַמָּשׁ מִמַּה שֶׁחָשַׁב מִקֹּדֶם. וְזֶהוּ בְּחִינַת עֵצוֹת חֲלוּקוֹת, וְלִפְעָמִים מִתְגַּבֵּר חֲלוּקַת הָעֵצָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּשׁוּם אֹפֶן לְהַכְרִיעַ הָעֵצָה לְכָאן אוֹ לְכָאן. (- הִלְכוֹת גִּטִּין ג, כה).

ג-טז

...כִּי בֶּאֱמֶת עַל הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה מְאֹד עוֹבְרִים עֲלֵיהֶם גַּם כֵּן עֵצוֹת חֲלוּקוֹת בְּעִנְיְנֵי הַנְהָגַת הָעוֹלָם וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁהֵבַנְתִּי מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן קְטַנֵּי הָעֵרֶךְ, מִכָּל שֶׁכֵּן הַנִּלְכָּדִים בְּמַאֲסָר הַתַּאֲוֹוֹת וּבְהִרְהוּרִים וְכוּ' וְכוּ' רַחֲמָנָא לִיצְלָן. (- שָׁם).

ג-יז

"חָלוּץ" בְּגִימַטְרִיָא "מַצָּה" עִם הַכּוֹלֵל שֶׁהוּא בְּחִינַת "מַחֲלֶקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם".

ג-חי

"ה' אֶ'חָ'ד'" רָאשֵׁי-תֵבוֹת דִּ'בְרֵי אֱ'לֹקִים חַ'יִּים. כִּמְדוּמֶה שֶׁכָּךְ שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ נ"י: (- הִלְכוֹת יְבוּם ב, ו).

ג-יט

ג-כ
חסר

ג-כא
נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ אֲצֶל הַתּוֹרָה אַחֲוֵי לָן מָנָא לִיקו"א סי' כה שֶׁמְּדַבֵּר שָׁם מֵעֲלִיּוּת מִדְּרָגָא לְדַרְגָּא, שֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת וּמִשְׁתַּטַּחַת הַסִּטְרָא-אַחֲרָא וְהַקְּלִפּוֹת וְכוּ' בְּכָל פַּעַם, וְאָמַר אָז בְּפֵרוּשׁ שֶׁגַּם מִי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הָאָרֶץ מַמָּשׁ כְּשֶׁנִּתְעוֹרֵר לַעֲלוֹת מִשָּׁם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּלֵךְ מִדְּרָגָא לְדַרְגָּא, וַאֲזַי מִשְׁתַּטְחִין כְּנֶגְדּוֹ בְּכָל פַּעַם, עַל כֵּן יֵשׁ לְהָאָדָם מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת וּמְנִיעוֹת רַבּוֹת בְּכָל פַּעַם שֶׁרוֹצֶה לָעֲשׂוֹת לְאֵיזֶה עֲבוֹדָה. וְגַם כִּי לִפְעָמִים מֵעֹצֶם הַמִּלְחָמָה הוּא נִכְשָׁל וְאֵינוֹ עוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן חַס וְשָׁלוֹם, וְצָרִיךְ לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ, עַל-כֵּן צְרִיכִין הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לְרַחֵם עַל עַצְמוֹ וְלַחְשֹׁב עַל תַּכְלִיתוֹ וְסוֹפוֹ בְּכָל פַּעַם, כִּי סוֹף כָּל סוֹף מַה יִּהְיֶה מִמֶּנּוּ, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה הוּא מְחֻיָּב וּמְשֻׁעְבָּד לְלֶחֶם מִלְחֶמֶת ה' בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכַל, כִּי הַיְגִיעָה בְּעַצְמָה מַה שֶּׁמִּתְיַגֵּעַ וְחוֹתֵר לָצֵאת וְלָעֲלוֹת מִפְּחִיתוּת מַדְרֵגָתוֹ, זֶה גַּם כֵּן יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרַךְ, וְאִם יִתְיַגֵּעַ וַיִחְתֹּר וִיצַפֶּה וְיִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹצִיאֵהוּ מִמְּקוֹמוֹת אֵלּוּ שֶׁנָּפַל בָּהֶם בְּוַדַּאי יִהְיֶה אַחֲרִיתוֹ לְטוֹבָה כִּי סוֹף כָּל סוֹף יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּכַמָּה וְכַמָּה לְשׁוֹנוֹת וּבְכַמָּה רְמָזִים שׁוֹנִים. (- הִלְכוֹת מַעֲקֶה וּשְׁמִירַת נֶפֶשׁ ד, ה).

ג-כב
צְרִיכִין לָדַעַת הַקְדָּמָה אַחַת הַיְדוּעָה לַמְּבִינִים בִּכְתְבֵי הָאֲרִ"י זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וּבְחִדּוּשֵׁי אַדְמוֹ"ר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁבְּכָל עוֹלָם, וּבְכָל דַּרְגָּא, וּבְכָל אָדָם, יֵשׁ כָּל בְּחִינוֹת הִשְׁתַּלְשְׁלוּת כָּל הָעוֹלָמוֹת. (- שָׁם הל' פְּקֻדּוֹן ד, כא).

ג-כג
...עִקַּר מַה שֶּׁהוֹלְכִין עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים הוּא בִּשְׁבִיל תִּקּוּן הַבְּרִית, וּכְמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁהוּא תִּקּוּן גָּדוֹל לְפֶגֶם הַבְּרִית, כִּי כְּתִיב צַדִּיקִים יִרְשׁוּ אֶרֶץ, הַיְנוּ שֶׁהַצַּדִּיקִים יוֹרְשִׁין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁזּוֹכִין שֶׁבְּמָקוֹם קְבוּרָתָם הַקָּדוֹשָׁה הוּא בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא תִּקּוּן גָּדוֹל לְפֶגֶם הַבְּרִית, כֵּן שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ. (- הִלְכוֹת חוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ ג, י).

ג-כד
יָדַעְתָּ עֹצֶם תְּשׁוּקָתֵינוּ לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד בַּבֹּקֶר הַשָּׁכֵם, כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, נָא בְּנֵי מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת הַוָּתִיקִין אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, כִּי כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין

בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם יֵשׁ פְּנַאי וְחֵרוּת כָּל הַיּוֹם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַנְהָגָה זוֹ הִיא יְסוֹד גָּדוֹל לְהִתְקָרֵב לַה' יִתְבָּרַךְ. (- עָלִים לִתְרוּפָה, כה).

ג-כה

כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁאנוּ רְחוֹקִים מִכְּבוֹד עוֹלָם-הַזֶּה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּינוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְכַאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל עֵת. (- עָלִים לִתְרוּפָה, פד).

ג-כו

כְּבָר יְדַעְתֶּם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בִּשְׁמוֹ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, מַה שֶּׁאָמַר: אִם עִמָּכֶם נַעֲשָׂה כָּךְ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מַה נַּעֲשָׂה עִם שְׁאָר אֲנָשִׁים הַחוֹלְקִים מֵאִתָּנוּ, שֶׁאֵינָם שׁוֹקְדִים עַל תִּקּוּנָם וְכוּ'. (- עָלִים לִתְרוּפָה, צג).

ג-זך

לַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וְכָל הָעֲוונוֹת יִתְהַפְּכוּ לִזְכוּיוֹת, הַכֹּל בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ. (- שָׁם קג).

ג-כח

בְּנִי, הַנִּשְׁמַע כָּזֹאת? אֲבָל בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ זֹאת מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ, מִפִּי זֶה שֶׁזָּכָה לְתוֹרַת ה' וְלִתְפִלַּת ה' מַמָּשׁ, וְלֹא הָיָה לוֹ מִמִּי לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל וְכוּ'. (- שָׁם קיח).

ג-כט

הִזְהִירָנוּ הוּא זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּפֵרוּשׁ, לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" (ליקו"מ סימן רפב), וְהִטָּה בְּיָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּתְשׁוּקָה נִפְלָאָה שֶׁרְצוֹנוֹ חָזָק בָּזֶה. (עָלִים לִתְרוּפָה, רעט).

ג-ל

בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מֵהַצַּדִּיק הַמְפוּרְסָם זַצ"ל שֶׁהָיָה רָגִיל לְהַזְכִּיר בְּ"הִתְבּוֹדְדוּת" כְּשֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ כּוֹעֶסֶת וְכוּ'. (- עָלִים לִתְרוּפָה, רצט).

ג-לא

אֲנִי מְשַׁמֵּחַ עַצְמִי מַה שֶּׁאַתָּה חָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ עַל כָּל פָּנִים לִשְׁמוֹחַ, וּלְסַלֵּק הַמָּרָה שְׁחוֹרָה מֵעָלֶיךָ, כִּי גַּם זֶה טוֹב מַה שֶּׁחֲפֵצִים בָּזֶה, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ. (- עָלִים לִתְרוּפָה, שעח).

ג-לב

אֵין רְצוֹנִי שֶׁיִּכָּנֵס בְּבֵיתִי שׁוּם סַם שֶׁל רוֹפֵא אֱלִיל, רַק לְקַיֵּם כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר לְעִנְיַן זֶה, בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "וואס טוהט מען אַז מען איז אין פֶּעלְד? וְכוּ'. "מַה עוֹשִׂים כְּשֶׁנִּמְצָאִים בַּשָּׂדֶה" בְּאֵין רוֹפֵא. (- עָלִים לִתְרוּפָה, שצא).

חסר ג-לג עד ג-נב (כל הליקוטים מחיי"מ בכת"י)

ג-נב

בתורה רנ"ז "כי תבוא בכרם רעך" וְכוּ' - "על-פי מעשה וְכוּ', ואם לא יצטרך מעזר הרחוקים על הקרובים". - היינו כי אנשים רחוקים ממנו, שאינם מקרוביו, יעזרו לו שלא יניחו להיות אצלו את האיש שלא יוכל לסבלו אף שהוא מקרוביו.

ג-נג

שָׁמַעְתִּי מִתַּלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ מוֹהַרְנַ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֲשֶׁר סָמַךְ רַבֵּנוּ גְּלִילֵי זָהָב טָהוֹר עָלָיו, אֲשֶׁר מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים נ, א): "אַשְׁרֵי מִי שֶׁבָּא לְכָאן וְתַלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ", נֶאֱמַר עַתָּה עַל סִפְרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זְצוּק"ל. (- הַקְדָּמַת קוּנְטְרֵס הַצִּרוּפִים).

ג-נד

שָׁמַעְתִּי מֵאַדְמוֹ"ר מוֹהַרְנַ"תְּ זְצוּק"ל זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן, שֶׁסִּפֵּר לָנוּ, שֶׁאֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִמְּקוֹרְבָיו שָׁאַל אוֹתוֹ אֵיךְ אֶזְכֶּה לְאַחַר פְּטִירָתִי לִשְׁאֹל אֶת עַצְמִי לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְהֵשִׁיב לוֹ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: הַאַתָּה אֵינְךָ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל עַצְמְךָ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה? הֲלֹא אַתָּה זֹכֵר הַצִּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת מִסִּפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְהִזְכִּיר לוֹ אָז כַּמָּה צֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת. (- שָׁם).

ג-נה

רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אָמַר: שֶׁהָעוֹלָם מְקַנְאִין עַל הָאַהֲבָה שֶׁבֵּינֵינוּ: (- נְתִיב צַדִּיק פט).

ג-נו

אִישׁ עָשִׁיר הָיָה בִּבְרֶסְלֶב וּשְׁמוֹ מֹשֶׁה חִינְקֶעס, וְהָיָה חָשׁוּךְ בָּנִים, וּמִבֵּין דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל אוֹדוֹתָיו, הָיָה נִדְמֶה לוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה תּוֹלֶה הַדָּבָר בּוֹ, שֶׁהוּא אֵינוֹ מְסֻגָּל לְבָנִים, וּבְכֵן הָיָה כָּל יְמֵי חַיֵּי רַבֵּנוּ זַצַ"ל כִּלְאַחַר יֵאוּשׁ מִלְּהוֹלִיד בָּנִים, וּמֵחֲמַת זֶה לֹא הָיָה לוֹ אַף מַחְשָׁבָה לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה וְלִשָּׂא אַחֶרֶת אוּלַי יִבָּנֶה מִמֶּנָּה. אוּלָם קֹדֶם הִסְתַּלְקוּת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, כְּשֶׁהָיָה עוֹסֵק בְּדִבּוּר הַצַּוָּאָה בִּכְתָב וּבְעַל-פֶּה, אָמַר בֵּין דְּבָרָיו לְמוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אִם מֹשֶׁה יְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יִהְיוּ לוֹ בָּנִים, "אַז מֹשֶׁה וָועט זִיךְ גָּעטֶן וָועט עֶר הָאבֶּן קִינְדֶּער". לְאַחַר הִסְתַּלְקוּת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, כְּשֶׁחָזַר מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לִבְרֶסְלֶב וּמָסַר דְּבָרִים אֵלּוּ לְמֹשֶׁה הַנַּ"ל, לֹא הֶאֱמִין בְּתְּחִלָּה לְדִבְרֵיהֶם, כִּי לְפִי הֲבָנָתוֹ בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה כִּלְאַחַר יֵאוּשׁ, אַחַר כָּךְ הִזְדַּמֵּן פַּעַם מֹשֶׁה הַנַּ"ל אֵצֶל מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בַּבֹּקֶר בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה לָבוּשׁ בְּטַלִּית וּתְפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תַּם, וְהִזְכִּיר לוֹ אָז מוֹהַרְנַ"תְּ צַוָּאַת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הַנַּ"ל אוֹדוֹתָיו, אוּלָם עָמַד בְּדַעְתּוֹ וְלֹא הָיָה חָפֵץ לְהַאֲמִין בַּדָּבָר עַד שֶׁמּוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵחֵזֵק אֱמוּנָתוֹ

בְּרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וּבְקִיּוּם דְּבָרָיו, קָפַץ וְהִבְטִיחַ לוֹ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: כְּמוֹ שֶׁעוֹמֵד אֲנִי לְבוּשׁ בְּטַלִּית וּתְפִלִּין, כֵּן נְכוֹנִים הַדְּבָרִים שֶׁכָּךְ אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. נִתְעוֹרֵר מֹשֶׁה מִדְּבָרָיו אֵלּוּ לָתֵת אֱמוּן לִדְבָרָיו, וְתֵיכֶף הָלַךְ לְבֵיתוֹ וְשָׁאַל אֶת אִשְׁתּוֹ אִם חָפֵצָה לְהִתְגָּרֵשׁ, וְאָמְרָה הֵן וְשָׁאֲלָהּ וּמַה אַתְּ חָפֵצָה בְּעַד זֶה? אָמְרָה לוֹ: שֶׁחָפֵצָה שֶׁיְּחַלֵּק אֶת הוֹנָם וּרְכוּשָׁם שָׁוֶה בְּשָׁוֶה, וְהִסְכִּים לִדְבָרֶיהָ, וְהִתְגָּרְשׁוּ. וְהִתְחִילוּ מִיָּד לְדַבֵּר אוֹדוֹת שִׁדּוּךְ וְשִׁדְּכוּ לוֹ אֶת אֲחוֹתוֹ שֶׁל הָרַב מִטָּאמַאשְׁפִּיל, וְגַם הָרַב נָתַן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הִסְכִּים לָזֶה הַשִּׁדּוּךְ, וְהָיְתָה לוֹ לְאִשָּׁה, שְׁמָהּ הָיָה אֶלְקָע. עָבַר זְמַן אַחַר הַנִּשּׂוּאִין וְאֵין סִימָן לְבָנִים גַּם עִם אִשָּׁה זוֹ, וּבְכֵן כְּפַעַם בְּפַעַם בָּא בְּטַעֲנָה לְמוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, עַד שֶׁמּוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה צִוָּה עָלָיו שֶׁיִּסַּע לְאוּמַאן וְיִטְעַן טַעֲנוֹתָיו בְּצִיּוּן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְיֹאמַר: "הֲלֹא עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם עָלַי עַל-יְדֵי הָרַב נָתָן וְגֵרַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי הָרִאשׁוֹנָה, וְאַיֵּה אֵיפוֹא הַהַבְטָחָה שֶׁהִבְטַחְתֶּם עָלַי שֶׁיִּהְיֶה לִי בָּנִים עִם הָאִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה שֶׁנָּשָׂאתִי זֶה זְמַן, וַעֲדַיִן אֵין שׁוּם סִימָן לְבָנִים? וְכֵן עָשָׂה, בְּצֵאתוֹ מֵהַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ נָפַל בְּרַעֲיוֹנוֹ הַפָּסוּק הושע י, יב "זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה" וְהָיָה נֶחְשָׁב אֶצְלוֹ הַדְּבָרִים כְּאִלּוּ יָצְאוּ מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְשָׁב לִבְרֶסְלֶב וּפִזֵּר מָעוֹת לִצְדָקָה, וְיָלְדָה אִשְׁתּוֹ בֵּן וּבַת:

(-קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-נז

רַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף הָיָה דָּר בְּעִיר הַיְיסִין, וְאַנַ"שׁ מִבְּרֶסְלֶב כְּשֶׁהָיוּ נוֹסְעִים לְאוּמַאן דֶּרֶךְ עִיר הַיְיסִין הָיוּ יְשֵׁנִים וּמִתְאַכְסְנִים בְּבֵיתוֹ, וְהוּא הָיָה מְקַבֵּל אוֹתָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כְּכָל צָרְכָּם, וּקְצַת שָׁנִים לִפְנֵי הַמַּחְלֶקֶת עָבְרוּ שָׁם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ בְּיוֹם כ"ח אֲדָר כְּדֵי לָבוֹא לְמָחֳרָת בְּעֶרֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ נִיסָן עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, וּבְבוֹאָם לְבֵית רַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף, מָצְאוּ אוֹתוֹ שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ בְּמַחֲלָה מְסֻכֶּנֶת סָמוּךְ לְמִיתָה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְטָעֹם שׁוּם דָּבָר, גַּם לֹא הָיָה יָכוֹל עוֹד לְדַבֵּר, וּכְשֶׁאַנַ"שׁ רָאוּ זֹאת דָּוָה לִבָּם עַל זֶה מְאֹד, הֵן מִצַּד אַהֲבָתָם אוֹתוֹ, וְהֵן מִצַּד בְּטוּל אַכְסַנְיָא טוֹבָה וִיקָרָה זֹאת שֶׁתִּתְבַּטֵּל בְּמוֹתוֹ, כִּי כְּבָר הָיָה לְאַחַר יֵאוּשׁ בְּלֵב כֻּלָּם, וְקִבְּלוּ עַל עַצְמָם שֶׁבְּבוֹאָם לְמָחֳרָת בְּעֶרֶב-רֹאשׁ-חֹדֶשׁ עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ, בַּקָּשָׁה וּתְפִלָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלָּהֶם תִּהְיֶה עַל רְפוּאָתוֹ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ רַב לְהוֹשִׁיעַ. וְכֵן עָשׂוּ וּבְרַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ נִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתָם. וְשָׁמַעְתִּי מֵאֲבִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הוּא ר' נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין שֶׁנִּתְגַּדֵּל אָז בְּבֵיתוֹ, כִּי הוּא הָיָה דּוֹדוֹ שֶׁל אָבִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ עָמַד אָז אֶצְלוֹ וְרָאָה שֶׁמִּכָּוָן בַּשָּׁעָה הַזֹּאת בַּבֹּקֶר בְּעֶרֶב-רֹאשׁ-חֹדֶשׁ בְּעֵת שֶׁהָיוּ אַנַ"שׁ מִתְפַּלְּלִים אָז בְּבֵית צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ עַל רְפוּאָתוֹ נִשְׁתַּנָּה לְטוֹבָה, וּמֵאָז וְהָלְאָה הִתְחִיל לְהִתְרַפֵּא מִיּוֹם לְיוֹם עַד שֶׁנִּתְרַפֵּא בִּשְׁלֵמוּת: (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-נח

בְּמֶעְדָּוועדיוועקֶע דִּר אִישׁ אֶחָד נִכְבָּד מְאֹד מֵאַנְשֵׁי אַדְמוֹ"ר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שְׁמוֹ הָיָה רַבִּי הִירְשׁ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד וּבַת אַחַת, וְנָחְלָה בְּנוֹ יְחִידוֹ חוֹלִי הַהוֹסְט שַׁחֶפֶת, אַךְ רַבִּי הִירְשׁ לֹא הָיָה מֵבִין כָּל כָּךְ עַל מַחֲלָתוֹ, וְהָיָה מַחֲלֶת בְּנוֹ קַלָּה בְּעֵינָיו, בְּאוֹתָהּ הָעֵת בָּא רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְמֶעְדָּוועדיוועקֶע וְרַבִּי הִירְשׁ הַנַ"ל מֵחֲמַת שֶׁהָיְתָה מַחֲלַת בְּנוֹ קַלָּה בְּעֵינָיו לֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְסַפֵּר כְּלָל לְרַבֵּנוּ מִמַּחֲלַת בְּנוֹ, אַךְ חָתְנוֹ שֶׁל רַבִּי הִירְשׁ שֶׁהָיָה מֵבִין עַל מַחֲלָתוֹ, נִכְנַס וּבִקֵּשׁ מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ שֶׁיִּתְרַפֵּא, הֵשִׁיב לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "בְּזֶה הָעוֹלָם אֵינִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם טוֹבָה, אַךְ בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן לְאַחַר פְּטִירָתוֹ, אוּכַל לַעֲשׂוֹת לוֹ טוֹבָה". וְאָמַר לוֹ שֶׁיֹּאמַר לְגִיסוֹ הַחוֹלֶה שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו וִידַבֵּר עִמּוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ, אַךְ בְּשָׁמְעוֹ זֹאת נִתְבַּהֵל מְאֹד, וְהִתְחִיל לְעוֹרֵר רַחֲמִים אֵצֶל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְהַמְתִּיק הַדִּין שֶׁיְּחָיֶה עוֹד, כִּי הָרַחֲמָנוּת עַל חָמְיוֹ גָּדוֹל מְאֹד, כַּאֲשֶׁר לְעֵת זִקְנָתוֹ יִפְטֹר חַס וְשָׁלוֹם בְּנוֹ יְחִידוֹ, וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עָמַד כְּמַחֲרִישׁ, וְהוּא הִרְבָּה דְּבָרִים עַל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁיִּעְתִּיר עֲבוּרוֹ שֶׁיִּתְרַפֵּא וְאַחַר כָּל דְּבָרָיו אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "לָמָּה אַתָּה דּוֹחֵק עָלַי, הֲרֵי אִם אֶשְׁתַּדֵּל עֲבוּרוֹ לְטוֹבָתוֹ שֶׁיִּתְרַפֵּא מֻכְרָח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִקַּח מִן הָעוֹלָם בִּמְקוֹמוֹ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנָשִׁים אֲחֵרִים. וְאֵצֶל אֲבֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם כָּל בָּנָיו שָׁוִין אֶצְלוֹ וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים הָעוֹלָם עַל זֶה, אִם נוֹקֵף הָאָדָם עַצְמוֹ בְּאֶצְבַּע אַחַת גַּם כֵּן הַכְּאֵב גָּדוֹל מְאֹד, וְאוּלַי אַתָּה הוּא אֶחָד מֵהַשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר". [א"ה: עַיֵּן זֹהַר בָּלָק דַּף רה, בְּהַמַּעֲשֶׂה דְּהַיְנוּקָא אֲשֶׁר פָּעַל שֶׁאביו רַבִּי יוֹסֵי דִּפְקִיעִין תּוּחְזַר לוֹ נִשְׁמָתוֹ, מוּבָא שָׁם שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא נָתַן לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת עֲבוּרוֹ תְּרֵיסַר בְּנֵי נָשָׁא]. כְּשָׁמְעוֹ זֹאת פָּסַק מִלְּדַבֵּר עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְהָלַךְ אֶל גִּיסוֹ וְיָעֲצוֹ שֶׁיֵּלֵךְ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ, וְכֵן עָשָׂה הַחוֹלֶה וּבָא אֶל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְדִבֵּר עִמּוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ, וְאַחַר-כָּךְ נָסַע רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְבֵיתוֹ וְאַחַר ב' חֳדָשִׁים מֵת.

אֲבִיו רַבִּי הִירְשׁ הִתְאַבֵּל מְאֹד עַל בְּנוֹ יְחִידוֹ וּבִימֵי שִׁבְעַת יְמֵי אֵבְלוֹ סִפֵּר לוֹ חָתְנוֹ כָּל מַה שֶּׁשָּׁמַע מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעֵת הֱיוֹתוֹ בְּמֶעְדָּוועדיוועקֶע, וַיִּתְמַרְמֵר רַבִּי הִירְשׁ עַל-זֶה מְאֹד וּבָכָה הַרְבֵּה מְאֹד, וְתֵיכֶף אַחַר שִׁבְעַת יְמֵי הָאֲבֵלוּת, נָסַע רַבִּי הִירְשׁ לִבְרֶסְלֶב לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וּבָא לְשָׁם בַּלַּיְלָה וְהָלַךְ תֵּיכֶף לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וּכְבָר הָיָה אֵיזֶה שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה, וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה כְּבָר הִתְחִיל לִפְשֹׁט מַלְבּוּשָׁיו לֵילֵךְ לִישֹׁן עַל הַמִּטָּה, וְהוּא בְּבוֹאוֹ דָּפַק עַל הַדֶּלֶת לִפְתֹּחַ לוֹ, וְאָמַר לְהַשַּׁמָּשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הוּא רַבִּי שְׁלֹמֹה מְאוְרִינִיצָער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת, וְאָמַר לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֲשֶׁר רַבִּי הִירְשׁ מִמֶּעְדָּוועדיוועקֶע בָּא אֵלָיו, וְצִוָּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ, וְתֵיכֶף כִּשֶּׁרָאָה אֶת

רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד בְּפָנָיו בִּבְכִיָּה רַבָּה וְעָצוּמָה עַד אֲשֶׁר לֹא יָכוֹל לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נִחֵם אוֹתוֹ בְּתַנְחוּמִים וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא עִקַּר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְכֵיוֹצֵא בְּדִבּוּרִים כָּאֵלֶּה, אַךְ הוּא מֵאֵן לְהִתְנַחֵם וְאָמַר לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מַה עוֹשִׂים עִם קְדִישׁ לְאַחַר מוֹתִי הֲלֹא רַק הוּא הָיָה הַקְּדִישׁ שֶׁלִּי, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ אֲנִי אֶהְיֶה הַקְּדִישׁ שֶׁלְּךָ וַאֲנִי אֲלַמֵּד אוֹתְךָ אֵיךְ לְמוּת, וְרָמַז לְהַמְּשַׁמֵּשׁ שֶׁיֵּצֵא לַחוּץ, וְהַמְּשַׁמֵּשׁ אַף שֶׁכּוֹסְפוֹ הָיָה חָזָק מְאֹד לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁיְּדַבֵּר עִמּוֹ רַבֵּנוּ, הֻכְרַח לָצֵאת מֵהַחֶדֶר, וְסָגַר הַדְּלָתוֹת אַךְ לֹא הֵיטֵב רַק הִנִּיחַ שְׁפַארינְע סָדָק לְמַעַן יוּכַל לִשְׁמֹעַ מִן הַחֲרַכִּים אֵיזֶה דִּבּוּר, וְאָז מִכָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ לֹא שָׁמַע רַק זֹאת שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ לְרַבִּי הִירְשׁ הַנַּ"ל שֶׁיִּשָּׁבַע בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁיָּבֹא אֵלָיו אַחַר פְּטִירָתוֹ תֵּיכֶף אַחַר סְתִימַת הַגּוּלֶל. (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-נט

וְהִנֵּה מַעֲשֶׂה זֶה הָיָה בַּחֹרֶף, וְחָזַר רַבִּי הִירְשׁ לְבֵיתוֹ, אַחַר-כָּךְ נָסַע הַמְּשַׁמֵּשׁ לְמֶעדְוועדִיוּוקֶע וּבְאוֹתוֹ הָעֵת הָיָה שָׁם דֶּבֶר שֶׁל יְלָדִים שֶׁמֵּתוּ רַחְמָנָא לִצְלַן, וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לִשְׁלוֹחַ אִישׁ עִם פִּדְיוֹן לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אַךְ לֹא יָכְלוּ לְקַבֵּץ מָעוֹת שֶׁיִּהְיוּ עַל הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה מִמֶּעדְוועדִיוּוקֶע לְבֶרֶסְלָב שֶׁרָחוֹק הַדֶּרֶךְ בֵּינֵיהֶם, וְגַם עַל הוֹצָאוֹת הַפִּדְיוֹן, בְּתוֹךְ כָּךְ נִפְטַר רַבִּי הִירְשׁ הַנַּ"ל שָׁם, אַחַר פְּטִירָתוֹ לֹא יָדְעוּ אַנְשֵׁי אַדְמוֹ"ר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אִם עָשָׂה רַבִּי הִירְשׁ הַנַּ"ל הָעֲצָה הַנַּ"ל מֵהַשְׁבוּעָה בִּנְקִיטַת חֵפֶץ, כִּי הַמְּשַׁמֵּשׁ גִּלָּה לָהֶם זֹאת, וְנִסְכַּם בֵּין אַנְשֵׁי אַדְמוֹ"ר זַצַ"ל וּבְתוֹכָם הָיָה גַּם הָרַב רַבִּי יוּדֶל זַצַ"ל, שֶׁבְּעֵת שֶׁיַּעֲשׂוּ הַהַקָּפָה עִם מִטָּתוֹ כַּנָּהוּג, יִקְחוּ סֵפֶר תּוֹרָה וְיַשְׁבִּיעוּ אֶת הַנִּפְטָר שֶׁיֵּלֵךְ תֵּיכֶף לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וִיסַפֵּר לוֹ מֵהַדָּבָר שֶׁיֵּשׁ בָּעִיר עַל הַיְלָדִים, וּמֵחֲמַת הַשְׁבוּעָה יִהְיֶה מֻכְרָח לֵילֵךְ תֵּיכֶף לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אַף אִם לֹא עָשָׂה בְּעֲצָמוֹ הָעֲצָה שֶׁאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְכֵן עָשׂוּ. אַחַר-כָּךְ לְאַחַר שִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים חָזַר הַמְּשַׁמֵּשׁ לְרַבֵּנוּ לִבְרֶסְלָב, בְּבוֹאוֹ שְׁאַל אוֹתוֹ תֵּיכֶף רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אִם הוּא זוֹכֵר אֵימָתַי מֵת רַבִּי הִירְשׁ, וְהֵשִׁיב לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת הַחֹדֶשׁ שֶׁמֵּת בּוֹ אַךְ אֶת הַיּוֹם לֹא זָכַר בְּדִיּוּק, וְאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הַאִם לֹא הָיָה מִיתָתוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי בְּכָךְ וְכָךְ יָמִים לַחֹדֶשׁ, וְנִזְכַּר תֵּיכֶף הַמְּשַׁמֵּשׁ שֶׁבֶּאֱמֶת מֵת רַבִּי הִירְשׁ בַּיּוֹם שֶׁהִזְכִּיר לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְהֵשִׁיב לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הֵן הֵן, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: הֲרָאִיתָ פֶּלֶא שֶׁתֵּיכֶף אַחַר סְתִימַת הַגּוּלֶל בָּא אֵלַי, כְּאוֹמֵר לוֹ דִּמִּיתִי שֶׁיִּשְׁהֶה אֵיזֶה זְמַן עַד שֶׁיָּבוֹא, אַךְ הוּא בָּא תֵּיכֶף מִמָּשׁ לְהִסְתַּלְקוּתוֹ.

שָׁמַעְתִּי כָּל זֶה מֵרַבִּי אַלְתֶּר בַּזִשִׁילְנְסְקִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁשָּׁמַע מִידִידֵנוּ הַנִּכְבָּד הָרַב דָּוִד הִירְשׁ מִדִּימִיטְרִיוֶקָע זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהוּא שָׁמַע זֹאת מֵרַבִּי שְׁלֹמֹה מָאגְרִינִיצָּער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁשִּׁמֵּשׁ אֶת רַבֵּנוּ, מֵחֲמַת שֶׁאמוֹ הִשְׁאִירָה אוֹתוֹ אֵצֶל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְשַׁמְּשׁוֹ, וְשֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה יַשִּׂיא אוֹתוֹ לְאִשָּׁה, וְהָיָה נֶכְדּוֹ שֶׁל הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁלֹמֹה לוּצְקֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה תַּלְמִיד הַמַּגִּיד הַקָּדוֹשׁ מִמֶּעזְרִיטְשׁ זַצַ"ל. וְשָׁמַע הָעִנְיָן מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ: (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-ס

הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה בֶּרֶסְלֶבֶר, תַּלְמִיד מוּבְהָק שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְּ, אָמַר שֶׁשָּׁמַע מִמוֹהַרְנַ"תְּ בְּעִנְיַן הַסְּכָמוֹת עַל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ', בִּשְׁעַת הִתְגַּבְּרוּת הָרוּחַ סְעָרָה עַל מוֹהַרְנַ"תְּ וַאֲנָשָׁיו, מֵהַמִּתְנַגְּדִים בִּשְׁנַת תקצ"ה וְכוּ' וְהָיָה לִבּוֹ נִשְׁבָּר מְאֹד: "אַדְמוֹ"ר נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה בָּא אֵלַי בַּחֲלוֹם אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ עִם עוֹד אֶחָד, וְסִפַּרְתִּי לְפָנָיו בְּדֶרֶךְ קוּבְלָנָא כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלַי, וְאָמַר לִי אַדְמוֹ"ר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "דוּ הָאסְט אָבֶּער מִיט דַיינֶע סְפָרִים גוּט גֶימאכְט", "אֲבָל אַתָּה טוֹב עָשִׂיתָ עִם הַסְּפָרִים שֶׁלְּךָ". וְזֶה הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ נִעְנַע לוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְהִסְכִּים עַל זֶה, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "יָא יָא, זַייֶער גוּט גֶימאכְט", "כֵּן כֵּן, טוֹב מְאֹד עָשִׂיתָ". וְשָׁאַלְתִּי אֶת אַדְמוֹ"ר מִי הוּא זֶה? וְהֵשִׁיב לִי, זֶה הוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. (- מִכְּתַב יַד רָאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה).

חסר ג-סא עד ג-סח

שיחות וסיפורים מרבינו הקדוש זצ"ל

ג-סח

הִפְלִיג פַּעַם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מִגֹּדֶל הֶאָרַת קְדוּשַׁת שַׁבָּת, וְאָמַר: יָכוֹל אַבְרֵךְ לְכִסֹּף וּלְדַבֵּר לַה' יִתְבָּרַךְ בְּלֵיל-שַׁבָּת כָּל-כַּךְ עַד שֶׁלֹּא יֵדַע לְהֵיכָן נֶעֱלְמָה וְעָבְרָה לוֹ הַלַּיְלָה, "אַיוּנְגֶערמַאן קֶען זִיךְ פַּארְבֶּינְקֶען צוּ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ אִין אַ פְּרַייטִיג-צוּ-נַאכְט, עֶר זָאל נִישְׁט וויסְן אַוואוּ דִי נַאכְט אִיז אִים אוּם גֶעקוּמֶען".

ג-סט

נַעֲנָה פַּעַם רַבֵּנוּ וְאָמַר עַל אֶחָד מֵהַמְּפוּרְסָמִים: "אֶצְלוֹ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא גָּדוֹל כָּל כָּךְ כְּגֶדֶל הַמַּקְטֶרֶת שֶׁלִּי", "בַּיי אִים אִיז נָאט אַזוֹי גְרוֹיס אַזוֹי וִוי מַיין לִילְקֶע צִיבֶּעלֶךְ", כִּי כַּיָּדוּעַ גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא לְכָל אֶחָד כְּפִי שֶׁמְּשַׁעֵר בְּלִבּוֹ כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר עַל הַכָּתוּב "נוֹדַע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָה" לְכָל חַד כְּפוּם מַה דִּמְשַׁעֵר בְּלִבֵּיהּ, וְכַמּוּבָא בַּסֵּפֶר "שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן א, וְסִימָן רעו, עַיֵּן שָׁם.

ג-ע

אָמַר רַבֵּנוּ: "הָיִיתִי מְרוּצֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן אַף שֶׁרַק יֵלֵךְ לְבֵית-הַכְּנֶסֶת עִם הַטַּלִּית וְהַתְּפִלִּין, הָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן", כִּי כַּיָּדוּעַ לֹא הֶאֱרִיכוּ בָּנָיו יְמֵיהֶם כַּמּוּבָא בַּסֵּפֶר חַיֵּי מוֹהַר"ן וְעוֹד. "אִיךְ וָואלְט גִּיוָואלְט הָאבְּן אַ זוהן עֶר זָאל נָאר גֵיין מִיטְ'ן טַלִּית אוּן תְּפִלִּין אִין שׁוּהְל אַרַיין, אַבִּי אַ זוהְן". וּמִזֶּה הָיָה מְנַהֵג אַנַ"שׁ לְהַקְפִּיד לָלֶכֶת עִם הַטַּלִּית וְהַתְּפִלִּין לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וְלֹא לְהַשְׁאִירָם שָׁם מִיּוֹם לְיוֹם, כִּי זֶה שִׁבְּחוֹ וְהִתְפָּאֲרוּתוֹ שֶׁל יְהוּדִי לָלֶכֶת לְבֵית-הַכְּנֶסֶת עִם מַלְבּוּשֵׁי וְכִתְרֵי הַמֶּלֶךְ הֵם הַטַּלִּית וְהַתְּפִלִּין.

ג-עא

אָמַר: "סְעוּדַת רֹאשׁ-חֹדֶשׁ מְסֻגָּל לְבָנִים", וְהָיָה אוֹמֵר רַבִּי נַחְמָן נָעמִירוֹבֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הֱיוֹת שֶׁאֵין מְבוּרָר לָנוּ אִם כַּוָּנָתוֹ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיְתָה לְלֵידַת בָּנִים אוֹ לְגִדּוּלָם, אִם כֵּן אוֹמְרִים אָנוּ שֶׁמְּסֻגָּלִים הֵם לִשְׁנֵיהֶם, הֵן לְלֵידַת הַבָּנִים וְהֵן לְגִדּוּלָם, וְאָכֵן הִקְפִּידוּ אַנַ"שׁ לְקַיְּמוֹ בְּעֵת סְעוּדַת הַצָּהֳרַיִם בְּהִדּוּר, בְּהַדְלָקַת נֵרוֹת וּבְמַלְבּוּשֵׁי שַׁבָּת. (וע"ע להלן בח"ד, סעיף תס"ח).

ג-עב

אָמַר עַל בַּעַל עֲבֵרָה יָדוּעַ שֶׁבָּא וְהִתְקָרֵב אֵלָיו, "הָעֲוונוֹת שֶׁלּוֹ חוֹנְקִים אוֹתִי". "זַיינֶע עֲוונוֹת דֶּער וַוארְגְן מִיר".

ג-עג

אָמַר: אִשָּׁה יוֹלֶדֶת שֶׁנֶּחְסַר חַלְבָּהּ, טוֹב יוֹתֵר שֶׁתִּתְמַסֵּר הַתִּינוֹק לְאִשָּׁה מֵינֶקֶת אַחֶרֶת, מִשֶּׁתַּפְסִיק לְהָנִיקוֹ וּתְזִינֵהוּ בְּמַאֲכָלִים אֲחֵרִים. (- עיין בספר המדות ערך בנים ח"ב סי"ב, ושם ח"א סעיף ס"ו, וסעיף פ"ח).

ג-עד

אָמַר רַבֵּנוּ: "מְלָכִים וְקֵיסָרִים יְכוֹלִים לִשְׁלוֹחַ אֲלַי אֶת בְּנֵיהֶם כְּדֵי לִלְמוֹד דֶּרֶךְ אֶרֶץ". "מְלָכִים אוּן קֵיסָרִים קֶענֶען שִׁיקֶן צוּ מִיר זַייעֶרַע קִינְדֶער צוּ לֶערְנֶען דֶּרֶךְ אֶרֶץ".

ג-עה

אָמַר: יְהוּדִי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מֵה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּזְכֶּה שֶׁיִּהְיוּ לוֹ הַרְבֵּה בָּנִים אֵיךְ שֶׁיִּהְיוּ, כִּי כְּשֶׁיָּבוֹא הַמָּשִׁיחַ וְיִתַּקֵּן אֶת כָּל הָעוֹלָם, יְתַקֵּן גַּם אֶת זֶה, "אַ יוּד דַארְף בֶּעטֶן עֶר זָאל הָאבֶּן אַסָאךְ קִינְדֶער וּוי אֲזוֹי זַיי וֶועלֶן זַיין, וָוארוּם אַז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען אוּן וֶועט פַארֶעכְטֶן דִי נַאנְצֶע וֶועלְט וֶועט עֶר דָאס אוֹיךְ פַארֶעכְטֶן". (- אבני"ה ברזל).

ג-עו

אָמַר: כְּשֶׁכְּבָר עוֹבְרִים עַל הַכֹּל מַעֲמִידִים אוֹתִי לְנִסָּיוֹן. (- ביאהל"ק אחר תורה קנ"ה במהדורה הנמ"ח בהשמטות עמ' שכ"ח) "אַז מ'קוּמְט שׁוֹין אַלְדִינְג אִיבֶּער שְׁטֶעלְט מֶען מִיר פַּאר אַ נְסָיוֹן", שֶׁהַצַּדִּיקִים הָעוֹמְדִים בְּנִסְיוֹנוֹת גְּדוֹלִים וּמְנַצְּחִים אֶת יִצְרָם, הֲרֵי שֶׁנִּסְיוֹנָם הָאַחֲרוֹן הוּא אִם יַסְכִּימוּ וְיֹאבוּ לְקַבֵּל דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ.

ג-עז

אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "מִי שֶׁמַּכִּיר אוֹתִי יָכוֹל לְהָעִיד שֶׁאֵין בִּי שׁוּם תְּנוּעָה שֶׁל רַבִּי וְאַדְמוֹ"ר הַנַּקְרָא יְהוּדִי טוֹב", "וְוער סְ'קֶען מִיר קֶען עֲדוּת זָאגְן אַז אִיךְ הָאב נִישְׁט קֵיין שׁוּם תְּנוּעָה פּוּן אַ גּוּטְן יִידְן".

ג-עח

ג-עט

כְּשֶׁהֵבִיאוּ פַּעַם לִפָּנַי רַבֵּנוּ מִקֹּרֶב חָדָשׁ, שֶׁהָיָה בַּעַל הַדְרַת פָּנִים, בְּחָשְׁבָם שֶׁיִּתְפָּעֵל רַבֵּנוּ מִמַּרְאֵה פָּנָיו, עָנָה וְאָמַר אַחַר-כָּךְ: מָה הֵבֵאתֶם לְפָנַי "חָבִית מֵעַיִם"? "אַ פֶּעסְל קִישְׁקֶעס".

ג-פ

עַל אַף הַמַּחְלֹקֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה עַל רַבֵּנוּ וַאֲנָשָׁיו, אַף-עַל-פִּי-כֵן רַבִּים הָיוּ מְנֻכְדֵי הַחוֹלְקִים הַמְּפוּרְסָמִים שֶׁהִתְקָרְבוּ לְדֶרֶךְ רַבֵּנוּ, וְהָיוּ מִתְפַּלְּלִים עִם אֲנַ"ש בְּפִזּוּרֵיהֶם.

ג-פא

כְּשֶׁלָּמַד פַּעַם רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהֶרְץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת הַתּוֹרָה פ"ג שֶׁבְּ"לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן" חֵלֶק ב', הַמְדַבֵּר שָׁם מֵעִנְיַן שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְשִׁיט אֶת הַגּוּף וּלְהַלְבִּישׁוֹ גּוּף נָקִי מִגַּן-עֵדֶן סִפֵּר, שֶׁבְּעֵת פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ לָקְחוּ אֶת הָאַבְנֵט שֶׁל רַבֵּנוּ שֶׁהָיָה רָחָב מְאֹד כְּאַבְנְטֵי הָרַבָּנִים, וְכִסּוּ אֶת רַבֵּנוּ בְּאַבְנֵט זֶה, וְהִסְפִּיק הָאַבְנֵט לְבַד לְכַסּוֹת אֶת גּוּף רַבֵּנוּ, שֶׁהָיָה צָנוּם וְדַק כָּל-כָּךְ.

ג-פב

הַנִּגּוּן הַיְדוּעַ הַמּוּשָׁר בְּפִי אֲנַ"ש בְּלֵיל שַׁבָּת עַל מִזְמוֹר "אֵשֶׁת חַיִל" הָיוּ שָׁרִים אוֹתוֹ אֵצֶל רַבִּי בָּרוּךְ מִמֶּעזְבּוּז דּוֹד רַבֵּנוּ, בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת עַל הַתְּפִלָּה "אַתָּה נִגְלֵיתָ" בִּתְפִלַּת מוּסַף שֶׁל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְאֶת הַמִּזְמוֹר הַיְדוּעַ בְּפִי אֲנַ"ש עַל "אַתָּה נִגְלֵיתָ" הָיוּ שָׁרִים עַל הַמִּזְמוֹר "אֵשֶׁת חַיִל". וְאָמַר רַבֵּנוּ: "צָרִיךְ לְהַחֲלִיפָם" "מ'דַארְף זֵיי אִיבֶּער בַּייטְן", וְאֵכֶן מֵאָז נוֹהֲגִים כָּךְ אֲנַ"ש.

ג-פג

פַּעַם הִתְהַלֵּךְ רַבִּי יוּדְל בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ, דְּבוּק בְּשִׂרְעַפָּיו, לְפֶתַע פָּתַח רַבֵּנוּ אֶת דֶּלֶת חַדְרוֹ שֶׁהָיָה סָמוּךְ לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ, כְּשֶׁרָאָהוּ רַבִּי יוּדְל נִגַּשׁ אֵלָיו תֵּיכֶף וּמִיָּד, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ "סֵפֶר נָא לִי מַעֲשֶׂה מֵרַבִּי פִּנְחָס" הוּא הַצַּדִּיק רַבִּי פִּנְחָס קָאריצֶער זַצַ"ל, "דֶּער צַיילֶ מִיר אַ מַעֲשֶׂה פּוּן ר' פִּנְחָס'ן" כִּי כַּיָּדוּעַ גּוֹדֶל רַבִּי יוּדְל בְּבֵיתוֹ, וְסִפֵּר לוֹ אֵיזֶה מַעֲשֶׂה, רַבִּי אַבְרָהָם בר"נ יָדַע אֶת הַסִּפּוּר אוּלָם מִשּׁוּם מַה לֹא סִפְּרוֹ, כְּשֶׁסִּיֵּם אֶת סִפּוּרוֹ עָנָה רַבֵּנוּ וְאָמַר: "אַשְׁרֵי הָעֵינַיִם שֶׁרָאוּ אֶת רַבִּי פִּנְחָס". "וואהְל זֶענֶען דִי אוֹיגֶן וואס הָאבֶּן גִיזֶעהֶן רַבִּי פִּנְחָס'ן".

ג-פד

בְּשָׂבוּעוֹת תקס"ז תֵּיכֶף אַחַר פְּטִירַת זוֹגַתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, אָמַר: אִלּוּ לֹא הִתְבַּיַּשְׁתִּי הָיִיתִי מְצַוֶּה שֶׁכְּבָר יְשַׁדְּכוּ שִׁדּוּךְ עֲבוּרִי, כִּי הַתּוֹרָה אָמְרָה "לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ", וְאֵינִי רוֹצֶה לְהַקְרֵא "לֹא טוֹב". "וועֶן אִיךְ וואלְט זִיךְ נִישְׁט גִישָׁעמְט וואלְט אִיךְ שׁוֹין גִיהַייסְן מִיר רֶעדִין אַ שִׁדּוּךְ, וַויֶיל דִי תּוֹרָה זָאגְט 'לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ', וויל אִיךְ נִישְׁט הַייסְן נִישְׁט קֵיין גוּטֶער".

ג-פה

כְּשֶׁבָּא פַּעַם רַבִּי אַהֲרֹן הָרַב מִבְּרִסְלֶב אֶל רַבֵּנוּ וְסִפֵּר לוֹ בֵּין דְּבָרָיו אֵיךְ שֶׁאֶחָד מִתּוֹשָׁבֵי הָעִיר הִתְחַצֵּף נֶגְדּוֹ מְאֹד, וּמֵחֲמַת כְּבוֹד הַתּוֹרָה גָּעַר בּוֹ וּבִיְשׁוֹ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁסָּטַר לוֹ בְּפָנָיו, וְסִפֵּר זֹאת כְּמַצְדִּיק עַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁעָשָׂה. אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ: "אִיךְ וֶוייס דוּ בִּיסְט גִירֶעכְט, זָאלְסְט נָאךְ גִירֶעכְט אוֹיךְ נִישְׁט זַיין, פּוּן דֶעסְט וֶועגֶן הָאסְטוּ דָאס נִישְׁט בַּאדַארְפְט צוּ טָאן", יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁצּוֹדֵק הִנְךָ, שֶׁגַּם צוֹדֵק לֹא תִּהְיֶה אוּלָם בְּכָל זֹאת לֹא הָיִיתָ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ.

ג-פו

בְּתְחִלַּת נְסִיעָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ לָאָרֶץ הָיָה מְדַבֵּר שֶׁיִּסַּע עִמּוֹ וִילַוֵּהוּ אָדָם אֶחָד וְלֹא רַבִּי יִצְחָק אָחִיו שֶׁל רַבִּי חַיְיקֶל, אוּלָם לֹא יָצָא לַפֹּעַל מֵחֲמַת שֶׁכְּשֶׁבָּא וְהִתְפָּאֵר לִפְנֵי רַבֵּנוּ שֶׁהִצְלִיחַ לְהַשִּׂיג תַּפּוּחִים יָפִים שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם לְדֶרֶךְ הַנְּסִיעָה, נַעֲנָה לוֹ רַבֵּנוּ וְאָמַר: "אִם אַתָּה חוֹשֵׁב עַל תַּפּוּחִים יָפִים אֵינְךָ יָכוֹל לִנְסֹעַ עִמִּי לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל" "אַז דוּ הָאסְט אִין זִין שַׁיינֶע הֶעְפֶּל קֶעֲנְסְטוּ מִיט מִיר נִישְׁט פָּארִין קֵיין אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל". כִּי נְסִיעָתוֹ הָיְתָה בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ בְּתַכְלִית, כַּמְּסֻפָּר בַּסֵּפֶר שִׁבְחֵי הָרַ"ן עַיֵּן שָׁם.

ג-פז

רַבֵּנוּ אָמַר לְרַבִּי זַלְמָן הַקָּטָן הַמְכֻנֶּה "רַבִּי זַלְמָן דֶּער קְלֵיינֶער", בְּעֵת שֶׁשָּׁלְחוֹ לְקַחַת הַסְכָּמוֹת עֲבוּר הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן "גַּם "דֶּרֶךְ" בִּפְשִׁיטוּת הוּא תִּקּוּן הַבְּרִית", רְאֵה לִקּוּטֵי

מוֹהַר"ן חֵלֶק ב' תו' פז, וְנָסַע לְפוֹלַנְיָא וְלִשְׁאָר אֲרָצוֹת לְקַבֵּל אֶת הַהִסְכָּמוֹת וְנִמְשַׁךְ זְמַן טִלְטוּלוֹ כְּמֶשֶׁךְ שָׁנָה.

ג-פח

כְּשֶׁגָּלָה רַבֵּנוּ לְמוֹהֲרַנ"תְּ בְּנָסְעוֹ לְאוּמַן אֶת הַהִתְגַּלּוּת הַנּוֹרָא הַכָּתוּב בְּתְחִלַּת "לִקּוּטֵי-מוֹהַר"ן", הִתְרַגֵּשׁ מְאֹד מוֹהַרַנ"תְּ עַד שֶׁנַּעֲנָה וְאָמַר לְרַבֵּנוּ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "רַבִּי שִׁמְעוֹן קֶעֶר זַייֶעֶר הַנָּאֶה הָאבֶּן אִיר הָאט אִים זַייֶעֶר וואהְל גִיפִינֶען". "רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּוַדַּאי מְאֹד נֶהֱנָה מֵהִתְגַּלּוּת זוֹ אַחַר שֶׁמְּצָאתֶם אוֹתוֹ מֻרְמָז בַּכָּתוּב בְּרֶמֶז נָאֶה כָּזֶה". הִפְטִיר רַבֵּנוּ וְאָמַר: "רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּעַצְמוֹ הוּא עִנְיַן אַחֵר לְגַמְרֵי, כִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן הוּא עִיר וְקַדִּישׁ מִן שְׁמַיָּא נָחִית רָאשֵׁי-תֵּיבוֹת שִׁמְעוֹן וְכוּ' וּרְאֵה חיי"מ סִימָן קפט.

ג-פט

אָמַר: "מָשִׁיחַ יִגָּלֶה דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה בִּנְגִינָה".

ג-צ

רַבֵּנוּ אָמַר: הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַצַ"ל הָיָה שַׂר עַל אֶלְפִים עוֹלָמוֹת, הָרַב מִבַּרְדִיטְשׁוֹב זַצַ"ל עַל עוֹלָמוֹת, וְהַצַּדִּיק רַבִּי בָּרוּךְ מֶעזְבּוּז זַצַ"ל עַל רִבְבוֹת נְשָׁמוֹת. עַל הָרַב בַּעַל הַתַּנְיָא: שַׂר הָאֶלֶף, וְעַל אַחַד אָמַר שֶׁהוּא שַׂר הַמֵּאָה. וְעַל אֶחָד אָמַר שֶׁהוּא רַבִּי שֶׁל עֶשְׂרִים חֲסִידִים.

ג-צא

"אָמַר פַּעַם רַבֵּנוּ לְאָבִיו רַבִּי שִׁמְחָה: "אִלּוּ הָיָה לִי בֵּן כָּמוֹךָ, הָיִיתִי מְזַמֵּר וְשָׁר עִם כְּלֵי זֶמֶר וְהָיִיתִי שְׂמֵחַ", "וֶוען אִיךְ וָואלְט גִיהַאט אַ קִינְד וִוי, אִיר וָואלְט אִיךְ גִיזִינגֶן אוּן גִישְׁפִּילְט אוּן גִיוֶוען פְּרֵיילִיךְ".

ג-צב

אָמַר פַּעַם רַבֵּנוּ: רוֹצֶה אֲנִי אַבְרֵךְ בְּקָאלְבָּסוֹב שֶׁהוּא "צַדִּיק וְלַמְדָן". (רְאֵה לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן תּוֹרָה לֹא) בְּהִתְכַּוְּנוֹ עַל הָרַב הַצַּדִּיק מֵאַפְּטָא זַצַ"ל, "אִיךְ וֶועה אַיוּנְגֶער מַאן אִין קָאלְבָּסוֹב וָואס עֶר אִיז אַ צַדִּיק
וְלַמְדָן". וּמֵחֲמַת כֵּן נָסַע אֵלָיו מוֹהֲרַנ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אַחַר הִסְתַּלְקוּת רַבֵּנוּ, כַּמּוּבָא בַּסֵּפֶר "יְמֵי מוֹהַרַנ"תְּ".

ג-צג

הִבְחִינוּ אַנַ"שׁ בְּרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁלֹּא הִתְקָרֵב בְּשׁוּם פַּעַם לְתַנּוּר הַהַסָּקָה לְחַמֵּם עַצְמוֹ אַף בִּימֵי הַחֹרֶף הַקָּשִׁים.

ג-צד

נוֹהֵג הָיָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּעֵת קְרִיאָתוֹ אֶת הַפִּתְקָאוֹת "קְוִיטְלַאךְ", שֶׁכָּל קְוִיטְל שֶׁיִּדַּע שֶׁבְּעָלָיו יָמוּתוּ בְּשָׁנָה זוֹ, הָיָה מַשְׁלִיךְ אֶת הַקְּוִיטְל תַּחַת הַשֻּׁלְחָן, וְהִזְהִיר בְּאָזְהָרָה אֶת בְּנֵי-הַבַּיִת לְבִלְי לְהַבִּיט בְּפִתְקָאוֹת אֵלּוּ, וְהִנֵּה מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בִּהְיוֹתוֹ חַד עַיִן כְּשֶׁעָבַר סָמוּךְ לְשֻׁלְחָנוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, בְּעֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה שְׁנַת תקס"ו הִבְחִין שֶׁהַקְּוִיטְל שֶׁל חֲבֵרוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִזִּירִין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, נִמְצָא תַּחַת הַשֻּׁלְחָן, וְהִזְדָּעְזַע מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אוּלָם מֵחֲמַת הַזְּהָרַת רַבֵּנוּ הָיָה מֻכְרָח לְהַחֲרִישׁ וְלִשְׁתֹּק. אַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה כְּשֶׁנִּפְרַד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מֵרַבֵּנוּ, רָאָה מוֹהַרְנַ"תְ אֵיךְ שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בּוֹכֶה מְאֹד לִפְנֵי רַבֵּנוּ. וְכֵן הָיָה אֵצֶל שְׁאָר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁגִּלָּה לָהֶם רַבֵּנוּ זֹאת שֶׁבְּשָׁנָה זֹאת יִסְתַּלְקוּ וְהוֹרָה לָהֶם מַה יַּעֲשׂוּ.

אַחַר-כָּךְ, אַחַר פֶּסַח שְׁלָחוֹ רַבֵּנוּ לְזִירִין עִם קְוִיטְל, לְמָסְרוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בְּקִוּוִיטְל זֶה הָיָה רָשׁוּם אֵיזֶה שְׁמוֹת בְּצוּרָה מְשֻׁלֶּשֶׁת כְּשֶׁשּׁוּרָה רִאשׁוֹנָה אֲרֻכָּה מֵהַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה מֵהָרִאשׁוֹנָה, כְּצוּרַת נְקוּד סָגוֹל הֲפוּכָה כְּשֶׁבָּא אֵלָיו מְצָאוֹ כְּבָר שׁוֹכֵב חוֹלֶה, וְלִמְּדוֹ סֵדֶר הַשֵּׁמוֹת שֶׁיִּזְכֹּר בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ אֵלּוּ הַשֵּׁמוֹת, וְאַחַר כָּךְ בְּסָמוּךְ נִפְטַר.

וְהִנֵּה מוֹהַרְנַ"תְ עֵין וְשָׁם בְּזִכְרוֹנוֹ שְׁמוֹת אֵלּוּ כְּדֵי שֶׁיִּזְכֵּרֵם אַף הוּא לְעַצְמוֹ, כְּשֶׁחָזַר וּבָא לְרַבֵּנוּ, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ: "יָדַעְתִּי מִכְּבָר שֶׁכָּל מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמֵר מִתְקַיֵּם, אֲבָל כָּל כָּךְ מַהֵר שֶׁעוֹד לִפְנֵי קְבוּרָתוֹ כְּבָר הָיָה אֶצְלִי", "אִיךְ הָאבּ גִיוואוּסְט אַז אלץ וָואס אִיךְ הֵייס וֶוועט מְקַיֵּם, אַבֶּער אַזוֹי גִיךְ אַז נָאךְ פַּאר דִי קְבוּרָה אִיז עֶר שׁוֹין גִיוֶוען בַּיי מִיר"? אַחַר כָּךְ כְּשֶׁדִּבֵּר מוֹהַרְנַ"תְ עִם רַבֵּנוּ בְּעִנְיַן שְׁמוֹת הַנַּ"ל אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ: "אַתָּה אֵינְךָ זָקוּק לָזֶה" וּשְׁכָחָם מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְלֹא יָכֹל הָיָה לְהִזָּכֵר בְּשׁוּם אֹפֶן בְּשֵׁמוֹת אֵלּוּ. וְיֵשׁ גִּרְסָא שֶׁאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ: "אַ חִזְרָתְ לְעַצְמְךָ שְׁמוֹת אֵלּוּ"? וּשְׁכָחָם. וּרְאֵה עוֹד בַּסֵּפֶר יְמֵי מוֹהַרְנַ"תְ סִימָן יא וּבְחַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן קעח, עַיֵּן שָׁם.

ג-צה

בֵּאֵר פַּעַם ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בָּעִנְיַן הַמַּפְלָא שֶׁרָאִינוּ אֵצֶל רַבֵּנוּ, בְּשָׁנִים אֵלּוּ שֶׁנָּהַג בְּהַנְהָגַת הַ"וִדּוּי דְּבָרִים", שֶׁלְּכְאוֹרָה אֵיךְ יָכְלוּ כַּמָּה מֵאוֹת אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ לְהִסְתּוֹפֵף בְּצִלּוֹ בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לִכְנֵס אֵלָיו וּלְהִתְוַדּוֹת לְפָנָיו וְלִפְרוֹשׁ בַּקָּשָׁתָם וְיִפְרֹשׁ לָהֶם אָז רַבֵּנוּ דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה כָּרְאוּי לָהֶם בְּזֶמֶן מוּעָט כָּזֶה שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה? וּבֵאֵר: שֶׁלִּפְנֵי הַיְדוּעַ הָיָה דֶּרֶךְ הַוִּדּוּי דְּבָרִים בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁהָיָה עוֹמֵד רַבֵּנוּ בְּחַדְרוֹ עִם פָּנָיו אֶל הַכּוֹתֶל, וְנִכְנַס הַנִּכְנָס וְהָיָה מַתְחִיל בְּוִדּוּי דְּבָרָיו, וְאַחַר הַזְּכִירוֹ שָׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה פְּרָטִים, הֵרִים רַבֵּנוּ אֶת יָדוֹ כְּאוֹת לְסִיּוּם

דְּבָרָיו, וְנִזְכָּר כְּבָר זֶה הָאָדָם בְּזִכְרוֹנוֹ כָּל מַה דְּעָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ וְנִתְעוֹרֵר בִּבְכִיָּה עֲצוּמָה, וְהָיָה יוֹצֵא לַחוּץ. וְלֹא לָקַח הַדָּבָר כִּי אִם זְמַן מוּעָט מְאֹד.

ג-צו

כַּיָּדוּעַ נוֹלַד רַבֵּנוּ בְּבֵית הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, וְשָׁם הָיוּ מִתְאַסְּפִים תְּדִיר הַצַּדִּיקִים תַּלְמִידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, וּמֵהֶם שָׁאַב הִתְעוֹרְרוּתוֹ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ מִזֶּה בְּעַצְמוֹ. פַּעַם הִתְחַבְּרוּ יַחְדָּו כַּמָּה מֵהַצַּדִּיקִים שֶׁהִתְאָרְחוּ שָׁם לִנְסֹעַ לְהָרַב בַּעַל הַ"תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף", רְצָה רַבֵּנוּ שֶׁהָיָה אָז יֶלֶד קָטָן כְּבֶן אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ שָׁנִים, גַּם לִנְסֹעַ עִמָּהֶם, וְהִפְצִיר בָּהֶם שֶׁיִּקְחוּהוּ עִמָּם, וּבִהְיוֹתוֹ יֶלֶד קָטָן לֹא אָבוּ לְקַחְתּוֹ, כְּשֶׁהִבְחִין רַבֵּנוּ בְּסֵרוּבָם, הָלַךְ וְנֶעֱמַד לִפְנֵי גַּלְגַּלֵּי הַמֶּרְכָּבָה, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִנְסֹעַ לְדַרְכָּם, בִּרְאוֹת הַצַּדִּיק רַבִּי חַיִּים קְרַאסְנָעֶר אֶת עַקְשָׁנוּתוֹ הַגְּדוֹלָה תָּפַס בְּיָדוֹ אַחַת וְהֶעֱלָהוּ עַל הַמֶּרְכָּבָה וְנָסַע עִמָּהֶם יַחַד, וְאָמַר רַבֵּנוּ בְּסַפְּרוֹ זֹאת "מַחֲזִיק אֲנִי לוֹ טוֹבָה לְרַבִּי חַיִּים קְרַאסְנָעֶר עַל זֶה", כִּי עַל יָדוֹ רָאָה וְקִבֵּל אֶת פְּנֵי הָרַב בַּעַל הַתּוֹלְדוֹת.

ג-צז

בְּתְחִלַּת הִתְקָרְבוּת מוֹהַרְנַ"תְּ לְרַבֵּנוּ, רָאָה אֵצֶל רַבֵּנוּ אֶת הַסֵּפֶר "שִׁבְחֵי הָאֲרִיזְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה", וְשָׁאַל אֶת רַבֵּנוּ רְשׁוּת אִם יָכוֹל לְהַשְׁאִילוֹ, עָנָה לוֹ רַבֵּנוּ וְאָמַר: "קָחֵהוּ, אוּלָם אַל נָא תִּנָּהֵג כְּהַחֲסִידִים שֶׁשּׁוֹאֲלִין וְאֵינָם מַחֲזִירִים", "אָבֶּער זָאלְסְט נִישְׁט זַיין ווִיא דִּי חֲסִידִים וָואס בָּארְגֶּן אוּן גִיבְּן נִישְׁט אָפּ". וּלְקָחוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ.

ג-צח

פַּעַם כְּשֶׁהָיָה רַבֵּנוּ אֵצֶל בִּתּוֹ שָׂרָה, נִכְנְסָה אֵלָיו בְּהִתְמַרְמְרוּת וּבְלֵב נִשְׁבָּר וְסִפְּרָה לוֹ, שֶׁהִתְוַכְּחָה עִם הַמְּשָׁרֶתֶת שֶׁלָּהּ עַד שֶׁנַּעֲשָׂה קְטָטָה בֵּינֵיהֶם, נַעֲנָה לָהּ רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר לָהּ, וְכִי מַדּוּעַ לֹא הִתְפַּלַּלְתְּ וּבִקַּשְׁתְּ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיוֹם חֻפָּתֵךְ שֶׁכְּשֶׁהַשֵּׁם יַעֲזֹרֶךְ וְיִהְיֶה לָךְ מְשָׁרֶתֶת שֶׁלֹּא תִּצְטָרְכִי חָלִילָה לְהִתְקוֹטֵט עִמָּהּ "פַּאר וָואס הָאסְטוּ נִישְׁט גִּבְעטָן בַּיי גָאט דָעם טָאג פּוּן דִּי חֻפָּה אַז גָאט וָועט דִיר הֶעלְפָן אוּן דוּ וָועסְט הָאבֶּן אַ דִינְסְט זָאלְסְט נִישְׁט דַארְפָן מִיט אִיר זִיךְ צוּקְרִיגָן"?.

ג-צט

סִפֵּר רַבֵּנוּ מַעֲשֶׂה לְעִנְיַן זֶה שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לִהְיוֹת תָּקִיף בְּדַעְתּוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב וְלֹא לְהִטּוֹת עַצְמוֹ כְּלָל וּכְלַל לְפִתּוּיֵי הַיֵּצֶר הָרַע, כִּי כְּשֶׁיִּתְחַלֵּשׁ וְיַסְכִּים מְעַט לְפִתּוּיָיו הֲרֵי שֶׁלִּבְסוֹף יְנַצְּחוֹ. וְזֶהוּ: מַעֲשֶׂה מֵחוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים הַנִּקְרָא "וִירוֹשׁ בִּיט" שֶׁבָּא פַּעַם לְעִיר אַחַת וְהָלְכוּ אֵלָיו כָּל תּוֹשָׁבֵי הָעִיר כָּל אֶחָד לְשָׁאֲלוֹ עֵצָה עַל מְצוּקָתוֹ וּמַכְאוֹבָיו, בְּאוֹתָהּ עִיר דָּר עָנִי מָרוּד וִירֵא שָׁמַיִם, שֶׁיָּשַׁב כָּל יָמָיו רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, וְאַחַר שֶׁהִתְפַּרְסֵם שְׁמוֹ שֶׁל זֶה

הַחוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים וִישׁוּעוֹתָיו וְעֵצוֹתָיו, הִפְצִירָה בּוֹ זוּגָתוֹ שֶׁיֵּלֵךְ גַּם הוּא לְזֶה הַחוֹזֶה, וְאוּלַי יִיעַץ לוֹ אֵיזֶה עֵצָה טוֹבָה שֶׁיּוּכְלוּ לְהִגָּאֵל מֵעֲנִיּוּתָם הַקָּשָׁה וְהַמָּרָה, וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה יָרֵא שָׁמַיִם וּבַעַל אֱמוּנָה לֹא שָׁמַע לְקוֹלָהּ כָּלַל וּכְלָל, אוּלָם אַחַר שֶׁהִצִּיקָה לוֹ עַד מְאֹד לֹא עָמַד כְּנֶגְדָּהּ, "רָצָה לֹא רָצָה וּבְכָל זֹאת הָלַךְ", בְּלָשׁוֹן זֶה אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּסִפּוּרוֹ מַעֲשֶׂה זֶה: "יָא גֵיוָואלְט נִישְׁט גִיוואלְט אוּן פָּארְט גִינַאנְגָען", אָמַר לוֹ הַחוֹזֶה: "מַזָּלְךְ יָאִיר לְךְ כְּשֶׁתִּתְעַסֵּק בְּגִנֶּבָה", וּבָרַח מִמֶּנּוּ וְהָלַךְ לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ לִלְמֹד כְּסִדְרוֹ, כְּשֶׁבָּא לְבֵיתוֹ שָׁאֲלָה אוֹתוֹ זוּגָתוֹ, מַה אָמַר לְךְ הַחוֹזֶה, עָנָה לָהּ "לַאו כְּלוּם", בְּאֶמְצַע אָכְלוֹ פָּרַץ לְפֶתַע בִּצְחוֹק רָם, אָמְרָה לוֹ זוּגָתוֹ בְּוַדַּאי אָמַר לְךְ הַחוֹזֶה אֵיזֶה דָּבָר אוֹלָם אֵינְךָ רוֹצֶה לְגַלּוֹת לִי הַדָּבָר, וְהֵצִיקָה לוֹ מְאֹד "רָצָה לֹא רָצָה וּבְכָל זֹאת אָמַר לָהּ", יָא גֵיוָואלְט וכו', וְגִלָּה לָהּ מַה שֶּׁיָּעַץ לוֹ הַחוֹזֶה, וְהִזְדָּעְזְעָה מִזֶּה שֶׁיָּעַץ הַחוֹזֶה לְבַעֲלָהּ הֶחָסִיד דָּבָר מְשׁוּנֶה כָּזֶה, וְהָלַךְ כְּהֶרְגֵּלוֹ וּכְמִנְהָגוֹ שׁוּב לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ לִלְמֹד וְלַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת ה'. אַחַר זְמַן מַה, כְּשֶׁהֵצִיק לָהֶם הָרָעָב מְאֹד, פָּנָתָה אֵלָיו זוּגָתוֹ וְאָמְרָה לוֹ: הָיִיתִי מוּכָנָה כְּבָר שֶׁתַּעֲסֹק אַף בִּגְנֵבָה וְלֹא נִחְיֶה בְּרָעָב מַצִּיק כָּזֶה, וְכָךְ מִיּוֹם לְיוֹם הֵצִיקָה לוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר שֶׁיֵּלֵךְ לִגְנֹב, אַךְ פַּעַם אַחַת לִכְדֵי חִיּוּתָם מַמָּשׁ, "רָצָה לֹא רָצָה וּבְכָל זֹאת הָלַךְ", וְהִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁהֵיוֹת שֶׁאֵין לוֹ בְּרֵרָה וּבְנֵי בֵיתוֹ מֻטָּלִים בְּרָעָב, יֵלֵךְ וְיִגְנֹב מֵהֶעָשִׁיר הַגָּדוֹל שֶׁבָּעִיר אַךְ סַךְ מֻעָט כְּדֵי חִיּוּתוֹ מַמָּשׁ, וְהָלַךְ לְבֵית מִסְחָרוֹ וּמָצָא אֶת הַשּׁוֹמְרִים יְשֵׁנִים וְלֹא שָׁאַל אוֹתוֹ שׁוּם אָדָם לְמַעֲשָׂיו כְּלוּם, וְנִכְנַס מֻחְדָּר לְחֶדֶר עַד שֶׁהִגִּיעַ לְקֻפַּת הַכֶּסֶף וְלָקַח סַךְ מֻעָט מְאֹד וְהֵבִיאוֹ וּנְתָנוֹ לְזוּגָתוֹ, וְאָמַר לָהּ: רְאִי שֶׁמִּלֵּאתִי הַפַּעַם רְצוֹנֵךְ, כִּי לֹא אָשׁוּב וְאֶעֱשֶׂה מַעֲשֶׂה גְּנֵבָה כָּזוֹ. עָבְרוּ שׁוּב כַּמָּה יָמִים וְחָזַר הָרָעָב לְהַצִּיק לָהֶם, הִפְצִירָה בּוֹ זוּגָתוֹ שׁוּב וְשׁוּב שֶׁיַּחְזֹר רַק עוֹד פַּעַם אַחַת עַל מַעֲשֵׂהוּ, "רָצָה לֹא רָצָה וּבְכָל זֹאת הָלַךְ", וְהִצְלִיחַ שׁוּב בְּמַעֲשֵׂה גְּנֵבָתוֹ, וְכָךְ חָזַר עַל עִצְמוֹ הַדָּבָר כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים.

וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ בָּעִיר, שֶׁנִּמְצָא גַּנָּב מֻפְלָא שֶׁגּוֹנֵב וְלוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ כִּי אִם סַךְ מֻעָט בִּלְבַד, וּמַצְלִיחַ לִגְנֹב כִּרְצוֹנוֹ וְאֵינוֹ נִתְפָּס, וְהָיָה הַדָּבָר מֻפְלָא גַּם בֵּין הַגַּנָּבִים, שֶׁאֵין חֲבוּרַת הַגַּנָּבִים מַכִּירִים אֶת זֶה הַגַּנָּב, כִּי חִפְּצוּ הַגַּנָּבִים לְהַכְנִיסוֹ לַחֲבוּרָתָם, וְהֶחְלִיטוּ לַעֲקֹב אַחֲרָיו עַד שֶׁיִּתְפַּשְׂרוּ, וּמֵחֲמַת שֶׁגַּם לַגַּנָּבִים הָיָה מַזָּל טוֹב שֶׁל גְּנֵבָה, תָּפְסוּהוּ, וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם בִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ, וְהִתְיַדְּדוּ וְהִתְחַבְּרוּ עִמּוֹ.

יוֹם אֶחָד בָּאוּ אֵלָיו הַגַּנָּבִים וְאָמְרוּ לוֹ הֱיוֹת שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית הַמֶּלֶךְ בְּגָדִים יְקָרִים מְאֹד שֶׁקִּבּוּעִים בּוֹ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, וְאִם יִגְנְבוּהוּ יִתְעַשְּׁרוּ מְאֹד, וּכְבָר זְמַן רַב מִתְכּוֹנְנִים הֵמָּה לְגָנְבָם אוּלָם אֵין בִּיכָלְתָּם לִרְבֹּ הַשְּׁמִירָה הַגְּדוֹלָה שֶׁשּׁוֹמְרִים עֲלֵיהֶם בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וּמֵחֲמַת שֶׁכֹּחוֹ גָּדוֹל וְרַב בִּגְנֵבָה, עַל-כֵּן יֵלֵךְ הוּא וְיִכָּנֵס לְגָנְבָם, "רָצָה לֹא רָצָה וּבְכָל זֹאת

הַלַּךְ". וְנִכְנַס לְבֵית הַמֶּלֶךְ וּכְפִי מַזָּלוֹ הַטּוֹב הִצְלִיחַ לְגַנְּבָם. כְּשֶׁיָּצָא לַחוּץ עִם הַבְּגָדִים לְמָסְרָם לַחֲבוּרַת הַגַּנָּבִים, הֵחֵלוּ לָרִיב בֵּינֵיהֶם, כִּי בְּבוֹאָם לְהִתְחַלֵּק בָּרְכוּשׁ, טָעַן כָּל צַד שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ חֵלֶק רַב מֵחֲבֵרוֹ, הַגַּנָּבִים טָעָנוּ שֶׁהֵם שָׁגְּלוּ לוֹ מֵהַבְּגָדִים הַיְקָרִים הַנִּמְצָאִים בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וְעַל-כֵּן מַגִּיעַ לָהֶם חֵלֶק הַגָּדוֹל, וְהוּא טָעַן שֶׁאלּוּלֵי הוּא שֶׁמַּזָּלוֹ שָׂפַר עָלָיו, לֹא הָיוּ מַשִּׂיגִים אֶת הַבְּגָדִים, וְהוּא אֲשֶׁר סִכֵּן עַצְמוֹ לְהַכְנֵס וּלְגַנְּבָם מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, וְעַל-כֵּן מַגִּיעַ לוֹ חֵלֶק הַגָּדוֹל. לֹא יָדְעוּ לְשִׁית עֲצוֹת עַד שֶׁהֶחְלִיט וְאָמַר לָהֶם, הֱיוֹת וְהַמֶּלֶךְ הוּא חָכָם גָּדוֹל אֶכָּנֵס אֵלָיו שׁוּב וְאֶשְׁאָלוֹ שְׁאֵלָה זוֹ, הִתְפַּלְּאוּ חֲבֵרָיו הַגַּנָּבִים בְּאָמְרָם לוֹ וְכִי יִתָּכֵן שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ תִּשְׁאַל שְׁאֵלָה זוֹ אֶת הַמֶּלֶךְ? עָנָה וְאָמַר לָהֶם וַהֲרֵי לַמֶּלֶךְ יֵשׁ מְסַפֵּר סִפּוּרִים קָבוּעַ, שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁתִּדּוֹד שְׁנָתוֹ מִטִּרְדוֹתָיו הָרַבּוֹת, מְסַפֵּר הוּא לוֹ אֵיזֶה סִפּוּר עַד שֶׁיֵּרָדֵם. וְעַל יָדוֹ הַצְלִיחַ בַּדָּבָר. וּבְכֵן לְמָחֳרַת הָלַךְ וְזָעַזַע אֶת מִטַּת הַמֶּלֶךְ עַד שֶׁנֵּעוֹר הַמֶּלֶךְ, וּפָנָה תֵּיכֶף הַמֶּלֶךְ לְמְסַפֵּר שֶׁיְּסַפֵּר לוֹ מַעֲשֶׂה, וְהַמְסַפֵּר עַצְמוֹ יָשַׁן, וְלָקַח הוּא אֶת תַּפְקִיד הַמְסַפֵּר, וְסִפֵּר אֶת סִפּוּרוֹ לַמֶּלֶךְ בְּאֹפֶן אַחֵר, וּבְסִיּוּם הַמַּעֲשֶׂה שְׁאֵלוֹ מַה דַּעְתּוֹ בְּכִגּוֹן זֶה, עָנָהוּ הַמֶּלֶךְ בְּכַעַס, מַה הַשְּׁאֵלָה? בְּוַדַּאי מַגִּיעַ חֵלֶק הַגָּדוֹל לְזֶה הַגַּנָּב הַבַּר-מַזָּל, כִּי בְּמַזָּלוֹ הַטּוֹב הִצְלִיחַ לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, לְאַחַר זְמַן נוֹדַע בְּבֵית הַמֶּלֶךְ מִגְּנֵבָה זוֹ, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ אֵיךְ נִכְנַס אֶחָד לְבֵית הָאוֹצָר וְהִצְלִיחַ לִגְנֹב אֶת הַבְּגָדִים הַיְקָרִים, וְהִפְלִיא הַדָּבָר אֶת הַמֶּלֶךְ בְּיוֹתֵר, כִּי נִזְכַּר בִּשְׁאֵלָה זוֹ שֶׁנִּשְׁאַל וּמַה שֶּׁעָנָה הוּא עַצְמוֹ עַל שְׁאֵלָה כָּזוֹ, וְהִשְׁתּוֹמֵם בַּדָּבָר עַד שֶׁפָּרְסֵם בְּחוּצוֹת הָעִיר, שֶׁמַּבְטִיחַ לְגַנָּב זֶה שֶׁבְּאָם יָבוֹא הַגַּנָּב וְיִתְרָאֶה לְפָנָיו, לֹא יֵעָשֶׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שׁוּם דָּבָר, כִּי חָפֵץ הָיָה הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹת גַּנָּב מֻפְלָא כָּזֶה, "רָצָה לֹא רָצָה וּבְכָל זֹאת הָלַךְ" וְסִפֵּר לַמֶּלֶךְ כָּל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ מֵהַחֵל וְעַד כָּלָה.

וְהִנֵּה שָׂרֵי הַמְּלוּכָה וְהַשּׁוֹפְטִים אָמְרוּ לַמֶּלֶךְ אַף-עַל-פִּי שֶׁאַתָּה מְוַתֵּר וּמוֹחֵל לוֹ, אוּלָם אָנוּ תּוֹבְעִים אֶת הַדִּין מִמֶּנּוּ, וְיָשְׁבוּ וְדָנוּ בְּעָנְשׁוֹ וּפָסְקוּ שֶׁצָּרִיךְ לְהַעֲנִישׁוֹ בְּתְלִיָּה. כְּשֶׁלָּקְחוּ אוֹתוֹ לַתְּלִיָּה רָאָה מֵרָחֹק אֶת הַחוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים, שֶׁהוֹלֵךְ וְנוֹשֵׂא עַל כְּתֵפוֹ שַׂק מָלֵא נַעֲלַיִם קְרוּעוֹת הַנִּקְרָא "שְׁקְרַאבָּעס". פָּנָה אֵלָיו בְּצַעֲקָה "רְאֵה לְהֵיכָן מוֹלִיכִים אוֹתִי, וַהֲלֹא אַתָּה שֶׁיְּעַצְתַּנִי שֶׁמַּזָּלִי הוּא לִהְיוֹת גַּנָּב"? שְׂחַק מִמֶּנּוּ הַחוֹזֶה וְאָמַר לוֹ, הַבֶּט נָא בְּשַׂקִּי שֶׁעַל גַּבִּי הַמָּלֵא בִּנְעָלַיִם קְרוּעוֹת, "כִּי כָּל כְּךָ הַרְבֵּה נַעֲלַיִם קָרַעְתִּי בַּהֲלִיכָתִי עַד שֶׁיְּכֹלְתִּי לְתָפְסְךָ בְּרִשְׁתִּי". כִּי הוּא הָיָה הַבַּעַל-דָּבָר וְהַיָּצָר בְּעַצְמוֹ שֶׁאָרַב לוֹ לְהַכְשִׁילוֹ בְּפִתְוְיָיו עַד שֶׁתָּפְסוֹ וְהֵבִיאוֹ לְמִיתָה מַמָּשׁ רַחְמָנָא לִצְלַן.

וְאָמְרוּ אַנַ"שׁ לְעִנְיַן זֶה הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁדַּיָּק רַבֵּנוּ כַּמָּה פְּעָמִים בַּתֵּבוֹת "רָצָה לֹא רָצָה", "יָא גִיוָואלְט אוּן נִישְׁט גִיוָואלְט", כִּי זֶה הָיָה חָסְרוֹנוֹ, שֶׁנִּכְנַס עִם יְצָרוֹ בְּטוֹעֶן וְנִטְעָן, אִם לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הָרַע אִם לַאו, וּבְאִם הָיָה חָזָק בְּדַעְתּוֹ מֵהַחֵל וְעַד כָּלָה, הָיָה נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְהָיָה נִשְׁאָר

חַי וְשָׁלֵם עִם רַב טוּב, וּמַמְשִׁיךְ לַעֲבֹד אֶת ה' כְּהֶרְגֵּלוֹ. וְזֶהוּ הַנִּרְמָז בְּנִסָּיוֹן יוֹסֵף, שֶׁכָּתוּב (בראשית לט) "וַיְמַאֵן" וְהַטַּעַם שֶׁעָלָיו הוּא "שַׁלְשֶׁלֶת" לְרַמֵּז שֶׁלֹּא רָצָה וְלֹא רָצָה בְּרָצוֹן אֶחָד שָׁלֵם, וּמִשּׁוּם כָּךְ זָכָה לְהִנָּצֵל מֵהַנִּסָּיוֹן עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ. "נִישְׁט גִיוָואלְט, אוּן נִישְׁט גִיוָואלְט, אוּן נִישְׁט גִיוָואלְט אוּן נִישְׁט וֶועלְן".

ג-ק

בְּעֵת שֶׁשָּׁהָה רַבֵּנוּ בְּאוֹסְטְרָהָא, בִּקֵּר שָׁם גַּם בְּבֵית הַחֶבְרָא קַדִּישָׁא, שֶׁהָיָה לָהֶם "פִּנְקָס" שֶׁבְּכָל דַּף מִמֶּנּוּ הָיָה כָּתוּב מַעֲשֶׂה וּמוֹפֵת מְיֻחָד שֶׁקָּרָה בָּעִיר בִּזְמַנִּים קוֹדְמִים. וּכְשֶׁחָפֵץ הָיָה אָדָם לְהַבִּיט בּוֹ הָיָה מְשַׁלֵּם עֲבוּר קְרִיאַת כָּל דַּף מַטְבֵּעַ "רֶעִנְדִיל" לְטוֹבַת קֻפַּת הַקְּהִלָּה. שָׁם רָאָה רַבֵּנוּ אֶת הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר מֵהַמַּהַרְשָׁ"א הַמּוּבָאוֹת לְעֵיל. וְסִפֵּר רַבֵּנוּ שֶׁרָאָה כָּתוּב שָׁם עוֹד מַעֲשֶׂה נוֹרָאָה, וְזוֹ הִיא:

בִּתְחִלַּת עֵת כְּהֻנָּתוֹ שֶׁל הָרַב הַמַּהַרְשָׁ"א בָּעִיר, עָשׂוּ תּוֹשָׁבֵי הָעִיר חֲגִיגַת הֲנָחַת "אֶבֶן הַפִּנָּה" לְבֵית כְּנֶסֶת חָדָשׁ, וְרָצוּ פַּרְנְסֵי הָעִיר לְכַבֵּד בַּהֲנָחַת "אֶבֶן-הַפִּנָּה" אֶת הָרַב הַמַּהַרְשָׁ"א כַּיָּאֶה לוֹ, אוּלָם אֶחָד מִנְּגִידֵי הָעִיר נִגַּשׁ וְיָעַץ לָהֶם, שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ כָּךְ, כִּי חָסֵר עֲדַיִן כֶּסֶף רַב לִבְנִיַּת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וּמֵהָרְאוּי וְהַנָּכוֹן שֶׁיִּמְכְּרוּ אֶת הַכְּבוֹד הַזֶּה לְכָל הֶחָפֵץ בּוֹ, וּמִי שֶׁיַּרְבֶּה בְּשָׂכָר הוּא שֶׁיִּזְכֶּה בּוֹ, קִבְּלוּ הַפַּרְנָסִים אֶת דַּעְתּוֹ וְהִכְרִיזוּ עַל מְכִירַת זְכוּת הַמִּצְוָה, הֵחֵלּוּ פַּרְנְסֵי הָעִיר לְהַרְבּוֹת בְּמִחְיָרוֹ, אוּלָם הֶעָשִׁיר הַזֶּה שֶׁיִּעַץ הַדָּבָר, הִרְבָּה בַּמְּחִיר הַגָּבוֹהַּ בְּיוֹתֵר, בְּהַבְטִיחוֹ שֹׂק מָלֵא דִּינְרֵי זָהָב. לְאַחַר שֶׁזָּכָה בַּמִּצְוָה, כִּבְּדוּ בִנְדִיבוּת לְהָרָב הַמַּהַרְשָׁ"א, אַחַר-כָּךְ פָּנָה אֵלָיו הַמַּהַרְשָׁ"א וְאָמַר לוֹ: "אֲמָר נָא לִי, בַּמֶּה אוּכַל לְהַחֲזִיר לְךָ תּוֹדָה עֲבוּר זֶה, וַאֲמַלֵּא בַּקָּשָׁתְךָ בַּמֶּה שֶׁתְּבַקְּשֵׁנִי". אָמַר לוֹ הֶעָשִׁיר "מְבַקֵּשׁ אֲנִי מִמְּכֶם, שֶׁתַּבְטִיחוּ לִי בֵּן זָכָר שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל בַּתּוֹרָה כְּמוֹתְכֶם". הִמְתִּין הָרַב מְעַט וְאָמַר לוֹ: בַּקָּשָׁה גְּדוֹלָה וְקָשָׁה הִיא, עַד שֶׁבְּרָכָה זוֹ לֹא תּוּכַל לְהִתְקַיֵּם רַק בְּתָנַאִים אֵלּוּ: שֶׁבְּעֵת שֶׁאִשְׁתְּךָ תִּפְקֹד בְּזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא תִּפָּטֵר אַתָּה מִן הָעוֹלָם, וּלְאַחַר שֶׁתֵּלֵד זוּנְתְךָ אֶת הַבֵּן תָּמוּת גַּם הִיא. הִסְכִּים לָזֶה הֶעָשִׁיר תֵּיכֶף וּמִיָּד, וְאָמַר לוֹ הַמַּהַרְשָׁ"א זוֹ דַּעְתְּךָ אַתָּה אוֹלֶם לְךָ וּשְׁאַל גַּם אֶת דַּעְתָּהּ שֶׁל זוּנְתְךָ, אִם מַסְכִּימָה גַּם הִיא לָזֶה? וְהָלַךְ וְשָׁאֲלָהּ עַל זֶה, וְהִסְכִּימָה אַף הִיא לָזֶה. הִבְטִיחַ לָהֶם הַמַּהַרְשָׁ"א כְּבַקָּשָׁתוֹ שֶׁיִּפָּקְדוּ בְּבֵן גָּדוֹל בַּתּוֹרָה כְּמוֹתוֹ, וְאַף גַּם זֹאת הִבְטִיחַ לָהֶם שֶׁהוּא אֲשֶׁר יְגַדֵּל אֶת בְּנָם בְּבֵיתוֹ לְאַחַר פְּטִירָתָם, וְכָל עֲשִׁירוּתָם תַּעֲבוֹר לִזְכוּת הַבֵּן. וְאָכֵן כָּךְ קָרָה, שֶׁתֵּיכֶף בִּתְחִלַּת הֶרְיוֹנָהּ נִפְטַר הֶעָשִׁיר, וּלְאַחַר שֶׁיָּלְדָה אֶת הַבֵּן נִפְטְרָה הָאֵם, לָקַח הַמַּהַרְשָׁ"א אֶת הַבֵּן לְבֵיתוֹ וְגִדְּלוֹ, וְגָדַל אֶצְלוֹ בְּתוֹרָה וּבְיִרְאָה.

עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים, וְלֹא רָאוּ תּוֹשָׁבֵי הָעִיר שֶׁיִּדְעוּ מֵהַבְטָחַת הָרַב, גְּדֻלּוּת מְיֻחֶדֶת בְּבֵן זֶה, וְעוֹד שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל כַּמַּהַרְשָׁ"א, כְּשֶׁהִגִּיעָה עֵת פְּטִירָתוֹ שֶׁל הָרַב הַמַּהַרְשָׁ"א, צִוָּה לְפַרְנְסֵי

הַקָּהָל, שֶׁהַבֵּן הַזֶּה שֶׁגִּדְּלוֹ בְּבֵיתוֹ הוּא אֲשֶׁר יְכַהֵן בְּרַבָּנוּת אַחֲרָיו, וְקִיְּמוּ וְעָשׂוּ כִּדְבָרָיו, עַל אַף אֲשֶׁר לֹא רָאוּ בּוֹ אֶת הַגְּדֻלּוּת כְּמוֹ שֶׁרָאוּ בַּמַּהֲרָשָׁ"א. וְהִנֵּה, מִנְהָג מְיֻחָד הָיָה לוֹ לָרַב הַזֶּה, שֶׁלֹּא הָיָה הוֹלֵךְ לְלַוּוֹת שׁוּם לְוָיָה שֶׁבָּעִיר, וְהִתְרַגְּלוּ הַתּוֹשָׁבִים לְמִנְהָג זֶה, אוּלָם פַּעַם כְּשֶׁנִּפְטַר עָשִׁיר גָּדוֹל מִתּוֹשָׁבֵי הָעִיר וְהָרַב כְּמִנְהָגוֹ לֹא בָּא לְלַוּוֹתוֹ, חָרָה לָהֶם מְאֹד הַדָּבָר עַד שֶׁשָּׁלְחוּ כַּמָּה מֵחֲשׁוּבֵי הָעִיר שְׁלִיחַ לָרַב לֵאמֹר לוֹ: אִם לֹא יָבוֹא הָרַב לְלַוּוֹת אֶת הֶעָשִׁיר יְפַטְּרוּ אוֹתוֹ מִמִּשְׂרָתוֹ, כְּשֶׁבָּא הַשְּׁלִיחַ לְבֵית הָרַב וְאָמַר לָרַב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אָמַר לוֹ הָרַב: "אָכֵן, כְּבָר אֲלַךְ לִלְוָיָה". בְּדֶרֶךְ הִלּוּךְ הַלְוָיָה הֶעֱבִיר הָרַב אֶת יָדוֹ מֵעַל לְמִטַּת הַנִּפְטָר וְתֵיכֶף רָאוּ כָּל הַמְּלַוִּים שֶׁמֻּנָּח לְפָנֵיהֶם קוֹרַת עֵץ. הוֹכִיחָם הָרַב וְאָמַר לָהֶם: "רְאוּ נָא אֵיךְ נִרְאִים פְּנֵי מְתֵיכֶם הַ"כְּשֵׁרִים". כִּי הַבִּיטוּ נָא וּרְאוּ אֵיךְ שֶׁכְּבָר חָטְפוּ הַמַּזִּיקִים אֶת הַנִּפְטָר הַכָּשֵׁר שֶׁלָּכֶם, וְעוֹד חֲפֵיצִים אַתֶּם שֶׁאֲבוֹא לְלַוּוֹת אֶת מֵתֵיכֶם"? הֶעֱבִיר אַחַר כָּךְ שׁוּב אֶת יָדוֹ עַל מִטַּת הַנִּפְטָר, וְרָאוּ שׁוּב שֶׁמֻּנַּחַת גּוּפַת נִפְטָר כְּמִקֹּדֶם, אָז רָאוּ תּוֹשָׁבֵי הָעִיר שֶׁבֶּאֱמֶת הִתְקַיְּמָה בּוֹ בִּרְכַּת הַמַּהֲרָשָׁ"א שֶׁיִּהְיֶה כְּמוֹהוּ.

וְהִנֵּה לָרַב הַזֶּה הָיָה בֵּן שֶׁהָיָה סוֹחֵר גָּדוֹל, פַּעַם כְּשֶׁהִתְוַכֵּחַ עִם חֲבֵרוֹ בְּנוֹגֵעַ לְמִסְחָרָם, אָמַר לַחֲבֵרוֹ: "אִם תַּעֲשֶׂה כָּךְ וְכָךְ הֲרֵי גַּנָּב הִנְּךָ", לְאַחַר זְמַן לֹא רַב נִפְטַר הַסּוֹחֵר הַזֶּה, וּכְשֶׁעָלְתָה נִשְׁמָתוֹ לַמָּרוֹם וְדָנוּ אוֹתָהּ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה לֹא מָצְאוּ בּוֹ שׁוּם עִוְלָה וְרַמָּאוּת, פָּנָה לְהַבֵּית-דִּין וְאָמַר לָהֶם: "אִם בֶּאֱמֶת נְקִי כַּפַּיִם אֲנִי מַדּוּעַ כִּנָּה אוֹתִי חֲבֵרִי הַסּוֹחֵר בֶּן הָרַב בַּשֵּׁם "גַּנָּב"? וּבְכֵן דּוֹרֵשׁ אֲנִי שֶׁיְּדוּנוּ אוֹתוֹ כָּאן לְפָנֵיכֶם, בַּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ הַבֵּית-דִּין שֶׁיְּסַלַּח לוֹ וְלֹא אָבָה בְּשׁוּם אוֹפֶן. וּפָנוּ לְבֵית-דִּין גְּבוֹהַּ יוֹתֵר וְגַם שָׁם בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיְּסַלַּח לוֹ, וְהוּא הִתְעַקֵּשׁ וְלֹא אָבָה לִסְלוֹחַ לוֹ בְּשׁוּם אוֹפֶן, בְּתוֹךְ כָּךְ עָף וּבָא מַלְאַךְ שָׂרָף אֶחָד וְאָמַר לוֹ: הַאִם הִנְּךָ מַכִּירֵנִי? אָמַר לוֹ: לֹא, אָמַר לוֹ: הַבֶּט בִּי הֵיטֵב, הִבִּיט בּוֹ וְשׁוּב לֹא הִכִּירוֹ, נַעֲנָה הַשָּׂרָף בְּעַצְמוֹ וְאָמַר לוֹ: הֲרֵי אֲנִי הַפַּרְנָס שֶׁל אוֹסְטְרָהָא, נִזְכָּר בּוֹ הַסּוֹחֵר וְהִכִּירוֹ, אָמַר לוֹ הַפַּרְנָס: זְכוֹר אַתָּה מֵהַמִּנְהָג הַנָּהוּג בְּעִירֵנוּ לִגְבוֹת צְדָקָה מִכָּל בַּעַל בַּיִת בְּכָל שָׁנָה, וְסֵדֶר הַגְּבִיָּה הָיְתָה לְפִי הַכְנָסָתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, שִׁלְּפִי הַכְנָסָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל הַבַּיִת, כָּךְ קָבְעוּ אֶת סְכוּם הַצְּדָקָה שֶׁעָלָיו לָתֵת, פַּעַם כְּשֶׁבָּאוּ גַּבָּאֵי הַצְּדָקָה לִתְבוֹעַ מִמְּךָ כֶּסֶף שְׁאָלוּךָ הַאִם הַכְנָסָתְךָ הַשָּׁנָה הָיְתָה יוֹתֵר מִשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, עָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לָהֶם שֶׁהַכְנָסָתְךָ הַשָּׁנָה לֹא גָּדְלָה יוֹתֵר מֵהַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, וְכִדְבָרֶיךָ נָתַתָּ לַגַּבָּאִים כְּבַשָּׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, אוּלָם לְפִי הָאֱמֶת כֵּן גָּדְלָה הַכְנָסָתְךָ, וְאִם כֵּן הֲרֵי בֶּאֱמֶת גַּנָּב הִנְּךָ וּכְמוֹ שֶׁאָמַר לְךָ חֲבֵרְךָ הַסּוֹחֵר בֶּן הָרַב וּבָזֶה נִסְתַּתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו. בְּסִיּוּם הַסִּפּוּר הָיָה כָּתוּב: "כָּאֵלּוּ הֵם פַּרְנָסָיהּ שֶׁל אוֹסְטְרָהָא וְכָאֵלּוּ הֵם סוֹחֲרֶיהָ שֶׁל אוֹסְטְרָהָא". "דָּאס זֶענֶען אוֹסְטְרָהָא פַּרְנָסִים, דָּאס זֶענֶען אוֹסְטְרָהָא סוֹחֲרִים".

ג-קא

כְּסָאוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַנִּמְצָא עִמָּנוּ כַּיּוֹם בִּירוּשָׁלַיִם עִיה"ק, הָיָה שׁוֹכֵן בְּבֵית רַבִּי הִירְשׁ ב"ר זַלְמָן ב"ר נַחְמָן, בְּנָה שֶׁל מָרַת חַיָּה בַּת רַבֵּנוּ. (וע"ע לעיל ח"ב סעיף של"א).

ב-שלא

כִּסְאוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ שֶׁנִּמְצָא כַּיּוֹם בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ דַּחֲסִידֵי בְּרַסְלֶב בִּירוּשָׁלַיִם, הָיָה נִמְצָא בְּטֶשֶׁערִין אֵצֶל רַבִּי הִירְשׁ לִיוּבּאַרְסְקִי, וְרַבִּי מֹשֶׁה בֶּער רוֹזְנְפֶלְד הוּא שֶׁהֵבִיאוֹ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מְפוּרָק לַחֲלָקִים.]

ג-קב

בְּסִפּוּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִנָּעמִירוֹב עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְעֵיל חֵלֶק א' סִימָן שנז, מְסֻפָּר עוֹד שֶׁכִּוֵּן רַבֵּנוּ לִשְׁמוֹ, כִּי שְׁמוֹ הָיָה "פְּלָאטְנִיסְקִי" וְשֵׁם הָאִישׁ הַסּוֹחֵר שֶׁקֵּרְבוֹ שְׁמוֹ הָיָה "הֶעכְט". וְהִנֵּה כְּשֶׁנִּתְפַּס הַדָּג בַּחַכָּה טוֹרֵף מְעַט מֵהַדָּג הַקָּטָן הַנָּתוּן בַּחַכָּה כְּפִתְיוֹן לְתָפְיסַת הַדָּגִים, כְּמוֹ כֵן זֶה הַסּוֹחֵר נִתְקָרֵב לְגַמְרֵי, וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל עַצְמוֹ נֶחְלַשׁ מְעַט מִדַּרְכּוֹ עֲבוֹדַת-הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ.

ג-קג

רַבִּי זַלְמָן הַמְכֻנֶּה רַבִּי זַלְמָן הַקָּטָן הָיָה מִתְפָּרְנֵס מֵעֵסֶק הַחֲלָפָנוּת, דְּהַיְינוּ: שֶׁהָיָה מַחְלִיף כְּסָפִים מִמַּטְבְּעוֹת קְטַנּוֹת לִגְדוֹלוֹת וְכֵן לְהֵפֶךְ, וְכֵן בְּהַחְלָפַת מַטְבֵּעַ זָר וְכַדּוֹמֶה. פַּעַם, כְּשֶׁהִגִּיעַ רַבִּי אוּרִי מִיָּאס שֶׁבְּרוֹמַנְיָה לַקִּבּוּץ עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, הֵבִיא עִמּוֹ אֶת כָּל כֶּסֶף נְדוּנְיָתוֹ, כִּי פָּחַד לְהַשְׁאִירוֹ בְּיַאס, וּבִנְתַיִם הִלְוָה אוֹתָם לְרַבִּי זַלְמָן, שֶׁהָיָה נִצָּרְךְ לָהֶם לְעִסְקוֹ, אוּלָם אִתְּרַע מַזָּלוֹ, וְנִגְנְבוּ מֵרַבִּי זַלְמָן אֶת כַּסְפּוֹ וְנִשְׁאַר לוֹ רַק מְעַט כֶּסֶף, וּמֵחֲמַת שֶׁרַבֵּנוּ גַּם הִפְקִיד אֶצְלוֹ מָעוֹת, הִשְׁתַּדֵּל רִאשׁוֹנָה לְהַחֲזִיר לְרַבֵּנוּ אֶת כַּסְפּוֹ. כְּשֶׁנּוֹדַע דָּבָר הַגְּנֵבָה לְרַבִּי אוּרִי, פָּרַץ בִּבְכִיּוֹת וּבִצְעָקוֹת בְּאָמְרוֹ: "וְכִי אֵיךְ אֶחְזֹר לְבֵיתִי, וּבְיָדַי אֵין אֶת הַמָּעוֹת"?, כִּי הָיוּ אֵלֶּה כֶּסֶף נְדוּנְיָתוֹ כַּנִּזְכָּר-לְעֵיל, כְּשֶׁשָּׁמַע רַבֵּנוּ אֶת צַעֲקוֹתָיו וְצַעֲרוֹ הַגָּדוֹל, נָתַן רַבֵּנוּ אֶת הַכֶּסֶף שֶׁהֶחְזִיר לוֹ רַבִּי זַלְמָן, לְרַבִּי אוּרִי. וְאָמַר לְרַבִּי זַלְמָן: "נוּ, אָז תִּהְיֶה חַיָּב לִי". "נוּ, וֻועסְטוּ מִיר זַיין שׁוּלְדִיק". כְּשֶׁשָּׁמַע אַחַר-כָּךְ מוֹהַרְנַ"תְּ מִזֶּה פָּנָה בְּקִפְידָה לְרַבִּי אוּרִי וְאָמַר לוֹ "אֶת כֶּסֶף רַבֵּנוּ אַתָּה לוֹקֵחַ? אֶת כֶּסֶף רַבֵּנוּ אַתָּה לוֹקֵחַ"? "דֶּעם רֶעבְּנְס גֶּעלְד נֶעמְסְטוּ"? וְלֹא הָיְתָה לוֹ לְרַבִּי אוּרִי בְּרֵירָה, וְהֶחֱזִיר אֶת הַמָּעוֹת לְרַבֵּנוּ. מַעֲשֶׂה זֶה הָיָה בִּהְיוֹת רַבֵּנוּ דָּר בִּבְרֶסְלֶב.

ג-קד

ג-קה

ג-קו

פַּעַם כְּשֶׁנָּסַע רַבִּי יוּדְל לִשְׁהוֹת אֵצֶל רַבֵּנוּ בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, רָצָה לִנְסֹעַ עִמּוֹ גַּם בְּנוֹ הַקָּטָן רַבִּי יְשַׁעְיָה שָׁלוֹם זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וּמֵחֲשַׁשׁ טִלְטוּל הַדְּרָכִים עִם יֶלֶד קָטָן כָּזֶה לֹא לְקָחוֹ, כְּשֶׁבָּא וְנִכְנַס אֶל רַבֵּנוּ, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ מֵעַצְמוֹ: "עִנְיָנִי הוּא פֶּלֶא, הָאַבָּא נוֹסֵעַ אֲלֵי הֲרֵי שֶׁמַּאֲמִין בִּי, אַף-עַל-פִּי-כֵן, בְּנוֹ שֶׁרוֹצֶה לִנְסֹעַ אֲלַי, אֵין חָפֵץ הָאָב לְקַחְתּוֹ", "מַיין זַאךְ אִיז אַ פֶּלֶא, אַ טַאטָע פָּארְט צוּ מִיר גְלַייבְּט עֶר דְאךְ אִין מִיר, זַיין זוּן וויל פָּארְן וויל עֶר אִים נִישְׁט נָעמָען".

ג-קז

ג-קח

ג-קט

ג-קי

פַּעַם בְּעֵת יְשִׁיבַת אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּשֻׁלְחַן רַבֵּנוּ הִרְהֵר אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּמַחֲשָׁבָה שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה, וְהִזְדָּעְזַע תֵּכֶף בְּעַצְמוֹ אֵיךְ חוֹשֵׁב אֲנִי מַחֲשָׁבָה רָעָה כָּזוֹ וּבְשֻׁלְחַן רַבֵּנוּ? תֵּכֶף נִחַם אֶת עַצְמוֹ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ וְאָמַר לְעַצְמוֹ: "הַלֹּא גַּם ה' יִתְבָּרַךְ נִמְצָא כָּאן". כְּאוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִירֹא מֵרַבֵּנוּ יוֹתֵר מֵהַיִּרְאָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ. רַבֵּנוּ שֶׁקָּרָא אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו, הִפְטִיר וְאָמַר: "נָכוֹן, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם". "יָא אַבָּער גָּאט אִיז אַ אֶרֶךְ אַפַּיִם", כְּאוֹמֵר לוֹ שֶׁבְּאֹפֶן אֶחָד צָרִיךְ לִירֹא מִמֶּנּוּ יוֹתֵר.

ג-קיא

רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי וְרַבִּי שַׂכְנָא בֶּן מוֹהַרְנַ"תְ זָכוּ בְּיַלְדוּתָם לִרְאוֹת אֶת רַבֵּנוּ. וְסִפְּרוּ שֶׁפַּעַם בָּחַן אוֹתָם רַבֵּנוּ בִּגְמָרָא, וּבְאַחַת מִשְּׁאֵלוֹתָיו שָׁאַל אֶת רַבִּי שַׂכְנָא מַה יוֹתֵר טוֹב לִהְיוֹת לָוֶה אוֹ מַלְוֶה, עָנָה לוֹ רַבִּי שַׂכְנָא שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לִהְיוֹת מַלְוֶה, שָׁאָלוֹ רַבֵּנוּ שׁוּב וּמַה יִּהְיֶה בְּאִם הַמַּלְוֶה מַלְוֶה אוּלָם אֵין מַחֲזִירִים וּפוֹרְעִים לוֹ? אַחַר-כַּךְ בִּרְבוֹת הַשָּׁנִים נִתְקַיֵּם דִּבּוּר זֶה בְּרַבִּי שַׂכְנָא, כִּי הָיָה מַלְוֶה לַאֲנָשִׁים וּמְשׁוּם מַה לֹא הָיוּ פּוֹרְעִים לוֹ.

ג-קיב

רַבִּי יוֹסֵף יוֹסְקָא חָתָן רַבֵּנוּ נִקְרָא בִּשְׁמוֹ עַל שֵׁם אֵם אִמּוֹ הוּא הָרַב בַּעַל הַ"תּוֹלְדוֹת-יַעֲקֹב-יוֹסֵף", בְּנוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֱרְנִיוּ נִקְרָא עַל שֵׁם אָבִיו הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹב מֵחַמֶּעלְנִיק חָתָן הָרַב בַּעַל הַתּוֹלְדוֹת. וּלְרַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֱרְנִיוּ הָיָה בֵּן בְּשֵׁם יוֹסֵף וְכִנּוּ

אוֹתוֹ בְּשֵׁם "יוֹסֶל", שֶׁנִּקְרָא עַל שֵׁם סָבוֹ רַבִּי יוֹסֵף יוֹסְקָא. [רל"י אָמַר שֶׁכְּמִדּוּמֶה לוֹ רָאָהוּ פַּעַם אַחַת]. בָּנָיו שֶׁל רַבִּי יוֹסֶל הַנַּ"ל הָיוּ בָּאִים לַקִּבּוּץ עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה וְהָיוּ מְכַנִּים אוֹתָם "דִּי יוֹסַאלַאךְ".

ג-קיג

אָמַר רַאבַר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁבְּמִגִּילַת סְתָרִים הָיָה כָּתוּב, שֶׁבְּעִקְבָתָא דִּמְשִׁיחָא יִהְיוּ כָּאֵלּוּ קֵיסָרִים וּמְלָכִים שֶׁלֹּא יִרְצוּ לְהִשְׁתַּתֵּף וּלְהִלָּחֵם בְּשׁוּם מִלְחָמוֹת, וְיִרְצוּ לָשֶׁבֶת בְּשֶׁקֶט וּבְשַׁלְוָה, אוּלָם יִתְפְּסוּ אוֹתָם בַּצִּיצִית רֹאשָׁם "זָאפְּרִינֶעס" וְיַכְרִיחוּ אוֹתָם לְהִשְׁתַּתֵּף בַּמִּלְחָמוֹת בְּעַל כָּרְחָם.
מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה

ג-קיד

אָמַר הַכּוֹתֵב: כְּבָר נוֹדַע הָאִישׁ הַמְצַיָּן בַּשְּׁעָרִים הַמְצַיָּנִים בַּהֲלָכָה, הֲלֹא הֵמָּה סִפְרֵי "לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת" הַקְּדוֹשִׁים מִמּוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זַצַ"ל וְצִדְקָתוֹ וּגְדֻלַּת הַשָּׂגָתוֹ, כִּי בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכָּתְבָם עַל סֵפֶר זָכָה וְזָכָה אֶת הָרַבִּים לְהָשִׁיבָם מֵעָוֹן וְהִרְבָּה הַרְבֵּה בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה נַעֲשׂוּ עַל יָדוֹ, כִּי דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁדִּבֵּר עִם אֲנָשָׁיו בְּיִרְאַת ה' נִכְנְסוּ בְּלִבָּם כְּאֵשׁ בּוֹעֶרֶת עַד שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ עַל יָדָם לָשׁוּב לַה' יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, וְגַם עַתָּה מִי שֶׁעוֹסֵק בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מִתְעוֹרֵר עַל יָדָם לָשׁוּב לַה' יִתְבָּרַךְ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת וּלְחַזֵּק עַצְמוֹ תָּמִיד בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, גַּם עֲבוֹדָתוֹ בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה הָיְתָה בְּלַבַּת אֵשׁ נוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד עַד אֲשֶׁר כָּל מִי שֶׁשָּׁמַע קוֹל תְּפִלָּתוֹ וְתוֹרָתוֹ נִתְעוֹרֵר גַּם כֵּן בְּהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל מְאֹד לַה' יִתְבָּרַךְ, וְאֵין בִּיכוֹלֶת לְצַיֵּר כְּלַל אוֹתָהּ הַרְגָּשָׁה שֶׁהֵבִיא בְּדִבְרֵי תְּפִלָּתוֹ גַּם בְּלֵב זוּלָתוֹ. (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-קטו

יְדִידֵנוּ הַמַּפְלֶא רַבִּי אֶפְרַיִם זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מִקְרִימֶנְטְשָׁאק, אָמַר פַּעַם אַחַת לְמוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "מִיט אַייֶער דַּאוּונֶען מַאכְט אִיר אַ פֵּרוּשׁ אוֹיף דֶּעם דַּאוּונֶען" בְּתִפְלַּתְכֶם מְחַבְּרִים הִנְכֶם פֵּרוּשׁ עַל הַתְּפִלָּה. וְכָל בְּכָל מִקְרָא וּמִקְרָא מִדִּבְרֵי הַתַּנַ"ךְ, כְּשֶׁהָיָה מוֹצִיאוֹ מִפִּיו, הָיָה מַמָּשׁ נִדְמֶה לְהַשּׁוֹמֵעַ כְּאִלּוּ הַנָּבִיא בְּעַצְמוֹ קוֹרֵא וְצוֹעֵק אֶת אֵלֶּה הַדְּבָרִים. (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת, וכ"ה באבני"ה ברזל לעיל בח"א סעיף תרנ"ד).

ג-קטז

יְדִידֵנוּ הַמַּפְלֶא רַבִּי עֲקִיבָא זְאֵב מִנֶּעמִרוֹב זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה רָגִיל לְסַפֵּר מַעֲצָם הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁרָאָה מִמּוֹרֵנוּ מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעֶרֶב יוֹם-כִּפּוּר הָאַחֲרוֹן לִימֵי חַיָּיו, כִּי דִּבֵּר אָז בְּעֵת סְעוּדַת עֶרֶב-יוֹם-כִּפּוּר מַעֲנְיַן הַד' יְסוֹדוֹת "דּוֹמֵם צוֹמֵחַ חַי מְדַבֵּר", וְאָמַר הֲלֹא אֲנַחְנוּ רוֹאִים כָּל מַה שֶּׁהַמַּדְרֵגָה נְמוּכָה יוֹתֵר נִמְצָא בּוֹ טוֹב יוֹתֵר, כִּי יְסוֹד הַמְדַבֵּר הוּא

הָאָדָם, וּמִקַּח הָאָדָם בִּמְכִירָתוֹ לֹא יֵעָלֶה כְּמִקַּח הַסּוּס שֶׁהוּא מִיסוֹד הַחַי הַנָּמוּךְ מֵהַמְדַבֵּר, כַּנּוֹדָע. כִּי לִפְעָמִים נִמְצָא סוּס שֶׁנּוֹתְנִים בִּמְחִירוֹ כַּמָּה אֲלָפִים רו"כ וּמִקַּח הַצּוֹמֵחַ יַעֲלֶה עוֹד יוֹתֵר, כִּי נִמְצְאִים שׁוֹשַׁנִּים וּפְרָחִים שֶׁמֵּבִיאִים מִמְּדִינוֹת רְחוֹקוֹת שֶׁאֵין עֵרֶךְ כְּלַל לִמְחִיר שָׁוְוִים, וּבִיסוֹד הַדּוֹמֵם נִמְצְאִים אֲבָנִים טוֹבוֹת וְיִקָּרוֹת הָעוֹלִים עוֹד יוֹתֵר, וְרוֹאִים אָנוּ עוֹד אֶת הַטּוֹב וְהָאֱלֹהוּת שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם מִפְּקוּדַת הַתּוֹרָה עַל הַכֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁבְּכָל עֵת כְּנִיסָתוֹ לְבֵית-הַמִּקְדָּשׁ יִהְיֶה לְבוּשׁ בַּחשֶׁן וְאֵפוֹד שֶׁהָיוּ נְתוּנִים בָּהֶם כַּמָּה אֲבָנִים טוֹבוֹת וְכוּ'. אַחַר שֶׁאָמַר דְּבָרִים אֵלֶּה נִכְנַס מוֹהַרַנ"תְ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מַעְנְיָן לְעִנְיָן עַד שֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר בְּהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל בְּשַׁלְהֶבֶת אֵשׁ נוֹרָאָה וְצָעַק בְּקוֹלוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "אַף-עַל-פִּי-כֵן נִמְצָא גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ קְדֻשָּׁה נֶעֱלֶמֶת וְנִסְתֶּרֶת "קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים" שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִכָּנֵס לְשָׁם הָיָה צָרִיךְ לְהַפְשִׁיט כָּל בְּגָדָיו הַיְקָרִים וְרַק "כְּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ", וְאָמַר פָּסוּק זֶה בְּנִגּוּן הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם-כִּפּוּר, בְּמוֹרָא גָּדוֹל כָּזֶה עַד שֶׁרַבִּי מֵאִיר יְהוּדָה זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מִבְּרֶסְלֶב הָיָה רָגִיל גַּם כֵּן לְסַפְּרוֹ, כִּי גַּם הוּא נִכְנַס אָז אֶל בֵּית מוֹרֵנוּ מוֹהַרַנ"תְ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וּבְבוֹאוֹ לְפָתַח הַבַּיִת וְשָׁמַע מֵרָחוֹק אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יוֹצְאוֹת מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כְּלַפִּיד אֵשׁ, נִשְׁאַר עוֹמֵד עַל עָמְדּוֹ וּמְקוֹמוֹ וַיִּירָא לָלֶכֶת יוֹתֵר וּלְהִתְקָרֵב אֶל הַשֻּׁלְחָן. (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-קיז

וְהִנֵּה עַל שַׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי פְּטִירָתוֹ שֶׁל מוֹהַרַנ"תְ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בָּא אֵלָיו שִׁנִּית רַבִּי עֲקִיבָא זְאֵב, וּבְלֵיל שַׁבָּת אַחַר הַסְּעוּדָה דִּבֵּר בְּהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וְנוֹרָא עוֹד הַפַּעַם מֵעֲבוֹדַת הַכֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהִזְכִּיר אָז כַּמָּה תֵּבוֹת מֵהַפִּיּוּט שֶׁבְּסֵדֶר הָעֲבוֹדָה" "נִכְנַס לְמָקוֹם שֶׁנִּכְנַס וְעָמַד בְּמָקוֹם שֶׁעָמַד" וְעוֹד כַּמָּה תֵּבוֹת, וּבְשִׁבּוּעַ שֶׁאַחַר זֶה נִפְטַר וְיָצְאָה נִשְׁמָתוֹ בְּאֵלֶּה הַתֵּבוֹת "חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ" בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי לְחֹדֶשׁ טֵבֵת, וְהַמּוּבָן מִכָּל זֶה כִּי נִמְצָא בּוֹ מִצַּד נִשְׁמָתוֹ גַּם כָּל הַסְּלִיחָה וְהַכַּפָּרָה שֶׁל יוֹם הָעֲשִׂירִי מֵעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה הוּא יוֹם-כִּפּוּר, כִּי הָרִבֵּה הָרְבֵּה בַּעֲלֵי-תְּשׁוּבָה שֶׁבְּוַדַּאי נִתְכַּפֵּר לָהֶם עֲוֹנוֹתֵיהֶם, חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה עַל-יְדֵי דִּבּוּרָיו וְסִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהִשְׁאִיר אַחֲרָיו. וְלוּלֵא דְּמִסְתַּפְּינָא הָיִיתִי אוֹמֵר שֶׁזֶּהוּ גַּם שֶׁשְּׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ "נָתָן" גִּימַטְרִיָּא מִכְנָן מַמָּשׁ מִסְפַּר מִנְיַן הַתֵּבוֹת "חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ", וְזֶה אֲשֶׁר גַּם אַדְמוֹ"ר הַנַּנמ"ח מוֹהֲרַ"ן זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה סָמַךְ יָדוֹ עָלָיו וְאָמַר עָלָיו שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וּמֵחֲמַת כֵּן זָכָה לְחַבֵּר סִפְרֵי "לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת" הַקְּדוֹשִׁים, וְסֵפֶר "לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת", הַמְּעוֹרְרִים וּמְחַזְּקִים כָּל אִישׁ מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן לְהַנְטוֹתוֹ לְטוֹב, לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-קיח

שָׁמַעְתִּי מִידִידֵנוּ מוֹהַ"ר מִיכָל מֵיאָס זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁבְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁל הַמַּחְלֹקֶת הַגְּדוֹלָה, הָיָה בְּבֶרֶסְלֶב מִתְנַגֵּד אֶחָד שֶׁהִרְבָּה מְאֹד לְקַלֵּל וּלְחָרֵף אֶת מוֹהַרְנַ"תְּ, וַיִּשְׁאַל אוֹתוֹ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי מוֹהַרְנַ"תְּ אֵיךְ לֹא תִּירָא לְחָרֵף וּלְגַדֵּף אִישׁ דָּבוּק בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה כְּמוֹהוּ וּמַה רֶּוַח יִהְיֶה לְךָ בְּחֵרוּפְךָ? וְעוֹד דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, אֲבָל הַמִּתְנַגֵּד הַזֶּה הִקְשָׁה עָרְפּוֹ וְהֶחֱזִיק בְּחֵרוּפָיו. אַחַר קְצַת יָמִים נָחְלָה הַמִּתְנַגֵּד הַנַּ"ל וַיָּמָת, וְאַחַר-כָּךְ תֵּיכֶף נָחְלָה וּמֵת אֶחָד מִיְּלָדָיו הַקְּטַנִּים, וְאַחַר-כָּךְ נָחְלָה וַיָּמָת גַּם הַיֶּלֶד הַשֵּׁנִי וְאַחַר-כָּךְ מֵת הַיֶּלֶד הַשְּׁלִישִׁי, וְאַחַר-כָּךְ נָחְלָה הַיֶּלֶד הָרְבִיעִי, וְהוּא הָאַחֲרוֹן, כִּי לֹא הָיוּ לוֹ יְלָדִים יוֹתֵר מֵאֵלּוּ הַד'. וְזוּנְתוֹ הָאַלְמָנָה נִכְסְפָה מְאֹד בְּכָל לִבָּהּ לָרוּץ לְבֵית מוֹהַרְנַ"תְּ לְפַיְּסוֹ, כִּי רָאֲתָה מַמָּשׁ בְּעֵינֶיהָ שֶׁלֹּא הָיְתָה הַמַּכָּה הַזֹּאת רַק בְּגַלַּל הַחֵרוּפִים שֶׁל בַּעֲלָהּ, אֲבָל לֹא יָדְעָה אִם יוֹעִיל לָהּ הַפִּיּוּס כְּפִי הָרְדִיפוֹת שֶׁרָדַף וְחָרַף אוֹתוֹ בַּעֲלָהּ עַד לְחַיָּיו, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן מֵרֹב מַכְאוֹבֵי לִבָּהּ עַל מִיתַת בָּנֶיהָ וְעַל חֻלְשַׁת הַיֶּלֶד הַזֶּה הָאַחֲרוֹן, לָקְחָה עַל יָדָהּ אֶת הַיֶּלֶד וְהֵבִיאָה אוֹתוֹ לְבֵית מוֹהַרְנַ"תְּ כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּחוּלְשָׁתוֹ, וְאָמְרָה לְמוֹהַרְנַ"תְּ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "אֲנִי בְּעַצְמִי אֵינִי חַיֶּבֶת בַּחֲרָפוֹת שֶׁל בַּעֲלִי וְהוּא כְּבָר נִפְטַר וְגַם שִׁלְשָׁה בָּנִים, וְלֹא נִשְׁאַר לִי רַק הַיֶּלֶד הַזֶּה "עַיִן אַחַת שֶׁבְּרֹאשִׁי", וְעַתָּה נָחְלַשׁ גַּם הוּא. וּמִיָּד הִתְחִיל מוֹהַרְנַ"תְּ לְהַבְטִיחָהּ שֶׁיִּתְרַפֵּא, וְהִשִּׁיבָה לוֹ: "בְּדָבָר מְסֻכָּן כָּזֶה אֵין עוֹד בְּרִצּוֹנִי הַבְטָחוֹת, רַק יִשְׁכַּב הַיֶּלֶד הַזֶּה בְּבֵיתְכֶם וְאִם יָמוּת גַּם הוּא כְּאֶחָיו, יָמוּת בְּבֵיתְכֶם", וְתֵיכֶף בָּרְחָה מִבֵּית מוֹהַרְנַ"תְּ וְלֹא רָצְתָה לֵילֵךְ עוֹד לְהַיֶּלֶד, עַד שֶׁבָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ שֶׁהַיֶּלֶד הִתְחִיל לְשׁוּב לִבְרִיאוּתוֹ, וְאָז בָּאָה לְבֵית מוֹהַרְנַ"תְּ שֶׁיִּתְקַח אֶת הַיֶּלֶד, וְכֵן הָיָה שֶׁנִּתְרַפֵּא בִּשְׁלֵמוּת. (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-קיט

סִפֵּר מוֹהַרְנַ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, קֹדֶם שֶׁנִּתְקָרְבְתִּי לְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, כִּמְעַט הָיִיתִי רָחוֹק מְלִמּוּד, בִּשְׁבִיל שֶׁרְצוֹנִי הָיָה לִהְיוֹת בֵּין הַמַּתְמִידִים וְכֵיוָן כְּשֶׁבָּאתִי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְנִזְדַּמֵּן לִי אֵיזוֹ מְנִיעָה וְלֹא הָיִיתִי יָכוֹל תֵּיכֶף לִלְמֹד הִתְיָאַשְׁתִּי מִיּוֹם זֶה, וְחָשַׁבְתִּי שֶׁהַהַתְמָדָה תַּתְחִיל מִיּוֹם שֵׁנִי, וְכֵן אֵרַע לִי בְּיוֹם שֵׁנִי בְּאוֹפַנִּים אֲחֵרִים, וְכֵן בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, עַד שֶׁנִּפַּלְתִּי לְיֵאוּשׁ וְנַעֲשֵׂיתִי בַּטְלָן גָּמוּר. אָמְנָם כְּשֶׁנִּתְקָרְבְתִּי לְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אָמַר לִי אוֹתוֹת זֶה: "אַבִּיסָעלָע אִיז אוֹיךְ גוּט", "מְעַט גַּם טוֹב". אַחַר-כָּךְ כְּשֶׁבָּאתִי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְרָאִיתִי שֶׁאֵינִי יָכוֹל לִלְמֹד הָרְבֵּה כִּי אִם מְעַט, וְנִזְכַּרְתִּי בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁאָמַר: "אַבִּיסָעלָע אִיז אוֹיךְ גוּט", וּבְכֵן לָמַדְתִּי מְעַט, אַחַר-כָּךְ אָמַרְתִּי אֶלְמַד עוֹד מְעַט, וְלָמַדְתִּי עוֹד מְעַט וְעוֹד מְעַט עַד שֶׁנַּעֲשֵׂיתִי מַתְמִיד. (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-קכ

וְכֵן אָמַר פַּעַם מוֹהַרַנַ"תְ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "בַּיִים רֶעבְּנְ'ס לֶעבֶּן הָאבּ אִיךְ זִיךְ מְחַיֶּה עֶנְעוֹעֶן מִיט זַיינֶע דִּבּוּרִים, הַיְינְט בִּין אִיךְ מִיךְ מְחַיֶּה מִיט זַיין קוּקֶן וְואס עֶר הָאט עֶנְעקוּקְט אוֹיף מִיר", "בְּחַיֵּי רַבֵּנוּ הֶחֱיֵיתִי אֶת עַצְמִי בְּדִבּוּרָיו, כַּיּוֹם מְחַיֶּה אֲנִי אֶת עַצְמִי בָּהַבָּטָה שֶׁהִבִּיט עָלַי". כְּלוֹמַר עִם הָרְמָזִים שֶׁרָמַז לוֹ וְאַף-עַל-פִּי שֶׁהָיְתָה לוֹ הַבָּטָחָה זוֹ מֵרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁה' יוֹשִׁיעוֹ, אַף-עַל-פִּי-כֵן בְּעֵת הַמַּחְלֹקֶת הִרְבָּה מְאֹד בִּתְפִלָּה. (- קוּנְטֶרֶס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-קכא

שְׁכֵנוֹ שֶׁל מוֹהַרַנַ"תְ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָה, הָיָה מְקוּרָב לְצַד הַחוֹלְקִים, אוּלָם אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הֵצִיק לְמוֹהַרַנַ"תְ, כְּשֶׁשָּׁאֲלוֹ עַל זֶה אֶחָד מֵהֶחֱשׁוּבֵי הַמִּתְנַגְּדִים, וְכִי אֱמֶת שֶׁגַּם אַתָּה מִתּוֹמְכָיו וּמְצַדֵּד לְטוֹבָתוֹ, עָנָה לוֹ: וְכִי מָה אֶעֱשֶׂה אֲשֶׁר בְּכָל לַיְלָה מִתְעוֹרֵר אֲנִי מִשְּׁנָתִי מֵחֲמַת קוֹלוֹת שֶׁל מוֹהַרַנַ"תְ הַקָּם בַּחֲצוֹת לַיְלָה וּמְקוֹנֵן בְּלֵב מַר בִּפְרַט כְּשֶׁאוֹמֵר הַפָּסוּק "מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד" וּבְקוֹלוֹ אֵינוֹ מַנִּיחַ לִי לִישֹׁן כְּלָל עַד שֶׁמֵּרִים אוֹתִי מִמִּשְׁכָּבִי, "עֶר טָרָאגְט מִיר אוּנְטֶער" וְאֵיךְ יָכוֹל אֲנִי בְּקוּמִי בַּבֹּקֶר לִזְרֹק אַחֲרָיו אֲבָנִים וּלְבַזּוֹתוֹ? (- קוּנְטֶרֶס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-קכב

ג-קכג

מָשָׁל לְדֵכֶס אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ גַּן נִפְלָא, וְנִמְצְאוּ וְנָדְלוּ בּוֹ כָּל מִינֵי חֶלְקֵי הַצּוֹמֵחַ שֶׁבָּעוֹלָם, מִלְּבַד מִין אֶחָד מְיֻחָד, שֶׁחִלְּפוּ שָׁנִים הַרְבֵּה וְלֹא נִמְצָא בְּגַן זֶה מֵחֲמַת שֶׁהָיָה יְקַר הַמְּצִיאוּת, עַד שֶׁבְּרֹב הַזְּמַן וּבְרֹב הִשְׁתַּדְּלוּת וְיגִיעָה הִשִּׂיג גַּרְעִין אֶחָד מִמִּין צוֹמֵחַ זֶה וְזָרַע גַּם אוֹתוֹ בְּגַנּוֹ, וּמֵחֲמַת שֶׁגַּרְעִין זֶה הָיָה יָחִיד וּמְיֻחָס בְּגַנּוֹ, וְדָוְקָא עַל גַּרְעִין כְּמוֹהוּ הַסַּכָּנָה מְרַחֶפֶת בְּיוֹתֵר עַד שֶׁגָּדֵל כָּל צָרְכּוֹ, הֵן מִצַּד הַמַּכְשִׁירִים הַנִּצְרָכִים לְגַדְּלוֹ שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת מְכֻוָּנִים הֵיטֵב, בְּשָׁעָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶם וּבְמִדָּה מְצֻמְצֶמֶת לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. וְהֵן מִצַּד הַצִּפֳּרִים הָאוֹרְבִים עַל הַגַּרְעִינִים, וּבְכֵן הִפְקִיד עַל גַּרְעִין זֶה שׁוֹמְרִים מְיֻחָדִים שֶׁתָּמִיד יַשְׁגִּיחוּ עַל גַּרְעִין זֶה בְּעֵינָא פְּקִיחָא, לֹא יָסִירוּ עַיִן מֵעָלָיו אַף רֶגַע אֶחָד. הִמְשִׁילוֹ מוֹהַרַנַ"תְ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְעִנְיַן רַבֵּנוּ וְאָמַר: כֵּן הַדָּבָר נוֹהֵג עִם הָאֱמֶת הַיָּקָר שֶׁאֵינוֹ בְּנִמְצָא וּמֻשְׂלָךְ אַרְצָה וְעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, אֲבָל אֵין לִפְחֹד עַל הָאֱמֶת הַמֻּשְׂלָךְ הַזֶּה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ "שׁוֹמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם" וְעֵינָיו תָּמִיד עָלָיו, עַד שֶׁיִּתְקַיֵּם "אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח" וְתִגְדַּל וְתַצְלִיחַ וְתַעֲשֶׂה פֶּרִי וּשְׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד.

ג-קכד

ג-קכה

כַּיָּדוּעַ הָיָה מוֹהַרְנַ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה סוֹבֵל מֵחוֹלִי מֵעַיִם בִּשְׁנוֹתָיו הָאַחֲרוֹנוֹת, פַּעַם כְּשֶׁהָיָה בְּמִקְוֶה חַמָּה שֶׁנִּקְרָא שְׁוִיץ בְּאַד שָׁהָה שָׁם אֵיזֶה מֶשֶׁךְ זְמַן, אַחַר-כְּךָ הוּטַב לוֹ מִכְּאֵבָיו הַקָּשִׁים, וּמִשּׁוּם כֵּן חָזַר לְלֶכֶת שָׁם שׁוּב, אוּלָם עַתָּה הִתְגַּבְּרוּ עָלָיו כְּאֵבָיו יוֹתֵר, נַעֲנָה וְאָמַר: "בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה כְּשֶׁלֹּא הִתְכַּוַּנְתִּי לְתוֹעֶלֶת רְפוּאָתִי, אָכֵן הוֹעִילָה לִי הַרְחָצָה, אוּלָם בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה כְּשֶׁכְּבָר הִרְהַרְתִּי שֶׁיִּצְמַח לִי מִזֶּה רְפוּאָה לְמַחוֹשַׁי, הֶזִּקְתִּי עַל יָדָהּ יוֹתֵר".

ג-קכו

הַפְלִיג פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְּ בְּשֶׁבַח הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַתּוֹרוֹת שֶׁגִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ, וְאָמַר: אִלּוּ הָיוּ לְתַלְמִידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשִׁים אֶת אֵלּוּ הַשִּׂיחוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַתּוֹרוֹת, הָיָה מִתְבַּטֵּל אָצְלָם כֹּחַ הַבְּחִירָה לְגַמְרֵי.

ג-קכז

זוּנְתוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים סְטָאלֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בָּאָה בְּטַעֲנָה אֶל בַּעֲלָהּ: כֻּלָּם הוֹלְכִים אֶל מוֹהַרְנַ"תְּ לְהִתְבָּרֵךְ מִפִּיו וְאַתָּה שֶׁלֹּא זָכִיתָ בְּבָנִים אֵינְךָ הוֹלֵךְ אֵלָיו לְקַבֵּל בִּרְכָתוֹ? עָנָה לָהּ בַּעֲלָהּ: מוֹהַרְנַ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה יוֹדֵעַ בְּלַאוֹ הָכֵי מִצָּרָתֵנוּ וְאֵין לִי מַה לְבַקֵּשׁוֹ עַל כָּךְ, אִם אַתְּ רוֹצָה, לְכִי אַתְּ וּבַקְּשִׁי אֶת בִּרְכָתוֹ, וְאָכֵן הָלְכָה אֶל מוֹהַרְנַ"תְּ וְנֶעֱמְדָה לְיַד הַדֶּלֶת וּפָרְצָה בְּבֶכִי, שְׁאַל מוֹהַרְנַ"תְּ מִי בַּדֶּלֶת? הֵחֵלָה לְסַפֵּר וְלִשְׁטוֹחַ לְפָנָיו צָרָתָם הַגְּדוֹלָה, שֶׁזֶּה כְּבָר כַּמָּה שָׁנִים שֶׁאֵין לָהֶם בָּנִים. אָמַר לָהּ מוֹהַרְנַ"תְּ: לְכִי אֶל בַּעֲלֵךְ וְאִמְרִי לוֹ "שֶׁיְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהַכְנִיס עֶשְׂרָה אֲנָשִׁים אוֹרְחִים הַבָּאִים לְקִבּוּץ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְיִתֵּן לָהֶם לֶאֱכֹל. "אֵינִי מִתְכַּוֵּן שֶׁיַּאֲכִילֵם דָּגִים וּבָשָׂר, אֶלָּא אֲפִלּוּ חַלָּה קְלוּעָה עִם אֲבַטִּיחִים", "אִיךְ מֵיין נִישְׁט פִּישׁ מִיט פְּלֵיישׁ, נָאר אֲפִלּוּ קוֹלִיטְשׁ מִיט קָאוּוּנְעס", עָנְתָה הִיא תֵּיכֶף בְּשִׂמְחָה: "נִקַּח אֶת הָאוֹרְחִים וְנַאֲכִילֵם", אָמַר לָהּ מוֹהַרְנַ"תְּ, לְכִי וְשַׁאֲלִי זֹאת אֶת בַּעֲלֵךְ. הָלְכָה לְבֵיתָהּ וְסִפְּרָה לְבַעֲלָהּ אֶת תְּשׁוּבַת מוֹהַרְנַ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. אָמַר לָהּ: "לְכִי וְאִמְרִי לְמוֹהַרְנַ"תְּ שֶׁנִּתֵּן לָהֶם גַּם דָּגִים וּבָשָׂר". כְּשֶׁחָזְרָה וְאָמְרָה זֹאת לְמוֹהַרְנַ"תְּ, אָמַר לָהּ מוֹהַרְנַ"תְּ: כְּשֶׁיַּעֲזוֹר ה' וְתִפָּקְדוּ בְּבֵן, תִּתְּנוּ שֵׁם לַיֶּלֶד עַל-שֵׁם הָרַב מִבַּארְדִּיטְשׁוֹב זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. וְכָךְ הָיָה שֶׁנּוֹלַד לָהּ בֵּן, וְקָרְאוּ אוֹתוֹ בְּשֵׁם זֶה. אַחַר-כָּךְ נוֹלַד לָהֶם עוֹד בֵּן, וְנִקְרָא בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל, עַל-שֵׁם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב. הוּא הַיְדוּעַ בַּכִּנּוּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל טְרָהוּוִיצֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נִפְטַר בִּשְׁנוֹת הַתר"פ. הֵם הָיוּ כֹּהֲנִים, וּכְשֶׁהָיָה עוֹלֶה רַבִּי לֵוִי יִצְחָק לַדּוּכָן, הָיָה מְבָרֵךְ בִּנְעִימָה עֲרֵיבָה לְהַפְלִיא. וְכֵן נוֹלַד

לָהֶם עוֹד בַּת אַחַת שֶׁנִּשְׁאֲה לְר' שַׁבְּתַי בְּרֶסְלֶבֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בְּנָם הוּא הַמְּפֻרְסָם בַּכִּנּוּי ר' חַיִּים שַׁבְּתֶ"ת זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-קכח

פַּעַם אַחַר שדבר דבוריו ועורר את אנשי-שלומנו לעבודת ה', נענה ואמר: "אם אינכם משמנים ומורחים את הדבורים האלו עם התבודדות, איני מקנא בכם". ויש אומרים שֶׁאָמַר זאת לענין חיוב ההתחזקות. "טאמער איר באשמאלצט און באשמירט דאס נישט מיט התבודדות בין אייך נישט מקנא".

ג-קכט

פַּעַם אַחַר שְׁהִיָּתוֹ שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ, עָנָה וְאָמַר: "רַבֵּנוּ כַּאן", וְסִימֵן בְּיָדוֹ עַל מָקוֹם הַצִּיּוּן, "וַאֲנִי כַּאן" וְהֶרְאָה בְּיָדוֹ עַל מָקוֹם עֲמִידַת אַנַ"שׁ בְּסָמוּךְ לַצִּיּוּן. "דֶּער רַבִּי אִיז דָּא אוּן אִיךְ בִּין דָּא", כְּאוֹמֵר, שְׁרוּי אֲנִי תָּמִיד אֵצֶל רַבֵּנוּ.

ג-קל

סִפֵּר ר' נָתָן ב"ר אַבְרָהָם שְׁטָרְנְהַרְץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁשָּׁמַע מֵר' מָרְדְּכַי שׁוֹחֵט בְּשֵׁם מוֹהַרְנַ"תְ, כְּשֶׁמִּסְתּוֹבְבִים בַּתְּפִלָּה אָנָה וָאָנָה מִסְתַּבְּכִים. "אַז מ'דַּרַייט זִיךְ בַּיִים דַּאוּונָען פַּארְדַרַייט מֶען זַאךְ".

ג-קלא

בְּאַחַת מִשִּׂיחוֹתָיו שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְ מִגְּנוּת תַּאֲוַת מָמוֹן, נַעֲנָה וְאָמַר "אַף מַחְשָׁבָה שֶׁל מָמוֹן הֲרֵי הוּא נֶחְשָׁב כְּבָר לִפְגַם כְּתַאֲוַת מָמוֹן". הִשְׁתּוֹמְמוּ אַנַ"שׁ הַשּׁוֹמְעִים עַל דְּבָרָיו, בְּטַעֲנָם שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה לֹא יוּכְלוּ שׁוּב לַעֲסֹק בְּשׁוּם מִסְחָר וּמַשָּׂא וּמַתָּן. נֹחֲמָם מוֹהַרְנַ"תְ וְאָמַר: "לְנַהוּל מַשָּׂא וּמַתָּן וּמִסְחָר מַסְפִּיק אַף בְּהַעֲבָרָה בְּעַלְמָא מֵחֵלֶק הַשְּׁבִיעִי שֶׁבַּמֹּחַ", "מִיטְן זִיבְּעטְן חֵלֶק פּוּן מֹחַ", וְלֹא כְּאַנְשֵׁי הָעוֹלָם הַשְּׁקוּעִים רֹאשָׁם וְרֻבָּם כָּל הַיּוֹם מֻשָּׁךְ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם אַךְ בְּמַחְשָׁבוֹת הַשָּׂגַת רְכוּשׁ וּמָמוֹן. (ה"ה: עיין בתו' כ"ט).

ג-קלב

הִדְרִיךְ מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אֶת בְּנוֹ רַבִּי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֵיךְ לְנַהֵל עֲבוֹדָתוֹ בְּבֵית הַדִּאֵר, וְאָמַר לוֹ: "בְּדַרְכְּךָ לְבֵית הַדִּאֵר וְכֵן בַּחֲזָרָתְךָ תַּחְשֹׁב רַק מַחְשָׁבוֹת שֶׁל תּוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה', אוּלָם בְּבֵית הַדִּאֵר עַצְמוֹ, הַטֵּה אָזְנְךָ וְדַעְתְּךָ לְעֲבוֹדָה שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בָּהּ, שֶׁלֹּא יֵצֵא חָלִילָה שׁוּם מִכְשׁוֹל מָמוֹן עַל יָדְךָ". וְאָכֵן כָּךְ נָהַג כָּל יְמֵי חַיָּיו, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא נִמְצָא שׁוּם עִוָּלָה בַּעֲבוֹדָתוֹ וְלֹא שׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן כְּלַל וּכְלָל, כִּי הִקְפִּיד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר אֶצְלוֹ בַּדִּאֵר שׁוּם מָמוֹן שֶׁנִּשְׁלַח לְמַאן דְּהוּא אַף לְלֵילָה אַחַת. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁעָלָה בְּדַעְתּוֹ לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וּמָסַר אֶת מְקוֹם עֲבוֹדָתוֹ לְבָנָיו רַבִּי דָּוִד צְבִי וְרַבִּי מִיכְלִי, אָמַר לָהֶם: "כָּךְ

לְמָדַנִי אָבִי זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְנַהֵל אֶת הָעֲבוֹדָה בְּבֵית הַדִּאַר, תּוֹדָה לָאֵל כָּל יְמֵי שָׁמַעְתִּי לְקוֹלוֹ וְנָהַגְתִּי כָּךְ, וּבְכֵן מְבַקֵּשׁ אֲנִי מִכֶּם שֶׁגַּם אַתֶּם תְּנַהֲלוּ אֶת הָעֲבוֹדָה כָּךְ". וְכֵן נָהֲגוּ גַּם הֵם. אוּלָם אַחַר-כָּךְ כְּשֶׁעָבַר לִידֵי נֶכְדֵיהֶם, כְּבָר לֹא נוֹהֲלָה הָעֲבוֹדָה כָּרָאוּי וּכְמִקֶּדֶם.

ג-קלג

בְּעֵת הַגְּזֵרָה שֶׁל לְקִיחַת יַלְדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַצָּבָא, שֶׁהָיְתָה כַּיָּדוּעַ, גְּזֵרָה קָשָׁה וַאֲיֻמָּה מְאֹד, רָצָה אִשָּׁה אַחַת שֶׁחָטְפוּ מִמֶּנָּהּ אֶת בִּנָּהּ הַקָּטָן לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, וּפָתְחָה אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וְשָׁאֲגָה בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת בִּבְכִיּוֹת נוֹרָאוֹת לִפְנֵי סִפְרֵי הַתּוֹרָה, וּלְרֹב צַעֲרָהּ וְשַׁאֲגָתָהּ נָפְלָה מֵתָה. וְנַעֲשָׂה מִזֶּה רַעַשׁ גָּדוֹל, כְּשֶׁנּוֹדַע הַדָּבָר לְמוֹהַרַנַ"תְ שֶׁכַּיָּדוּעַ זָעַק הַרְבֵּה בִּתְפִלּוֹתָיו עַל-זֶה כַּמּוּבָאָ בַּסֵּפֶר "לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת" כַּמָּה תְּפִלּוֹת עַל גְּזֵרָה זוֹ, אָמַר: אִלּוּ הָיְתָה פּוֹנָה אֵלַי הָיִיתִי מְיַעֵץ לָהּ שֶׁתִּתְחַזֵּק וְתִקְבַּע כָּל יוֹם עֵת קָבוּעַ לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁתַּצְלִיחַ וְתוּכַל לְהַחֲזִיר אֶת בְּנָהּ, וְהָיְתָה מוֹעֶלֶת בִּתְפִלָּתָהּ לֹא רַק לְהַחֲזִיר אוֹתוֹ אֶלָּא הָיוּ חוֹזְרִים עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה יְלָדִים בִּזְכוּת תְּפִלָּתָהּ הַזֹּאת.

ג-קלד

מוֹהַרַנַ"תְ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לֹא הָיָה נוֹהֵג לְזַמֵּר בְּלֵיל שַׁבָּת אֶת הַזֶּמֶר הַנִּקְרָא "דֶּער פְּרוּמֶּער נִגּוּן" הַמּוּשָׁר בְּפִי אַנַ"שׁ עַל זֶמֶר "מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא", בְּהַטְעִימוֹ שֶׁמְּחֻמַּת קְדֻשַּׁת וּמַעֲלַת שִׂמְחַת שַׁבָּת, אֵינוֹ חָפֵץ לְזַמֵּר נִגּוּנֵי הִתְעוֹרְרוּת אֶלָּא רַק נִגּוּנֵי שִׂמְחָה וְחֶדְוָה, אוּלָם בְּסָעוּדָה שְׁלִישִׁית עֵת רַעֲוָא דְּרַעֲוִין דְּבִיקוּת וְהִתְעוֹרְרוּת, אָז הָיָה מְזַמְּרוֹ.

ג-קלה

בְּשָׁנַת תר"ד הִשִּׂיא מוֹהַרַנַ"תְ אֶת בְּנוֹ רַבִּי נַחְמָן עִם בִּתּוֹ שֶׁל הָרַב הַחָסִיד רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵעִיר לְפָאוְוִיץ שָׁנָה לִפְנֵי הִסְתַּלְקוּתוֹ, כְּשֶׁהִתְקָרֵב יוֹם הַחֲתוּנָה נָסַע מוֹהַרַנַ"תְ עִם אַנַ"שׁ לַחֲתוּנָה. וּמִנְהָג הָיָה בַּיָּמִים הָהֵם שֶׁלִּקְרַאת בִּיאַת הֶחָתָן יָצְאוּ הוֹרֵי הַכַּלָּה וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתָּם לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי הֶחָתָן וּמְלַוָּיו בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה מִחוּץ לָעִיר וְהָלְאָה, אוּלָם כְּשֶׁנּוֹדַע לַמִּתְנַגְּדִים תּוֹשָׁבֵי הָעִיר מִבִּיאַת מוֹהַרַנַ"תְ, יָצְאוּ בְּמַקְלוֹת וַאֲבָנִים לְקַבֵּל אֶת פָּנָיו. וְאָכֵן בְּהִתְקָרֵב מוֹהַרַנַ"תְ עִם בְּנוֹ הֶחָתָן, הִתְנַפְּלוּ עֲלֵיהֶם הַמִּתְנַגְּדִים. וְהִנֵּה מוֹהַרַנַ"תְ בְּרִאוֹתוֹ אֶת כָּל הָרַעַשׁ וְהַצְּעָקוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם, הִפְנָה עַצְמוֹ לַצַּד וְנִכְנַס לְיַעַר סָמוּךְ. בֵּינְתַיִם הָלַךְ הַמְּחֻתָּן רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְקָרָא לַמִּשְׁטָרָה וּבָאוּ מֵהֶרֶה וְהִשְׁתִּיקוּם. כְּשֶׁנִּשְׁקְטָה הַמְּרִיבָה הִבְחִין רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין שֶׁמּוֹהַרַנַ"תְ נֶעֱלָם וְהֵבִין שֶׁהָלַךְ לַיַּעַר הַסָּמוּךְ. מִיָּד יָצָא לְחַפֵּשׂ אֶת מוֹהַרַנַ"תְ בַּיַּעַר וּמְצָאָהוּ יוֹשֵׁב וּמִתְפַּלֵּל. וְשָׁמְעוּ שֶׁטּוֹעֵן בִּתְפִלָּתוֹ לַה' יִתְבָּרַךְ וְאוֹמֵר: "...רִבּוֹנוֹ-שֶׁל-עוֹלָם, וְכִי לְמִי יֵשׁ כָּזוֹ קַבָּלַת פָּנִים כְּשֶׁלִּי? לְאֵיזֶה שׁוֹאֵב מַיִם פָּשׁוּט מְקַבְּלִים אֶת פָּנָיו כְּמוֹ שֶׁמְּקַבְּלִים אֶת פָּנַי? וְכָל זֶה הֲרֵי אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר מֵרִבּוּנוּ וּמְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם גְּדֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ

בָּעוֹלָם". "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַז אַ וואסער טְרֶעגֶער מַאכְט חֲתוּנָה אַ קִינְד, הָאט עֶר אַזַא קַבָּלַת פָּנִים? אִיז דָאךְ דָאס נָאר דֶער פַּאר וַויי‌ל אִיךְ רֶעד פּוּן דֶעם רֶעבְּן". וְנִחֵם אֶת עַצְמוֹ עַל-פִּי הַכָּתוּב בְּתוֹרָה ס"ו חֵלֶק א, שֶׁמְּבֹאָר שָׁם "שֶׁעִקַּר גְּדֻלָּתֵנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ שֶׁל כָּל הַיְרֵאִים וְהַכְּשֵׁרִים יִהְיֶה רַק לֶעָתִיד לָבוֹא". שֶׁאָמַר זֹאת רַבֵּנוּ גַּם עַל עַצְמוֹ וְעַל אַנַ"ש. וְשָׁר תֵּבוֹת אֵלּוּ בַּנִּגּוּן שֶׁל אֵשֶׁת חַיִל הַיְדוּעַ "אוּנְזֶער גְּרוֹיסְקֵייט אוּן אוּנְזֶער שַׁיינְקֵייט וֶוועט מָען זֶעהֶן וֶוען מָשִׁיחַ וֶוועט קוּמֶען, אוּנְזֶער גְּרוֹיסְקֵייט אוּן אוּנְזֶער שַׁיינְקֵייט וֶוועט נָאר זַיין אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט". וְחָזַר מוֹהַרְנַ"תְּ לְעָגְלָה וְנִכְנְסוּ לָעִיר וְעָרַךְ אֶת הַחֻפָּה כַּדָּת וְכַדִּין.

ג-קלו

ג-קלז

פַּעַם בְּעֶרֶב שַׁבָּת אַחַת בְּאֶמְצַע הַהֲכָנוֹת וְהַדְּחַק הָרַב לִפְנֵי כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת, פָּנָה מוֹהַרְנַ"תְּ אֶל רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער וְאָמַר לוֹ, שֶׁכְּשֶׁיַּעֲבֹר חֲמִשָּׁה דְקוֹת יוֹדִיעוֹ, וְרָאָה רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער אֵיךְ שֶׁנֶּעֱמַד מוֹהַרְנַ"תְּ לְיַד הַמְּזוּזָה שֶׁבַּדֶּלֶת וּמִתְפַּלֵּל וּמִתְבּוֹדֵד, וּכְשֶׁרָמַז לוֹ רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער שֶׁכְּבָר עָבְרוּ חֲמִשָּׁה רְגָעִים, אָמַר לוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ בְּשִׂמְחָה, "רַבִּי נַחְמָן חֲמִשָּׁה רְגָעִים גְּדוֹלִים", "גְּרוֹיסֶע פִּינְף מִינוּט", לְרֹב שִׂמְחָתוֹ בַּחֲמִשָּׁה רִגְעֵי הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁזָּכָה לַחְטֹף עַל-אַף רֹב הַטִּרְדָה וְהַדְּחַק.

ג-קלח

הִדְגִּישׁ וְהִרְחִיב מוֹהַרְנַ"תְּ מְאֹד הַמּוּבָא בְּפֵרוּשׁ הַכָּתוּב: "גָּדוֹל וְקָטָן שָׁם הוּא" אִיּוֹב ג שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם אֵין יוֹדְעִים כְּלַל מִי הוּא הַגָּדוֹל וְהַחֲשׁוּב בְּמַעֲלָה בַּשָּׁמַיִם וּמִי הוּא הַקָּטָן בְּמַעֲלָה, וְרַק לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם, ה' הַבּוֹחֵן לִבּוֹת הוּא יוֹדֵעַ הֵיטֵב מַדְרֵגַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְזֶהוּ "גָּדוֹל וְקָטָן" מִי הוּא גָּדוֹל וּמִי הוּא קָטָן "שָׁם הוּא", שָׁם יוֹדְעִין מִי הוּא.

ג-קלט

אָמַר מוֹהַרְנַ"תְּ: "סֵדֶר הָעֲבוֹדָה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּיוֹם הַפּוּרִים קָשֶׁה עָלַי הַרְבֵּה יוֹתֵר מִסֵּדֶר הָעֲבוֹדָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים", כִּי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים נִמְצָאִים בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת כָּל הַיּוֹם וְעוֹסְקִים אַךְ בִּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת, מַה-שֶּׁאֵין-כֵּן בְּיוֹם הַפּוּרִים שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְבּוֹת בְּשִׂכְרוּת, בְּשִׂמְחָה וּבַאֲכִילָה וְכוּ', וּבְדֶרֶךְ זֶה לַעֲבֹד אֶת ה' הֶרֵי שֶׁקָּשֶׁה הַדָּבָר יוֹתֵר וְיוֹתֵר. "דִּי עֲבוֹדָה פּוּן פּוּרִים אִיז מִיר אַסַאךְ שְׁוֶוועֶרֶר וְוִיא דִּי עֲבוֹדָה פּוּן יוֹם כִּפּוּר".

ג-קמ

שִׁבַּח מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת אָבִיו בְּאָמְרוֹ: אַף-עַל-פִּי שֶׁאבִי הָיָה סוֹחֵר וְטָרוּד בְּמִסְחָרוֹ, אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הֶחְסִיר יוֹם מִבְּלִי לִמּוּד גְּמָרָא וּמִדֵּי שָׁבוּעַ לִמּוּד כָּל הַמִּדְרָשׁ עַל הַפָּרָשָׁה.

ג-קמא

שָׁבַת פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְ בְּעִיר טְשֶׁעְרִין וְדִבֵּר מִגְּדֻלַּת רַבֵּנוּ הָרִבֵּה כָּל כָּךְ עַד שֶׁנַּעֲנָה לוֹ אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי וּגְדוֹלֵי אַנַ"שׁ: ר' נָתָן מַאיִן לוֹקְחִים אַתֶּם זֹאת לְדַבֵּר כָּל כָּךְ מִגְּדֻלָּתוֹ? וְלֹא עָנָה לוֹ מוֹהַרְנַ"תְ כְּלוּם. וְהִנֵּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת חַל אָז יוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב, וְנִסְגַּר מוֹהַרְנַ"תְ כְּדַרְכּוֹ בְּכָל שָׁנָה לְמֶשֶׁךְ כָּל הַלַּיְלָה וְהָרְבָּה בִּזְעָקוֹת בַּקִּינוֹת שֶׁעַל הַחֻרְבָּן, לְמָחֳרָת בַּבֹּקֶר כְּשֶׁעָבַר הַנַּ"ל לְיַד חַדְרוֹ וְשָׁמַע עֲדַיִן זַעֲקוֹתָיו, נַעֲנָה וְאָמַר: אָכֵן הוּא יָכוֹל לְדַבֵּר בִּגְדֻלָּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ.

ג-קמב

ג-קמג

בְּעֶרֶב שָׁבוּעוֹת הַ"גָּדוֹל" הַיְדוּעַ וְהַמְפֻרְסָם, רָאָה רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין אֶת מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שָׁרוּי בְּדֶאָגָה מְרֻבָּה, עַד שֶׁשְּׁאָלוֹ לְפֶשֶׁר הַדָּבָר, עָנָה לוֹ מוֹהַרְנַ"תְ וְאָמַר: הִנֵּה כְּעֵת בָּאוּ הָרְבֵּה מֵאַנַ"שׁ לִשְׁהוֹת עִמָּנוּ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ לוֹמַר תּוֹרָה לִפְנֵי קָהָל כְּזֶה, כִּי אִם אֲדַבֵּר דִּבְרֵי הִתְעוֹרְרוּת וְהַלָּה צָרִיךְ לְדִבּוּרֵי הִתְחַזְּקוּת הַמְּשִׁיבִים אֶת הַנֶּפֶשׁ, הֲרֵי שֶׁ"כּוֹרֵת אֲנִי לוֹ אֶת רֹאשׁוֹ", "הַאק אֵיךְ אִים אִפּ דֶעם קָאפּ", וְכֵן לְהֵפֶךְ, בְּאֹם זָקוּק זֶה הָאָדָם לְדִבְרֵי הִתְעוֹרְרוּת וְהִתְלַהֲבוּת וְשׁוֹמֵעַ מִפִּי דִּבּוּרֵי הִתְחַזְּקוּת וְעִדּוּד, כְּמוֹ כֵן "כּוֹרֵת אֲנִי לוֹ אֶת רֹאשׁוֹ". וּמְשׁוּם כֵּן דּוֹאֵג אֲנִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּנִדּוֹן זֶה.

ג-קמד

אָמַר פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְ, קִבַּלְתִּי מֵרַבֵּנוּ כָּאֵלּוּ שִׂיחוֹת וְדִבּוּרִים שֶׁל הִתְחַזְּקוּת וְלִמּוּד זְכוּת, שֶׁאִלּוּ הָיִיתִי מְגַלֶּה אוֹתָם הָיְתָה מִתְבַּטֶּלֶת כֹּחַ הַבְּחִירָה לְגַמְרֵי.

ג-קמה

מוֹהַרְנַ"תְ לֹא הָיָה שָׂם לִבּוֹ לְאֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים לוֹ חֲלוֹמוֹתֵיהֶם הַשּׁוֹנוֹת, וְהָיָה אוֹמֵר לָהֶם בְּדֶרֶךְ צַחוּת: "סַפֵּר נָא לִי מֵהָעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּהָקִיץ וְלֹא מֵהָעוֹבֵר וּמִתְרַגֵּשׁ עָלֶיךָ בַּחֲלוֹם".

ג-קמו

רַבִּי נַחְמָן בֶּן רַבִּי עוֹזֵר, גָּדַל בְּבֵית מוֹהַרְנַ"תְ לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָבִיו רַבִּי עוֹזֵר, וְהָיָה מְשַׁמֵּשׁ אֶת מוֹהַרְנַ"תְ וּמְלַוָּהוּ וְכַדּוֹמֶה.

ג-קמז

כַּיָּדוּעַ הִתְנַגֵּד הַצַּדִּיק מֵאַפְטָא זַצַ"ל לְהַדְפָּסַת הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַה גַּם עוֹד בִּשְׂפַת הָאִידִישׁ, בְּהַטְעִימוֹ שֶׁכְּאֵלּוּ דְּבָרִים גְּבוֹהִים וְנֶאֱצָלִים אֵין רָאוּי לְהַדְפִּיסָם לְכָל קוֹרֵא, עַד שֶׁיִּהְיֶה דּוֹמֶה לְסִפּוּרֵי קְרִיאָה גְּרִידָא "מַעֲשֶׂה בִּיכָל". וְאַף שֶׁמּוֹהַרְנַ"תְ אַחַר שֶׁנִּסְנַר בְּחַדְרוֹ בְּהִתְבּוֹדְדוּת

מֶשֶׁךְ שִׁלשָׁה יָמִים לֹא חָשַׁשׁ לְקִפֵּידָתוֹ וְהִדְפִּיסוֹ, כִּרְצוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אַף עַל פִּי כֵן מְסַפְּרִים שֶׁפַּגְעָה קִפֵּידַת הָרַב בַּמַּדְפִּיס, שֶׁבְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה שֶׁהִדְפִּיסוֹ שָׁבַק חַיִּים, ה"י.

ג-קמח

אָמַר פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אֵינִי סוֹבֵל כְּלַל וּכְלַל שׁוּם מַחֲלֹקֶת, וְאַף כְּשֶׁרוֹאֶה אֲנִי שְׁנֵי סַבָּלִים בְּרְחוֹב שֶׁמִּתְקוֹטְטִים וּמִתְוַכְּחִים בֵּינֵיהֶם, דּוֹקֵר הַדָּבָר בְּלִבִּי, "שִׁטָּעכְט דָאס מִיר אִין הַארְצְן".

ג-קמט

בְּסֵפֶר חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן קעד, כּוֹתֵב מוֹהַרְנַ"תְּ שֶׁשָּׁלַח רַבֵּנוּ אֶת סֵפֶר הַנִּשְׁרָף עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים וְצִוָּה עֲלֵיהֶם לִנְסֹעַ בַּעֲיָרוֹת וְלוֹמַר בְּכָל עִיר וְעִיר מְעַט מִזֶּה הַסֵּפֶר וְכוּ', וְיֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה כַּמָּה סְפוּרִים עַיֵּן שָׁם. הִנֵּה שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל הָיוּ רַבִּי יוּדְל וְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אוּלָם לֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד בְּקִשְׁי הַדָּבָר, כִּי חָשְׁדוּם בְּכָל מָקוֹם בּוֹאָם לְגַנָּבִים וְכַדּוֹמֶה, וּכְשֶׁא הָיָה לָהֶם עֲבוּר הוֹצָאוֹת וּבְקֹשׁוּ עֶזְרַת הָאֲנָשִׁים, גָּעֲרוּ בָּהֶם: "בְּרִיאִים הִנְכֶם וּלְכוּ עִבְדוּ" וְכַדּוֹמֶה, וְכֵן עוֹד הַרְבֵּה מְנִיעוֹת, וְרַבֵּנוּ בְּעַצְמוֹ אָמַר לָהֶם שֶׁיִּזְהֲרוּ בִּשְׁלִיחוּתָם, כִּי יִהְיֶה לָהֶם הַרְבֵּה קְשָׁיִים וּמְנִיעוֹת עַל זֶה, "מֵחֲמַת שֶׁחַיֵּי הַיֶּלֶד תְּלוּיִ בָּזֶה" "דְּאס לֶעבֶּן פּוּן קִינְד הַיְינְטְ אָהן אִין דֶעם". וְחָזְרוּ וְלֹא מִלְּאוּ שְׁלִיחוּתָם בִּשְׁלֵמוּת. כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְרַבֵּנוּ שָׂמַח בָּהֶם רַבֵּנוּ מְאֹד, וְאָמַר: "תּוֹדָה לָאֵל, שֶׁרוֹאֶה אֲנִי אֶתְכֶם, חָשַׁבְתִּי שֶׁכְּבָר לֹא אֶרְאֶה אֶתְכֶם עוֹד" "דַּיְינְקֶען נָאט וָואס אִיךְ זֶעה אַייךְ, אִיךְ הָאב גִימַיינְט אִיךְ וֶועל אַייךְ שׁוֹין נִישְׁט זֶעהֶן", לְגֹדֶל הַמְּנִיעוֹת שֶׁיִּתְגַּבְּרוּ עֲלֵיהֶם. מוֹהַרְנַ"תְּ עַצְמוֹ אָמַר: אִלּוּ הָיָה רַבֵּנוּ שׁוֹלֵחַ אוֹתִי הָיִיתִי גּוֹמֵר שְׁלִיחוּתִי כָּרָאוּי.

ג-קנ

בָּעִיר לֶעמְבֶּערְג, דִּר יְהוּדִי כָּשֵׁר, בַּעַל תְּפִלָּה מֻפְלָג וְעוֹבֵד ד' נִפְלָא, וְהָיָה מְפוּרְסָם בַּעֲבוֹדָתוֹ אֶת ה' יִתְבָּרַךְ, כְּשֶׁשָּׁהָה מוֹהַרְנַ"תְּ בְּלֶעמְבֶּערְג, רָאָה זֶה הָאִישׁ הַכָּשֵׁר אֶת מוֹהַרְנַ"תְּ וַעֲבוֹדָתוֹ, הִפְלִיג בִּשְׁבַח מוֹהַרְנַ"תְּ וְנַעֲנָה וְאָמַר: "לְהִתְיַגֵּעַ בַּתְּפִלָּה כְּמוֹהַרְנַ"תְּ יָכוֹל גַּם אֲנִי, אוּלָם לוֹמַר תְּהִלִּים כָּמוֹהוּ זֹאת אֵינִי יָכוֹל".

ג-קנא

ג-קנב

אָמַר פַּעַם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְמוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "מֶען וֶועט דִיךְ נָאךְ אַמָאהָל יָאגָן, אוּן יָאגָן, אוּן יָאגָן, נָאר דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער וֶועט דִיךְ אוֹיס פִּירְן". "עוֹד יִרְדְּפוּ אוֹתָךְ פַּעַם, וְיִרְדְּפוּ וְיִרְדְּפוּ אַחֲרֶיךָ, אוּלָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר עִמְּךָ לְטוֹבָה". וְכֵן קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ

הִבִּיט רַבֵּנוּ וְהִסְתַּכֵּל עַל מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָרַבֵּה, כְּאוֹמֵר לוֹ: "יוֹדֵעַ אֲנִי מַה שֶּׁיְּעַבֵּר עָלֶיךָ".

ג-קנג

בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וְנֶכְדָיו וְנִינָיו שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְ, הָיוּ כֻּלָּם מִטִּבְעָם סוֹפְרִים מְעֻלִּים, כְּמוֹ רַבִּי שַׁכְנָא בֶּן מוֹהַרְנַ"תְ, שֶׁהָיָה יָדוּעַ כְּסוֹפֵר מֻמְחֶה לְהַפְלִיא, וְכֵן בְּנוֹ רַבִּי הִירְץ, הָיָה גַּם הוּא סוֹפֵר מֻמְחֶה מְאֹד, וְכֵן כָּל בָּנָיו דְּהַיְינוּ רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהַרְץ וְאָחִיו רַבִּי דָּוִד צְבִי וְרַבִּי שַׁכְנָא הָיוּ כֻּלָּם סוֹפְרִים מְעֻלִּים.
חסר ג-קנג עד ג-קסה

ג-קסה

פֵּרֵשׁ פַּעַם רַבִּי דָּוִד צְבִי חוֹתֵן מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה פֵּרוּשׁ הַכָּתוּב: "נָתוֹן תִּתֵּן, וְלֹא יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ". וְאָמַר שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לְהָכִין לְעַצְמוֹ כֶּסֶף צְדָקָה בְּבֵיתוֹ בְּקֻפַּת צְדָקָה מְיֻחֶדֶת, שֶׁצָּרִיךְ כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹא עָנִי לְבַקְּשׁוֹ עַל צְדָקָה, יִהְיֶה מוּכָן לוֹ מִיָּד, וְאָז מֻחֶמֶת שֶׁכְּבָר מוּכָן לוֹ הַצְּדָקָה לֹא יֵרַע לְבָבוֹ בְּנָתְנוֹ לוֹ הַצְּדָקָה, וְזֶהוּ רֶמֶז בִּכְפִילַת הַתֵּבָה "נָתוֹן", "תִּתֵּן", שֶׁתְּחִלָּה נָתוֹן, יִתֵּן לְקֻפַּת הַצְּדָקָה, וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן לְעָנִי וּבְכָךְ לֹא יֵרַע לְבָבוֹ בְּתִתּוֹ הַצְּדָקָה. וְאָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְפִי זֶה: שֶׁזֶּהוּ הָעִנְיָן 'לְהַפְרִישׁ' צְדָקָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה הַמּוּבָא בַּשֻּׁלְחָן-עָרוּךְ, מוּבָא בְּתוֹרָה ב, וְהַיְינוּ הַפְרָשַׁת הַצְּדָקָה לְקֻפַּת הַצְּדָקָה וְאַחַר כָּךְ בְּבוֹא הֶעָנִי, יִזְכֶּה בִּנְתִינָה מַמָּשׁ בְּלֵב טוֹב וְשָׁלֵם.

ג-קסו

ג-קסז

ג-קסח

כְּשֶׁהִפְלִיג פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְ מִגְּדֶל מַעֲלַת קִבּוּץ אַנַ"שׁ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן, עָנָה וְאָמַר: כָּל הָעוֹלָם צוֹעֵק בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה "הַמֶּלֶךְ", אוּלָם הַהַכְתָּרָה הִיא בְּאוּמַאן". "דִּי גַאנְצֶע וָועלְט שְׁרַייט "הַמֶּלֶךְ" אָבֶּער דִּי קְרֵיינִיצֶע אִיז אִין אוּמַאן".

ג-קסט

אָמַר פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְ: "יוֹדְעִים אָנוּ לִלְמֹד וּמַדּוּעַ נִקְרָאִים הָאֲחֵרִים "גְּאוֹנֵי אֶרֶץ"? כִּי גַּאֲוַת הָעוֹלָם נִמְצָא אֶצְלָם, "דִּי גֵּיאוּת פוּן דֶּער וָועלְט אִיז בַּיי זַיי".

ג-קע

כְּשֶׁהָיָה פַּעַם אֵיזֶה וִכּוּחַ בֵּין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ נָעֲנְתָה מָרַת אַדִיל בַּת רַבֵּנוּ וְאָמְרָה: "אֲנִי יוֹדַעַת שֶׁבְּבֵית אָבִי יָדְעוּ שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּנַתַּלֵּע", "בַּיים טַאטן אִיז אַלְץ גִיווען נָתַלֵּע". בְּהִתְבַּוְּנָה עַל מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְעַל כֵּן כְּפִי שֶׁיֹּאמַר כֵּן יָקוּם.

ג-קעא

ג-קעב

שָׁמַע פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֵיךְ שֶׁמִּתְאוֹנֵן אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, לִפְנֵי חֲבֵרוֹ, הֱיוֹת שֶׁמִּתְקָרֵב וְהוֹלֵךְ חַג הַפֶּסַח וַעֲדַיִן אֵין לוֹ מִצְרֵכֵי הֶחָג וְלִבְנֵי בֵּיתוֹ וְאָמַר לוֹ בְּכֶאֱב: "וְכִי מֵהֵיכָן אֶקַּח עֲבוּר הֶחָג", "וואו נֶעמֶט מֶען אוֹיף פֶּסַח"? פָּנָה אֵלָיו מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נֶחָמוֹ: "עַל פֶּסַח יִהְיֶה לְךָ", כְּאוֹמֵר לוֹ: "אַל דְּאָגָה, אָחִי, אוּלַם אֵין זוֹכִים לְקַחַת אֶת "הַפֶּסַח" בְּעַצְמוֹ. כְּאוֹמֵר: זֹאת אֵינָהּ דְּאָגָה, הָעִקָּר הוּא הַדְּאָגָה הָרוּחָנִית, אֵיךְ זוֹכִים לִפְנִימִיּוּת הֶאָרַת פֶּסַח בְּעַצְמוֹ. כִּדְבָעֵי, "אוֹיף פֶּסַח וָועט זַיין, ווִי נֶעמט מֶען דֶעם פֶּסַח אַלַיין".

ג-קעג

כְּשֶׁסִּפְּרוּ לִפְנֵי מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מִגְּדֶל עֲבוֹדוֹתָיו הַנִּשְׂגָּבוֹת וְהִיגִיעוֹת שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְזִיק תַּלְמִיד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁעָבַד אֶת ה' בְּכֹחוֹת עֲצוּמוֹת לְאֵין שִׁעוּר, עַד שֶׁאָמַר פַּעַם: "אִלּוּ יָדַעְתִּי שֶׁלְּמָחֳרַת אֶקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע כְּהַיּוֹם, הֲרֵי שֶׁמּוּטָב לִי לְהַנִּיחַ רֹאשִׁי עַל הַחֶרֶב, שֶׁיִּקְטְעוּ אוֹתוֹ".

הִפְטִיר מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר: "אוֹתוֹ הִדְרִיךְ רַבֵּנוּ בְּחֹד הַחֶרֶב וְעָמַד בּוֹ, וְאוֹתָנוּ לִמֵּד רַבֵּנוּ, שֶׁאִם לֹא זָכִינוּ וְהִתְפַּלְּלְנוּ הַיטֵב בְּיוֹם כִּפּוּר מִתְפַּלְּלִים הַיטֵב בְּ"שֵׁם ה'". מֻחֶרֶת יוֹם הַכִּפּוּר הָיָה נִקְרָא בְּאוּקְרַאִינָא "שֵׁם ה'" "אִים הָאט דֶעֶר רַבִּי גִּיפִּירְט אוֹיפְן שַׁארְף פּוּן דֶעם שְׁווֶערְד אוּן אִיז בַּיי גִּישְׁטַאנֶען אוּנְז הָאט דֶעֶר רַבִּי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה גִּילֶעְרְנְט אַז מִיַּדאוּינְט יוֹם כִּפּוּר דַּאוּינְט מֶען גָּאטְס נָאמֶען".

ג-קעד

אָמַר פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְּ: "בְּנֵי הָעוֹלָם עוֹד יִתְמְהוּ בְּעַצְמָם מֵאַיִן לָקַחְתִּי זְמַן רַב כָּל כָּךְ לַעֲשׂוֹת וּלְהַסְפִּיק כָּל כָּךְ, הֵן בִּכְתִיבַת סִפְרֵי רַבֵּנוּ, וְהֵן בִּכְתִיבַת סְפָרַי, וְהֵן בְּעִסְקֵי רַבֵּנוּ כִּבְנִיַּת הַקִּלּוּיז וְעֵסֶק הַהַדְפָּסָה, וּבִפְרָט הָעֵסֶק עִם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַמִּתְקָרְבִים לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּדַרְכֵי עֲצוּתָיו שֶׁל רַבֵּנוּ. וּלְכָל זֶה זָכִיתִי, רַק מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַרְתִּי עַל הַזְּמַן".

ג-קעה

פַּעַם בְּפוּרִים אָמְרוּ לְמוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁרַבִּי נַחְמָן בֶּן מָרַת חַיָּה בַּת רַבֵּנוּ שׁוֹהֶה בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי, הוּא הֶעָשִׁיר רַבִּי מַרְדְּכַי רוֹטְנְזַייט זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "נַחְמָן שׁוֹהֶה

בְּבֵית מָרְדְּכַי", "נַחְמָן שְׁטֵיט אַיין בַּיי מָרְדְּכָן". נַעֲנָה וְאָמַר: "כֵּן הַדָּבָר נוֹהֵג, שֶׁבְּפוּרִים שׁוֹוֶה "נַחְמָן", הוּא נִשְׁמַת הַצַּדִּיק, אֵצֶל מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק, וּבְפֶסַח שׁוֹוֶה הַצַּדִּיק אֵצֶל פֶּסַח, וְכֵן בְּכָל יוֹם טוֹב", "אַזוי איז, פּוּרִים שְׁטֵיט אַיין נַחְמָן בַּיי מָרְדְּכָן, פֶּסַח שְׁטֵיט אַיין נַחְמָן בַּיי פֶּסַח".

ג-קעו

אָמַר פַּעַם לְרַבִּי אֶפְרַיִם בְּרַבִּי נַפְתָּלִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "אַתָּה אֶפְרַיִם עִם רֹאשׁ גְּאוֹן כְּשֶׁלְּךָ, שֶׁיַּעֲלֶה לִי בְּדַעְתִּי שֶׁרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, תִּהְיֶה לוֹ יוֹתֵר הַרְגָּשָׁה בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ מִמְּךָ"? "דּוּ פרוֹיקֶע מִיט דַיין קֶעפַּאלֶע, זָאל מִיר רֶעכטן אַז רַבִּי נַחְמָן זָאל הָאבּין מֶער גִּיפִּיל אִין רֶעבְּנְס סֵפֶר פּוּן דִּיר".

ג-קעז

אָמַר פַּעַם מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "הַכֹּל יָכוֹל אֲנִי לְצַיֵּר לְעַצְמִי, חוּץ מֵהַ"בָּרוּךְ הַבָּא" הָרִאשׁוֹן שֶׁבַּקֶּבֶר", "אַלְץ קֶען אִיךְ זַאךְ אוֹיסמָאלְן, חוּץ פּוּן דֶעם עֶרשְׁטֶן בָּרוּךְ הַבָּא אִין קֶבֶר". נֶסְחָא אַחֶרֶת: חוּץ מִלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן בַּקֶּבֶר.

ג-קעז *

שָׁמַעְתִּי מֵאֲנַ"שׁ, שֶׁשָּׁמְעוּ מֵרַבִּי אַבְרָהָם זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בְּשֵׁם מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ פַּעַם לְעִנְיַן הַגְּאֻלָּה, שֶׁלְּכְאוֹרָה אֵיךְ יָכוֹל הַדָּבָר לִהְיוֹת שֶׁבִּזְמַן הַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים לֹא בָּאָה הַגְּאֻלָּה וּבְדוֹרוֹת אֵלּוּ הָאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר יוֹרְדִים מַטָּה מַטָּה, תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה. וְעָנָה וְאָמַר בְּדֶרֶךְ מָשָׁל, שֶׁהָיָה בָּעוֹלָם עִיר אַחַת גְּדוֹלָה, וּסְבִיבָהּ חוֹמָה בְּצוּרָה וַחֲזָקָה עַד לְהַפְלִיא, וְכָל הַמְּלָכִים רָצוּ לְכָבְשָׁהּ וְהִתְאַמְּצוּ בְּכָל כֹּחוֹתֵיהֶם, אוּלָם תְּקוּוָתָם נִשְׁאֲרָה מֵעֵל, כִּי כָּל חַיָּלֵיהֶם נָפְלוּ מֵהַחִצִּים שֶׁזָּרְקוּ מֵהַחוֹמָה. אַחַר-כָּךְ בָּא מֶלֶךְ אֶחָד חָכָם מְאֹד, שֶׁהָלַךְ סְבִיב הַחוֹמָה וְהִבִּיט עָלֶיהָ, וְהֵבִין בְּדַעְתּוֹ שֶׁאִם יִקַּח כַּעֵת אֶת כָּל הַגִּבּוֹרִים מֵחֵילוֹתָיו וְיַכּוּ עַל הַחוֹמָה, יוּכַל לָהּ עַד שֶׁיִּכְבְּשֶׁנָּה, וְעָשָׂה כֵן, וְנָפְלוּ כָּל חֵילוֹתָיו, וְנִשְׁאַר רַק הוּא לְבַדּוֹ, וְהָלַךְ סְבִיב הַחוֹמָה לִרְאוֹת מַה פָּעַל שָׁם, וְרָאָה בְּחָכְמָתוֹ שֶׁכְּבָר הַחוֹמָה מִבִּפְנִים כֻּלָּהּ מְזוּעָזַעַת אַף שֶׁמִּבַּחוּץ לֹא נִכָּר זֹאת, הֲרֵי שֶׁאֲפִלּוּ בְּזְקֵנִים וְחוֹלִים וִילָדִים, יִכְבְּשֶׁהּ, וְעָשָׂה כֵן, וְקִבֵּץ כָּל הַשְּׁאָר נָשִׁים וִילָדִים וְחוֹלִים מַה שֶּׁנִּשְׁאַר לוֹ וְהָלַךְ וְהָרַס הַחוֹמָה כְּלִיל וְכָבְשָׁהּ. כָּעֵת יֵשׁ לַחֲשֹׁב מִי כָּבַשׁ הַחוֹמָה, הַאִם אֵלּוּ הָאַחֲרוֹנִים הַחֲלוּשִׁים? וַהֲרֵי הֲלֹא אֲפִלּוּ יַעַבְדוּ בְּכָל כֹּחוֹתָם אֶלֶף אֲלָפִים שָׁנָה לֹא הָיוּ עוֹשִׂים אֲפִלּוּ שׁוּם רֹשֶׁם כְּלָל בַּחוֹמָה, וְאֶלָּא בְּהֶכְרֵחַ שֶׁרַק בְּכֹחָם שֶׁל הַגִּבּוֹרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁזִּעְזְעוּ אֶת הַחוֹמָה עַד לַהֲרִיסָה הֵם שֶׁכָּבְשׁוּהָ, וְאִם נֹאמַר שֶׁהָרִאשׁוֹנִים הֵם כָּבְשׁוּהָ וַהֲלֹא בַּמְּצִיאוּת לֹא כָּבְשׁוּם רַק אֵלּוּ הָאַחֲרוֹנִים. וְכֵן הוּא לְעִנְיַן הַגְּאֻלָּה, שֶׁהָרִאשׁוֹנִים כְּמוֹ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת וְאַנְשֵׁיהֶם שֶׁהָיוּ

בְּכָל הַדּוֹרוֹת, זָרְקוּ חִצִּים לְהַסִּטְרָא-אַחֲרָא וְסִיעָתוֹ, וּכְבָר זִעְזְעוּ כָּל כָּךְ הַסִּטְרָא-אַחֲרָא עַד שֶׁאֲפִלּוּ יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה מִדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים יוּכְלוּ לִכְבּשׁ אֶת הַסִּטְרָא-אַחֲרָא וְשֶׁתָּבֹא עַל יָדוֹ הַגְּאֻלָּה (- מכת"י ר"ש וועקסלירן).

תלמידי רבינו זצ"ל

רבי נפתלי

ג-קעח

אָמַר רַבִּי נַפְתָּלִי זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "גְּזֵרַת ת"ח, שֶׁנִּרְצְחוּ אָז רְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, כַּיָּדוּעַ, בָּאָה כְּעוֹנֶשׁ עַל זֶה שֶׁחָלְקוּ עַל רַבֵּנוּ הָאָר"י זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. וְהָרְצִיחוֹת, שֶׁהָיוּ עַל יְדֵי גָּאנְטָע בְּעִיר אוּמַאן בִּשְׁנַת תקכ"ח, בָּאוּ כְּעוֹנֶשׁ עַל זֶה שֶׁחָלְקוּ עַל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב. וּגְזֵרַת הַנָּעקְרַאטִין, הָיְינוּ: הַגְּזֵרָה לָקַחַת אֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַצָּבָא, שֶׁיִּצְאָה לַפֹּעַל בִּשְׁנַת תקפ"ז כַּמּוּבָא בְּחַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן א', בָּאָה כְּעֹנֶשׁ עַל זֶה שֶׁחָלְקוּ עַל רַבֵּנוּ וּמְשׁוּם שֶׁעֲדַיִן עוֹמְדִים וְחוֹלְקִים עַל רַבֵּנוּ, לֹא תִּבָּטֵל גְּזֵרָה זוֹ וְיִצְטָרְכוּ לָלֶכֶת לַצָּבָא, עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ.

ג-קעט

לְרַבִּי נַפְתָּלִי תַּלְמִיד רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיוּ שְׁנֵי בָנִים: אֶחָד הַמְיֻחָד, הֲלֹא הוּא רַבִּי אֶפְרַיִם, וְעוֹד בֵּן, שֶׁיָּרַד מִדֶּרֶךְ הַיַּהֲדוּת, עַד שֶׁנָּסַע לַאוּנִיבֶרְסִיטָה בְּאוֹדִיסָה לִלְמֹד שָׁם חָכְמוֹת, וְחָרָה הַדָּבָר מְאֹד לְרַבִּי נַפְתָּלִי וְהִקְפִּיד עָלָיו מְאֹד. לֹא עָבְרוּ יָמִים מוּעָטִים וְנִפְטַר בְּנוֹ זֶה. כְּשֶׁנּוֹדַע זֹאת לְמוֹהַרְנַ"תְ אָמַר, שֶׁלֹּא נָהַג רַבִּי נַפְתָּלִי כַּשּׁוּרָה, כִּי אִם כֹּחוֹ גָּדוֹל כָּל-כָּךְ, טוֹב יוֹתֵר הָיָה, שֶׁיִּתְפַּלֵּל שֶׁיַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה מִשֶּׁיָּמוּת.

ג-קפ

כְּשֶׁשָּׁבְרוּ פַּעַם הַמִּתְנַגְּדִים אֶת הַחַלּוֹנוֹת שֶׁבַּקְלוֹיז עַל יְדֵי הָאֲבָנִים שֶׁזָּרְקוּ, אָמַר רַבִּי נַפְתָּלִי זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּקִפְּידָא, "אִם כָּךְ יִקְחוּ כְּבָר עוֹד וְעוֹד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַצָּבָא", "וועט מען נָעמָען נָעקְרַאטִין אוּן נָאךְ נָעקְרַאטִין".

ג-קפא

בְּעֵת פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי בִּשְׁנַת תר"כ, הָיָה אָז רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן, יֶלֶד בְּגִיל אַחַד-עָשָׂר, כִּי נוֹלַד בִּשְׁנַת תר"ט וְסִפֵּר שֶׁזּוֹכֵר אֵיךְ שֶׁשָּׁמַע אֶת רַבִּי נַפְתָּלִי מִתְפַּלֵּל, וְהָיָה אוֹמֵר אֶת הַתֵּיבוֹת: "לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְכוּ'" שֶׁבִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה כָּל תֵּיבָה וְתֵיבָה בְּהַדְגָּשָׁה מְיֻחֶדֶת כְּסוֹפֵר מִסְפָּר מְיֻחָד מֵהָעֶשֶׂר סְפִירוֹת.

ג-קפב

בְּהַלְוָיָתוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי, בְּעֵת שֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ בֵּית-הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל שֶׁבְּאוּמַאן, שֶׁעָמַד בְּסָמוּךְ לְבֵית-הַכְּנֶסֶת שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים נִזְרַק בַּקְבּוּק מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים עַל מִטָּתוֹ, וְאָמְרוּ אַנַ"שׁ שֶׁבְּזִיּוֹן זֶה עוֹד יִהְיֶה לוֹ לְכָבוֹד גָּדוֹל שָׁם בָּעוֹלָם הַבָּא.

ג-קפג

לְהַלְוָיָתוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי בָּא לְלַוּוֹתוֹ גַּם הָרַב שֶׁל אוּמַאן. וּכְשֶׁשָּׁאֲלוּהוּ הַמִּתְנַגְּדִים עַל זֶה, עָנָה לָהֶם וְכִי לֹא אֵלֵךְ לִלְוָיָה שֶׁל אָדָם צַדִּיק כָּזֶה שֶׁיָּשַׁב יוֹמָם וְלַיְלָה רַק עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה ???

ג-קפד

רַבִּי נַפְתָּלִי קִבּוּר בְּאוּמַאן וְעַל מַצֵּבָתוֹ חָרוּט: "פֹּה נִקְבַּר הָרַב ר' נַפְתָּלִי", וְתוּ לֹא. הוּא הָיָה דָּר לְיַד הַקִּלוֹיז וְדִירָתוֹ נִשְׁתַּמְּרָה עַד לְמִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשֵּׁנִיָּה.

ג-קפה

רַבִּי נַפְתָּלִי הָיָה לוֹ מִנְיָן מְיֻחָד לִתְפִלָּה בְּאוּמַאן, וְרַבִּי חַיִּים כֹּהֵן הָיָה אֶצְלוֹ אֶחָד מֵהַמִּתְפַּלְּלִים הַקְּבוּעִים. פַּעַם בְּאֵיזֶה זְמַן הָיָה חָסֵר לָהֶם עֶשִׂירִי לְמִנְיָן, וְהָיָה לְרַבִּי חַיִּים חָבֵר אֶחָד, שֶׁהָיָה לַוִּי וְהִפְצִיר בּוֹ שֶׁיָּבוֹא לְהִתְפַּלֵּל בְּקִבִּיעוּת אֵצֶל רַבִּי נַפְתָּלִי וְיַשְׁלִים לוֹ אֶת הַמִּנְיָן, אָמַר הַלֵּוִי לְרַבִּי חַיִּים, הֱיוֹת שֶׁאֵין לִי בָּנִים אִם יַבְטִיחַ לִי רַבִּי נַפְתָּלִי, שֶׁאֶזְכֶּה לְבָנִים, אָבוֹא לְהִתְפַּלֵּל אֶצְלוֹ, וְאָמַר זֹאת רַבִּי חַיִּים לְרַבִּי נַפְתָּלִי. אָמַר לוֹ רַבִּי נַפְתָּלִי: "שֶׁיָּבוֹא שֶׁיָּבוֹא", וּבָא לְהִתְפַּלֵּל אֶצְלוֹ, וְאַחַר שֶׁעָבַר אֵיזֶה זְמַן וַעֲדַיִן לֹא נִפְקַד, בָּא הַלֵּוִי לְרַבִּי חַיִּים בִּטְרוּנְיָא עַל זֶה. הָלַךְ רַבִּי חַיִּים וְאָמַר אֶת טַעֲנָתוֹ לְרַבִּי נַפְתָּלִי. אָמַר לוֹ רַבִּי נַפְתָּלִי: "אָנוּ יֵשׁ לָנוּ קַבָּלָה מֵרַבֵּנוּ לִסְגֹּר אֶת הַפֶּה, אוּלָם כְּשֶׁאנוּ כְּבָר פַּעַם מַבְטִיחִים, הֲרֵי הַדָּבָר מִתְקַיֵּם" "מִיר הָאבֶּן אַ קַבָּלָה פּוּן רֶעבֶּן צוּ הַאלְטֶן דָּאס מוֹיל פַּארמַאכְט אָבֶּער אַז מִיר זָאגֶן אַמאהל וָוערְט דָּאס מְקַיָּם", וְכֵן הָיָה, שֶׁנִּפְקַד וְנוֹלְדוּ לוֹ בָּנִים.
חסר מג-קפו עד ג-קצ

ג-קצ

בְּעֵת שֶׁלָּקְחוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַצָּבָא בְּכֹחַ, הַנִּקְרָא גְּזֵירַת הַקַּנְטוֹנִיסְטִים, הֻחְבִּיא אִישׁ אֶחָד מֵאוּמַאן אֶת בְּנוֹ הַקָּטָן בְּבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי, מִשּׁוּם שֶׁסָּבַר שֶׁאָצֶל אָדָם מְבוּגָר וְזָקֵן כָּמוֹהוּ לֹא יְחַפְּשׂוּ. וְהַבַּלְשִׁים שֶׁכִּנּוּ אוֹתָם: "לַאוֹשִׁיקֶעס" (הֵם לֹא הָיוּ מְמוּנִים עַל זֶה בִּמְיֻחָד מֵהַמֶּמְשָׁלָה וְלֹא הָיָה לָהֶם רְשׁוּת לִכָּנֵס לִפְנִים הַבַּיִת לַחְטוֹף, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת הַמֶּמְשָׁלָה, אֶלָּא פְּעָלוּ מֵעַצְמָם כְּשׁוֹטְרֵי חֶרֶשׁ בְּהַסְכָּמַת הַמֶּמְשָׁלָה), תָּפְשׂוּ אֶת הַיֶּלֶד כְּשֶׁשִּׂחֵק לְתוֹמָתוֹ מִחוּץ לַבַּיִת, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל מִזֶּה כִּי הַיְּהוּדִים תּוֹשָׁבֵי הַמָּקוֹם

הִתְקוֹטְטוּ עִמָּהֶם עַד שֶׁהִצִּילוּ אֶת הַיֶּלֶד מִיָּדָם, וּבְכָל אוֹתָהּ הָעֵת עָמַד רַבִּי נַפְתָּלִי בִּתְפִלַּת הַשְּׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה, אַחַר כַּךְ אַחַר שֶׁסִּיֵּם אֶת תְּפִלָּתוֹ בָּא אֲבִי הַיֶּלֶד לְהִתְנַצֵּל לִפְנֵי רַבִּי נַפְתָּלִי, עַל זֶה שֶׁהִפְרִיעַ לוֹ בִּתְפִלָּתוֹ עַל יְדֵי הַצְּעָקוֹת וְכוּ', אָמַר לוֹ רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עַל מַה כַּוָּנָתוֹ, כִּי לֹא שָׁמַע שׁוּם צְעָקוֹת, כָּל כַּךְ הָיָה דָּבוּק בִּתְפִלָּתוֹ.

ג-קצא

בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְאַחַר פְּטִירַת מוֹהַרְנַ"תְ, בְּעֵת הַתְּקִיעוֹת, הִשְׁתַּהֶה מְאֹד רַבִּי נַחְמָן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי פֶּסַח הַמְכוּנֶה נַחְמָן פֶּסַחְ'לְס זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בַּהֲכָנוֹתָיו שֶׁלִּפְנֵי הַתְּקִיעוֹת, שֶׁבָּכָה מְאֹד בְּעֵת אֲמִירַת הַזֹּהַר שֶׁלִּפְנֵי הַתְּקִיעוֹת וְכוּ', וּכְשֶׁרָאוּ אַנַ"שׁ שֶׁרַבִּי נַפְתָּלִי מַקְפִּיד עָלָיו, כִּי פָּנָה בִּקְפִּידָה וְאָמַר מַדּוּעַ הוּא מַאֲרִיךְ כָּל כַּךְ, הֵבִינוּ כְּבָר אַנַ"שׁ שֶׁבִּגְלַל קְפִּידָתוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי לֹא יַצְלִיחַ בִּתְקִיעוֹתָיו, וְכַךְ הָיָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ לִתְקוֹעַ בְּשׁוּם אוֹפֶן. עַד שֶׁנִּגַּשׁ "רַבִּי מֵאִיר לֵיבּ בְּלֶעכֶער" וְלָקַח אֶת הַשּׁוֹפָר וְתָקַע בּוֹ כְּהוֹגֶן, וּמִנִּי אָז תָּקַע הוּא בְּכָל שָׁנָה. רבי אהרן זצ"ל

ג-קצב

רַבִּי אַהֲרֹן הָרַב מִבְּרַסְלֶב זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים, רַבִּי הִירְשׁ לֵיבּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהִמְשִׁיךְ לְכֹהֵן בְּרַבָּנוּת אַחַר אָבִיו. רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהִתְחַתֵּן עִם בִּתּוֹ שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְ אוּלָם לֹא הֶאֱרִיךְ יָמִים. וְרַבִּי שִׂמְחָה זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהִתְחַתֵּן עִם בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק הָרַב מִטְשֶׁעִרִין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָיָה מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ.

ג-קצג

רַבִּי אַהֲרֹן, הָרַב מִבְּרֶסְלֶב, הָיָה חַזָּן נִפְלָא וְחִבֵּר כַּמָּה נֶסְחָאוֹת עַל הַתְּפִלּוֹת שֶׁבְּיָמִים נוֹרָאִים, אוּלָם לֹא נִתְקַבְּלוּ בְּקֶרֶב אַנַ"שׁ, וְרַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרִינְהַרְץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה יוֹדֵעַ כַּמָּה נֶסְחָאוֹת, שֶׁחִבְּרָם רַבִּי אַהֲרֹן הַנַּ"ל.

ג-קצד

רַבִּי אַהֲרֹן, הָרַב מִבְּרֶסְלֶב זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, לֹא הָיָה נוֹסֵעַ אַחַר הִסְתַּלְקוּת רַבֵּנוּ לְאוּמַאן, לְהִתְפַּלֵּל עִם כְּלַל אַנַ"שׁ שָׁם בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְכֵן בְּנוֹ, הָרַב רַבִּי הִירְשׁ לֵיבּ, כִּי כַּיָּדוּעַ, לֹא הָיָה רַבִּי אַהֲרֹן אֵצֶל רַבֵּנוּ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן שֶׁבְּחַיָּיו וְלֹא שָׁמַע מִדִּבּוּרֵי רַבֵּנוּ, שֶׁהִפְלִיג בְּמַעֲלַת הַהִתְקַבְּצוּת אֶצְלוֹ בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה.

ג-קצה

ג-קצו

לְפָנַי פִּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי אַהֲרֹן הָרַב מִבְּרַסְלֶב זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, קָרָא לְבָנָיו וְצִוָּה עֲלֵיהֶם שֶׁיַּעֲמִידוּ מִטָּתוֹ בְּאֶמְצַע הַחֶדֶר, וְנָעֲמְדוּ בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ סְבִיבוֹ, וּכְשֶׁרָאָה אֶת כֻּלָּם עוֹמְדִים סְבִיבוֹ, פָּנָה וְאָמַר לָהֶם: "הֲעוֹלָם אוֹמְרִים שֶׁאֲנִי לַמְדָן, שֶׁאֲנִי חָכָם, וְאִם-כֵּן הֲרֵי בְּוַדַּאי יָדַעְתִּי לִבְחוֹר לְעַצְמִי חֵלֶק טוֹב וּבְכֵן הַחֵלֶק הַטּוֹב הַזֶּה שֶׁבָּחַרְתִּי בְּחַיַּי הוּא הִתְקָרְבוּתִי לְרַבֵּנוּ, וְעַתָּה נוֹתֵן אֲנִי לָכֶם עֵצָה זוֹ בִּירוּשָׁה, שֶׁתִּבְחֲרוּ גַּם אַתֶּם בּוֹ.

ג-קצז

עַל קִבְרָם שֶׁל רַבִּי אַהֲרֹן, הָרַב מִבְּרֶסְלֶב זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הַקָּבוּר שָׁם בִּבְרֶסְלֶב וְכֵן עַל קֶבֶר בְּנוֹ, רַבִּי הִירְשׁ לֵיבּ, הַקָּבוּר לְיָדוֹ כָּתוּב רַק אֶת שְׁמָם וְכֵן "מוֹ"ץ", הַיְינוּ: מוֹרֶה צֶדֶק.

ג-קצח

תלמידי רבינו זצ"ל

ג-קצט

פַּעַם בִּהְיוֹתוֹ בַּשָּׂדֶה מִתְבּוֹדֵד בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ הִבְחִין בְּדֹב הַמִּתְקָרֵב וּבָא אֵלָיו, לֹא אָבַד עֶשְׁתּוֹנוֹתָיו, וְהָלַךְ וְכָרַךְ בִּזְרִיזוּת סְבִיב יָדוֹ אֶחָד מִבְּגָדָיו וְתָפַס בְּיָדוֹ סַכִּין, כְּשֶׁהִתְקָרֵב אֵלָיו הַדֹּב, זָנַק לִקְרָאתוֹ, כְּשֶׁתּוֹחֵב אֶת יָדוֹ עָמוֹק בְּפִיו וְקָרַע בְּסַכִּינוֹ אֶת אַבְרֵי פִּיו, עַד שֶׁנָּפַל פֶּגֶר מֵת, כִּי מֵחֲמַת הַבֶּגֶד שֶׁהָיָה כָּרוּךְ סְבִיב יָדוֹ, לֹא הִצְלִיחַ הַדֹּב לְנָשְׁכוֹ בְּשִׁנָּיו, וְנִצַּל מִמֶּנּוּ.

ג-ר

רַבִּי שִׁמְעוֹן תַּלְמִיד רַבֵּנוּ הִסְתַּלֵּק לְאַחַר שֶׁהִתְנַפְּלוּ עָלָיו עֲרֵבִים שׁוֹדְדִים בִּהְיוֹתוֹ מְחוּץ לָעִיר וְהִכּוּהוּ קָשׁוֹת, כְּשֶׁחָזַר לְבֵיתוֹ שָׁכַב רָתוּק לְמִטָּתוֹ מֶשֶׁךְ כַּמָּה שָׁבוּעוֹת עַד שֶׁנִּפְטַר.

ג-רא

שָׁמְעוּ פַּעַם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אֶת רַבִּי חַייקֶל מִתְפַּלֵּל עַל הַצִּיּוּן וְאוֹמֵר: "אַתֶּם הֲרֵי אֲמַרְתֶּם שֶׁאָדָם שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד וּמְסַיֵּם אֶת כָּל הַשַּׁ"ס אֵין מֵאִיר עָלָיו צֶלֶם אֱלֹקִים, וּבְכֵן הַמְלִיצוּ טוֹב בְּעַד נְכָדַי שֶׁיִּזְכּוּ וְילְמְדוּ וִיסַיְּמוּ אֶת כָּל הַשַּׁ"ס".

ג-רב

ג-רג

סִפֵּר רַבִּי אַיְיזִיק קְרַאסִינְשְׁטַיין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁשָּׁמַע מֵאָבִיו רַבִּי נַחְמָן, שֶׁסָּבוֹ ר' משֶׁה עָבְרוּ עָלָיו כַּמָּה שָׁנִים שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים זְכָרִים, וּבָא בְּבַקָּשָׁה לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק שֶׁיִּתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ, וְהִבְטִיחַ לוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק שֶׁיִּזְכֶּה לְבֵן זָכָר, וְעִבּוּר פִּדְיוֹן נֶפֶשׁ בְּקֹשׁ מִמֶּנּוּ,

שֶׁבְּכָל שָׁנָה יָבִיא לוֹ לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה זוּג לְבָנִים חֲדָשִׁים. וְכָךְ הָיָה, שֶׁנִּפְקַד וְזָכָה לַשָּׁנָה הַבָּאָה לְבֵן זָכָר, וְהָיָה נוֹתֵן לְבָנִים חֲדָשִׁים לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק בְּכָל שָׁנָה כְּהַבְטָחָתוֹ. וּכְשֶׁגָּדַל הַבֵּן, הוּא רַבִּי נַחְמָן, הָיָה הוּא בְּעַצְמוֹ הַשָּׁלִיחַ לִמְסֹר אוֹתָם לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק.

ג-רד

וְהִנֵּה רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה עוֹמֵד בִּתְפִלָּתוֹ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה מִלֵּיל רִאשׁוֹן עַד לֵיל שֵׁנִי בְּרֶצֶף בְּפִנָּה בְּצַד דָּרוֹם, מִתַּחַת לִשְׁעוֹן בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכָזוֹ דְּבֵקוּת וְהִתְלַהֲבוּת, עַד שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲמֹד סָמוּךְ לוֹ. וְסִפֵּר רַבִּי נַחְמָן לִבְנוֹ, שֶׁזּוֹכֵר שֶׁפַּעַם אַחַת הֵבִיא לוֹ בְּעֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה אֶת הַלְּבָנִים הַנַּ"ל וּלְבָשָׁם, אַחַר-כָּךְ בְּלֵיל שֵׁנִי שֶׁל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה כְּשֶׁגָּמַר תְּפִלָּתוֹ, כְּשֶׁפָּתַח רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק חֲגוּרוֹ, אַחַר שֶׁעָמַד כָּל הַמַּעֲת לְעַת, נָפְלוּ אֵלּוּ בְּגָדָיו הַחֲדָשִׁים כְּשֶׁהֵם מְפוֹרָרִים לְרֹב הַזֵּעָה וְהַחֲמִימוּת שֶׁהָיָה בָּהֶם. כָּל-כָּךְ הִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהֲבוּת.

ג-רה

רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה רָאָה בְּאוּמַאן כְּתַב יַד שֶׁכְּתוּב הָיָה בּוֹ חֲמִשָּׁה מַרְאוֹת וְחֶזְיוֹנוֹת שֶׁרָאָה בְּחֶזְיוֹנוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק תַּלְמִיד רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אַחַת מֵהֶם שַׁיֶּכֶת לְתוֹרָה ב', וְזֶהוּ: בְּלֵיל חֲרְפִּי קָשֶׁה אֶחָד מָצָא אֶת עַצְמוֹ עוֹמֵד בַּחוּץ, בְּתוֹךְ סוּפַת שֶׁלֶג עַזָּה הַנִּקְרָא "זָאוּוירִיכָע" בְּלַע"ז, עַד שֶׁלֹּא יָדַע לְאָן לִפְנוֹת, לְפֶתַע הִבְחִין בְּאוֹר הַבּוֹקֵעַ מֵרָחוֹק מֵאֵיזֶה בַּיִת, וְנִגַּשׁ לְשָׁם וְרָאָה שֶׁהוּא אַרְמוֹן מֵהֻדָּר מְלֵא חֲדָרִים, וְנִכְנַס בּוֹ מֵחֶדֶר לְחֶדֶר וּמֵחֶדֶר לְחֶדֶר, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְדֶלֶת שֶׁהָיָה כָּתוּב עָלָיו "הֵיכָלוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ", וְנִכְנַס לְתוֹכוֹ וְרָאָה אֶת מָשִׁיחַ יוֹשֵׁב וְחוֹגֵר עַצְמוֹ בְּהַרְבֵּה חֲרָבוֹת, וְגָדֵל הַיּוֹפִי וְהַחֵן לִרְאוֹת אֶת מָשִׁיחַ חוֹגֵר עַצְמוֹ בַּחֲרָבוֹת אֵלּוּ אֵין נִתָּן לְשַׁעֵר כְּלַל וּכְלָל. נַעֲנָה לוֹ מָשִׁיחַ וְאָמַר לוֹ: "בִּכְלֵי זַיִן אֵלּוּ אֶכְבֹּשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם", "מִיט דִי שְׁוָוערְדֶן גֶעה אִיךְ הָאפּ נָעמֶען נָאר דִי וָועלְט". וּכְשֶׁעָמַד כָּךְ מְשֻׁתּוֹמֵם וְנֶחֱרַד פָּנָה אֵלָיו מָשִׁיחַ וְאָמַר לוֹ: לֵךְ לְרַבְּךָ וְהוּא כְּבָר יֹאמַר לְךָ פֵּרוּשׁ הַדָּבָר, וְנֶעֱלַם הַחֶזְיוֹן כְּלֹא הָיָה. כְּשֶׁבָּא וְנִכְנַס אֶל רַבֵּנוּ, הִתְחִיל רַבֵּנוּ לוֹמַר לְפָנָיו אֶת הַתּוֹרָה "אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים" שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק ב, הַמַּתְחִיל "עִקַּר כְּלֵי זֵינוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הוּא הַתְּפִלָּה" וְכוּ', וְהֵבִין הַדָּבָר.

ג-רו

רַבִּי שְׁלֹמֹה בֶּן רַבִּי רְאוּבֵן וּבֶן זְלַאטָע, הַמְכֻנֶּה רְאוּבֵן זְלַאטָס זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁבְּעִיר בְּרֶסְלֶב, לֹא נִפְקַד בְּבָנִים כַּמָּה שָׁנִים אַחַר נִשּׂוּאָיו, וְנָסַע וּבָא לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהֶחֱשִׁיבוֹ לְרַבּוֹ, שֶׁיְּבָרְכוֹ בְּבָנִים. וְאָכֵן פָּעַל אֶצְלוֹ וּבֵרְכוֹ בְּבָנִים. אַחַר זְמַן מַה הִגִּיעַ הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְשֶׁעֶרְנוֹבִּיל זַצַ"ל לְעִיר בְּרֶסְלֶב, וְהִנֵּה

בְּכָל מָקוֹם בּוֹאוֹ הָיָה נוֹהֵג ר' מָרְדְּכַי לְהִתְעַכֵּב עִם הָעֲגָלָה בַּמֶּרְכָּז הָעֲיָרָה, וַעֲשִׂירֵי הָעִיר הִתְחִילוּ לְהִתְמַקֵּחַ בֵּינֵיהֶם הֵיכָן יִשְׁכֹּן וְיִתְאָרֵחַ וְהַמָּעוֹת שֶׁנָּתְנוּ עַל זֶה אָסְפוּ רַבִּי מָרְדְּכַי עֲבוּר מִצְוַת פִּדְיוֹן-שְׁבוּיִים שֶׁהָיָה עוֹסֵק בּוֹ הַרְבֵּה. וְהִנֵּה כְּשֶׁהִגִּיעַ לִבֶּרְסֶלֶב וְנֶעֱמַד בִּרְחוֹב הָעִיר כְּמִנְהָגוֹ, לֹא בָּא שׁוּם אֶחָד מֵעֲשִׂירֵי הָעִיר וְנִכְבְּדֵי הָעִיר לְקַבֵּל פָּנָיו, עַד שֶׁהָלַךְ רַבִּי שְׁלֹמֹה רְאוּבֵן זְלַאטָעס לְאֶחָד מֵעֲשִׂירֵי הָעִיר וְשִׁדְּלוֹ שֶׁיִּזְכֶּה בִּזְכוּת גָּדוֹל כָּזֶה לְאָרֵחַ בְּבֵיתוֹ אֶת הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי, וְהִסְכִּים וְהוֹזִיל זָהָב מִכִּיסוֹ עֲבוּר זְכוּת זוֹ, וְעָבַר רַבִּי מָרְדְּכַי לְבֵיתוֹ. בְּיִשְׁבָּם אַחַר כַּךְ יַחַד לַסְּעוּדָה, פָּנָה אֵלָיו רַבִּי מָרְדְּכַי וְאָמַר לוֹ לְרֹ' רְאוּבֵן: "נוּ מַה מַגִּיעַ לְךָ עֲבוּר הַשַּׁדְכָנוּת", "נוּ וָואס קוּמְט דִיר פַּאר שַׁדְכָנוּת", נַעֲנָה אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְעִים וְאָמַר: יְבָרְכוֹ נָא רַבֵּנוּ בְּבָנִים. כִּי עֲדַיִן לֹא זָכָה רַבִּי רְאוּבֵן בְּבָנִים, כְּשֶׁרָאָה רַבִּי רְאוּבֵן שֶׁמּוֹכָן רַבִּי מָרְדְּכַי לְבָרְכוֹ בְּרָכָה זוֹ, נַעֲנָה וְאָמַר לוֹ: "לֹא לֹא" רַבֵּנוּ מְבֹרָךְ אֲנִי כְּבָר מֵרַבִּי וּמוֹרִי רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְזִיק שֶׁכְּבָר בֵּרְכַנִי בְּבָנִים, וְעַתָּה אִם תְּבָרְכוּנִי אַתֶּם, יֹאמְרוּ שֶׁמּוֹפֶת זֶה שֶׁזָּכִיתִי בְּבָנִים הוּא מֵחֲמַת בִּרְכַתְכֶם, הִתְפַּעֵל מִמֶּנּוּ רַבִּי מָרְדְּכַי עַד שֶׁנַּעֲנָה וְאָמַר: זֶה נִקְרָא אֱמוּנַת חֲכָמִים אֲמִתִּית. "דָאס הֵייסְט אַן אֱמֶתְן אֱמוּנַת חֲכָמִים" וְאָכֵן, זָכָה אַחַר כַּךְ לְבָנִים.

ג-רז

כְּשֶׁנִּפְרַד אָז הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְּשֶׁעְרִנוֹבִיל מֵעִיר בְּרֶסְלֶב, אָמַר בֵּין דִּבּוּרָיו: אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שבת פח:): "הַנֶּעֱלָבִים וְאֵינָם עוֹלְבִים שׁוֹמְעִים חֶרְפָּתָם וְאֵינָם מְשִׁיבִים עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ". וְשָׁאַל: "מָה אֶעֱשֶׂה אֲנִי שֶׁהֵיכָן שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ וּבָא, כֻּלָּם מְכַבְּדִים אוֹתִי מְאֹד, וְאַף אָדָם לֹא מְבַזֵּנִי אֵיךְ אֶזְכֶּה אָנֹכִי לְמַעְלָה זוֹ לִהְיוֹת מֵאֹהֲבֵי ה'? אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ לְהִקָּנוֹת "זַאךְ איינְקוֹיפֶן", בַּאֲנָשִׁים כָּאֵלּוּ שֶׁמְּבַזִּים אוֹתָם וְהֵם שׁוֹתְקִים עַל בִּזָּיוֹנָם". וְהִפְטִיר וְאָמַר: "כַּאן בָּעִיר דָּר יְהוּדִי שֶׁכָּל הָעוֹלָם מְבַזִּים וּמַבִּישִׁים אוֹתוֹ וְהוּא שׁוֹתֵק עַל בִּזָּיוֹנוֹ, מֹשׁוּם כָּךְ חֶפְצִי וּרְצוֹנִי לְהִקָּנוֹת בּוֹ", וּמָסַר סַךְ רַבָּל אֶחָד שֶׁיִּקְנוּ עֲבוּרוֹ אֶת הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת שֶׁחִבְּרוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ. וְזֶה הָיָה סְכוּם רַב פִּי עֶשְׂרִים וְיוֹתֵר לְעֵרֶךְ הַסֵּפֶר, וְתֵיכֶף רָץ רַבִּי שְׁלֹמֹה רְאוּבֵן זַלַאטָעס וְהֵבִיא לוֹ אֶת הַסֵּפֶר, וְשָׂמַח בּוֹ מְאֹד, וְאָמַר: "בָּזֹאת קוֹנֶה אֲנִי חֵלֶק בִּיהוּדִי שֶׁכֻּלָּם מְבַזִּים אוֹתוֹ". "דָאס קוֹיף אִיךְ זַאךְ אַיין אִין דֶעם אִידֶן וָואס אַלֶע זֶענֶען אִים מְבַזֶּה".

ג-רח

רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְזִיק נוֹלַד בִּשְׁנַת תקכ"ה וְנִפְטַר בִּשְׁנַת תקפ"ז, בִּהְיוֹתוֹ בְּגִיל שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם.

ג-רט

רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְזִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אַף-עַל-פִּי שֶׁעָבַד אֶת ה' בַּעֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת וְכוּ', הָיָה אָדָם נֹחַ לַבְּרִיּוֹת מְאֹד וְהָיָה מְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד בַּעֲנָוָה וּבְשִׁפְלוּת עֲצוּמָה.

ג-רי

לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה לוֹ רַק בַּת אַחַת. הוּא הָיָה דּוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים קְבְּלִיטְשֶׁעֶר, וְרַבִּי חַיִּים, כְּשֶׁהָיָה מְסַפֵּר מִמֶּנּוּ וּמִזְּכִירוֹ, הָיָה מְכַנֵּהוּ: "הַדּוֹד רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק".

ג-ריא

רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נָהַג לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה עָטוּף בְּטַלִּית.

ג-ריב

לְר' שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיוּ בְּחַיָּיו הַרְבֵּה תַּלְמִידִים, אוּלָם לְאַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ חָדְלוּ מִלְּבוֹא וְלִשְׁהוֹת בְּאוּמַאן בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה.

ג-ריג

רַבִּי מַתִּתְיָהוּ לֵיב מִבַּאפְלְיֶע זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה צַדִּיק גָּדוֹל וְעוֹבֵד ה' מוּפְלָג מְאֹד, וְהָיָה מֵאַנְשֵׁי רַבֵּנוּ.

ג-ריד

רַבִּי יוּדְל זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה בְּעֵת הִתְקָרְבוּתוֹ לְרַבֵּנוּ בְּעֶרֶךְ בְּגִיל שִׁלשִׁים וְשֶׁבַע, וְרַבֵּנוּ הָיָה אָז צָעִיר לְיָמִים, כְּבֶן עֶשְׂרִים וְיוֹתֵר.

ג-רטו

גֹּדֶל הַהִתְלַהֲבוּת וְהַהִתְקַשְׁרוּת שֶׁהִרְגִּישׁ רַבִּי יוּדְל בְּרַבֵּנוּ בְּעֵת הִתְקָרְבוּתוֹ אֵין נָתַן לְשַׁעֵר כְּלָל, כִּי שָׂהָה אֵצֶל רַבֵּנוּ בְּעֵת בִּיאָתוֹ פַּעַם הָרִאשׁוֹנָה מֶשֶׁךְ שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת, וּכְשֶׁחָזַר לְבֵיתוֹ שֶׁבְּדַאשִׁיב אַחַר-כָּךְ, אָמַר תֵּיכֶף לִבְנֵי בֵיתוֹ אֵיךְ יְכוֹלִים לְדוּר רָחוֹק מֵרַבִּי נוֹרָא כָּזֶה? וְעָקַר דִּירָתוֹ לְמָעדָוָוידִיבְקֶע לְדוּר בְּסָמוּךְ לְרַבֵּנוּ.

ג-רטז

תַּאֲרִיכֵי פְּטִירָתָם שֶׁל תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יְדוּעִים רַק שְׁלשָׁה: שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְ עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת שְׁנַת תר"ה בִּהְיוֹתוֹ בְּגִיל שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ, וְשֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי י"ט אָב שְׁנַת תר"כ בִּהְיוֹתוֹ בְּגִיל שְׁמוֹנִים, וְשֶׁל רַבִּי אַהֲרֹן, רַב עִיר בְּרֶסְלֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ אָב שְׁנַת תר"ה בִּהְיוֹתוֹ בְּגִיל שִׁבְעִים.

ג-ריז

ג-ריח

רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק מִדַּאשִׁיב הָיָה בַּעַל מוֹפֵת גָּדוֹל מְאֹד, וְאָמְרוּ אֲנַ"שׁ, שֶׁעָלָיו מָסַר רַבֵּנוּ אַחֲרָיו אֶת עִנְיַן תִּקּוּן הַנִּשְׁמוֹת, וְסִפֵּר רַבִּי מָרְדְּכַי הַדַּיָּן מִטֶּעפְּלִיק, שֶׁפַּעַם בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת-קֹדֶשׁ אַחַת, בְּעֵת הַחוֹרֶף שֶׁהָיָה שֶׁלֶג וְקֹר גָּדוֹל עַד מְאֹד, דָּפַק רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק

בְּדַלְתוֹ, וּכְשֶׁרָאֲהוּ רַבִּי מָרְדְּכַי הִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד: אֵיךְ הִגִּיעַ אֵלָיו בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת-קֹדֶשׁ מֵעִירוֹ דַּאשִׁיב שֶׁהָיָה מְרוּחָק מְאֹד מִטֶּעפְּלִיק, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק, שֶׁיְּלַוֵּהוּ לְבֵית-הַקְּבָרוֹת, וְהָלַךְ עִמּוֹ לְבֵית-הַקְּבָרוֹת וְנֶעֱמְדוּ בַּצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל בֵּית-הַקְּבָרוֹת מֵאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, שֶׁשָּׁם עוֹבֶרֶת הַדֶּרֶךְ לְאוּמַאן, וְהוֹצִיא רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק מֵאַמְתַּחְתּוֹ כּוֹס עִם בַּקְבּוּק יַיִן וּמָזוֹג אֶת הַכּוֹס וְהִבְדִּיל, וְשָׁמַע רַבִּי מָרְדְּכַי אֵיךְ שֶׁבּוֹקֵעַ קוֹל מִבֵּית-הַקְּבָרוֹת וְעוֹנֶה "אָמֵן" עַל בִּרְכָתוֹ. אַחַר זֶה חָזְרוּ לְבֵיתָם וְנִפְרַד מִמֶּנּוּ רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק וּכְשֶׁסִּפֵּר זֹאת רַבִּי מָרְדְּכַי, אָמַר שֶׁבְּהֶכְרֵח לוֹמַר, שֶׁבָּא רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק מֵעִירוֹ דַּאשִׁיב לְטֶעפְּלִיק בְּקִפִּיצַת הַדֶּרֶךְ.

ג-ריט

לְרַבִּי יוּדְל זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי קוּפְסָאוֹת לַהֲרָחַת טַבַּק, אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, וְהָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַקְּטַנָּה וּכְשֶׁנִּגְמְרָה הָיָה מְמַלְאָהּ מֵהַגְּדוֹלָה. פַּעַם כְּשֶׁבָּא אֵלָיו אֶחָד עִם פִּדְיוֹן בִּשְׁבִיל שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל מַקָּשָׁה לֵילֵד כַּיָּדוּעַ שֶׁעֲנְיַן הַפִּדְיוֹנוֹת וְהַמּוֹפְתִים נִמְסַר לוֹ אַחַר פְּטִירַת רַבֵּנוּ, אָמַר "נוּ אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת פִּדְיוֹן גַּם עַל יְדֵי הֲרָחַת טַבַּק, "נוּ מִיר קֶעֶנְען מַאכְן אַ פִּדְיוֹן מִיט אַ שְׁמֶעק טַבַּק אוֹיךְ". וְלָקַח מִמֶּנָּהּ מְעַט לַהֲרָחָה, וְתֵיכֶף יָלְדָה לְמַזָּל-טוֹב.

ג-רכ

רַבִּי יוּדְל זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נִפְטַר בִּשְׁנַת תקצ"ח, בִּהְיוֹתוֹ בְּגִיל שְׁמוֹנִים וַמַּעְלָה.

ג-רכא

יֵשׁ סְבָרָא, שֶׁרַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶרְנְיוּ, נֶכֶד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הִכִּיר וְרָאָה אֶת רַבֵּנוּ, כִּי אִמּוֹ אִדֵּל הִתְחַתְּנָה בִּשְׁנַת תק"ס, כַּמְסֻפָּר בְּסֵפֶר "חַיֵּי מוֹהַר"ן" סי' קיד, שֶׁהוּא כְּאַחַד עָשָׂר שָׁנִים לִפְנֵי פְּטִירַת רַבֵּנוּ שֶׁנִּפְטַר בִּשְׁנַת תקע"א, הוּא עַצְמוֹ נִפְטַר בִּשְׁנוֹת תר"מ.

ג-רכב

רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶרְנְיוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה אַבְרֵךְ יָקָר מְאֹד מְאֹד וְהָיְתָה לוֹ צוּרָה וְהַדְרַת פָּנִים מֻפְלֶגֶת, עַד שֶׁכָּל רוֹאָיו הָיוּ מְעִידִים עַל גֹּדֶל יִרְאָתוֹ וְצִדְקוּתוֹ.

ג-רכג

רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶר'נְיוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נֶכֶד רַבֵּנוּ בֶּן אִדִּיל בַּת רַבֵּנוּ, הָיָה דָּר בְּעִיר טְשֶׁעֶרִין, וְהָיָה חָבִיב עַל כָּל יוֹדְעָיו וּמַכִּירָיו. וְהָרְבֵּה מִנֶּכֶד הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הָיוּ נוֹהֲגִים לְהִתְאַכְסֵן בְּבֵיתוֹ מִדֵּי פַּעַם. פַּעַם כְּשֶׁהִתְאַכְסְנוּ אֶצְלוֹ בְּתִשְׁעַת הַיָּמִים שֶׁלִּפְנֵי תִּשְׁעָה-בְּאָב כַּמָּה מִנֶּכֶד הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, רָצוּ בְּאֶיזֶה יוֹם לַעֲשׂוֹת סִיּוּם עַל מַסֶּכֶת וְלֶאֱכֹל אַחֲרֶיהָ סְעוּדָה בְּשָׂרִית, כַּנָּהוּג בְּעֵת סִיּוּם מַסֶּכֶת. אָמַר לָהֶם רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶר'נְיוּ, אֶת הַסִּיּוּם תַּעֲשׂוּ בְּבֵיתְכֶם, אֶצְלִי

תֹּאכְלוּ רַק סְעוּדָה חֲלָבִית, כִּי לֹא סָבְלוּ אַנַ"שׁ מִנְהָגִים אֵלּוּ, כִּי רָצוּ לְהַדֵּר וְלִנְהוֹג כַּמִּנְהָג יִשְׂרָאֵל וּכְעִקַּר הַהֲלָכָה בְּדַוְקָא.

ג-רכד

רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהַרְץ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה גָּדַל בְּבֵית זְקֵנוֹ הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין, אַחַר שֶׁנִּתְיַתְּמוּ בְּיַלְדוּתוֹ מֵאִמּוֹ בַּת הָרַב. וְסִפֵּר שֶׁצִּוָּה עָלָיו הָרַב, שֶׁלֹּא יֵלֵךְ לִסְעֹד אֵצֶל אַף אֶחָד מֵאַנַ"שׁ שֶׁיְּזַמִּינוּ לֶאֱכֹל בְּבֵיתוֹ, וְרַק אִם יַזְמִינוּ לַסְּעוּדָה רַבִּי אַבְרָהָם בָּעְרְנְיוּ נֶכֶד רַבֵּנוּ, יוּכַל לָלֶכֶת אֶצְלוֹ וְלִסְעֹד, וְאָכֵן פַּעַם הִזְמִינוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעְרְנְיוּ לֶאֱכֹל, וְהִבְחִין, אֵיךְ שֶׁאַחַר כָּל כַּפִּית שֶׁאוֹכֵל וּמַכְנִיס לְפִיו, מַנִּיחַ אֶת הַכַּפִּית מִיָּדוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן, וּמֵרִים עֵינָיו כְּלַפֵּי מַעְלָה בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת נִפְלָאָה, וְכֵן מִכַּפִּית אַחַת לַשְּׁנִיָּה, כְּשֶׁחָזַר וְסִפֵּר אֶת הַנְּהָנָתוֹ לְהָרַב מִטְּשֶׁעְרִין, אָמַר לוֹ הָרַב: מִשּׁוּם כָּךְ צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי לֶאֱכֹל כִּי אִם אֶצְלוֹ כְּדֵי שֶׁתִּרְאֶה וְתִלְמַד אֵיךְ יְהוּדִי אוֹכֵל. ר' אַבְרָהָם זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה אָז יֶלֶד כְּבֶן תֵּשַׁע שָׁנִים.

ג-רכה

רַבִּי לִיפָּא, שֶׁנִּתְרַחֵק מֵרַבֵּנוּ מְעַט, הִתְבַּטֵּא פַּעַם וְאָמַר: "רַבֵּנוּ הוּא רַק רַבִּי שֶׁל עוֹלָם הַבָּא אֲנִי רוֹצֶה גַּם עוֹלָם הַזֶּה..."

ג-רכו

הַמַּגִּיד מִטְּרָהוּוִיץ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, נָהַג לָבוֹא אֶל רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה פַּעֲמַיִם בַּשָּׁנָה: לְשַׁבָּת פָּרָשַׁת "יִתְרוֹ" וּלְשַׁבָּת פָּרָשַׁת "וָאֶתְחַנַּן", בְּנוֹתְנוֹ טַעַם לָזֶה, "מִשּׁוּם שֶׁאת הַתּוֹרָה רוֹצֶה אֲנִי לְקַבֵּל אֵצֶל רַבֵּנוּ". וּמֵחֲמַת שֶׁקּוֹרִין אָז בַּעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, עַל כֵּן בָּא אָז.

ג-רכז

מִסְתַּבֵּר, שֶׁהַמַּגִּיד מִטְּרָהוּוִיץ עוֹד הָיָה אֵצֶל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, כִּי כְּשֶׁנִּפְטַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב בִּשְׁנַת תק"ך, הָיָה כְּבָר כְּבֶן אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהָיָה גַּם חָבֵרוֹ וִידִידוֹ שֶׁל רַבִּי נָחוּם מִטְּשֶׁרְנוֹבִּיל, וְגַם הָרַב בַּעַל הַתַּנְיָא, כְּשֶׁהִדְפִּיס אֶת סִדּוּרוֹ, שָׁלַח לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַסְכָּמָה לְסִדּוּרוֹ.

ג-רכח

נִגַּשׁ פַּעַם אַחַת לְהַמַּגִּיד מִטְּרָהוּוִיץ וְאָמַר לוֹ: "רַבִּי, אֱמוֹר נָא לִי לְאַלְתַּר, אֵיזֶה דִּבְרֵי תּוֹכָחָה", עָנָהוּ מִיָּד בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב: "וַיּוֹכַח אֱמֶשׁ", שֶׁהַיּוֹם הָאֶתְמוֹל יוֹכִיחַ אוֹתְךָ הֵיכָן הוּא?, "דֶּער נָעכְטִיגֶער טָאג זָאל דִּיר מוֹכִיחַ זַיין, אַוואו אִיז דֶּער נָעכְטִיגֶער טָאג". וְהַיְנוּ שֶׁאָמַר לוֹ תֵּכֶף שֶׁהַתּוֹכָחָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר הִיא יוֹם הָאֶתְמוֹל שֶׁהָלַךְ וְאֵינֶנּוּ עוֹד, וּמַה הִרְוִיחַ וְנִשְׁאָר לוֹ מֵעֲוֹלוֹתָיו שֶׁעָשָׂה, וְכַמָּה חֶבֶל עָלָיו אִם לֹא זָכָה לְקַדְּשׁוֹ כַּהֶגֶן.

ג-רכט

רַבִּי יִצְחָק לֵיבּ מִטֶּעפְּלִיק, אָבִיו שֶׁל רַבִּי נַחְמָן הָיְתָה לוֹ כָּזוּ יִרְאָה וְפַחַד מִפְּנֵי רַבֵּנוּ, שֶׁלִּפְעָמִים, שֶׁכְּשֶׁהָיָה רַבֵּנוּ אוֹמֵר תּוֹרָה, הָיָה מֵרֹב פַּחַד נוֹפֵל מִתַּחַת לְשֻׁלְחָן רַבֵּנוּ מֵרֹב הַיִּרְאָה. הוּא קְבוּר בְּטֶעפְּלִיק, וְיֵשׁ אֹהֶל עַל קִבְרוֹ, וְהָיוּ אַנַ"שׁ הוֹלְכִים עַל צִיּוּנוֹ וְכֵן שְׁאָר תּוֹשָׁבֵי הָעִיר.

רַבִּי יִצְחָק לֵיבּ מִטֶּעפְּלִיק, אָבִיו שֶׁל רַבִּי נַחְמָן, הַמְכֻנֶּה "רַבִּי נַחְמָן יִצְחָק לֵיבְּ'ס", קְבוּר בְּטֶעפְּלִיק, וְתוֹשָׁבֵי הָעִיר עָשׂוּ אֹהֶל עַל צִיּוּנוֹ וְהָיוּ הוֹלְכִים כְּסֵדֶר לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרוֹ.

ג-רל

בְּעֵת מִלְחֶמֶת נַאפּוֹלְיוֹן וְהַצָּאר בִּשְׁנַת תקפ"ז אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק: "אוֹ אֲנִי אוֹ הוּא" כְּאוֹמֵר אוֹ שֶׁאֲנִי אֶסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם אוֹ הַצַּד הַשֵּׁנִי, וְלֹא הֲבִינוּ עַל מִי מִתְכַּוֵּן אִם עַל הַצָּאר אוֹ עַל נַאפּוֹלְיוֹן, וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה עָלָה הַצָּאר לַשִּׁלְטוֹן, שֶׁהָיָה גּוֹי מַאֲמִין וְחוֹרֵשׂ רָעָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְקִבֵּל אֶת הַמְּלוּכָה, מִשּׁוּם שֶׁהֵבִיס אֶת צָבָא נַאפּוֹלְיוֹן, וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה נִפְטַר רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק.

ג-רלא

רַבִּי בֶּער אַטְקַאפְּטְשִׁיק, חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם בֶּערְנְיוּ, שֶׁלְּקָחוֹ לְחָתָן בְּזִווּג שֵׁנִי, וְעַל יָדוֹ הִתְקָרֵב רַבִּי יוּדְל, כַּמְסֻפָּר בַּסֵּפֶר "כּוֹכְבֵי אוֹר", הָיָה שָׁתְף בְּמִסְחָרוֹ עִם רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף מֵחֲתַן רַבֵּנוּ, וְהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל. וְעָלָיו אָמַר רַבֵּנוּ: "הוּא מְפַחֵד כָּל-כָּךְ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁמִים אֶחָד אֵצֶל הַגְּנָאטָה", הַיְינוּ: לִפְנֵי הַשׁוֹטֵר, הַמַּכֶּה אֶת הַחַיָּבִים בְּמַלְקוֹת.

ג-רלב

כְּשֶׁהִתְקַיְּמָה חֻתוּנַת נָכְדָתוֹ שֶׁל הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְשֶׁרְנוֹבִּיל עִם נָכְדּ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה כְּבָר רַבִּי מָרְדְּכַי חָלוּשׁ מְאֹד וְאַף-עַל-פִּי-כֵן מֵחֲמַת הַשִּׂמְחָה נִכְנְסוּ אֵלָיו הַבָּאִים לַחֻתוּנָה עִם קְוִויטְלַאךְ "פִּתְקָאוֹת", אַחַר כַּךְ אָמַר שֶׁרַק אֶחָד מֵאַנַ"שׁ בֵּין כָּל הַבָּאִים בְּקֹשׁ מִמֶּנּוּ בַּקָּשָׁה עַל רוּחָנִיּוּת, שֶׁכָּתַב בַּקְוִויטְל אֶת הַפָּסוּק שֶׁבַּתְּהִלִּים (פרק כה): "צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מְמְצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי".

ג-רלג

הַמַּגִּיד מִטֶּרְהוֹוִיץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, טָמוּן בְּעִירוֹ טְרָהוֹוִיץ, וְעַל קִבְרוֹ עָשׂוּ אֹהֶל קָטָן. עַל צִיּוּנוֹ לֹא חָקְקוּ וְכָתְבוּ שׁוּם שְׁבָחִים, וְהָיָה קִבְרוֹ מְקֻדָּשׁ בֵּין תּוֹשָׁבֵי הַמָּקוֹם רנ"ג.

ג-רלד

עִיר טְרָהוֹוִיץ הָיְתָה חֲלוּקָה לִשְׁנַיִם, צַד אֶחָד מֵהָעִיר הָיָה שַׁיָּךְ לְמָחוֹז קִיּוּב וְצַדּוֹ הַשֵּׁנִי לְמָחוֹז חַארְסָאן, וְאָמְרוּ צַדִּיקֵי הַדּוֹר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּשַׁבָּח הָרַב הַמַּגִּיד מִטֶּרְהוֹוִיץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה

"מֵהַשָּׁמַיִם סִבְּבוּ שֶׁיְּדוּר הָרַב בְּעִיר זוֹ, וְהוּא כְּ"שׁוֹמֵר הַתְּחוּם", שֶׁלְּגֹדֶל קְדֻשָּׁתוֹ וּמַעֲלָתוֹ הָרָמָה, לֹא תּוּכַל הָרַע וְהַהַשְׁכָּלָה הַנִּמְצֵאת בִּמְחוֹז חַאַרְסַאן לְהִתְפַּשֵּׁט וְלַעֲבוֹר לִמְחוֹז קִיּוֹב".

ג-רלה

שָׁהָה פַּעַם רַבִּי יִצְחָק חֲתַן הָרַב הַמַּגִּיד מִטְּרָהְוִויץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, עוֹד בְּחַיֵּי רַבֵּנוּ, בְּעִיר חַאַרְסַאן, וְשָׁמַע אֵיךְ שֶׁמְּדַבְּרִים שָׁם כַּמָּה אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים בְּעִנְיַן רַבֵּנוּ וּמֵהַמַּחֲלֹקֶת שֶׁעָלָיו, נִגַּשׁ אֲלֵיהֶם וְשָׁאָלָם כְּתָם, מִי הוּא רַבִּי נַחְמָן, וְעָנוּהוּ הוּא יַחֲסָן גָּדוֹל מְאֹד כִּי הוּא נֶכְדּוֹ שֶׁל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב מִצַּד אִמּוֹ, וְנֶכְדּוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן מֵהוֹרוֹדֶענְקָע מִצַּד אָבִיו, וְשָׁאָלָם שׁוּב הַאִם יֵשׁ לוֹ חֲסִידִים, וְעָנוּהוּ כֵּן נִמְצָאִים אֶצְלוֹ הַרְבֵּה חֲסִידִים בַּעֲלֵי מַדְרֵגָה וִירֵאִים וּשְׁלֵמִים, וְשָׁאָלָם שׁוּב הַאִם הוּא לַמְדָן, עָנוּהוּ כֵּן, לַמְדָן מוּפְלָג הוּא וּמְגַלֶּה דִּבְרֵי תוֹרָה מוּפְלָאִים וְנוֹרָאִים, וְשָׁאָלָם נוּ, אִם כֵּן מַאֲחַר שֶׁהוּא יַחְסָן וְצַדִּיק מְפוּרְסָם וְלַמְדָן גָּדוֹל וַאֲנָשָׁיו כְּשָׁרִים, מִי הוּא הָעוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ בְּמַחֲלֹקֶת. וְשָׁמַח רַבִּי יִצְחָק שֶׁהִגִּין בְּדִבּוּרָיו לְכָבוֹד רַבֵּנוּ, וּבָא עַל סִפּוּקוֹ בָּזֶה שֶׁשָּׁהָה בָּעִיר, כִּי לֹא הָיְתָה לוֹ סִבָּה חֲשׁוּבָה שֶׁיִּשְׁהֶה עֲבוּרָהּ בְּעִיר זוֹ, וְרָאָה שֶׁמִּלְמַעֲלָה סִבְּבוּ דָּבָר זֶה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁרַבֵּנוּ שָׁלְחוֹ לְשָׁם, וְלֹא יָדַע עֲבוּר מַה, עַד שֶׁרָאָה מַעֲשֶׂה זוֹ וְהֵבִין שֶׁלְּכָוָנָה זוֹ שָׁלְחוֹ.

ג-רלו

פַּעַם, כְּשֶׁנִּתְעוֹרְרָה בְּטֶעפְּלִיק שְׁאֵלָה חֲמוּרָה בְּנוֹגֵעַ לְאֵיזוֹ עֲגוּנָה, רָצָה רַבִּי מָרְדְּכַי דַּיָּן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְהַתִּירָהּ, אוּלָם מָנַע עַצְמוֹ וְהִמְתִּין לְבִיאָתוֹ שֶׁל הָרַב בַּעַל הַתַּנְיָא, כְּדֵי לָדוּן גַּם עִמּוֹ בִּשְׁאֵלָה זוֹ. כְּשֶׁבָּא הָרַב בַּעַל הַתַּנְיָא, לְבַקֵּר בְּטֶעפְּלִיק, דָּן עִמּוֹ בִּשְׁאֵלָה זוֹ וְהִתִּיר אֶת הָעֲגוּנָה כְּדַעְתּוֹ. אַחַר-כָּךְ, בְּעֵת שֶׁנָּסַע הָרַב מֵהָעִיר וְלִוּוּהוּ אַנְשֵׁי הָעִיר, פָּנָה אֲלֵיהֶם וְאָמַר: "בְּטֶעפְּלִיק נִמְצְאִים שְׁנֵי רַבָּנִים כִּי הָיָה עוֹד רַב שֶׁכֵּהֵן שָׁם בָּרַבָּנוּת, שְׁנֵיהֶם שָׁוִים הוֹן רַב, וּפְרוּטָה..." "טֶעפְּלִיק הָאט צְוֵוי רַבָּנִים, בַּיידֶע הָאבֶן דֶּעְרֶוועְרְד אַ הוֹן רַב מִיט אַ קְפִּיקֶע", בְּהִתְכַּוְּנוֹ, שֶׁרַבִּי מָרְדְּכַי שָׁוֶה הוֹן רַב לְרֹב גְּדֻלָּתוֹ בַּתּוֹרָה, וְהַשֵּׁנִי שָׁוֶה נֶגְדּוֹ רַק פְּרוּטָה.

ג-רלז

רַבִּי מָרְדְּכַי דַּיָּן, שֶׁהָיָה דַּיָּן בְּטֶעפְּלִיק בִּפְקֻדָּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, הִנְהִיג מִנְהָג בְּטֶעפְּלִיק, שֶׁבַּיּוֹם שֶׁאוֹמְרִים הַלֵּל, לֹא יַפְסִיקוּ הַקָּהָל בְּסוֹף כָּל מִזְמוֹר וְיַמְתִּינוּ לְסִיּוּמוֹ שֶׁל הַחַזָּן כַּנָּהוּג בָּעוֹלָם, אֶלָּא יֹאמְרוּ אֶת כָּל הַמִּזְמוֹרִים בְּרֶצֶף עַד לַפְּסוּקִים "הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב", בִּכְדֵי שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק אֶת הַהִתְעוֹרְרוּת וְהַהִתְלַהֲבוּת שֶׁבַּאֲמִירַת הַהַלֵּל.

ג-רלח

הַמַּגִּיד מִטְּרָהוּוִיץ הִתְקָרֵב לְרַבֵּנוּ עוֹד בְּהָיוֹתוֹ בְּמֶעזְרִיטְשְׁ, בְּהָיוֹת רַבֵּנוּ אָז בְּשָׁנוֹת הָעֶשְׂרִים, הַיְינוּ בְּשָׁנוֹת תק"ן וְהוּא הָיָה כְּבָר לְמַעְלָה מִגִּיל שִׁבְעִים, כִּי בְּהָיוֹת רַבֵּנוּ בְּגִיל שְׁמוֹנָה עָשָׂר נַעֲשָׂה לְרַבִּי בְּמֶעזְרִיטְשְׁ שֶׁלְיַד הוֹסְיַאטִין הַסְמוּכָה לְמֶעזְרִיטְשְׁ וּטְשֶׁעֶרִין.

ג-רלט

פַּעַם בְּהָיוֹת הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי נָחוּם מִטְּשֶׁרְנוֹבִּיל תַּלְמִיד הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב בְּמֶעזְרִיטְשְׁ וְהֵם הָיוּ חֲבֵרִים וִידִידִים מְאֹד. הֶרְאָה הַמַּגִּיד בְּאֶצְבָּעוֹ עַל רַבֵּנוּ וְאָמַר לְרַבִּי נָחוּם "זֶהוּ הָרַבִּי שֶׁלִּי" "דְּאַס אִיז מַיין רַבִּי" וְאָז כְּשֶׁרָאָה רַבִּי נָחוּם אֶת רַבֵּנוּ שִׂבְחוֹ מְאֹד לִפְנֵי הַמַּגִּיד, וְהִמְלִיץ עָלָיו בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב וְאָמַר הוּא "יְפֵה עֵינַיִם" הַנֶּאֱמָר בְּדָוִד.

ג-רמ

פַּעַם שָׁהוּ הַמַּגִּיד מִטְּרָהוּוִיץ וְרַבִּי נָחוּם מִטְּשֶׁרְנוֹבִּיל יַחַד בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְרָקְדוּ בְּיַחַד מֶשֶׁךְ כָּל לֵיל שָׁבוּעוֹת, אוּלָם לְבַסּוֹף כְּבָר לֹא הָיָה בְּכֹחוֹ שֶׁל רַבִּי נָחוּם לִרְקוֹד וְרָקַד בִּמְקוֹמוֹ בְּנוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי עִם הַמַּגִּיד. וּכְשֶׁסִּפֵּר זֹאת ראבר"נ, אָמַר, שֶׁמִּחֲמַת הִתְקָרְבוּתוֹ לְרַבֵּנוּ הָיָה לוֹ שִׂמְחָה וְכֹחַ לִרְקוֹד כָּל כַּךְ.

ג-רמא

ג-רמב

בְּעֵת הַחֲתֻנָּה הַמְפֻרְסֶמֶת בֵּין בִּתּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי אַהֲרֹן בֶּן הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְּשֶׁרְנוֹבִּיל זַצ"ל עִם רַבִּי יִשְׂרָאֵל בֶּן שָׂרָה בַּת רַבֵּנוּ זַצ"ל, וְהָיָה אָז גַּם מָרְדְּכַי עַל הַחֲתֻנָּה אַף-עַל-פִּי שֶׁהָיָה אָז חוֹלֶה מְאֹד, כְּשֶׁכְּבָר עָמַד לָלֶכֶת לִישׁן נֶעֱמַד וְהִסְתַּכֵּל עַל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הָרוֹקְדִים וְהִתְלַהֵב עַד שֶׁהִפְטִיר וְאָמַר: "רוֹאֶה אֲנִי שֶׁלֹּא חֲסִידִים הֵם הָרוֹקְדִים, אֶלָּא צַדִּיקִים".

ג-רמג

רַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף, דּוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, נָסַע עַל דַּעַת עַצְמוֹ לְעִיר סַאוּוַראן, כְּדֵי לְדַבֵּר שָׁם עִם הָרַב מִסַּאוּוַראן בְּעִנְיַן הַמַּחְלֹקֶת וּלְהַשְׁכִּין שָׁלוֹם בֵּינָם לְבֵין אַנַ"שׁ, כִּי הָיָה הָרַב מִסַּאוּוַראן מְחַבְּבוֹ מְאֹד, וְהָיָה מִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ בְּעֵת שְׁהוּתוֹ בְּעִיר הַיְיסִין, וְגַם שֶׁיָּדַע אֶת גֹּדֶל מַעֲלָתוֹ בַּתּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, וּכְשֶׁרָאוּ הַחֲסִידִים שֶׁבְּהִתְוַכְּחוֹ עִם הָרַב בְּעִנְיַן הַמַּחְלֹקֶת נִשְׁאָר הָרַב לְלֹא מַעֲנֶה בְּפִיו חָרָה הַדָּבָר לְאֶחָד הָרֵיקִים וְלָקַח אַחַר-כַּךְ פַּמּוּט שֶׁל הַנֵּרוֹת וְעָטְפוֹ בְּמַגֶּבֶת וְזָרְקוֹ עָלָיו בְּכֹחַ וּפָגַע בּוֹ בְּרֹאשׁוֹ עַד שֶׁנָּפַל לְמִשְׁכָּב, וְחָזַר לְבֵיתוֹ וְלֹא יָצְאוּ יָמִים מוּעָטִים וְשָׁבַק חַיִּים. (א"ה: ראה בימי התלאות גירסא אחרת).

ג-רמד

רַבִּי גֶּרְשׁוֹן, נֶכֶד הַמַּגִּיד מִטְּרָהוִוויצָע, הָיָה מְבֻגָּר בְּשָׁנִים מִדּוֹדוֹ רַבִּי יִצְחָק, חֲתַן הַמַּגִּיד.

ג-רמה

ר' אוּרִי מִיַּאס, תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, עָבַר לָדוּר לְעִיר יַאס אֲשֶׁר בְּרוֹמַנְיָה מֵחֲמַת בְּרִיחָתוֹ מִשֵּׁרוּת הַצָּבָא, וְנִפְטַר שָׁם. בְּיוֹם מוֹתוֹ כְּשֶׁנִּכְנְסוּ אַנְשֵׁי הַ"חֶבְרָא-קַדִּישָׁא" וְהִפְצִירוּ בּוֹ שֶׁיֹּאמַר עִמָּהֶם וִדּוּי כַּנָּהוּג, אָמַר לָהֶם "תּוֹדָה לָאֵל, מִסְתּוֹפְפִים אָנוּ בְּצִלּוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ שֶׁהִזְהִירָנוּ לְהִתְמִיד בָּזֶה מִדֵּי יוֹם, וּבָרוּךְ ה' קִיַּמְתִּיו כְּבָר הַיּוֹם". וְיֵשׁ שֶׁאוֹמְרִים שֶׁהָיָה זֹאת אֵצֶל הַחָסִיד הַצַּדִּיק ר' נַחְמָן ב"ר יִצְחָק לַייב זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-רמו

רַבִּי זַלְמָן "הַקָּטָן" זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה כִּנּוּהוּ בְּשֵׁם זֶה, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה עוֹד רַבִּי זַלְמָן אַחֵר, וְכֵן רַבִּי סָעֻנְדֶּיר הַקָּטָן הַמְּזָכָּר בְּ"עָלִים לִתְרוּפָה" מִכְתָּב קע"ג (קפ"ו בחדש), הוּא מִטַּעַם זֶה. (הוּא טעות לכאורה; כי שם מדובר ב-ר' סענדיר, ולא ב-ר' סענדער הקטן המוזכר במכתבי ר' נתן בר"י ב"נתיב-צדיק", עיין בספר "גידולי-הנחל" אות ס', ס"ג, ו-ס"ד, (עמ' פ"ז-פ"ח), והטעות כנראה עפ"י המובא שם, אך לֹא עיין כל צרכו שם, עיי"ש"ה, ודו"ק).

ג-רמז

רַבִּי זַלְמָן 'הַקָּטָן' זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שָׁנָסַע בִּשְׁלִיחוּת רַבֵּנוּ לְקַבֵּל הַסְכָּמוֹת לְהַסֵּפֶר "לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן", הָיָה אוֹמֵר לְמוֹהַרְנַ"תְּ וּלְרַבִּי נַפְתָּלִי: יוֹדֵעַ אֲנִי כָּאֵלּוּ דְּבָרִים מֵרַבֵּנוּ שֶׁאִתָּם אֵינְכֶם יוֹדְעִים, וְאָמַר עַל זֶה רָאבְּרַ"נ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין יוֹדְעִים אָנוּ מַה הֵם הַדְּבָרִים, אוּלָם מְבִינִים אָנוּ שֶׁנָּסַבּוּ הַדְּבָרִים עַל עִנְיָן הַקֵּץ, שֶׁרְצוֹן רַבֵּנוּ הָיָה שֶׁלֹּא יְדַחֲקוּ הַצַּדִּיקִים אֶת הַקֵּץ.

ג-רמח

רַבִּי מֹשֶׁה הֶעניֶיעס זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הוּא רַבִּי מֹשֶׁה קְרַאסִינְשְׁטֵיין, תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, נִקְרָא בְּכִנּוּי שֵׁם זֶה עַל שֵׁם אִמּוֹ, מָרַת הֶעְנְיָא. בְּנוֹ רַבִּי נַחְמָן הָיָה חָתָנוֹ שֶׁל רַבִּי אַהֲרֹן, הָרַב מִבְּרֶסְלֶב, וְאָבִיו שֶׁל רַבִּי אַיְיזִיק קְרַאסִינְשְׁטֵיין, חָתָנוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם צְפוֹרָה'ס, וְנִפְטַר בִּשְׁנַת תרצ"ו, לְרַבִּי אַיְיזִיק הָיוּ שְׁנֵי בָּנִים בְּשֵׁם רַבִּי מֹשֶׁה וְרַבִּי הִירְשׁ לֵייב וְעוֹד בַּת אַחַת.

ג-רמט

רַבִּי דָּוִד מַלְכָּה'ס, נִקְרָא עַל שֵׁם אִמּוֹ מַלְכָּה. מְקוֹר חוֹצְבוֹ הָיָה בְּעִיר הַייסִין שֶׁעַל יַד עִיר אוּמַאן, וּבְגַלַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁהָיְתָה עָלָיו שָׁם, עָבַר לָדוּר בְּלַאדִיזִין וְהִתְמַנָּה שָׁם לְדַיָּן. (וע"ע לעיל בח"ב, סעיף שי"א).

ג-רנ

רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק, שֶׁהָיָה הָרַב בְּטְשֶׁעְרִין לִפְנֵי רַבִּי נַחְמָן מִטְשֶׁעְרִין, הִתְקָרֵב לְרַבֵּנוּ עוֹד בְּהֶיוֹתוֹ דָּר בִּטְרָהוּוִויצָע עִיר הוֹלַדְתּוֹ.

ג-רנא

רַבִּי חַיִּים הַמְכֻנֶּה רַבִּי חַיִּים שָׂרָה'ס תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, הָיָה חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי הִירְשׁ לֵיב בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אַהֲרֹן תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, וְהָיָה דָּר בִּכְפַר שׁוּרִיוֶוועץ הַסָּמוּךְ לִבְרֶסְלֶב. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָיָה אָחִיו שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב "בַּעַל מַגִּיהַ".

ג-רנב

רַבִּי אַבְרָהָמ'ל פְּעטֶערבּוּרְגֶּער, תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, הֶאֱרִיךְ יָמִים, וְרַבִּי אַהֲרֹן קִיבְּלִיטְשֶׁער זְכָרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עוֹד הִכִּירוֹ.

ג-רנג

אָדָל בַּת רַבֵּנוּ הִתְחַתְּנָה בְּזִוּוּגָהּ הָרִאשׁוֹן עִם רַבִּי יוֹסְקָא, בֶּן הָרַב מֵחַמֶּעלְנִיק, וַאֲחוֹתָהּ שָׂרָה, הִתְחַתְּנָה עִם רַבִּי יִצְחָק אַייזִיק בֶּן רַבִּי לֵיב מִדַּאבְּרָאוְנָע זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאַחַר שֶׁנִּתְאַלְמְנָה אָדָל מִבַּעֲלָהּ, נִשְׂאָה לְרַבִּי יִצְחָק אַייזִיק, שֶׁנִּתְאַלְמַן מִזּוּגָתוֹ שָׂרָה. וְהִסְתַּדְּכוּ אַחַר-כָּךְ בִּבְנֵיהֶם, דְּהַיְינוּ: שֶׁבִּתָּהּ שֶׁל אָדָל בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסְקָא, נִשְׂאָה לִבְנוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק אַייזִיק, רַבִּי "שִׂמְחָה בָּרוּךְ" בְּנָהּ שֶׁל שָׂרָה, זוּגָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה. מִמָּרַת אָדָל נִשְׁאֲרוּ רַק בֵּן וּבַת, הֲלֹא הֵם רַבִּי אַבְרָהָם בָּעְרְנְיוּ, וּבַת בְּשֵׁם רִבְקָה מִרְיָם.

ג-רנד

חַיָּה בַּת רַבֵּנוּ הָיְתָה צְנוּעָה מְאֹד וּבַעֲלַת יִרְאַת שָׁמַיִם עַד מְאֹד, שֶׁלִּרְב הַקְּפָּדָתָהּ בְּמִדַּת הַצְּנִיעוּת, הָיְתָה מְכַסָּה פָּנֶיהָ כְּשֶׁהָיְתָה הוֹלֶכֶת בָּרְחוֹב. בִּנְשׂוֹאֶיהָ הַשְּׁנִיִּים שֶׁנִּשְׂאָה לְרַבִּי אַהֲרֹן נֶכְדּוֹ שֶׁל הָרַב ה"בַּעַל הַתַּנְיָא", הָיְתָה דָּרָה בִּקְרִימֶנְטְשׁוּק.

ג-רנה

רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף, מְחֻתָּנוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, בְּנוֹ רַבִּי זַלְמָן, הָיָה בַּעֲלָהּ שֶׁל חַיָּה, בַּת רַבֵּנוּ, הָיָה דָּר בִּקְרִימֶנְטְשׁוּק, וְשָׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ הָיָה לִיוּבַּרְסְקִי.

ג-רנו

רַבִּי נַחְמָן בֶּן חַיָּה בַּת רַבֵּנוּ הַמְכֻנֶּה "נַחְמָן חַיָּה'ס לֶעס" הָיָה בֶּן יָחִיד לְאָבִיו רַבִּי זַלְמָן חָתָן רַבֵּנוּ וְדָר בְּטוּלְטְשִׁין, מְקוֹם מְגוּרָיו שֶׁל חוֹתְנוֹ רַבִּי בֶּער, בְּנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁלֹמֹה מִקַּארְלִין זַצַ"ל, רַבִּי בֶּער עַצְמוֹ הָיָה דָּר שָׁם מִשּׁוּם חוֹתְנוֹ הֲלֹא הוּא רַבִּי בָּרוּךְ מֵמֶּעזְבּוּז, שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי דִּירוֹת, אַחַת בְּטוּלְטְשִׁין וְאַחַת בְּמֶּעזְבּוּז, בְּסוֹף יָמָיו עָבַר ר' נַחְמָן לָדוּר בְּאוּמַן, וְנִפְטַר שָׁם בִּשְׁנַת תרמ"ט בִּהְיוֹתוֹ בְּגִיל שִׁבְעִים, וְנִקְבַּר אֵצֶל קִבְרוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין.

ג-רנז

יֵשׁ שְׁנֵי דֵּעוֹת בְּדָבָר זֶהוּתוֹ שֶׁל חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶפְרַיִם בר"נ, כִּי יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָיָה זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל טָעפְּלִיקֶער הַיְינוּ רַבִּי שְׁמוּאֵל שְׁפִּילְבַּאנְד, וְיֵשׁ אוֹמְרִים וּמְסְתַּבֵּר שֶׁזֶּה הַנָּכוֹן שֶׁהִתְחַתֵּן עִם אֶחוֹת רַבִּי אַבָּא'לֶה בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל, שֶׁהָיָה מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ, וּמִטַּעַם זֶה הָיָה גָּר בִּקְרִימֶנְטְשׁוּק שֶׁלְיַד טְשֶׁערִין שֶׁשָּׁם הָיוּ דָּרִים רַבִּי שְׁמוּאֵל וּבְנוֹ רַבִּי אַבָּא'לֶה כַּיְדוּעַ. וְעַיֵּן בְּעָלִים לִתְרוּפָה מִכְתָּב קנו.

ג-רנח

שֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל טָעפְּלִיקֶער הָיְתָה שְׁפִּילְבַּאנְד, לְרַבִּי שְׁמוּאֵל הָיָה בֵּן בְּשֵׁם רַבִּי נַחְמָן וְלוֹ בֵּן בְּשֵׁם רַבִּי נָתָן שֶׁהָיָה חָתְנוֹ שֶׁל רַבִּי דָּוִד צְבִי בֶּן רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרְנַ"תְ. הוּא הָיָה דַּר בְּטָעפְּלִיק וְהִתְפָּרְנַס מֵעֲבוֹדַת הַמְּלַמְּדוּת, וְהָיָה חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן, וְנִפְטַר בִּשְׁנַת תר"פ בִּהְיוֹתוֹ זָקֵן.

ג-רנט

בְּעִיר קִיבְּלִיטְשׁ דָּר אֶחָד מִתַּלְמִידָיו הַמְקֻרָבִים לְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק תַּלְמִיד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְנָהֲגוּ תַּלְמִידָיו בְּנָסָעָם אֵלָיו מִפַּעַם לְפַעַם לְשַׁבַּת-קֹדֶשׁ לֶאֱסֹף אֶת כָּל בְּנֵי חֲבוּרָתָם וְלִנְסֹעַ יַחְדָּיו אֵלָיו. פַּעַם כְּשֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ עִיר קִיבְּלִיטְשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בִּכְדֵי לֶאֱסֹף אֶת חֲבֵרָם, פָּגְשׁוּהוּ שׁוֹכֵב חוֹלֶה בְּמַחֲלָה אֲנוּשָׁה, וּבְרֹאוֹתָם שֶׁאֵין יָכוֹל לְהִצְטָרֵף עִמָּהֶם בְּנְסִיעָתָם, הִזְדָּרְזוּ מְאֹד, בְּהִתְבַּוְּנָם לְהוֹדִיעַ מְהֵרָה מַחְלִיוֹ לְרַבָּם רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק וּכְדֵי שֶׁיַּפְצִיר בִּתְפִלָּה לִרְפוּאָתוֹ הַשְׁלֵמָה. וְהִנֵּה רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק הָיָה נוֹהֵג לְהַאֲרִיךְ מְאֹד בִּתְפִלָּתוֹ, בִּפְרַט בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁהָיָה מַאֲרִיךְ בָּהּ כְּמֶשֶׁךְ אַרְבַּע שָׁעוֹת. בְּהֶכָּנְסָם לְבֵיתוֹ פָּגְשׁוּהוּ עוֹמֵד בִּתְפִלָּה כְּדַרְכּוֹ, וּבְחָפְצָם לְגָשֶׁת לָתֵת לוֹ אֶת שֵׁם תַּלְמִידוֹ הַחוֹלֶה הִבְחִינוּ אֵיךְ שֶׁכְּבָר מְסוּמָּן אֶצְלוֹ עַל הַדַּף בִּבְרָכַת "מְחַיֵּה הַמֵּתִים" שֵׁם חֲבֵרָם, בֵּין שְׁאָר שֵׁמוֹת שֶׁל נִפְטָרִים אֲחֵרִים, וְיָדְעוּ וְהֵבִינוּ שֶׁכְּבָר נִפְטַר וְהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ, וְעַתָּה עוֹסֵק כְּבָר רַבָּם בְּתִקּוּן נִשְׁמָתוֹ.
רבי נחמן מטולטשין זצ"ל

ג-רס

אָמַר פַּעַם רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּדֶרֶךְ צַחוּת, עַל הַפָּסוּק תהלים קמה "אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי" וְכוּ', דְּהַיְינוּ שֶׁאף עַל פִּי שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ מַה שֶּׁעוֹבֵר כָּל אֶחָד כְּפִי עִנְיָנוֹ, אַף עַל פִּי כֵן "אַשְׁרֵי", כִּי "אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו", וְזֶהוּ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו.

וְכֵן פֵּרֵשׁ עַל פִּי הַמּוּבָא בַּזֹּהַר, וְהוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּתוֹרָה י"ג "שֶׁכָּכָה" בְּגִימַטְרִיָּא "מֹשֶׁה" וְזֶהוּ "אַשְׁרֵי הָעָם" הַמְקוֹרָבִים לְצַדִּיק הַדּוֹר שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה שֶׁהוּא בְּגִימַטְרִיָּא "שֶׁכָּכָה", וְזֶהוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה "אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו", כִּי אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁמְּקוֹרָב לַצַּדִּיק הַמְקֹרְבוֹ לַה' יִתְבָּרַךְ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, כַּמְּבוֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן סִימָן כה עַיֵּן שָׁם.

ג-רסא

אָמַר פַּעַם, עִנְיַן רַבֵּנוּ הֲרֵי הוּא כְּמֵת מְצֻוֶּה, שֶׁאֵין לוֹ קְרוֹבִים, מֵחֲמַת שֶׁבְּנֵי הָעוֹלָם רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ, אוּלָם אָנוּ שֶׁכְּבָר כֵּן זָכִינוּ וְנִתְקָרַבְנוּ אֵלָיו, הֲרֵי שֶׁמְּחֻיָּבִים אָנוּ לְטַפֵּל בּוֹ וְכָרָאוּי.

ג-רסב

אָמַר: בְּנֵי הָעוֹלָם חוֹשְׁבִים שֶׁהַצַּדִּיקִים הַנִּסְתָּרִים הֵם חוֹטְבֵי הָעֵצִים אוֹ שׁוֹאֲבֵי הַמַּיִם אוּלָם לֶאֱמֶת אֶפְשָׁר לִהְיוֹת כִּרְבִּי אַבְרָהָם בֶּעֱרְנִיוּ שֶׁלָּנוּ נֶכֶד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל כַּיָּדוּעַ וּבְכָל זֹאת לִהְיוֹת אֶחָד מֵהַל"ו צַדִּיקִים.

ג-רסג

אָמַר פַּעַם בְּדֶרֶךְ צַחוּת: הֲרֵי מָצִינוּ שֶׁעַל כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים קָבְעוּ לָזֶה חֲכָמֵינוּ-זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה בְּרָכָה, וְהֵיכָן מְרוּמָז בְּרָכָה עַל עִנְיַן רַבֵּנוּ? וְאָמַר שֶׁזֶּה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בִּזְמִירוֹת שַׁבָּת "בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר נָתַן 'מְנוּחָה' לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל", הַמְּרֻמָּז עַל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ "נָתַמָן" וְהוֹסִיפוּ לָזֶה אַנַ"שׁ רֶמֶז, אֲשֶׁר "נָתַן" "מְנוּחָה", הֵיינוּ רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְתַלְמִידוֹ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-רסד

פַּעַם כְּשֶׁיָּשַׁב רַבִּי נָחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ וְעָסַק בַּעֲבוֹדַת ה' מֵאֲחוֹרֵי הַבִּימָה, חָשַׁב שֶׁאַף אָדָם לֹא נִמְצָא בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא הִבְחִין שֶׁמּוֹהַרְנַ"תְּ נִכְנַס וְנֶעֱמַד לְיָדוֹ, וּכְשֶׁהִבְחִין פִּתְאוֹם שֶׁמּוֹהַרְנַ"תְּ עוֹמֵד לְיָדוֹ, הִתְמַלֵּא בְּפַחַד נוֹרָא עַד שֶׁקְּפַץ מֵרֹב יִרְאָה וְהִתְאַדְּמוּ פָּנָיו מְאֹד. אָמַר לוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ: נָחְמָן כָּךְ צְרִיכִים לְפַחֵד מִפַּחַד ה' וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ. *

ג-רסה

כְּשֶׁשָּׁאַל פַּעַם אֶחָד מֵאַנַ"שׁ אֶת רַבִּי נָחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער אֵיזוֹ שְׁאֵלָה, וְעָנָה לוֹ. שְׁאָלוֹ הַהוּא: הֲלֹא אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי אַנַ"שׁ אָמַר לִי הַהֵיפֶךְ מִדַּעְתְּכֶם? עָנָה לוֹ רַבִּי נָחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער וְאָמַר: אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לּוֹמַר לָךְ, אֲנִי קִבַּלְתִּי מִתַּלְמִיד שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ!!!: *

ג-רסו

הִפְלִיג פַּעַם רַבִּי סָעְנְדֶער טָרְהָוויצֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאָמַר: "הַיְינְט שְׁטֵייט אַן דֶעֶר נַ'חַל נ'וֹבֵעַ מִ'קּוֹר חָ'כְמָה בַּיי רַבִּי נַחְמָנ'ען", "כַּיּוֹם שׁוֹהֶה הַנַ'חַל נ'וֹבֵעַ מִ'קּוֹר חָ'כְמָה אֵצֶל רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער זַצַ"ל".

ג-רסז

ג-רסח

סִפֵּר רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁפַּעַם בְּעֵת הַמַּחְלֹקֶת הַגְּדוֹלָה שָׁהָה בְּבֵית אִישׁ אֶחָד שֶׁלֹּא הִכִּירוֹ, וְהָיָה מִטָּפֵל בְּבָנִים, וְרָאָה אֵיךְ שֶׁבְּעֵת נִעֲנוּעוֹ אֶת הַתִּינוֹק בַּעֲרִיסָתוֹ שֶׁבָּכָה וְצָעַק מְאֹד כְּדֶרֶךְ הַתִּינוֹקוֹת, צָעַק עָלָיו אָבִיו וְאָמַר, שְׁקוֹט כְּבָר, צוֹעֵק הִנְךָ כְּבָר כְּמוֹ הַבְּרֶסְלְבֶּר'ס בְּעֵת תְּפִלָּתָם. (- קוּנְטְרֵס יְמֵי הַתְּלָאוֹת).

ג-רסט

סִפֵּר רַאבְּר"נ שֶׁבְּסוֹף יְמֵי אָבִיו בְּעֵת חוּלְשָׁתוֹ, כְּשֶׁבֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְחָשַׁשׁ שֶׁמָּא יֵרֵדֵם בְּאֶמְצַע, בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּשְׁגִּיחַ עָלָיו שֶׁלֹּא יֵרֵדֵם בְּאֶמְצַע, עַד הַגִּיעוֹ לַתֵּיבוֹת "אַל יְחַסְּרֵנוּ", וְאִם יֵרֵדֵם אַחַר אֶמְירַת תֵּיבוֹת אֵלּוּ לֹא יְעוֹרְרוֹ.

ג-ער

עִיר אוּמַאן הָיְתָה מֵאָז וּמִקֶּדֶם עִיר שֶׁל חֲזָנִים, וְכָל חַזָּן שֶׁהָיָה רוֹצֶה לְהַשְׁמִיעַ אֶת קוֹלוֹ הַנָּאֶה הָיָה בָּא לְאוּמַאן, גַּם דָּרוּ בָּהּ מִגְּדוֹלֵי הַחַזָּנִים, כְּרַבִּי יַעֲקֹב סִירוֹקֶה וְעוֹד, וְאַף עַל פִּי כֵן הִכִּירוּ תּוֹשָׁבֵי הָעִיר בְּנוֹרָאוֹת תְּפִלָּתוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין בְּיָמִים הַנּוֹרָאִים, וּלְאַחַר שֶׁסִּיְּמוּ תּוֹשָׁבֵי הָעִיר אֶת תְּפִלָּתָם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּעִיר הָיוּ בָּאִים לְהִתְבַּשֵּׂם מִתְּפִלָּתוֹ שֶׁל רנ"ט, וְהָיוּ אוֹמְרִים הַתּוֹשָׁבִים לְאַנַ"ש אֵיפֹה מַגִּיעַ תְּפִלָּתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב לְתְפִלָּתוֹ שֶׁל רנ"ט הַחַזָּן שֶׁלָּכֶם, אַף עַל פִּי שֶׁלְּרנ"ט לֹא הָיָה קוֹל צָלוּל, כִּי קוֹלוֹ הָיָה צָרוּד, וּכְקוֹל שַׁאֲגָה, אוּלָם הִשְׁתַּפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ שֶׁלּוֹ עָבְרָה עַל מַעֲלַת הַקּוֹל, וְזוֹ אֱשֶׁר הִלְהִיבָה אֶת לֵב הַקָּהָל. לְעֻמָּתוֹ ר' לֵיבּ קָאנְטָאטִינֶער הָיָה "בַּעַל בֶּכִי" וְחַזָּן גָּדוֹל.

ג-רעא

לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵעִיר לְאדִיזִין, [יֵשׁ דֵּעָה שֶׁעוֹד זָכָה לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי מוֹהַרְנַ"תְּ], נוֹלַד בֵּן שֶׁיּוֹם מִילָתוֹ חָל לִהְיוֹת בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְלֹא יָדַע לְשִׁית עֵצָה לְנַפְשׁוֹ, הַאִם יִסַּע לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְאוּמַאן וימַנֶּה שְׁלִיחַ לְמִילַת בְּנוֹ, אוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵר בְּבֵיתוֹ בְּלָאדִיזִין לְקַיֵּם מִצְוַת הַבְּרִית שֶׁל בְּנוֹ בְּעַצְמוֹ, וְשָׁאַל עַל זֶה לְרנ"ט, עָנָה לוֹ רנ"ט: הַפָּסוּק אוֹמֵר, "וּמָל ה' אֱלֹקֶיךָ אֶ'ת לְ'בָבְךָ וְ'אֶת לְ'בַב זַרְעֶךָ" (דברים ל), הֲרֵי שֶׁמְּקֹדֶם עָלֶיךָ לָמוּל אֶת לְבָבְךָ וְאַחַר כָּךְ לָמוּל אֶת לֵב בִּנְךָ, וְכָךְ עָשָׂה, וְנָסַע לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְאוּמַאן. רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עוֹד הִכִּירוֹ, וּבִקֵּר אֶצְלוֹ

בְּשָׁנַת תרע"ה, כִּי רַאבר"נ שִׁבְּחוֹ מְאֹד, וְרָצָה לְהַכִּירוֹ, וְחָקוּק הָיָה בְּזִכְרוֹנוֹ כָּל הַיָּמִים אֶת "בִּרְכַּת הַמָּזוֹן" שֶׁשָּׁמַע מִפִּיהוּ, שֶׁבֵּרְכוֹ בְּהִתְלַהֲבוּת וְחִיּוּת נִפְלָא, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בְּמִקְצוֹעוֹ סִיטוֹנָאִי. (ראה עוד להלן בח"ה, סעיף רע"ח).

ג-ערב

רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה מַקְפִּיד שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלָיו יוֹם לְלֹא רְקוּד, וּפַעַם כְּשֶׁנִּזְכַּר אַחַר שְׁכִיבָתוֹ כְּבָר עַל מִטָּתוֹ, אַחַר שֶׁקָּרָא כְּבָר קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַדַיִן לֹא רָקַד בְּאוֹתוֹ יוֹם, יָרַד מִמִּטָּתוֹ וְרָקַד לְעַצְמוֹ וְחָזַר לְמִטָּתוֹ.

ג-רעג

בְּחַיֵּי מוֹהַרְנַ"תְּ הָיָה נוֹהֵג לִנְסוֹעַ אֵלָיו בְּכָל שַׁבָּת שְׁנִיָּה, הַיְינוּ שֶׁשַּׁבָּת אַחַת שָׁהָה בְּבֵיתוֹ וְשַׁבָּת אַחַת אֵצֶל מוֹהַרְנַ"תְּ וְהִנֵּה בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת הָאַחֲרוֹנָה לְחַיֵּי מוֹהַרְנַ"תְּ הָיָה צָרִיךְ לְפִי סֵדֶר מְנָהָגוֹ לִשְׁהוֹת בְּבֵיתוֹ, אוּלָם בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ בָּא אֵלָיו אֶחָד מֵאַנַ"שׁ וְהוֹדִיעוֹ בְּכָאֵב "מוֹהַרְנַ"תְּ שׁוֹכֵב חוֹלֶה מְאֹד בְּבֵיתוֹ וְאֵיךְ שׁוֹהֶה אַתָּה כָּאן בְּטוּלְטְשִׁין"? וְנִתְעוֹרֵר עַל יְדֵי זֶה וְהָלַךְ וְצִוָּה תֵּיכֶף לְרַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרְנַ"תְּ שֶׁדַּר אַף הוּא בְּטוּלְטְשִׁין: סַע אַתָּה לְאָבִיךָ תֵּיכֶף וּמִיָּד וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרֶיךָ, וְנָסַע רַבִּי יִצְחָק תֵּיכֶף, וְרנ"ט הִגִּיעַ אַחַר כָּךְ לִפְנֵי שַׁבָּת, וְשִׁמֵּשׁ אֶת מוֹהַרְנַ"תְּ בְּיוֹם הִסְתַּלְקוּתוֹ, שֶׁהָיְתָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת כַּיָּדוּעַ.

ג-רעד

הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה כִּשְׁלִיחַ-צִבּוּר לִפְנֵי הָעַמּוּד, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכָזוֹ הִתְלַהֲבוּת וְהִשְׁתַּפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ, עַד שֶׁבִּפְטִירָתוֹ אָמְרוּ אַנַ"שׁ זֶה לָזֶה בְּצַעַר וּבְכָאֵב "תְּפִלָּה כָּזוֹ שׁוּב לֹא יִשְׁמַע עוֹד עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל.

ג-ערה

הָיָה שְׁפַל בֶּרֶךְ כָּזֶה עַד שֶׁהָיָה בְּעַצְמוֹ מְנַקֶּה אֶת הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ מֶשֶׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת, וּבְעֶרֶב שַׁבָּת לְאַחַר שֶׁנִּקָּה אֶת בֵּית הַמִּדְרָשׁ, הָיָה מִתְיַשֵּׁב בִּמְקוֹמוֹ לוֹמַר שִׁיר הַשִּׁירִים, וְאָמְרָהּ כְּדַרְכּוֹ בִּדְבֵקוּת נִפְלָאָה.

ג-רעו

סִפֵּר רַבִּי יוּדְל חָתָנוֹ (ב"ר יִצְחָק בָּעֶר שֶׁנָּשָׂא אֶת בִּתּוֹ שֶׁל רנ"ט מִזְּוִוהִיג רֹאשׁוֹן), שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בְּשַׁבָּתוֹ, שֶׁזָּכָה וְהִתְפַּלֵּל בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּכָזוֹ הִתְלַהֲבוּת וּבְהִשְׁתַּפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל סִפְרֵי הַ"לִּקּוּטֵי הֲלָכוֹת" הָיוּ חֲדוּרִים בּוֹ בְּמֹחוֹ וְדַעְתּוֹ.

ג-רעז

אֵיזֶה מֶשֶׁךְ זְמַן מַה הָיָה לוֹ וִיכּוּחַ עִם רַבִּי סָענֶדֶער מִטָּרְהָוויץ וַאֲנָשָׁיו זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בְּעִנְיַן נְהוּל חֶשְׁבּוֹנוֹת הַכְּסָפִים, כִּי הָיָה רְצוֹן אַנַ"שׁ מִטָּרְהָוויץ, שֶׁהָיוּ שׁוֹלְחִים מָעוֹת

לְהוֹצָאוֹת הַקְּלוֹיז שֶׁבְּאוּמַאן, שֶׁיְּנַהֵל רנ"ט זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה חֶשְׁבּוֹן הוֹצָאוֹת שֶׁלּוֹ וְשֶׁל הַקְּלוֹיז בְּפִרוֹטְרוֹט. אוּלָם הוּא לֹא הִסְכִּים לָזֶה, בְּטוֹעֲנוֹ שֶׁחָבָל לוֹ עַל הַזְּמַן הַזֶּה שֶׁל הַנְהָלַת הַחֶשְׁבּוֹנוֹת, וּכְשֶׁבָּא רַבִּי סֶעְנְדֶּער וְטָעַן אֶת טַעֲנוֹתָיו שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל רנ"ט לִפְנֵי גְּבִירֵי אַנַ"שׁ, דְּחוּהוּ וְטָעֲנוּ נֶגְדּוֹ וְכִי מַה טַּעֲנוֹתֶיךָ, "הֲרֵי לֶאֱכֹל דַּיְיסָא וּמָרָק צָרִיךְ רַבִּי נַחְמָן לֶאֱכֹל כָּמוֹנוּ, וְגַם לְתַפֹּר שִׂמְלָה לִכְבוֹד הֶחָג לְאֶסְתֵּר שֶׁיינְדִיל זוּגָתוֹ, וּלְיוֹתֵר מִזֶּה אֵינוֹ זָקוּק, וְאִם כֵּן עֲבוּר מַה צָּרִיךְ הוּא לְנַהֵל חֶשְׁבּוֹנוֹת". "עֶסִין קַאשָׁע מִיט יוֹךְ דַארְף רַבִּי נַחְמָן עֶסֶן גְלַייךְ מִיט אוּנְז אוּן מַאכְן אַ קְלַיִיד פַּאר אֶסְתֵּר שֶׁיינְדֶל אוֹיךְ יוֹם-טוֹב, אוּן מֶער דַארְף עֶר נִישְׁט".

ג-רעח

אַחַר-כָּךְ פַּעַם בְּעֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּעֵת שֶׁהָלַךְ רַבִּי טוֹבְיָה בָּאבְּרִינִיצֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְהַצִּיּוּן, פָּגְשׁוּ רנ"ט וְרָצָה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו בְּעִנְיַן הַוִּיכּוּחַ הַנַ"ל, כִּי הוּא הָיָה מִנַּבָּאֵי אַנַ"שׁ מִטָּרָהְוויץ, פָּנָה אֵלָיו רַבִּי טוֹבְיָה וְאָמַר לוֹ, "רַבִּי נַחְמָן רַבִּי נַחְמָן אֵינִי רוֹצֶה לִשְׁמוֹעַ מִכָּל זֶה כְּלַל וּכְלַל, כִּי לֹא רָצָה לְהִכָּנֵס בְּוִכּוּחַ זֶה כְּלַל, הִתְפָּעֵל רנ"ט מֵהַגִּינוּתוֹ וְיִשְׁרוֹ שֶׁבּוֹרַחַ כָּל כָּךְ מִכָּל וּכּוּחַ וּמַחְלֹקֶת, עַד שֶׁנַּעֲנָה וְאָמַר לוֹ: "שְׁתַּאֲרִיךְ יָמִים" "לַאנְג לֶעבְּן זָאלְסְטוּ" וְכֵן הָיָה.

ג-רעט

כְּשֶׁשָּׁאַל פַּעַם אֶחָד מֵאַנַ"שׁ אֶת רַבִּי מִיכָל, נֶכֶד מוֹהַרְנַ"תְּ, מִי הוּא כַּיּוֹם הָרִאשׁ בַּיִת הַמּוּזָכָר בְּ"לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת" תְּפִלָּה ל"ג חֵלֶק ב, עָנָה לוֹ "בִּזְמַנֵּנוּ הָיָה זֶה רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער", עָלָיו הַשָּׁלוֹם.

ג-רפ

נַעֲנָה פַּעַם וְאָמַר: וְכִי הֵיכָן מַגִּיעַ אֲנִי לַעֲבוֹדַת ה' שֶׁל אַנַ"שׁ מִטָּרָהְוויץ, אוּלָם כְּשֶׁנִּצְרָכִים לְעֵצָה -צָרִיךְ לִשְׁאוֹל אוֹתִי, "וּוי קוּם אִיךְ צוּ דִי עֲבוֹדָה פּוּן דִי טָרָהְוויצֶער אָבֶּער אַ עֵצָה דַארְף מֶען פְּרֶעגְן בַּיי מִיר".

ג-רפא

רַבִּי אַבְרָהָם צִיפֶּרְ'עס, בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי דַּיָּן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה לַמְדָן מוּפְלָג וְיָשַׁב תָּדִיר רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה וְלֹא הָיָה מַפְסִיק בְּדִבּוּר כְּלַל וּכְלַל, וַאֲפִלּוּ עִם בְּנֵי בֵיתוֹ הָיָה מְדַבֵּר מְעַט מְאֹד מְאֹד, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן כְּשֶׁהָיָה בָּא אֵלָיו רנ"ט לְבַקְּרוֹ הָיָה יוֹשֵׁב וּמְדַבֵּר עִמּוֹ שָׁעוֹת אֲרוּכוֹת, עַד שֶׁשְּׁאֲלוּהוּ בְּנֵי בֵיתוֹ עַל זֶה, "מַדּוּעַ עִמָּנוּ אֵינְךָ רוֹצֶה לְדַבֵּר וְעִמּוֹ יוֹשֵׁב הִנְךָ וּמְדַבֵּר כַּמָּה שָׁעוֹת רְצוּפוֹת? עָנָה וְאָמַר לָהֶם: "רַבִּי נַחְמָן אִישׁ חָכָם גָּדוֹל הוּא כָּל כָּךְ, שֶׁכְּשֶׁלְּיְהוּדִים תִּהְיֶה מְדִינָה יְמַנּוּ אוֹתוֹ לְשַׂר הָאוֹצָר "פִּינַנְס מִינִיסְטֶער" וּלְסִבָּה זוֹ הָאֲרִיךְ עִמּוֹ בְּדִבּוּר כָּל כָּךְ.

ג-רפב
רַבִּי יוּדְל זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה חַתְנוֹ אָמַר פַּעַם בְּשִׂבְחוֹ: חוֹתְנִי הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהֲבוּת וַחֲמִימוּת כָּזוֹ, כְּחֹם קַטֶר הַרַכֶּבֶת, שֶׁנִּקְרָא בְּלַע"ז: "אַ לָאקאמאטיב", שֶׁשָּׁם רוֹתֵחַ דּוּד הַמַּנִיעַ אֶת הָרַכֶּבֶת בְּחֹם עָצוּם.

ג-רפג
בְּעֵת שֶׁהָיָה צָרִיךְ בְּנוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהִתְיַצֵּב לַצָּבָא, הִתְפַּלֵּל רנ"ט הָרַבֵּה עַל שִׁחְרוּרוֹ, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רנ"ט שֶׁכְּשֶׁיִּזְכֶּה וְיִשְׁתַּחְרֵר לֹא יִשְׁלַח לוֹ מִבָּרָק הוֹדָעָה עַל זֶה. "זָאלְסְט מִיר נִישְׁט שִׁיקְן קֵיין דֶעפֶּעשׁ", כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיק לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו עוֹד, בְּהַטְעִימוֹ: אִם כְּבָר לֹא יוּצְרְכוּ עֲבוּרְךָ הַתְּפִלּוֹת יוֹעִילוּ הַתְּפִלּוֹת וְיָבוֹאוּ לְשִׁמּוּשׁ לְשְׁאָר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְצוּיִם בְּצָרָה זוֹ.

ג-רפד
כְּשֶׁחָזַר רנ"ט זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לִבְרֶסְלֶב אַחַר שֶׁהִדְפִּיס בְּגַאלִיצְיָא בִּיגִיעָה רַבָּה חֵלֶק מֵחֵלֶק הָרִאשׁוֹן שֶׁל סִפְרֵי "לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת", אָמְרוּ אַנ"ש לְמוֹהַרְנַ"תְ בְּפָנָיו: "יְכוֹלִים אָנוּ כְּבָר לִקְרֹא לוֹ בְּשֵׁם "רַבִּי נַחְמָן" כְּאוֹת הוֹקָרָה עַל מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, אָמַר לָהֶם מוֹהַרְנַ"תְ וְכִי זֶהוּ זֶה קְלִיפַּת בֵּיצָה גַּם זֶה טוֹב, וְאָמַר בִּבְדִיחוּתָא, הַשְׁכִּיבוּהוּ עַל הַשֻּׁלְחָן לַחֲטוֹף הַלְקָאָה, כְּאוֹמֵר, אֵיזֶה מַעֲשֶׂה טוֹב שֶׁהוּא אֲפִלּוּ מְעַט כִּקְלִפַּת בֵּיצָה הוּא כְּבָר רָאוּי לְשֶׁבַח, וְאִם כֵּן מַדּוּעַ לִקְרוֹא לוֹ עֲבוּר מַעֲשֶׂה טוֹב זֶה בְּשֵׁם "רַבִּי", "אַ דָאס אִיז דָאס אַ שְׁאַלאַכְטִיק פּוּן אַ הַיי, אִיז אוֹיךְ גוּט לַייגְט אִים אִיבֶּער אוֹיפְן טִישׁ חַאפְּן אַ שְׁמִיץ". וְאָמַר ראבר"נ, מוֹהַרְנַ"תְ נָהֲג כָּךְ כִּי שָׁמַר מְאֹד עַל אָבִי שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל חָלִילָה בְּשׁוּם מַחֲשָׁבָה שֶׁל גֵּאוּת.

ג-רפה
הִבְחִינוּ שֶׁהָיָה נִזְהָר מְאֹד לְבִלִי לוֹמַר שׁוּם חִסָּרוֹן עַל שׁוּם דְּבַר אֲכִילָה, וְכָל מַה שֶׁהָיוּ מַגִּישִׁים לְפָנָיו הָיָה אוֹכֵל מִבְּלִי לְתַבֵּל אֶת הָאוֹכֶל בְּמֶלַח וְכַדּוֹמֶה.

ג-רפו
כְּשֶׁהָיָה רל"י זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה פַּעַם בְּעִיר בָּאבְּרִינִיץ פָּגַשׁ שָׁם בְּשַׁמָּשׁ שֶׁל בֵּית כְּנֶסֶת, שֶׁסִּפֵּר לוֹ שֶׁבְּצַעֲירוּתוֹ שָׁבַת פַּעַם אֵצֶל רנ"ט, וְשִׁבַּח אֶת רנ"ט מְאֹד, וְהִפְלִיג לְפָנָיו מִגֹּדֶל הָאֲרַת שַׁבָּת שֶׁהָיְתָה לוֹ אֶצְלוֹ מְאֹד, עַד שֶׁסִּיֵּם בְּאָמְרוֹ לוֹ: מָה אוֹמַר לָךְ, הָיָה טוֹב, וְאֵינִי יָכוֹל לְשָׁכְחוֹ.

ג-רפז
סִפֵּר רַבִּי אַייְזִיק אַייְזְנְשְׁטַיין מֵאוּמַאן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: פַּעַם בְּלֵיל יוֹם כִּפּוּר אַחַר תְּפִלַּת מַעֲרִיב, פָּנָה אֵלַי רנ"ט וְאָמַר לִי: "אַייְזִיק בֹּא נָא בְּבַקָּשָׁה וְסַיֵּעַ לִי לְהוֹצִיא וְלִשְׁפּוֹךְ הַחוּצָה אֶת הַמַּיִם שֶׁבַּחֲבִית הַקְּבוּעָה בְּפָתַח בֵּית הַכְּנֶסֶת", שֶׁהִתְמַלְּאָה מִמֵּי נְטִילַת יָדַיִם שֶׁל אַנ"ש

שֶׁרָחֲצוּ יְדֵיהֶם לִפְנֵי הַתְּפִלָּה, בְּלַעַ"ז נִקְרֵאת חָבִית זוֹ בַּשֵּׁם "צִיבֶּר", וְאָמַר לוֹ רנ"ט בְּלָשׁוֹן צַחוּת "בּא נָא וְתִהְיֶה שְׁלִיחַ צִיבֶּר", תֵּיכֶף הִפְשִׁיט רנ"ט אֶת הַקִּיטֶל וְלָקַח מַקֵּל אָרוֹךְ וְתָחַב בְּיָדִית הַחָבִית וְהוֹצִיאוֹ בַּיָּדִית שֶׁמִּצַּד הַשֵּׁנִי, הִנִּיחַ צַד אֶחָד שֶׁל הַמַּקֵּל עַל כְּתֵפוֹ וְאֶת צַד הַשֵּׁנִי שָׂם רַבִּי אַיְיזִיק עַל כְּתֵפוֹ, וְכָךְ יַחְדָּו הוֹצִיאוּ אֶת הַמַּיִם לַחוּץ וְשָׁפְכוּהוּ, לְאַחַר שֶׁגָּמַר רנ"ט אֶת מְלַאכְתּוֹ זוֹ, חָזַר וְלָבַשׁ אֶת הַקִּיטֶל וְהִתְחִיל לוֹמַר אֶת כָּל הַתְּהִלִּים כַּנָּהוּג, וְאָמְרָה בְּהִתְלַהֲבוּת כְּדַרְכּוֹ. וְהִפְטִיר רַבִּי אַיְיזִיק כְּשֶׁסִּפֵּר מַעֲשֶׂה זוֹ, וְאָמַר: רנ"ט נָהַג בְּכָל זֶה בִּפְשִׁיטוּת וּתְמִימוּת כָּל כָּךְ עַד שֶׁלֹּא נִתַּן לְהַבְחִין שׁוּם חִלּוּק בֵּין סְחִיבַת הַדּוּד וּשְׁפִיכַת הַמַּיִם לַאֲמִירָתוֹ אֶת הַתְּהִלִּים, שֶׁאֵת שְׁנֵיהֶם עָשָׂה בִּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת וּבְחֵן דִּקְדֻקָּה נִפְלָא לְלֹא שׁוּם הֶבְדֵּל.

ג-רפח

כַּיָּדוּעַ הִקְפִּידוּ אַנ"שׁ לֹא לֶאֱכֹל שְׁרוּיָה בְּפֶסַח "גִּיבְּרַאקְס" (= שרויה) שֶׁכֵּן נָהַג רַבֵּנוּ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן נַעֲנָה פַּעַם רנ"ט וְאָמַר לִבְנֵי בֵיתוֹ, שֶׁכְּשֶׁיִּרְאוּ שֶׁנּוֹפֵל אֵיזֶה פֵּרוּר מַצָּה מִמֶּנּוּ לְתוֹךְ הַמָּרָק שֶׁלֹּא יְסַפְּרוּ לוֹ, כִּי הַתּוֹרָה הִזְהִירָה וְאָסְרָה מַשֶּׁהוּ חָמֵץ וְלֹא מַשֶּׁהוּ מַצָּה.

ג-רפט

בְּאוּמַאן נָהֲגוּ לְמְכוֹר אֶת הָעֲלִיּוֹת לַתּוֹרָה שֶׁבִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, בְּיוֹם עֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְכֵן לֹא הָיוּ מְאַרְגְּנִים כַּמָּה מִנְיָנִים לִקְרִיאַת הַתּוֹרָה אֶלָּא רַק מִנְיָן אֶחָד, פַּעַם קָנָה רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעְשִׁיל זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת הַקְּרִיאָה "לֵוִי", אוּלָם לְמָחֳרָת בְּעֵת הַקְּרִיאָה צִוָּה לְהַגַּבַּאי לְכַבֵּד בַּעֲלִיָּה זוֹ אֶת רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁגַּם כֵּן הָיָה לֵוִי כַּיָּדוּעַ, לְאַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה כְּשֶׁבָּא לִפְרוֹעַ לְרַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר אֶת שְׂכַר הָעֲלִיָּה אָמַר לוֹ רנ"ט בְּקִפְּידָא, שֶׁעוֹד פַּעַם לֹא יַעֲשֶׂה כָּךְ בְּהַפְטִירוֹ, כְּשֶׁקּוֹנִים עֲלִיָּה צָרִיךְ לְבַד לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה, כִּי לֹא סָבְלוּ אַנ"שׁ אֶת עִנְיַן הַכִּבּוּדִים וְגִינּוּנֵי הַכָּבוֹד.

ג-רצ

בְּעֵת שֶׁיָּצָא לְאוֹר עוֹלָם הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ "לֵב הָעִבְרִי" עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק רַבִּי עֲקִיבָא יוֹסֵף שְׁלֶזִינְגֶער זַצַ"ל, מִתַּלְמִידָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁל הָרַב הַ"חֶתֶם סוֹפֵר", אָמַר: כְּנֶגֶד הַחֹשֶׁךְ הַגָּדוֹל שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט בָּעוֹלָם בְּעֵת הַזֹּאת, סְבִיב ה' יִתְבָּרַךְ שְׁזֶה לְעֻמַּת זֶה יָצָא סֵפֶר זֶה שֶׁסִּלֵּק הַרְבֵּה מֵהַחֹשֶׁךְ. כִּי כָּלוֹ דִּבְרֵי מוּסָר נִפְלָאִים וְסוֹתֵר שָׁם אֶת כָּל הַדֵּעוֹת הַכּוֹזְבוֹת שֶׁל הָאֶפִּיקוֹרְסִים הָרְשָׁעִים.

ג-רצא

סִפֵּר רַבִּי הֶעְרֹשׁ כֹּהֵן זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁפַּעַם בִּצְעִירוּתוֹ הִתְקַלְקֵל אֶצְלוֹ הַשְּׁלוֹם בַּיִת, עַד שֶׁעָזַב אֶת בֵּיתוֹ וּבָא לִשְׁהוֹת בְּאוּמַאן, כְּשֶׁרָאֲהוּ רנ"ט קָנְטְרוֹ, וְאָמַר לוֹ: "מַה? אַתָּה

מִתְקוֹטֵט עִם אִשְׁתְּךָ וּמִשּׁוּם כָּךְ בּוֹרֵחַ הִנְּךָ לְכָאן וְכִי כָּאן בְּאוּמַאן הוּא אֶחָד מֵהָעֲרֵי מִקְלָט"? "וָואס דוּ קְרִיגְסְט זִיךְ מִיט דַיין פְּרוֹי אִיז דָא דֶער עֶרֵי מִקְלָט"?.

ג-רצב

כְּשֶׁדִּבֵּר פַּעַם מִגְּדֶל מַעֲלַת לִמּוּד סְפָרֵי רַבֵּנוּ נַעֲנָה וְאָמַר: אִם אָנוּ לֹא נִלְמַד בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ מִי אִם כֵּן יִלְמַד אֶת סְפָרָיו? "אַז מִיר וָועלְן נִישְׁט לֶערְנֶען דָעם רֶעבְּנְס סֵפֶר וָועֶר דֶען וָועט לֶערְנֶען דָעם רֶעבִּינְ'ס סֵפֶר".

ג-רצג

פַּעַם בְּעֵת הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, נִכְנַס לַקְלוֹיז מִתְנַגֵּד שֶׁהָיָה שָׁתוּי עַד מְאֹד, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר סָרָה עַל אַנַ"ש בִּפְנֵיהֶם, אָחֲזוּ רנ"ט וְהוֹצִיאוּ לַחוּץ וְהִשְׁאִירוּ שָׁם וְיָרַד אָז גֶּשֶׁם רַב, וְהָיָה הָרְחוֹב מָלֵא בוֹץ, בְּאָמְרוֹ לוֹ, "כָּאן מְקוֹמְךָ" "דָּא אִיז דַיין אָרְט".

ג-רצד

כְּשֶׁנָּסַע רנ"ט זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְלֶעמְבֶּערְג לְהַדְפִּיס אֶת הַלִּקּוּטֵי הֲלָכוֹת לֹא הָיָה לוֹ מָעוֹת בְּשֶׁפַּע אֲפִלּוּ כְּדֵי כִּסּוּי הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה, וְכָל שֶׁכֵּן עַל הַהַדְפָּסָה, כְּשֶׁכָּתַב לְמוֹהַרַנ"תְּ מִדְּחֲקוֹ הַגָּדוֹל, בֵּין דְּבָרָיו נִחֵם אֶת עַצְמוֹ בְּמִכְתָּבוֹ עַל פִּי הַכָּתוּב, "בָּטַח בַּה' לֵב בַּעֲלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר", דְּהַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּטָחוֹן בַּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּזַמִּין לוֹ מָעוֹת עֲבוּר הוֹצָאוֹתָיו, וְעַל יְדֵי מִדַּת הַבִּטָּחוֹן עַצְמוֹ, בְּוַדַּאי "שָׁלָל לֹא יֶחְסָר".

ג-רצה

אָמַר פַּעַם בְּצַחוּת לְשׁוֹנוֹ: מְקַנֵּא אֲנִי בְּר' שִׁבְתַּי בְּרֶסְלֶבֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁלֹּא דָּר בָּעִיר בְּרֶסְלֶב וְאַף עַל פִּי כֵן הַכֹּל מְכַנִּים אוֹתוֹ בַּשֵּׁם "בְּרֶסְלֶבֶר" וַאֲנִי דַּרְתִּי י"ח שָׁנִים בִּבְרֶסְלֶב וְלֹא זָכִיתִי לְכִנּוּי נִכְבָּד זֶה.

ג-רצו

כְּשֶׁבָּנָה רַבִּי סֶענֶדֶער בִּשְׁנַת תרכ"ו מֵחָדָשׁ אֶת הַקְּלוֹיז, בָּנָה לְמַטָּה עֲשָׂרָה חֲדָרִים בִּרְצוֹתוֹ שֶׁיְּדוּרוּ בּוֹ עֲשָׂרָה בַּטְלָנִים מֵאַנַ"ש שֶׁלֹּא יַעַסְקוּ בְּשׁוּם מַשָּׂא וּמַתָּן, רַק יֵשְׁבוּ עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, וְלֹא הִסְכִּים עִמּוֹ רנ"ט, בְּאָמְרוֹ "רַבֵּנוּ לֹא אוֹחֵז מַחֲיָלִים שְׂכִירִים", "דֶּער רַבִּי הַאלְט נִישְׁט פּוֹן גִּידוּנְגִינְע זָעלְנֶער". רנ"ט בְּעַצְמוֹ דָּר שָׁם אַחַר כָּךְ, מֵחֲמַת נְהוּלוֹ אֶת מִשְׂרַת הַגַּבָּאוּת שֶׁל הַקְּלוֹיז.

ג-רצז

פַּעַם בְּתִשְׁעָה בְּאָב שָׁהָה אֵצֶל אַנַ"ש בְּעִיר דֶעמִיטְרִיוּוקְע הַסְּמוּכָה לְעִיר טְשֶׁערִין, שָׁם בָּעִיר דָּר אִיזֶה מִתְנַגֵּד לֵץ שֶׁהָיָה מִתְלוֹצֵץ וּמְצַר לְאַנַ"ש, כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁבָּא רנ"ט לָעִיר, רָצָה לַעֲשׂוֹת לֵיצָנוּת גַּם מִמֶּנּוּ כְּהֶרְגֵּלוֹ הָרַע, וְהָלַךְ לְפָגְשׁוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וּכְשֶׁרָאָה אֵיךְ שֶׁיָּשַׁב

בְּפִינָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כִּי כָּךְ הָיָה נוֹהֵג לָשֶׁבֶת לָאָרֶץ וְלוֹמַר קִנּוֹת וְכוּ' מָשָׁךְ כָּל הַלַּיְלָה, וְאָמַר אֶת הַקִּנּוֹת בְּשִׁבְרוֹן לֵב וּבִנְעִימָה כְּדַרְכּוֹ, לְאַט לְאַט הִתְלַהֵב וְהִתְעוֹרֵר הוּא עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה, עַד שֶׁנֶּעֱמַד אֶצְלוֹ וְהֵחֵל אַף הוּא לִבְכּוֹת יַחַד עִמּוֹ עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל שׁוּב לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ כָּל הַלַּיְלָה, וּמֵאָז הִתְקָרֵב אַף הוּא לְאַנַ"ש בְּהִתְקָרְבוּת גְּדוֹלָה.

ג-רחצ

סִפֵּר רַבִּי נָתָן בַּייְטְלְמַאכְער בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס יְהוֹשֻׁעַ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁבְּהְיוֹתוֹ יֶלֶד קָטָן, לְקָחוֹ אָבִיו לְאוּמַאן לַקִּבּוּץ אַנַ"ש בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּכְשֶׁשָּׁמַע אֶת רנ"ט פּוֹתֵחַ בְּשַׁאֲגַת אֲרִי לוֹמַר אֶת הַקַּאפִּיטְל "לְדָוִד מִזְמוֹר" הַנֶּאֱמַר בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, נָפַל לָאָרֶץ מֵרוֹב הַפַּחַד שֶׁנָּפַל עָלָיו.

ג-רצט

כְּשֶׁאמַר וְהִסְבִּיר פַּעַם ראבר"נ לְאָבִיו רנ"ט שֶׁגַּם בַּשֵּׂכֶל נִתַּן לְהָבִין מַדּוּעַ נָכוֹן הַדָּבָר לְהִתְרַחֵק מֵהָרוֹפְאִים וּרְפוּאוֹתֵיהֶם, גָּעַר בּוֹ אָבִיו רנ"ט וְאָמַר לוֹ: "צָרִיךְ לְקַיֵּם צִוּוּי רַבֵּנוּ, לְהִתְרַחֵק מֵהָרוֹפְאִים מֵחֲמַת אֱמוּנָה בְּדִבָּרָיו לְבַד. כִּי כְּשֶׁיִּתְרַחֵק מֵהֶם מֵחֲמַת הַהֶבְנָה שֶׁבְּשֵׂכְלוֹ, יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאַחַר זְמַן יָבִין לְהֵיפֶךְ, וְדִבּוּר רַבֵּנוּ שֶׁאָמַר שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְרַחֵק מֵהֶם, אֵינוֹ נִתָּן לְשִׁנּוּי.

ג-ש

כְּשֶׁשָּׁמַע פַּעַם רַבִּי לֵיבּ קַאנְטַאנְטִינֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֵיךְ שֶׁכַּמָּה מֵאַנַ"ש אָמְרוּ לְעַצְמָם בְּצַעַר אַחַר גְּמַר תְּפִלָּתוֹ שֶׁל רנ"ט בְּתִפְלַּת הַמּוּסָף שֶׁל יוֹם א' "חֲבָל כִּי כָּעֵת נִצְטָרֵךְ כְּבָר לְחַכּוֹת עוֹד שָׁנָה לִשְׁמוֹעַ אֶת תְּפִלָּתוֹ שֶׁל רנ"ט", כִּי חָפְצוּ שֶׁרַנַ"ט יִתְפַּלֵּל גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, פָּנָה אֲלֵיהֶם רַבִּי לֵיבּ וְאָמַר לָהֶם: "אֵינְכֶם יְכוֹלִים לְתָאֵר לְעַצְמְכֶם אֶת הַצַּעַר וַחֲלִישׁוּת הַדַּעַת שֶׁיִּהְיֶה לִי כְּשֶׁלֹּא אֶתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעַמּוּד כְּמִנְהָגִי מֵאָז וּמִקֶּדֶם", וּלְרוֹב אַהֲבַת הַחֲבֵרִים שֶׁהָיָה בֵּין אַנַ"ש וּתְרוּ עַל כַּוָּנָתָם הַטּוֹבָה וְנִחְמוּהוּ בְּאָמְרָם לוֹ: "כֵּן כֵּן רַבִּי לֵיבּ, אַתָּה תִּתְפַּלֵּל, אַתָּה תִּתְפַּלֵּל.

ג-שלא

כְּשֶׁנּוֹדַע לְרנ"ט זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵהִתְקָרְבוּתוֹ שֶׁל רַבִּי אַיְיזִיק אַיְיזְנְשְׁטֵיין בְּעִיר קַאנְטַאנְטִין, נָסַע לְשָׁם בְּמֵיָחֵד וְשָׁהָה שָׁם עִם אַנַ"ש כַּמָּה שָׁבוּעוֹת, וּכְדֵי לְעוֹדְדוֹ וּלְקָרְבוֹ לְאַנַ"ש. כִּי הָיָה אַבְרֵךְ יְקַר עֵרֶךְ עַד מְאֹד.

ג-שב

רַבִּי אַיְיזִיק אַיְיזְנְשְׁטֵיין, הָיָה מְקוֹרָב מְאֹד לְרנ"ט, וְהָיָה מִבְּנֵי בֵּיתוֹ, וְסִפֵּר מִגֹּדֶל יִשּׁוּב דַּיְעָתוֹ וְצִדְקָתוֹ שֶׁרָאוּ בּוֹ סָמוּךְ לְפִטִירָתוֹ, הוּא צִוָּה לִבְנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיָּכִינוּ עֲבוּר אַנַ"ש מַאֲכָל

הֶעָשׂוּי מֵעֲדָשִׁים הַנִּקְרָא גְּרִיץ, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁיַּחְזְרוּ מֵהַלְוָיָתוֹ יִהְיֶה מוּכָן לָהֶם מַה לִּטְעֹם אֵיזֶה מַאֲכָל חַם, וְלִפְנֵי פְּטִירָתוֹ מַמָּשׁ, אָמַר מִלָּה בְּמִלָּה אֶת תְּפִלַּת "בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ דְּמָרֵיהּ עָלְמָא", וּכְשֶׁהִגִּיעַ לַתֵּיבוֹת "בֵּיהּ אֲנָא רָחִיץ" חָזַר עַל תֵּיבוֹת אֵלּוּ הַרְבֵּה פְּעָמִים, "בֵּיהּ אֲנָא רָחִיץ", בֵּיהּ אֲנָא וְכוּ', וְאַחַר כָּךְ הִתְחִיל לוֹמַר תְּפִלַּת אֱלֹקַי נְשָׁמָה וְכוּ' מִלָּה בְּמִלָּה בְּהִשְׁתַּפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לַתֵּיבוֹת "וְאַתָּה עָתִיד לִיטְלָהּ מִמֶּנִּי" נִפְטָר.

ג-שג

רנ"ט זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה מִשְׁתַּמֵּט מִלִּלְמוֹד וּלְדַבֵּר לִפְנֵי הַצִּבּוּר בְּעֵת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת וְכַדּוֹמֶה, בְּעֵת שֶׁהָיָה שָׁם הָרַב מִטְּשֶׁעִרִין זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, מֵחֲמַת הַכָּבוֹד הָרַב שֶׁרָחַשׁ לוֹ, וְעַל כֵּן הָיָה נִכְנָס הָרַב לִשְׁמוֹעַ דְּבָרָיו אַחַר שֶׁכְּבָר הֵחֵל לְדָרוֹשׁ, וְחִכָּה בַּחֶדֶר הַסָּמוּךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ הַנִּקְרָא "פָּאלִישׁ" כְּדֵי לִשְׁמוֹעַ מִשָּׁם אֶת דְּבָרָיו. כְּשֶׁהִבְחִין בָּזֶה פַּעַם הָרַב, פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר לוֹ: "מַדּוּעַ נִשְׁמָטִים אַתֶּם מִלִּדַּבֵּר וְלוֹמַר תּוֹרָה בְּפָנַי, הֲרֵי כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ אֲנִי מִכֶּם אֵיזֶה דִּבּוּר הֲרֵי הוּא עָבוּרִי פֵּרוּשׁ עַל הַלִּקּוּטֵי מוֹהֲר"ן".

ג-דש

פַּעַם אַחַר שֶׁשָּׁמַע דְּבָרָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁפֵּרֵשׁ וּבֵאַר אֵיזֶה מִדְרָשׁ עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ, כִּי כֵן הָיָה דַּרְכּוֹ לְתָפּוֹס אֵיזֶה מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ-זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה שֶׁבַּמִּדְרָשׁ וּלְבַאֲרוֹ לְעוּבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ, נַעֲנָה הָרַב וְאָמַר: "זָכִיתִי כְּבָר בָּרוּךְ-ה' כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים לַעֲבוֹר עַל דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הָאֵלּוּ, אוּלָם לְבַאֲרוֹ כָּךְ עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ לֹא זָכִיתִי".

ג-שה

כְּשֶׁהִשְׁתַּטֵּחַ פַּעַם רַבִּי יוּדְל חֲתָנוֹ עַל קִבְרוֹ שֶׁבְּאוּמַאן, וְרָאָה אֶת הַמַּצֵּבָה הַקְּטַנָּה שֶׁעַל קִבְרוֹ שֶׁהָיְתָה כְּתוּבָה בָּהּ רַק הַתֵּיבוֹת "פ"נ אִישׁ תֹּם ר' נַחְמָן הַלֵּוִי חַזָּן" (וכדלהלן סעיף שט"ו) הִתְרַגֵּשׁ מְאֹד וְאָמַר: הֲרֵי אֵין רוֹאִים פֹּה כְּלַל קֶבֶר, וְסִיֵּם מֵעַצְמוֹ וְאָמַר: "בְּחַיָּיו הָיָה חוֹתְנִי שָׁפָל וּכְלוּם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וְגַם עַתָּה הֵינוֹ שׁוּב כְּלוּם", "בַּיִּים לֶעבֶּן אִיז עֶר גִיוֶוען אַ גָאנְץ נִישְׁט אוּן אִיצְטֶער אִיז עֶר וַוייטֶער גָאנְץ נִישְׁט".

ג-שו

רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִיבּ מִבַּאקְפְלְיֶע זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה צַדִּיק גָּדוֹל וּמֵהָעוֹבְדֵי ה' הַגְּדוֹלִים עוֹד בְּזְמַן מוֹהֲרַנ"תְּ, כְּשֶׁרָצָה לְהַעְתִּיק מוֹשָׁבוֹ מִבַּאקְפְלְיֶע לְבוֹא לְדוּר בְּאוּמַאן, מָנַע אוֹתוֹ רנ"ט מִזֶּה וְלֹא הִסְכִּים עִמּוֹ בָּזֶה, פַּעַם כְּשֶׁשָּׁהָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִיבּ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ וְנִכְנַס לְשָׁם אָז גַּם רנ"ט, אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִיבּ "רַבִּי נַחְמָן בֹּא וְנִטְעַן אֶת טַעֲנוֹתֵינוּ בְּנִדּוֹן זֶה לִפְנֵי רַבֵּנוּ". "קוּם זַאךְ לָאדִינֶען פַּארְן רֶעבְּן", תֵּיכֶף יָצָא רנ"ט זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵהַצִּיּוּן וְלֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמּוֹ מִזֶּה, כִּי לֹא סָבַל לְשׁוֹנוֹת וְהַנְהָגוֹת שֶׁל גַּדְלוּת כָּאֵלּוּ.

ג-שז
אַנ"שׁ הָיוּ אוֹמְרִים, עַד זְמַנּוֹ שֶׁל רנ"ט הָיוּ הַשִּׂיחוֹת וְהָאִמְרוֹת מְרַבֵּנוּ וְכוּ' מְדוּיָקִים בְּתַכְלִית, וְנִמְסְרוּ מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ כְּהוֹגֶן, עִם חִנָּם וְיָפִים הָאֲמִתִּי, אוּלָם אַחַר-כָּךְ כְּבָר עָלוּ בָּהֶם שִׁבּוּשִׁים וְהָיוּ צְרִיכִים לְבָרֵר וּלְלַבֵּן כָּל שִׂיחָה וְסִפּוּר עַל נְכוֹנָם.

ג-שח
הִקְפִּיד וְהִתְלוֹצֵץ עַל אֵלּוּ הַנּוֹהֲגִים לְקַדֵּשׁ בְּשַׁבָּת בַּבֹּקֶר עַל יַיִן-שָׂרָף, וְאָמַר: "מִמַּה נַּפְשָׁךְ הֲרֵי שֶׁזֶּה הַמְקַדֵּשׁ אוֹ שִׁכּוֹר הוּא, אוֹ עַם הָאָרֶץ, כִּי כְּשֶׁשּׁוֹתֶה יוֹתֵר מֵרְבִיעִית, הֲרֵי נוֹהֵג כְּשִׁכּוֹר, וּכְשֶׁשּׁוֹתֶה פָּחוֹת מִזֶּה, הֲרֵיהוּ עַם הָאָרֶץ, כְּדִין הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, שֶׁצָּרִיךְ הַמְקַדֵּשׁ לִשְׁתּוֹת כְּשִׁעוּר רְבִיעִית", וְעַל כֵּן הַנָּכוֹן הוּא שֶׁיְּקַדֵּשׁ כָּל אֶחָד בְּבֵיתוֹ עַל יַיִן וְיִשְׁתֶּה כְּשִׁעוּר. (כֵּן נָהַג גַּם הַחוֹזֶה זי"ע, מֵבִיאוֹ ה"בֵּית יִצְחָק" [שְׁמָעלְקִישׁ]).

ג-שט
פַּעַם בְּשָׁנוֹת הַמַּחְלֹקֶת הַגְּדוֹלָה, בְּאֶמְצַע הַשִּׂמְחָה וְהָרִקּוּד שֶׁהָיָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, יָצָא רנ"ט לָרְחוֹב הַסָּמוּךְ לַקִּלּוּיז עִם חֶתִיכַת חַלָּה "קוֹלִיטְשׁ", וְהִכְרִיז וְאָמַר בְּשִׂמְחָה, גַּם חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב אוֹכְלִים קוֹלִיטְשׁ, "בְּרַאסְלֶווער חֲסִידִים עֶסְן אוֹיךְ קוֹלִיטְשׁ". כְּאוֹמֵר, עַל אַף כָּל הָרְדִיפוֹת לֹא נָתַן ה' לַמּוֹט רַגְלֵינוּ וְיֵשׁ לָנוּ כָּל צָרְכֵּנוּ וּבְשֶׂפַע.

ג-שי
כְּשֶׁהִתְפַּלֵּל פַּעַם רנ"ט בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה לִפְנֵי הֶעָמוּד וְהִגִּיעַ לַתֵּיבוֹת "אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה וְכוּ' וְשִׂנְאַת חִנָּם מֵעָלֵינוּ" אָמְרָה בִּצְעָקָה וּשְׁאָגָה נוֹרָאָה כָּזוֹ עַד שֶׁגָּעוּ כֻּלָּם בִּבְכִיָּה, עַל גֹּדֶל שִׂנְאַת הַחִנָּם שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶם מִצַּד הַמִּתְנַגְּדִים וְשֶׁגַּם בֵּינֵינוּ עֲדַיִן אֵין הַשָּׁלוֹם בִּשְׁלֵמוּת כָּרָאוּי וְכַנָּכוֹן.

ג-שיא
פַּעַם הִתְאָרַח רנ"ט אֵצֶל אֶחָד וְהִגִּישׁ לוֹ הַלָּה אֵיזֶה מַאֲכָל שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׁוּם טַעַם כְּלָל, אוּלָם הָיָה חַם מְאֹד, שִׁבַּח רנ"ט אֶת הַמַּאֲכָל וְאָמַר: "הוּ הוּ חַם חַם" וְלֹא הֶרְאָה שׁוּם הַרְחָקָה לַמַּאֲכָל, אֶלָּא שִׁבַּח אֶת הַמַּאֲכָל שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שׁוּם מַעֲלָה חוּץ מִזֶּה שֶׁמְּחַמֵּם.

ג-שיב
כַּמְּסֻפָּר, נוֹלַד רנ"ט בִּשְׁנַת תקע"ד, וּכְבָר בִּשְׁנַת תקצ"ה כְּשֶׁהָיָה אַךְ בֶּן עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה, כִּנָּה אוֹתוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ בְּ"מִכְתָּבָיו" בְּשֵׁם "רַבִּי" נַחְמָן מֵהַיְסִין.

ג-שיג
רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הֵחֵל לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף כְּשִׁלִּיחַ צִבּוּר בְּקִבּוּץ אַנ"שׁ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בִּשְׁנַת תר"ח, בִּהְיוֹתוֹ בֶּן שְׁלֹשִׁים וְאַרְבַּע שָׁנִים וְנוֹלַד בִּשְׁנַת תקע"ד, וְקֹדֶם לָזֶה

הִתְפַּלֵּל בְּיוֹם כִּפּוּר בִּבְרֶסְלֶב, וְאָז נִתְגַּלֶּה כֹּחוֹ בִּתְפִלָּה, וְהִתְפַּלֵּל עַד סוֹף יָמָיו שְׁנַת תרמ"ד. לְפָנָיו הִתְפַּלְּלוּ כְּשְׁלִיחֵי-צִבּוּר בְּרֹב הַשָּׁנִים, רַבִּי חַיְיקֵל תַּלְמִיד רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְכֵן רַבִּי יְקוּתִיאֵל בֶּן רַבִּי גֶּרְשׁוֹן נִינוֹ שֶׁל הָרַב מִטָּרָהְוויצֶע זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁמּוֹהַרְנַ"תְּ בְּעַצְמוֹ הִלְבִּישׁ לוֹ אֶת הַקִּיטֶל, וְשָׁלַח אוֹתוֹ לְהִתְפַּלֵּל כַּמָּה שָׁנִים לִפְנֵי הָעַמּוּד.

ג-שיד

בְּמוֹצָאֵי יוֹם-כִּפּוּר, לְאַחַר הָאֲכִילָה, הָיוּ אַנַ"שׁ נוֹהֲגִים לָבוֹא וּלְהִתְאַסֵּף לְשָׁעָה מוּעֶטֶת בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְהָיוּ מְדַבְּרִים יַחַד בַּעֲבוֹדַת ה' וְחוֹזְרִים אָז יַחַד עַל הַנֶּסְחָאוֹת וְכוּ'. וְהָיָה רנ"ט מַרְבֶּה אָז בְּשִׁבְחֵי מוֹהַרְנַ"תְּ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-שטו

עַל קִבְרוֹ נֶחְרַט: "פ"נ אִישׁ תָּם רַבִּי נַחְמָן ב"ר אַבְרָהָם הַלֵּוִי זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה", בְּלֹא שׁוּם שִׁבְחִים, וְאָמַר ראבר"נ בְּנוֹ שֶׁאֲפִלּוּ תֵּיבוֹת אֵלּוּ "אִישׁ תָּם" לֹא הָיוּ צְרִיכִים לִכְתּוֹב אוּלָם אֲבִי בֶּאֱמֶת הָיָה אִישׁ תָּם. "נָאר מַיין טַאטָע אִיז טַאקִי גִיווֶען אַ תָּם".

ג-שטז

רנ"ט זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הֵחֵל לְהִתְפַּלֵּל כְּשְׁלִיחַ צִבּוּר בִּשְׁנֵי יְמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּתְפִלַּת הַמּוּסָף, בִּשְׁנַת תר"ח, אַחַר-כָּךְ בִּשְׁנַת תרי"א. כְּשֶׁבָּא רַבִּי לֵיבּ קָאנְסְטַאנְטִינֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לַקִּבּוּץ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, הִתְחַלְּקוּ בִּתְפִלָּתָם, שֶׁבַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הִתְפַּלֵּל רַבִּי נַחְמָן וּבְיוֹם הַשֵּׁנִי רַבִּי לֵיבּ, וּלְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רנ"ט הִתְפַּלֵּל רַבִּי לֵיבּ בִּשְׁנֵי הַיָּמִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי לֵיבּ בִּשְׁנַת תרמ"ט הֵחֵל רַבִּי נַחְמָן נָעמִירוֹבֶער לְהִתְפַּלֵּל בִּשְׁנֵי הַיָּמִים, עַד שְׁנַת תר"פ, בְּעוֹד שֶׁרַבִּי אַבְרָהָם סוֹפֵר שְׁטָרִנְהַרְץ, מַמְשִׁיךְ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית כְּשְׁלִיחַ צִבּוּר, עוֹד מִשְּׁנַת תרמ"ה, וּבִשְׁנַת תר"פ הֵחֵל לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וּמִשְּׁנַת תרפ"ב הִתְפַּלֵּל ר' אַבְרָהָם זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מוּסַף וְרל"י שַׁחֲרִית.

ג-שיז

בְּזְמַנּוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער, הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּיַאלְסְטוֹצְקֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעַמּוּד בְּיוֹמֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה אֶת תְּפִלַּת הַשַּׁחֲרִית, וּלְאַחַר שֶׁעָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת תרמ"ד, הִמְשִׁיךְ אַחֲרָיו לְהִתְפַּלֵּל רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטָרִינְהַרְץ, בִּהְיוֹתוֹ אָז בְּגִיל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה.

ג-שיח

ג-שיט

רנ"ט זָכָה לְהַכִּיר וּלְשַׁמֵּשׁ אֶת מוֹהַרְנַ"תְּ עוֹד בְּצָעִירוּתוֹ וְיָלְדוּתוֹ מַמָּשׁ, בִּהְיוֹתוֹ עוֹד יֶלֶד קָטָן כְּבֶן שֶׁבַע, כִּי כְּשֶׁהָיָה מוֹהַרְנַ"תְּ בָּא לִשְׁהוֹת בְּהַיְיסִין לְשַׁבָּתוֹת וְכַדּוֹמֶה, שָׁהָה בְּבֵית דּוֹדוֹ רַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף, וְהָיָה רנ"ט מְסַיֵּעַ לוֹ וְלוֹקֵחַ עֲבוּרוֹ אֶת הַסִּדּוּר וְהַשָּׁעוֹן וְהַמִּשְׁקְפַיִם וְכַדּוֹמֶה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהָיָה מוֹהַרְנַ"תְּ מְחַבְּבוֹ מְאֹד וּמְקָרְבוֹ עוֹד בִּילְדוּתוֹ.

ג-שכ

הָיָה מַקְפִּיד עַל אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁאֲרוּ לִשְׁהוֹת בְּאוּמַאן יוֹתֵר מִשְּׁנֵי שָׁבוּעוֹת בִּרְצִיפוּת. (וע"ע להלן בסעיף תמ"ב)

ג-שכא

הָיָה נוֹהֵג לַחֲזוֹר עַל הַשִּׂיחוֹת שֶׁשָּׁמַע מִמוֹהַרְנַ"תְּ עִם רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרְנַ"תְּ.

ג-שכב

לֹא יָדוּעַ אִם עָלָה לְבַקֵּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ג-שכג

מִזִּוּוּג רִאשׁוֹן הָיָה לוֹ רַק בַּת אַחַת, וּמִזִּוּוּגוֹ הַשֵּׁנִי נוֹלְדוּ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים וְשָׁלֹשׁ בָּנוֹת, בִּתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה הִתְחַתְּנָה עִם רַבִּי יוּדְל ב"ר יִצְחָק בָּע�ר מִטֶּעפְּלִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. בַּת אַחַת הִתְחַתְּנָה עִם רַבִּי גְּדַלְיָה וֶוולְוול ב"ר מְנַשֶּׁה מֵאוּמַאן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאַחַת שֶׁנִּקְרְאָה בְּשֵׁם מַלְכָּה וְנִשְׂאָה לְרַבִּי נָתָן בַּייְיטְלְמַאכֶּער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אַחַר כָּךְ הִתְגָּרְשׁוּ כְּשֶׁרָצָה רַבִּי נָתָן לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנִשְׂאָה לְרַבִּי אַלְטֶער טֶעפְּלִיקֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְעוֹד בַּת בְּשֵׁם רָחֵל שֶׁנִּשְׂאָה לְרַבִּי יְחִיאֵל, בָּנָיו, הָאֶחָד הַמְיֻחָד הֶלֹא הוּא רַבִּי אַבְרָהָם זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בַּעַל-מְחַבֵּר הַסֵּפֶר הַנִּפְלָא "בִּיאוּר הַלִּקּוּטִים", "כּוֹכְבֵי אוֹר", וְעוֹד.

ג-שכד

מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁינְדֶל זוּגָתוֹ שֶׁל רנ"ט בְּזִוּוּג שֵׁנִי הָיְתָה אַלְמָנָה, וּלְאַחַר הִתְאַלְמְנוּתָהּ הִתְאַכְסְנָה וְשָׁהֲתָה בְּבֵית אָדִיל בַּת רַבֵּנוּ, וְהִיא שֶׁשִּׁדְּכָה אוֹתָהּ לְרנ"ט, לְאַחַר הַחֻפָּה טָפְחָה לָהּ אָדִיל עַל שִׁכְמָהּ וְאָמְרָה לָהּ "נָתַתִּי לָךְ בַּעַל יְרֵא שָׁמַיִם". הָיָה לָהּ בֵּן מִבַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן בַּשֵּׁם ר' יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה דָּר בְּטִשְׁעִרִין וְדָמָה מְאֹד לְראבר"נ.

ג-שכה

רנ"ט זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הִתְיַתֵּם מֵאָבִיו רַבִּי אַבְרָהָם בִּהְיוֹתוֹ יֶלֶד קָטָן וְדוֹדוֹ רַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף לָקְחוֹ וְגִדְּלוֹ בְּבֵיתוֹ, רַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף זָהּ, הָיָה אִישׁ אֱמִיד וּכְמוֹ כֵן גָּאוֹן וַלַמְדָן מוּפְלָג, הֵם הָיוּ יַחַד חֲמִשָּׁה אַחִים, כֻּלָּם מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ, סָבוֹ שֶׁל רנ"ט נִקְרָא בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל.

ג-שכו

מוֹצָאוֹ הָיָה מֵהַיְסִין, נוֹלַד בִּשְׁנַת תקע"ד וּבִשְׁנַת תק"צ נָשָׂא אִשָּׁה, וְעָבַר לָדוּר בְּטוּלְטְשִׁין, וְדָר שָׁם שְׁמוֹנָה עָשָׂר שָׁנִים, עַד לִשְׁנַת תר"ח, אַחַר-כָּךְ עָבַר לָדוּר בִּבְרַסְלֶב, עַד לִשְׁנַת תרכ"ו, גַּם כֵּן מֶשֶׁךְ שְׁמוֹנָה עָשָׂר שָׁנִים, וּבִשְׁנַת תרכ"ו עָבַר לָדוּר בְּאוּמַאן עַד לִשְׁנַת תרמ"ד, שׁוּב מֶשֶׁךְ שְׁמוֹנָה עָשָׂר שָׁנִים, וּבְכ"ו נִיסָן שְׁנַת תרמ"ד נִסְתַּלֵּק לְעוֹלָמוֹ לְשָׁלוֹם.
הרב מטשערין זצ"ל

ג-שכז

לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק תַּלְמִיד רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁכֹּהֵן בְּרַבָּנוּת בְּעִיר טְשֶׁעְרִין, פָּנוּ אַנַ"שׁ לְהָרַב מִטְשֶׁעְרִין שֶׁהָיָה אָז אַבְרֵךְ צָעִיר כְּבֶן עֶשְׂרִים, וּבִקְּשׁוּהוּ שֶׁיָּבוֹא לְכַהֵן כְּרַב עַל מְקוֹמוֹ, וְלֹא הִסְכִּים בְּשׁוּם אוֹפֶן. פָּנוּ אַנַ"שׁ אֶל רַבִּי נַפְתָּלִי תַּלְמִיד רַבֵּנוּ שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל וְיַשְׁפִּיעַ עָלָיו וְיִשְׁדְּלוֹ לְקַבֵּל עָלָיו אֶת עֹל הָרַבָּנוּת, קָרָא אוֹתוֹ רַבִּי נַפְתָּלִי וְדִבֵּר עִמּוֹ, וּבֵין דְּבָרָיו אָמַר לוֹ: "אַתָּה שֵׁב בְּבֵיתְךָ וּלְמַד כְּהֶרְגֵּלְךָ, וְאִם בָּא אֶחָד וְשׁוֹאֵלְךָ אֵיזֶה שְׁאֵלָה וְהִנְּךָ יוֹדֵעַ אֶת הַתְּשׁוּבָה מַדּוּעַ שֶׁלֹּא תַּעֲנֶה לוֹ"?, "דוּ זִיץ אוּן לֶערְן וּוי דַיין שְׁטֵייגֶער, טָאמָער קוּמְט אֵייגָער מִיט אַ שְׁאֵלָה אוּן דוּ וֵוייסְט דִי תְּשׁוּבָה פַּאר וָואס זָאלְסְטוּ עֶם נִישְׁט עֶנְטְפֶּערְן". וּבִדְבָרָיו אֵלּוּ הִשְׁפִּיעַ עָלָיו וְהִסְכִּים לְקַבֵּל עָלָיו אֶת עֹל הָרַבָּנוּת, וְאָמְנָם כָּךְ נָהַג כָּל יָמָיו כְּהַצָּעָתוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי. וְהִשְׁתַּבֵּחַ בְּסוֹף יָמָיו שֶׁכָּל שְׁנוֹת רַבָּנוּתוֹ נָהַג כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה עָלָיו רַבִּי נַפְתָּלִי, כַּנִּזְכָּר-לְעֵיל, שֶׁיִּשֵּׁב סָגוּר בְּחַדְרוֹ וְעָסַק בַּתּוֹרָה בְּהַתְמָדָה נִפְלָאָה. וּלְאַחַר זְמַן, כְּשֶׁרָאָה וְהִבְחִין בְּאֶחָד בְּשֵׁם רַבִּי יְחֶזְקֵאל זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָיָה תַּלְמִיד חָכָם וּפוֹסֵק שֶׁכֹּהֵן בְּרַבָּנוּת מִטַּעֲמוֹ שֶׁל הָרַבִּי מִטְּשֶׁעְרַקאס, שֶׁרָאוּי לִנְהֹג בְּרַבָּנוּת, מִינָה אוֹתוֹ לְרַב גַּם מִטַּעֲמוֹ, לְבַד מִסִּדּוּר גֵּט שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁלֹּא יְסַדֵּר שׁוּם גֵּט בִּלְעָדָיו. וּבִשְׁאֵלוֹת קַלּוֹת וּמְזַדְּמָנוֹת הָיוּ בְּנֵי הָעִיר פּוֹנִים אֵלָיו, וּבִשְׁאֵלוֹת חֲמוּרוֹת פּוֹנִים הָיוּ לְהָרַב מִטְּשֶׁעְרִין.

ג-שכח

בְּעֵת הִתְמַנּוּתוֹ שֶׁל הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין, הָיְתָה הָעִיר שַׁיֶּכֶת לְמַגִּידוּתוֹ שֶׁל הָרַבִּי רַבִּי יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל מִטְּשֶׁעְרַקאס בְּנוֹ שֶׁל הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְּשֶׁרְנוֹבִיל זַצַ"ל, וּכְשֶׁבָּא הָרַב לְכַהֵן כְּרַב בְּטְשֶׁעְרִין, לֹא הָלַךְ לְקַבֵּל אֶת הַהִתְמַנּוּת מֵהָרַבִּי מִטְּשֶׁעְרַקאס הַנַ"ל כַּנָּהוּג, מֵחֲמַת הַמַּחְלֹקֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה עַל אַנַ"שׁ, חָרָה הַדָּבָר לַאֲנָשָׁיו מְאֹד, וְנָסְעוּ וְהִתְאוֹנְנוּ לִפְנֵי רַבָּם בְּטְשֶׁרְקַאס, בְּאָמְרָם אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת לַמְּדָן גָּדוֹל וּמוּפְלָג הוּא, אוּלָם הֵפֵר בְּכָךְ אֶת הַמּוּסָכָם מִכְּבָר בְּעִנְיַן הַנְהָגַת הַמַּגִּידוּת. אַחַר זְמַן לֹא רַב בָּא הָרַבִּי לִשְׁבּוֹת שַׁבַּת בְּטְשֶׁעְרִין כְּמִנְהָגוֹ לִשְׁבּוֹת בָּעֲיָרוֹת שֶׁתַּחַת מַגִּידוּתוֹ, וְשׁוּב לֹא הָלַךְ הָרַב לְקַבֵּל פָּנָיו כַּנָּהוּג. חָרָה לוֹ הַדָּבָר מְאֹד, שֶׁאף אַחַר שֶׁכְּבָר בָּא הוּא בְּעַצְמוֹ לִטְשֶׁעְרִין, אַף עַל פִּי כֵן אֵין הָרַב בָּא לְקַבֵּל

פָּנָיו. בְּשַׁבָּת בַּבֹּקֶר הִגִּיעַ לְהָרַב שְׁלִיחַ מְיֻחָד לֵאמֹר לוֹ שֶׁהָרַב מִטְשֶׁעְרִקַאס קוֹרֵא לוֹ לָבוֹא אֶצְלוֹ. וְהִנֵּה הָרַב הָיָה נוֹהֵג לְדַבֵּר בְּשַׁבָּת רַק בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ [ראה זוהר פקודי ר"ה] (בְּפָרַט לְאַחַר שֶׁחִבֵּר אֶת הַסֵּפֶר "יְקָרָא דְשַׁבַּתָּא"), עָנָה לְהַשְׁלִיחַ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ "לְאַחַר הַבְדָּלָה אָבוֹא", חָרָה לָהֶם הַדָּבָר עוֹד יוֹתֵר. בָּעֶרֶב לְאַחַר הַבְדָּלָה אָכֵן בָּא לְבֵית הָרַבִּי וְקִבְּלוֹ בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, בֵּין דְּבָרָיו אָמַר, שְׁאָלוֹ: הַאִם יֵשׁ לָכֶם סְמִיכָה לְרַבָּנוּת? וּמִמִּי נִסְמַכְתֶּם? עָנָה לוֹ הָרַב: "יוֹדֵעַ אֲנִי לִלְמוֹד", וְסִפֵּר לוֹ שֶׁהוּא בֵּן לְמִשְׁפָּחָה שֶׁכְּבָר כִּהֲנוּ בְּרַבָּנוּת בַּעֲיָרוֹת שׁוֹנוֹת מֶשֶׁךְ חֲמִשָּׁה עָשָׂר דּוֹרוֹת. וְהִנֵּה הָרַבִּי מִטְשֶׁעְרִקַאס הָיָה לוֹקֵחַ עִמּוֹ תָּמִיד בִּנְסִיעוֹתָיו אֶת תַּלְמִידוֹ הַגָּאוֹן מִקַּארְסִינְע, פָּנָה אֵלָיו הָרַבִּי מִטְשֶׁעְרִקַאס וְאָמַר לוֹ: "הָרַב מִקַּארְסִינְע לֵךְ וּבְחוֹן נָא אוֹתוֹ", נִכְנְסוּ שְׁנֵיהֶם לְחֶדֶר פְּנִימִי וְדִבְּרוּ בְּלִמּוּד עַד שֶׁהִתְפָּעֵל הָרַב מִקַּארְסִינְע וַיָּצָא וְהִכְרִיז לְהָרַבִּי מִטְשֶׁעְרִקַאס בְּהִתְלַהֲבוּת וּבְהִתְפָּעֲלוּת "יָכוֹל הוּא לְכַהֵן כְּרַב בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל". מֵאָז נִשְׁתַּתְּקוּ כָּל הַקִּטְרוּגִים סְבִיב הָרַב, וְחָזַר הַשָּׁלוֹם לָעִיר. (סִבַּת הַדָּבָר שֶׁלֹּא בִּקֵּשׁ הָרַב רְשׁוּת מִמֶּנּוּ הָיָה גַּם, כִּי בָּא לָדוּר שָׁם וְלִפְסֹק הֲלָכוֹת לְאַנַ"ש וּלְהַשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ כְּתַלְמִיד-חָכָם הַבָּקִי בַּהֲלָכוֹת בִּלְבָד, בִּפְקוּדָתוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, וְלֹא כְּרַב עִם כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּעַ מִכָּךְ).

ג-שכט

נוֹהֵג הָיָה הָרַב מִטְשֶׁעְרִין, בְּיוֹם שֶׁהָיְתָה חֲתוּנָה בָּעִיר, לִהְיוֹת נֵעוֹר מֶשֶׁךְ כָּל הַלַּיְלָה וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, כִּי אָמַר לְעַצְמוֹ, הֲרֵי לְכַתְּחִלָּה הָיִיתִי צָרִיךְ לָלֶכֶת וְלִשְׁמֹחַ בַּחֲתוּנָה עַד סוֹפָהּ, וּמִשּׁוּם כָּךְ בְּיָשְׁבִי בְּבֵיתִי מְחֻיָּב אֲנִי גַּם לִהְיוֹת נֵעוֹר וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. פַּעַם הָיְתָה חֲתוּנָה בָּעִיר וְלֹא הוֹדִיעוּ מְשַׁמְּשׁוֹ עַל קִיּוּם חֲתוּנָה זוֹ, כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ אַחַר-כָּךְ מֵחֲתוּנָה זוֹ, שָׁאַל אֶת מְשַׁמְּשׁוֹ מִשּׁוּם מָה לֹא הוֹדַעְתַּנִי מִשְׁמַחַת הַחֲתֻנָּה? עָנָה לוֹ הַשַּׁמָּשׁ בֵּין כָּךְ הֲרֵי אֵין הָרַב נוֹהֵג לָלֶכֶת לְשִׁמְחַת הַחֲתֻנָּה, גָּעַר הָרַב בְּמְשַׁמְּשׁוֹ וְאָמַר לוֹ: "לָקַחְתָּ לִי לַיְלָה" "הָאסְט מִיר צוּגִינוּמֶען אַ נַאכְט", וְאָז נוֹדַע מִנְהָגוֹ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

ג-של

בְּדַרְכּוֹ הַנְּסִיעָה מִטְשֶׁעְרִין לִבְרֶסְלֶב, עוֹבְרִים דֶּרֶךְ טְרָהְוויטְץ וְשָׁהָה הָרַב מִטְשֶׁעְרִין בְּבֵית רַבִּי שְׁמוּאֵל פִּיקְסֶעל, בַּחֲצוֹת לַיְלָה בְּדַרְכּוֹ נְסִיעָתוֹ לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, כְּשֶׁהִתְעוֹרֵר הָרַב לַעֲרִיכַת הַתִּקּוּן הִתְלַהֵב וְאָמַר: "אוּנְזֶער רַבִּי סֶענְדֶער עֶר אִיז דָאךְ גִיט וּוי פְּרוּם, רֶעכְט הָאפּ אִיצְטֶער חֲצוֹת. רַבִּי סֶענְדֶער שֶׁלָּנוּ, הוּא הֲרֵי טוֹב וְכָשֵׁר, עוֹרֵךְ עַתָּה "תִּקּוּן חֲצוֹת".

ג-שלא

פַּעַם כְּשֶׁבָּאוּ שְׁנֵי אַבְרֵכִים חֲשׁוּבִים לְהָרַב מִטְשֶׁעְרִין לְשָׁאֲלוֹ פֵּירוּשׁ בְּמַה שֶׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ בְּתוֹרָה מ"ט חֵלֶק א', מֵעִנְיַן לֵב אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁבּוֹעֵר עַד אֵין סוֹף וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, כִּי הָיָה

לָהֶם אֵיזֶה וּכוּחַ בְּפֵירוּשׁ הַדְּבָרִים. נַעֲנָה הָרַב בְּעֶצֶב וְאָמַר לָהֶם: פַּעַם כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים דְּבוּר כָּזֶה הָיוּ שׁוֹמְעָיו בּוֹעֲרִים וְיוֹקְדִים לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵיוָן שׁוֹאֲלִים מַה הַפֵּירוּשׁ, "אַמָּאהל אַז מ'הָאט גִיהֶערְט אַזָא דְבוּר הָאט מָען גִיבְּרֶענְט אוּן גִיפְּלַאקֶערְט צוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוּן הַיְינְט פְּרֶענְט מָען שְׁאֵלוֹת" .

ג-שלב

כְּשֶׁאמַר פַּעַם אֶחָד מַאנַ"ש לְהָרַב, אַחַר יְמֵי הַפֶּסַח, הִנֵּה כְּבָר עָבְרוּ יְמֵי הַפֶּסַח, אָמַר לוֹ הָרַב שֶׁלֹּא נָכוֹן לוֹמַר כֵּן אֶלָּא צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁהַפֶּסַח כְּבָר נִכְנָס וְלֹא שֶׁעָבַר, "אַריין גִינוּמָען דָעם פֶּסַח", עַל פִּי מַה שֶׁרַבֵּנוּ אוֹמֵר בְּתוֹרָה קל"ה עַל הַפָּסוּק "כִּי אֶקַח מוֹעֵד" שֶׁמְּקַבְּלִין וְלוֹקְחִים אֶת הַיּוֹם-טוֹב וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לַעֲנָוָה, כַּמְבוֹאָר שָׁם בִּפְנִים הַתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן נַעֲשָׂה בְּכָל חַג כְּשֶׁמְּכַבְּדִים אוֹתוֹ כָּרָאוּי, שֶׁנִּלְקָח וְנִכְנָס לְטוֹבָה בְּמִסְפַּר יְמֵי חַיֵּי הָאָדָם.

ג-שלג

אַחַר שֶׁחִבֵּר הָרַב אֶת סִפְרוֹ הַנִּפְלָא וְהַמְּפוּרְסָם "יְקַרְא דְשַׁבַּתָא" שׁוּב לֹא הָיָה יָשֵׁן בְּכָל הַשַּׁבָּת, מֵרֹב הֶרְגֵּשׁוֹ בִּקְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת, וְכֵן אַחַר שֶׁחִבֵּר אֶת הַסֵּפֶר "יֶרַח הָאֵיתָנִים" לֹא הָיָה יָשֵׁן כָּל הַלַּיְלָה וְהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה.

ג-שלד

רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהַרְץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, קִבֵּל עַל עַצְמוֹ אֶת מִשְׁרַת הַמְּלַמְּדוּת לִבְנֵי רַבִּי 'בּוּנְיָא' מֵעִיר קְרִימֶנְטְשׁוּק, שֶׁהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל, וְהָיָה רַבִּי בּוּנְיָא שׁוֹלֵחַ עֲבוּרוֹ עֲגָלָה מְהוּדֶּרֶת כְּדֶרֶךְ הָעֲשִׁירִים מִדֵּי תְּחִלַּת שָׁבוּעַ שֶׁתְּבִיאֵהוּ לִקְרִימֶנְטְשׁוּק וְתַחֲזִירוֹ בַּחֲזָרָה בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ, פַּעַם כְּשֶׁרָאֲהוּ הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין חוֹזֵר עִם הָעֲגָלָה הַמְּהֻדֶּרֶת, אָמַר לוֹ בְּקִפְּידָא בִּלְשׁוֹנוֹ הַצַּח: "אַה, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ", וְהִדְגִּישׁ אֶת תֵּיבַת "בָּנוּ" כְּאוֹמֵר "בּוּנְיָא", כִּי לֹא מָצָא חֵן בְּעֵינֵי הָרַב זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נְסִיעָתוֹ בְּמֶרְכָּבָה הֲדוּרָה כָּזוֹ הַמְּנַקֶּרֶת עֵינֵי הָאֲנָשִׁים, וְהִקְפִּיד עָלָיו מְאֹד.

ג-שלה

בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹנָה לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶפְרַיִם ב"ר נַפְתָּלִי, הָלַךְ הָרַב בְּחַדְרוֹ אָנָה וָאָנָה כָּל הַלַּיְלָה כְּשֶׁהוּא סָר וְזָעֵף, וְאָמַר בְּכְאֵב וּבְצַעַר: "פְּטִירָתוֹ שֶׁל ר"א בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי אֵינָהּ מַנַּחַת לִי לִישׁוֹן". "ר' אֶפְרַיִם לָאזְט מִיר נִישְׁט שְׁאפְן".

ג-שלו

סִפֵּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל קַארְדוּנֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לִרי"ב אוֹדֶעסָער שְׁלִיטָ"א, שֶׁכָּל מִי שֶׁרַק הִבִּיט עַל צוּרָתוֹ שֶׁל הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין נָפַל עָלָיו פַּחַד וּמוֹרָא גָּדוֹל, כִּי הָיְתָה לוֹ צוּרָה וְהַדְרַת פָּנִים מוּפְלֶגֶת מְאֹד, וְכֵן שָׁמַע רל"י מֵאַנַ"ש שֶׁהִכִּירוּהוּ.

ג-שלז

סִפֵּר רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהַרְץ לְרל"י זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁפַּעַם בְּעֵת שִׂמְחַת בְּרִית מִילָה, אָמַר הָרַב מִטְּשֶׁעֶרִין שֶׁיּוֹצֵא מְבוֹאָר מִדִּבְרֵי הָאֲרי"ז הַקָּדוֹשׁ שֶׁבְּעֵת בְּכִיַּת הַתִּינוֹק בְּעֵת חִתּוּךְ בְּשַׂר עָרְלָתוֹ אָז מְקַבֵּל הוּא אֶת הַצֶּלֶם אֱלֹקִים, "מַמָּשׁ שֶׁאֶפְשָׁר לִרְאוֹת זֹאת". "מַמָּשׁ אַז מְ'קֶען דָאס זָעהֶן" .

ג-שלח

הָרַב מִטְּשֶׁעֶרִין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְכֵן רַבִּי מִיכְלֵע בֶּן רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרַנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, לֹא הִנִּיחוּ תְּכֵלֶת בַּצִּיצִית, שֶׁהִתְגַּלָּה בְּאוֹתוֹ עֵת עַל יְדֵי הרה"צ מֵרַאדְזִין זַצַ"ל.

ג-שלט

רַבִּי נָתָן בַּייְטְלְמַאכֶּער הָיָה הַסּוֹפֵר וְהַכּוֹתֵב שֶׁל הָרַב מִטְּשֶׁעֶרִין, וְהָיָה מְשַׁלֵּם לוֹ הָרַב שָׂכָר נָאֶה וּמְכֻבָּד.

ג-שמ

כְּשֶׁמָּסַר הָרַב מִטְּשֶׁעֶרִין אֶת סְפָרָיו לְדְפוּס, אָמַר כְּמִתְאוֹנֵן עַל יְרִידַת עֶרֶךְ לְמוּד וְעֵסֶק הַתּוֹרָה בְּיָמִים אֵלּוּ בְּצַחוּת וּבְכַאֲב: "כַּיּוֹם" צְרִיכִים לְחַדֵּשׁ דִּבְרֵי תוֹרָה לְבַד, וּלְבַד לְהַדְפִּיסָם, וּלְבַד לִלְמוֹד בָּהֶם, וּלְבַד גַּם לְקַיֵּם אֶת הַנֶּאֱמַר בָּהֶם.

ג-שמא

רַבִּי חַיִּים בֶּן הָרַב מִטְּשֶׁעֶרִין, הָיָה חַתָּנוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה בְּרֶסְלֶבֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא אָבִיו וְכֵהֵן כְּרַב בְּטְשֶׁעֶרִין, בִּשְׁנַת תרצ"ו, בָּא לְקִבּוּץ אַנַ"ש בְּאוּמַאן, וּבְצוֹם גְּדַלְיָה כִּבְּדוּ אוֹתוֹ בַּעֲלִיָּה לַתּוֹרָה, בְּאֶמְצַע פָּרָשַׁת בִּבְכִי רַב, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁדִּבֵּר עִם אַנַ"ש, הִסְבִּיר לָהֶם סִבַּת בְּכִיָּתוֹ, וְאָמַר: "כְּבָר שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה דּוֹרוֹת מִמֶּנִּי וּלְמַעְלָה הָיוּ כֻּלָּם רַבָּנִים וְצַדִּיקִים, וְכָאן בְּהַצְבִּיעוֹ עַל עַצְמוֹ זֶה מַפְסִיק", "אוֹן דָּא שְׁטֶעלְט זִיךְ דָּאס הָאפּ" . כִּי בָּנָיו כְּבָר לֹא הָיוּ רְאוּיִים לְרַבָּנוּת. הוּא דְּמָה בְּפָנָיו מְאֹד לְאָבִיו הָרַב מִטְּשֶׁעֶרִין, וְהָיָה מְקוּשָׁר מְאֹד לְראבר"נ, וְאַחֲרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַנַ"ל בָּא לְרל"י וְאָמַר לוֹ שֶׁמַּעְתִּי שֶׁהָיִיתֶם כְּרוּכִים מְאֹד אַחֲרֵי ראבר"נ אִם כֵּן בֹּא נָא וּנְדַבֵּר יַחַד בְּשִׂבְחוֹ, הוּא הָיָה אָז כְּבָר זָקֵן וּבָא בַּיָּמִים.

ג-שמב

בְּעֵת שֶׁרָקְדוּ פַּעַם אַנַ"ש שֶׁבִּטְשֶׁעֶרִין עוֹבְדֵי ה' הָעֲנִיִּים עִם הָעֲשִׁירִים וְהַגְּבִירִים, אָמַר וּפֵרֵשׁ אָז הָרַב בְּדֶרֶךְ צַחוּת אֶת הַפָּסוּק (תהלים סח): "מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת יִדּוֹדוּן יִדּוֹדוּן וּנְוַת בַּיִת תְּחַלֵּק שָׁלָל", וְהֵיינוּ מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת שֶׁהֵם עוֹבְדֵי ה' הָעֲנִיִּים הֵם צְרִיכִים לְרָקוֹד, וְהָעֲשִׁירִים וְהַגְּבִירִים, צְרִיכִים אָז לְחַלֵּק וּלְפַזֵּר מָעוֹתֵיהֶם לְצַדְּקָה לְאֵלּוּ הָעֲנִיִּים הָרוֹקְדִים, וְזֶהוּ: "וּנְוַת בַּיִת תְּחַלֵּק שָׁלָל". *

ג-שמג

סִפֵּר ר"א סוֹפֵר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְרל"י שֶׁלִּפְנֵי חֲתוּנָתוֹ שֶׁהִתְחַתֵּן בְּגִיל שֵׁשׁ-עֶשְׂרֵה עִכֵּב הָרַב מִטְּשֶׁעֶרִין אֶת חֲתוּנָתוֹ לְמֶשֶׁךְ זְמַן, בִּכְדֵי שֶׁיִּסְפִּיק לְסַיֵּם אֶת כָּל הַשַּׁ"ס לִפְנֵי חֲתוּנָתוֹ.

ג-שדמ

הִמְלִיץ פַּעַם עַל רַבִּי פִּנְחָס יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיָה בַּעַל דִּקְדּוּק גָּדוֹל אֶת הַפָּסוּק (תְּהִלִּים נג): "הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל, וְאַף עַל פִּי כֵן דּוֹרֵשׁ אֶת אֱלֹקִים", וְלֹא כְּהַחוֹקְרִים וְהַמְדַקְדְּקִים הַמַּשְׂכִּילִים שֶׁהֵם הָפְכִיִּים מִזֶּה.

ג-שמה

בְּעֵת שֶׁבָּנוּ אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל אַנַ"ש בְּטְשֶׁעֶרִין, שֶׁהָיְתָה יָפָה עַד לְהַפְלִיא וְהָיְתָה גְּדוֹל כְּאַרְמוֹן עִם גַּן גָּדוֹל מְסָבִיב, הִשְׁתַּדְּלוּ מְאֹד הַגְּבִירִים לִקְנוֹת מְקוֹמוֹת (שְׂטָעט בְּלַעַ"ז) בַּמִּזְרָח, וּמְשׁוּם כָּךְ הָיָה בַּמְּקוֹמוֹת שֶׁבַּמִּזְרָח דּוֹחַק רַב, וּכְשֶׁרָאָה הָרַב מִטְּשֶׁעֶרִין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֵיךְ שֶׁהֵם מְצַטוֹפְפִים וּמִתְגּוֹדְדִים עֲבוּר זֶה, אָמַר: "הַגּוּפוֹת אָכֵן מְצַטוֹפְפוֹת אֲבָל הַלְּבָבוֹת רְחוֹקִים, "דִּי גּוּפִים שְׁטוּפֶן זַאךְ אָבֶּער דִּי הֶערְצֶער זַיינֶען וַוייט".

ג-שמו

שִׂבַּח אֶת אָחִיו רַבִּי חַיִּים זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת רַב בִּבְרִסְלֶב שֶׁשָּׁם הָיוּ עוֹבְדֵי ה' גְּדוֹלִים, וְאָמַר כְּמִתְאוֹנֵן: אָחִי רַב בִּבְרַסְלֶב וַאֲנִי בִּטְשֶׁעֶרִין.

ג-שמז

אֵיזֶה אֲנָשִׁים מֵאַנַ"ש שֶׁלֹּא הִכִּירוּ בְּמַעֲלָתוֹ שֶׁל ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אָמְרוּ לוֹ פַּעַם עָלָיו, שֶׁלִּפְּתָם הֲרֵי הוּא חָסַר דֵּעָה חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כַּיָּדוּעַ עָבַד אֶת ה' בַּעֲבוֹדוֹת מֻפְלָגוֹת עַד שֶׁנִּדְמָה הָיָה לָהֶם כָּךְ, נַעֲנָה הָרַב וְאָמַר לָהֶם: "אוּלַי הוּא הוּא הַגַּנָּנִי" הַמּוּבָא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֶׂה מֵהַזּ' בֶּעטְלֶערְס עַיִן שָׁם, "אֶפְשָׁר אִיז עֶר נָאר דֶּער אַגְּרַאדְנִיק" - שֶׁהָיָה כִּמְשֻׁגָּע בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת.

ג-שמח

נוֹלַד לוֹ בֵּן כְּשֶׁשַּׁעֲרוֹת רֹאשׁוֹ לְבָנוֹת כְּזָקֵן, אָמַר הָרַב: "בְּנִי נוֹלַד יְהוּדִי זָקֵן", "עֶר אִיז גִיבָּאךְן גִיוָואךְן אַ אַלְטֶער יוּד", וּלְאַחַר שָׁנָה נִפְטַר, וְאָמַר: שֶׁהַתִּינוֹק בָּא לְהַשְׁלִים אֶת הַשִּׁבְעִים שָׁנָה שֶׁל אָבִיו רַבִּי הִירְשׁ לֵיבּ, שֶׁחַי רַק שִׁשִּׁים וְתֵשַׁע שָׁנִים, וּבָא הַתִּינוֹק לְהַשְׁלִים לוֹ אֶת שְׁנוֹתָיו לְשִׁבְעִים. וְאָמַר אָז: שֶׁעֲנִיֵּנֵי הַנְּשָׁמוֹת הֵם מֵהַדְּבָרִים הֶכִי נֶעֱלָמִים מֵעַיִן כָּל חַי. אַחַר-כָּךְ בִּימֵי הַשִּׁבְעָה חָלַם לוֹ לְהָרַב שֶׁרָאָה אֶת אָבִיו ר' הִירְשׁ לֵיבּ אוֹחֵז אֶת הַתִּינוֹק בְּחֵיקוֹ, וְאָמַר לְהָרַב: "אֲנִי כְּבָר אֶלְמַד עִמּוֹ אֲנִי כְּבָר אֶלְמַד עִמּוֹ" "אִיךְ וֶועל שׁוֹין מִיט אִים לֶערְנֶען" ! :

ג-שמט

שִׁבַּח פַּעַם מְאֹד אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקָּארְדָאן וְאָמַר: "אוּלַי עָלָיו הִתְכַּוֵּן רַבֵּנוּ בְּסוֹף הַמַּעֲשֶׂה מִזְּבוּב וְעַכָּבִישׁ, שֶׁמְּסַפֵּר שָׁם מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁחָלַם לוֹ שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ אֶבֶן טוֹב שֶׁקּוֹרִין דִּימְיט שֶׁהָיָה עָלָיו כָּל מִינֵי חֵן" וְכוּ', עַיֵּן שָׁם.

ג-שנ

סִפֵּר רַבִּי אַבְרָהָם "שְׁטֶטְרְנְהַרְץ" סוֹפֵר, שֶׁפַּעַם בְּיַלְדוּתוֹ בְּעֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה קָרָא אֵלָיו הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאָמַר לוֹ: "לֵךְ רְאֵה נָא אֵיךְ שֶׁאבְרֶךְ מְדַבֵּר בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל פִּי דֶּרֶךְ רַבֵּנוּ", בְּהַצְבִּיעוֹ בְּיָדוֹ עַל רַבִּי פִּנְחָס קִיבְּלִיטְשֶׁער, שֶׁעָמַד וְדִבֵּר עִם אַנַ"שׁ מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ "גֶּעה זָעה וְוי אַ יוּנְגֶּער מַאן רֶעדְט פּוּן רֶעבִּינְס זַאךְ".

ג-שנא

נוֹהֵג הָיָה לַעֲבוֹר בְּעֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה בֵּין אַנַ"שׁ שֶׁבָּאוּ לַקִּבּוּץ לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה וְהִבִּיט עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַנַ"שׁ וְהָיָה אוֹמֵר שֶׁזֶּה בְּחִינַת "רְאִיַת פְּנֵי הַצַּדִּיק" הַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּתוֹרָה ד' וְעוֹד (וְעַיֵּן בְּפֵרוּשׁוֹ בַּסֵּפֶר "פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה").

ג-שנב

לְרֹב עִנְוָתָנוּתוֹ לֹא הָיָה מְדַבֵּר בְּשׁוּם פַּעַם דִּבְרֵי תּוֹרָה לִפְנֵי הָעוֹלָם, אוּלָם פַּעַם אַחַת בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בָּאוּ כַּמָּה מֵאַנַ"שׁ אֶל מְקוֹם אֲכְסַנְיָתוֹ וְהִפְצִירוּ בּוֹ מְאֹד, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְסָרֵב וְדִבֵּר לִפְנֵיהֶם וְהִשְׁתּוֹמְמוּ כָּל הַשּׁוֹמְעִים אוֹתוֹ.

ג-שנג

בְּתִחִלַּת הִתְקָרְבוּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקָּארְדָאן זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָלַךְ לִשְׁמוֹעַ וּלְקַבֵּל דִּבְרֵי הִתְעוֹרְרוּת מֵהָרַב מִטְּשֶׁעְרִין זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, לְאַחַר כַּמָּה יָמִים שֶׁנָּהַג כֵּן הִפְסִיק מֵעַצְמוֹ הָרַב לְדַבֵּר עִמּוֹ, וּכְשֶׁשָּׁאָלוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל עַל זֶה, עָנָה לוֹ הָרַב כְּשֶׁדְּמָעוֹת בְּעֵינָיו, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי לֹא זָכִיתִי לְשַׁמֵּשׁ הָרַבֶּה אֶת מוֹהַרְנַ"תְּ בְּחַיָּיו, וּמִשּׁוּם כֵּן אֵין לִי דִּבּוּרִים בְּשִׁבִילְךָ, אוּלָם לֵךְ לִמְחוּתָנִי רַבִּי מֹשֶׁה בְּרֶסְלֶבֶר שֶׁזָּכָה לְשַׁמֵּשׁ הָרַבֶּה אֶת מוֹהַרְנַ"תְּ וּשְׁמַע מִמֶּנּוּ, וּמֵאָז דָּבַק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקָּארְדָאן בְּרַבִּי מֹשֶׁה זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְנֶהֱפַּךְ לְתַלְמִידוֹ הַמּוּבְהָק, עַד שֶׁהָיָה מְכַנֵּהוּ "רַבִּי וּמוֹרִי רַבִּי מֹשֶׁה", וְהָיָה שׁוֹמֵר מִדֵּי שָׁנָה אֶת יוֹם הַ"יָארְצַייט" שֶׁלּוֹ כְּבֵן עַל אָבִיו.

ג-שנד

פַּעַם לָמַד לִפְנֵי הַצַּבּוּר אֶחָד מֵאַנַ"שׁ הַחֲשׁוּבִים מַאֲמַר כ"ו שֶׁבִּלְקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א', וּבְמָקוֹם הַפָּסוּק "יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק" שֶׁמֵּבִיא שָׁם רַבֵּנוּ לְעִנְיָן שֶׁהַצַּדִּיק נִקְרָא אֶפְרוֹחַ, הִזְכִּיר גַּם אֶת הַפָּסוּק "צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח" (תהלים צב), הִקְפִּיד עָלָיו הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין

זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר לוֹ: אִם רַבֵּנוּ מֵבִיא אֶת הַפָּסוּק הַנַּ"ל, הֲרֵי שֶׁכַּוָּנָתוֹ דַּיְיקָא עַל פָּסוּק זֶה, וּמַדּוּעַ תְּשַׁנֶּה וְתוֹסִיף. וְהוֹכִיחַ לוֹ בַּאֲר הֵיטֵב בְּפִשְׁט הַמַּאֲמַר שֶׁבְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה וּבְדִוְקָא הֵבִיא רַבֵּנוּ אֶת הַפָּסוּק הַנַּ"ל.

ג-שנה

נַעֲנָה פַּעַם וְאָמַר: לִלְמוֹד אֲנִי בָּאֱמֶת יוֹדֵעַ, אֲבָל אַח יֵשׁ לִי לְחָסִיד, "לֶעְרְנֶען קֶען אִיךְ, אָבֶּער אַ בְּרוּדֶער הָאבּ אִיךְ פַּאר אַ חָסִיד" . בְּהִתְבַּוְנוֹ עַל אָחִיו רַבִּי חַיִּים, רַב עִיר בְּרֶסְלֶב.

ג-שנו

בְּהִיוֹתוֹ יֶלֶד קָטָן, בְּעֵת בְּדִיקַת חָמֵץ, לָקַח אוֹתוֹ אָבִיו רַבִּי הִירְשׁ לֵיבּ, שֶׁיַּעֲזוֹר לוֹ בִּבְדִיקַת הַחָמֵץ, וּפִתְאוֹם נֶעֱלָם מִמֶּנּוּ וְחִפְּשׂוֹ אָבִיו עַד שֶׁמְּצָאוֹ בְּהָעֲלִיָּה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּהַתְמָדָה אֶת מַסֶּכֶת פְּסָחִים, וְהִקְפִּיד עָלָיו אָבִיו וְאָמַר לוֹ: וְכִי כָּעֵת הַזְּמַן לִלְמֹד, כָּעֵת צְרִיכִים לְקַיֵּם מִצְוַת בְּדִיקַת חָמֵץ, וּמְסַפְּרִים שֶׁסִּיֵּם בְּאוֹתוֹ לַיְלָה אֶת כָּל הַמַּסֶּכֶת.

ג-שנז

בְּטְשֶׁעְרִין, דַּר שׁוֹחֵט אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי אַנַ"שׁ, בְּשֵׁם רַבִּי דָּוִד שׁוֹחֵט זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה גַּם הַבַּעַל תּוֹקֵעַ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן. פַּעַם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת כְּשֶׁעָשָׂה הָרֵב קִדּוּשׁ וְשִׂמְחָה אַחַר הַתְּפִלָּה, הִבְחִין בְּרַבִּי דָּוִד שֶׁשּׁוֹתֶה מִמַּשְׁקֶה הַמְּשַׂכֵּר יוֹתֵר מֵהַנָּכוֹן, לֹא מָצָא הַדָּבָר חֵן בְּעֵינֵי הָרַב, וְתֵיכֶף לְאַחַר הַשַּׁבָּת פִּטְרוֹ מִמִּשְׂרַת הַשְּׁחִיטָה, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ מִזֶּה, וּבָאוּ אַנְשֵׁי טְשֶׁעְרִין הַגְּבִירִים וְהַמְכֻבָּדִים, לְבַקֵּשׁ מֵהָרַב שֶׁיְּוַתֵּר וִירַחֵם עָלָיו, אוּלַם כָּל בַּקָּשׁוֹתֵיהֶם נִדְחוּ מִפְּנֵי הַחְלָטָתוֹ הַנְּחוּשָׁה, וְלֹא הִתְפַּעֵל אֲפִלּוּ מֵאֵיזּוּמֵיהֶם שֶׁיַּעֲבִירוּהוּ מִמִּשְׂרַת הָרַבָּנוּת, אַחַר כָּךְ הִגִּיעוּ לִידֵי פְּשָׁרָה שֶׁבְּנוֹ שֶׁל רַבִּי דָּוִד יִלְמַד הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וְיִמְשִׁיךְ הוּא בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ בְּמְקוֹם אָבִיו.

ג-שנח

כְּשֶׁנִּגַּשׁ פַּעַם אֶחָד מִתּוֹשָׁבֵי הָעִיר טְשֶׁעְרִין בְּעַזּוּתוֹ, וְאָמַר בְּאָזְנֵי הָרַב אֶת 'בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר'. כְּשֶׁסִּיֵּם רָמַז לוֹ הָרַב בְּפִקְחוּתוֹ: הַמְשֵׁךְ נָא וֶאֱמוֹר הָלְאָה: "יְהִי רָצוֹן שֶׁתַּצִּילֵנִי וְכוּ' "מֵעַזֵּי פָּנִים" וּ"מֵעַזּוּת פָּנִים". כִּי הָיָה זֶה חוּצְפָּה וְדֶרֶךְ עַזּוּת מִצִּדּוֹ.

ג-שנט

בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָיָה הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין מַאֲרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ מְאֹד, כִּי הָיָה מִתְפַּלֵּל כִּוּתִיקִין וְהֶאֱרִיךְ בִּתְפִלַּת י"ח כָּל כָּךְ עַד שֶׁסִּיֵּם אֶת תְּפִלַּת י"ח בְּיַחַד עִם כְּלַל אַנַ"שׁ שֶׁלֹּא הִתְפַּלְּלוּ כִּוּתִיקִין.

ג-שס

לְהָרַב מִטְּשֶׁעְרִין הָיוּ שְׁנֵי בָּנִים, רַבִּי חַיִּים שֶׁשִּׁמֵּשׁ אֲחָרָיו בְּרַבָּנוּת בִּטְשֶׁעְרִין, וְעוֹד בֵּן שֶׁדָּר בְּעִיר סְמִילָא, וְכֵן שְׁנֵי בָּנוֹת, בַּת אַחַת הָיְתָה כַּלָּתוֹ שֶׁל רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעְשִׁיל זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה,

וְיָלְדָה לוֹ רַק בַּת אַחַת, כִּי בַּעֲלָה לֹא הֶאֱרִיךְ יָמִים, וְעוֹד בַּת אַחַת שֶׁנִּשְׁאָה לְרַבִּי נַפְתָּלִי הֶעְרִץ אָבִיו שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהַרְץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְנִפְטְרָה בְּלֵידָתָהּ אֶת רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהַרְץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-שסא

בִּשְׁלֹשֶׁת שָׁנָיו הָאַחֲרוֹנוֹת הָיָה מְשֻׁתָּק בְּכָל חֶלְקֵי גּוּפוֹ, אוּלָם צָלוּל הָיָה בְּדַעְתּוֹ בְּתַכְלִית עַד עֵת פְּטִירָתוֹ, וּבְעֵת חָלְיוֹ שָׁכְרוּ עֲבוּרוֹ אַנ"ש אִישׁ אֶחָד מֵאַנ"ש שֶׁיֵּעָמֹד לְפָנָיו וִישַׁמְּשֶׁנּוּ בְּכָל הִצְטָרְכוּתוֹ, שֵׁם הָאִישׁ הָיָה "וֶולְוֶול" זְאֵב, וְהִנֵּה לְרֹב הַשִּׁמּוּשׁ הַקָּשֶׁה שֶׁהָיוּ צְרִיכִים בִּשְׁבִיל לְשַׁמְּשׁוֹ, הִבְחִין פַּעַם הָרַב אֵיךְ שֶׁאֵינוֹ מְכַבְּדוֹ כָּרָאוּי בְּעֵת שֶׁשִּׁמֵּשׁ לְפָנָיו, פָּנָה אֵלָיו הָרַב וְאָמַר לוֹ בְּנִיחוּתָא: "וֶולְוֶול אִיךְ בִּין שׁוֹין גִיוָואָרן בַּיי דִיר וָואלְוֶול"? (וְולְוֶול בְּלַעַ"ז פֵּרוּשׁוֹ זוֹל) "וֶולְוֶול כְּבָר נִהְיֵיתִי זוֹל בְּעֵינֶיךָ" ?.

ג-שסב

בִּשְׁלֹשֶׁת שָׁנָיו הָאַחֲרוֹנוֹת, הָיָה הָרַב מְשֻׁתָּק בְּכָל חֶלְקֵי גּוּפוֹ כִּנְזָכַר-לְעֵיל, אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁהִגִּיעוּ יְמֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, הִתְחַנֵּן לִבְנֵי בֵיתוֹ שֶׁיְּסַדְּרוּ עֲבוּרוֹ נְסִיעָה נוֹחָה וְיִקָּחוּהוּ לְאוּמַאן, וְהִזְכִּיר בְּמִלִּיצָה אֶת הַמּוּבָא בְּתוֹרָה ד' חֵלֶק א' עַל "וְשַׁדְיוּהוּ לְגוּדָא" עַיֵּן שָׁם, וְאָמַר "הַשְׁלִיכוּ אוֹתִי לַצַּדִּיק" "וָוארְפְט מִיר צוּם צַדִּיק", אוּלָם בָּנָיו בְּחָשְׁשָׁם לִבְרִיאוּתוֹ לֹא לָקְחוּהוּ, וְלֹא הִשְׁתַּתֵּף בַּקִּבּוּץ בְּאֵלּוּ הַשָּׁנִים.

ג-שסג

בְּעֵת הַלְוָיָתוֹ שֶׁל הָרַב מִטְּשֶׁעֲרִין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, טָבְלוּ כָּל בְּנֵי הָעִיר בַּמִּקְוֶה וְהִשְׁבִּיתוּ כְּלִיל אֶת הַמִּסְחָר, וְכָבוֹד גָּדוֹל עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ. וְהָיָה אָז בֵּין תּוֹשָׁבֵי הָעִיר הִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה לִתְשׁוּבָה.

ג-שסד

גָּסַס שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים לִפְנֵי פְּטִירָתוֹ.

ג-שסה

כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ פַּעַם אַנ"ש אֶת הָרַב מִטְּשֶׁעֲרִין, מַדּוּעַ אֵינוֹ מְדַבֵּר וּמוֹסֵר שִׁעוּרִים בְּעָנְיַן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לִפְנֵי אַנ"ש, עָנָה וְאָמַר: כּוֹתֵב אֲנִי אֶת הַכֹּל בַּסְּפָרִים וּבָהֶם יִמְצְאוּ כְּבָר אַנ"ש דִּבְרֵי מוּסָר וְיִרְאַת שָׁמַיִם, הַמְּשִׁיבִים אֶת הַנֶּפֶשׁ.

ג-שסו

כְּשֶׁרָצוּ אַנ"ש לְכַבֵּד אֶת הָרַב בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּעֵת הַקִּבּוּץ, כְּפִי הַכָּבוֹד הָרָאוּי לוֹ, לֹא הִנִּיחַ לָהֶם לַעֲשׂוֹת זֹאת, וְאָמַר לָהֶם בַּהֲלָצָה: "אֶת הָרַבָּנוּת הִשְׁאַרְתִּי בְּטְשֶׁעֲרִין". דְּהַיְינוּ שֶׁבָּא

לְאוּמַאן לְבַדּוֹ כְּאִישׁ פָּשׁוּט לְלֹא הָרַבָּנוּת, כִּי רָצָה שֶׁיְּחַשְׁשִׁיבוּ אוֹתוֹ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה כְּאֶחָד מֵאַנַ"שׁ הַפְּשׁוּטִים. "דָּאס רַבָּנוּת הָאבּ אִיךְ אִבֶּער גִילָאזְט אִין טְשֶׁערִין".

ג-שסז

סִפֵּר רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטָרְנְהַרְץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁסִּפֵּר לוֹ הָרַב מִטְשֶׁערִין, שֶׁכְּשֶׁהִכִּיר אֶבְיו רַבִּי הִירְשׁ לֵיב שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחוֹ לְחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה, אָמַר לוֹ שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל שֶׁעִקַּר חִדּוּשָׁיו יִהְיוּ בְּעִנְיְנֵי עֲבוֹדַת ה' מִמָּשׁ כְּעֵין הַמּוּבָא בְּתוֹרָה נ"ד, בְּעִנְיַן לְאַדְבְּקָא מַחֲשַׁבְתֵּיהּ בְּעָלְמָא דְאָתֵי, וּמֵעִנְיַן הִסְתַּפְּקוּת, וּמֵעִנְיַן שִׂמְחָה וְהִתְבּוֹדְדוּת וַחֲצוֹת וְכוּ', וּבְעִנְיָנִים אֵלּוּ יִהְיוּ עִקַּר חִדּוּשָׁיו. *

ג-שסח

פַּעַם נָסְעוּ הָרַב מִטְשֶׁערִין וְרַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶרְנְ'יוּ בֶּן אָדִיל בַּת רַבֵּנוּ וְעוֹד מֵאַנַ"שׁ שֶׁמֵּעִיר טְשֶׁערִין עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְאוּמַאן, בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ נֶעֱצְרוּ לֶאֱכֹל וְלָפוּשׁ בְּאֵיזֶה אַכְסַנְיָה, בְּאֶמְצַע הָאֲכִילָה שֶׁאָכְלוּ שָׁם, זָרַק רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶרְ'נְיוּ בִּבְדִיחוּתָא וּלְאוֹת שִׂמְחָה, קְלִפַּת דְּבַר-מַה לְכִוּוּן הָרַב מִטְשֶׁערִין, וְנַעֲשָׂה מִזֶּה שִׂמְחָה וְחֶדְוָה. רַבִּי אַבְרָהָם הָיָה מְבֻגָּר מֵהָרַב מִטְשֶׁערִין בְּכָעֶשְׂרִים שָׁנָה וְיוֹתֵר.

ג-שסט

פַּעַם כְּשֶׁהָלַךְ הָרַב מִטְשֶׁערִין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּלִוּוּי אֶחָד מֵאַנַ"שׁ לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, זָרְקוּ עָלֵיהֶם כַּמָּה רֵיקִים מִצַּד הַמִּתְנַגְּדִים חֲתִיכַת צוֹאָה וּפָגְעוּ בְּגֶב הָרַב, הִתְחִיל הַלָּה לְצָעֹק עַל עַוְוֹתָם הַגְּדוֹלָה לִפְגֹּעַ בְּרַב מְפֻרְסָם כָּמוֹהוּ, עָנָה לוֹ אֶחָד מֵהֶם: "הוּא - בְּהִתְכַּוְּנָם עַל הָרַב לְפָחוֹת שׁוֹתֵק, אַתָּה עוֹד מְדַבֵּר", כִּי הָרַב עַצְמוֹ הִבְלִיג עַל מַעֲשֵׂיהֶם וְהָלַךְ לְדַרְכּוֹ כְּאִלּוּ לֹא אֵרַע דָּבָר. וְרַק כְּשֶׁהִגִּיעַ לְצִיּוּן רַבֵּנוּ רָחַץ אֶת הַבֶּגֶד.

ג-שע

כְּשֶׁחִתֵּן פַּעַם אֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתוֹ, לֹא רָקַד וְצָהַל בַּחֲתוּנָתוֹ כַּנָּהוּג, כְּשֶׁשְּׁאֲלוּהוּ לְדָבָר זֶה, עָנָה וְאָמַר: "כְּשֶׁיִּחִיּוּ זוּג זֶה מֶשֶׁךְ כַּמָּה שָׁנִים אָז אָגִיל וְאֶשְׂמַח וְיִהְיֶה לִי זֹאת לְמַזָּל טוֹב", וְאָכֵן כָּךְ הָיָה, כִּי לֹא עָלָה זִוּוּגָם יָפֶה וְנִפְרְדוּ אַחַר-כָּךְ.

ג-שעא

ג-שעב

הָיָה אֵיזֶה זְמַן, שֶׁהַמַּפְתֵּחַ שֶׁל בֵּית צִיּוּן רַבֵּנוּ הָיָה בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל רְאַבְּר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְסִפֵּר בְּגֶדֶלְתּוֹ שֶׁל הָרַב מִטְשֶׁערִין וּמֵהַרְגָּשָׁתוֹ בְּקֶדֶשֶׁת הַצִּיּוּן, שֶׁבָּא פַּעַם לְאוּמַאן וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּפְתַּח לוֹ אֶת בֵּית הַצִּיּוּן וְהָלַךְ עִמּוֹ וּפָתַח לוֹ, וְרָאָה אֵיךְ שֶׁנֶּעֱמַד הָרַב וְאָמַר אֶת

"הַתְּקוּן הַכְּלָלִי" בְּקוֹל חֲרִישִׁי, כְּשֶׁהַתְּקוּן בְּיָדָיו מְכַסֶּה אֶת פָּנָיו, וְעָמַד וּבָכָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁנִּרְטְבוּ פָּנָיו לְנַמְרֵי לְרֹב שֶׁטֶף הַדְּמָעוֹת, וְאַחַר כָּךְ אַחַר שֶׁעָמַד כָּךְ מֶשֶׁךְ זְמַן רַב, הוֹצִיא מִטְפַּחַת מִכִּיסוֹ וּפָרְסָהּ עַל הָרִצְפָּה וְהִתְיַשֵּׁב עָלֶיהָ, וְהִמְשִׁיךְ בִּתְפִלָּתוֹ, וְסִיֵּם וְאָמַר רַבִּי אַבְרָהָם בְּעֶצֶב: "וְהַיּוֹם לוֹקְחִים לַצִּיּוּן כִּסְאוֹת", "אוּיִן הַיִּינְט נָעמט מָען בַּיי־נְקְלַאךְ".

ג-שעג

סִפֵּר ר' אַבְרָהָם שְׁטָרְנְהַרְץ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁשָּׁמַע מֵהָרַב מִטְשֶׁעְרִין לְעִנְיַן חִבּוּרוֹ סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים "דֶּרֶךְ חֲסִידִים" "לְשׁוֹן חֲסִידִים" שֶׁחִבְּרָם לְתוֹעֶלֶת אַנַ"שׁ וּכְדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב.

ד-שיז

בְּעֵת הַמַּחֲלֹקֶת עַל רַבִּי דֹּב, הַשּׁוֹחֵט מִנֶּעמִירוֹב, בְּעִנְיַן הַשְׁחִיטָה, שֶׁנָּתַן תְּקִיעַת כַּף לְהַמִּתְנַגְּדִים שֶׁלֹּא יַחֲזֹר ל"אוּלְתּוֹ" לִלְמֹד וְלַהֲגוֹת עוֹד חֲלִילָה בַּסֵּפֶר "לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן" וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לָהֶם שֶׁהוּא מַמְשִׁיךְ לִלְמוֹד בּוֹ. וּמִשּׁוּם כָּךְ פִּטְרוּהוּ הַמִּתְנַגְּדִים מִמְּלֶאכֶת הַשְׁחִיטָה, וְהִסְכִּים רַבָּם שֶׁיְּקוּחוּ אַנַ"שׁ אֵיזֶה שׁוֹחֵט שֶׁיְּרַצּוּ, אוּלָם בְּשׁוּם אוֹפֶן לֹא אֶת רַבִּי דֹּב, מֵחֲמַת שֶׁהֵפֵר אֶת הַתְּקִיעַת כַּף שֶׁנָּתַן, וְעָשׂוּ "שַׁעַר הַחֲרָסִית" שֶׁשָּׁם זָרְקוּ אֶת כָּל הַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ" כִּבְיָכוֹל בִּבְשַׂר שְׁחִיטָתוֹ. פָּנָה רַבִּי דֹּב בִּמְצוּקָתוֹ לְהָרַב מִטְשֶׁעְרִין וְשָׁאֲלוֹ מַה דִּינוֹ לַהֲלָכָה, עָנָה לוֹ הָרַב: "לָהֶם הָיָה אָסוּר לָקַחַת מִמְּךָ תְּקִיעַת כַּף עַל עִנְיַן זֶה, וּלְךָ הָיָה אָסוּר לָתֵת לָהֶם תְּקִיעַת כַּף. וְהוּא עַוְלָה שֶׁל שְׁנֵיכֶם". לְבַסּוֹף עָזַב הַשּׁוֹחֵט אֶת עִיר נָעמִירוֹב וְעָבַר לָדוּר בִּבְרֶסְלֶב, וּמִשָּׁם עָבַר לָדוּר בְּטֶעפְּלִיק, וּלְהֵיכָן שֶׁהִגִּיעַ נִתְעוֹרְרָה מַחֲלֹקֶת סְבִיב עִנְיָנוֹ, עַד שֶׁפָּנָה אֵלָיו רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין וְאָמַר לוֹ: הִתְקָרְבְתָּ אֵלֵינוּ כְּדֵי לְעוֹרֵר עָלֵינוּ מַחֲלֹקֶת הַנַּח אֶת הַסַּכִּין. "לֵייג אַוועק דָעם קְנִינְגְל" , וְשָׁמַע לְקוֹל רַנַ"ט וְעָזַב אֶת מְלֶאכֶת הַשְׁחִיטָה וְעָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנַעֲשָׂה מְלַמֵּד בִּטְבֶרְיָה וְנִפְטַר שָׁם בְּשֵׁם טוֹב מְאֹד.
תלמידי מוֹהַרְנַ"תְּ

ג-שעד

הִרְגִּישׁ פַּעַם בְּשַׁבָּת רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרְנַ"תְּ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ דָבָר מָה בְּכִיסוֹ, חָרָה לוֹ הַדָּבָר כָּל כָּךְ עַד שֶׁלִּקְרַאת הַשַּׁבָּת הַבָּאָה תָּפַר אֶת כָּל כִּיסֵי בִּגְדֵי הַשַּׁבָּת שֶׁלּוֹ, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא וְיִכָּשֵׁל שׁוּב חֲלִילָה בִּנְשִׁיאַת שׁוּם דָּבָר אַף בְּשׁוֹגֵג.

ג-שעה

חָלָה פַּעַם רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרְנַ"תְּ, בְּמַחֲלָה קָשָׁה מְאֹד, כְּשֶׁבִּקֵּשׁ בִּתְפִלָּתוֹ מֵה' יִתְבָּרַךְ עַל רְפוּאָתוֹ, נֶעֱנָה וְאָמַר: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְכִי מַה כְּבָר אוּכַל לְהַבְטִיחֲךָ? שֶׁאֶבְטִיחֲךָ שֶׁאִם תַּבְרִיאֵנִי אֶהְיֶה מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה אִישׁ כָּשֵׁר?! אֵינִי יָכוֹל לְהַבְטִיחֲךָ זֹאת; אוּלָם זֹאת כֵּן אוּכַל

לְהַבְטִיחָךְ, אִם תַּבְרִיאֵנִי לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח זֹאת, וְתָמִיד אוֹדֶה לְךָ עַל חֶסֶד וְטוֹבָה זוֹ! וְאָכֵן הִבְרִיא.

ג-שעו

רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרְנַ"תְּ, הָיָה נוֹתֵן לְרַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער שְׁמוֹנָה עָשָׂר זְהוּבִים לְפִדְיוֹן בְּכָל עֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, עֲבוּר הוֹצָאוֹת הַקְּלוֹיז. (על"ת מכתבי ר' יצחק, מכתב י"ד).

כְּשֶׁנִּפְטַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרְנַ"תְּ, לֹא מָצְאוּ אַנְשֵׁי הַחֶבְרָא-קַדִּישָׁא מְקוֹם קְבוּרָה עֲבוּרוֹ, עַד שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ וּמָצְאוּ מָקוֹם אֵצֶל קִבְרוֹ שֶׁל הָרַב הַ"בֵּית-יוֹסֵף", וְנִתְעוֹרְרָה בֵּינֵיהֶם שְׁאֵלָה הַאִם רָאוּי רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּקְבְּרוּהוּ לְיַד הָרַב הַבַּית-יוֹסֵף, וּפָנָה אֲלֵיהֶם מַאן-דְּהוּ וְאָמַר לָהֶם: "כֵּן, רָאוּי הוּא, כִּי אָבִיו מוֹהַרְנַ"תְּ חִבֵּר אֶת סְפָרָיו עַל הַשֻּׁלְחָן-עָרוּךְ שֶׁחִבְּרוֹ מָרָן הַבַּית-יוֹסֵף" וְנִטְמַן שָׁם. (וע"ע בח"ב סעיף תר"ד)

ג-שעז

רַבִּי יוֹסֵף יוֹנָה בֶּן מוֹהַרְנַ"תְּ. יָשַׁב כָּל יָמָיו רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּמָתְיקוּת נִפְלָאָה עַד מְאֹד.

ג-שעח

הָיָה פַּעַם רַבִּי יִצְחָק דּוֹב מִטֶּעפְּלִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בְּאֵיזֶה לְוָיָה וְהִסְפִּיד מָרָה אֶת הַנִּפְטָר, כְּשֶׁסִּיֵּם דְּבָרָיו פָּנָה לְצִבּוּר הַשּׁוֹמְעִים וְאָמַר לָהֶם: מִמֶּנּוּ הָיִינוּ מֵהַנִּפְטָר כְּבָר גָּמַרְנוּ לְדַבֵּר, מַעַתָּה נַמְשִׁיךְ בְּדִבּוּרֵנוּ מֵאֵלּוּ שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֵי הַמִּטָּה, בְּהִתְכַּוְּנוֹ עַל בְּנֵי-אָדָם הַחַיִּים הַמְלַוִּים אֶת הַנִּפְטָר, שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְכּוֹנֵן וְלַחֲשֹׁב הֵיטֵב עַל תַּכְלִיתָם הַקָּרֹב לָבֹא בְּוַדַּאי. "פּוּן אִים הָאט מָען שׁוֹין אָפְּגֵירעדְט, אִיצְטָער וֶועלְן מִיר רֶעדְן פּוּן דִּי וָואס גֵייעֶן נָאךְ". וְאָחֲזָם חִיל וּרְעָדָה וְנִתְעוֹרְרוּ לִתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

ג-שעט

פַּעַם יָצָא רִנּוּן עַל אִמָּם שֶׁל רַבִּי יְקוּתִיאֵל וְרַבִּי יִצְחָק בָּעֶר וְהֵבִיאוּ אוֹתָהּ לִפְנֵי הַמַּגִּיד מִטָּרָהוּוִיץ, לָדוּן בְּדִינָהּ. עָמַד וְהוֹצִיא סֵפֶר תּוֹרָה וְקָרָא לְפָנֶיהָ אֶת פָּרָשַׁת סוֹטָה שֶׁבַּתּוֹרָה, וּכְשֶׁסִּיֵּם אֶת הַקְּרִיאָה אָמַר לָהּ: "אוֹיבּ סְ'אִיז נִישְׁט אֱמֶת, זָאלְסְטוּ הָאבֶּן גוּטֶע קִינְדֶער", "אִם הַחֲשַׁד אֵינוֹ נָכוֹן מְבָרֵךְ אֲנִי אוֹתָךְ שֶׁיִּהְיֶה לָךְ בָּנִים טוֹבִים". וְכֵךְ הָיָה שֶׁאַחַר כַּךְ נוֹלְדוּ לָהּ אֵלּוּ שְׁנֵי הַבָּנִים הַנַּ"ל רַבִּי יְקוּתִיאֵל וְרַבִּי יִצְחָק בָּעֶר שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים צַדִּיקִים מוּפְלָגִים מְאֹד כַּיָּדוּעַ מִקּוֹדֶם לֹא הָיוּ לָהּ בָּנִים. רַבִּי יְקוּתִיאֵל הַנַּ"ל טָמוּן בְּטָרָהוּוִיץ וְרַבִּי יִצְחָק בָּעֶר בְּטֶעפְּלִיק. אֲבִיהֶם הָיָה אָדָם פָּשׁוּט שֶׁהִתְפַּרְנֵס מֵעֲשֵׂית כּוֹבָעִים.

ג-שפ

רַבִּי יִצְחָק בֶּער הַנַּ"ל הָיָה אָהוּב וְחָבִיב מְאֹד עַל כָּל אָדָם, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁבְּעֵת הַמַּחֲלֹקֶת עַל אַנַ"שׁ מִצַּד הַמִּתְנַגְּדִים תּוֹשָׁבֵי הָעִיר טָעפְּלִיק, בִּקְּשׁוּהוּ אַנַ"שׁ שֶׁיַּעֲקֹר דִּירָתוֹ מִטָּרְהָוויץ לְטָעפְּלִיק, כְּדֵי שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁקֵט הַמַּחֲלֹקֶת וְהַמְּרִיבָה, וְכֵן עָשָׂה, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת. בְּהַעֲרִיצָם אוֹתוֹ הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ הַחוֹלְקִים: אוֹתְךָ הָיֵינוּ רוֹצִים לְהַכְתִּיר לְרַבִּי עָלֵינוּ, וּפַעַם אָמְרוּ לוֹ: אִילּוּלֵי הָיִיתָ בְּרֶסְלָבֶר הָיֵינוּ מַכְתִּירִים אוֹתְךָ לְרַבִּי עַל כָּל הָרַבִּיִּים. וְהָיוּ אוֹמְרִים עָלָיו: רַבִּי יִצְחָק בֶּער אָדָם קָדוֹשׁ הוּא וְאֵין בּוֹ שׁוּם חִסָּרוֹן אֶלָּא זֹאת שֶׁחָסִיד בְּרֶסְלֶב הִנֵּהוּ.

ג-שפא

רַבִּי יִצְחָק בֶּער מִטָּעפְּלִיק זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה חָלַם חֲלוֹם, שֶׁבָּא אֵלָיו אֶחָד וְאָמַר לוֹ: "יִצְחָק בֶּער הִגִּיעַ קִצְךָ" בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רַבִּי יִצְחָק בֶּער שֶׁיְּנִיחֵהוּ לִחְיוֹת עוֹד חֹדֶשׁ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְנָסַע לְאוּמַאן וְשָׁהָה שָׁם חֹדֶשׁ שָׁלֵם, וּכְשֶׁחָזַר לְבֵיתוֹ לְטָעפְּלִיק חַי עוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים וְנִפְטַר. וּבְכָל יוֹם מֵאֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה יָמִים הָיָה אוֹמֵר בְּשִׂמְחָה: "עֲדַיִן מִטַּת לִוְיָתִי אֵינָהּ עוֹמֶדֶת בַּחוּץ, נוּ אִם כֵּן הֲרֵי אֶפְשָׁר עוֹד לְהִתְפַּלֵּל". וְנֶעֱמַד לְהִתְפַּלֵּל בְּכוֹחוֹת כְּהֶרְגֵּלוֹ, "דָּאס בֶּעטאָלָע שְׁטֵייט נָאךְ נִישְׁט אִין דְּרוֹיסְן נוּ קֶען מֶען דָּאךְ נָאךְ דַּאוּונֶען".

ג-שפב

כְּשֶׁנִּתְעוֹרְרָה הַמַּחֲלֹקֶת עַל אַנַ"שׁ בָּעִיר טָעפְּלִיק, הָיָה רַבִּי יִצְחָק בֶּער, דַּר בְּטָרְהָוויץ, וּמַחֲלֹקֶת זוֹ הָיְתָה חֲרִיפָה מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁבֵּין לְאַנַ"שׁ וּבֵין לַמִּתְנַגְּדִים הָיָה כֹּחַ גָּדוֹל הֵן מֵחֲמַת עֲשִׁירוּתָם וְהֵן מֵחֲמַת לַמְדָנוּתָם, וּמֵחֲמַת שֶׁרַבִּי יִצְחָק בֶּער הָיָה אָדָם גָּדוֹל בְּמַעֲלָה וְנִכְבָּד מְאֹד, אֲפִלּוּ בֵּין הַמִּתְנַגְּדִים שֶׁגַּם הֵם נָהֲגוּ בּוֹ כָּבוֹד, לָכֵן הִפְצִירוּ בּוֹ אַנַ"שׁ שֶׁיָּבוֹא לָדוּר בְּטָעפְּלִיק, כְּדֵי שֶׁעַל יָדוֹ תּוּשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת. וְנַעֲנָה לְבַקָּשָׁתָם, לְפָנֵי נְסִיעָתוֹ כְּשֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ אָחִיו הַקָּטָן רַבִּי יְקוּתִיאֵל, בָּכָה לְפָנָיו מְאֹד, בְּהִתְאוֹנְנוֹ: אָחִי מָה אֶעֱשֶׂה עַתָּה לְבַדִּי כַּאן בְּטָרְהָוויץ אַחַר שֶׁתַּעַזְבֵנִי, וּמִי יְחַזְּקֵנִי וְינַחֲמֵנִי. נִחֲמוֹ רַבִּי יִצְחָק בֶּער, וְאָמַר לוֹ בְּחִבָּה: "קְנֵה לְךָ אֶת הַסֵּפֶר "שַׁעֲרֵי צִיּוֹן", וְקוּם בְּכָל לַיְלָה בַּחֲצוֹת לַיְלָה, וְזֶה כָּל כָּךְ יָאִיר לְךָ" "בְּרוּדֶער מַייְנֶער "קוֹיף דִּיר דֶעם 'שַׁעֲרֵי צִיּוֹן' אוּן שְׁטֵיי אוֹיף אַלֶע נַאכְט חֲצוֹת וָועט דִּיר וָועֶרן אֲזוֹי לֶעכְטִיג"! וּמָשַׁךְ תֵּיבַת "לֶעכְטִיג" כְּמַפְלִיג בַּדָּבָר.

ג-שפג

רַבִּי יִצְחָק בֶּער מִטָּעפְּלִיק הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכָל כֹּחוֹתָיו וּבְבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו מַמָּשׁ, פַּעַם בְּעֵת תְּפִלָּתוֹ כְּשֶׁהִגִּיעַ לְתֵיבוֹת "הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" נָפַל מִתְעַלֵּף.

ג-שפד

יֵשׁ סְבָרָא שֶׁרַבִּי יִצְחָק בֶּעֶר נִפְטַר בִּשְׁנַת תרי"ד, בְּנוֹ רַבִּי יוּדְל הָיָה חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר, שֶׁנָּשָׂא אֶת בִּתּוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ מִזִּוּוּג רִאשׁוֹן.

ג-שפה

רַבִּי אַבְרָהָם צִיפֶּרְע"ס זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, נִקְרָא עַל שֵׁם אִמּוֹ מָרַת צִפּוֹרָה. הָיָה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי דַּיָּן, תַּלְמִיד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְנָצַל בְּבֵית הוֹדוֹ, גִּיס אָבִיו הֶעָשִׁיר הַגָּדוֹל וְהַלַּמְדָן, רַבִּי דָּוִד מֵעִיר פָּאלִי, שֶׁהָיָה לוֹ בֵּית חֲרשֶׁת גָּדוֹל לַעֲשִׂיַּת מַשְׁקָאוֹת חֲרִיפִים, אוּלָם בָּנִים לֹא הָיוּ לוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר לְגִיסוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁיִּמְסֹר לוֹ אֶת בְּנוֹ רַבִּי אַבְרָהָם, וְהוּא יְגַדְּלוֹ בַּתּוֹרָה, וְהִסְכִּים לָזֶה רַבִּי מָרְדְּכַי, וּמָסַר לוֹ דּוֹדוֹ אֶת הוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ בְּחַיָּיו, וְעָלָה רַבִּי דָּוִד לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְהִתְיַשֵּׁב בִּטְבֶרְיָה, וְקִבְּלוּהוּ שָׁם הַתּוֹשָׁבִים לְדַיָּן מְכֻבָּד עִם שֵׁם טוֹב מְאֹד, כִּי הָיָה תַּלְמִיד חָכָם וְנָאוֹן מָפְלָג, וְלֹא רָצָה לְקַבֵּל שׁוּם שָׂכָר עֲבוּר הַדַּיָּנוּת, וְרַבִּי אַבְרָהָם הָיָה שׁוֹלֵחַ לוֹ כֶּסֶף רַב, שֶׁהִסְפִּיק לְכָל מַחְסוֹרוֹ וְעוֹד גַּם לְחַלֵּק סְכוּמִים נִכְבָּדִים לִצְדָקָה. רַבִּי אַבְרָהָם עַצְמוֹ לָקַח לוֹ מְנַהֲלִים וּפוֹעֲלִים נֶאֱמָנִים, שֶׁנִּהֲלוּ עֲבוּרוֹ אֶת בֵּית-הַחֲרשֶׁת, בֵּינֵיהֶם גַּם רַבִּי אַיְיזִיק אַיְיזִינְשְׁטֵיין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְהוּא יָשַׁב כָּל יָמָיו סָגוּר בְּחֶדֶר עַל הַתּוֹרָה, כִּי הָיָה גַּם הוּא לַמְדָן גָּדוֹל וּמָפְלָג וְסִיֵּם כַּמָּה פְּעָמִים אֶת כָּל הַשַּׁ"ס עִם כָּל הַמְפָרְשִׁים וּבְכָל פַּעַם שֶׁגָּמַר אֶת הַשַּׁ"ס, עָשָׂה סְעוּדָה גְּדוֹלָה, וְשִׂתַּף בִּסְעֻדָּתוֹ אֶת כָּל תּוֹשָׁבֵי עִיר טֶעפְּלִיק, וְגַם בַּעֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה הִשְׁקִיעַ אֶת כָּל כֹּחוֹ, בִּפְרָט בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי, בְּעֵת אֲמִירַת "וְהוּא רַחוּם", הָיָה צוֹעֵק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת עַד שֶׁנִּשְׁמַע קוֹלוֹ לְמֶרְחוֹק, עַד שֶׁהָיוּ מִתּוֹשָׁבֵי הָעִיר סוֹגְרִים חֲנוּיוֹתֵיהֶם וּבָאִים לִשְׁמוֹעַ וּלְהִתְעוֹרֵר מִתְּפִלָּתוֹ. חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם הָיָה רַבִּי אַיְיזִיק קְרַאסְנְשְׁטֵיין וְהָיָה לוֹ גַּם בֵּן בְּטֶעפְּלִיק, בְּשֵׁם רַבִּי נַחְמָן, שֶׁהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל, שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיו זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-שפו

רַבִּי אָשֵׁר זֶעלִיג מִטֶּעפְּלִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֲבִיו שֶׁל רַבִּי אַלְטֶער טֶעפְּלִיקֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה תַּלְמִיד חָכָם וְנָאוֹן מוּפְלָג, וְהָיָה עוֹד מֵאַנְשֵׁי מוֹהֲרַנַ"תְּ, הָיָה חָבִיב כָּל-כָּךְ בֵּין תּוֹשָׁבֵי הָעִיר, עַד שֶׁכִּנּוּהוּ "הָרַבִּי רַבִּי זֶעלִיג". בְּסוֹף יָמָיו עָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִקְבַּר בִּצְפַת.

[רַבִּי הִירְשׁ לֵיב "הָרַב מִבְּרֶסְלֶב", הָיָה עוֹבֵד ה' גָּדוֹל לִמְאֹד, וְאוֹמְרִים שֶׁהָלַךְ בְּדֶרֶךְ עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק, תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, שֶׁהָיָה עוֹבֵד אֶת ה' בְּכוֹחוֹת עֲצוּמוֹת וּבְמְסִירוּת נֶפֶשׁ מַמָּשׁ].

ג-שפז

כְּשֶׁאָמְרוּ פַּעַם לְרַבִּי הִירְשׁ לֵיב הַנַּ"ל, שֶׁהוּא עוֹבֵד אֶת ה' עַל פִּי דַּרְכּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אַייזִיק, תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, שֶׁהָיָה עוֹבֵד אֶת ה' בַּחֲרִיפוּת גְּדוֹלָה, אָמַר רַבִּי הִירְשׁ לֵיב, "אֶת דֶּרֶךְ עֲבוֹדָתִי לֹא קִבַּלְתִּי מֵרַבִּי שְׁמוּאֵל אַייזִיק".

ג-שפח

רַבִּי הִירְשׁ לֵיב הָרַב מִבְּרֶסְלֶב, מֵרֹב שִׂמְחָה שֶׁהָיְתָה לוֹ, בְּעֵת שֶׁאִפּוּ בְּבֵיתוֹ אֶת הַחַלּוֹת לְכְבוֹד שַׁבָּת, הָיָה צוֹעֵק וּמְזָרֵז אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ "לְכְבוֹד שַׁבָּת" "לְכְבוֹד שַׁבָּת" לְרֹב הַהִתְלַהֲבוּת וְהַהֶרְגֵּשׁ שֶׁהִרְגִּישׁ בְּקְדֻשַּׁת שַׁבָּת הַקְּרֵבָה וּבָאָה. *

ג-שפט

בִּזְמַנּוֹ שֶׁל רַבִּי הִירְשׁ לֵיב הָרַב מִבְּרֶסְלֶב זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיְתָה עֲגוּנָה אַחַת שֶׁנִּסְעָה לְהַרְבֵּה רַבָּנִים עַל מְנַת שֶׁיַּתִּירוּ אוֹתָהּ מֵעֲגוּנָהּ וְלֹא מָצְאוּ לָהּ הָרַבָּנִים שׁוּם הֶתֵּר, וּכְשֶׁבָּאָה בִּשְׁאֵלָתָהּ אֶל רַבִּי הִירְשׁ לֵיב, הִתִּירָהּ מֵעֲגוּנָה. וְתֵיכֶף נַעֲשָׂה מִזֶּה רַעַשׁ בְּפֶרֶט מֵהַחוֹלְקִים. בְּאוֹתָהּ עֵת הִתְקַיֵּם אֵיזֶה בְּרִית מִילָה בִּבְרֶסְלֶב וְהָיָה הָרַב עַל הַבְּרִית, וְכֵן אֶחָד מֵהַשּׁוֹבֵי הַחוֹלְקִים, שֶׁכִּבְּדוּ אוֹתוֹ בְּסַנְדְּקָאוּת, וְהוּא עָשָׂה הֲכָנוֹת גְּדוֹלוֹת לִפְנֵי זֶה, שֶׁעָטַף אֶת הַתִּנּוֹק עִם טַלִּיתוֹ וְכוּ' וְשָׁהָה זְמַן רַב בַּהֲכָנוֹתָיו, עַד שֶׁהִטְרִיחַ אֶת הַצִּבּוּר בָּזֶה, וְכַךְ בְּאֶמְצַע הַשְּׂהִיּוֹת כִּבְּדוּ אֶת הָרַב שֶׁהָיָה מוֹהֵל מוּמְחֶה לְמוּל אֶת הַתִּינוֹק, הָלַךְ הָרַב וְהֵרִים אֶת הַטַּלִּית שֶׁל הַחוֹלֵק מֵעַל הַתִּינוֹק וּמָל אֶת הַתִּינוֹק לְלֹא שְׂהִיּוֹת, חָרָה הַדָּבָר לְהַחוֹלֵק מְאֹד, עַד שֶׁבְּאֶמְצַע הַסְּעוּדָה הִתְחִיל לְדַבֵּר בְּנוֹגֵעַ לָעֲגוּנָה הַנַּ"ל, וְאָמַר: עֲגוּנָה עֲגוּנָה. כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הָרַב נָעֲנָה וְאָמַר לוֹ: "אִם אַתָּם רַבִּי מִפּוּרָסָם אוֹ לֹא אֵינִי יוֹדֵעַ, אוּלָם לִלְמוֹד אֲנִי יוֹדֵעַ, אִם אַתָּם רוֹצִים, נִשְׁלַח אֶת צַדְדֵי הַהֶתֵּר שֶׁהִתַּרְתִּי אֶת הָעֲגוּנָה הַנַּ"ל לְהָרַב הַמְפֻרְסָם הַגָּדוֹל רַבִּי שְׁלֹמֹה קְלוּגֶר, וְנִרְאֶה מַה יִפְסוֹק", וְאָכֵן כַּךְ עָשׂוּ, שֶׁהֵכִין הָרַב אֶת תְּשׁוּבַת הַהֶתֵּר שֶׁלּוֹ וְשָׁלְחָהּ עִם שָׁלִיחַ לְרַבִּי שְׁלֹמֹה קְלוּגֶר, שָׁהָה שָׁם הַשָּׁלִיחַ מֶשֶׁךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים, עַד שֶׁהֵכִין רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶת כְּתַב הַתְּשׁוּבָה. לְאַחַר שֶׁמָּסַר לַשָּׁלִיחַ אֶת תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁפָּסַק בּוֹ לְאִיסּוּר. נֶעֱמַד רַבִּי שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, וּכְשֶׁכִּבֵּר פָּסַע לַאֲחוֹרָיו הַשָּׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת כְּדֵי לְגֶשֶׁת לַתְּפִלָּה, חָזַר בּוֹ פִּתְאוֹם וְלֹא נֶעֱמַד לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא נִגַּשׁ לַאֲרוֹן הַסְּפָרִים וְהוֹצִיא אֵיזֶה סֵפֶר וְעָיֵן בּוֹ, וּכְשֶׁגָּמַר לְעַיֵּן בּוֹ, נִגַּשׁ לַשָּׁלִיחַ וּבִקְּשׁוֹ לְהַחֲזִיר לוֹ אֶת כְּתַב הָאִסּוּר וְקָרָעוֹ בּוֹ בַּמָּקוֹם. אַחַר כָּךְ כָּתַב לוֹ מֵחָדָשׁ תְּשׁוּבָה אֲרוּכָה וְלֹהֶיטֶת, כְּשֶׁמָּסְרָהּ לַשָּׁלִיחַ אָמַר לוֹ, תֹּאמַר לְאַנְשֵׁי עִירְךָ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם רַב גָּאוֹן וְיָרֵא וְכָשֵׁר, שֶׁכֵּן כְּבָר פָּסַקְתִּי לְאִסּוּר, וְאַחַר עִיּוּן מֵחָדָשׁ חָזַרְתִּי בִּי לְהַתִּירָהּ, וְהִפְלִיג עוֹד בְּשִׁבְחוֹ.

ג-שצ

רַבִּי הִירְשׁ לֵיב, בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אַהֲרֹן הָרַב מִבְּרֶסְלֶב, הִתְחִיל לְכַהֵן כְּרַב בִּבְרֶסְלֶב, לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָבִיו, בִּשְׁנַת תר"ה, וְנִפְטַר בִּשְׁנַת תרכ"ח בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר.

ג-שצא

רַבִּי הִירְשׁ לֵיב בֶּן רַבִּי אַהֲרֹן, הָרַב מִבְּרֶסְלֶב, יָדוּעַ שֶׁקִּיֵּם בְּעַצְמוֹ סֵדֶר הַתְּשׁוּבָה הַמּוּבָא בְּסֵפֶר "הַקָּנֶה", הוּא הָיָה יֶלֶד בְּגִיל שְׁנֵים עָשָׂר שָׁנָה בְּעֵת הִסְתַּלְקוּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, כִּי נִפְטַר בִּשְׁנַת תרכ"ח בִּהְיוֹתוֹ בְּגִיל שִׁשִּׁים וְתֵשַׁע.

ג-שצב

רַבִּי נַחְמָן בֶּן רַבִּי אַהֲרֹן, הָרַב מִבְּרֶסְלֶב, הָיָה אִישׁ קָדוֹשׁ מֻפְלָג בְּמַעֲלָה מְאֹד, עַד שֶׁהָיוּ מְכַנִּים אוֹתוֹ בַּשֵּׁם "מַלְאָךְ", וְנִשָּׂא אֶת בִּתּוֹ שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְ, אוּלָם אַחַר-כָּךְ נִפְרְדוּ. לְאַחַר שֶׁנִּפְרְדוּ, הִתְחָרְטָה עַל זֶה, וְהָיְתָה אוֹמֶרֶת: "אִילּוּ לֹא הָיִיתִי מִתְגָּרֶשֶׁת מִמֶּנּוּ, הָיִיתִי זוֹכָה לְבָנִים טוֹבִים יוֹתֵר, רַבִּי נַחְמָן עַצְמוֹ לֹא הֶאֱרִיךְ יָמִים כַּנִּזְכָּר-לְעֵיל.

ג-שצג

רַבִּי גֵּרְשׁוֹן נֶכֶד הַמַּגִּיד מִטְּרִיסְהָוויצָע הָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים אֶחָד בְּשֵׁם רַבִּי אַבְרָהָם, שֶׁדָּר בִּבְרֶסְלֶב וְנִפְטַר בִּהְיוֹתוֹ זָקֵן מֻפְלָג. וְנִקְרָא בְּשֵׁם זֶה עַל שֵׁם אָבִיו שֶׁל הַמַּגִּיד מִטְּרִיסְהָוויצָע. וְהַבֵּן הַשֵּׁנִי בְּשֵׁם רַבִּי יְקוּתִיאֵל, שֶׁנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַמַּגִּיד מִטְּרִיסְהָוויצָע. לְרַבִּי יְקוּתִיאֵל הִלְבִּישׁ מוֹהַרְנַ"תְ אֶת הַקִּיטְל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לִפְנֵי תְּפִלַּת מוּסָף וּשְׁלָחוֹ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעָמוּד. לְרַבִּי אַבְרָהָם הָיָה בֵּן בְּשֵׁם רַבִּי גֵּרְשׁוֹן ורל"י הִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ בִּבְרֶסְלֶב בְּשַׁבַּת אַחַת לִפְנֵי שְׁנַת תרע"ז. שֵׁם זוּגָתוֹ הָיָה צְלוֹבֶע, הִיא הָיְתָה אִשָּׁה צַדֶּקֶת מֻפְלֶגֶת וְהוּא רַבִּי גֵּרְשׁוֹן, הָיָה מְכַבְּדָהּ מְאֹד בְּיִדְעוֹ גֹּדֶל צִדְקוּתָהּ.

ג-שצד

סִפֵּר רַבִּי גֵּרְשׁוֹן לְרל"י אֵיךְ שֶׁבְּעֵת הַפְּרָעוֹת שֶׁל הַבּוֹלְשֶׁביקִים הָרַג לְבַדּוֹ כַּמָּה מֵהָרוֹצְחִים שֶׁבָּאוּ לְבֵיתוֹ, כִּי הָיָה אִישׁ גִּבּוֹר. לְרַבִּי יְקוּתִיאֵל הַנַּ"ל הָיָה בֵּן בְּשֵׁם רַבִּי גֵּרְשׁוֹן שֶׁדָּר בְּטֶעפְּלִיק וְהָיָה חַזָּן שָׁם.

ג-שצה

לְרַבִּי יְשַׁעְיָה שָׁלוֹם בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוּדִיל תַּלְמִיד רַבֵּנוּ הָיוּ שִׁלְשָׁה בָּנִים, אֶחָד בְּשֵׁם רַבִּי זַלְמָן הַמְכֻנֶּה "רַבִּי זַלְמָן דֶּער רַב" שֶׁהִמְשִׁיךְ לְכַהֵן בְּרַבָּנוּת אַחַר פְּטִירַת אָבִיו בְּמַעֲדָוודִיבְקָע, וּבֵן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָה, הוּא אָבִיו שֶׁל רַבִּי דָּוִד צְבִי דְּאשָׁווסְקָער, וּבֵן בְּשֵׁם רַבִּי יְחִיאֵל מֶעְנְדִיל, הוּא שֶׁחִבֵּר אֶת הַסֵּפֶר "שִׁיר יְדִידוּת" וְלֹא יָדוּעַ מִי הָיָה הַגָּדוֹל מִבֵּינֵיהֶם.

ג-שצו

רַבִּי מֹשֶׁה לֵיבּ, אֲבִיו שֶׁל יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל הַמְּזַכֶּר עוֹד בְּמִכְתְּבֵי רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר, הָיָה מֵאַנַ"שׁ הַזְּקֵנִים, וּמְסַתֵּבֵר לוֹמַר שֶׁרָאָה וְהִכִּיר עוֹד אֶת מוֹהַרְנַ"תְ.

ג-שצז

תֵּיכֶף לְאַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת תרי"א, שֶׁעָזַב אָז רַבִּי לֵייבּ קַאנְסְטַאנְטִינֶעֶר זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת פַּרְנָסַת חֲזָנוּתוֹ בְּעִירוֹ כְּדֵי לִשְׁהוֹת עִם אַנַ"שׁ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה כַּנִּזְכַּר-לְעֵיל, עָלָה אֶחָד מֵאַנַ"שׁ לְבֵימַת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְהִכָּה עָלֶיהָ לְהַחֲרִישׁ הֶמְיַת הָעָם כַּנָּהוּג, וּפָנָה וְאָמַר לְאַנַ"שׁ: כֻּלְּכֶם נוֹסְעִים עַתָּה לְבֵיתְכֶם, אוּלָם לְרַבִּי לֵייבּ לֹא תִהְיֶה לוֹ יוֹתֵר פַּרְנָסָה כָּל הַשָּׁנָה, כִּי הִפְקִיר אֶת פַּרְנָסָתוֹ שֶׁהִתְפַּרְנֵס מֵהַחֲזָנוּת בְּעִירוֹ קַאנְסְטַאנְטִין וּבָא לְאוּמַאן, הִתְעוֹרְרוּ אַנַ"שׁ וְאָסְפוּ עֲבוּרוֹ סַךְ שְׁמוֹנִים רֶעְנְדְלַאךְ, שֶׁהִסְפִּיק לְפַרְנָסָתוֹ לְמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה, וּמְשׁוּם כָּךְ הֶעְתִּיק אֶת מוֹשָׁבוֹ וְעָבַר לָדוּר בְּאוּמַאן.

ג-שצח

אֶת הַנִּגּוּן הַמְּפוּרְסָם עַל הַתֵּיבוֹת "עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן", חִבְּרוֹ תַּלְמִיד מוֹהַרְנַ"תְ ר' מֵאִיר לֵיבּ בְּלֶעכָּער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁלִּרוֹב עֲנִיּוּתוֹ הַגְּדוֹלָה כְּשֶׁהִגִּיעַ עֵת נִשּׂוּאֵי בִּתּוֹ לֹא הָיָה לוֹ שׁוּם מָעוֹת לְהַשִּׂיאָה, אַף לְהוֹצָאוֹת בִּגְדֵי כַּלָּה, וּפָנָה אֵלֶיהָ וְנִחֲמָהּ: "בִּתִּי אֵין לִי בַּמֶּה לְהַשִּׂיאֵךְ אוּלָם אֶתֵּן לָךְ זֶמֶר נֶאֱה", וְחִבֵּר נִגּוּן זֶה לְכִבּוֹד נִשּׂוּאֶיהָ.

ג-שצט

דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים שֶׁל ר' נַחְמָן ב"ר יִצְחָק לֵייבּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לִפְנֵי הִסְתַּלְּקוּתוֹ, הָיָה: "אֲנָא בְּשֻׁרָא וְאָנָתְ אֵשׁ וַאֲנָא עֲדִיפְנָא מִנָּךְ", כְּדִבְרֵי ר' עַמְרָם חֲסִידָא שֶׁאָמַר לְיִצְרוֹ (קִדּוּשִׁין פא, א):

ג-ת

בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן לְחַיָּיו שֶׁל רַבִּי אֶפְרַיִם ב"ר נַפְתָּלִי זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בְּעֵת שֶׁכְּבָר לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִתְפַּלֵּל בְּיַחַד עִם אַנַ"שׁ, הִפְצִיר בְּאַנַ"שׁ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עָלָיו, וְאָמַר: "יֵשׁ בְּכֹחַ אַנַ"שׁ בִּתְפִלָּתָם לְהָקִים אוֹתִי מֵחָלְיֵי הַקְּשֶׁה", וְאַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה נָסַע לִשְׁהוֹת בְּבֵית בִּתּוֹ שֶׁדָּרָה בְּטְשֶׁעְרִין, וְנִפְטַר שָׁם בְּעֶרֶב סֻכּוֹת.

ג-תא

לִפְנֵי פְּטִירָתוֹ כְּשֶׁרָאָה שֶׁנִּכְנְסוּ כְּבָר אֵלָיו אַנְשֵׁי הַחֶבְרָא-קַדִּישָׁא, פָּנָה הוּא מֵעַצְמוֹ אֲלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם: בְּוַדַּאי תִּרְצוּ לְקַבְּרֵנִי בְּסָמוּךְ לְקִבְרוֹ שֶׁל בֶּן הָרַב שֶׁנִּפְטַר בְּסָמוּךְ שֶׁהָיָה חוֹלֵק בְּחַיָּיו עַל אַנַ"שׁ, עָנוּ לוֹ בְּנֵי הַחֶבְרָא קַדִּישָׁא בְּוַדַּאי בְּוַדַּאי, פָּנָה אֲלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם: לֹא לֹא, קִבְּרוּנִי נָא לְיַד אֶחָד שֶׁנָּסַע עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְאוּמַאן יְהֵיה מִי שֶׁיִּהְיֶה, וְאָכֵן עָשׂוּ

כְּצַוָּאָתוֹ וְנִטְמַן לְיַד אֶחָד מִפְּשׁוּטֵי אַנַ"שׁ, סָמוּךְ לוֹ נִטְמַן אַחַר כָּךְ הֶחָסִיד רַבִּי פִּנְחָס יְהוֹשֻׁעַ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-תב

כְּשֶׁנִּפְטַר רַבִּי אֶפְרַיִם, בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אָמַר הָרַב מִטְשֶׁעִרִין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּצַעַר: "נִסְתַּלֵּק כְּעֵת פּוֹעֵל שֶׁעָבַד טוֹב מֵאַיִן לוֹקְחִים שׁוּב פּוֹעֵל טוֹב כָּזֶה"? וְאָמַר עוֹד, שֶׁמּוּבָא מֵהָאֲרַ"י זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁהַצַּדִּיקִים בּוֹנִים אֶת הַמִּשְׁכָּן וּכְשֶׁתִּגָּמֵר בְּנְיָתוֹ, תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה, וְעַתָּה כְּבָר נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, וְרַק יֵשׁ לְתַקֵּר אֶת הַתְּפִירוֹת הָאֲחֲרוֹנוֹת שֶׁבַּכָּפָלִים שֶׁבַּיְרִיעוֹת וּבְגָדֵי הַמִּשְׁכָּן, "דִּי פְּרֶעְנְדְזָן", וְזוֹ עֲבוֹדָה עֲדִינָה מְאֹד. וְסֵיֵּם וְאָמַר: וְהוּא, רַבִּי אֶפְרַיִם, בַּעֲבוֹדַת ה' שֶׁעָבַד יָדַע הֵיטֵב לְתַקֵּר, וְעַתָּה נִסְתַּלֵּק וּמִי יְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ כְּעֵת לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זוֹג "אוּן דָאס אִיז זַייעֶר אַ אֵיידֶלֶע אַרְבֶּעט, אוּן ר' אֶפְרַיִם הָאט דָאס גִיקְאנְט, וֶוער וֶועט זִיךְ אִיצְט אוּנְטֶער נֶעמֶען צוּ טָאן דִי אַרְבֶּעט"?!:

ג-תג

פַּעַם בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּעֵת הַקִּבּוּץ כְּשֶׁאכְלוּ אַנַ"שׁ אֶת הַסְּעוּדָה לִכְבוֹד יוֹם-טוֹב, הִרְגִּישׁוּ אַנַ"שׁ שֶׁהַדְּגִים הִתְקַלְקְלוּ וְהֶעֱלוּ צַחֲנָה. פָּנָה אֲלֵיהֶם רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאָמַר לָהֶם בִּבְדִיחוּתָא: "יְהִי רָצוֹן, שֶׁיִּסְרְחוּ עָוֹנֵינוּ".

ג-תד

שְׁנֵי הַנִּגּוּנִים עַל הַפִּזְמוֹן "יוֹם לְיַבֶּשָׁה" חִבְּרָם רַבִּי מֵאִיר לֵיב בְּלֶעכֶער, שֶׁהָיָה תַּלְמִיד חָבֵר לְמוֹהַרְנַ"תְּ.

ג-תה

רַבִּי מֵאִיר לֵיב הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה נַפָּח בְּמִקְצוֹעוֹ, הָיָה עוֹבֵד מִדֵּי יוֹם, רַק כְּדֵי מִחְיָתוֹ לְאוֹתוֹ יוֹם, וּכְשֶׁהֶרְוִיחַ כְּדֵי סִפּוּקוֹ לְאוֹתוֹ יוֹם, שׁוּב לֹא עָבַד, וְסָגַר בֵּית מְלַאכְתּוֹ וְהָלַךְ לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְיוֹם שִׁשִּׁי הָיָה עוֹבֵד לִכְדֵי סִפּוּקוֹ לִשְׁנֵי הַיָּמִים לְיוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהַשַּׁבָּת.

ג-תו

יֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁרַבִּי עוֹזֵר תַּלְמִיד מוֹהַרְנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה חָתָנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְזִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּנְשׂוֹאָיו הָרִאשׁוֹנִים וְאַחַר כַּךְ הִתְגָּרֵשׁ מִבִּתּוֹ מֻחֲמֶמֶת הִתְגַּבְּרוּת הַמַּחְלֹקֶת שֶׁהָיָה עַל אַנַ"שׁ, וְאַנַ"שׁ הָיוּ אוֹמְרִים עָלָיו שֶׁדָּרַךְ הִתְעוֹרְרוּתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קִבֵּל מֵר' שְׁמוּאֵל אַיְזִיק, וְדֶרֶךְ הַהִתְחַזְּקוּת קִבֵּל מֵרַבּוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ, וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָה לוֹ שְׁנֵי מַעֲלוֹת אֵלּוּ זָכָה לְהִתְעַלּוֹת מַעֲלָה מַעֲלָה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ג-תז

לְרַבִּי עוֹזֵר, תַּלְמִיד מוֹהַרְנַ"תְ, הָיָה בֵּן יָחִיד בְּשֵׁם רַבִּי נַחְמָן, וְלוֹ הָיוּ כַּמָּה בָּנִים וּבָנוֹת, נְפָשׁוֹת יְקָרוֹת מְאֹד וַאֲצִילֵי נֶפֶשׁ, בִּתּוֹ יֶענְטָא הָיְתָה דָּרָה בְּטֶעפְּלִיק וְנֶהֱלָה בֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים. רַבִּי עוֹזֵר עַצְמוֹ טָמוּן בְּאוּמַאן וְרַבִּי נַחְמָן בְּנוֹ בְּטֶעפְּלִיק.

ג-תח

דָּבוּק וְקָשׁוּר הָיָה רַבִּי עוֹזֵר לְמוֹהַרְנַ"תְ מְאֹד, וּמֵחֲמַת עֲנִיּוּתוֹ הַגְּדוֹלָה, הָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו רַגְלִי, מִבֵּיתוֹ עַד בְּרַסְלֶב, מֶרְחָק הֲלִיכָה שֶׁל כְּמֵאָה קִילוֹמֶטֶר. וּבְדֶרֶךְ הֲלִיכָתוֹ הָיָה נוֹשֵׂא עִמּוֹ שַׂק עִם סְפָרִים, וְהָיָה עוֹסֵק בְּדֶרֶךְ הֲלוּכוֹ, בַּתּוֹרָה, וְהָיָה אוֹמֵר: בְּכָל פְּסִיעָה שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב לָעִיר בְּרֶסְלֶב, מִתְקָרֵב אֲנִי לְמֹחַ הָעוֹלָם, בְּהִתְכַּוְּנוֹ עַל מוֹהַרְנַ"תְ, שֶׁהוּא מֹחַ הָעוֹלָם.

ג-תט

אָמַר פַּעַם רַבִּי זַלְמָן הָרַב מִמֶּעדְוֶוועדִיבְקֶע: "רַבֵּנוּ הִפְלִיג בְּשִׁבַח הָאַקְדָּמוּת וְאָמַר (בְּשִׂיחוֹת הָר"ן סִימָן רנ"ו): "מַה שֶּׁעַם יִשְׂרָאֵל אוֹצְרִים בְּתוֹכָם 'אַקְדָּמוּת' עִם הַנִּגּוּן, וְאָנוּ אוֹמְרִים מַה שֶּׁאָנוּ אוֹצְרִים בְּתוֹכֵנוּ 'אָזַמֶּר בִּשְׁבָחִין' הַמְּלִים מֵהָאֲר"י הַקָּדוֹשׁ, בְּנִגּוּנוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ". "וואס אִידִין פַּארְמָאגְן 'אַקְדָּמוּת' מִיטְ'ן נִגּוּן אוּן מִיר זָאגְן וָואס מִיר פַּארְמָאגְן 'אָזַמֶּר בִּשְׁבָחִין' דִּי וָועְרְטָער פּוּן הָאָר"י הַקָּדוֹשׁ אוּן דֶעם רֶעבְּנְ'ס נִגּוּן".

ג-תי

רַבִּי זַלְמָן הָרַב מִמֶּעדְוֶוודִיבְקֶע זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה חָסִיד נִלְהָב וְהָיָה נוֹהֵג לִנְסוֹעַ אֶל אַנַ"שׁ בַּעֲיָרוֹתֵיהֶם לְשַׁבָּתוֹת, כְּדֵי לְעוֹרְרָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְחַזְּקָם וּלְעוֹדְדָם בְּדֶרֶךְ רַבֵּנוּ.

ג-תיא

רַבִּי אִיצְלֵי הַיְיסִינֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה מִגְּדוֹלֵי אַנְשֵׁי מוֹהַרְנַ"תְ וְרַאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעֵת סַפְּרוֹ מִמֶּנּוּ הָיָה מַפְלִיג בְּשִׁבְחוֹ מְאֹד, כִּי הָיָה אִישׁ צַדִּיק וְחָכָם מוּפְלָג. הוּא הָיָה חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעשִׁיל הַמּוּזְכָּר בְּמִכְתְּבֵי ר' נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאַף הוּא הָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר בְּשִׁבְחוֹ.

ג-תיב

רַבִּי מֵאִיר טֶעפְּלִיקֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה נוֹהֵג לָבוֹא מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְאוּמַאן לִימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, אַחַת לְעֶשֶׂר שָׁנִים. כְּשֶׁשָּׁהָה שָׁם בְּעֵת הַמַּחְלֹקֶת שֶׁהָיְתָה בֵּין רַבִּי סָענֶדֶער טָרָהוּוויצֶער לְרַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער, נִגַּשׁ רַבִּי סָענֶדֶער לְפָרֵשׁ צַעֲרוֹ וְלִטְעוֹן טַעֲנוֹתָיו לִפְנֵי רַבִּי מֵאִיר בְּכְדֵי לְהַצְדִּיק אֶת עַצְמוֹ. כְּשֶׁרַק הֵחֵל לְדַבֵּר, נַעֲנָה לוֹ רַבִּי מֵאִיר בִּרְעָדָה, וְאָמַר: רַבִּי נַחְמָן רַבִּי נַחְמָן רַבִּי נַחְמָן הוּא הוֹצִיא אֶת דְּלָיֵי הָאַשְׁפָּה אֲצֶל מוֹהַרְנַ"תְ. "רַבִּי נַחְמָן

עֶר הָאט אַרוֹיס גִיטָרַאגֶן דִי פַיימִינְצֶעס בַּיי רַבִּי נָתָן". כְּאוֹמֵר לוֹ שֶׁזְּכָה רַבִּי נַחְמָן לְשַׁמֵּשׁ הָרַבֶּה אֶת מוֹהַרְנַ"תְּ וְאֵין לָנוּ לְהַרְהֵר אַחֲרָיו. שׁוּב לֹא הִמְשִׁיךְ רַבִּי סָעֶנְדֶער בְּדִבּוּרוֹ יוֹתֵר.

ג-תיג

רַבִּי פִּנְחָס יְהוֹשֻׁעַ, הָיָה מִתַּלְמִידָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְּ, נִפְטַר בִּשְׁנוֹת התר"מ.

ג-תיד

אַנַ"שׁ שֶׁהִכִּירוּ אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֵיב מִבַּאפָלְיֶע, שֶׁהָיָה מִתַּלְמִידָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְּ, סִפְּרוּ שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכוֹחוֹת וּבְהִתְלַהֲבוּת עַד לְהַפְלִיא וּכְשֶׁהָיָה מַגִּיעַ לַתֵּיבוֹת: "בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתּוֹנוֹתָיו" שֶׁבִּפְסוּקֵי דְזִמְרָה שֶׁבִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, הָיָה חוֹזֵר עָלָיו הָרַבֶּה, עַד שֶׁהִזְדַּעְזְעוּ מִפַּחַד יוֹם הַדִּין כָּל הַשּׁוֹמְעִים אוֹתוֹ.

ג-תטו

חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי אִיצַלִי הַיְיסִינֶער הָיָה מֵחֲסִידָיו הַנִּלְהָבִים שֶׁל הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְשֶׁעֶרנוֹבִיל, וּבְעֵת לָקְחוֹ לְחָתָן לְבֵתּוֹ לֹא יָדַע מֵהִתְקָרְבוּתוֹ לְעִנְיַן רַבֵּנוּ, אוּלָם לְאַחַר חֻתּוּנָתוֹ כְּשֶׁרָאָהוּ לוֹמֵד וְהוֹגֶה בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן שְׁאָלוֹ עַל זֶה, עָנָה לוֹ רַבִּי אִיצַלִי, אָכֵן, חָסִיד בְּרֶסְלֶב הִנֵּנִי, וְהִתְחִיל חוֹתְנוֹ לְהָצֵר לוֹ כָּל כָּךְ, עַד שֶׁפָּנָה אֵלָיו רַבִּי אִיצַלִי וְאָמַר לוֹ: "אִם מְרוּצֶה הִנְךָ, מוּכָן אֲנִי לָתֵת לְבִתְּךָ גֵּט פִּטּוּרִין", וְהִתְחִיל חוֹתְנוֹ לְהַפְצִיר בְּבִתּוֹ שֶׁתִּתְרַצֶּה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ גֵּט, אוּלָם הִיא לֹא הִסְכִּימָה לַדָּבָר בְּשׁוּם אוֹפֶן בְּטוֹעֲנָה לוֹ שֶׁכָּזֶה בַּעַל יִקַּר עֵרֶךְ שׁוּב לֹא תַּשִּׂיג, וְנִמְשַׁךְ הַדָּבָר זְמַן מָה עַד שֶׁהוּסְכַּם בֵּינֵיהֶם שֶׁכְּשֶׁגַּיִּיעַ רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְשֶׁעֶרנוֹבִיל לְהַיְיסִין בְּדַרְכּוֹ, מֵחֲמַת שֶׁהָיְתָה כְּפוּפָה לְמָרוּתוֹ, יִטְעַן לְפָנָיו טַעֲנוֹתֶיהָ וּכְפִי שֶׁיֹּאמַר וְיִפְסוֹק, כֵּן יִנְהַג, כְּשֶׁהִגִּיעַ רַבִּי מָרְדְּכַי לְעֶיְירָה, נִכְנַס חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי אִיצַלִי לְקַבֵּל פָּנָיו כַּנָּהוּג, עִם קְוִויטְל וְכָתַב לְפָנָיו טַעֲנָתוֹ, הֱיוֹת שֶׁלָּקַח אֶת רַבִּי יִצְחָק לְחָתָן לְבִתּוֹ, וַעֲתָּה רָאָהוּ לוֹמֵד בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן וְכוּ'. כְּשֶׁהֵבִיט רַבִּי מָרְדְּכַי בַּקְוִויטְל פָּנָה לְמְשַׁמְּשׁוֹ וְאָמַר לוֹ: חְלָאוְוענָע, כָּךְ הָיָה שְׁמוֹ, תֵּן נָא לִי אֶת הַלִּקּוּטֵי מוֹהַר"ן הַנִּמְצָא עִמָּנוּ. וּפָנָה וְאָמַר לוֹ בְּנִימַת קְפֵידָא: יֵשׁ לִי בְּבֵיתִי הַרְבֵּה שְׁעוּרִים קְבוּעִים בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בֵּינֵיהֶם גַּם בְּסֵפֶר "לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן", אוּלָם בְּדֶרֶךְ נְסִיעָתִי מֵחֲמַת טִרְחַת הַדֶּרֶךְ יֵשׁ לִי פָּחוֹת שְׁעוּרִים, וְאַף עַל פִּי כֵן לוֹמֵד אֲנִי בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן אַף בַּדֶּרֶךְ, וְאַתָּה בָּא וְנוֹתֵן לִי קְוִויטְל נֶגֶד חֲתִנְךָ שֶׁלּוֹמֵד וְהוֹגֶה בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן?.

ג-תטז

ג-תיז

רַבִּי חַיִּים לִירְסָמַאן תַּלְמִיד מוֹהַרְנַ"תְּ, הָיָה לוֹ בֵּן בְּשֵׁם ר' מֹשֶׁה, וְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק הִכִּירוֹ, הוּא נִפְטַר בְּחוֹדֶשׁ חֶשְׁוָן בִּשְׁנַת תרע"ה, רַבִּי לֵוִי יִצְחָק וְעוֹד כַּמָּה מֵאַנַ"שׁ שֶׁהוּ בְּבֵיתוֹ בְּלֵיל

פְּטִירָתוֹ. הִנֵּיחַ בֵּן בְּשֵׁם רַבִּי חַיִּים שֶׁהָיָה חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי גְּדַלְיָה וְוועלְוול חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן מִטוּלְטְשִׁין וְנִפְטַר בְּחַיֵּי אָבִיו. הוּא הָיָה יָרֵא שָׁמַיִם גָּדוֹל, וְהָיָה מִתְפָּרְנֵס כְּעוֹרֵךְ דִּין.

ג-תיח

לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק אַייזִיק יוֹסֵף זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, דְּאַג מוֹהַרְנַ"תְ לְבָנָיו הַיְתוֹמִים, וְלָקַח אֶת בְּנוֹ רַבִּי פִּנְחָס יְהוֹשֻׁעַ וְגִדְּלוֹ בְּבֵיתוֹ, וְהָיָה יָשֵׁן אֶצְלוֹ בַּעֲלִיָּתוֹ, כִּי מוֹהַרְנַ"תְ הָיָה שׁוֹהֶה רֹב הַזְּמַן בָּעֲלִיָּה שֶׁבְּבֵיתוֹ, וְלֹא רָצָה לִישֹׁן לְבַדּוֹ, וְסִפֵּר שֶׁפַּעַם הִשְׁתַּדֵּל וְהִתְאַמֵּץ לִהְיוֹת נֵעוֹר כְּדֵי לִרְאוֹת וּלְהַבִּיט בְּסֵדֶר הַנְהָגָתוֹ וַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְ לְאַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁהִבְחִין בָּזֶה מוֹהַרְנַ"תְ, נִגַּשׁ אֵלָיו וְאָמַר לוֹ: מַחְבִּיא אַתָּה אֶת עַצְמְךָ מִמֶּנִּי, הֵחָבֵא כְּאָבִיךָ שֶׁהִתְחַבֵּא וְהֶעֱלִים אֶת עַצְמוֹ. "דוּ בַּהַאלְטְ זִיךְ פּוּן מִיר, בַּהַאלְטְ זִיךְ וּוי דַיין טַאטָע הָאט זִיךְ בַּהַאלְטֶן". כִּי הָיָה רַבִּי יִצְחָק אַייזִיק יוֹסֵף צַדִּיק גָּדוֹל וְעוֹבֵד ה' מֻפְלָג, וְהָיָה נִסְתָּר מְאֹד.

א-תשט

סִפֵּר רַבִּי נַחְמָן בֶּן רַבִּי עוּזִר, שֶׁמוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְעֵת זִקְנָתוֹ, הִקְפִּיד דַּיְיקָא שֶׁלֹּא יָלוּן יְחִידִי עַל הָאִיבָּעֶר שְׁטִיבְּל (=עלית הבית), וְאוֹתוֹ גִּדֵּל מוֹהַרְנַ"תְ אַחַר פְּטִירַת אָבִיו, וּבַהֶיוֹתוֹ נַעַר הָיָה לֹקֵחַּ מוֹהַרְנַ"תְ לְלוּן עִמּוֹ וּבְכָל פַּעַם הָיָה מִתְפָּאֵר, שֶׁעַתָּה יִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ אֵיךְ שֶׁאוֹמֵר מוֹהַרְנַ"תְ תִּקּוּן חֲצוֹת, וְלִרְאוֹת עֲבוֹדָתוֹ שֶׁאַחַר חֲצוֹת, וְעָשָׂה בְּמְכָוָּן בְּשָׂכְבוֹ עַל מִטָּתוֹ עָצַר עַצְמוֹ בְּכָל כֹּחוֹ לְבִלְי לְהֵרָדֵם עַד שְׁעַת חֲצוֹת, וְאָז קָם מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְנִגַּשׁ אֵלָיו וְשָׁאַל אוֹתוֹ: מַדּוּעַ אֵינְךָ יָשֵׁן? וְכִסָּה אוֹתוֹ בְּאֵיזֶה בֶּגֶד, וְתֵכֶף נָפַל עָלָיו שֵׁנָה, וְיָשֵׁן עַד הַבֹּקֶר, וְכֵן הָיָה כַּמָּה לֵילוֹת. (אֲבָנֶי"הָ בַּרְזֶל, שם עמ': תק"א-תק"ב).]

ג-תיט

רַבִּי מֹשֶׁה לֵיבּ קַארְסִינְסְקֶע זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה מֵחֲשׁוּבֵי אַנַ"שׁ וְהַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת שֶׁזָּכָה עוֹד לְהִסְתּוֹפֵף וּלְקַבֵּל מִמוֹהַרְנַ"תְ. הוּא הָיָה אִישׁ אָמִיד וְזָכָה לַחֲמִשָּׁה בָּנִים חֲשׁוּבִים, אֶחָד בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק שֶׁנִּתְלָה בִּידֵי הַנַּאצִים בְּמִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, וְהָיָה אִישׁ חָשׁוּב מְאֹד. רַבִּי נַחְמָן, וְרַבִּי מָרְדְּכַי וְר' יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ עוֹבְדֵי ה' גְּדוֹלִים. רַבִּי מֹשֶׁה לֵייבּ הָיָה יוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְאִשְׁתּוֹ הָיְתָה מְנַהֶלֶת אֶת הַחֲנוּת, פַּעַם פָּנְתָה אֵלָיו אִשְׁתּוֹ וּשְׁאֵלָתוֹ, מְאַחַר שֶׁאֲנִי עוֹבֶדֶת וְדוֹאֶגֶת לְפַרְנָסָה וּמְחַתֶּנֶת אֶת הַיְלָדִים, וְכָל זֶה הוּא כְּדֵי שֶׁאַתָּה תּוּכַל לְשֶׁבֶת וְלַעֲבֹד אֶת ה', אִם כֵּן רוֹצֶה אֲנִי שֶׁתִּתֵּן לִי חֶצִי מִשְּׂכַר עוֹלָם הַבָּא שֶׁלְּךָ, עוֹדָדָהּ וְאָמַר לָהּ: ה' גָּדוֹל הוּא מְאֹד וְיָכוֹל לָתֵת שָׂכָר שָׁלֵם לִשְׁנֵינוּ, וְנִתְפַּיְיסָה.

ג-תכ

הָיָה רַבִּי נַחְמָן ב"ר יִצְחָק לֵיבּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אוֹמֵר עַל עַצְמוֹ: "דּוֹמֶה אֲנִי לְשׁוֹפָר הַמֻּנָּח כָּל הַשָּׁנָה בַּאֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ רֹאשׁ-הַשָּׁנָה תּוֹקְעִ הוּא". כִּי הָיָה כָּל הַשָּׁנָה מִתְפַּלֵּל

בְּהַשְׁקֵט וּבְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָיָה מִתְלַהֵב וּמוֹצִיא בִּתְפִלָּתוֹ הַנִּפְלָאָה אֶת כָּל כֹּחוֹ הָאָצוּר. וְהָיָה אוֹמֵר ר' לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁאֵכֶן מִי שֶׁמֵּנַח כָּל הַשָּׁנָה בַּאֲרוֹן קֹדֶשׁ אֲזַי כְּשֶׁבָּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא מַפְלִיא בִּתְקִיעוֹתָיו. עוֹד בִּימֵי מוֹהַרְנַ"תְ הָיָה הוּא שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּדֶבֶקוּת כָּזוֹ, שֶׁכְּשֶׁשָּׁאַל פַּעַם רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר אֶת מוֹהַרְנַ"תְ, מַה הוּא הַנִּקְרָא "תְּפִלָּה בְּמִסְירוּת נֶפֶשׁ", שֶׁדִּבֵּר מִמֶּנָּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהַרְנַ"תְ, הַבֵּט נָא עַל רַבִּי נַחְמָן בְּעֵת הַתְחָלָתוֹ אֶת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּאָמְרוֹ "וַיְדַבֵּר" וְתַבְחִין שֶׁמַּמָּשׁ פּוֹרֵחַ הוּא בָּאֲוִיר וְתָבִין. וְאֵכֶן עֲקַב אַחֲרָיו ר' נַחְמָן וְסִפֵּר שֶׁרָאָה שֶׁאֵכֶן אֵינוֹ עוֹמֵד כְּמֵעַט עַל הָאָרֶץ לְרֹב הִתְעוֹרְרוּתוֹ וְהִתְלַהֲבוּתוֹ.

ג-תכא

פַּעַם כְּשֶׁהָיְתָה אֵיזֶה שִׂמְחָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא'לֶה וְרָקְדוּ אַנַ"שׁ כְּדַרְכָּם, בְּאֶמְצַע הַהִתְלַהֲבוּת הַגְּדוֹלָה תָּפַס רַבִּי אַבָּא'לֶה דְּלִי עִם מַיִם וְשָׁפְכוֹ עַל הָרִצְפָּה וְהָלַךְ וְהִתְגַּלְגֵּל בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְצָעַק וְאָמַר: הִנֵּה כְּבָר מְטַהֲרִים אֶת אַבָּא'לֶה. "הָאט אִיז מֶען שׁוֹין מְטַהֵר אַבַּא'לֶען". כָּל-כַּךְ הָיָה חָקוּק בְּזִכְרוֹנָם, זִכְרוֹן יוֹם הַמִּיתָה.

ג-תכב

לְרַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרְנַ"תְ הָיְתָה בַּת שֶׁנִּפְטְרָה צְעִירָה לְיָמִים, בְּהַשְׁאִירָהּ אַחֲרֶיהָ יְתוֹמִים קְטַנִּים, אַחַר זְמַן מָה נָשָׂא חֶתְנוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וְהָלַךְ לְבֵיתָם בְּשַׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה לְנִשּׂוּאֵיהֶם וּבֵרְכָם בְּרֹב בְּרָכוֹת וְשִׁיְּזכּוּ לְחִיּוֹת יַחְדָּיו כָּל יְמֵיהֶם בְּרֹב טוֹבָה, הִתְפַּעֲלָה הָאִשָּׁה מְאֹד מִיּוֹשֶׁר וְטוּב לְבָבוֹ עַד שֶׁהִשְׁפִּיעַ עָלֶיהָ הַדָּבָר, וְנִכַּר הָיָה הַדָּבָר אַחַר כָּךְ בְּגִדּוּל יַלְדֵי בַּעֲלָהּ.

ג-תכג

ג-תכד

בְּתְחִלַּת הִתְקָרְבוּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקַּארַדְאן כְּשֶׁלָּמַד עִם רַבִּי מֹשֶׁה בְּרֶסְלָבֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בַּסֵּפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, הֵיכָן שֶׁהָיָה כָּתוּב בְּעִנְיַן הַצַּדִּיק, הָיָה מְפָרְשׁוֹ עַל רַבּוֹ הַצַּדִּיק, כִּי הָיָה חָסִיד נִלְהָב, וְלֹא סָתַר רַבִּי מֹשֶׁה מַחְשְׁבוֹתָיו, אוּלָם אַחַר כָּךְ בְּרֹב לְמוּדוֹ, הֵבִין מֵעַצְמוֹ שֶׁאֵין לְרַבּוֹ מַדְרֵגוֹת נִשְׂגָּבוֹת אֵלּוּ הַכְּתוּבִים בַּסֵּפֶר. וּמֵאָז הִתְקָרֵב בְּיוֹתֵר.

ג-תכה

כְּשֶׁשָּׁמַע פַּעַם רַבִּי חַיִּים סְטָאלֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת בְּנוֹ מְדַבֵּר כְּנֶגֶד הַמְפָרְסָמִים אָמַר לוֹ: "אַתָּה עוֹד תִּשְׁחִיר מִיסּוּרִים שֶׁיָּבוֹאוּ עָלֶיךָ עֲבוּר זֶה", "דוּ ווּעסְט נָאךְ פַּאר שְׁוַוארְצְט ווֶערְן אִיבֶּער דֶּעם". וְכֵן הָיָה לוֹ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, שֶׁסָּבַל יִסּוּרִים נוֹרְאִים מִבְּנָיו, ה"י.

ג-תכו

ג-תכז

ג-תכח

כָּל כָּךְ חָקוּק הָיָה זְכרוֹן יוֹם הַמִּיתָה בֵּין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁפַּעַם בְּפוּרִים בְּעֵת הַשְׁכָּרוּת שֶׁהָיוּ מִתְבַּסְּמִים אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מְאֹד, לְקַיֵּם "עַד דְּלֹא יָדַע" בִּפְשִׁיטוּת, פָּנָה רַבִּי הִירְשׁ לֵיבּ הָרַב מִבֶּרֶסְלֶב לְרַבִּי מֵאִיר לֵיבּ הַנַּפָּח וְאָמַר לוֹ: "רַבִּי מֵאִיר לֵיבּ, אֱמֹר נָא לָנוּ אֶת הַסְּפִירָה שֶׁלְּךָ" "זָאג אוּנְז דַיין סְפִירָה". וְתֵכֶף נִתְעוֹרֵר בִּרְעָדָה מִשִּׁכְרוּתוֹ הַקָּשָׁה וּמָנָה לִפְנֵיהֶם כַּמָּה שָׁנִים וְיָמִים וְכַמָּה שָׁעוֹת עָבְרוּ כְּבָר מִימֵי חַיָּיו, וְאָמַר כִּי הָיָה זֹאת חָקוּק בְּדַעְתָּם כָּל כָּךְ, עַד שֶׁלֹּא עָבַר עֲלֵיהֶם כִּמְעַט רֶגַע בְּלִי חֶשְׁבּוֹן מְדֻיָּק. וְהִפְטִיר וְאָמַר: "כָּךְ לִמְּדָנוּ רַבֵּנוּ, רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְזִיק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁנִּסְפֹּר סְפִירָה בְּכָל יוֹם", "אַזוֹי הָאט אוּנְז אוּנְזֶער רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק גִּילֶערנְט אַז מִיר זָאלְן צֵיילְן סְפִירָה אַלֶע טָאג".

ג-תכט

ג-תל

רַבִּי מֵאִיר טָעפְּלִיקֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה עוֹשֶׂה בְּכָל חֹדֶשׁ בְּאֶמְצַע הַיּוֹם "סְעֻדַּת רֹאשׁ-חֹדֶשׁ", פַּעַם פָּנָה לַחֲתָנוֹ רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף וְאָמַר לוֹ: "לֵךְ וְהַזְמֵן לִסְעֻדָּה אֶת רַבִּי יִצְחָק לֵיבּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אוּלָם לֵךְ אֵלָיו לִפְנוֹת בֹּקֶר, כִּי כְּשֶׁמַּתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אִי אֶפְשָׁר יוֹתֵר לְדַבֵּר עִמּוֹ מֻשָּׂךְ כָּל הַיּוֹם לְרֹב הִתְלַהֲבוּתוֹ וְיִגִיעָתוֹ בַּתְּפִלָּה". וְאָכֵן הָלַךְ אֵלָיו לְהַזְמִינוֹ אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה, וְכָךְ בֵּין דִּבּוּרָם אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק בֶּער: "נִלְמַד נָא אֵיזֶה מַאֲמָר מֵרַבֵּנוּ". שָׁאַל לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף: "אֵיזֶה מַאֲמָר"? עָנָה לוֹ רַבִּי יִצְחָק בֶּער: "הֵיכָן שֶׁהוּא, תּוֹדָה לַקֵּל, אֵיפֹה שֶׁאֲנַחְנוּ פּוֹתְחִים אֶת הַסֵּפֶר שֶׁל רַבֵּנוּ לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן הוּא זוֹרֵחַ וּמֵאִיר לִי", "דַּאנְקְן גָּאט וּוִי מִיר הֶעפִּינֶען דֶּעם רֶעבִּינְס סֵפֶר שַׁיִּינְט עֶס מִיר".

רבי אברהם ב"ר נחמן מטולטשין זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה

מְשָׁלִים מֵרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה

לְעִנְיַן שְׁגָעוֹן הַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה

ג-תלא

מָשָׁל לְאִישׁ אֶחָד שֶׁנֶּחֱרַץ מִשְׁפָּטוֹ לְמִיתָה, וּכְבָר נִמְסַר לִידֵי הַתַּלְיָן וְהוֹשִׁיבוּ אוֹתוֹ בַּעֲגָלָה עִם סוּסִים יַחַד עִם הַתַּלְיָן הַמּוֹצִיא אֶת הַמִּשְׁפָּט לְפֹעַל, וְזֶה הָאָדָם הַנֶּחֱרַץ לְמִשְׁפָּט יוֹדֵעַ כִּי אֵין כְּבָר שׁוּם מָנוֹס וּמִפְלָט לְהִנָּצֵל מֵהַגְּזַר דִּין, וְרוֹאֶה הָעֲגָלָה עִם הַסּוּסִים נוֹסְעִים, הוֹלְכִים וּקְרֵבִים לִמְקוֹם הַתְּלִיָּה, וְאֵינָם עוֹמְדִים וְנָחִים אַף לְרֶגַע אַחַת, וְכָל רֶגַע הוּא מִתְקָרֵב לִמְקוֹם

הַהֶרְיָנָה, אוּלָם דָּבָר אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ כַּמָּה זְמַן יִשְׁהֶה בִּנְסִיעָתוֹ עַד לִמְקוֹם הַהֶרְיָנָה, אִם שָׁנָה אוֹ יוֹם אוֹ שָׁעָה, אוּלָם זֹאת בְּוַדָּאוּת רוֹאֶה שֶׁהוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב לִמְקוֹם תּוֹפֶת זֶה. וְהִנֵּה אִם הָיָה רוֹאֶה אֵיזֶה שְׁחוֹק הַנִּקְרָא קָאמֶעדְיָא הַצָּנָה, בְּוַדַּאי לֹא הָיָה מֵשִׂים לִבּוֹ לָזֶה. כְּמוֹ כֵן הַנִּמְשָׁל אֵצֶל כָּל אָדָם, שֶׁכָּל אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה מֻכְרָח לָמוּת, וְהַשְּׁנֵי סוּסִים הֵם הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה הָרְצִים וְשָׁטִים וּפוֹרְחִים, וְאֵינָם עוֹמְדִים כְּהֶרֶף עַיִן, וְכָל נֶחָמָתוֹ הוּא רַק שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קָרוֹב יוֹמוֹ אוֹ אִם עוֹד יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר לִחְיוֹת, אוּלָם הוֹלֵךְ וְקָרֵב לְמִיתָתוֹ בְּוַדַּאי, וְאִם כֵּן מֵהָרָאוּי שֶׁיָּכִין לוֹ צֵדָה לַדָּרֶךְ וְלֹא יְבַלְבְּלוּ אוֹתוֹ כָּל הַמְיֻנֵי שְׁחוֹק וְהַשְׁטוּיוֹת שֶׁל הַתַּאֲוֹוֹת מִלְּשָׂכֹחַ מִלְּהָכִין לְעַצְמוֹ צֵדָה לַדָּרֶךְ סְפוּרִים וּמְשָׁלִים.

ג-תלב

מָשָׁל מֵהַבָּטַת הַצַּדִּיק שֶׁמַּבִּיט בְּרַחְמָנוּת עַל בְּנֵי הָעוֹלָם הַמַּנָּחִים בְּשִׁגְעוֹנוֹת וַהֲבָלִים:

מָשָׁל שֶׁחָרְצוּ אֵיזֶה מִשְׁפָּט עַל אֲנָשִׁים שֶׁיַּנִּיחוּ אוֹתָם בְּבוֹר עָמוֹק מוּקָף בְּמְחִיצוֹת שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לְהַבִּיט אֶל הָעוֹלָם הָרָחָב וְהַיָּפֶה, וּמְזוֹנוֹתָם שֶׁנּוֹתְנִים לָהֶם הוּא מַה שֶּׁיּוֹצֵא מִמֵּי הַשּׁוֹפְכִים הַיּוֹצְאִים חוּץ לָעִיר, וְנֶהֱנִים הֵם מֵהַמּוֹתָרוֹת הַנִּזְרָקִים מֵאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ, וְהֵם עוֹמְדִים וּמְחַפְּשִׂים וּמוֹצְאִים שָׁם חֲתִיכוֹת מֵעִים קְטַנִּים הַנִּקְרָא "קִישְׁקֶעלִיךְ" וְכַדּוֹמֶה. וְהִנֵּה אֶחָד מֵהֶם מָצָא חֲתִיכָה גְּדוֹלָה וַחֲבֵרוֹ מְקַנֵּא בּוֹ עַל זֶה שֶׁהוּא לֹא זָכָה וּמָצָא רַק חֲתִיכָה קְטַנָּה, וּמִשּׁוּם כֵּן נִצְבַּט לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ "אוֹן עֶר אִיז פֶּאר קְלֶעמְט דֶּער פּוֹן" עַל זֶה שֶׁלַּחֲבֵרוֹ יֵשׁ חֲתִיכָה גְּדוֹלָה מִמֶּנּוּ, וְהַצַּדִּיק עוֹמֵד וּמַבִּיט עֲלֵיהֶם בְּרַחְמָנוּת אֵיךְ שֶׁהֵם מֻשְׁפָּלִים וְחוֹשְׁבִים שֶׁאֵין יוֹתֵר טוֹב מִזֶּה, וְאֵינָם רוֹאִים וְטוֹעֲמִים הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בְּאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ. אוּלָם הַצַּדִּיק אֵינוֹ נָח, וּמְחַפֵּשׂ כָּל הָעֵת עֲצוֹת אֵיךְ לְהוֹצִיאָם מִבּוֹר זֶה וּלְהַטְעִימָם מִטּוּב עֶדֶן הַתַּעֲנוּגִים שֶׁיֵּשׁ וְשֶׁיְּכוֹלִים גַּם הֵם לִזְכּוֹת לֵיהָנוֹת מֵהֶם בָּזֶה הָעוֹלָם סְפוּרִים וּמְשָׁלִים.

ג-תלג

מָשָׁל מִגֹּדֶל הַסַּכָּנָה וְהַנִּסְיוֹנוֹת הַקָּשִׁים הַנִּמְצָאִים בָּעוֹלָם הַזֶּה:

מָשָׁל מֵהַלּוֹחֲמִים בַּקְּרָב נֶגֶד הַשּׁוֹנֵא, שֶׁעוֹמֵד הַלּוֹחֵם וְרוֹאֶה שֶׁכָּל רֶגַע נוֹפֵל וּמֵת עוֹד אִישׁ אֶחָד הָעוֹמֵד סָמוּךְ לוֹ, עַד שֶׁמַּמָּשׁ הַחִצִּים מַגִּיעִים עַד מְקוֹמוֹ מַמָּשׁ, וְאֵין יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ, וּלְרֹב פַּחְדּוֹ אֵין לוֹ כֹּחַ לְהַחֲזִיק הַחֶרֶב לְלָחֹם עוֹד לְרוֹב הַפַּחַד וַחֲלִישׁוּת הַדַּעַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ. אוּלָם שְׁאָר הַחַיָּלִים מְחַזְּקִים זֶה אֶת זֶה לִבְלִי לְהִתְיָאֵשׁ וְלִפֹּל, רַק לְחַזֵּק עַצְמוֹ לְהָגֵן עַל עַצְמוֹ, וְלֹא לְוַתֵּר לַשּׁוֹנֵא, "אוֹן נִיט נָאךְ גֶעבְּן דֶעם שׂוֹנֵא" וְלֹא לְהַכְנִיעַ לִפְנֵי הָאוֹיֵב, שֶׁלֹּא יָבוֹא הַשּׁוֹנֵא לִמְבֻקָּשׁוֹ. כְּמוֹ כֵן מַמָּשׁ צָרִיךְ הַרְבֵּה הִתְחַזְּקוּת לְגֹדֶל הַסַּכָּנָה שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁבְּכָל פַּעַם הַבַּעַל דָּבָר תּוֹפֵשׂ אֶת הָאָדָם וְכוּ' וְכוּ' עַד שֶׁיְּכוֹלִים חַס וְשָׁלוֹם לִפֹּל,

וְאֵין עֵצָה רַק לְהִתְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ, עַל כָּל פָּנִים לְהָגֵן עַל עַצְמוֹ "נִיט אָפּ לְאָזן הֶענְד אוּן פִּיס", לֹא לְהָנִיחַ יָדָיו וְרַגְלָיו, רַק לֶאֱחֹז בִּכְלֵי הַזַּיִן וְלִלְחֹם עִמּוֹ וְלֹא לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ תַּחַת הַשּׂוֹנֵא שֶׁרוֹצֶה לְהַכְרִיתוֹ מִשְּׁנֵי עוֹלָמוֹת חַס וְשָׁלוֹם, רַק לְהַחֲזִיק נֶגְדּוֹ וּלְהִמָּלֵט מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁיָּכוֹל סְפּוּרִים וּמְשָׁלִים.

ג-תלד

עוֹד שָׁמַעְתִּי מֵהָרַב הַגָּאוֹן רַבִּי מָרְדְּכַי מו"ץ דִּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה סָאקָלוֹב, שֶׁשָּׁמַע מֵאֵת רַבִּי אַבְרָהָם זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעִנְיַן הַנַּ"ל, שֶׁהֲלֹא רוֹאִים אָנוּ שֶׁכָּל דּוֹר וָדוֹר מִתְדַּלְדֵּל בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, אִם כֵּן אֵיךְ תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה בִּימֵיהֶם שֶׁלֹּא בָּאָה בַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים נוֹרָאִים עוֹבְדֵי ה' בֶּאֱמֶת. וְהֵשִׁיב זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: לִכְאוֹרָה הֲלֹא קָשֶׁה עַל דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּמַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ט, שֶׁאמְרוּ, מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בּוֹשׁוּ חֲבֵרִים וְכוּ' עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שָׁרוּ חַכִימַיָּא וְכוּ' עַל מִי לְהִשָּׁעֵן וְכוּ' וְכוּ' בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא וְכוּ' עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן וְכוּ', וְכִי מַה מּוֹדִיעִים לָנוּ בָּזֶה, מֵהַנָּכוֹן שֶׁיּוֹדִיעוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ-זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה הָעֵצָה, וְאֵיזוֹ עֵצָה הִיא, וַהֲלֹא זֶה אָנוּ יוֹדְעִים גַּם כֵּן כִּי אֵין עַל מִי לְהִשָּׁעֵן וְכוּ'. אֲבָל הָעִנְיָן כָּךְ הוּא, כִּי יֵשׁ אִתְעָרוּתָא דִלְעֵלָּא מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ בְּרַחֲמָנוּתוֹ, וְיֵשׁ אִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא מֵעֲבוֹדָה שֶׁלָּנוּ מִתּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם וְכוּ', וּבֶאֱמֶת אֲנַחְנוּ בָּשָׂר וָדָם הוֹלְכִים בְּכָל פַּעַם מַטָּה מַטָּה, וְכָל דּוֹר גָּרוּעַ בְּכָל פַּעַם מֵהַדּוֹר הַקּוֹדֵם, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוֹלֵךְ וּמְגַלֶּה חֶסְדּוֹ בְּהִתְגַּלּוּת גָּדוֹל יוֹתֵר, כִּי זֶה עִקַּר גְּדֻלָּתוֹ כִּי "גְּדֻלָּה" זֶה "חֶסֶד" כַּיָּדוּעַ, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּשִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן שז "שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר יָפֶה", וְעַל-כֵּן מִסַּפֵּר הַתְּנָא בְּמִשְׁנָיוֹת אֵלּוּ אֵיךְ שֶׁהַדּוֹרוֹת הוֹלְכִים וּמִתְמַעֲטִים בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אֲבָל הָעֵצָה שֶׁלְּעֵמַת זֶה הוּא הָאִתְעָרוּתָא דִלְעֵלָּא שֶׁהוּא רַחֲמָנוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוֹלֵךְ וְגָדֵל, וְאַדְרַבָּא כָּל מַה שֶּׁהַדּוֹר יוֹתֵר גָּרוּעַ הָרַחֲמָנוּת יוֹתֵר גָּדוֹל וְכוּ', וְזֶה שֶׁמְּסַיֵּם הַתְּנָא "עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן"? כִּי הֲלֹא הָאִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא שֶׁלָּנוּ הוֹלֵךְ וְקָטֵן? וְתֵרְצוּ: "עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם", הַיְנוּ עַל הָאִתְעָרוּתָא דִלְעֵלָּא שֶׁל רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוֹלֵךְ וְגָדֵל, וְכָל מַה שֶּׁיּוֹתֵר גָּרוּעַ וְחוֹלֶה יוֹתֵר, הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו יוֹתֵר, וּכְמוֹ לְמָשָׁל שֶׁכְּשֶׁרְאָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָרַחֲמָנוּת שֶׁעַל בְּנֵי הָעוֹלָם בִּימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל, שָׁלַח לָהֶם אֶת נֹחַ, וְאַחַר-כָּךְ שָׁלַח אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ וְכוּ', וּבְמִצְרַיִם שֶׁהָיוּ בַּמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּמ"ט שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, נִכְמְרוּ רַחֲמָיו וְשָׁלַח לָהֶם רוֹעֶה נֶאֱמָן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְגָאֳלָם, וְכֵן אַחַר כָּךְ בְּחָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִכְמְרוּ רַחֲמָיו וְשָׁלַח לָהֶם רוֹעֶה נֶאֱמָן עֶזְרָא הַסּוֹפֵר שֶׁרָאוּי הָיָה שֶׁתִּנָּתֵן הַתּוֹרָה עַל יָדוֹ וְכוּ', אֶלָּא קָדְמוֹ מֹשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁאמְרוּ חֲכָמֵינוּ

זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וּבְחֶרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי דְּחָמִיר לָן, הֶעֱמִיד לָנוּ בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא רַשְׁבִּ"י זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וְכֵן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וְכוּ'.

ג-תלה

וְאַחַר-כָּךְ הֵחֵל נִצּוֹץ הַגְּאֻלָּה בִּימֵי הָאֲר"י הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן, וְאַחַר-כָּךְ נִכְמְרוּ רַחֲמָיו עַל הַדּוֹרוֹת שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְמַעֲטִים וְהֶעֱמִיד אֶת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקָּדוֹשׁ וְהַחֲבְרַיָּא שֶׁלּוֹ, וְאַחַר-כָּךְ כְּשֶׁהָלְכוּ וְנִתְמַעֲטוּ הַלְּבָבוֹת עוֹד בִּימֵי רַבֵּנוּ שֶׁהִתְחִיל אוֹר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לִשְׁקוֹעַ אָז נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד וְשָׁלַח אֶת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר שֶׁכְּבָר הֵכִין כֵּלִים לִמְשִׁיחֵי צִדְקֵנוּ, וְאָמַר שֶׁמִּמֶּנּוּ כְּבָר לֹא יִהְיֶה עוֹד חֲדָשׁוֹת עַד מְשִׁיחֵי צִדְקֵנוּ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתִהְיֶה גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה, אָמֵן.

ג-תלח

וְהִנֵּה עִנְיָן זֶה הוּא דֶּרֶךְ וְהִתְחַזְּקוּת נִפְלָא לִגְאֻלָּתוֹ שֶׁל כָּל אָדָם בְּאֹפֶן פְּרָטִי, שֶׁכְּשֶׁרוֹאֶה הָאָדָם שֶׁבְּכָל פַּעַם הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד מַטָּה מַטָּה, יֵדַע וְיַאֲמִין שֶׁאֲפִי-עַל-פִּי-כֵן כָּל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה הָאָדָם שֶׁבְּכָל פַּעַם הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד מַטָּה מַטָּה, יֵדַע וְיַאֲמִין שֶׁאֲפִי-עַל-פִּי-כֵן כָּל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה הָלְאָה אֶת שֶׁלּוֹ לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לַה' יִתְבָּרַךְ וְאֵינוֹ רוֹאֶה חַס וְשָׁלוֹם תּוֹעֶלֶת וְאַדְרַבָּא וְכוּ', אֲזַי הָרַחֲמָנוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל עָלָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁלִּפְעָמִים כְּשֶׁנִּמְצָא הָאָדָם בְּדִיּוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה, אָז מִתְעוֹרֵר עָלָיו רַחֲמָנוּת גָּדוֹל מְאֹד עַד שֶׁיָּכוֹל לָצֵאת מִגְּלוּתוֹ וְלִזְכוֹת לִגְאֻלָּה שְׁלֵמָה סְפוּרִים וּמְשָׁלִים.

ג-תלט

וְהִנֵּה זֶה הַמָּשָׁל מוֹעִיל מְאֹד לְעִנְיַן עֲבוֹדַת ה', תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, וּבְעִנְיַן שְׁבִירַת תַּאֲוֹת וּמִדּוֹת, שֶׁאֲפִי-עַל-פִּי שֶׁיֵּצֵא כְּבָר כַּמָּה שָׁנִים, וְעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא פָּעַל כְּלוּם, אַף-עַל-פִּי-כֵן יִתְחַזֵּק וְיִתְחַזֵּק לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלּוֹ עַד שֶׁיִּגְמֹר, וְכֵן בְּעִנְיַן דֶּרֶךְ-אֶרֶץ וְהַפְרָנָסָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: ג' דְּבָרִים צְרִיכִין חִזּוּק וְכוּ', וּמָשָׁל זֶה נִצְרָךְ לְכָל הָעִנְיָנִים סְפוּרִים וּמְשָׁלִים.

ג-תלו

יָדוּעַ הָיָה בֵּין אַנַ"שׁ, שֶׁיּוֹדֵעַ רָאבְּרַ"נ מֵהַ"מְּגִילַת סְתָרִים" שֶׁל רַבֵּנוּ, פַּעַם בְּעֵת שֶׁדִּבְּרוּ עִמּוֹ מִקֵּץ הַגָּלוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ, נָעֲנָה וְאָמַר "עֲדַיִן אֵינִי רוֹאֶה אֶת סָבוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ".

ג-תלז

פַּעַם, בְּהִיוֹתוֹ יֶלֶד קָטָן לְקָחוֹ אָבִיו עִמּוֹ לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ, בַּדֶּרֶךְ זָרְקוּ עָלֵיהֶם הַמִּתְנַגְּדִים אֲבָנִים הָרְבֵּה, עַד כְּדֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת מַמָּשׁ, פָּשַׁט רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער אֶת מְעִילוֹ וְסָכַךְ עִמּוֹ עָלָיו בְּהַפְטִירוֹ, "אֲנִי כְּבָר זָקַנְתִּי אוּלָם אוֹתְךָ עוֹד יִצְטָרְכוּ בְּנֵי הָעוֹלָם".

ג-תמ

עַל הַמּוּבָא לְעֵיל סִימָן תקפ"ו, אָמַר: שֶׁיֵּשׁ נוּסְחָא אַחֶרֶת שֶׁמַּעֲשֶׂה זוֹ לֹא הָיְתָה עִם רַב אֶלָּא עִם אָדָם פָּשׁוּט אֶחָד.

ג-תמא

לְעֵת זִקְנָתוֹ שָׁאֲלוּ פַּעַם רַבִּי מֹשֶׁה שְׁמוּאֵל, הֲרֵי אֵין רוֹאִים אֶתְכֶם כְּלַל לִלְמֹד כִּי הָיָה אָז חוֹלֶה בְּעֵינָיו וְלֹא יָכוֹל הָיָה לְהַבִּיט כְּלַל בְּסֵפֶר, עָנָה לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם שֶׁזֶּה מֵחֲמַת שֶׁחוֹלֶה אֲנִי בְּעֵינַי, אוּלָם תּוֹדָה לָאֵל לוֹמֵד אֲנִי בְּעַל-פֶּה.

ג-תמב

בָּא פַּעַם רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְאוּמַאן בְּרֹאשׁ-חֹדֶשׁ אִיָּיר וְנִשְׁאַר לִשְׁהוֹת שָׁם מֶשֶׁךְ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וְהָיָה חָפֵץ לְהִשָּׁאֵר שָׁם גַּם לַשָּׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁי, מֵחֲמַת שֶׁחָל אָז ל"ג בָּעוֹמֶר בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ. אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: "סַע וַחֲזוֹר לְבֵיתְךָ, וְאַל תִּשְׁמַע לְקוֹל הַמְיַעֲצִים לְךָ לְהִשָּׁאֵר אֶלָּא חֲזוֹר לְבֵיתְךָ וּכְשֶׁתִּכְסֹף לְהִשְׁתַּטֵּחַ שׁוּב עַל הַצִּיּוּן, תַּחֲזוֹר וְתָבוֹא שׁוּב", כִּי הִקְפִּיד לְקַיֵּם צִוּוּיוֹ שֶׁל אָבִיו רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁלֹּא נָתַן לַסְּרִים לְמַשְׁמַעְתּוֹ לִשְׁהוֹת בְּאוּמַאן יוֹתֵר מִשְּׁנֵי שָׁבוּעוֹת בְּרִצִיפוּת, מֵחֲמַת שֶׁלִּרְבּ הַשְּׁהִיָּה נַעֲשָׂה קַל בְּעֵינֵי הָאָדָם קְדֻשַּׁת הַמָּקוֹם (כדלעיל סעיף ש"כ).

ג-תמג

פַּעַם כְּשֶׁקָּרָא רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן אֶת הַמְּגִילָּה בְּאוּמַאן, קָרָאָהּ בִּטְעָמִים וּבְנֻסַּח וּבְדִבּוּקוּת נִפְלָאָה שֶׁאֵין לְשַׁעֵר.

ג-תמד

רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן הָיָה נִזְהָר מְאֹד לְבַלִּי לְדַבֵּר דִּבּוּרִים גְּבוֹהִים בְּעִנְיְנֵי רַבֵּנוּ עִם פְּשׁוּטֵי אַנַ"שׁ, וְהִמְתִּיק סוֹד בָּזֶה רַק עִם בַּעֲלֵי כִּשָּׁרוֹנוֹת גְּדוֹלִים, כְּרַבִּי שְׁלֹמֹה גַּבְרִיאֵל זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְרַבִּי מָרְדְּכַי מִסּוּקוֹלוֹב זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְרַבִּי שְׁלֹמֹה וֶוועקְסֶלְער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְכַדּוֹמֶה.

ג-תמה

בְּיוֹם הַשָּׁנָה "יָאר־צַייט" שֶׁל אָבִיו רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר, הָיָה נוֹהֵג לְהִשְׁתַּטֵּחַ בְּצִיּוּן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, וְהָיָה מַזְכִּיר שָׁם בִּשְׁבַח צִדְקַת אָבִיו, שֶׁהָיָה זָהִיר מְאֹד בְּהַדְלָקַת הַ"נֵּר-תָּמִיד" שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ, וּבִקֵּשׁ שֶׁיְּזַכֵּר לוֹ זְכוּת זֶה לְטוֹבָה. (וע"ע להלן תק"ט).

ג-תמו

מְסַפְּרִים שֶׁכְּשֶׁהָיָה בְּאָדֶעס, הָלַךְ שָׁם לְרוֹפֵא שִׁנַּיִם לְבַדֵּק אִם שִׁנָּיו בְּרִיאִים וּמְתוּקָנִים, כִּי סָבַר שֶׁעִסְקוֹ בִּרְפוּאָה זוֹ שֶׁהִיא רְפוּאָה חִיצוֹנִית בִּלְבַד, לֹא חָל עָלָיו עִנְיַן הָרְחוּק

מִלְּהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּרְפוּאַת הָרוֹפְאִים הַמּוּבָא בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ. (ה"ה: ראה רבינו בחיי ואע"ז ואדרת אליהו להגר"א בשמות כ"א, י"ט, וע"ע בשו"ת צי"א חי"א סמ"א, ודו"ק; מיהו ראה עיין ב"עונג-שבת" ל-ר' אפריימיל פר' וישלח, עמ' ק"ה-ק"ו).

ג-תמז

אָמַר: זֶה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ נִצַּחְתִּי וַאֲנַצַּח, הוֹלֵךְ גַּם עַל אַנ"שׁ הַיְקָרִים שֶׁאִם מִתְעַקְּשִׁים הֵם בְּאֵיזֶהוּ דָּבָר וְעִנְיָן שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, הֵם מְנַצְּחִים לְבַסּוֹף, אֲבָל צָרִיךְ לִרְצוֹת וְלִרְצוֹת הַרְבֵּה עַד שֶׁמְּנַצְּחִים.

ג-תמח

אָמַר: בְּכָל מָקוֹם שֶׁמַּזְכִּיר רַבֵּנוּ בִּדְבָרָיו אֶת הָעַכּוּ"ם, הַכַּוָּנָה גַּם עַל הָרְחוֹקִים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מִמִּדּוֹת הָעַכּוּ"ם.

ג-תמט

סִפֵּר רַבִּי בֶּן-צִיּוֹן אַפְּטֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁפַּעַם שָׁהָה עִם ראבר"נ בֵּין נְכָרִים, וְשָׂחֲקוּ מֵהֶם הַנְּכָרִים מְאֹד, נַעֲנָה לוֹ ראבר"נ וְאָמַר: "וְכִי מַהוּ צְחוֹק חֲתִיכַת בָּשָׂר עוֹלָה וַחֲתִיכַת בָּשָׂר יוֹרֶדֶת וּבֵינֵיהֶם נִתְרָאֶה תֵּבָה מְלֵאָה שִׂנַּיִם"? וְאִם כֵּן מַה לָּנוּ לְהִתְפָּעֵל מִצְּחוֹק.

ג-תנ

הָיָה מְשַׁבֵּחַ אֶת חוֹתְנוֹ הוּא רַבִּי נַפְתָּלִי כֹּהֵן שֶׁהָיָה אַדְרִיכָל בְּמִקְצוֹעוֹ, בָּזֶה שֶׁעָסַק בַּעֲבוֹדָתוֹ רַק בִּימוֹת הַקַּיִץ וְחָסַךְ מֵמוֹן כָּל יְמוֹת הַקַּיִץ כְּדֵי שֶׁיַּסְפִּיק לוֹ לִימוֹת הַחֹרֶף, וְיִהְיֶה בְּיכָלְתּוֹ לַעֲבֹד אֶת ה' בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, לְלֹא שׁוּם דַּאֲגַת הַפַּרְנָסָה.

ג-תנא

כְּשֶׁהָיָה רְאבְרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה פַּעַם בְּבַאדְרִיטְשׁוֹב בֵּין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בִּקֵּשׁ אִם יְכוֹלִים לְהַשִּׂיג עֲבוּרוֹ מְעַט "סְמֶעטִינְע" שַׁמֶּנֶת חָלָב, שֶׁהָיָה נִצְרָךְ לוֹ לִבְרִיאוּתוֹ, הָיְתָה שָׁם אֵיזֶה שְׂכֵנָה שֶׁהָיָה לָהּ מִזֶּה, אוּלָם אָמְרָה שֶׁהִיא מוּכָנָה לָתֵת זֹאת, רַק אִם יַבְטִיחֻהָ שֶׁתִּפָּקֵד בְּבָנִים, כִּי עֲדַיִן לֹא זָכְתָה לְבָנִים זֶה כַּמָּה שָׁנִים. כְּשֶׁאָמְרוּ לוֹ זֹאת אָמַר כַּמָּה פְּעָמִים: "אֵיזֶה שַׁמֶּנֶת יְקָרָה הִיא זֹאת, נוּ שֶׁתִּתֵּן שֶׁתִּתֵּן", "סָע טַייעֵרָע סְמֶעטִינָע סְאִיז נוּ זָאל זִי גִּיבְּן, זָאל זִי גִּיבְּן". וְנָתְנָה וְאֵכֶן נִפְקְדָה.

ג-תנב

ג-תנג

פַּעַם בְּיוֹם רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָיָה צָרִיךְ רַבִּי גָּעצִיל לִיוּבָּבְנָא זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לַעֲרוֹךְ סְעוּדַת בְּרִית מִילָה לִבְנוֹ שֶׁנּוֹלַד לוֹ לְמַזָּל טוֹב, וְרָצָה לְקַיְּמוֹ לִפְנֵי הַתְּקִיעוֹת, כַּמּוּבָא בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ,

אוּלָם גְּבִירֵי טְשֶׁעְרִין לֹא הִסְכִּימוּ עִמּוֹ וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁמַּחֲמַת טִרְחָא דְצִבּוּרָא יֵעָשֶׂה אֶת הַבְּרִית אַחַר הַתְּפִלָּה, וּמִי שֶׁיַּחְפֹּץ לְהִשָּׁאֵר בְּעֵת הַבְּרִית, יַמְתִּין וְיִשָּׁאֵר, וְאַל יְעַכֵּב אֶת כָּל הַצִּבּוּר בְּגָלַל הַבְּרִית. לְאַחַר שֶׁלֹּא נִתְפַּשְּׁרוּ בְּנֵיהֶם הוּחְלַט שֶׁיִּשְׁאֲלוּ אֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל רָאבְּרַ"נ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, כְּשֶׁפָּנוּ אֵלָיו בִּשְׁאֵלָתָם, עָנָה בַּעֲנָוָה וְאָמַר: מַה אַתֶּם שׁוֹאֲלִים אוֹתִי בָּזֶה? עֲשׂוּ כְּפִי שֶׁמְּצַוֶּה הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. "קוּקְט אַרַיין אִין שֻׁלְחָן עָרוּךְ". וְלֹא רָצָה לְצַוּוֹת וְלוֹמַר דַּעְתּוֹ בְּפֵרוּשׁ.

ג-תנד

סִפֵּר רַבִּי אַלְטֶער מִטֶּעפְּלִיק זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁפַּעַם כְּשֶׁשָּׁהָה אֶצְלוֹ רָאבְּרַ"נ, רָאָה אֵיךְ שֶׁיּוֹשֵׁב וּמְמַלֵּל תּוֹרָה לְעַצְמוֹ, נִגַּשׁ סָמוּךְ אֵלָיו לִשְׁמוֹעַ דְּבָרָיו, וְהֵבִין שֶׁאוֹמֵר וּמְשַׁנֵּן לְעַצְמוֹ מִמִּשְׁנָיוֹת שֶׁבְּסֵדֶר טַהֲרוֹת, הָלַךְ וְלָקַח מִשְׁנָיוֹת לְבְדּוֹק אִם אָכֵן אוֹמֵר נָכוֹן, וְרָאָה אֵיךְ שֶׁאוֹמֵר בְּעַל פֶּה מִלָּה בְּמִלָּה כְּהַלְּשׁוֹן מַמָּשׁ. וְכֵן פַּעַם כְּשֶׁדִּבְּרוּ עִמּוֹ הַבַּחוּרִים מֵאֵיזֶה פֵּרוּשׁ מִבַּעַל הַשַּׁ"ךְ שֶׁבְּהִלְכוֹת טְרֵפוֹת, אָמַר לָהֶם אֶת הַשַּׁ"ךְ בְּעַל פֶּה מִלָּה בְּמִלָּה כִּלְשׁוֹן הַשַּׁ"ךְ בְּדִיּוּק.

ג-תנה

הִשְׁכִּין פַּעַם רַבִּי אַבְרָהָם בְּחָכְמָתוֹ, שָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי נַחוּם שׁוּסְטֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בֵּינוֹ לְבֵין זוּגָתוֹ, שֶׁפַּעַם כְּשֶׁבִּקֵּר בְּבֵיתָם וְהִתְחִלָּה לִגְעֹר בּוֹ וּלְחַרְפּוֹ וּלְגַדְּפוֹ בְּפָנָיו, פָּנָה רַבִּי אַבְרָהָם וְאָמַר לְרַבִּי נַחוּם: "זוּגָתְךָ הִיא הַצּוֹדֶקֶת בְּטַעֲנוֹתֶיהָ וּדְבָרֶיהָ, וְהִיא בְּשָׁמְעָה דִּבּוּרִים אֵלּוּ יוֹצְאִים מִפִּיו, שָׂמְחָה עַל זֶה וּפָנְתָה לְבַעֲלָה וְאָמְרָה לוֹ: רוֹאֶה הִנְךָ אֲפִלּוּ רַבִּי אַבְרָהָם מַסְכִּים לִדְבָרַי, אַחַר-כָּךְ פָּנָה אֵלֶיהָ וְאָמַר לָהּ: אַף עַל פִּי שֶׁבְּוַדַּאי הַצֶּדֶק עִמָּךְ, אֲבָל בְּכָל זֹאת הֲרֵי אִישֵׁךְ רַבִּי נַחוּם הוּא אִישׁ כָּשֵׁר וְנִכְבָּד, וְהִתְחִיל לְפָרוֹט לְפָנֶיהָ אֶת שְׁבָחָיו וּמַעֲלוֹתָיו שֶׁל בַּעֲלָהּ הַכָּשֵׁר, שֶׁמֵּהֲרָאוּי שֶׁיְּכַבְּדוּ זֶה לָזֶה וְכוּ', וּבְדֶרֶךְ חָכְמָה זוֹ הִשְׁכִּין שָׁלוֹם בְּבֵיתָם. וְדֶרֶךְ פִּיּוּט זֶה הָיָה מְדַבֵּר בֵּין רַבִּי אַבְרָהָם וְרַבִּי נַחוּם מִקֹּדֶם.

ג-תנו

דִּבֵּר פַּעַם ראבר"נ בְּגֹדֶל חֻשְׁיבוּת עַם יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים הַחֲפֵצִים לַעֲבֹד אֶת ה', שֶׁמִּתְגַּבְּרִים וּבָאִים עֲלֵיהֶם יִסּוּרִים שׁוֹנִים, כָּל אֶחָד וְיִסּוּרָיו, וְאָמַר: כֵּן הַדָּבָר נוֹהֵג בָּעוֹלָם, "אִם גּוֹי הִנְךָ הֲרֵי שֶׁשֵּׁקֶט וְשַׁלְוָה יְלַוּוּךָ, אוּלָם אִם יְהוּדִי אַתָּה, הֲרֵי שָׁצָרוֹת רַבּוֹת יַקִּיפוּךָ לְלֹא הֶרֶף, וְאִם רְצוֹנְךָ לִהְיוֹת רַק יְהוּדִי לְלֹא קִיּוּם הַמִּצְווֹת, נוּ לֹא תִסְבֹּל הַרְבֵּה כִּי תִּקַּבֵּל שְׂכַר מִצְווֹתֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, אוּלָם אִם חָפֵץ הִנְךָ לִהְיוֹת יְהוּדִי כָּשֵׁר, הֲרֵי שֶׁסֵּבֶל רַב תִּסְבֹּל. וְאִם יְהוּדִי כָּשֵׁר פָּשׁוּט רְצוֹנְךָ לִהְיוֹת, גַּם סֵבֶל זֶה מְעַט יִהְיֶה נֶגֶד הַיְהוּדִי הַכָּשֵׁר הַמַּפְלִג הֶחָפֵץ לְהִתְעַלּוֹת בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וְלִהְיוֹת קָשׁוּר וְדָבוּק בִּגְדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים כְּרַבֵּנוּ וְתַלְמִידָיו, וְכָל זֶה מֵחֲמַת רֹב

הַטּוֹב הַצָּפוּן לָעָתִיד לְאֵלּוּ שֶׁיְּגֵעִים וַחֲפֵצִים לְהִתְעַלּוֹת מַעְלָה מַעְלָה". "בִּיסְטוּ אַ גּוֹי, נוּ נוּ. וִילְסְטוּ אָבֶער זַיין אַ יוּד וִילְסְט זַיין אַ פְּרָאסְטָער יוּד, נוּ, וִילְסְט אָבֶער זַיין אַ עֶרְלִיכָער יוּד וְכוּ'.

ג-תנז

שִׂמְחָה פַּעַם רָאבְּרַ"נ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּאֵיזֶה שַׁבָּת אַחַת בְּעִיר בְּרִיסְק, וְהִתְאַכְסֵן אֵצֶל חָסִיד אֶחָד שֶׁגָּמַר תְּפִלָּתוֹ בִּשְׁעוֹת הַצָּהֳרַיִם הַמְאֻחָרוֹת, וּכְשֶׁהִתְחִיל לְזַמֵּר זְמִירוֹת שַׁבָּת הִתְלַהֵב מְאֹד בַּתֵּיבוֹת "אֲסַדֵּר לִסְעוּדָתָא בְּצַפְרָא דְשַׁבַּתָּא" וְחָזַר כַּמָּה פְּעָמִים עַל תֵּיבוֹת "בְּצַפְרָא דְשַׁבַּתָּא", רָמַז לוֹ רָאבְּרַ"נ בְּצַחוּת לְשׁוֹנוֹ, וְכִי כְּעֵת "צַפְרָא דְשַׁבַּתָּא" הֲרֵי כְּבָר שְׁעַת בֵּין הָעַרְבַּיִם עַתָּה.

ג-תנח

רַבִּי מֹשֶׁה לִירְסְמַאן זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵאוּמַאן, אִירֵס אֶת בִּתּוֹ עִם רַבִּי פִּישֶׁעל ב"ר מָרְדְּכַי בַּאבְּרִינִיצֶער, לְאַחַר הַשִּׁדּוּךְ יָשַׁב עִמָּהֶם רָאבְּרַ"נ כִּי רַבִּי מֹשֶׁה הָיָה מֵאֲנָשָׁיו הַקְּשׁוּרִים בּוֹ מְאֹד וּכְדָרְכּוֹ, דִּבֵּר הַרְבֵּה בְּהִתְלַהֲבוּת מִמַּעֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּאֶמְצַע פָּנָה אֵלָיו רַבִּי טוֹבְיָה אֲבִיו שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי וְאָמַר לוֹ, "אַבְרָהָם מַסְפִּיק מַסְפִּיק" כִּי הָיָה רָאבְּרַ"נ מְדַבֵּר הַרְבֵּה תָּמִיד מִמַּעֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁהִטְרִיד אוֹתוֹ דָּבָר זֶה, וְהִפְסִיק רָאבְּרַ"נ בְּדִבּוּרוֹ, תֵּיכֶף אַחַר כָּךְ נֶעֱנַשׁ רַבִּי טוֹבְיָה וְנִצְטָרַע, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת: "הַמְבַזֶּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים נַעֲשֶׂה מְצוֹרָע", וְנִתְקַיֵּם בְּאָבִיו עוֹנֶשׁ זֶה עַד יוֹם מוֹתוֹ, ה"י.

ג-תנט

כְּשֶׁשְּׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אַבְרָהָם, מַדּוּעַ אֵינוֹ מַמְשִׁיךְ לִכְתֹּב חִדּוּשָׁיו עַל לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, עָנָה וְאָמַר: כָּל חִדּוּשַׁי שֶׁכָּתַבְתִּי, כָּתַבְתִּים בַּיְּעָרוֹת וּמִתּוֹךְ בְּכִיּוֹת שֶׁבָּכִיתִי לִפְנֵי כָּל חִדּוּשׁ וְחִדּוּשׁ שֶׁהִתְחַדֵּשׁ לִי וְכָעֵת בְּזִקְנוּתִי אֵין בְּכֹחִי לִבְכּוֹת כָּךְ, מִשּׁוּם כָּךְ פָּסַקְתִּי מִלִּכְתֹּב. (ה"ה: ראה ליקו"מ ח"א תו' רס"ב).

ג-תס

פַּעַם בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבָּת, נִגַּשׁ בְּאוּמַאן ר' בִּנְיָמִין פַּרְבֶּר זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מִתּוֹשָׁבֵי בַּארְדִּיטְשׁוֹב לְהִתְפַּלֵּל כְּשְׁלִיחַ צִבּוּר לִפְנֵי הָעַמּוּד, וְהִנֵּה בְּבַארְדִּיטְשׁוֹב נָסַח וּמַנְגִּינַת הַתְּפִלָּה הָיְתָה אֲחִידָה מֵהוֹדוּ עַד תְּפִלַּת הַשְּׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, וְהִתְפַּלֵּל הַלָּה כְּהֶרְגֵּלוֹ בְּנֻסַּח בַּארְדִּיטְשׁוֹב, וְלֹא כְּנֻסְחָתֵנוּ וּכְמִנְהָג הָעוֹלָם לְשַׁנּוֹת אֶת הַנֻּסָּח מ"בָּרְכוּ" וּלְהַלָּן. לְאַחַר הַתְּפִלָּה נִגַּשׁ אֵלָיו רָאבְּרַ"נ וְהֵעִיר לוֹ עַל זֶה שֶׁלֹּא נָכוֹן עָשָׂה, וְאָמַר לוֹ: "כָּאן בְּאוּמַאן, נֻסָּח הַתְּפִלָּה מִשְׁתַּנֵּית לְאַחַר בָּרְכוּ". כִּי כַּיָּדוּעַ הִקְפִּידוּ אַנ"שׁ עַל נֻסַּח הַתְּפִלָּה וְנִגּוּנָהּ, וּכְדֵי שֶׁלֹּא לְבַלְבֵּל אֶת צִבּוּר הַמִּתְפַּלְּלִים.

ג-תסא

סִפֵּר פַּעַם רַבִּי אַלְטֶר טָעפְּלִיקֶער אֵיזֶה מַעֲשֶׂה בְּשֵׁם רַבֵּנוּ, לֹא מָצָא הַדָּבָר חֵן בְּעֵינֵי רַבִּי נַחְמָן חַזָּן, הַמְכֻנֶּה רַבִּי נַחְמָן נָעמִירוֹבֶער, וְנִגַּשׁ לִשְׁאוֹל אֶת רַבִּי אַבְרָהָם מַה דִּעְתּוֹ עַל סִפּוּר זֶה וְאִם הוּא מֵרַבֵּנוּ, חִיֵּךְ לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם וְלֹא עָנָה לוֹ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאֵינוֹ מֵרַבֵּנוּ אֶלָּא כִּמְרַמֵּז לוֹ שֶׁאף-עַל-פִּי שֶׁהַמַּעֲשֶׂה נָכוֹן אוּלָם אֵינוֹ מֵרַבֵּנוּ.

ג-תסב

הִתְבַּטֵּא פַּעַם רָאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל עַצְמוֹ וְאָמַר: "בָּרוּךְ ה', עָבַרְתִּי עַל כָּל הַלִּקּוּטֵי מוֹהֲר"ן כְּצִוּוּי רַבֵּנוּ", דְּהַיְנוּ לִהְיוֹת שָׁקוּעַ אֵיזֶה מֶשֶׁךְ זְמַן עִם תּוֹרָה אַחַת, "גֶּעהֶן מִיט אַ תּוֹרָה", וְשֶׁכָּל עֲשִׂיּוֹתָיו וְלִמּוּדוֹ יִהְיוּ עַל פִּי תּוֹרָה זוֹ. וּמְסַפְּרִים שֶׁעִם תּוֹרָה ס"ו שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק א', חַי בְּדֶרֶךְ זֶה בְּמֶשֶׁךְ חֲצִי שָׁנָה בִּרְצִיפוּת.

ג-תסג

כְּשֶׁחָזַר פַּעַם רָאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנוֹדַע לוֹ עַל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַוּכּוּחַ שֶׁהָיְתָה בֵּין שְׁנַיִם מֵחֲשׁוּבֵי וּגְדוֹלֵי אַנ"ש, נַעֲנָה וְאָמַר, "לִשְׁנֵיהֶם אֵין הִתְבּוֹדְדוּת", כִּי כָּל אֶחָד מִתְפַּלֵּל וּמְבַקֵּשׁ מֵה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְגַּלֶּה צִדְקָתוֹ הוּא, וְלֹא כֵּן הוּא הָאֱמֶת הַנָּכוֹן הַצָּרִיךְ לִהְיוֹת, כִּי כָּל אֶחָד צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְפַּלֵּל שֶׁתִּתְגַּלֶּה הָאֱמֶת הָרְצוּיָה, מִמִּי ש�ֶׁהוּא.

ג-תסד

יוֹדַע הָיָה רָאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בִּמְדוּיָק הֵיכָן הָיָה מְקוֹם מְגוּרָיו שֶׁל רַבֵּנוּ, בִּבְרַסְלֶב וּבְמֶעזְרִיטְשְׁ וְהָיָה הוֹלֵךְ לִמְקוֹמוֹת אֵלּוּ בְּעֵת הִתְבּוֹדְדוּתוֹ וְכַדּוֹמֶה. וְכֵן יָדַע מְקוֹם הִסְתַּלְקוּתוֹ הַמְּדוּיָק בְּאוּמַאן, שָׁם גָּדַל עֵץ גָּדוֹל וְנָאֶה הַקַּיָּם וְעוֹמֵד עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְכֵן יָדַע הֵיכָן הָיָה מְקוֹם דִּירָתָם שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף חוֹתֵן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְשֶׁל רַבִּי בָּעֶר מִטְשֶׁעֶרִין תַּלְמִיד רַבֵּנוּ.

ג-תסה

בְּעֵת שֶׁהָיָה רָאבְּרַ"נ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָיָה נִסְתָּר מְאֹד מְעֵינֵי בְּנֵי אָדָם, וְהֶחְבִּיא אֶת גְּדֻלּוּתוֹ מְאֹד, שֶׁלֹּא יַכִּירוּ וְיֵרְאוּ אֶת גְּדֻלּוּתוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא הָיָה לוֹ בַּמֶּה לְפָרְנֵס אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ, וְהִגִּיעוּ הַדְּבָרִים לִידֵי כָךְ שֶׁפַּעַם בְּאֶמְצַע הַשַּׁבָּת קִנְטָרָה אוֹתוֹ זוּגָתוֹ מְאֹד עַד שֶׁשִּׁלְחָה אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ, וְהָלַךְ לְבֵית רַבִּי מֵאִיר אַנְשִׁין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וּכְשֶׁסִּפֵּר לוֹ מִמַּה שֶׁעָבַר עָלָיו הִתְפַּלֵּא רַבִּי מֵאִיר מְאֹד, נַעֲנָה לוֹ רָאבְּרַ"נ בְּהַמְלִיצוֹ עַל מַעֲשֶׂה זוּגָתוֹ, וְאָמַר בְּצַחוּת: אִלּוּ לֹא הָיָה אַבְרָהָם אָבִינוּ מְפַרְנֵס אֶת שָׂרָה אִמֵּנוּ גַּם הִיא הָיְתָה מְשַׁלַּחַת אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ.

ג-תסו

בְּעֵת הַקִּדּוּשׁ עַל הַיַּיִן בְּלֵיל שַׁבָּת, הָיָה מִתְלַהֵב מְאֹד, וְלִפְנֵי פָּתְחוֹ אֶת פִּיו לְקַדֵּשׁ הָיָה עוֹמֵד בְּדֻמָּמָה מֻשָּׁךְ זְמַן. פַּעַם כְּשֶׁעָמַד כָּךְ כְּדַרְכּוֹ, הִפְרִיעַ בֶּן אֲחוֹתוֹ אָחִיו שֶׁל אַבָּא לִישִׁינְסְקִי, אֶת הַשֶּׁקֶט, כִּי הָיָה דַּבָּרָן מִטִּבְעוֹ, נָעַר בּוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקָּארַדָאן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר לוֹ: שֶׁלֹּא, שֶׁלֹּא, וְתֵיכֶף רָאוּ הָעוֹמְדִים אֵיךְ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ פְּנֵי רָאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְתֵיכֶף וּמִיָּד אָמַר אֶת הַקִּדּוּשׁ. לְמָחֳרָת כְּשֶׁפָּגַשׁ רָאבְּרַ"נ אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹ מְעַט בְּקִפְּיָדָה: מַה חוֹשֵׁב הִנְךָ? אַתָּה תַּעֲשֶׂה אוֹתִי לִמְפוּרְסָם וְתַחְלוֹק לִי כָּבוֹד וּבִתְמוּרָה גַּם אֲנִי אֶעֱשֶׂה לְךָ כָּךְ? כִּי בָּרַח מִכָּל שֶׁמֶץ גַּאֲוָה כָּבוֹד וּפִרְסוּם.

ג-תסז

סִפֵּר רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁפַּעַם הָיְתָה מַגֵּפַת יְלָדִים טִיפּוּס בְּאוּמַאן, עַד שֶׁכָּל בַּיִת שֶׁאֶחָד מִבָּנָיְהָ נִפְגַּע בָּהּ, הָיוּ מוֹצִיאִים אֶת כָּל בְּנֵי הַבַּיִת מִתּוֹכָהּ וְאוֹטְמִים אֶת הַדִּירָה לְמֻשָּׁךְ זְמַן, גַּם בְּבֵית אָבִיו רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, נִפְגְּעוּ כַּמָּה מִיַּלְדֵי הַבַּיִת מִמַּגֵּיפָּה זוֹ, אוּלָם הֶעֱלִים רַבִּי נַחְמָן אֶת הַדָּבָר מִתּוֹשָׁבֵי הָעִיר, וְהָלַךְ וְסָגַר אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ מִבִּפְנִים וְלֹא נָתַן לְאַף אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת לָצֵאת, וְשָׁהָה עִמָּהֶם מֻשָּׁךְ זְמַן וְהִפְצִיר בִּתְפִלָּה, עַד שֶׁנִּתְרַפְּאוּ מֵעֲצָמָם וְלֹא נִזְקְקוּ לְשׁוּם טִפּוּל רְפוּאִי כְּלַל וּכְלָל, וְהָיָה הַדָּבָר לְפֶלֶא.

ג-תסח

בְּעֵת שֶׁהָיָה רָאבְּרַ"נ מִתְפַּלֵּל עִם כְּלַל בְּנֵי הָעוֹלָם הָיָה נוֹפֵל נְפִלַּת-אַפַּיִם עַל יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית כְּמִנְהַג אַנַ"ש, אוּלָם הָיָה מַסְתִּירוֹ עִם יָדוֹ הַיְמָנִית וּכְדֵי שֶׁלֹּא יַבְחִינוּ בְּכָךְ שְׁאָר הַמִּתְפַּלְּלִים.

ג-תסט

כְּשֶׁשָּׁהָה פַּעַם רַבִּי אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן בְּעִיר רַאדְזִין, בִּקֵּר שָׁם אֵצֶל הָרַב, הֲלֹא הוּא הָרַב מֵרַאדְזִין "בַּעַל הַתִּכְלָת", הִתְלַהֵב וְהִתְפַּלֵּא הָרַב מִמֶּנּוּ מְאֹד עַד שֶׁצִּוָּה לַאֲנָשָׁיו שֶׁיִּתְפְּרוּ עֲבוּרוֹ בֶּגֶד מֶשִׁי כְּדֶרֶךְ הָרַבָּנִים, כְּשֶׁנּוֹדַע הַדָּבָר לְרָאבְּרַ"נ עָזַב תֵּיכֶף אֶת הָעִיר. כָּל כָּךְ בָּרַח מִשֶּׁמֶץ פִּרְסוּם וְכָבוֹד.

ג-תע

אָמַר פַּעַם עַל פִּי הַמְבוֹאָר בְּכִתְבֵי הָאֲרִ"י שֶׁכָּ"רַ"ת' וְכָ"תֵ"ר' הֵם אוֹתָם אוֹתִיּוֹת וְכוּ' שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה רֶמֶז גָּדוֹל וְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא לָאָדָם, כִּי דַּיְקָא כְּשֶׁהִגִּיעַ הָאָדָם לִבְחִינַת "כָּרֵת" הַמְּרַמֵּז עַל תַּכְלִית הַיְרִידָה, אַף עַל פִּי כֵן אִם יִתְחַזֵּק וְיַעֲמֹד עַל עָמְדּוֹ וְלֹא יִתְיָאֵשׁ, רַק אַף-עַל-פִּי-כֵן יָמְשִׁיךְ לְהִשְׁתּוֹקֵק וּלְהִתְפַּלֵּל אֶל ה' וְיִקָּוֶה לְטוֹב, יִתְהַפֵּךְ אֶצְלוֹ צָרוּף

אוֹתִיּוֹת כ"ר"ת לְכָ"תָ"ר', הַמְּרַמֵּז עַל תַּכְלִית תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, וּבְבְחִינַת מַה שֶּׁאמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁעַל יְדֵי תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה זְדוֹנוֹת נַעֲשִׂים לוֹ כִּזְכֻיּוֹת.

ג-תעא

אָמַר פַּעַם: "מַבְחִין אֲנִי בְּאַנַ"שׁ הַשְּׂמֵחִים וְרוֹקְדִים, שֶׁרוֹקְדִים וּשְׂמֵחִים הֵם בְּדֶבֶקוּת וּבְהִתְלַהֲבוּת מִסִּבַּת הַהִתְעוֹרְרוּת הַמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבָּם, אֲבָל לֹא מֻחֲמַת מִדַּת הַשִּׂמְחָה וְהַהִתְחַזְּקוּת". "אִיךְ זָעה אַ רִקּוּד פּוּן דְּבֵקוּת אָבֶּער נִישְׁט אַ רִקּוּד פּוּן שִׂמְחָה". כִּי עִקַּר הָרִקּוּדִין וְהַשִּׂמְחָה צְרִיכִים לִהְיוֹת בְּעִקָּרוֹ מֻחֲמַת הַשִּׂמְחָה וְהַהִתְחַזְּקוּת כִּפְשׁוּטוֹ.

ג-תעב

נַעֲנָה פַּעַם עַל עַצְמוֹ, וְאָמַר: מֻחֲמַת שֶׁיּוֹדֵעַ אֲנִי כָּל-כָּךְ מִשּׁוּם כָּךְ עוֹבְרִים עָלַי מַעֲבָרִים אֲחֵרִים לְגַמְרֵי. "וַוייל אִיךְ וֵוייס דָּאס אַלֶּעס קָאכְט זָאךְ מִיט מִיר נָאר עֶפֶּעס אַנְדֶּערְשְׁט" כְּדִבְרֵי מוֹהַרְנַ"תְ. הוּא הָיָה אָדָם חַלָּשׁ עוֹד מִנְּעוּרָיו, וּבְהִיוֹתוֹ עוֹד יֶלֶד קָטָן נָפַל הַרְבֵּה לְמִשְׁכָּב.

ג-תעג

נוֹהֵג הָיָה בְּעֵת לְמוּדוֹ בְּסֵפֶר "לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן" אוֹ "סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת", לִבְלִי לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע קֶטַע אוֹ סְעִיף, אֶלָּא הָיָה אוֹמֵר בְּהִתְרַגְּשׁוּת וּבְהִתְלַהֲבוּת אֶת כָּל הַקֶּטַע אוֹ הַסְּעִיף, וְאַחַר כָּךְ הָיָה מַרְחִיב דִּבּוּרָיו וְחִדּוּשָׁיו לִפְנֵי הַשּׁוֹמְעִים עַל הַנֶּאֱמַר, כִּי לֹא רָצָה לְהַפְסִיק בְּדִבּוּרוֹ אֶת דִּבְרֵי רַבֵּנוּ.

ג-תעד

דִּבֵּר פַּעַם בְּיוֹם ט"ו בִּשְׁבָט מֵעֶנְיַן יוֹם זֶה, וְאָמַר, שֶׁט"ו בִּשְׁבָט הִיא כְּנֶגֶד בְּחִינַת הַבַּת-עַיִן, כִּי הַד' תְּקוּפוֹת הֵם כְּנֶגֶד גַּלְגַּלֵּי הָעַיִן, וּתְקוּפַת טֵבֵת הִיא כְּנֶגֶד הַבַּת עַיִן, וְאֶמְצַע תְּקוּפַת טֵבֵת הִיא ט"ו בִּשְׁבָט, וְעַל כֵּן הוּא מְרַמֵּז בְּיוֹתֵר עַל בְּחִינַת הַבַּת-עַיִן. וְהִרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה וְנִשְׁכַּח תּוֹכְנוֹ.

ג-תעה

ג-תעו

סִפֵּר רַבִּי נַחְמָן נָעמִירוֹבֶער, שֶׁפַּעַם כְּשֶׁשָּׁהָה אֶצְלוֹ רַבִּי אַבְרָהָם כִּי הָיָה מִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ בְּכָל עֵת בּוֹאוֹ לְנָעמִירוֹב, הִשְׁאִירוֹ פַּעַם לְבַדּוֹ בַּבַּיִת, הִבְחִין אַחַר-כָּךְ ר' אַבְרָהָם שֶׁהִשְׁאִיר בַּבַּיִת גַּם אֶת יַלְדָּתוֹ הַקְּטַנָּה שֶׁהָיְתָה כְּבַת שָׁלֹשׁ שָׁנִים, בָּרַח תֵּיכֶף ראבר"נ הַחוּצָה, וְהָלַךְ לִמְקוֹם עֲבוֹדָתוֹ שֶׁהָיָה מְנַהֵל חֶשְׁבּוֹנוֹת בְּמִקְצוֹעוֹ, וְנָעַר בּוֹ אֵיךְ עָשִׂיתָ כָּזֹאת.

ג-תעז

רָאבְּרַ"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה לוֹ לֵב בּוֹעֵר כָּל כָּךְ לְעִנְיַן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְעִנְיַן צִיּוּן רַבֵּנוּ, עַד שֶׁהָיוּ מְשׁוּלָבִים וּמְחֻבָּרִים אֶצְלוֹ שְׁנֵי עִנְיָנִים אֵלּוּ כְּאֶחָד מַמָּשׁ, שֶׁכְּשֶׁהָיָה שׁוֹהֶה בְּחוּץ לָאָרֶץ רֹב דִּבּוּרָיו וְנַעֲנוּעָיו הָיוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ כֵן בַּשָּׁנִים שֶׁשָּׁהָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר מִגֹּדֶל מַעֲלַת הַהִשְׁתַּטְּחוּת וְהָעֲלִיָּה לְצִיּוּן רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-תעח

פַּעַם בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בְּעֵת שִׂיחָתוֹ שֶׁל רָאבְּרַ"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אַחַר תְּפִלַּת הַ"תַּשְׁלִיךְ", בֵּין יוֹם רִאשׁוֹן לְיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, כַּנָּהוּג אֵצֶל אַנַ"שׁ, נִדְחַף רַבִּי יִצְחָק בַּאבְּרִינִיצֶער לִשְׁמוֹעַ אֶת דִּבְרָיו, וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּדַע שֶׁלֹּא יַצְלִיחַ לִשְׁמוֹעַ הֵיטֵב, מֵחֲמַת רִבּוּי הַקָּהָל שֶׁעָמְדוּ סְבִיבוֹ, וְהִטְעִים אַחַר כָּךְ מַעֲשֶׂהוּ זֶה וְאָמַר: אִם לֹא אַצְלִיחַ רַק לִשְׁמוֹעַ אֶת קוֹלוֹ שֶׁל רָאבְּרַ"נ, גַּם זֶה דַּי לִי, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָבִין וְאֶשְׁמַע אֶת דִּבְרָיו, כִּי גַּם קוֹל הַיּוֹצֵא מִבַּר דַּעַת דְּקֻדֻּשָּׁה מְסֻגָּל לְיִרְאָה, כַּמּוּבָא בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת דַּעַת.

ג-תעט

מְסַפְּרִים אַנַ"שׁ, שֶׁאָמַר פַּעַם: אֶת סִפְרֵי "בֵּאוּר הַלִּקּוּטִים" חִבַּרְתִּיו לְלֹא לֶחֶם וּמַיִם - שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֶפְלוּ כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ בְּלֶחֶם וּמַיִם כָּרָאוּי, וְאִלּוּ הָיָה לִי לֶחֶם וּמַיִם בְּשֶׁפַע הָיִיתִי כּוֹתֵב יוֹתֵר וְיוֹתֵר חִדּוּשִׁים וּבֵאוּרִים עַל כָּל הַתּוֹרוֹת.

ג-תפ

אָמַר: כְּשֶׁלּוֹמְדִים וְעוֹסְקִים בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ בְּתְחִלַּת הַיּוֹם, מְקַבְּלִים עַל יְדֵי זֶה חֵשֶׁק וְהִתְעוֹרְרוּת נִמְרָץ לִשְׁאָר הַלִּמּוּדִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹמְדִים אַחַר-כָּךְ בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם.

ג-תפא

הִפְלִיג ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הָרַב רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זְאנְענְפֶלְד רַבָּהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאָמַר: יֵשׁ לִירוּשָׁלַיִם רַב הַנֶּאֱה לָהּ.

ג-תפב

כְּשֶׁנָּעֲרוּ פַּעַם כַּמָּה מֵאַנַ"שׁ בְּרַבִּי נָעְצִיל זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל הַרְעָשָׁתוֹ בְּצַעֲקוֹתָיו וּבְמִחְיֹאַת כַּפָּיו, עַד שֶׁנֶּאֱלַץ מֵחֲמַת זֶה לָצֵאת מִחוּץ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְהִתְפַּלֵּל, יָצָא אֵלָיו ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְחִזְּקוֹ, וְאָמַר לוֹ: "קַבָּלָה יֵשׁ לָנוּ מֵרַבֵּנוּ שֶׁאִבְרֵךְ צָרִיךְ לִצְעֹק וְלִצְעֹק". כְּאוֹמֵר לוֹ, שֶׁלֹּא תְּחַלֵּשׁ דַּעְתּוֹ מֵאֵלּוּ הַגּוֹעֲרִים בּוֹ, אֶלָּא יַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ לִצְעֹק וְלִזְעֹק אֶל ה' בְּכֹחַ וּגְבוּרָה וְכוּ'.

ג-תפג

כְּשֶׁשָּׁאַל פַּעַם רַבִּי נֶעטֶע זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מַה כַּוָּנַת רַבֵּנוּ בְּעַנְיַן "מִשְׁפָּט" הַמּוּבָא בְּתוֹרָה ב, עָנָה לוֹ: לְהַשְׁגִּיחַ עַל הַקָּאפִּיקָע שֶׁל הַשֵּׁנִי קָאפִּיקָע שֶׁם מַטְבֵּעַ הַקְּטַנָּה בְּיוֹתֵר בְּרוּסְיָא, "הִיטְן יֶענֶמְ'ס קָאפִּיקָע".

ג-תפד

לְעִנְיַן מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ בְּשִׂיחוֹת הָרַ"ן (סימן רפז), שֶׁסֵּדֶר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי צָרִיךְ שֶׁיְּהֵיֶה, לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמוֹד וּלְהִתְפַּלֵּל, "דַּאוּינֶען אוּן לֶערְנֶען אוּן דַאוּינֶען", אָמַר בְּדֶרֶךְ רֶמֶז: שֶׁזֶּהוּ שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמֵינוּ-זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה חוֹבַת הַקְּרִיאָה בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת בֵּין תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וּמוּסָף, וְהוּא בַּבְּחִינָה הַנַּ"ל 'לְהִתְפַּלֵּל' 'לִלְמוֹד' וּ'לְהִתְפַּלֵּל'.

ג-תפה

פַּעַם כְּשֶׁשָּׁאַל ר' מֵיכֶל ב"ר יִצְחָק אֶת רָאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הַאִם נָכוֹן הַשִּׂיחָה מַה שֶּׁאוֹמְרִים בְּשֵׁם רַבֵּנוּ שֶׁאָמַר "אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָבֶּער אוּמַאן"... "אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ אוּמַאן" נֶעֱנַע לוֹ רָאבְּרַ"נ בְּרֹאשׁוֹ, כְּאוֹמֵר הֵן, אוּלָם אַחַר כָּךְ אָמַר רָאבְּרַ"נ לְכַמָּה מֵאַנַ"שׁ: דְּבָרָיו נְכוֹנִים, רַק הֵרִים רַבִּי מֵיכֶלִי יוֹתֵר מִדַּי אֶת הַטּוֹן בְּתֵיבוֹת "אָבֶּער אוּמַאן", כִּי רַבֵּנוּ אָמְרָם בְּנִיחוּתָא: "אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ אוּמַאן".

ג-תפו

בְּדַבְּרוֹ פַּעַם בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְּ, עָנָה וְאָמַר: "מַדּוּעַ קִבֵּל מוֹהַרְנַ"תְּ מֵרַבֵּנוּ מִלֹּא חָפְנַיִם, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה שָׂפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ כְּגוּשׁ בּוֹץ" "פַּאר וָואס הָאט רַבִּי נָתָן גִּינוּמֶען פּוּן רֶעבְּן אֲזוֹי מִיט שֶׁעפִּיל אוּן לֶעפִּיל, וַוייל עֶר אִיז גֶיווֶען בַּיי זִיךְ אַ שְׁטִיק בְּלָאטָע". וְאָמַר זֹאת גַּם עַל אָבִיו רַנַ"ט זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁקִּבֵּל מִמּוֹהַרְנַ"תְּ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, מִסִּבָּה זוֹ. וְכֵן אַנַ"שׁ שֶׁהִכִּירוּ אֶת רָאבְּרַ"נ שִׁבְּחוּהוּ בְּמִדָּה זוֹ.

ג-תפז

כְּשֶׁזִּבֵּר פַּעַם מִגְדֶּלֶת רַבֵּנוּ וְתַלְמִידוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ, אָמַר: כְּמוֹ שֶׁלֹּא הָיָה רַבִּי כְּרַבֵּנוּ בָּעוֹלָם, כְּמוֹ כֵן לֹא הָיָה תַּלְמִיד כְּמוֹהַרְנַ"תְּ, "אַזָא רַבִּי אִיז נָאךְ נִישְׁט גֶיווֶען אוּן אַזָא תַּלְמִיד אִיז נָאךְ נִישְׁט גֶיווֶען".

ג-תפח

אָמַר: בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֲרֵי נִמְצָא ה"כֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי" שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה הַשְּׁכִינָה, וְהַצַּדִּיקִים הֵם אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר ח"ב קסג: ח"ג רכ., אִם כֵּן הֲרֵי רַבֵּנוּ וְכָל הַצַּדִּיקִים נִמְצָאִים שָׁם.

ג-תפט

פֵּרֵשׁ פַּעַם רַבִּי אַבְרָהָם הַתֵּיבוֹת שֶׁבַּזֶּמֶר "אֲסַדֵּר לִסְעוּדָתָא" "רְבוּ יַתִּיר יַסְגֵּי לְעֵלָּא מִן דַּרְגֵּיהּ וְיִסַּב בַּת זוּגֵיהּ דַּהֲוַת פְּרִישָׁא", עַל פִּי הַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁהַצַּדִּיק עוֹלֶה יוֹתֵר, מְגַלֶּה יוֹתֵר רַחֲמָנוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם אַף עַל הַפְּחוּתִים בְּתַכְלִית הַפְּחִיתוּת. וְעַל כֵּן יָכוֹל הַצַּדִּיק לְקָרֵב אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, כִּי מְגַלֶּה הִתְפַּאֲרוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַף בַּפְּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל וְכַמְבֹאָר בַּתּוֹרָה יז חֵלֶק א. וְזֶהוּ "רְבוּ יַתִּיר יַסְגֵּי" שֶׁהָרַב וְהַצַּדִּיק מִתְעַלֶּה מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וְעַל-יְדֵי-זֶה "וְיִסַּב בַּת זוּגֵיהּ דַּהֲוַת פְּרִישָׁא" יָכוֹל לְהַעֲלוֹת אֶת אֵלּוּ הַנִּמּוּכִים הָרְחוֹקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁמְּגַלֶּה לָהֶם שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּם וְאֶצְלָם אַף אִם הֵם כְּמוֹ שֶׁהֵם, וּבְזֶה נַעֲשֶׂה יִחוּד קוּדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּבְחִינַת "וְיִסַּב בַּת זוּגֵיהּ דַּהֲוַת פְּרִישָׁא".

ג-תצ

אָמַר: הֵיכָן שֶׁלּוֹמְדִים בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן מַעֲנְיָן הַצַּדִּיק צָרִיכִים לִכְסוֹף לְמָשִׁיחַ, "דַּאְרְף מָען זַאךְ פַּאְרבֵּייקָען נָאךְ מָשִׁיחַ".

ג-תצא

שָׁנָה אַחַת לֹא הֵבִיא רַבִּי בָּרוּךְ בַּאְרְדִיטְשׁוֹבֶר זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָיָה מֵאַנַ"שׁ הַדְּבוּקִים בְּרַאבְּרַ"נ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אֶת בְּנוֹ רַבִּי יוֹחָנָן לְקִבּוּץ אַנַ"שׁ בְּאוּמַאן בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, אַף עַל פִּי שֶׁהִפְצִיר בּוֹ בְּנוֹ מְאֹד שֶׁיְּקַחֵהוּ עִמּוֹ, כִּי חָשַׁשׁ רַבִּי בָּרוּךְ, שֶׁמָּא יִתְפַּשְׁוּהוּ הַשּׁוֹטְרִים בַּדָּרָךְ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה עָרִיק מֵהַצָּבָא. כְּשֶׁבָּא לְאוּמַאן שָׁאֲלוֹ תֵּיכֶף רַאבְּרַ"נ: הֵיכָן יוֹחָנָן בְּנְךָ, עָנָה לוֹ שֶׁלֹּא הֵבִיאוֹ מִסִּבָּה הַנַּ"ל. אָמַר לוֹ רַאבְּרַ"נ: חֲבָל הֲרֵי אִם הָיִיתָ מֵבִיא אוֹתוֹ הָיִיתָ מְקַיֵּם דָּבָר נִשְׁגָּב כָּזֶה כְּהָעֲקֵדָה שֶׁעָקַד אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנוֹ. "וָואלְסְטוּ מְקַיֵּם גִיוֶוען דִי עֲקֵדָה". כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת רַבִּי בָּרוּךְ הִתְחָרֵט וְנִשְׁבַּר בְּלִבּוֹ מְאֹד, עַל שֶׁלֹּא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן לָקַחַת אֶת בְּנוֹ הַקָּטָן הֶחָפֵץ לָבוֹא לְהִתְפַּלֵּל עִם אַנַ"שׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

ג-תצב

בְּעֵת שֶׁחָזַר רַאבְּרַ"נ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּסוֹף קַיִץ שְׁנַת תרע"ד וְרָאָה אֶת הַבַּחוּרִים הַחֲדָשִׁים שֶׁבָּאוּ מִמְּדִינַת פּוֹלַנְיָא וְנִתְקָרְבוּ מִקָּרוֹב, שָׂמַח בָּהֶם מְאֹד, כִּי רָאָה שֶׁיֵּשׁ עִם מִי לְדַבֵּר, וְהָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמָּהֶם. וְאַף עַל פִּי כֵן בְּפַעַם אַחֶרֶת בְּעֵת שֶׁיָּשַׁב וְדִבֵּר עִמָּהֶם כַּנִּזְכָּר-לְעֵיל, נֶעֱנָה וְאָמַר לְעַצְמוֹ: וְכִי עִם מִי אֲנִי מְדַבֵּר? עִם רַוָּקִים "מִיט וָוועמָען רֶעד אִיךְ דָּא מִיט בְּרוּדְיאקֶעס".

ג-תצג
אָמַר: כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ וְיֹאמַר תּוֹרָה יַזְכִּיר בִּדְבָרָיו תּוֹרוֹת מִלִּקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, וְיֹאמַר: "כִּדְאִיתָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן".

ג-תצד
אָמַר פַּעַם: "בְּצִיּוּן רַבֵּנוּ רָאִינוּ מוֹפְתִים וּפְסָקִים הָיְנוּ עֲנָשִׁים, וְהוּא מֵחֲמַת זֶה שֶׁלֹּא נִזְהָרִים הַמִּשְׁתַּטְחִים בְּקִבְרֵי הַצִּיּוּן.

ג-תצה
וּפַעַם אָמַר: כְּשֶׁמִּתְעַקְּשִׁים בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה בְּצִיּוּן רַבֵּנוּ, פּוֹעֲלִים מַה שֶּׁרוֹצִים, "אַז מ'שְׁפַּארְט זִיךְ אוֹיְפְן רֶעבִּינְס צִיּוּן פּוֹעלְט מֶען".

ג-תצו
אָמַר: רַבֵּנוּ אָסַר לָנוּ לְהַבִּיט וְלִלְמוֹד בְּסֵפֶר "מוֹרֶה נְבוֹכִים" וְלַעֲסוֹק בַּחֲקִירוֹת, אוּלָם אָדָם שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם אֶת עֲצַת הַהִתְבּוֹדְדוּת כְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ לוֹמֵד עִמּוֹ יִצְרוֹ הָרַע מוֹרֶה נְבוֹכִים בְּעַל פֶּה, כִּי בָּזֶה שֶׁמִּתְבּוֹדֵד וּמְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ נֶחְקָק בּוֹ אֱמוּנָה אֲמִתִּית בְּרוּרָה וּנְקִיָּה, וְנִצּוֹל מֵחֲקִירוֹת וּסְפֵקוֹת.

ג-תצז
אָמַר פַּעַם: אַבְרֵךְ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ סֵדֶר בַּחַיִּים, אוּלָם שֶׁכָּךְ יִחְיוּ שׁוֹנְאֵי צִיּוֹן, אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת לְאַבְרֵךְ סֵדֶר. "אַ יוּנְגֶעֶר מַאן דַארְף צוּ הָאבֶּן אַ סֵדֶר, אֲבָּער שׂוֹנְאֵי צִיּוֹן זָאלְן אֲזוֹי לֶעבֶּן, וּוי קֶען אַ יוּנְגֶעֶרמַאן הָאבֶּן אַ סֵדֶר". כְּאוֹמֵר, שֶׁאִבְרֵךְ בְּהֶכְרַח שֶׁיִּהְיֶה לוֹ סֵדֶר, אוּלָם בְּכָל זֹאת מֵחֲמַת עֲבוֹדָתוֹ אֶת ה' בְּכֹחוֹת וִיגִיעוֹת וְכוּ', בְּהֶכְרַח לוֹ גַּם לָצֵאת לִפְעָמִים מֵהַסֵּדֶר הָרָגִיל.

ג-תצח
פַּעַם בְּלֵיל שַׁבָּת אַחַת אַחַר הַתְּפִלָּה, בִּקֵּשׁ אֶחָד מֵאַנַ"שׁ מֵרַאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. אָמַר לוֹ רַאבְּרַ"נ: עַתָּה עַל יְדֵי נְקוּדַת הַשַּׁבָּת, הֵינוּ עַל יְדֵי עִנְיְנֵי שַׁבָּת כְּהַקְדּוּשׁ וְהַזְמִירוֹת שֶׁל שַׁבָּת וְכוּ' יָכוֹל לִפְעוֹל אֶת רְפוּאָתוֹ שֶׁל הַחוֹלֶה וְהוּא מְבֹאָר עַל פִּי תּוֹרָה ל"ד שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' מֵעִנְיַן "הַנְּקוּדָה הַשַּׁיֶּכֶת לְלִבּוֹ בָּעֵת הַזֹּאת".

ג-תצט
פַּעַם הִתְוַכֵּחַ אֶחָד מֵאַנַ"שׁ עִם רַאבְּרַ"נ בְּנוֹגֵעַ לְעִנְיַן קִימַת חֲצוֹת שֶׁאָמַר הַלָּה שֶׁיּוֹתֵר נָכוֹן לָקוּם יוֹתֵר מוּקְדָּם לִפְנוֹת בּוֹקֶר, וְלִהְיוֹת נֵעוֹר עַד לְאַחַר הַתְּפִלָּה מִלָּקוּם בַּחֲצוֹת וְלַחֲזוֹר לִישֹׁן וְלָקוּם שֵׁנִית לַתְּפִלָּה, וְלֹא הִסְכִּים לְדַעְתּוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן.

ג-תק

בְּדָרְךְ הַלְוָיָתוֹ, אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל כֹּהֵן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: שׁוֹמֵר הַבְּרִית כְּמוֹ רַבִּי אַבְרָהָם אֵין בְּנִמְצָא כַּיּוֹם לְכָל הַפָּחוֹת נִקְרַע אָנוּ אֶת הַקְּנָה בְּצִעָקוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה צוֹעֵק רַבִּי נֶעצִיל, שֶׁשָּׁכַב אָז כְּבָר חוֹלֶה רָתוּק לְמִטָּתוֹ, "אַזַא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְוִי רַבִּי אַבְרָהָם אִיז הַיְינְט נִישְׁט דָא לְאָמִיר זִיךְ חָאטְשׁ אַיין רַייסְן דִי קֵיילָע אוּן שְׁרַייעֶן וְוִי רַבִּי נֶעצִי הָאט נֶעשְׁרִיגְן".

ג-תקא

מִגֹּדֶל חִבָּתוֹ וְאַהֲבָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיָה לוֹבֵשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּעֵת הַקִּבּוּץ וְכֵן בְּשָׁאָר יוֹם טוֹב, מַלְבּוּשֵׁי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמִנְהָג אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם.

ג-תקב

ר' מֹשֶׁה שְׁמוּאֵל זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֵׁרֵת אֶת רַאבְּר"נ בְּסוֹף יָמָיו וְלִוָּהוּ בְּכָל מָקוֹם לָכְתּוֹ. פַּעַם כְּשֶׁהֵבִיאוֹ לְצִיּוּן רַבֵּנוּ, שָׁמַע אוֹתוֹ מִתְפַּלֵּל וְאוֹמֵר מֵעוּמְקָא דְּלִבָּא: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עָזוֹר לִי שֶׁאֶתְאַהֵב בְּךָ, שֶׁאִירָא מִמְּךָ", "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הֶעלֶף מִיר אִיךְ זָאל זַאךְ לִיבֶּען אִין דִּיר, אִיךְ זָאל זַאךְ פָּארְכְטֶען אִין דִּיר".

ג-תקג

דִּבֵּר פַּעַם רַאבְּר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עִם כַּמָּה מַאנַ"ש מֵחֶסְרוֹן הַדָּבָר שֶׁהוֹלְכִים לְצִיּוּן רַבֵּנוּ לְלֹא טְבִילַת מִקְוֶה קֹדֶם, כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת רַבִּי יִשְׂרָאֵל כֹּהֵן הִתְאַנַּח וְאָמַר: "כַּאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי", כִּי הָיָה אָדָם חָלוּשׁ וְלֹא יָכוֹל הָיָה לְהַקְפִּיד בְּטְבִילַת מִקְוֶה הַקַּר, בִּימוֹת הַחֹרֶף (וְהוּא עַל פִּי הַמְּבֹאָר בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הִלְכוֹת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה ד, טז). אָמַר לוֹ רַאבְּר"נ: אִם הִנְךָ הוֹלֵךְ עִם הַהֲלָכָה הַזֹּאת (הַיְינוּ הַהֲלָכָה שֶׁבְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הַנַּ"ל) מֻתָּר לְךָ לָלֶכֶת אַף כָּךְ לַצִּיּוּן.

ג-תקד

בְּתוֹרָה ח' שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק ב' שֶׁנֶּאֱמְרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן לְחַיֵּי רַבֵּנוּ מְבֹאָר שָׁם גַּם מֵעִנְיַן שְׁבוּעוֹת. וְהִסְבִּיר רַאבְּר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהוּא גַּם מִפְּנֵי שֶׁבַּשָּׁבוּעוֹת הָאַחֲרוֹן לֹא אָמַר רַבֵּנוּ תּוֹרָה, וְעַל כֵּן כְּשֶׁאמַר תּוֹרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִזְכִּיר אֶת עִנְיַן שְׁבוּעוֹת וּכְדֵי לְמַלֵּא אֶת הֶחָסֵר, וְעַיֵּן גַּם בְּפַרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה עַל תּוֹרָה זוֹ.

ג-תקה

אָמַר פַּעַם לַאֲחוֹתוֹ רָחֵל, אֵשֶׁת רַבִּי יְחִיאֵל, שֶׁהָיְתָה מַכְנֶסֶת אוֹרְחִים מוּפְלֶגֶת מְאֹד: "מְנַע רַבִּים מִתּוֹךְ בֵּיתֵךְ" בְּלָשׁוֹן שֶׁאָמַר בֶּן סִירָא, וְאָמַר לָהּ תֵּיבַת "בֵּיתֵךְ" בְּלָשׁוֹן נְקֵבָה, וּמְשׁוּם שֶׁהָיוּ בָּאִים אוֹרְחִים רַבִּים לֶאֱכֹל אֲצִלָהּ.

ג-תקו

סִפֵּר אֶחָד מֵאַנַ"שׁ, שֶׁרָאָה פַּעַם אֶת רַבִּי אַבְרָהָם לוֹמַר אֶת תִּקּוּן חֲצוֹת וְחָזַר הַרְבֵּה עַל תֵּיבוֹת "הָיוּ בָּנַי שׁוֹמְמִים". כַּיָּדוּעַ נִסְתַּלְּקוּ כָּל בָּנָיו כַּאן בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ג-תקז

בְּעֶרֶב-שַׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה תרע"ח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּיוֹם רִאשׁוֹן, הִתְעַלֵּף רַבִּי אַבְרָהָם וְנָפַל לְמִשְׁכָּב, וְהֶעֱבִירוּהוּ לְבֵית אֲחוֹתוֹ רָחֵל, וְשָׁכַב שָׁם בְּחָלְיוֹ עַד יוֹם פְּטִירָתוֹ, וּמֵעֵת נְפִילָתוֹ הָיָה כָּבֵד עָלָיו הַדִּבּוּר. וְסִפֵּר ר' לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁבְּכָל שָׁנָה הָיָה נוֹתֵן לוֹ פִּדְיוֹן בְּעֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, אוּלָם בְּשָׁנָה זוֹ מִשּׁוּם מַה נָתַן לוֹ הַפִּדְיוֹן בַּיּוֹם הַקּוֹדֶם, וְאָכֵן אַחַר כָּךְ נֶחֱלָה מְאֹד כָּאָמוּר שֶׁכְּבָר לֹא יָכֹל לְדַבֵּר יוֹתֵר. וְכַאֲשֶׁר נָתַן לוֹ הַפִּדְיוֹן נַעֲנָה לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם מֵעַצְמוֹ וְאָמַר לוֹ: לַשָּׁנָה הַבָּאָה כְּבָר יִהְיֶה לְךָ בֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא סִפֵּר לוֹ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק שֶׁלֹּא נִפְקַד עֲדַיִן בְּזֶרַע שֶׁל קַיְמָא, וְאָכֵן בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל שְׁנַת תרע"ט נוֹלַד לוֹ בְּנוֹ ר' מֹשֶׁה זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-תקח

בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה תרע"ה הִגִּיעַ לְקִבּוּץ אַנַ"שׁ זָקֵן מוּפְלָג אֶחָד, וְהִבְחִין רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, אֵיךְ שֶׁנִּגֵּשׁ אֵלָיו רַבִּי אַבְרָהָם וּשְׁאֵלוֹ: הֵיכָן הָיִיתָ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הֶעָבַר? עָנָה לוֹ הַזָּקֵן אֵיזֶה תֵּרוּץ, נַעֲנָה לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם וְאָמַר לוֹ: "זוֹהִי אֲבָדָה שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת". אַחַר-כָּךְ שָׁאַל רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת רַבִּי אַבְרָהָם מִי הוּא הַזָּקֵן הַלָּזֶה? עָנָהוּ, שֶׁהוּא אֶחָד מֵאַנַ"שׁ שֶׁמֵּעִיר טְרָהְוויץ, וְעַתָּה דָּר בְּעִיר אַלֶכְסַנְדְּרִיוְוקֶע, וְהוּא עוֹד זָכָה בְּהָיוֹתוֹ יֶלֶד, לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי מוֹהַרְנַ"תְ, נִתְעוֹרֵר רַבִּי לֵוִי יִצְחָק וְרָצָה לְהַכִּירוֹ מִקָּרוֹב הֵיטֵב, כִּי תֵּיכֶף לְאַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה חָזַר הַזָּקֵן לְעִירוֹ. וְנָסַע אֵלָיו בְּאֶמְצַע הַחוֹרֶף וּבָא לְבֵיתוֹ שֶׁהָיָה מֻרְתָּף חָשׁוּךְ וְעָזוּב לְבַקָּרוֹ, וּמְצָאוֹ שׁוֹכֵב חוֹלֶה וּכְבָר הָיָה סַגִּי נָהוֹר. כְּשֶׁהִבְחִין בַּנִּכְנָס, שְׁאֵלוֹ מִי הוּא? עָנָהוּ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק: "אֶחָד מֵאַנַ"שׁ שֶׁמֵּעִיר אוּמַאן" וְשָׂמַח מְאֹד לִקְרָאתוֹ, עַד שֶׁיָּרַד מִמִּטָּתוֹ וְרָקַד עִמּוֹ מְעַט. וְסִפֵּר לוֹ שֶׁבְּהִיוָּתוֹ יֶלֶד קָטָן זָכָה וְקִבֵּל לְזִכָּרוֹן וְכִסְגֶּלֶה מִטְּבֵעַ מִמּוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, כְּדֶרֶךְ הַצַּדִּיקִים, וְשָׁמַר עָלָיו כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְזֶה עַתָּה נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן מַטְבֵּעַ זוֹ.

[שְׁאֵלוֹ פַּעַם אֶת רַבִּי אַבְרָהָם אִם נָכוֹן הַדָּבָר לֵילֵךְ לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קֶבֶר אָבִיו רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר הַקָּבוּר בְּאוּמַאן, כִּי אַנַ"שׁ הִקְפִּידוּ לִבְלִי לֵילֵךְ לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל שׁוּם קֶבֶר לְבַד מִצִּיּוּן רַבֵּנוּ (כדלהלן בח"ד, סעיף ק"ע). עָנָה לָהֶם רַבִּי אַבְרָהָם, שֶׁיְּכוֹלִים אַתֶּם לְלֶכֶת לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קֶבֶר אָבִי, כִּי אָבִי הָיָה בֶּאֱמֶת צַדִּיק. אֲבָל הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ עוֹד קְבָרִים סְבִיבוֹ, עַל-כֵּן אֵין לָלֶכֶת. הוּא עַצְמוֹ לֹא הִשְׁתַּטֵּחַ שׁוּם פַּעַם עַל קֶבֶר אָבִיו].

ג-תקט

אָמַר: אֶפְשָׁר וְרָאוּי לְלֶכֶת וּלְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּן אָבִי, כִּי בֶּאֱמֶת הָיָה צַדִּיק, אוּלָם אֵינִי הוֹלֵךְ וּמִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּנוֹ מִשּׁוּם שֶׁקִּבּוּרִים וּטְמוּנִים בְּסָמוּךְ לוֹ עוֹד אֲנָשִׁים שׁוֹנִים, וְאִם חָפֵץ אֲנִי לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּנוֹ בְּיוֹם הַיְאָרְצַייט, יְכוֹלַנִי לַעֲשׂוֹת זֹאת גַּם בִּהְיוֹתִי עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ זְכֹרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. (ע"ע לעיל תמ"ה).

ג-תקי

רַבִּי אַבְרָהָם בְּדֶרֶךְ כְּלַל לֹא הָיָה מִתְפַּלֵּל כִּשְׁלִיחַ צִבּוּר, פַּעַם הִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעֲמוּד בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת שֶׁאִצְלוֹ הָיָה אָז שִׂמְחַת תּוֹרָה, כִּי נָהַג בְּעַצְמוֹ כְּתוֹשָׁב אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ מַפְטִיר, וְאַחַר-כָּךְ הִתְפַּלֵּל מוּסַף וְ"טַל" כְּנֻסַּח הַנִּגּוּן שֶׁחָבַר עַל-יְדֵי רַבִּי סָענֶדֶער טְרָהְוויצֶער, וְהִתְפַּלֵּל כְּנֻסַּח בְּדַיְיקָנוּת.

ג-תקיא

בְּסוֹף יָמָיו בְּעֵת שְׁהוּתוֹ בְּאוּמַאן מֶרֶחֶק מִבְּנֵי בֵיתוֹ, כִּי כְּבָר לֹא הָיָה בְּכֹחוֹ לַחֲזֹר וְלִנְסֹעַ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְגַם מֵחֲמַת שֶׁהָיָה אָז בְּאֶמְצַע הַמִּלְחָמָה הָעוֹלָמִית, נַעֲנָה פַּעַם וְאָמַר: שֶׁמָּא חוֹשְׁבִים אַתֶּם שֶׁמִּתְגַּעְגֵּעַ אֲנִי לִבְנֵי בֵיתִי? בָּרוּךְ-הַשֵּׁם יֵשׁ לִי מוֹחִין אֲחֵרִים.

ג-תקיב

אָמַר: שֶׁהַיְּהוּדִים הַקּוֹמוּנִיסְטִים תּוֹעִים בְּשִׁיטָתָם, וְגַם הַצִּיּוֹנִים תּוֹעִים כְּמוֹתָם, אוּלָם טָעוּתָם שֶׁל הַצִּיּוֹנִים הוּא לְפָחוֹת בְּעִנְיַן אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל.

ג-תקיג

רַבִּי שִׁמְעוֹן זֶעלִיחוֹבֶער, שֶׁהָיָה הַמַּשְׁגִּיחַ הָרוּחָנִי בִּישִׁיבַת חַכְמֵי לוּבְּלִין, הָיָה אָדָם גָּדוֹל כַּמְּפֹרָסָם, אָמַר פַּעַם לְרַבִּי אֶלְחָנָן סְפֶּקְטוֹר: הִכַּרְתִּי חָסִיד אֶחָד שֶׁלָּכֶם שֶׁהָיָה גָּאוֹן בְּנִגְלֶה וּבְנִסְתָּר, בְּהִתְכַּוְּנוֹ לְרַבִּי אַבְרָהָם. "אִיךְ הָאבּ גִיקֶענְט אַייעֶרער אַ חָסִיד וָואס אִיז גִיוָוען אַ גָּאוֹן בְּנִגְלֶה וּבְנִסְתָּר".

ג-תקיד

אָמַר פַּעַם לְאַנַ"ש: הִזְהֲרוּ מִפְּנֵי שְׁנַת תרצ"ו. "אִיר זָאלְט זִיךְ הִיטֶן פּוּן תרצ"ו". תרצ"ו אוֹתִיּוֹת צָרוֹת. וְכֵן הָיָה שֶׁאז עָלוּ הַנַּאצִים לַשִּׁלְטוֹן כַּיָּדוּעַ, וּבְאוֹתָהּ שָׁנָה גַּם סָגְרוּ הַקּוֹמוּנִיסְטִים אֶת הַקְּלוֹיז בְּאוּמַאן. וְהֵבִינוּ אַנַ"ש מִדְּבָרָיו שֶׁהוּא יוֹדֵעַ זֹאת מֵהַ"מְּגִילַת סְתָרִים".

ג-תקטו

בְּעֵת מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה שָׁמְעוּ פַּעַם אֶת רַבִּי אַבְרָהָם אֵיךְ שֶׁצּוֹעֵק מָרָה בְּצִיּוּן רַבֵּנוּ: "כְּבָר מַסְפִּיק דָּם נִשְׁפַּךְ". "שׁוֹין גִינוּג בְּלוּט פַארְנָאסְן".

ג-תקטז
אָמַר פַּעַם: יָדוּעַ הַדָּבָר שֶׁזּוּגָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לֹא יָדְעָה לְהִתְפַּלֵּל וְאַף-עַל-פִּי-כֵן הָיְתָה כְּזוֹ צַדֶּקֶת.

ג-תקיז
אָמַר: מָשׁוּל הוּא עִנְיַן רַבֵּנוּ לְגַלְגֵּל רוּחַ הַמִּסְתּוֹבֵב מֵעַצְמוֹ לְלֹא הֶרֶף, וּמִי שֶׁחָפֵץ יָכוֹל לְהָכֶנֶס לַגַּלְגַּל וְיִתְגַּלְגֵּל עִמּוֹ, וּמִי שֶׁלֹּא רוֹצֶה שֶׁלֹּא יִכָּנֵס, אוּלָם בְּכָל מִקְרֶה הַגַּלְגַּל יַמְשִׁיךְ לְהִתְגַּלְגֵּל הָלְאָה.

ג-תקיח
כְּשֶׁנִּדְחֲקוּ פַּעַם בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה כַּמָּה מֵאַנַ"ש כְּדֵי לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרָיו הַנִּלְהָבִים שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם, נִלְחַץ עַל יָדָם רַבִּי אַלְטֶר טֶעפְּלִיקֶער זְכוּרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, פָּנָה אֲלֵיהֶם רַבִּי אַלְטֶר וְאָמַר לָהֶם, בְּנִיחוּתָא: הֲנִיחוּנִי נָא לִשְׁמְעוֹ, אַתֶּם הֲרֵי יֵשׁ לָכֶם אוֹתוֹ מֶשֶׁךְ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. כִּי חִבֵּב וְהוֹקִיר מְאֹד אֶת רַבִּי אַבְרָהָם וְרָצָה מְאֹד לִשְׁמֹעַ נוֹעַם דִּבּוּרָיו.

ג-תקיט
זְקֵנֵי אַנַ"ש שֶׁהִכִּירוּ אֶת רַבִּי אַבְרָהָם עוֹד בְּצָעִירוּתוֹ, סִפְּרוּ שֶׁבְּצָעִירוּתוֹ לֹא יָכְלוּ כְּלַל לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵרֹב פְּרִישׁוּתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁהָיָה מְמַעֵט מְאֹד בְּדִבּוּר, וְהָיָה מִתְבּוֹדֵד בַּיְּעָרוֹת שֶׁמִּחוּץ לָעִיר מֶשֶׁךְ כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ.

ג-תקכ
בְּהַלְוָיָתוֹ שֶׁל רַבִּי דָּוִד צְבִי הַמְכֻנֶּה דָּוִד הִירְשׁ דַּאשִׁיווסְקֶע, שֶׁנִּפְטַר בִּשְׁנַת תרע"ג, בְּעֵת הַהַמְתָּנָה שֶׁהִמְתִּינוּ אַנַ"ש עֲבוּר טַהֲרַת גּוּפוֹ, אָמַר בְּשִׁבְחוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: "זֶה הָיָה יְהוּדִי שֶׁהָיָה לוֹ בְּכָל יוֹם שָׁעָה הִתְבּוֹדְדוּת". "הָאט דָאס אִיז גֶיוֶוען אַ יוּד וְואס הָאט גִיהַאט אַלֶע טָאג אַ שָׁעָה הִתְבּוֹדְדוּת".

ג-תקכא
הַבַּחוּרִים שֶׁהִתְקָרְבוּ וּבָאוּ מִפּוֹלִין לְאוּמַאן, הָיוּ פּוֹנִים אֵלָיו וְאוֹמְרִים לוֹ: רַבִּי אַבְרָהָם אֱמֹר נָא לָנוּ אֵיזֶה שִׂיחָה, עָנָה לָהֶם פַּעַם בְּצַחוּת: אֵין לִי כִּיס עִם שִׂיחוֹת. "אִיךְ הָאב נִישְׁט קֵיין קֶעשִׁינֶע מִיט שִׂיחוֹת", כְּאוֹמֵר שֶׁאֵין מַה לְהוֹסִיף וּלְחַדֵּשׁ עַל הַשִּׂיחוֹת וְהַסִּפּוּרִים הַקַּיָּמִים, וְצָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לַעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ עִם הַנּוֹדָעִים כְּבָר.

ג-תקכב
אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה בֶּער רוֹזֶנְפֶּלְד זְכוּרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הִפְצִירָה בְּרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן שֶׁיְּבָרְכָהּ שֶׁיִּנָּצְלוּ בָּנֶיהָ מֵהַצָּבָא. אָמַר לָהּ: "אֶת בְּנֵךְ מֹשֶׁה בֶּער לֹא יִקְחוּ וּבְנֵךְ הַשֵּׁנִי יִנָּצֵל".

וְכָךְ הָיָה, שֶׁאת רַבִּי מֹשֶׁה בָּעֶר לֹא לָקְחוּ מִשּׁוּם מָה, וּבְנָהּ הַשֵּׁנִי לָקְחוּ וְחָזַר מֵהַמִּלְחָמָה כְּשֶׁכָּל בְּגָדָיו קְרוּעִים מֵרְסִיסֵי הַפְּגָזִים, אוּלָם לֹא נִפְגַּע לְרָעָה.

ה - קפה

בְּהֶמְשֵׁךְ לַסִּפּוּר הַמּוּבָא בְּחֵלֶק ג' סִימָן תקכב סִפֵּר רַבִּי מֹשֶׁה בֶּעֶר זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁבִּזְמַן עֲרִיקָתוֹ מֵהַצָּבָא בָּרַח פַּעַם לְאוּמַן, וּפַעַם בִּהְיוֹתוֹ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה פָּגַשׁ שָׁם בראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וּבָא אֵלָיו בַּחֲרָדָה וּבְבַקָּשָׁה: רַבִּי אַבְרָהָם, מַה יִּהְיֶה אִתִּי? עָנָה לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: הֲרֵי כְּבָר אָמַרְתִּי "מֹשֶׁה בֶּעֶר לֹא יִהְיֶה חַיָּל". "מֹשֶׁה בֶּעֶר וָוועט קיין סָאלְדַאט נִישְׁט זַיין". וְהִנֵּה בְּאוֹתוֹ עֵת הָיוּ אַנְשֵׁי הַצָּבָא עוֹשִׂים פְּשִׁיטוֹת עֹצֶר עַל כַּמָּה רְחוֹבוֹת וְעוֹצְרִים אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַנִּמְצָאִים בָּאֵזוֹר בְּדֶרֶךְ תְּעֲדוֹת מְזַהוֹת, וְכֵן תְּעֲדוֹת פְּטוֹר מִשֵּׁרוּת צְבָאִי, וְכַדּוֹמֶה. וְקָרָה שֶׁבְּאֵיזֶה יוֹם סָגְרוּ כַּמָּה רְחוֹבוֹת סְבִיב הַקְּלוּיְז, נִגַּשׁ שׁוּב רַבִּי מֹשֶׁה בֶּעֶר לְרַבִּי אַבְרָהָם זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁשָּׁהָה אָז גַּם הוּא בַּקְּלוּיְז וּשְׁאָלוֹ בְּמוֹרָא: רַבִּי אַבְרָהָם, מָה אֶעֱשֶׂה כָּעֵת? אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: אַל תִּירָא. לְקַח רַבִּי אַבְרָהָם אֵיזֶה סֵפֶר וְאָמַר לוֹ: בֹּא נָא וּקְרָא עִמִּי יַחַד בַּסֵּפֶר. וְכָךְ כְּשֶׁרַבִּי מֹשֶׁה בֶּעֶר מְעַיֵּן עִמּוֹ יַחַד בַּסֵּפֶר הֵחֵל רַבִּי אַבְרָהָם לְצַאת כְּשֶׁהוּא מַבִּיט כָּל הַזְּמַן בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר יַחַד עִמּוֹ, וְכָךְ עָבְרוּ יַחַד אֶת כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת וְאַף אֶחָד לֹא עָצָרָם וּשְׁאָלָם כְּלוּם, וְאָז כְּשֶׁעָבְרוּ מֵעֲלֵיהֶם אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: כָּעֵת לֵךְ וּבְרַח לְנַפְשְׁךָ, וּבָרַח וּמֵאָז לֹא נִתְפַּס יוֹתֵר].

ג-תקכג

רַבִּי אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן כִּבֵּד וְהֶעֱרִיץ מְאֹד אֶת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן בַּארְסְקִי זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, מֵחֲמַת הֱיוֹתוֹ נֶכֶד רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. וּבְיוֹם טוֹב וְכִדּוֹמֶה הָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו לְבָרְכוֹ בְּבִרְכַּת יוֹם-טוֹב, וְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן הָיָה מְדַבֵּר לְפָנָיו בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אַף-עַל-פִּי שֶׁהָיָה ר' אַבְרָהָם מְבוּגָר מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים שָׁנָה.

ג-תקכד

רַבִּי אַבְרָהָם הָיָה נִזְהָר לֹא לְדַבֵּר בִּפְרָטִיּוּת מִשּׁוּם אָדָם וְעַל שׁוּם אָדָם, אַף לֹא לִשְׁבָח, וְאַף לְעִתִּים רְחוֹקוֹת שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ לְדַבֵּר מֵאֲחֵרִים.

ג-תקכה

בְּעֵת שֶׁחָפְצוּ כַּמָּה מֵאַנַ"ש לְיַסֵּד אֶת ה"אַנְשֵׁי מַעֲמָד", הֵינוּ לִתְמוֹךְ בְּכַמָּה מֵחֲשׁוּבֵי אַנַ"ש שֶׁיֵּשְׁבוּ בַּקְּלוּיְז וְיַעַסְקוּ רַק בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה, כְּשֶׁהִתְיָעֲצוּ בָּזֶה עִם רַבִּי אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן לֹא הִסְכִּים לְדָבָר זֶה, בְּהַטְעִימוֹ שֶׁזֶּה יִגְרֹם לְמַחְלֹקוֹת בֵּין אַנַ"ש. וְכֵן הָיָה.

ג-תקכו

סִפֵּר, שֶׁבְּהֵיוֹתוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִתְאַכְסֵן פַּעַם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת אֵצֶל אֶחָד מִגְּדוֹלֵי וַחֲשׁוּבֵי רַבָּנֵי הַסְּפָרַדִּים, וְהִגִּישׁוּ לִפְנֵי הָרַב הַנַּ"ל לִכְבוֹד הַשַּׁבָּת קְעָרָה מְלֵאָה דָּגִים, וְכֵן קְעָרָה מְלֵאָה מִבָּשָׂר, וּכְמוֹ כֵן הִגִּישׁוּ לוֹ וְכִבְּדוּ אוֹתוֹ בְּאֹכֶל רַב, וְהִפְצִיר בּוֹ הָרַב מְאֹד שֶׁיֹּאכַל אֶת הַכֹּל, וְלֹא הָיָה יְכוֹלֶת בְּיָדוֹ לֶאֱכֹל כָּל כָּךְ הַרְבֵּה, כִּי הָיָה אוֹכֶל רַב מְאֹד, אוּלָם הָרַב הַסְּפָרַדִּי אָכַל אֶת הַכֹּל עַד תֻּמּוֹ. אַחַר כָּךְ רָאָה רַבִּי אַבְרָהָם אִיךְ שֶׁמִּתְיַשֵּׁב הָרַב לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְלָמַד בְּהַתְמָדָה רַבָּה כָּל הַלַּיְלָה. וּכְשֶׁרָאָה הָרַב הַנַּ"ל אֵיךְ שֶׁרַבִּי אַבְרָהָם מֵכִין עַצְמוֹ לָלֶכֶת לִישׁוֹן, אָמַר לוֹ: "כַּאֲכִילַתְכֶם כֵּן תּוֹרַתְכֶם", כִּי הוּא יָשַׁב וְעָסַק בַּתּוֹרָה בְּהַתְמָדָה מֻשָּׁךְ כָּל הַלַּיְלָה.

ג-תקכז

בְּאוּמַאן דָּר בַּעַל בַּיִת אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ בַּיִת תֶּה, הוּא הָיָה מְחַבֵּב תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְהָיָה מְחַלֵּק לָהֶם תֶּה בְּחִנָּם. מִנְהָגוֹ הָיָה לְקַצֵּץ מְעַט אֶת זְקָנוֹ, פַּעַם כְּשֶׁהָיָה לוֹ יְאֹר-צַייט בָּא לְקִלּוּיז וּבִקֵּשׁ מֵאַנַ"ש שֶׁיַּנִּיחוּהוּ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעַמּוּד כַּנָּהוּג, וּכְשֶׁרָצָה אֶחָד מֵאַנַ"ש לִדְחוֹתוֹ מֵחֲמַת שֶׁהָיָה מְגוּלָח בְּזִקְנוֹ, הִקְפִּיד עָלָיו רַבִּי אַבְרָהָם וְנַעֲנָה וְאָמַר: מִי כְּבָר בָּא לְהִתְפַּלֵּל אֶצְלֵינוּ? וּכְשֶׁכְּבָר בָּא אֶחָד לְהִתְפַּלֵּל אֶצְלֵנוּ רוֹצֶה אַתָּה לִדְחוֹתוֹ? "וֵוער קומְט שׂוֹין צוּ אוּנְז דַאוּונֶען? אוּן אַז אֵייְנֶער קומְט שׂוֹין וויִלְסְטוּ אִים מַדְחֶה זַיין"?

ג-תקכח

אָמְרוּ אַנַ"ש בְּשִׁבְחוֹ: אֵין אֵבֶר אֶחָד בְּגוּפוֹ שֶׁאֵינוֹ סָפוּג וּמָלֵא מֵרַבֵּנוּ וְתוֹרָתוֹ.

ג-תקכט

זָרִיז נִפְלָא הָיָה בְּכָל עִנְיָנָיו, וּבְטִבְילָתוֹ בַּמִּקְוֶה הִזְדָּרֵז כָּל כָּךְ עַד שֶׁבַּחוּרִים צְעִירִים לֹא יָכְלוּ לְהַשִּׂיגוֹ. שֶׁעַד שֶׁכְּשֶׁהִסְפִּיק מַאן-דְּהוּ לִטְבֹּל, כְּבָר הָיָה רַבִּי אַבְרָהָם לָבוּשׁ אַחַר טְבִילָתוֹ, וְהִמְשִׁיךְ בִּזְרִיזוּת לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה.

ג-תקל

אָמַר: מִנְהָג זֶה שֶׁנָּהֵג רַבֵּנוּ לִבְלִי לְצַוּוֹת לְאַנַ"ש בְּדָבוֹקָא לַעֲשׂוֹת כָּךְ אוֹ כָּךְ, כַּמְּבוֹאָר כַּמָּה פְּעָמִים בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ, נָהַג כֵּן לְמַעַן כֹּחַ הַבְּחִירָה שֶׁל הַשּׁוֹאֵל.

ג-תקלא

סָמוּךְ לִפְטִירָתוֹ בְּעֵת שֶׁשָּׁכַב חוֹלֶה מְאֹד עַל מִטָּתוֹ, נִכְנַס רַבִּי גֶּעצִי לְבַקְּרוֹ, כְּשֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ וְנָתַן לוֹ אֶת יָדוֹ לִפְרֹדָה, אָחֲזוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בְּיָדוֹ מֻשָּׁךְ זְמַן בִּידִידוּת רַבָּה, כְּשֶׁיָּצָא אַחַר כָּךְ ר' גֶּעצִי אָמַר: "תְּפִיסָתוֹ וַאֲחִיזָתוֹ אֶת יָדִי מֻשָּׁךְ זְמַן מַפְחִיד אוֹתִי מְאֹד". וְאָכֵן, נִפְטַר רַבִּי גֶּעצִי בְּשִׁבְיעִי שֶׁל פֶּסַח הַסָּמוּךְ, בִּהְיוֹתוֹ אַךְ בְּגִיל אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע שָׁנִים, רַבִּי אַבְרָהָם עַצְמוֹ נִפְטַר בִּימֵי הַחֲנֻכָּה הַקּוֹדֵם.

ג-תקלב

כְּשֶׁאָמְרוּ לוֹ פַּעַם אַנַ"שׁ שֶׁמְּפוֹלְלִין: מַדּוּעַ הוֹלֵךְ הַנָּךְ לְבוּשׁ בְּבֶגֶד פָּשׁוּט כָּל כָּךְ, כִּי מֵהָרְאוּי לוֹ לִלְבֹּשׁ בְּבֶגֶד חָשׁוּב יוֹתֵר. עָנָה לָהֶם: וּבְכֵן אֶזְכֶּה וְיִתְקַיֵּם בִּי מַאֲמַר רַבֵּנוּ שֶׁאָמַר (ליקו"מ סימן ו): "עִקַּר הַתְּשׁוּבָה הוּא שֶׁיִּשְׁמַע בְּזִיּוֹנוֹ יִדּוֹם וְיִשְׁתֹּק".

ג-תקלג

זְקֵנִי אַנַ"שׁ שֶׁהִכִּירוּהוּ וְזָכְרוּהוּ עוֹד בְּצָעִירוּתוֹ בְּעֵת שֶׁיָּצָא בַּעֲבוֹדַת-הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, אָמְרוּ: אִלּוּלֵי הָיָה עוֹד בְּדוֹרוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, הָיָה מִתַּלְמִידָיו הַמּוּבְהָקִים.

ג-תקלד

בִּזְמַן שְׁהוּתוֹ בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לֹא קָבַע מוֹשָׁבוֹ בְּבֵית כְּנֶסֶת אֶחָד, אֶלָּא הָיָה מַעְתִּיק מוֹשָׁבוֹ מִפַּעַם לְפַעַם מִבֵּית-כְּנֶסֶת לְבֵית-כְּנֶסֶת אַחֵר, וּבְכְדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּרְסֵם.

ג-תקלה

כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ רַבִּי שְׁלֹמֹה וֶוועקְסְלֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אִם יִנְהַג גַּם הוּא כָּמוֹהוּ לָצֵאת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִנְסֹעַ לְאוּמָאן לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, עָנָה לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם "אֵין בָּזֶה בֵּרוּר הֲלָכָה".

ג-תקלו

בְּכָל עֵת שֶׁהָיָה מְדַבֵּר בְּשִׁבְחָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִגְדָּל מַעֲלָתָהּ, הָיָה מִתְלַהֵב מְאֹד מְאֹד שֶׁאֵין לְתָאֳרָהּ.

ג-תקלז

כְּשֶׁדִּבֵּר מִמַּעֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָיָה מַרְבֶּה לְהַזְכִּיר וּלְבָאֵר מַאֲמַר הַזֹּהַר, שֶׁבְּעֵת שֶׁהֶרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לְמֹשֶׁה אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ: "הֶרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבוֹר" כְּתִיב אַחֲרָיו מִיָּד: "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה", שֶׁתֵּיכֶף כְּשֶׁשָּׁמַע מֹשֶׁה שֶׁלֹּא יִזְכֶּה לִכָּנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִיָּד מֵת מֹשֶׁה וְנִכְלַל בָּאָרֶץ בְּמִיתָתוֹ (וְעַיֵּן בְּלִיקו"מ סימן קנ"ה).

ג-תקלח

הָיָה אוֹהֵב מְאֹד אֲנָשִׁים שְׂמֵחִים, וּלְסִבָּה זוֹ הָיָה נוֹהֵג לָבוֹא וְלִנְסֹעַ מִפַּעַם לְפַעַם אֶל רַבִּי אַהֲרֹן קִיבְּלִיטְשֶׁער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָיָה כַּיָּדוּעַ אִישׁ שָׂמֵחַ מְאֹד, וּכְדֵי שֶׁיָּבוֹא עַל יָדוֹ לְשִׂמְחָה. וּמִסִּבָּה זוֹ אָהַב וְקֵרֵב גַּם מְאֹד אֶת רַבִּי בֶּן צִיּוֹן אַפְּטֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ג-תקלט

הָיָה אִישׁ חוֹלֶה עוֹד מִנְּעוּרָיו וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה נוֹהֵג לִפְרוֹשׁ מִמַּאֲכָלִים שֶׁאֵינָם בְּרִיאִים, וְהָיָה נוֹהֵג לְהַחֲלִיף אֶת לַחְמוֹ הָרַךְ וְהַטָּרִי בְּעֵד לֶחֶם קָשֶׁה. וְכֵן הָיָה שׁוֹתֶה תֵּה מֵחֲמַת שֶׁהִיא טוֹבָה לְחוֹלֵי הַמֵּעַיִם, וְהָיָה אוֹמֵר: אַחַר שֶׁאסַר עָלֵינוּ רַבֵּנוּ לִפְנוֹת לְרוֹפְאִים וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּרְפוּאוֹתֵיהֶם, עָלֵינוּ לְהִשְׁתַּדֵּל וּלְהַקְפִּיד לֶאֱכֹל רַק אֶת הַדְּבָרִים הַבְּרִיאִים.

ג-תקמ

כְּשֶׁנִּתְיַסְּדָה הַמִּפְלָגָה הַקּוֹמוּנִיסְטִית וְעָלוּ וְהִצְלִיחוּ בְּשִׁיטָתָם, רָאָה אֵיךְ שֶׁכַּמָּה מֵאַנַ"ש צָחֲקוּ וְלָעֲגוּ עֲלֵיהֶם בְּאָמְרָם: בְּמַכָּה אַחַת שֶׁיְּקַבְּלוּ מֵאַרְצוֹת הַמַּעֲרָב יִפְּלוּ וְיֹאבְדוּ לְנֶמֶרִי. אָמַר: כָּךְ! כָּךְ! חוֹשֵׁשׁ אֲנִי שֶׁרַק מָשִׁיחַ יִשְׁבּוֹר אוֹתָם. "אֱוֹוי! אֱוֹוי! אֵיךְ הָאבּ מוֹרָא אַז נָאר מָשִׁיחַ וָועט זַיי צוּבְּרֶעכְן".

ג-תקמא

דִּבֵּר הַרְבֵּה עִם אַנַ"ש שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ לִנְסֹעַ וְלַעֲלוֹת לָדוּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַף-עַל-פִּי שֶׁנִּמְצָאִים שָׁם הַצַּיּוֹנִים הַחָפְשִׁיִּים, שֶׁדַּעְתָּם נֶגֶד הַתּוֹרָה, כִּי אַף עַל פִּי כֵן יוּכְלוּ לְהִשָּׁאֵר שָׁם בֶּאֱמוּנָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר תַּחַת מֶמְשֶׁלֶת הַקּוֹמוּנִיסְטִים יִמַּח-שְׁמָם.

ג- תקמב

אָמַר לְעִנְיַן הַצַּיּוֹנִים שֶׁיָּסְדוּ עִנְיָנָם בְּעִנְיַן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דּוֹמִים הֵם כְּאָדָם הַהוֹלֵךְ לְרַדּוֹת דְּבַשׁ הַמָּתוֹק, אוּלָם צָרִיךְ אָז לְהַשְׁמֵר הֵיטֵב מֵעֲקִיצַת הַדְּבוֹרִים. כֵּן הֵם הַצַּיּוֹנִים נִתְפָּסוּ עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ, אוּלָם נֶעֱקְצוּ בִּידֵי הַדְּבוֹרִים.

ג-תקמג

דִּבֵּר פַּעַם מִגֹּדֶל הָעִנְיָן אֵיךְ שֶׁצְּרִיכִים לְהִזָּהֵר בִּקְדֻשַּׁת צִיּוּן רַבֵּנוּ לְכַבְּדוֹ וְלִנְהֹג בּוֹ בְּמוֹרָא וְכוּ', וְסִפֵּר וְאָמַר: לָנוּ הָיָה רַבִּי בְּהִתְכַּוְּנוֹ עַל רַבִּי מֵאִיר לֵיבּ בְּלֶעְכָער, שֶׁהָיָה רַבּוֹ בַּנִּגְלֶה שֶׁנָּהַג לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה שְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵי שֶׁהָלַךְ לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ (ע"ע להלן בח"ה, סעיף קע"א). "גִיהַאט הָאבֶּן מִיר אַ רֶעבֶּן וָואס הָאט זִיךְ צוּגִיגֶרייט דְּרַיי טָאג פַּאר עֶר אִיז גִיגַאנְגֶען צוּם רֶעבֶּן אוֹיפְן צִיּוּן". וְהִפְטִיר וְאָמַר בְּצַעַר: "וְכַיּוֹם הוֹלְכִים לַצִּיּוּן לְלֹא טְבִילַת מִקְוֶה. "אוּן הַיינְט גֶעהְט מֶען אָהן מִקְוֶה".

ג-תקמד

אָמַר בְּכָל מָקוֹם שֶׁמְּדַבֵּר רַבֵּנוּ מֵעִנְיַן "מְפָרְסְמִים שֶׁל שֶׁקֶר", צָרִיךְ כָּל אֶחָד מֵאַנַ"ש לְכַוֵּון וְלַחֲשֹׁב זֹאת עַל עַצְמוֹ, שֶׁיְּזָהֵר וְיִשְׁגִּיחַ כָּל אֶחָד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה חֶלְיָלָה שׁוּם פְּעֻלָּה שֶׁל פִּרְסוּם וְכָבוֹד וְשֶׁיִּשְׁגִּיחַ שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּהוּ אֲחֵרִים לְמְפָרְסֵם שֶׁל שֶׁקֶר, וְלֹא יִתֵּן שֶׁיִּטְעוּ בּוֹ אֲחֵרִים.

ג-תקמה

אָמַר בְּמִלִּיצָה: "שַׁבָּת "נָאךְ" רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִיז "נָאךְ" אַ רֹאשׁ הַשָּׁנָה", שַׁבָּת הַחָל לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲרֵי הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה נוֹסָף. בְּלַע"ז תֵּיבַת 'נָאךְ' מִתְפָּרֶשֶׁת כְּ"אַחֲרֵי" וְגַם כִּלְשׁוֹן "עוֹד".

ג-תקמו

כְּשֶׁהִגִּיעַ וּבָא פַּעַם רַבִּי יִשְׂרָאֵל אַבָּא רוֹזְנְפֶלְד זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְקִבּוּץ אַנַ"שׁ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, שְׁפַךְ אֶת מַר לִבּוֹ לִפְנֵי רַבִּי אַבְרָהָם בר"נ בָּזֶה שֶׁעָבְרָה עָלָיו הַשָּׁנָה בְּמַעוּט תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה, מֻחָמַת שֶׁהָיָה טָרוּד מְאֹד בְּמִסְחָרוֹ וְכוּ', נִחֲמוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בְּמַאֲמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁאָמַר: מְעַט הוּא גַּם טוֹב. "אַבִּיסָל אִיז אוֹיךְ גוּט". חָדְרוּ מַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו בְּלִבּוֹ וְהֶחֱיָהוּ בִּדְבָרָיו הַמְעַטִּים כָּל כָּךְ, עַד שֶׁהָלַךְ וְסִפֵּר זֹאת בְּשִׂמְחָה לְהַרְבֵּה מֵאַנַ"שׁ.

ג-תקמז

כְּשֶׁשָּׁאֲלוּהוּ פַּעַם כַּמָּה מֵאַנַ"שׁ: הֲרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הִבְטִיחַ לְמוֹהַרְנַ"תְ וּלְרַבִּי נַפְתָּלִי בְּנָסְעוֹ לְלֶעמְבֶּערְג שֶׁיִּזְכֶּה לַאֲרִיכוּת יָמִים. "לַאנְג לֶעבֶּן זָאלְסְטוּ", וְהֵיכָן הוּא אֲרִיכוּת יָמִים שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְ? כִּי חַי כַּיָּדוּעַ רַק שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנִים. אָמַר לָהֶם כִּי אָכֵן זָכָה לָזֶה, כִּי לְפִי הַחוֹלִי מַעַיִם הַקָּשֶׁה שֶׁהָיָה לְמוֹהַרְנַ"תְ מֶשֶׁךְ שָׁנִים קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ, הֲרֵי שֶׁשִּׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנוֹת חַיָּיו אָכֵן נֶחְשָׁבוֹת לַאֲרִיכוּת יָמִים.

ב-ריז

כְּשֶׁסִּיֵּם רַבֵּנוּ אֶת הַתּוֹרָה "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן רפ"ב לִפְנֵי מוֹהַרְנַ"תְ וְרַבִּי נַפְתָּלִי בְּעֵת שָׁרְדְפוּ אַחֲרָיו בִּנְסִיעָתוֹ לְלֶעמְבֶּרְג כַּמְּסֻפָּר בְּסֵפֶר יְמֵי מוֹהַרְנַ"תְ (סִימָן כ"ו), וּמְסַפֵּר שָׁם שֶׁלִּפְנֵי אֲמִירָתוֹ אֶת הַתּוֹרָה שְׁאָלָם מַה הֵם רוֹצִים, שֶׁיְּבָרֵכֵם אוֹ שֶׁיֹּאמַר לָהֶם תּוֹרָה, וְעָנָה מוֹהַרְנַ"תְ וְאָמַר, שֶׁבְּרָכָה יְבָרֵכֵם כְּשֶׁיְּחַזּוֹר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מִנְסִיעָתוֹ, וְעַתָּה יֹאמַר לָהֶם תּוֹרָה וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. כְּשֶׁסִּיֵּם רַבֵּנוּ אֶת אֲמִרַת הַתּוֹרָה בִּרְכָם, וְאָמַר לָהֶם: "שָׁתַּאֲרִיכוּ יָמִים", כִּי עַל-יְדֵכֶם אֲמַרְתִּי אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת - "לַאנְג לֶעבְּן זָאלְט אִיר וַויל דּוּרְךְ אַייךְ הָאבּ אִיךְ גֶּזָאגְט דִּי תּוֹרָה". וְהָיוּ אַנַ"שׁ מַתְמִיהִים עַצְמָם עַל סְפּוּר זֶה, כִּי הֲלֹא מוֹהַרְנַ"תְ לֹא הֶאֱרִיךְ יָמִים, כִּי הָיוּ יָמָיו רַק שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנִים כַּיָּדוּעַ. וְאָמְרוּ שֶׁלְּפִי חוֹלְיוֹ הַקָּשֶׁה שֶׁסָּבַל מֵחוֹלִי הַמַּעַיִם כַּיָּדוּעַ - הֲרֵי הֶאֱרִיךְ יָמִים.]

ג-תקמח

רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן נוֹלַד בִּשְׁנַת תר"ט, וְנִפְטַר עֶרֶב-רֹאשׁ-חֹדֶשׁ טֵבֵת שְׁנַת תרע"ח, וְהָיוּ יָמָיו שִׁשִּׁים וְתֵשַׁע שָׁנִים.

ג-תקמט

לְאַחַר שֶׁלָּמַד פַּעַם רַבִּי אַבְרָהָם עִם כַּמָּה מֵאַנַ"שׁ בְּתוֹרָה ס"ו שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א', הִתְלַהֲבוּ מִדְּבָרָיו אַנַ"שׁ הַשּׁוֹמְעִים, כָּל כָּךְ, עַד שֶׁנַּעֲנָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל כֹּהֵן וְאָמַר: "אִם נִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מִמְּשִׁיחַ רַק כָּאֵלּוּ תּוֹרוֹת, הֲרֵי שֶׁבֶּאֱמֶת כְּבָר כְּדַאי לְהִתְנַעְנֵעַ וּלְצַפּוֹת אֵלָיו".

ג-תקנ

כְּשֶׁסִּפְּרוּ אַנ"שׁ לְרַבִּי אַבְרָהָם בִּהְיוֹתוֹ בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מִסְתִּירָתוֹ וּבְנִיָּתוֹ מֻחְדָּשׁ אֶת הַקְּלוֹיז בִּשְׁנַת תרס"ג, לֹא מָצָא הַדָּבָר חֵן בְּעֵינָיו, וְאָמַר שֶׁלֹּא הָיָה נִצָּרֵךְ לְסוֹתְרוֹ וְלִבְנוֹתוֹ מֻחְדָּשׁ, כִּי הָיָה בִּנְיָן חָזָק שֶׁבְּנָאהוּ רַבִּי סֶענֶדֶער טְרַהְוויצֶער בִּשְׁנַת תרכ"ו, וְהָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד עוֹד יָמִים הַרְבֵּה. אוּלָם כְּשֶׁסִּפְּרוּ לוֹ גַּם מִגְּדֶל הַשִּׂמְחָה וְהָרִקּוּדִין שֶׁהָיָה בֵּין אַנ"שׁ בְּעֵת הַנְּחַת אֶבֶן הַפִּנָּה, כִּי הָיְתָה בְּל"ג בָּעֹמֶר וְהִתְקַבְּצוּ שָׁם כָּל אַנ"שׁ מִכָּל הָעֲיָרוֹת וְעָשׂוּ סְעוּדָה גְּדוֹלָה כַּנָּהוּג, הִפְטִיר וְאָמַר: אִם כָּךְ הֲרֵי שֶׁהָיָה כְּדַאי. וְאָמַר בְּרֶמֶז: "תרס"ג" אוֹתִיּוֹת "תִּסָּגֵר", הִיא כְּבָר "תִּסָּגֵר" "זִי וֶועט שׁוֹין וֶוערְן פַארְמַאכְט". וְכֵן הָוָה, כַּמְפֻרְסָם, שֶׁסָּגְרוּ וְחָתְמוּ הַשִּׁלְטוֹנוֹת אֶת הַקְּלוֹיז בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת וְלֹא יְכוֹלִים עוֹד אַנ"שׁ לְהַמְשִׁיךְ וּלְהִתְפַּלֵּל שָׁם.

ג-תקנא

לְרַבִּי אַבְרָהָם הָיָה אָח צָעִיר מִמֶּנּוּ שֶׁדִּמָּה לוֹ מְאֹד בְּפָנָיו, בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל בּוּל, שֶׁשִּׁינָה אֶת שְׁמוֹ מִשּׁוּם שֶׁרָצָה לְהִשְׁתַּמֵּט מֵהַצָּבָא, הוּא הָיָה סוֹחֵר וְדַר בְּטֶעפְּלִיק, וְנִרְצַח עַל-יְדֵי הַבּוֹלְשְׁבִיקִים בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי אַלְטֶער טֶעפְּלִיקֶער. רַבִּי אַבְרָהָם הָיָה מְכַבְּדוֹ מְאֹד, וּבְבוֹאוֹ לְטֶעפְּלִיק הָיָה מִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ. הָיָה לוֹ חָתָן אֶחָד בְּשֵׁם רַבִּי הֶערְשֶׁל. וְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק הָיָה מְלַמֵּד לְבָנָיו הַיְקָרִים שֶׁהָיוּ יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים, הי"ד.

ג-תקנב

רַבִּי אַבְרָהָם חָזַר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה בְּיוֹם ז' אָב שְׁנַת תרע"ד עִם הָאֳנִיָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁבָּאָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעִם אֳנִיָּה זוֹ עָצְמָה חָזַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקְּאַרְדָאן לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. וְאָז הֻחֲלָה מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה, וּבְחֹדֶשׁ אֱלוּל שֶׁאֻחֲרִיהָ הִגִּיעַ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מִפּוֹלַנְיָה לְאוּמַאן.

ג-תקנג

אֶסְתֵּר שַׁיינְדֶל, זוּגָתוֹ הַשְּׁנִיָּה שֶׁל רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער, הָיְתָה אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם. בְּסוֹף יָמֶיהָ הִתְעַוְּרָה בְּעֵינֶיהָ רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְרַבִּי אַבְרָהָם הָיָה זָהִיר בִּכְבוֹדָהּ מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה מֵבִיא לָהּ לֶאֱכֹל וּמִתְחַנֵּן לְפָנֶיהָ שֶׁתֹּאכַל וְכַדּוֹמֶה.

ג-תקנד

אָמַר וּבֵאֵר פַּעַם שֶׁגְּדֻלַּת סֵפֶר ה"לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת" שֶׁחִבֵּר מוֹהַרְנַ"תְ, חֲשׁוּבָה וְנַעֲלֵית בְּמַעֲלָתָהּ יוֹתֵר מִסְּפָרָיו "לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת", כִּי תְּפִלָּה אֲמִתִּית אִי אֶפְשָׁר לְחַבֵּר רַק אִם יֵשׁ הִשְׁתַּפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ בִּשְׁעַת הַכְּתִיבָה מַמָּשׁ, וְאֵכֶן כָּךְ כָּתְבָה מוֹהַרְנַ"תְ שֶׁבְּעֵת כְּתִיבָתוֹ אָז מַמָּשׁ הִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה זוֹ עַצְמָהּ עִם כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו וְשִׁבְרוֹן לִבּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן חִדּוּשֵׁי-תוֹרָה שֶׁאֶפְשָׁר לַחְשֹׁב וּלְהַרְהֵר בָּהּ קֹדֶם, וְרַק אַחַר-כָּךְ לִכְתֹּב.

ג-תקנה

רַבִּי אַבְרָהָם הָיָה נִסְתָּר וְהַצָּנַע לֶכֶת מְאֹד, עַד שֶׁאַפִלּוּ הַרְבֵּה מֵאַנַ"שׁ לֹא הִכִּירוּ מַעֲלָתוֹ, וְרַק זֹאת יָדְעוּ מִמֶּנּוּ שֶׁנּוֹהֵג לֶאֱכֹל לֶחֶם קָשֶׁה וְתֵה חָזָק, בְּגָלַל הַחוֹלִי מֵעַיִם שֶׁסָּבַל מִמֶּנָּה.

ג-תקנו

ג-תקנז

אָמַר: עוֹד לִפְנֵי בִּיאַת הַגּוֹאֵל כְּבָר יִהְיֶה קִבּוּץ וְיִשּׁוּב גָּדוֹל שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבְבִיאַת הַגּוֹאֵל יִתְוַסְּפוּ עֲלֵיהֶם שְׁאָר קִבּוּצֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּחוּץ לָאָרֶץ, וְדַיֵּק זֹאת מֵהַנֶּאֱמַר בַּכָּתוּב: "עוֹד אֲקַבֵּץ עָלָיו לִנְקְבָצָיו", הַיְנוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא יוֹסִיף לְקַבֵּץ בִּבְיאַת הַגּוֹאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל מִפְּזוּרָיו שֶׁבְּכָל הָעוֹלָם אֶל הַקִּבּוּץ הַמְקֻבָּץ כְּבָר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ג-תקנח

רַבִּי אַבְרָהָם הָיָה בִּידִידוּת רַבָּה עִם הָרַב מִבִּיאלָע, שֶׁהָיָה מְפָרְסָם בָּעוֹלָם לְבַעַל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ נוֹסַף עַל לַמְדָנוּתוֹ וּגְאוֹנוּתוֹ הַמַּפְלֶגֶת, וְהָיָה אוֹמֵר: בָּעִיר בִּיאלָע דָּר רַב אֶחָד שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְגָּשָׁה גְּדוֹלָה בְּעִנְיַן רַבֵּנוּ. רַבִּי לֵוִי יִצְחָק הִכִּיר אֶת חַתְנוֹ שֶׁל הָרַב בִּהְיוֹתוֹ בְּטַשְׁקֶנְט, וְסִפֵּר לוֹ שֶׁחוֹתְנוֹ הָיָה מַרְבֶּה לְשַׂבֵּחַ וּלְהוֹקִיר דַּרְכּוֹ וְעִנְיַן רַבֵּנוּ.

ג-תקנט

כְּשֶׁיָּצָא לְאוֹר סִפְרוֹ שֶׁל הָרַב מֵרַאדְזִין בְּעִנְיַן פְּתִיל תְּכֵלֶת בַּצִּיצִית, אָמַר ר' אַבְרָהָם שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְרַאֲיוֹתָיו, כִּי יֵשׁ לוֹ יְסוֹדוֹת חֲזָקִים עוֹד יוֹתֵר, לְחַזֵּק לְבִישַׁת הַתְּכֵלֶת. וְהָיָה נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁאוֹמֵר זֹאת מֵחֲמַת יְדִיעָתוֹ אֶת הַ"מְגִילַת סְתָרִים" שֶׁגִּלָּה רַבֵּנוּ.

ג-תקס

בְּעֵת מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה, חִזֵּק רַבִּי אַבְרָהָם אֶת אַנַ"שׁ בְּאָמְרוֹ: כָּל מִי שֶׁיַּעֲסֹק בִּתְפִלָּה יִנָּצֵל וְיִמָּלֵט, בְּהַסְמִיכוֹ לָזֶה הַכָּתוּב: "כָּל אֲשֶׁר יִקָּרֵא בְּשֵׁם ה' הַיְנוּ תְּפִלָּה יִמָּלֵט".

ג-תקסא

הָיָה אוֹמֵר: צָרִיךְ הָאָדָם לְהַרְבּוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוּת כְּצִוּוּי רַבֵּנוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ דִּבּוּרִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה בָּעֲצָמוֹ עוֹזְרוֹ לְבַסּוֹף הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמֵאִיר לוֹ אֶת הַתְּפִלָּה, וְהִסְמִיךְ לָזֶה אֶת הַמְּזְכָּר בְּתוֹרָה כ' מֵעְנָיִן לֵב הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת צוּר, וְצָרִיךְ לְהַרְבּוֹת בְּדִבּוּרִים עַד שֶׁנִּפְתַּח לֵב הָעֶלְיוֹן וְכוּ', כִּי לְבַסּוֹף נִפְתַּח וְנִשְׁפָּעִים מִלֵּב הָעֶלְיוֹן בִּבְחִינַת צוּר לְבָבִי, דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, עַיֵּן שָׁם.

ג-תקסב

רַבִּי אַבְרָהָם עָלָה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת תרנ"ד בִּהְיוֹתוֹ בְּגִיל אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים.

ג-תקסג

רַבִּי אַבְרָהָם סָבַר שֶׁאִלּוּ הָיָה נִמְצָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַדֶּרֶךְ לְאוּמַאן הָיְתָה סְגוּרָה וְאִי אֶפְשָׁר הָיָה לָבוֹא לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה לַקִּבּוּץ לֹא הִפְסִיד בָּזֶה.

ג-תקסד

כְּשֶׁדִּבֵּר פַּעַם רַבִּי מָרְדְּכַי סוֹקוֹלוֹבֶער עִם רַבִּי אַבְרָהָם מִגּוֹדֶל מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לְדַרְגַּת גִּילּוּי אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זְכוּר לַטּוֹב, רָמַז לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בְּדִבָּרָיו שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם דְּבָרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה.

ג-תקסה

לִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הִבְחִינוּ שֶׁמְּצַפֶּה לָהֶם בְּכְלְיוֹן עֵינַיִם: לְעֵת חֲצוֹת לַיְלָה, כִּי הָיָה מַקְפִּיד לָקוּם וּלְהִתְעוֹרֵר בְּעֵת נְקוּדַת חֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ, וְאַחַר-כָּךְ לְעֵת זְמַן הַנָּחַת הַטַּלִּית לַתְּפִלָּה, וּלְקַבָּלַת הַשַּׁבָּת שֶׁהָיָה מְצַפֶּה לְבוֹא הַשַּׁבָּת בִּכְלוֹת הַנֶּפֶשׁ.

ג-תקסו

כְּשֶׁסִּפֵּר פַּעַם הַמַּעֲשֶׂה מֵרַבִּי יוּדְל, שֶׁהִתְוַכֵּחַ עִם אֶחָד בְּגֶדֶלַת רַבֵּנוּ וְכוּ' לְעֵיל ח"א סִימָן שט"ו, הָיָה נִרְאֶה לַשּׁוֹמְעִים שֶׁהָאֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ הַיּוֹם לְאַנַ"שׁ הַדְּבוּקִים בְּאוֹר רַבֵּנוּ, גְּדוֹלָה מֵהָאֱמוּנָה בְּרַבֵּנוּ שֶׁהָיְתָה לְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ. עַד שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ בְּעַצְמוֹ עַל זֶה, עָנָה וְאָמַר: הָאֱמוּנָה שֶׁהָיְתָה לְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ בְּרַבֵּנוּ הָיְתָה הַרְבֵּה יוֹתֵר בְּעוֹמֶק מֵהָאֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ כַּיּוֹם בְּרַבֵּנוּ.

ג-תקסז

סִפֵּר רַבִּי מָרְדְּכַי סוֹקוֹלוֹבֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָלַךְ פַּעַם עִם רְאַבְרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְעוֹד כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בָּרְחוֹב הָרָאשִׁי שֶׁבָּעִיר בְּרַדִיטְשׁוֹב, בָּאֶמְצַע פָּנָה רְאַבְרַ"נ מֵהַדֶּרֶךְ וְנִכְנַס לִרְחוֹב אַחֵר וְרָאוּ שָׁם אֵיזֶה אִישׁ שֶׁעָמַד וְרָצָה לַעֲבֹר עֲבֵרָה, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּמֵחֲמַת שֶׁרָאָה אוֹתָם, מָנַע עַצְמוֹ וְהִסְתַּלֵּק, וְחָזַר תֵּכֶף רְאַבְרַ"נ לְדַרְכּוֹ הַנִּצְרָךְ.

ג-תקסח

אָמַר: מַה טַּעַם נִקְרָא חַג הַסֻּכּוֹת "זְמַן שִׂמְחָתֵינוּ" יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַמּוֹעֲדִים, וּבֵאֵר: מֵחֲמַת שֶׁבְּחַג הַפֶּסַח עֲדַיִן לֹא הָיְתָה שִׂמְחָתֵינוּ שְׁלֵמָה מִשּׁוּם שֶׁעֲדַיִן לֹא קִבַּלְנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וּבְשָׁבוּעוֹת שֶׁכְּבָר קִבַּלְנוּ אֶת הַתּוֹרָה, נִשְׁבַּת שִׂמְחָתֵינוּ בַּעֲוֹוֹן חֵטְא הָעֵגֶל שֶׁעָשׂוּ לְאַחֲרֶיהָ, וְרַק בְּחַג הַסֻּכּוֹת שֶׁכְּבָר קִבַּלְנוּ אֶת הַלֻּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת לְמָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְשׁוּב לֹא נִשְׁבְּרוּ וְנִפְגְּמוּ, מִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא הַחַג בְּשֵׁם "זְמַן שִׂמְחָתֵינוּ" כִּי אָז נִשְׁלְמָה שִׂמְחָתֵינוּ.

ג-תקסט

כְּשֶׁדִּבֵּר פַּעַם מִמַּעֲלַת אָבִיו רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר, אָמַר: אָבִי נִכְנַס לְגִיל שִׁבְעִים, כְּאוֹמֵר שֶׁזָּכָה גַּם לַאֲרִיכוּת יָמִים.

ג-תקע
עַל קִבְרוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, חָרְטוּ אַנ"שׁ: פ"נ אִישׁ תֹּם רַבִּי נַחְמָן ב"ר אַבְרָהָם הַלֵּוִי. וְעַל קִבְרוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם הָיָה חָרוּט: פ"נ ר' אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן הַלֵּוִי מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כִּי כָּךְ הָיוּ אַנ"שׁ מְכַנִּים אוֹתוֹ: ר' אַבְרָהָם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ג-תקעא
פְּעָמִים הָלַךְ לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ, אַף כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד.

ג-תקעב
בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי אַהֲרֹן קִיבְּלִיטְשֶׁער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁנִּשְׁאָה לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק, חָלְתָה פַּעַם בְּמַחֲלַת יְלָדִים קָשָׁה מְאֹד, שֶׁכַּמָּה מִיַּלְדֵי הָעִיר מֵתוּ מִמַּחֲלָה זוֹ, וְהָרוֹפְאִים שֶׁבָּדְקוּ אוֹתָהּ אָמְרוּ לְרַבִּי אַהֲרֹן שֶׁאֵין לָהּ סִכּוּיִים לְחָיוֹת. וְהִנֵּה בְּלֵילָה אֶחָד מִימֵי מַחֲלָתָהּ שֶׁנֶּחְלְשָׁה אָז מְאֹד, הוֹפִיעַ וּבָא לִשְׁהוֹת בְּבֵיתָם רַבִּי אַבְרָהָם וְשִׁמְשׁוֹ וְכִבְּדוּ רַבִּי אַהֲרֹן מְאֹד, וְדָאַג לְכָל צָרְכּוֹ, כִּי סָבַל אָז מֵחוֹלִי מֵעַיִם וְהָיָה צָרִיךְ אוֹכֶל מְיֻחָד, וְאַחַר-כָּךְ לְמָחֳרַת בַּבֹּקֶר קָמָה הַבַּת בְּרִיאָה וּשְׁלֵמָה לְלֹא שׁוּם סִימָנֵי מַחֲלָה וְחוּלְשָׁה, וְכָל בְּנֵי הַבַּיִת יְחָסוּ נֵס מְפֹרָסָם זֶה לִזְכוּתוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם, כִּי רָאוּ בַּעֲלִיל שֶׁנִּרְפְּאָה תֵּיכֶף לְבִיאָתוֹ לְבֵיתָם.

ג-תקעג
רַבִּי שִׁמְשׁוֹן בַּארְסְקִי זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נָהַג לְדַבֵּר בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלֵיל שַׁבָּת לְאַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, עִם כַּמָּה מֵאַנַ"שׁ הַמְקֹרָבִים אֵלָיו, וְאָמַר עַל זֶה רַבִּי אַבְרָהָם, שֶׁמּוּבָא בְּכְתְבֵי הָאֱרִ"י שֶׁאֵת אוֹר קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת מְקַבְּלִים עַל יְדֵי הַקִּדּוּשׁ עַל הַיַּיִן עַל-כֵּן אֵין זֶה מִן הַנָּכוֹן לְדַחוֹתוֹ אֶלָּא צָרִיךְ לְהַזְדָּרֵז תֵּיכֶף לְאַחַר הַתְּפִלָּה לְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן.

ג-תקעד
יָדוּעַ הָיָה שֶׁלָּמַד כַּמָּה שָׁנִים עַל פִּי סֵדֶר דֶּרֶךְ הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ הַמּוּבָא בְּשִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן עו.

ג-תקעה
עַל הַמּוּבָא בַּזֹּהַר וּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ לְעִנְיַן הַתְּפִלָּה, זְמַנִּין דְּשָׁמַע וְזְמַנִּין דְּלֹא שָׁמַע וְכוּ', אָמַר, שֶׁבָּזֶה שֶׁאָמְרוּ "זְמַנִּין דְּלֹא שָׁמַע", אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁאֵין הַתְּפִלָּה נִתְקַבֶּלֶת כְּלָל, אֶלָּא שֶׁאֵין עוֹנִין וְעוֹשִׂין בַּקָּשָׁתוֹ שֶׁל הַמִּתְפַּלֵּל תֵּיכֶף וּמִיָּד, רַק לִפְעָמִים אוֹמְרִים לְאָדָם לְהַמְתִּין וּלְצַפּוֹת עוֹד עַד שֶׁתֵּצֵא לַפּוֹעַל מַמָּשׁ תְּפִלָּתוֹ וּבַקָּשָׁתוֹ, וְלִפְעָמִים יֵשׁ שֶׁמַּמְלִיאִים בַּקָּשָׁתוֹ תֵּיכֶף וּמִיָּד.

ג-תקעו
רַק לְעִתִּים רְחוֹקוֹת הָיָה לוֹמֵד וְדוֹרֵשׁ בָּרַבִּים לִפְנֵי אַנ"שׁ.

ג-תקעז

אָמַר: אַחֲרֵי שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה אֵיזֶה מַעֲשֶׂה עִם מְסִירוּת נֶפֶשׁ צָרִיךְ הוּא לְהִזָּהֵר לֹא לְהִתְמַהְמֵהַּ וְלִפֹּל מֵהַמַּעֲשֶׂה. "נָאוּ אַ מְסִירוּת נֶפֶשׁ דָּארְף מֶען זַאךְ זַייעֶר הִיטְן". כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ עָלָיו הַמְּנִיעוֹת יוֹתֵר מִלִּפְנֵי הַמְּסִירוּת נֶפֶשׁ.

ג-תקעח

רַבִּי אַבָּא בֶּן רָחֵל אֲחוֹת רַבִּי אַבְרָהָם, הָיָה בָּחוּר תָּמִיר וְחָסוֹן, וְקִבֵּל צַו הִתְיַצְּבוּת לַצָּבָא, וְהִנֵּה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע לֹא הָיָה שׂוּם סְבָרָא שֶׁיְּקַבֵּל פְּטוּר מֵהַצָּבָא. בַּצַּר לוֹ נָסַע וּבָא לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה בְּצִיּוֹן רַבֵּנוּ, וּפָגַשׁ שָׁם בְּרַבִּי אַבְרָהָם דּוֹדוֹ, וְהֵשִׂיחַ לְפָנָיו אֶת צַעֲרוֹ, אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם, לֵךְ וּפַזֵּר אֶת כָּל מָמוֹנְךָ לִצְדָקָה וְלֹא תַּשְׁאִיר אֲצִלְךָ אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, לְרֹב אֱמוּנָתוֹ בִּדְבָרָיו, קִיֵּם אֶת דְּבָרָיו בִּשְׁלֵמוּת. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְלִשְׁכַּת הַגִּיּוּס חִלְקוּ מִסְפָּרִים לְכָל הַמִּתְיַצְּבִים, וּמִתּוֹךְ נֵס קִבֵּל הוּא אֶת הַמִּסְפָּר הָאַחֲרוֹן, וְהָיָה נָהוּג שֶׁאָדָם זֶה הַמְקַבֵּל אֶת הַמִּסְפָּר הָאַחֲרוֹן הֲרֵיהוּ פָּטוּר מִלְּשָׁרֵת בַּצָּבָא, וְכָךְ נִצַּל.

ג-תקעט

אָמַר: אֵין לָנוּ שׂוּם הַשָּׂגָה כְּלַל וּכְלַל כַּמָּה הָיִינוּ מְקַבְּלִים מֵאוֹר רַבֵּנוּ אִלּוּ הָיָה בֵּינֵינוּ אַהֲבָה וְאַחְדוּת.

ג-תקפ

כְּשֶׁנִּפְטַר נָכְדּוֹ שֶׁל רַבִּי אַיְיזִיק מֵאוּמַאן בְּנוֹ שֶׁל פִּינְיֶע חָתָנוֹ פִּינְיֶע זֶה הָיָה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אָשֵׁר בָּאפְּלְיֶע, בִּהְיוֹתוֹ אַבְרֶךְ וְצָעִיר לְיָמִים, אָמַר רַבִּי אַבְרָהָם בְּעֵת הַלְוָיָה, שֶׁבְּעֵת הַלְוָיָתוֹ שֶׁל אָדָם צְרִיכִים לְדַבֵּר רַק בְּשִׁבְחוֹ וּמַעֲלוֹתָיו שֶׁל הַנִּפְטָר, וְסִפֵּר רַבִּי אַבְרָהָם בְּשִׁבְחוֹ שֶׁהָיָה נִכְנָס אֵלָיו לְשַׂמְּשׁוֹ וּלְסַיֵּעַ לוֹ מֵחֲמַת חָלְיוֹ, וְכַדּוֹמֶה.

ג-תקפא

אָמַר: עִנְיַן הַהִתְבּוֹדְדוּת קַל יוֹתֵר סֵדֶר מִנְהָגוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִבְּחוּץ לָאָרֶץ, בְּהִתְכַּוְּנוֹ עַל עִנְיַן הַהִתְבּוֹדְדוּת מִחוּץ לָעִיר שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ לְהִתְבּוֹדֵד חוּץ לָעִיר, וּמִשּׁוּם שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּל אֲוִירָהּ טָהוֹר וְקָדוֹשׁ וּקְדֻשָּׁתָהּ בְּכָל מָקוֹם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּחוּץ לָאָרֶץ, יֵשׁ חִלּוּק רַב מְאֹד בֵּין הָעִיר לְחוּצָה לָהּ.

ג-תקפב

סִפֵּר שֶׁכְּשֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיָה קוֹרֵא וְאוֹמֵר לְעַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְהִתְלַהֲבוּת: אַבְרָהָם הֵיכָן אַתָּה הוֹלֵךְ? בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵיכָן אַתָּה אוֹכֵל? בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּל כָּךְ הִרְגִּישׁ וְהִתְלַהֵב מִשְּׂמְחַת חֶיוֹתוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. "אַוּואוּ גַיי אִיךְ? אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַוּואוּ עֶס אִיךְ? אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל".

ג-תקפג

סִפֵּר פַּעַם, שֶׁבְּאַחַת מִנְּסִיעוֹתָיו שֶׁנָּסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עָבַר דֶּרֶךְ מָקוֹם אֶחָד שֶׁהָיָה נִקְרָא בְּפִי הַיְּהוּדִים "מְקוֹם הָאֲבָנִים". כִּי הָעַרְבִים שֶׁבַּמָּקוֹם הַהוּא הָיוּ זוֹרְקִים אֲבָנִים עַל הַיְּהוּדִים שֶׁבַּסְּפִינָה שֶׁעָבְרָה בַּמָּקוֹם הַהוּא, וְסִפֵּר שֶׁהָיָה צָרִיךְ פַּעַם לַעֲבוֹר בַּמָּקוֹם הַהוּא, וְדָרַךְ הַסְּפִינָה הָיְתָה לַעֲצוֹר וְלִנְסֹעַ לְאַט בַּמָּקוֹם הַהוּא, וּפָחַד שֶׁלֹּא יֵזֵק מֵהָאֲבָנִים וְאָז הָיָה עֵת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת וְשָׂר אָז אֶת הַזְּמִירוֹת, וְכִוֵּן הֵיטֵב בַּתֵּבוֹת "לְאֵיטַמְרָא בְּגוֹ כֵּיפִין", וְעָבְרָה הַסְּפִינָה בְּמְהִירוּת בַּמָּקוֹם הַהוּא וְלֹא עָצַר רַב הַחוֹבֵל אֶת הַסְּפִינָה וְעָבַר אֶת הַמָּקוֹם הַהוּא בְּשָׁלוֹם.

ג-תקפד

רַבִּי אַבְרָהָם עָלָה בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת תרנ"ד, וְהָיָה נוֹסֵעַ וּבָא מִדֵּי שָׁנָה לִימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְאוּמַאן, מֶשֶׁךְ עֶשְׂרִים שָׁנָה עַד רֹאשׁ-הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת תרע"ה, שֶׁאָחֲרִיהָ כְּבָר לֹא חָזַר לָאֶרֶץ מֵחֲמַת הַמִּלְחָמָה הָעוֹלָמִית הָרִאשׁוֹנָה שֶׁפָּרְצָה אָז.

ג-תקפה

הִזְכִּיר וְרָמַז רַבִּי אַבְרָהָם בַּפָּסוּק "וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה", לְעִנְיַן רַבֵּנוּ, בְּהִתְכַּוְּנוֹ לְהַדְגִּישׁ שֶׁדּוֹר הָרְבִיעִי מֵרַבֵּנוּ כְּבָר יֵשְׁבוּ וְיָדוּרוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ג-תקפו

רַבִּי אַבְרָהָם רָצָה לְחַבֵּר סֵפֶר פֵּרוּשׁ עַל הַ"פְּרִי מְגָדִים", אוּלָם אַחַר שֶׁיָּצָא לְאוֹר עוֹלָם הַסֵּפֶר הַיָּקָר "מִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם" חָזַר בּוֹ מִכַּוָּנָתוֹ וְלֹא חִבְּרוֹ.

ג-תקפז

כְּשֶׁרָצָה רַבִּי אַבְרָהָם לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הִסְכִּימָה עִמּוֹ זוּגָתוֹ, וְגֵרְשָׁהּ כְּדִין הַתּוֹרָה, שֶׁבִּכְדֵי לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מֻתָּר לְגָרֵשׁ אֶת הָאִשָּׁה, אַף-עַל-פִּי שֶׁהִבְטִיחַ לָהּ שֶׁבְּאֵם תַּעֲלֶה עִמּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תִּזְכֶּה שָׁם לְבָנִים, כִּי לֹא נִפְקְדוּ כַּמָּה שָׁנִים בְּבָנִים. הִיא הִתְחַתְּנָה אַחַר-כָּךְ עִם אֶחָד מִתּוֹשָׁבֵי אוּמַאן.

ג-תקפח

כְּשֶׁנִּפְטַר רַבִּי אַבְרָהָם הָיְתָה בָּהַלְוָיָה, וְשָׁמְעוּ אֵיךְ שֶׁאוֹמֶרֶת: "אֲנִי יָדַעְתִּי מִי הָיִיתָ"... "אִיךְ וַוייס וָוער דוּ בִּיסְט גִיוֶוען".

ג-תקפט

רַבִּי אַבְרָהָם הִתְחַתֵּן בְּזִוּוג רִאשׁוֹן עִם בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי נָתָן טֶעטֶעוְוסְקִי, וְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק עוֹד הִכִּירוֹ.

ג-תקצ

בְּהִיוֹתוֹ בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְקִבֵּל פַּעַם מִכְתָּב עִם מָעוֹת מִחוּץ-לָאָרֶץ, לֹא הִמְתִּין רַבִּי אַבְרָהָם, אֶלָּא הָלַךְ מִיָּד בַּבֹּקֶר לַדֹּאַר כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הַמִּכְתָּב עִם הַכֶּסֶף, וְנָתַן טַעַם לַדָּבָר עַל פִּי הַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק א סִימָן כה, שֶׁעַל מָמוֹן יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חֵן, וּכְשֶׁעוֹבֵר לְרֻשׁוּת הָעַכּוּ"ם נֶחְשַׁךְ אוֹרוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַל כֵּן מֵהֵר לְהוֹצִיאוֹ מִידֵיהֶם וּכְדֵי שֶׁיּוּחְזַר לָהֶם חִנָּם הָאֱמִתִּי.

ג-תקצא

סִפֵּר פַּעַם: כְּשֶׁנָּסַעְתִּי מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לָבוֹא לְאוּמָאן עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה וְרָאִיתִי אֶת כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהַתַּעֲרוֹבוֹת אֲנָשִׁים וְנָשִׁים שֶׁיֵּשׁ עַל הַסְּפִינָה, לָקַחְתִּי בְּיָדִי אֶת הַסֵּפֶר "לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן" בְּיָפוֹ, וְהָגִיתִי בּוֹ בְּדַרְכִּי מִתְּחִילָתוֹ, וּסְגַרְתִּיו בְּהַגִּיעִי לְאוֹדִיסָה. "הָאבּ אִיךְ אִיהם גִיעֶפִּינְט אִין יָפוֹ אוּן פַּאר מַאכְט אִין אַדֶּעס".

ג-תקצב

כְּשֶׁהָיָה רַבִּי אַבְרָהָם מְדַבֵּר מִתּוֹרָה ה' שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק א, הָיָה אוֹמֵר: מַאֲמַר זֶה הוּא מַאֲמַר קָשֶׁה וְעָמוֹק א"ה, רְאֵה דְּבָרָיו עַל מַאֲמַר זֶה בְּסִפְרוֹ הַנִּפְלָא "בֵּאוּר הַלִּקּוּטִים". אָמַר בְּשָׁנָתוֹ הָאַחֲרוֹנָה בְּעֵת חֲלִישׁוּתוֹ: אִם אֶזְכֶּה לַעֲלוֹת שׁוּב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶדּוֹר "נֶדֶר עַל דַּעַת רַבִּים" לִבְלִי לָשׁוּב לְחוּץ לָאָרֶץ, כִּי נְסִיעָתוֹ לְחוּץ לָאָרֶץ מִדֵּי שָׁנָה, הָיָה לְטוֹבַת הָרַבִּים, כִּי הָיָה מְסַבֵּב בָּעֲיָרוֹת, וּמְחַזֵּק אֶת אַנ"ש הַפְּזוּרִים הֵן בְּפוֹלַנְיָא וְהֵן בְּרוּסְיָא].

ג-תקצג

אָמַר: נוֹסֵעַ אֲנִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחוֹזֵר וְיוֹצֵא מִמֶּנָּה וּבָא לְחוּץ לָאָרֶץ, כִּי אֶצְלִי זֶה שְׁאֵלָה שֶׁל תַּלְמוּד תּוֹרָה דְּרַבִּים, כִּי הָיָה הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב בְּדַרְכּוֹ נְסִיעָתוֹ אֵצֶל אַנ"ש כְּשֶׁהָיָה מְבַקְּרָם מִדֵּי שָׁנָה וּמְחַזְּקָם וּמְעוֹרְרָם לְתוֹרָה וַעֲבוֹדָה, אוּלָם בְּעֵת חָלְיוֹ בִּשְׁנַת תרע"ז, אָמַר: "אִם אַבְרִיא וְאֶזְכֶּה לִנְסֹעַ וְלָבוֹא שׁוּב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶדֹּר בְּנֶדֶר 'עַל דַּעַת רַבִּים' לִבְלִי לָשׁוּב וְלָצֵאת עוֹד לְחוּץ-לָאָרֶץ".

ג-תקצד

בְּסֵפֶר יְמֵי מוֹהֲרַנ"תְּ סִימָן ל"ט, מְסֻפָּר בַּמֶּה שֶׁשָּׁאַל רַבֵּנוּ בִּשְׁנַת תק"ע בְּשַׁבָּת פָּרָשַׁת נֹחַ אֵיזֶה סִדְרָא קוֹרִין בְּשַׁבָּת וְהֵשִׁיבוּ לוֹ פָּרָשַׁת נֹחַ, עָנָה וְאָמַר אַתְחִיל לוֹמַר תּוֹרָה בְּכָל שַׁבָּת, וְהִתְחִיל וְאָמַר בְּרֵאשִׁית הוּא הֶסְפֵּד עַל נֹחַ וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, כְּפִי הַיָּדוּעַ לֹא נֶאֱמְרָה אַחַר כָּךְ תּוֹרָה בְּכָל שַׁבָּת, וּבֵאֵר בָּזֶה רָאבְּרַנ"ן, שֶׁכַּוָּנַת רַבֵּנוּ הָיְתָה שֶׁאִמִּירַת תּוֹרָתוֹ תִּהְיֶה בְּאֹפֶן שֶׁמּוֹהַרַנ"תְּ יִהְיֶה נֹכַח בְּעֵת אֲמִירָתוֹ אֶת הַתּוֹרָה, וְאָז יֹאמַר תּוֹרָה מִדֵּי שַׁבָּת, אוּלָם מוֹהַרַנ"תְּ לְרֹב שִׁפְלוּתוֹ לֹא שָׂם לִבּוֹ שֶׁכַּוָּנַת רַבֵּנוּ הָיְתָה שֶׁדַּוְקָא הוּא יִהְיֶה נֹכַח, וְעַל כֵּן לֹא נִמְשַׁךְ סֵדֶר

אֲמִירַת תּוֹרָתוֹ בְּכָל שַׁבָּת, וְהָרָאשֵׁי פְּרָקִים הַנִּמְצָאִים בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק ב' סִימָן ע"ט הֵם רָאשֵׁי פְּרָקִים מֵהַתּוֹרוֹת שֶׁהֵכִין רַבֵּנוּ לְעַצְמוֹ לְאָמְרָם בְּשַׁבָּתוֹת הַסְּמוּכִים כְּמַאֲמָרוֹ הַנַּ"ל. וְכַנִּרְאֶה בִּפְנֵים סֵדֶר הַתּוֹרָה לְפִי סֵדֶר הַפָּרָשִׁיּוֹת. (הובא נמי בהקדמה ל"נופת-צופים ח"ד, מ-ר' נ.צ. קעניג זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, עיי"ש).

ג-תקצה

אָמַר: צָרִיךְ הָאָדָם לְדַעַת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בְּוַדַּאי כְּפִי רְצוֹנוֹ גַּם מִבַּלְעֲדֵי הָאָדָם, וַעֲבוֹדָתֵינוּ הוּא שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּגְמוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם עַל יָדֵינוּ, וְשֶׁיִּהְיֶה גַּם לָנוּ חֵלֶק בִּגְמַר תִּקּוּן הָעוֹלָם.

ג-תקצו

כְּמוֹ-כֵּן אָמַר: רַבֵּנוּ יִגְמוֹר אֶת עִנְיָנוֹ בְּוַדַּאי, אוּלָם צְרִיכִים אָנוּ לְהִשְׁתַּדֵּל וְלִכְסוֹף שֶׁיִּגְמֹר רַבֵּנוּ אֶת עִנְיָנוֹ גַּם עַל יָדֵינוּ, וְשֶׁנִּזְכֶּה שֶׁגַּם לָנוּ יִהְיֶה חֵלֶק בִּגְמַר חֻפְצוֹ. "דָּער רַבִּי וָועט אוֹיס פִּיהְרֶן זַיין'ס, אָבֶּער יֶעדֶער אַייגֶער דַארְף צוּ זָאגֶן אַז דָּער רַבִּי זָאל אוֹיס פִּיהְרֶן דוּרְךְ אִים אוֹיךְ".

ג-תקצז

כְּשֶׁנָּסַע רַבִּי לֶוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עִם רַאֲבַרְ"נ לָעִיר טְשֶׁערִין, אָמַר לוֹ רַאֲבַרְ"נ קֹדֶם הַנְּסִיעָה שֶׁיִּקָּנֶה כַּמָּה מַחְבָּרוֹת עִם כְּלֵי כְּתִיבָה כְּדֵי שֶׁיִּכְתֹּב כָּל הַשִּׂיחוֹת שֶׁיֹּאמַר לוֹ, כִּי בְּזִקְנוּתוֹ לֹא יָכֹל הָיָה כְּבָר לִכְתֹּב מֵחֲמַת קְשִׁי הָרְאִיָּה שֶׁסָּבַל מִמֶּנָּה, אוּלָם אַחַר כָּךְ בְּדֶרֶךְ הִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ וְדָחָה אֶת הַדָּבָר לִזְמַן אַחֵר, וְלֹא יָצָא הַדָּבָר לַפֹּעַל.

א-תקנד

שִׁבַּח רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת הַפֵּרוּשׁ "בְּאֵר הֵיטֵב" שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְאָמַר רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁכְּלָל הוּא בְּלִמּוּד הַ"בְּאֵר הֵיטֵב", שֶׁבְּאֵיזֶה פּוֹסֵק שֶׁגּוֹמֵר הַ"בְּאֵר הֵיטֵב" דְּבָרָיו, כֵּן דַּעְתּוֹ לַהֲלָכָה. אֲבָנֶי"ה בַּרְזֶל.

א-תשי

פַּעַם הִתְאוֹנֵן אֶחָד לִפְנֵי מוֹהַרַנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁאֵין לוֹ לְתֵת מַתָּנוֹת לַאֲרוּסָתוֹ, וְנִחֵם אוֹתוֹ מוֹהַרַנַ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר לוֹ: "גַּם יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לֹא הָיָה לוֹ לְתֵת מַתָּנוֹת לְכַלָּתוֹ, בְּעֵת שֶׁבָּרַח מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיו..." אָמַר לוֹ: "מַה עִנְיַן יַעֲקֹב אָבִינוּ בִּשְׁבִילִי? שֶׁאֲצָלוֹ הָיָה הַכֹּל רָזִין עִלָּאִין", אָמַר לוֹ: "גַּם עַכְשָׁיו יֵשׁ רָזִין עִלָּאִין". נִרְאֶה לְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי, עַל-פִּי דִּבְרֵי רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בְּעֵת סִפּוּרוֹ מַעֲשֶׂה זֶה, שֶׁזֶּה מַה דְּאִיתָא בְּ"לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן" (סימן מ"ב) שֶׁבְּכָל מַעֲשֶׂה וּתְנוּעַת הַצַּדִּיק אֵינוֹ פָּשׁוּט, וְיֵשׁ בּוֹ רָזִין עִלָּאִין, וּבִפְרָט אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בְּמַעֲשָׂיו וּבְהַנְהָגוֹתָיו בִּפְרָטִיּוּת עַל כָּל פְּרָט

בְּכָל רֶגַע, וְהַהֶפְרֵשׁ בָּזֶה הוּא, שֶׁכָּל צַדִּיק לְפִי הַשָּׂגָתוֹ יוֹדֵעַ, מַה הֵם הָרָזִין, וְאָנוּ הַפְּשׁוּטִים אֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל. אֲבָנֶ"ה בַּרְזֶל.

א-תשכ

מוֹהַרְנַ"תְּ אָמַר: "וואוֹיל זֶעגֶען דִּי אוֹיגֶן וואס הָאבֶּן גִּיזֶען דֶּעם רֶעבְּנְ'ס אוֹיגֶן, אוּן וואוֹיל זֶעגֶען דִּי אוֹיגֶן וָואס זֶעהֶן דִּיא אוֹיגֶן", וְרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, סִיֵּם וְאָמַר: "אַשְׁרֵי הָעֵינַיִם, שֶׁרָאוּ אֶת עֵינֵי אָבִי זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה". (אֲבָנֶ"ה בַּרְזֶל).

ב-תקלא

מוֹהַרְנַ"תְּ אָמַר פַּעַם: "אַשְׁרֵי הָעֵינַיִם, שֶׁרָאוּ אֶת עֵינֵי רַבֵּנוּ וְאַשְׁרֵי הָעֵינַיִם, הָרוֹאוֹת אֶת הָעֵינַיִם, שֶׁרָאוּ אֶת רַבֵּנוּ". כְּשֶׁסִּפֵּר זֹאת רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן, הָיָה מְסַיֵּם, שֶׁכֵּן הוּא מִדּוֹר לְדוֹר.

הִקְפִּיד רַבֵּנוּ, שֶׁלֹּא יִבָּנֶה שׁוּם בַּר-יִשְׂרָאֵל לְעַצְמוֹ בַּיִת חָדָשׁ בְּחוּץ לָאָרֶץ וְכֵן נָהֲגוּ אַנ"שׁ, שֶׁלֹּא בָּנוּ לְעַצְמָם בַּיִת חָדָשׁ בְּחוּץ לָאָרֶץ, כִּי אִישׁ יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ תָּמִיד לְקַוּוֹת לְבִיאַת הַגּוֹאֵל, וְעַל-כֵּן אֵין נָכוֹן, שֶׁיִּקְבַּע וְיִבְנֶה לְעַצְמוֹ בַּיִת בְּחוּץ לָאָרֶץ. וּפַעַם, כְּשֶׁרָאָה רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל בַּאבְּרִינִיצֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵבִיא לִבְנִים כְּדֵי לִבְנוֹת לְעַצְמוֹ דִּירָה חֲדָשָׁה, אָמַר לוֹ: "אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם בָּעִרְנְיוּ, נָכֶד רַבֵּנוּ, שֶׁשָּׁמַע לְאָבִי רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁלֹּא לִבְנוֹת דִּירָה חֲדָשָׁה בְּחוּץ לָאָרֶץ." כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת רַבִּי יִשְׂרָאֵל, הִפְסִיק גַּם הוּא אֶת הַבְּנָיָה].

ב-לה

כְּשֶׁרָאָה פַּעַם (ראבר"נ) אִיךְ שֶׁהֵבִיא רַבִּי יִשְׂרָאֵל בָּאבְּרִינִיצֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְבֵנִים חֲדָשִׁים כְּדֵי לִבְנוֹת לְעַצְמוֹ דִּירָה חֲדָשָׁה, נִגַּשׁ אֵלָיו וְאָמַר לוֹ: אֶחָד וּמְיֻחָד הָיָה רַבִּי אַבְרָהָם בָּעִרְ'נְיוּ שֶׁשָּׁמַע בְּקוֹל אָבִי (רנ"ט) וְלֹא בָּנָה לְעַצְמוֹ דִּירָה חֲדָשָׁה בְּחוּץ לָאָרֶץ אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל כַּיָּדוּעַ, מֵחֲמַת קְפֵידַת רַבֵּנוּ שֶׁלֹּא לִבְנוֹת בַּיִת חָדָשׁ בְּחוּץ-לָאָרֶץ. "אֵיין אַבְרָהָם בָּעִרְ'נְיוּ הָאט גִּיפָאלְגְט דֶּעם טַאטְן". וּכְשֶׁשָּׁמַע זֹאת רַבִּי יִשְׂרָאֵל, מָכַר אֶת הַלְּבֵנִים וְהִפְסִיק אַף הוּא אֶת בְּנְיַת הַדִּירָה.

ב-קסו

רַבֵּנוּ אָמַר לְרַבִּי אַבְרָהָם, סָבוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן, עַל אָבִיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל, "הַחָכְמוֹת שֶׁל אָבִיךָ יְטַרְדוּ אוֹתוֹ", "דֵּיין טַאטְנְס חָכְמוֹת וֶועלְן אִים פַּאר טָרַייבְּן", כִּי אָבִיו הָיָה בּוֹרֵר וְלַמְדָן גָּדוֹל, וְהָיָה לוֹמֵד בְּסִטָרוֹת וּפִלְפּוּלִים שֶׁאֵינָם נְכוֹנִים, וְעַל כֵּן אָמַר לוֹ כַּנִּזְכָּר-לְעֵיל].

ב-קפא

בְּלֵיל שַׁבָּת הָרִאשׁוֹן, כְּשֶׁהֶעְתִּיק רַבֵּנוּ מוֹשָׁבוֹ מִזְּלְאטִיפּאלִי לְעִיר בְּרֶסְלֶב, וּבָאוּ מִבְּנֵי הָעִיר לְקַבֵּל פָּנָיו בָּאוּ גַּם הַחַזָּן יוֹסֵף, שֶׁכִּנּוּ אוֹתוֹ "יוֹסֵף הַחַזָּן" וְסִיַּע לְרַבֵּנוּ בְּדֵירָתוֹ, כִּי רָצָה לְהַחְנִיף לְרַבֵּנוּ, מִשּׁוּם שֶׁתּוֹשָׁבֵי הָעִיר לֹא אֲהֵבוּ אוֹתוֹ. אוּלָם רַבֵּנוּ לֹא קֵרְבוֹ, וּבְלֵיל שַׁבָּת הָרִאשׁוֹן בָּאוּ תּוֹשָׁבִים מִבְּנֵי הָעִיר אֶל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, הָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם הַחַזָּן "יוֹסֶל חַזָּן", וְרָצָה לְזַמֵּר לִפְנֵי רַבֵּנוּ אֶת הַזֶּמֶר: "מְנוּחָה וְשִׂמְחָה". לִפְנֵי שֶׁהִתְחִיל, פָּתַח רַבֵּנוּ אֶת פִּיו וְהִתְחִיל לוֹמַר לִפְנֵי הָעוֹלָם אֶת הַתּוֹרָה, "אַקְרוּקְתָא" שֶׁבְּ"לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן" סִימָן ג' הַמַּתְחֶלֶת: "הִנֵּה מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ נִגּוּן מְמַנְגֵּן רָשָׁע וְכוּ'", וְתֵכֶף סָתַם הַחַזָּן אֶת פִּיו. וְרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן, בְּסִפְרוֹ מַעֲשֶׂה זֶה דַּיֵּק וְאָמַר, שֶׁעַל-כֵּן לֹא הִתְחִיל רַבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ בְּמַעֲלַת הַמְנַגֵּן הַכָּשֵׁר, אֶלָּא הִתְחִיל הַתּוֹרָה בְּעִנְיַן הַמְנַגֵּן הָרָשָׁע, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשֹׁב הַחַזָּן שֶׁעָלָיו מְתְכַּוֵּן רַבֵּנוּ, שֶׁהוּא מְנַגֵּן כָּשֵׁר, וּמִשּׁוּם הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה בְּהֶכְרֵח לִפְתֹּחַ בִּשְׁלִילַת הַחַזָּן, כְּדֵי שֶׁיִּסְתֹּם פִּיו. אַחַר-כָּךְ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בְּסִעֻדַת הַמְּלָוֶה מַלְכָּה, הִתְחִיל לְשִׁיר לְלֹא רְשׁוּת רַבֵּנוּ, אֶת הַזֶּמֶר: "הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל" וּכְשֶׁהִגִּיעַ לַתֵּבוֹת: "חֶלְקָה עוֹנַת מִנְחָתִי" טָעָה וְאָמַר "עוֹנַת מִטָּתִי..." וְאָמַר עַל זֶה רַבֵּנוּ: "הוּא מְגַלֶּה מַה שֶּׁהוּא..." "עֶר זָאגְט אוֹיס וְואס עֶר אִיז..." וּמֵרוֹב בּוּשָׁה, שֶׁנִּתְגַּלָּה קְלוֹנוֹ בָּרַבִּים, עָקַר דִּירָתוֹ מִבְּרֶסְלֶב וְנָסַע מִדֶּרֶךְ הַיְּהוּדִית, עַד שֶׁנִּשְׁתַּמֵּד רַחְמָנָא לִיצְלָן, וְאַחַר-כָּךְ חָזַר לַיְּהוּדוּת עַל-יְדֵי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה לִפְנֵי רַבֵּנוּ בְּלֵיל "נִיטֶל", שֶׁסִּפֵּר אֶחָד לִפְנֵי רַבֵּנוּ מֵהַחָגָא שֶׁל הַנּוֹצְרִי הַנִּקְרָא "סָאנְטָא סְוועטֶיי", "חַג הָאַרְבָּעִים", שֶׁפַּעַם יָשְׁבוּ אַרְבָּעִים אֲנָשִׁים בְּאֵיזֶה מָקוֹם, וְלֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל, וְנַעֲשָׂה לָהֶם נֵס, שֶׁמָּצְאוּ שְׁלֹשָׁה כִּכָּרוֹת לֶחֶם, וְהִסְפִּיק לֶחֶם מוּעָט זֶה לְכָל הָאַרְבָּעִים אִישׁ הַנַּ"ל, אוּלָם זֶה שֶׁסִּפֵּר זֹאת לְרַבֵּנוּ הָפַךְ הַנַּ"ל, דְּהַיְינוּ: שֶׁסִּפֵּר, שֶׁהָיוּ אַרְבָּעִים לְחָמִים עִם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, וְנַעֲשָׂה צְחוֹק גָּדוֹל, וְאָז נַעֲנָה רַבֵּנוּ וְאָמַר: "יוֹסֶל כְּבָר חָזַר" "יוֹסֶל הָאט זִיךְ שׁוֹין אוּמְגֵיקֶערְט", וְאָז חָזַר בִּתְשׁוּבָה וְחָזַר לְדַרְכּוֹ הַיְּהוּדִית.

אָמַר פַּעַם (ראבר"נ) עַל הַמּוּבָא בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת שֶׁטּוֹב לַעֲבֹר אֶת כָּל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה בָּזֶה הָעוֹלָם, אַף אִם רַק יִתְאַפֵּק מִלְּהָרְהֵר הִרְהוּר עֲבֵרָה אַחַת פָּחוֹת כַּמְּבֹאָר בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת הִלְכוֹת שְׁלוּחִין הֲלָכָה ג', שֶׁמִּזֶּה נִשְׁמַע שֶׁכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁזּוֹכֶה לַחְטוֹף אֵיזֶה מִצְוָה וְדָבָר טוֹב בָּעוֹלָם, שֶׁאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל וּכְלָל גּוֹדֶל מַעֲלַת כָּל מִצְוָה וּמַעֲשֶׂה טוֹב שֶׁזּוֹכִים לַחְטוֹף כַּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה].

ב-תקכ

מוֹהֲרַנ"תְּ אָמַר: כְּדַאי לוֹ לְאָדָם לִחְיוֹת שִׁבְעִים שָׁנָה, בָּעוֹלָם הַזֶּה עִם כָּל הַסֵּבֶל וְהַצָּרוֹת, אֲפִלּוּ אִם לֹא יַחְטוֹף וְיַעֲשֶׂה הָאָדָם שׁוּם דָּבָר הָגוּן וְטוֹב, רַק זֶה שֶׁיִּמְנַע עַצְמוֹ מֵהִרְהוּר

רַע אֶחָד פָּחוֹת, גַּם זֶה כְּבָר כְּדַאי. וְהָיָה מַפְטִיר בָּזֶה ראבר"נ וְאוֹמֵר: "וְכָל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעוֹשִׂים עוֹד אֵיזֶה מִצְוָה, בְּוַדַּאי וּכְדַאי".

ב-תקפג

רַבִּי דָּוִד צְבִי חוֹתֵן מוֹהַרְנַ"תְּ לֹא הָיָה נוֹטֵל אֶת יָדָיו לִסְעוּדָה בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ וְלֹא אָכַל כִּי אִם מְזוֹנוֹת וּפָחוֹת מִכְּשֶׁעוּר, וְהַכֹּל מֵחֲמַת חוּמְרוֹת שֶׁבִּנְטִלַּת יָדַיִם, וְזוּנָתוֹ שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְּ הָיְתָה מְכִינָה עֲבוּרוֹ אֶת הַמְּזוֹנוֹת וְהֵכִינָה שְׁנֵי עוּגִיּוֹת וַחֲצִי עֲבוּר מְזוֹנוֹ, וְאָמַר רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן שֶׁמִּזֶּה רוֹאִים גּוֹדֶל צִדְקוּתוֹ שֶׁלֹּא אָכַל יוֹתֵר מֵהַשָּׁעוּר הַנַּ"ל, כִּי הוּא יוֹתֵר מִדַּי עֲבוּרוֹ, וּפָחוֹת מֵהַשָּׁעוּר הַנַּ"ל הָיָה מוּעָט מִדַּי וְאָכַל רַק כְּדֵי חַיּוּתוֹ מַמָּשׁ.

ב-תקצב

סִפֵּר רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין שֶׁפַּעַם נָסַע עִם מוֹהַרְנַ"תְּ, וּמוֹהַרְנַ"תְּ הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַשַּׁחֲרִית בָּעֲגָלָה אוּלָם לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִתְלַהֵב בִּתְפִלָּתוֹ כְּדַרְכּוֹ, וְרָאָה רנ"ט אֵיךְ שֶׁמּוֹהַרְנַ"תְּ מִתְאַמֵּץ מְאֹד בִּתְפִלָּתוֹ, אוּלָם כְּשֶׁהִגִּיעַ לַתֵּיבוֹת "וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ" הִתְלַהֵב לִמְאֹד, וְהֵיינוּ שֶׁצְּרִיכִים לְהוֹדוֹת לַה' אֲפִלּוּ רַק לְזֵכֶר מְעַט הַקְּדוּשָׁה שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְאָדָם - כַּךְ סִפֵּר ראבר"נ שֶׁשָּׁמַע מֵאָבִיו רנ"ט, וּמִשָּׁם הִתְפַּלֵּל כְּבָר בְּהִתְלַהֲבוּת כְּהֶרְגֵּלוֹ.

ב-תרטז

פַּעַם כְּשֶׁלָּמַד מוֹהַרְנַ"תְּ אֶת תּוֹרָה סז חֵלֶק ב', הַמְדַבֶּרֶת מִגְּדֻלַּת הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַחֵן וְהַיּוֹפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם וּמִבְּחִינַת הָעֶלְמָה שֶׁיֵּשׁ עַל הַצַּדִּיק הַזֶּה וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, אָמַר מוֹהַרְנַ"תְּ בְּהִתְעוֹרְרוּת וְשִׁבְרוֹן לֵב: הָעֶלְמָה, הָעֶלְמָה, הָעֶלְמָה, זֶהוּ הָעֶלְמָה הָעֶלְמָה נוֹרְאָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא חַיּוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלְמוֹת וְהוּא כָּל-כַּךְ נֶעְלָם וְכֵן הַצַּדִּיק הוּא הַפְּאֵר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הוּא הַחֵן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הוּא הַיּוֹפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְאִם הַחֵן הַזֶּה הָיָה מִתְגַּלֶּה הָיָה הַחֵן דִּקְדֻשָּׁה עַל כָּל הָעוֹלָם, וְהָיָה מִתְבַּטֵּל כָּל הַחֵן שֶׁל שֶׁקֶר וְהֶבֶל הַיּוֹפִי וְהוּא נֶעְלָם "הָעֶלְמָה, הָעֶלְמָה, הָעֶלְמָה, דְּאַס אִיז אַ גִיוואלְדִיגֶער הָעֶלְמָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיז דֶּער חַיּוּת פּוּן אַלֶּע וועלְטֶן אוּן עֶר אִיז נֶעְלָם דֶּער צַדִּיק אִיז דֶּער פֶּאר פּוּן דִּי גַאנְצֶע וועלְט, עֶר אִיז דֶּער חֵן פּוּן דִּי גַאנְצֶע וועלְט, עֶר אִיז דִּי שַׁיינְקֵייט פּוּן דִּי גַאנְצֶע וועלְט, אַז דֶּער חֵן זָאל נִתְגַּלֶּה וועלְט גִיוועלְט וועלְט דֶּער חֵן דִּקְדֻשָּׁה אוֹיף דִּי גַאנְצֶע וועלְט, סְ'וואלְט בָּטֵל גִיוואלְט אַלֶּע חֵן שֶׁל שֶׁקֶר אוּן הֶבֶל הַיּוֹפִי אוּן עֶר אִיז נֶעְלָם" !!! ורנ"ט הָיָה חוֹזֵר תָּמִיד בִּלְשׁוֹן שֶׁשָּׁמְעָה מִמּוֹהַרְנַ"תְּ, וְכֵן ראבר"נ שֶׁשָּׁמְעָה מֵאָבִיו.

ב-תרנח

בְּהַלְוָיָתוֹ שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְּ שִׁבְּחוֹ רַבִּי מֵאִיר לֵיבּ הַנַּפָּח, הַמְכֻנֶּה "רַבִּי מֵאִיר לֵיבּ בְּלֶעכֶער", שֶׁהָיָה תַּלְמִידוֹ וַחֲבֵרוֹ שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְּ, וְאָמַר: "זֶה הָיָה יְהוּדִי כָּשֵׁר כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת יְהוּדִי"

"דָּאס אִיז גִּיוֶוען אַ עֶרְלִיכָּער יוּד! הָאט אַזוֹי דַּאֲרְף זַיין אַ יוּד"! וְרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, כְּשֶׁהָיָה מְסַפֵּר זֹאת, הָיָה מַדְגִּישׁ וְאוֹמֵר, שֶׁזֶּה הַשִּׂבְחַ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר עַל יְהוּדִי.

ב-תרצה

פַּעַם פָּנָה מוֹהַרְנַ"תְּ לְרַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין וְאָמַר לוֹ קָטַע מֵהַתְּפִלָּה: "אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ", וְסִיֵּם וְאָמַר: "מִי שֶׁזָּכָה לָזֶה אֵינִי יוֹדֵעַ, אַךְ מִי שֶׁהוּא כָּזֶה, הֲרֵינִי מְקַנֵּא בּוֹ נַחְמָן, אִם אַתָּה יְהוּדִי כָּשֵׁר, הֲרֵי מְקַנֵּא אֲנִי בְּךָ..." "וֶוער סְ'אִיז קֶען אִיךְ נִישְׁט, נָאר וֶוער סְ'זָאל זַיין בֵּין אִיךְ אִים מְקַנֵּא, נַחְמָן בִּיסְטוּ אַ עֶרְלִיכָּער יוּד בֵּין אִיךְ דִּיךְ מְקַנֵּא..." וְהִפְטִיר עַל זֶה רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן, וְאָמַר, אֵיךְ שֶׁהוּא קָרָא מוֹהַרְנַ"תְּ בְּכָל זֹאת לְאָבִי "יְהוּדִי כָּשֵׁר".

ב-תשיט

רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְזִיק חִבֵּר כַּמָּה סְפָרִים, וּרל"י זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מְסַפֵּר שֶׁרָאָה סֵפֶר דְּרוּשׁ מִמֶּנּוּ, וּבְכָל סִיּוּמֵי הַדְּרָשׁוֹת הָיָה כָּתוּב בּוֹ: "וְכָךְ אִיתָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן" וְכוּ', וְנָאֱבַד וְאֵינֶנּוּ, וַחֲבָל עַל דְּאָבְדִין, וְאָמַר ראבר"נ שֶׁזֶּה הַחְלוּק בֵּין רש"א לְמוֹהַרְנַ"תְּ, שֶׁמוֹהַרְנַ"תְּ הִתְחִיל אֶת כָּל דְּרָשׁוֹתָיו בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ שֶׁבְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן וַעֲלֵיהֶם דָּרַשׁ וְחִדֵּשׁ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּחִדּוּשָׁיו שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְזִיק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ב-תשלח

פַּעַם כְּשֶׁנָּסַע רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין עִם מוֹהַרְנַ"תְּ בַּעֲגָלָה, עָף לְמוֹהַרְנַ"תְּ כּוֹבָעוֹ הָעֶלְיוֹן, וְהֵבִין רַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה הַדָּבָר לְבִזָּיוֹן לְמוֹהַרְנַ"תְּ, לִכְנֵס לָעִיר לְלֹא כּוֹבָעוֹ הָעֶלְיוֹן, וּבְכֵן צִוָּה לָעֶגְלוֹן לַעֲצוֹר וְטָרַח אֶת עַצְמוֹ לַחֲזוֹר וּלְחַפֵּשׂ אַחַר הַכּוֹבַע עַד שֶׁמָּצְאוּ וְהֶחֱזִירוֹ לְמוֹהַרְנַ"תְּ, כְּשֶׁהֶחֱזִירוֹ אָמַר לוֹ מוֹהַרְנַ"תְּ בְּשִׂמְחָה "תָּנוּחַ רַאשְׁךָ עַל מְקוֹמְךָ", וּכְשֶׁהָיָה ראבר"נ מְסַפֵּר מַעֲשֶׂה זוֹ, הִדְגִּישׁ וְאָמַר: "הֲרֵי הָיָה לְאָבִי בְּרָכָה מִמּוֹהַרְנַ"תְּ שֶׁיָּנוּחַ לוֹ רֹאשׁוֹ עַל מְקוֹמוֹ וּמִשּׁוּם כָּךְ הָיָה בֶּאֱמֶת אָדָם נָבוֹן וּמְיוּשָׁב מְאד".

ג-ס

הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה בְּרֶסְלֶבֶר, תַּלְמִיד מוּבְהָק שֶׁל מוֹהַרְנַ"תְּ, אָמַר שֶׁשָּׁמַע מִמּוֹהַרְנַ"תְּ בְּעִנְיַן הַסְּכָמוֹת עַל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ', בְּשָׁעַת הִתְגַּבְּרוּת הָרוּחַ סְעָרָה עַל מוֹהַרְנַ"תְּ וַאֲנָשָׁיו, מֵהַמִּתְנַגְּדִים בִּשְׁנַת תקצ"ה וְכוּ' וְהָיָה לִבּוֹ נִשְׁבָּר מְאד: "אַדְמוּ"ר נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה בָּא אֵלַי בַּחֲלוֹם אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ עִם עוֹד אֶחָד, וְסִפַּרְתִּי לְפָנָיו בְּדֶרֶךְ קוּבְלָנָא כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי, וְאָמַר לִי אַדְמוּ"ר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "דוּ הָאסְט אָבֶּער מִיט דַיינֶע סְפָרִים גוּט גִימַאכְט", "אֲבָל אַתָּה טוֹב עָשִׂיתָ עִם הַסְּפָרִים שֶׁלְּךָ". וְזֶה הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ נִעְנַע לוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְהִסְכִּים עַל זֶה, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "יָא יָא, זַייֶער גוּט גִימַאכְט", "כֵּן כֵּן, טוֹב מְאד עָשִׂיתָ". וְשָׁאַלְתִּי

אֶת אַדְמוֹ"ר מִי הוּא זֶה? וְהֵשִׁיב לִי, זֶה הוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. (- מִכְּתַב יַד רָאבְּרַ"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה)].

ג-פג

פַּעַם הִתְהַלֵּךְ רַבִּי יוּדְל בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ, דָּבוּק בְּשַׁרְעַפָּיו, לְפֶתַע פָּתַח רַבֵּנוּ אֶת דֶּלֶת חַדְרוֹ שֶׁהָיָה סָמוּךְ לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ, כְּשֶׁרָאָהוּ רַבִּי יוּדְל נִגַּשׁ אֵלָיו תֵּיכֶף וּמִיָּד, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ "סַפֵּר נָא לִי מַעֲשֶׂה מֵרַבִּי פִּנְחָס" הוּא הַצַּדִּיק רַבִּי פִּנְחָס קָאריצֶער זַצַ"ל, "דֶּער צַיילֶ מִיר אַ מַעֲשֶׂה פּוּן ר' פִּנְחָס'ן" כִּי כַּיָּדוּעַ גּוּדַל רַבִּי יוּדְל בְּבֵיתוֹ, וְסִפֵּר לוֹ אֵיזֶה מַעֲשֶׂה, רַבִּי אַבְרָהָם בר"נ יָדַע אֶת הַסִּפּוּר אוּלָם מִשּׁוּם מָה לֹא סִפְּרוֹ, כְּשֶׁסִּיֵּם אֶת סִפּוּרוֹ עָנָה רַבֵּנוּ וְאָמַר: "אַשְׁרֵי הָעֵינַיִם שֶׁרָאוּ אֶת רַבִּי פִּנְחָס". "וואהְל זֶענֶען דִי אוֹיגֶן וָואס הָאבֶּן גִיזֶעהֶן רַבִּי פִּנְחָס'ן".

ג-צה

בֵּאֵר פַּעַם ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בָּעִנְיַן הַמַּפְלִיא שֶׁרָאִינוּ אֵצֶל רַבֵּנוּ, בְּשָׁנִים אֵלּוּ שֶׁנְּהֻגּ בְּהַנְהָגַת הַ"וִּדּוּי דְּבָרִים", שֶׁלִּכְאוֹרָה אֵיךְ יָכְלוּ כַּמָּה מֵאוֹת אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ לְהִסְתּוֹפֵף בְּצִלּוֹ בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לִכְנֹס אֵלָיו וּלְהִתְוַדּוֹת לְפָנָיו וְלִפְרוֹשׁ בַּקָּשָׁתָם וְיִפְרֹשׁ לָהֶם אָז רַבֵּנוּ דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה כָּרְאוּי לָהֶם בַּזְּמַן מוּעָט כָּזֶה שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ-הַשָּׁנָה? וּבֵאֵר: שֶׁלְּפִי הַיָּדוּעַ הָיָה דֶּרֶךְ הַוִּדּוּי דְּבָרִים בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁהָיָה עוֹמֵד רַבֵּנוּ בְּחַדְרוֹ עִם פָּנָיו אֶל הַכּוֹתֶל, וְנִכְנַס הַנִּכְנָס וְהָיָה מַתְחִיל בְּוִדּוּי דְּבָרָיו, וְאַחַר הַזְּכִירוֹ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה פְּרָטִים, הֵרִים רַבֵּנוּ אֶת יָדוֹ כְּאוֹת לְסִיּוּם דְּבָרָיו, וְנִזְכָּר כְּבָר זֶה הָאָדָם בְּזִכְרוֹנוֹ כָּל מַה דְּעָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ וְנִתְעוֹרֵר בִּבְכִיָּה עֲצוּמָה, וְהָיָה יוֹצֵא לַחוּץ. וְלֹא לָקַח הַדָּבָר כִּי אִם זְמַן מוּעָט מְאֹד:

ג-קיג

אָמַר ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁבִּמְגִילַת סְתָרִים הָיָה כָּתוּב, שֶׁבְּעִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא יִהְיוּ כָּאֵלּוּ קֵיסָרִים וּמְלָכִים שֶׁלֹּא יִרְצוּ לְהִשְׁתַּתֵּף וּלְהִלָּחֵם בְּשׁוּם מִלְחָמוֹת, וְיִרְצוּ לָשֶׁבֶת בְּשֶׁקֶט וּבְשַׁלְוָה, אוּלָם יִתְפְּסוּ אוֹתָם בַּצִּיצִית רֹאשָׁם "זָאפְּרִיעֶס" וְיַכְרִיחוּ אוֹתָם לְהִשְׁתַּתֵּף בַּמִּלְחָמוֹת בְּעַל כָּרְחָם.

[סִפֵּר שֶׁזּוֹכֵר עוֹד אֶת רַבִּי נַפְתָּלִי תַּלְמִיד רַבֵּנוּ, וְהָיָה אָז בְּגִיל אַחַד-עָשָׂר שָׁנִים, כִּי רַבִּי נַפְתָּלִי נִפְטַר בִּשְׁנַת תר"כ, וְר' אַבְרָהָם נוֹלַד בִּשְׁנַת תר"ט, וְסִפֵּר שֶׁשָּׁמַע אוֹתוֹ לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית וְאָמַר אֶת הַתֵּיבוֹת: "לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת" וְכוּ' שֶׁבְּפֶרֶק "וַיְבָרֶךְ דָּוִד", וְאָמַר כָּל תֵּיבָה בְּהַדְגָּשָׁה כְּסוֹד סְפִירָתָם, שֶׁכַּיָּדוּעַ כָּל מִדָּה מְכֻוָּנֶת לִסְפִירָה מְיֻחֶדֶת, וְהָיָה קוֹלוֹ כְּקוֹל יֶלֶד קָטָן].

ג-קפא

בְּעֵת פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי בִּשְׁנַת תר"כ, הָיָה אָז רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן, יֶלֶד בְּגִיל אַחַד-עָשָׂר, כִּי נוֹלַד בִּשְׁנַת תר"ט, וְסִפֵּר שֶׁזּוֹכֵר אֵיךְ שֶׁשָּׁמַע אֶת רַבִּי נַפְתָּלִי מִתְפַּלֵּל, וְהָיָה אוֹמֵר אֶת הַתֵּיבוֹת: "לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת" וְכוּ' שֶׁבִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה כָּל תֵּיבָה וְתֵיבָה בְּהַדְגָּשָׁה מְיֻחֶדֶת כְּסוֹפֵר מִסְפָּר מְיֻחָד מֵהֶעָשֶׂר סְפִירוֹת.

ג-רמ

פַּעַם שָׁהוּ הַמַּגִּיד מִטָּרְהָוויץ וְרַבִּי נָחוּם מִטְשֶׁרְנוֹבִיל יַחַד בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְרָקְדוּ בְּיַחַד מֶשֶׁךְ כָּל לֵיל שָׁבוּעוֹת, אוּלָם לְבַסּוֹף כְּבָר לֹא הָיָה בְּכֹחוֹ שֶׁל רַבִּי נָחוּם לִרְקוֹד וְרָקַד בִּמְקוֹמוֹ בְּנוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי עִם הַמַּגִּיד. וּכְשֶׁסִּפֵּר זֹאת ראבר"נ, אָמַר, שֶׁמַּחֲמַת הִתְקָרְבוּתוֹ לְרַבֵּנוּ הָיָה לוֹ שִׂמְחָה וְכֹחַ לִרְקוֹד כָּל כַּךְ.

ג-רמז

רַבִּי זַלְמָן 'הַקָּטָן' זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שָׁנָסַע בִּשְׁלִיחוּת רַבֵּנוּ לְקַבֵּל הַסְכָּמוֹת לְהַסֵּפֶר "לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן", הָיָה אוֹמֵר לְמוֹהַרַנַ"תְּ וּלְרַבִּי נַפְתָּלִי: יוֹדֵעַ אֲנִי כַּאֲלוּ דְּבָרִים מֵרַבֵּנוּ שֶׁאַתֶּם אֵינְכֶם יוֹדְעִים, וְאָמַר עַל זֶה רְאבְּרַ"נ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין יוֹדְעִים אָנוּ מַה הֵם הַדְּבָרִים, אוּלָם מְבִינִים אָנוּ שֶׁנָּסַבּוּ הַדְּבָרִים עַל עִנְיַן הַקֵּץ, שֶׁרְצוֹן רַבֵּנוּ הָיָה שֶׁלֹּא יְדַחֲקוּ הַצִּדִּיקִים אֶת הַקֵּץ.

ג-רסט

סִפֵּר רְאבְּרַ"נ שֶׁבְּסוֹף יְמֵי אָבִיו בְּעֵת חוּלְשָׁתוֹ, כְּשֶׁבֵּרַךְ בִּרְכַת הַמָּזוֹן וְחָשַׁשׁ שֶׁמָּא יֵרֵדֵם בְּאֶמְצַע, בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּשְׁגִּיחַ עָלָיו שֶׁלֹּא יֵרֵדֵם בְּאֶמְצַע, עַד הַגִּיעוֹ לַתֵּיבוֹת "אַל יְחַסְּרֵנוּ", וְאִם יֵרֵדֵם אַחַר אֲמִירַת תֵּיבוֹת אֵלּוּ לֹא יְעוֹרְרוֹ.

ג-רעא

לְרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר מֵעִיר לָאדִיזִין, [יֵשׁ דֵּעָה שֶׁעוֹד זָכָה לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי מוֹהַרַנַ"תְּ], נוֹלַד בֵּן שֶׁיּוֹם מִילָתוֹ חָל לִהְיוֹת בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְלֹא יָדַע לְשִׁית עֲצָה לְנַפְשׁוֹ, הַאִם יֹסַע לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְאוּמַאן וִימַנֶּה שְׁלִיחַ לְמִילַת בְּנוֹ, אוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵר בְּבֵיתוֹ בְּלָאדִיזִין לְקַיֵּם מִצְוַת הַבְּרִית שֶׁל בְּנוֹ בְּעַצְמוֹ, וְשָׁאַל עַל זֶה לְרנ"ט, עָנָה לוֹ רנ"ט: הַפָּסוּק אוֹמֵר, "וּמָל ה' אֱלֹקֶיךָ אֶ'ת לְ'בָבְךָ וְ'אֶת לְ'בַב זַרְעֶךָ" (דברים ל), הֲרֵי שֶׁמִּקֹּדֶם עָלֶיךָ לָמוּל אֶת לְבָבְךָ וְאַחַר כָּךְ לָמוּל אֶת לֵב בִּנְךָ, וְכָךְ עָשָׂה, וְנָסַע לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְאוּמַאן. רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עוֹד הִכִּירוֹ, וּבִקֵּר אֶצְלוֹ בִּשְׁנַת תרע"ה, כִּי ראבר"נ שִׂבְּחוֹ מְאֹד, וְרָצָה לְהַכִּירוֹ, וְחָקוּק הָיָה בְּזִכְרוֹנוֹ כָּל הַיָּמִים אֶת "בִּרְכַת הַמָּזוֹן" שֶׁשָּׁמַע מִמֶּנּוּ, שֶׁבֵּרְכוֹ בְּהִתְלַהֲבוּת וְחִיּוּת נִפְלָא, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בְּמִקְצוֹעוֹ סִיטוֹנָאי. (ראה עוד להלן בח"ה, סעיף רע"ח)].

ג-רפד

כְּשֶׁחָזַר רנ"ט זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לִבְרֶסְלֶב אַחַר שֶׁהִדְפִּיס בְּגַאלִיצְיָא בִּיגִינָּה רַבָּה חֵלֶק מֵחֵלֶק הָרִאשׁוֹן שֶׁל סִפְרֵי "לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת", אָמְרוּ אַנ"שׁ לְמוֹהַרְנַ"תְ בְּפָנָיו: "יְכוֹלִים אָנוּ כְּבָר לִקְרֹא לוֹ בְּשֵׁם "רַבִּי נַחְמָן" כְּאוֹת הוֹקָרָה עַל מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, אָמַר לָהֶם מוֹהַרְנַ"תְ וְכִי זֶהוּ זֶה קְלִיפַּת בֵּיצָה גַּם זֶה טוֹב, וְאָמַר בִּבְדִיחוּתָא, הַשְׁכִּיבוּהוּ עַל הַשֻּׁלְחָן לַחֲטוֹף הַלְקָאָה, כְּאוֹמֵר, אֵיזֶה מַעֲשֶׂה טוֹב שֶׁהוּא אֲפִלּוּ מְעַט כִּקְלִפַּת בֵּיצָה הוּא כְּבָר רָאוּי לְשֶׁבַח, וְאִם כֵּן מַדּוּעַ לִקְרוֹא לוֹ עֲבוּר מַעֲשֶׂה טוֹב זֶה בְּשֵׁם "רַבִּי", "אַ דָאס איז דאס אַ שָׁאלַאכְטִיק פּוּן אַ הַיי, אִיז אוֹיךְ גוּט לַייגְט אִים אִיבֶּער אוֹיפְן טִישׁ חַאפְּן אַ שְׁמִיץ". וְאָמַר ראבר"נ, מוֹהַרְנַ"תְ נָהֲגִ כָּךְ כִּי שָׁמַר מְאֹד עַל אָבִי שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל חָלִילָה בְּשׁוּם מַחֲשָׁבָה שֶׁל גֵּאוּת.

ג-רצט

כְּשֶׁאמַר וְהִסְבִּיר פַּעַם ראבר"נ לְאָבִיו רנ"ט שֶׁגַּם בַּשֵּׂכֶל נִתַּן לְהָבִין מַדּוּעַ נָכוֹן הַדָּבָר לְהִתְרַחֵק מֵהָרוֹפְאִים וּרְפוּאוֹתֵיהֶם, גָּעַר בּוֹ אָבִיו רנ"ט וְאָמַר לוֹ: "צָרִיךְ לְקַיֵּם צַוּוּי רַבֵּנוּ, לְהִתְרַחֵק מֵהָרוֹפְאִים מֵחֲמַת אֱמוּנָה בִּדְבָרָיו לְבַד. כִּי כְּשֶׁיִּתְרַחֵק מֵהֶם מֵחֲמַת הַהֶבְנָה שֶׁבְּשִׂכְלוֹ, יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאַחַר זְמַן יָבִין לְהֵיפֶךְ, וְדִבּוּר רַבֵּנוּ שֶׁאָמַר שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְרַחֵק מֵהֶם, אֵינוֹ נִתָּן לְשִׁנּוּי.

ג-שטו

עַל קִבְרוֹ נֶחְרַט: "פ"נ אִישׁ תֹּם רַבִּי נַחְמָן ב"ר אַבְרָהָם הַלֵּוִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה", בְּלֹא שׁוּם שִׁבָּחִים, וְאָמַר ראבר"נ בְּנוֹ שֶׁאֲפִלּוּ תֵּיבוֹת אֵלּוּ "אִישׁ תֹּם" לֹא הָיוּ צְרִיכִים לִכְתּוֹב אוּלָם אָבִי בֶּאֱמֶת הָיָה אִישׁ תֹּם. "נָאר מַיין טַאטָע אִיז טַאקִי גִּיווֶען אַ תֹּם".

ג-שכד

מָרַת אֶסְתֵּר שֵׁינְדֶל זוֹגָתוֹ שֶׁל רנ"ט בְּזִוּוּג שֵׁנִי הָיְתָה אַלְמָנָה, וּלְאַחַר הִתְאַלְמְנוּתָהּ הִתְאַכְסְנָה וְשָׁהֲתָה בְּבֵית אָדִיל בַּת רַבֵּנוּ, וְהִיא שֶׁשִּׁדְּכָה אוֹתָהּ לְרנ"ט, לְאַחַר הַחֻפָּה טָפְחָה לָהּ אָדִיל עַל שִׁכְמָהּ וְאָמְרָה לָהּ "נְתַתִּי לָךְ בַּעַל יְרֵא שָׁמַיִם" ! הָיָה לָהּ בֵּן מִבַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן בַּשֵּׁם ר' יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה דָּר בִּטְשֶׁעְרִין וְדָמָה מְאֹד לְראבר"נ.

ג-שמא

רַבִּי חַיִּים בֶּן הָרַב מִטְשֶׁעְרִין, הָיָה חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה בְּרֶסְלֶבֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא אָבִיו וְכֹהֵן כְּרַב בִּטְשֶׁעְרִין, בִּשְׁנַת תרצ"ו, בָּא לְקִבּוּץ אַנַ"שׁ בְּאוּמַאן, וּבְצוֹם גְּדַלְיָה כִּבְּדוּ אוֹתוֹ בַּעֲלִיָּה לַתּוֹרָה, בְּאֶמְצַע פָּרָשׁ בִּבְכִי רַב, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁדִּבֵּר עִם אַנַ"שׁ, הִסְבִּיר לָהֶם סִבַּת בְּכִיָּתוֹ, וְאָמַר: "כְּבָר שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה דּוֹרוֹת מִמֶּנִּי וּלְמַעְלָה הָיוּ כֻּלָּם רַבָּנִים וְצַדִּיקִים, וְכָאן בְּהַצְבִּיעוֹ עַל עַצְמוֹ זֶה מַפְסִיק", "אוּן דָּא שְׁטָעלְט זִיךְ דָּאס הָאפּ" . כִּי בָּנָיו כְּבָר לֹא הָיוּ

רְאוּיִים לְרַבָּנוּת. הוּא דָּמָה בְּפָנָיו מְאֹד לְאָבִיו הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין, וְהָיָה מְקוּשָּׁר מְאֹד לְראבר"נ, וְאַחֲרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַנַ"ל בָּא לְרל"י וְאָמַר לוֹ שֶׁמַּעְתִּי שֶׁהָיִיתֶם כְּרוּכִים מְאֹד אַחֲרֵי ראבר"נ אִם כֵּן בֹּא נָא וּנְדַבֵּר יַחַד בְּשִׂבְחוֹ, הוּא הָיָה אָז כְּבָר זָקֵן וּבָא בַּיָּמִים.

ג-שמז

אֵיזֶה אֲנָשִׁים מֵאַנַ"ש שֶׁלֹּא הִכִּירוּ בְּמַעֲלָתוֹ שֶׁל ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אָמְרוּ לוֹ פַּעַם עָלָיו, שֶׁלְּפִי דַּעְתָּם הֲרֵי הוּא חָסַר דֵּעָה חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כַּיָּדוּעַ עָבַד אֶת ה' בַּעֲבוֹדוֹת מֻפְלָגוֹת עַד שֶׁנִּדְמָה הָיָה לָהֶם כָּךְ, נַעֲנָה הָרַב וְאָמַר לָהֶם: "אוּלַי הוּא הוּא הַגַּנָּנִי" הַמּוּבָא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֶׂה מֵהַזּ' בֶּעטְלֶעְרס עַיִן שָׁם, "אֶפְשָׁר אִיז עֶר נָאר דֶּער אַנְדְראַדְנִיק" - שֶׁהָיָה כִּמְשֻׁגָּע בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת.

ג-שעב

הָיָה אֵיזֶה זְמַן, שֶׁהַמַּפְתֵּחַ שֶׁל בֵּית צִיּוּן רַבֵּנוּ הָיָה בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל רְאבְר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְסִפֵּר בְּגֻדְלָתוֹ שֶׁל הָרַב מִטְּשֶׁעְרִין וּמַהַרְגָּשָׁתוֹ בְּקֻדֻּשַּׁת הַצִּיּוּן, שֶׁבָּא פַּעַם לְאוּמַאן וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּפְתַּח לוֹ אֶת בֵּית הַצִּיּוּן וְהָלַךְ עִמּוֹ וּפָתַח לוֹ, וְרָאָה אֵיךְ שֶׁנֶּעֱמַד הָרַב וְאָמַר אֶת "הַתִּקּוּן הַכְּלָלִי" בְּקוֹל חֲרִישִׁי, כְּשֶׁהַתִּקּוּן בְּיָדָיו מְכַסֶּה אֶת פָּנָיו, וְעָמַד וּבָכָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁנִּרְטְבוּ פָּנָיו לְנַמְרֵי לְרֹב שֶׁטֶף הַדְּמָעוֹת, וְאַחַר כָּךְ אַחַר שֶׁעָמַד כָּךְ מֶשֶׁךְ זְמַן רַב, הוֹצִיא מִטְפַּחַת מִכִּיסוֹ וּפָרְסָהּ עַל הָרִצְפָּה וְהִתְיַשֵּׁב עָלֶיהָ, וְהִמְשִׁיךְ בִּתְפִלָּתוֹ, וְסִיֵּם וְאָמַר רַבִּי אַבְרָהָם בְּעֶצֶב: "וְהַיּוֹם לוֹקְחִים לַצִּיּוּן כִּסְאוֹת", "אוּין הַיינְט נָעמט מֶען בֵּיינְקְלַאךְ".

ג-תיא

רַבִּי אִיצֶלֵי הַיְיסִינֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה מִגְּדוֹלֵי אַנְשֵׁי מוֹהַרְנַ"תְּ וְרְאבְּרַ"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעֵת סִפְּרוֹ מִמֶּנּוּ הָיָה מַפְלִיג בְּשִׂבְחוֹ מְאֹד, כִּי הָיָה אִישׁ צַדִּיק וְחָכָם מוּפְלָג. הוּא הָיָה חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי יְחֶזְקֵאל הֶעְשִׁיל הַמּוּזְכָּר בְּמִכְתְּבֵי ר' נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאַף הוּא הָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר בְּשִׂבְחוֹ.

ד-כט

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ-זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה בְּאָבוֹת: כָּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו אֵין חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. וְאָמַר עַל זֶה רְאַבְר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁהָעֵצָה לָזֶה שֶׁיִּנָּצֵל מִפֶּגֶם זֶה, הוּא עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא נִקְרֵאת עֲשִׂיָּה, וּמִזֶּה נָבִין עוֹד גֹּדֶל מַעֲלַת צִוּוּי רַבֵּנוּ לַעֲשׂוֹת מִתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַשְׂוָאָה נְכוֹנָה בֵּין הַחָכְמָה לַמַּעֲשֶׂה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא הִיא הַמַּפְתֵּחַ וְהַפֶּתַח לְכָל הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים, וְעַל כֵּן שָׁם הָעֲבוֹדָה וְהַמַּעֲשֶׂה נִקְרָא עַל שֵׁם הַתְּפִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ-זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "אֵין כּוֹחֵנוּ אֶלָּא בַּפֶּה". וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ-זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "לֹא הַמִּדְרָשׁ עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה". וְהַיְנוּ מַעֲשֶׂה הַתְּפִלָּה.

ד-מב

בָּזֶה הַמּוּבָא בְּתוֹרָה נ"ד שֶׁתֵּיכֶף בְּהַקִּיץ הָאָדָם מִשְּׁנָתוֹ יְדַבֵּק מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּעַלְמָא דְּאָתֵי וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, אָמְרוּ אַנַ"שׁ, שֶׁעִנְיָן זֶה תָּלוּי וְעוֹמֵד בְּאֵיזֶה מַחֲשָׁבָה הָלַךְ הָאָדָם לִישֵׁן, כִּי גַּם בְּלֶכְתּוֹ לִישֵׁן צָרִיךְ רַק לְדַבֵּק מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּעַלְמָא דְּאָתֵי עַד שֶׁיִּרְדֵּם, וּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַאבַּרַ"נ שֶׁהַשֵּׁינָה בְּעַצְמָהּ הִיא בְּחִינַת עַלְמָא דְּאָתֵי, וְאַחַר כָּךְ בַּהַקִיצוֹ וְכָל שְׁאָר הַיּוֹם צָרִיךְ לַחֲשׁוֹב מֵעַלְמָא דְּאָתֵי, וּבָזֶה נִמְצָא שֶׁכָּל יָמָיו הוּא בִּבְחִינַת "עַלְמָא דְּאָתֵי").

ד-מג

בָּזֶה הַמְבֹאָר בְּתוֹרָה נ"ד, שֶׁבְּעֵת שֶׁמַּגִּיעַ חֲצוֹת לַיְלָה אָז מִתְעוֹרֵר כִּנּוֹרוֹ שֶׁל דָּוִד וְכוּ', אָמְרוּ אַנַ"שׁ שֶׁהַמְיֻחָד בְּכִנּוֹרוֹ שֶׁל דָּוִד הוּא, שֶׁגַּם כַּיּוֹם בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה בְּעֵת שֶׁמַּגִּיעַ נְקוּדַת חֲצוֹת לַיְלָה מַתְחִיל כִּנּוֹרוֹ שֶׁל דָּוִד לְנַגֵּן, וּמִי שֶׁזּוֹכֶה לְשָׁמְעוֹ וּלְהַרְגִּישׁוֹ מִתְעוֹרֵר מֵאֵלָיו לְלֹא שְׁעוֹן וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְשׁוּם הִשְׁתַּדְּלוּת וְגוֹרֵם שֶׁיְּקִיצוֹ, אֶלָּא מִתְעוֹרֵר מֵאֵלָיו, אַף לְרוֹב הַקּוֹר הַנּוֹרָא שֶׁבַּחוּץ. וְזוֹכִים לָזֶה עַל יְדֵי רוֹב הַקְדָּשָׁה וְהַטָּהֳרָה וְהַהֶכְנָה, וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ רַבִּים מֵהַצַּדִּיקִים וּמֵאַנַ"שׁ הַגְּדוֹלִים כְּרַאבַּרַ"נ וְר' אַהֲרֹן קִיבְּלִיטְשֶׁער וְעוֹד רַבִּים, שֶׁהָיוּ מִתְעוֹרְרִים מִדֵּי לַיְלָה בִּנְקוּדַת חֲצוֹת מַמָּשׁ לְלֹא שְׁעוֹן, כִּי לְרוֹב עֲנִיּוּתָם גַּם שְׁעוֹן מְעוֹרֵר לֹא הָיָה לָהֶם, וְלֹא עָצָרָם גֶּשֶׁם וְשֶׁלֶג וְשׁוּם מְנִיעָה, לְרוֹב הַרְגָּשָׁתָם הַקְּדוֹשָׁה וְהַטְּהוֹרָה, בְּמַעֲלַת הַקִּימָה בַּחֲצוֹת לַיְלָה לַעֲבוֹד אָז אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ד-נח

אָמַר רַאבַּרַ"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, עַל הַמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן (ח"ב סימן מח): צָרִיךְ לִהְיוֹת עָקְשָׁן גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת ה', שֶׁעִקַּר הַעֲקְשָׁנוּת הוּא בְּהֶמְשֵׁךְ עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, לִבְלִי לְהַפְסִיק, לְהַפְצִיר בִּתְפִלָּה וּזְעָקָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵיזֶה אֹפֶן וּמַדְרֵגָה שֶׁהוּא, וְאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁקָּאֵי עַל מִדַּת הַשִּׂמְחָה, שֶׁעֲבוּרָהּ צָרִיךְ לִהְיוֹת עָקְשָׁן גָּדוֹל, לִבְלִי לִפֹּל לְעַצְבוּת וּמָרָה שָׁחוֹרָה, חָלִילָה, בְּאֵיזֶה אֹפֶן שֶׁהוּא.

ד-קצב

אָמַר רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהַרְץ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְרַבִּי גְּדַלְיָהוּ קֶעניג זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּשֵׁם רַאבַּרַ"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁהִקְפִּידוּ אַנַ"שׁ לְהָנִיחַ תְּפִלִּין דְּרַ"ת עוֹד בְּזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע.

ד-רעז

סִפֵּר רַבִּי אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁפַּעַם בְּאֶמְצַע יְמוֹת הַחוֹרֶף שָׁמַע בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה צְעָקוֹת נוֹרָאוֹת מֵהַצִּיּוּן, כְּשֶׁנִּגַּשׁ לִרְאוֹת מִי הוּא הַצּוֹעֵק וְשׁוֹאֵג כָּל כָּךְ, רָאָה אֵיךְ שֶׁרַבִּי סָעְנֶדֶער טְרָהְאוּוִיצֶער שׁוֹכֵב שָׁם בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם וְשׁוֹאֵג בִּתְפִלָּתוֹ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת.

ד-שסה

בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָיוּ אַנ"שׁ, אֲפִלּוּ הַגְּדוֹלִים בַּמַּעֲלָה, מִתְנַהֲגִים בִּפְשִׁיטוּת וּבְבִטּוּל הַיְּשׁוּת לְגַמְרֵי, עַד שֶׁהָיָה קָשֶׁה לְהַכִּירָם לְרֹב הֲעֲנָוָה וְהַבִּטּוּל שֶׁהָיָה לָהֶם, וַאֲפִלּוּ עָלְיָה לַתּוֹרָה וְכוּ' לֹא קִבְּלוּ וְלֹא הָיוּ מְכַבְּדִים אוֹתָם בְּשׁוּם כִּבּוּדִים, אֲפִלּוּ אוֹתָם חֲשׁוּבֵי אַנ"שׁ כְּרָאבְּרַ"נ וְרַבִּי גָּעצִי וְכוּ' וְכוּ', רַק כָּל מִי שֶׁקָּנָה עֲלִיָּה לַתּוֹרָה עָלָה הוּא עַצְמוֹ לַתּוֹרָה, וּמֻחְמַת שֶׁהֵם הָיוּ עֲנִיִּים וְכוּ' לֹא קָנוּ עֲלִיָּה].

ד-תכה

בְּשַׁבָּת פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא שְׁנַת תרע"ה, שַׁבַּת רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בָּעִיר בֶּרְסָלֶב אֵצֶל רַבִּי מָאטִיל שׁוֹחֵט, וּבְכָל הַזְּדַמְּנוּת דִּבֵּר עִמּוֹ בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל רַבִּי מִיכָל ב"ר יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאָמַר לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק שֶׁרַבִּי מִיכָל הוּא בְּחִינַת "צַדִּיק" שֶׁצָּרִיךְ לִנְסֹעַ וְלָבוֹא אֵלָיו לְשַׁבָּתוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁנּוֹסְעִים לְצַדִּיקִים, וְכֵן נָהַג הוּא רַבִּי מָאטִיל בְּעַצְמוֹ שֶׁהָיָה נוֹסֵעַ בְּכָל שָׁנָה לְשַׁבָּת "פָּרָשַׁת פָּרָה" אֶל רַבִּי מִיכָל. כְּשֶׁשָּׁאַל אוֹתוֹ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק: וּמַה דַּעְתְּכֶם עַל רָאבְּרַ"נ, עָנָה לוֹ רַבִּי מָאטִיל בְּהַפְלָגַת לָשׁוֹן: עֵינָיו שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הוּא עֵינָן אַחֵר לְגַמְרֵי. "דָּאס אִיז נָאר עֶפֶּעס אַנְדֶּערְשְׁט".

ד-תלג

פַּעַם, שָׁאַל רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטָרִינְהַרְץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת רַבִּי מִיכָל, אִם יֵשׁ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לוֹ רַבִּי מִיכָל, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְעֵת עַתָּה, כִּי עַל-יְדֵי זֶה לֹא יוּכַל לָבוֹא לְאוּמַאן בְּכָל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וּכְשֶׁשָּׁמַע מִזֶּה רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן אָמַר לוֹ: "אַתָּה דּוֹאֵג שֶׁלֹּא תּוּכַל לָבוֹא לְאוּמַאן בְּכָל שָׁנָה, צֵא וּלְמַד מִמֶּנִּי, שֶׁאֲנִי אֵינִי בַּעַל יְכֹלֶת כָּמוֹךָ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן בָּא אֲנִי בְּכָל שָׁנָה לַקִּבּוּץ עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְכָל שֶׁכֵּן אַתָּה, שֶׁהִנְּךָ בַּעַל יְכֹלֶת לָזֶה". (עיין עוד במכתב רבי אברהם בר"נ לר"א שטרנהרץ - בבאיהל"ק תו' קנ"ה)..

ד-תלו

רַבִּי מִיכָל ב"ר יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה נוֹהֵג לָבוֹא מִדֵּי שָׁנָה בְּעֶרֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ אִיָּיר לְאוּמַאן, לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ, וְחוֹזֵר תֵּיכֶף לְטוּלְטְשִׁין, וַאֲפִלּוּ אִם חָל עֶרֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ בְּעֶרֶב-שַׁבָּת חָזַר לִשְׁבּוֹת בְּטוּלְטְשִׁין. וְהָיָה מְנַהֲגוֹ אָז לִשְׁהוֹת בְּצִיּוּן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאַחַר כָּךְ הָיָה בָּא לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּמְדַבֵּר עִם אַנ"שׁ בַּעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ וְכוּ', וְאַף רָאבְּרַ"נ הָיָה יוֹשֵׁב אֶצְלוֹ לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרָיו, וּפַעַם כְּשֶׁשָּׁמַע רָאבְּרַ"נ דִּבּוּרָיו שֶׁדִּבֵּר אָז מֵהַמּוּבָא בַּתְּפִלּוֹת שֶׁבְּסֵפֶר "שַׁעֲרֵי צִיּוֹן": "לְהָפִיק דַּרְכֵי הָעֲנָוָה בֶּאֱמֶת", עָנָה וְאָמַר: מְדַבֵּר הוּא כִּיהוּדִי כָּשֵׁר, "עֶר רֶעדְט ווִי אַ הֶערְלִיכֶער יוּד".

ד-תמו

רַבִּי שַׁכְנָא, ב"ר נַפְתָּלִי הִירְץ אָחִיו שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרְנְהַרְץ מִזְּוִוּג שֵׁנִי, הָיָה חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי "יַעֲקֹב מַהַיַּעַר" הַמְּכֻנֶּה "רַבִּי יַעֲקֹב פּוּן וַואלְד", וְסִפֵּר שֶׁחוֹתְנוֹ הָיָה דְּבוּק מְאֹד בְּרַאבְּרַ"נ, וְהָיָה נוֹתֵן לוֹ מִדֵּי שָׁנָה אֶת כָּל מַעְשְׂרוֹתָיו מִכָּל הַשָּׁנָה, שֶׁהִסְתַּכֵּם בְּסַךְ שֶׁל שְׁנֵי רוּבֶּל לְחֻדָּשׁ].

ד-תמז

סִפֵּר ר' שַׁכְנָא הַנַּ"ל שֶׁפַּעַם בְּעֵת שֶׁבָּא ר' אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן לְנֶעמִירוֹב, נִכְנַס לְבֵיתוֹ, וּכְפִי הַיָּדוּעַ הָיָה רַאבְּרַ"נ חוֹלֶה מַעַיִם וְעַל-כֵּן שָׁאַל לְזוּנָתוֹ אִם יֵשׁ לָהּ מְעַט מְזוֹנוֹת, וְהִיא לֹא יָדְעָה שֶׁהָעוֹמֵד לְפָנֶיהָ הוּא רַאבְּרַ"נ, עָנְתָה לוֹ אָנוּ אֵין לָנוּ מְזוֹנוֹת בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ, וְהָלַךְ לוֹ, כְּשֶׁבָּא אַחַר כָּךְ רַבִּי יַעֲקֹב לְבֵיתוֹ סִפְּרָה לוֹ זוּנָתוֹ שֶׁהָיָה פֹּה אֵיזֶה יְהוּדִי וּבִקֵּשׁ מְעַט מְזוֹנוֹת, כְּשֶׁהֵבִין שֶׁזֶּה הָיָה רַאבְּרַ"נ, כָּאַב לוֹ הַדָּבָר מְאֹד עַד שֶׁהָלַךְ בְּמֶיֻּחָד וְהִתְנַצֵּל לְפָנָיו עַל זֶה, כָּל-כָּךְ הָיָה רַאבְּרַ"נ טָרוּד וּמְחֻסָּר כֹּל, אַף בְּסוֹף יָמָיו.

ד-תנח

פַּעַם בְּיוֹם-כִּפּוּר אַחַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁבְּשַׁחֲרִית, כִּבְּדוּ אַנַ"ש אֶת הַחַזָּן רַבִּי נַחְמָן נָעֶמִירוֹבֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לִקְרוֹא לִפְנֵיהֶם אֶת הַהַפְטוֹרָה, אוּלָם בְּאֶמְצַע הַקְּרִיאָה נִצְרַד בְּקוֹלוֹ. אַחַר-כָּךְ כְּשֶׁהִתְלַחֲשׁוּ אַנַ"ש בֵּינֵיהֶם בְּאֶמְרָם "אֵיךְ יוּכַל עַתָּה אַחַר שֶׁנִּצְרַד בְּקוֹלוֹ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמּוּסָף לִפְנֵי הַקָּהָל", נַעֲנָה רַאבּר"נ זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר: "נוּ אִם כֵּן יִהְיוּ לוֹ בִּתְפִלָּתוֹ פְּחוֹת הִרְהוּרֵי גַּאֲוָה" ! כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה (יוֹצְאִים מִפִּיו), אָמַר לוֹ: "עַד כְּדֵי כָּךְ?" עָנָה לוֹ ראבר"נ בְּעֶצֶב וְקוֹל עָמוֹק: "כַּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה, כַּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה", "אִין דָּעם עוֹלָם, אִין דָּעם עוֹלָם" ! כְּאוֹמֵר, כַּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה מָקוֹם מְסֻכָּן הוּא שֶׁאַף גְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה יְכוֹלִים לְהִלָּכֵד בּוֹ, כָּל אֶחָד וּמִכְשׁוֹלוֹ, בְּפֶרֶט בְּהִרְהוּרֵי הַגַּאוּת וְהַכָּבוֹד.

ד-תסא

רַבִּי נַחְמָן נָעֶמִירוֹבֶער זְכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה אָדָם גָּדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד, וְהָיָה נֶהֱנָה מִיגִיעַ כַּפּוֹ בְּהִיוֹתוֹ מְנַהֵל-חֶשְׁבּוֹנוֹת בְּבֵית חֲרֹשֶׁת שֶׁל עֵצִים, רַאבְּרַ"נ שֶׁהָיָה שׁוֹהֶה מִפַּעַם לְפַעַם בְּנֶעמִירוֹב, הָיָה מִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ.

ד-תפו

ר' הִירְשׁ לַייבּ הַנַּ"ל נִפְטַר בְּיוֹם י"ג בְּנִיסָן וְנִטְמַן בְּהַר הַזֵּיתִים. רַאבְּרַ"נ הָיָה מְשַׁבֵּחוֹ מְאֹד, וְאָמַר: מֵחָמַת שֶׁיָּדַעְתִּי אֶת גְּדוּלָּתוֹ הִשְׁגַּחְתִּי שֶׁיְּכַבְּדוּ אוֹתוֹ בְּמוֹתוֹ. הוּא נִטְמַן סָמוּךְ לְקִבְרוֹ

שֶׁל הַמְקֻבָּל הַמְפוּרְסָם ר' חַיִּים שָׁאוּל דְּוויק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, קִבְּרָם נֶהֱרַס כַּיָּדוּעַ בִּידֵי הָעַרְבִים בְּעֵת סְלִילַת הַכְּבִישׁ בְּמַעֲלֶה הַר-הַזֵּיתִים.

ד-תצג

רַבִּי שְׁלֹמֹה גַּבְּרִיאֵל, נָסַע בִּשְׁנַת תרע"ט מִפּוֹלַנְיָה לְאוּמַאן, כְּדֵי לָבוֹא וְלִשְׁהוֹת עִם אַנ"ש בְּאוּמַאן בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, אוּלָם לֹא הִצְלִיחַ לְהַגִּיעַ לַקִּבּוּץ מֻחֲמַת מְנִיעוֹת הַדֶּרֶךְ, וּבָא לְאַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה. בְּאוֹתָהּ עֵת נוֹלַד לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק בְּנוֹ ר' מֹשֶׁה, וּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק שֶׁיָּבוֹא אֲלֵיו לְטֶעפְּלִיק לִהְיוֹת כּוֹהֵן עַל פִּדְיוֹן הַבֵּן שֶׁל בְּנוֹ, וְאָמַר לוֹ רַבִּי שְׁלֹמֹה גַּבְּרִיאֵל: הָיִיתִי בָּא אֲלֵיכֶם בְּכָבוֹד, כִּי שָׁמַעְתִּי שֶׁהָיִיתֶם כְּרוּכִים אַחַר ר' אַבְרָהָם, אוּלָם מִסְתּוֹבֵב אֲנִי עַתָּה "לְלֹא רֹאשׁ", כִּי כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁנִּפְטַר כְּבָר רָאבְּר"נ, נִשְׁבַּר מִזֶּה מְאֹד, כִּי הֵכִין לְעַצְמוֹ שְׁאֵלוֹת רַבּוֹת לִשְׁוֹאֲלוֹ, וְעַתָּה אֵין לוֹ יוֹתֵר אֶת מִי לִשְׁאוֹל שְׁאֵלוֹת אֵלּוּ. הוּא הָיָה לַמְּדָן וּבַעַל מֹחַ מוּפְלָג, וְהָיָה נוֹתֵן שִׁעוּרִים בְּגמפ"ת בְּעַמְקוּת עֲצוּמָה וְקֹרֶב הַרְבֵּה לְרַבֵּנוּ.

ד-תקכג

כְּשֶׁנִּכְנְסוּ רַבִּי יַעֲקֹב כֹּהֵן וְרַבִּי יִצְחָק מֵאִיר קוֹרְמַן זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְבַקֵּר אֶת רַבִּי נַפְתָּלִי כֹּהֵן בְּשַׁבָּת אַחַת בְּשָׁכְבוֹ כְּבָר עַל עֶרֶשׂ דְּוַי סָמוּךְ לִפְטִירָתוֹ, דִּבֵּר עִמָּהֶם הַרְבֵּה מִגְּדֻלַּת רַבֵּנוּ, וְנַעֲנָה וְאָמַר לָהֶם, "אֵינִי מְפַחֵד מִשּׁוּם דָּבָר, כִּי יֵשׁ לִי בָּרוּךְ ה' שְׂטַר בַּנָקְאַי שֶׁל 'רוֹטְשִׁילְד', "וועקְסֶל", שֶׁהוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת לָשׁוֹן הַמּוּזָכָר בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת בְּמַעֲשֶׂה שֶׁל הַבֶּערְנָער וְהָעָנִי, כְּשֶׁסִּיֵּים אָמַר לָהֶם: לְכוּ עַתָּה לֵאֶכֹל לִכְבוֹד שַׁבָּת, וְהִטְעִים לָהֶם זֹאת בַּפָּסוּק: "לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת ה' אֲלַמֶּדְכֶם", וְהַיְינוּ "לְכוּ בָנִים" לֵאֶכֹל, אוּלָם "שִׁמְעוּ לִי" אֶת דִּבְרֵי יִרְאַת ה' שֶׁלְּמַדְתִּי אֶתְכֶם. הוּא נוֹלַד מֻהוּל וְהָיָה חָסִיד נִלְהָב מְאֹד בְּכָל רמ"ח אֵיבָרָיו. חֲתָנוֹ ראבר"נ שִׁבְּחוֹ מְאֹד, בִּפְרַט בְּסֵדֶר הַנְהָגָתוֹ. כִּי הָיָה קַבְּלָן בִּנְיָן, וְהָיָה עוֹבֵד רַק בִּימוֹת הַקַּיִץ וְאוֹגֵר לְעַצְמוֹ מָמוֹן לְכָל יְמֵי הַחֹרֶף, וְאָז לֹא עָשָׂה שׁוּם מְלָאכָה רַק יָשַׁב כָּל הַזְּמַן עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה.

ד-תקכז

בִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ מְכַנִּים אֶת רַבִּי שְׁלֹמֹה וֶועקְסלֶר זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הַ"בָּחוּר הַיְרֵא שָׁמַיִם", "דֶער פְּרוּמֶער בָּחוּר", וְהָרַב מִבְּרִיסְק וְהָרַב אַלְפַנְדְּרִי זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הֶעֱרִיכוּ וְהוֹקִירוּ אוֹתוֹ מְאֹד, וְאַף ראבר"נ הָיָה מַזְכִּירוֹ לִשְׁבָח. בְּעֵת הַלְוָיָתוֹ שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בָּהּ עַם רַב כַּיָּדוּעַ, אָמַר אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי יְרוּשָׁלַיִם לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק שֶׁלְּהַלְוָיָתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמֹה הָיָה רָאוּי שֶׁיִּהְיֶה צִבּוּר גָּדוֹל יוֹתֵר].

ד-תקעד

רַבִּי מֹשֶׁה יוֹסֵף, חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי נַחוּם שׁוּסְטֶעֶר, הָיָה עוֹבֵד ה' למדן ומופלג בְּמַעֲלָה מאד, אולם אחר-כך הִתְגָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ זוּגָתוֹ, אוּלָם הִתְחָרְטָה אַחַר כָּךְ, וְהָיְתָה אוֹמֶרֶת: אִלּוּ הָיִיתִי חֲפֻצָה לִסְבֹּל מְעַט מֵרַבִּי מֹשֶׁה יוֹסֵף לֹא הָיִיתִי סוֹבֶלֶת הַיּוֹם סֶבֶל רַב כָּזֶה, כִּי סְבָלָה מִבַּעֲלָה הַשֵּׁנִי הָרַבָּה יוֹתֵר. הוא היה מקרב מאד לראבר"נ, ומת ברעב בְּמִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה ליד עיר טולטשין].

ד-תקעח

סִפֵּר רַבִּי מֹשֶׁה טְשֶׁנְסְטָחוֹבֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁפַּעַם הֶחְלִיט בְּדַעְתּוֹ לִנְסוֹעַ מֵאוּמַאן לְלִמּוּד בְּאֵיזֶה יְשִׁיבָה, אוּלָם בְּדַרְכּוֹ נְסִיעָתוֹ כְּשֶׁנִּזְכַּר מִבִּרְכַת הַמָּזוֹן בְּכַוָּנָה וְהִתְלַהֲבוּת, שֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ מֵרַאבְּרַ"נ, אָמַר בְּכְאֵב לְעַצְמוֹ, "וְכִי כְּבָר לֹא אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ יוֹתֵר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּכַוָּונָה כָּזוֹ"?, לְרֹב הַכְּאֵב שֶׁהֶסֵּבָה לוֹ מַחֲשָׁבָה זוֹ, חָזַר בּוֹ מִנְּסִיעָתוֹ וְשָׁב לְאוּמַאן. *

ד-תקפז

נַיְיחָא בְּנָהּ שֶׁל מָרַת פֵּייגָא בְּתּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּאלֶה הַמְכֻנֶּה "נַיְיחָא אַבַּאלֶעס" הָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל כְּסָבוֹ רַבִּי אַבָּאלֶה, אוּלָם נִתְפַּס קְצַת לְהַשְׂכָּלָה, וְעָמְלוּ עִמּוֹ כַּמָּה מֵאַנַ"ש הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר, בֵּינֵיהֶם גַּם רַבִּי פִּנְחָס יְהוֹשֻׁעַ לְהוֹצִיאוֹ מִדַּרְכּוֹ קְלוֹקֶלֶת זוֹ, וְשָׁלַח לוֹ רַבִּי פִּנְחָס זֶמֶר וּפִזְמוֹן מְחֻבָּר לְהַפְלִיא שֶׁבּוֹ הוֹכִיחוֹ עַל דַּרְכּוֹ וְקוֹרֵא לוֹ לָשׁוּב לְדֶרֶךְ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, אוּלָם לֹא הִצְלִיחוּ לְעַקְרוֹ מִזֶּה בִּשְׁלֵמוּת, עַד שֶׁדִּבֵּר וְעָסַק עִמּוֹ הָרַבָּה רַאבְּרַ"נ וְאָז פָּרַשׁ לְנַמְרֵי מִדֶּרֶךְ רָעָה וּקְלוֹקֶלֶת זוֹ. (וע"ע להלן בח"ה, סעיף קצ"ח).

ד-תרו

(נכפל להלן בח"ה, סעיף רפ"ה)

ד-תרל

ד-תרמג

ד-תרנח

ד-תרצג

ה-לז

רַבִּי יוּדְל הָיָה לְבַעַל מוֹפֵת בְּהַסְכָּמַת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ. (ראבר"נ, בְּנֶחֱלֵי אֱמוּנָה מִכְתָּב י')].

[רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אָמַר פַּעַם, עַל אוֹדוֹת הַנִּסְיעָה שֶׁנָּסְעוּ אֵלָיו אַנַ"ש, בָּזֶה הַלְּשׁוֹן: "בִּשְׁבִיל לִנְסוֹעַ אֵלַי מִתְגַּבְּרִים כָּל כַּךְ הַמְּנִיעוֹת, עַד שֶׁאֲפִלּוּ אָב וּבְנוֹ שֶׁשְּׁנֵיהֶם מֵאַנְשַׁי,

יָכוֹל הָאָב לִהְיוֹת מוֹנֵעַ לִבְנוֹ לִבְלִי לְהָנִיחַ לוֹ לִנְסוֹעַ", "צוּ מִיר פָּארְן זָענָען זִיךְ אֲזוֹי פִּיל מִתְגַּבֵּר דִּי מְנִיעוֹת אַז אֶפִּלּוּ אַ פָּאטֶער מִיט אַ זוּן וָואס זַייא זָענָען בֵּיידֶע פּוּן מַיינֶע לַייט, קֶען דֶּער פָּאטֶער זַיין אַ מוֹנֵעַ דֶּעם זוּן נִיט צוּ דֶּער לָאזְן פָּארְן". (ראבר"נ בְּמִכְתָּבִים נַחֲלֵי אֱמוּנָה י') וע"ע בח"ג, סעיף ק"ו).

ה- צג

שְׁאַל פַּעַם אֶחָד מַאֲנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אֶת מוֹהַרַנ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁיִּתֵּן לוֹ עֵצָה נְכוֹנָה בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ יִבְחַר, אִם יֵשֵׁב רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה וְלֹא יִדְאַג לְפַרְנָסָתוֹ אַף שֶׁבְּכָךְ יִצְטָרֵךְ לִהְיוֹת נִתְמָךְ מֵאֲנָשִׁים תּוֹמְכֵי תּוֹרָה, אוֹ שֶׁיַּעֲסֹק בְּאֵיזֶה מְלָאכָה וְיִקְבַּע עִתִּים לַתּוֹרָה. עָנָה לוֹ מוֹהַרַנ"תְּ בְּדֶרֶךְ מָשָׁל: אָמַר פַּעַם מֶלֶךְ אֶחָד לְאוֹהֲבוֹ הַנֶּאֱמָן: כְּאוֹת הוֹקָרָה עַל מַעֲשֶׂיךָ נוֹתֵן אֲנִי לְךָ רְשׁוּת שֶׁבְּיוֹם זֶה וָזֶה, מֻשָּׁךְ זְמַן קָצָר כָּזֶה וְכָזֶה נִתָּנֶת לְךָ רְשׁוּת לְהִכָּנֵס לְאוֹצָרִי וְכָל מַה שֶּׁתַּסְפִּיק לָקַחַת מֵאוֹצָרִי הַגָּדוֹל הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ. הָלַךְ זֶה אֶהוּב הַמֶּלֶךְ וְהֵכִין לְעַצְמוֹ לַיּוֹם הַמִּיעָד שַׂקִּים גְּדוֹלִים, וּבָא לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ בַּזְּמַן הַמִּיעָד וּכְהַבְטָחַת הַמֶּלֶךְ נָתְנוּ לוֹ לְכַנֵּס וְלֶאֱסֹף כִּרְצוֹנוֹ.

וְהִנֵּה מֵרֹב הֲכָנָתוֹ לִזְמַן נִשְׂגָּב זֶה שָׂכַח לֶאֱכֹל, וּבְאֶמְצַע זְמַן הָאֲסֵפָה נַעֲשָׂה רָעֵב מְאֹד מְאֹד עַד שֶׁחָשַׁשׁ לְחַיָּיו, וְהֵבִין שֶׁאִם יְהַרְהֵר עַתָּה עַל אֲכִילָה נָאוֹתָה יַפְסִיד מִזְמַנּוֹ הַקָּצָר הַיָּקָר מְאֹד מְאֹד וְיַפְסִיד הוֹן רַב. תֵּכֶף נָגַס בְּפִיו בְּאֵיזֶה חֲתִיכַת לֶחֶם שֶׁמָּצָא וְהִמְשִׁיךְ בִּזְרִיזוּת עִם לְעִיסָתוֹ לֶאֱסֹף עוֹד וְעוֹד מַרְגָּלִיּוֹת, וּכְשֶׁתָּקְפוּ שׁוּב הָרַעֲבוֹן חָטַף בִּזְרִיזוּת עֲצוּמָה עוֹד נְגִיסָה מֵחֲתִיכַת הַלֶּחֶם וְהִמְשִׁיךְ שׁוּב בִּזְרִיזוּתוֹ לֶאֱסֹף וְלֶאְגֹּר עוֹד מַרְגָּלִיּוֹת יְקָרוֹת. סִיֵּם מוֹהַרַנ"תְּ וְאָמַר לוֹ: אִם הַתּוֹרָה חֲשׁוּבָה אֶצְלְךָ כַּאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת וְאַף כְּשֶׁתִּהְיֶה רָעֵב לֹא תַּקְפִּיד הַרְבֵּה רַק תַּחֲטֹף בִּזְרִיזוּת אֵיזֶה חֲתִיכַת לֶחֶם לְתוֹךְ פִּיךָ וְתַמְשִׁיךְ בְּהַתְמָדָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה כְּאוֹסֵף הַמַּרְגָּלִיּוֹת, אֲזַי נָכוֹן שֶׁתֵּשֵׁב רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה כִּרְצוֹנְךָ כִּי זֶהוּ הַנִּקְרָא "תּוֹרָתוֹ אָמָנוּתוֹ", אֲבָל אִם לָאו לֵךְ עֲסֹק בִּמְלָאכָה וּקְבַע וּגְזֹל עִתִּים לַתּוֹרָה. סִפּוּר זֶה סִפְּרוּ רֹאבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעֵת שֶׁשְּׁאָלוֹ לְאַחַר נְשׂוּאָיו מַה יַּעֲשֶׂה לְפַרְנָסָה, כְּהַנַּ"ל שֶׁשָּׁאַל אֶת מוֹהַרַנ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְעָנָה לוֹ: שְׁאֵלָה זוֹ נִשְׁאַל כְּבָר מוֹהַרַנ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְכָזֶה הָיְתָה תְּשׁוּבָתוֹ, וְהֵבִין.

ה- קעז

אָמַר רֹאבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל זֶה הַמּוּבָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן כ"ה שֶׁצְּרִיכִין עַתָּה לְכַנּוֹת אֶת הַבַּעַל דָּבָר בְּשֵׁם אַחֵר, בְּשֵׁם מְדַמֶּה, וְלֹא לְקָרוֹתוֹ עוֹד בְּשֵׁם יֵצֶר הָרַע עַיִן שָׁם, שֶׁהִנֵּה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ-זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה (סָכָּה נב) שֶׁבַּע שֵׁמוֹת יֵשׁ לוֹ לַיֵּצֶר הָרַע: רַע, עָרֵל, טָמֵא, שׁוֹנֵא, מִכְשׁוֹל, אֶבֶן, צְפוּנִי, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַשֶּׁבַע סְפִירוֹת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁנִּכְלָלִים זֶה בָּזֶה עַד

אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה שֶׁכְּנֶגְדָּם הֵם אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שַׁעֲרֵי טֻמְאָה. וְהִנֵּה כַּיּוֹם אַחַר שֶׁזְּכִינוּ לְקַבֵּל אוֹר הַצַּדִּיק הוּא אוֹר רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁשִּׁבֵּר אֶת הַיֵּצֶר לְגַמְרֵי וְזָכָה לְהַכְנִיעַ לְגַמְרֵי הַמ"ט שַׁעֲרֵי טֻמְאָה וּלְהִתְעַלּוֹת לְגַמְרֵי בְּמ"ט שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה, שֶׁעַל-כֵּן נִכְפַּל תֵּבַת נוּן בְּשִׁמּוֹ "נַ'חְמָ"ן" וְהַיְנוּ מֹחִ-נֶן כַּיָּדוּעַ, עַל-כֵּן כְּעֵת צָרִיךְ בֶּאֱמֶת לְכַנּוֹת אֶת הַיֵּצֶר בְּשֵׁם אַחֵר, בְּשֵׁם 'מְדַמֶּה' שֶׁהוּא כְּנֶגֶד אוֹר הַבִּינָה אוֹר נוּן הַמְרֻמָּז בְּשִׁמּוֹ.

ה- קעח

הָיָה אוֹמֵר ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: אֶחָד מִדְּרָכָיו שֶׁל הַיֵּצֶר לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם וּלְיַסְּרוֹ בְּשָׁנֵי הָעוֹלָמוֹת עַד כְּדֵי אֲבָדוֹ חַיִּים, הוּא לָתֵת לָאָדָם מָמוֹן, וְאָז מֵרֹב טִרְדָּתוֹ בְּמָמוֹן וּרְצוֹנוֹ לְהִתְעַשֵּׁר עוֹד וָעוֹד נוֹתֵן לוֹ זֶה הָאָדָם כְּבָר בְּעַצְמוֹ בְּחֵפֶץ וּבְרָצוֹן אֶת מֵיטַב שְׁנוֹתָיו זְמַנּוֹ וְעִתָּיו, אַחַר כָּךְ לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ הַיֵּצֶר גַּם אֶת הַמָּמוֹן, וְכָךְ נִכְרָת מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת וְנִשְׁאַר עָרֹם וַחֲסַר כֹּל בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. אֲשֶׁר עַל-כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְפַלֵּס דְּרָכָיו וְלִזָּהֵר הֵיטֵב הֵיטֵב לְבִלְי לַחֲרֹג חָלִילָה אַף בְּזִיז כָּל שֶׁהוּא מִדֶּרֶךְ הַתּוֹרָה וּמִקְּבִיעַת עִתִּים לַתּוֹרָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, בְּעֵת אֲשֶׁר זוֹרֵחַ לוֹ אוֹר הַהַצְלָחָה, וּלְהַפְצִיר הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא תַּטֶּהוּ עֲשִׁירוּתוֹ מִדֶּרֶךְ הַיְּהֻדוּת, וְשֶׁיִּזְכֶּה עַל-יְדֵי מָמוֹנוֹ לְפַזֵּר הַרְבֵּה לִצְדָקָה וּלְהַחֲזִיק וְלִתְמֹךְ בְּלוֹמְדֵי תּוֹרָה עַד שֶׁיִּהְיֶה זְכוּת הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ עַל-יְדֵי עֲשִׁירוּתוֹ.

ה- קעט

אָמַר פַּעַם ראבר"נ בְּאֵיזֶה הִזְדַּמְּנוּת: לִכְבוֹד שַׁבָּת צְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל וְלִקְנוֹת דָּגִים טְרִיִּים - "פְּרִישֶׁע פִּישׁ".

ה- קפ

הִפְקִיד פַּעַם ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בִּידֵי רַבִּי יִשְׂרָאֵל כֹּהֵן סְכוּם מָעוֹת שֶׁאִסְפוּ לְנַדֵּן עֲבוּר בִּתּוֹ, וְהֶחְבִּיאוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה מֵהָאֲרָבָּה שֶׁבַּקְלוֹיז. אַחַר אֵיזֶה זְמַן כְּשֶׁבִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ ראבר"נ בַּחֲזָרָה וְהָלַךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתּוֹ, רָאָה שֶׁנִּשְׁרַף. בְּלֵית בְּרֵרָה וּבְלֵב כָּבֵד סִפְּרוּ לראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. הִשְׁתּוֹמֵם רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא רָאָה בְּפָנָיו שׁוּם שִׁנּוּי שֶׁל צַעַר וַעֲגָמַת נֶפֶשׁ וְלֹא הִקְפִּיד עָלָיו כְּלָל וּכְלָל, וְחִבְּבוֹ וְקֵרְבוֹ כְּמִקֹּדֶם.

ה- קפא

הִמְשִׁיל פַּעַם ראבר"נ אֶת הָאָדָם הָעוֹבֵד אֶת ה' בְּהִתְלַהֲבוּת וּבְשִׂמְחָה כְּעִסָּה שֶׁמְּעַסִּים אוֹתָהּ עַל שֻׁלְחָן מְשֻׁמָּן שֶׁאז אֶפְשָׁר לְעַסּוֹת אוֹתָהּ הֵיטֵב, הַלֶּחֶם הַנֶּאֱפֶה מֵעִסָּה כָּזוֹ טְעִימָה לַחֵיךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁמְּעַסִּים אֶת הָעִסָּה בְּמָקוֹם יָבֵשׁ לְלֹא לַחְלוּחִית קְשָׁה לְעַסּוֹתָהּ וַעֲבוֹדָתָהּ כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת וְאֵינָהּ נֶאֱפֵית כְּדָבָעֵי.

ה- קפב

הִתְוַכֵּחַ פַּעַם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עִם ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל שֶׁהִפְצִיר בּוֹ רַבִּי אַבְרָהָם שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בִּבְנוֹ שֶׁיֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים, עָנָה לוֹ הַלָּה בְּעַקְשָׁנוּת: מַה כְּבָר יֵצֵא מִבְּנִי כְּשֶׁיֵּשֵׁב וְיַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, הֲרֵי לֹא יֵצֵא מִמֶּנּוּ כִּי אִם בַּטְלָן, עָדִיף שֶׁאֹשְׁלְחֵהוּ לְאוֹנִיבֶרְסִיטָה שֶׁבְּאוֹדֶסָה וְיִשְׁתַּלֵּם שָׁם בְּלִמּוּדֵי חֹל, וְכָךְ יוּכַל לְהִסְתַּדֵּר בְּחַיָּיו, וְאָכֵן כָּךְ עָשָׂה. לֹא עָבְרוּ יָמִים מֻעָטִים וְקִבֵּל מִכְתָּב מֵהַנְהָלַת הָאוֹנִיבֶרְסִיטָה שֶׁנִּפְטַר שָׁם בְּנוֹ מִשּׁוּם אֵיזֶה חֹלִי שֶׁתָּפְסוֹ לְפֶתַע ר"ל.

ה- קפג

הִבְחִינוּ בראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָיָה זָהִיר מְאֹד בִּדְבָרָיו שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ וְלֹא דִּבֵּר גְּבוֹהָה אִם אֲנָשִׁים שָׁאוּ בַּר הָכִי הָיוּ, וְאִדְּרַבָּא לַאֲנָשִׁים שֶׁקְּטַנִּים בְּמַעֲלָה הָיָה יוֹרֵד לְמַדְרֵגָתָם לְדַבֵּר עִמָּהֶם וּלְעָדְדָם וּלְחַזְּקָם בְּדַרְגָּתָם הֵם.

ה- קפד

כַּיָּדוּעַ הָיָה ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה נִזְהָר מְאֹד בִּדְבָרָיו שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ מִמֶּנּוּ הַשּׁוֹמְעִים שׁוּם דִּבּוּרִים שֶׁאֵינָם לְפִי מַדְרֵגָתָם. פַּעַם בְּעֵת דִּבְּרוֹ עִם כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ יָשַׁב שָׁם אֶחָד שֶׁהִרְגִּישׁוּ בּוֹ שֶׁאֵין זֶה בְּנֹחַ לוֹ יְשִׁיבָתוֹ וּשְׁמִיעָתוֹ דְּבָרָיו, וְהֵחֵל לְדַבֵּר מֵהַמְבֹאָר בְּתוֹרָה ס' בְּפֵרוּשׁ מַעֲשֶׂה מֵחוֹנִי הַמְעַגֵּל מִי אִיכָּא דְּנַיִּים שַׁבְּעִין שְׁנִין וְכוּ' אֲנָא עָלְמָא בְּחֶרוּבָא אִשְׁתַּכְחִתֵּהּ, וְכוּ', וְתֵכֶף נָפַל הַלָּה בְּשֵׁנָה עֲמֻקָּה וּכְבָר לֹא הִפְרִיעַ לְשִׂיחָתוֹ.

ה- קפה

בְּהֶמְשֵׁךְ לַסִּפּוּר הַמּוּבָא בְּחֵלֶק ג' סִימָן תקכב, סִפֵּר רַבִּי מֹשֶׁה בֶּער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁבִּזְמַן עֲרִיקָתוֹ מֵהַצָּבָא בָּרַח פַּעַם לְאוּמַן, וּפַעַם בִּהְיוֹתוֹ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה פָּגַשׁ שָׁם ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וּבָא אֵלָיו בַּחֲרָדָה וּבְבַקָּשָׁה: רַבִּי אַבְרָהָם, מַה יִּהְיֶה אִתִּי? עָנָה לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: הֲרֵי כְּבָר אָמַרְתִּי "מֹשֶׁה בֶּער לֹא יִהְיֶה חַיָּל". "מֹשֶׁה בֶּער וֶועט קיין סָאלְדַאט נִישְׁט זַיין". וְהִנֵּה בְּאוֹתוֹ עֵת הָיוּ אַנְשֵׁי הַצָּבָא עוֹשִׂים פְּשִׁיטוֹת עֵצָה עַל כַּמָּה רְחוֹבוֹת וְעוֹצְרִים אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַנִּמְצָאִים בָּאֵזוֹר בְּדֶרֶשׁ הַצָּנַת תְּעָדוֹת מְזֻהוֹת, וְכֵן תְּעָדוֹת פְּטוֹר מִשֵּׁרוּת צְבָאִי, וְכַדּוֹמֶה. וְקָרָה שֶׁבְּאֵיזֶה יוֹם סָגְרוּ כַּמָּה רְחוֹבוֹת סְבִיב הַקְּלוֹיְז, נִגַּשׁ שׁוּב רַבִּי מֹשֶׁה בֶּער לְרַבִּי אַבְרָהָם זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁשָּׁהָה אָז גַּם הוּא בַּקְּלוֹיְז וּשְׁאָלוֹ בְּמוֹרָא: רַבִּי אַבְרָהָם, מָה אֶעֱשֶׂה כָּעֵת? אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: אַל תִּירָא. לְקַח רַבִּי אַבְרָהָם אֵיזֶה סֵפֶר וְאָמַר לוֹ: בֹּא נָא וּקְרָא עִמִּי יַחַד בַּסֵּפֶר. וְכָךְ כְּשֶׁרַבִּי מֹשֶׁה בֶּער מְעַיֵּן עִמּוֹ יַחַד בַּסֵּפֶר הֵחֵל רַבִּי אַבְרָהָם לָצֵאת כְּשֶׁהוּא מַבִּיט כָּל הַזְּמַן בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר יַחַד עִמּוֹ, וְכָךְ עָבְרוּ יַחַד אֶת כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת וְאַף אֶחָד לֹא עָצָרָם וּשְׁאָלָם כְּלוּם, וְאָז כְּשֶׁעָבְרוּ מֵעֲלֵיהֶם אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: כָּעֵת לֵךְ וּבְרַח לְנַפְשְׁךָ, וּבָרַח וּמֵאָז לֹא נִתְפַּס יוֹתֵר.

ה- קפו

בְּסוֹף יָמָיו שֶׁל ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּעֵת חָלְיוֹ הַקָּשֶׁה שֶׁשָּׁכַב חוֹלֶה רָתוּק לְמִטָּתוֹ מִזְּמַן רֹאשׁ-הַשָּׁנָה שְׁנַת תקע"ט עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת תרע"ט שֶׁהָיוּ לוֹ אָז יִסּוּרִים קָשִׁים וּמָרִים וְהָיוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת לוֹ מִדֵּי פַּעַם אַמְבַּטְיוֹת חַמּוֹת וְכַדּוֹמֶה, הִתְבַּטֵּא פַּעַם וְאָמַר: אִלּוּ הָיִיתִי זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ לְקוֹל אָבִי (בְּהִתְכַּוְּנוֹ לְצַוָּויוֹ שֶׁל אָבִיו שֶׁצִּוָּה לוֹ בְּיַלְדוּתוֹ לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, בְּאָמְרוֹ לוֹ: 'אַתָּה שַׂיָּךְ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, חוּץ לָאָרֶץ אֵינָהּ יְכוֹלָה לִסְבֹּל אוֹתָךְ'), לֹא הָיָה עוֹבֵר עָלַי מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי.

ה- קפז

אֶת חָכְמָתוֹ וּפִקְחוּתוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה לראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, נִצַּל וְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּעִקָּר עֲבוּר מִדַּת 'הַצְנַע לֶכֶת' וְלִהְיוֹתוֹ מֻסְתָּר וְנֶעְלָם, שֶׁהָיָה בּוֹרֵחַ וּמַעְלִים עַצְמוֹ מֵעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת בְּפִקְחוּת עֲצוּמָה. וְסִפֵּר רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁפַּעַם עָקַב אַחֲרָיו בְּפוּרִים, וְהִנֵּה תֵּכֶף אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וְהַתְּפִלָּה כְּשֶׁהֵחֵל לִהְיוֹת מְעַט שָׂמֵחַ, הִבְחִין שֶׁכְּבָר אֵינוֹ בְּנִמְצָא וְלֹא הִצְלִיחַ לָדַעַת הֵיכָן שְׁהָה מֶשֶׁךְ כָּל הַיּוֹם, וְרַק לִפְנוֹת עֶרֶב חָזַר לִשְׂמֹחַ עִם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ יַחַד, וְכָל זֶה עָשָׂה מִתּוֹךְ חִיּוּךְ וּבִפְשִׁיטוּת וַעֲנָוָה עֲצוּמָה.

ה- קפח

דִּבְּרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּשֶׁבַח מַעֲלָתוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמְרוּ, שֶׁהֲרֵי כְּמוֹ שֶׁכְּשֶׁאָדָם מִתְיַגֵּעַ לְהַשִּׂיג אֵיזֶה דָּבָר מָשָׁךְ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים, לְבַסּוֹף מַשִּׂיג תּוֹחַלְתּוֹ. כְּמוֹ כֵן רַבִּי אַבְרָהָם זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁאַחַר שֶׁיָּגַע שָׁנִים רַבּוֹת כָּל כָּךְ כְּשִׁשִּׁים שָׁנָה בְּמִדַּת הָעֲנָוָה וְהַשְׁפָּלוּת וְהִתְרַחֲקוּת מִפִּרְסוּם וְכָבוֹד זָכָה לָהּ בֶּאֱמֶת, וְהָיָה נָקִי מִפִּרְסוּם וְחֵן שֶׁל שֶׁקֶר כִּדְבָעֵי.

ה- קפט

הָיָה פַּעַם רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עִם ראבר"נ בְּבַאדְרִיטְשׁוֹב וְרָאָה אֵיךְ שֶׁטּוֹרֵחַ מְאֹד ראבר"נ לִמְצֹא אֵיזֶה מַטְבֵּעַ קְטַנָּה שֶׁנָּפְלָה לוֹ וְחִפְּשָׂהּ מְאֹד. כְּשֶׁרָאָה רַבִּי לֵוִי יִצְחָק שֶׁאֵין הַדָּבָר נוֹתֵן מָנוֹחַ לְנַפְשׁוֹ, הִשִּׁיל מִיָּדָיו מַטְבֵּעַ דּוֹמֶה וְהֵרִימָהּ וְהֵבִיאָהּ לוֹ וְשָׂמַח עַל זֶה מְאֹד, וְרָאָה אָז רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה כַּמָּה חָשׁוּב אֵצֶל הַיְרֵאִים מִמּוֹנָם עַד שֶׁחָבִיב עֲלֵיהֶם כְּנַפְשָׁם מַמָּשׁ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ-זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה.

ה- קצ

רַבִּי ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הִגִּיעַ בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְאוּמַן בְּאֶמְצַע חֹדֶשׁ אֱלוּל תרע"ד, וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ כְּשֶׁרָאָה אֶת הַבַּחוּרִים הַחֲדָשִׁים שֶׁהִקְדִּימוּ לָבוֹא לְפָנָיו בְּשִׁבּוּעַיִם יָמִים, כְּרַבִּי לֵוִי יִצְחָק וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל כֹּהֵן וְעוֹד, נִגַּשׁ אֲלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם בְּשִׂמְחָה

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם, וְשָׂמַח עִמָּהֶם מְאֹד בַּהֲבִינוֹ שֶׁבַּחוּרִים בְּנֵי תוֹרָה הֵם וְיוּכַל לְשׂוֹחֵחַ עִמָּהֶם, וְתֵכֶף נִדְבְּקוּ בּוֹ כָּל הַבַּחוּרִים בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ שֶׁלֹּא נִתַּק כַּמְפֻרְסָם.

ה- קצא

אַחַת הַסִּבּוֹת שֶׁבָּא ראבר"נ לְאוּמַאן לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה בִּשְׁנַת תרע"ד עַל אַף חֻלְשָׁתוֹ הַגְּדוֹלָה, הָיָה מֻחֲמַת שֶׁרָצָה לִמְצֹא חֶתֶן מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עֲבוּר בִּתּוֹ שֶׁשֶּׁהֲתָה בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְאָכֵן מָצָא בָּחוּר חָשׁוּב מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּעִיר לוּבְּלִין, וְהִבְטִיחַ לוֹ מְזוֹנוֹת (קֶעסְט) לְמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנִים כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לֵישֵׁב רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, עַל אַף הַקֹּשִׁי הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה לוֹ בְּהִתְחַיְּבוּת זוֹ לְגַדֵּל עֲנִיּוּתוֹ הַגְּדוֹלָה, אֲבָל לֹא יָצָא הַדָּבָר לַפֹּעַל.

ה- קצב

אַחַר שֶׁהִתְגָּרֵשׁ ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מִזּוּגָתוֹ מֻחֲמַת חֻפְצוֹ לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הִשְׁתַּדֵּךְ בְּבַאדְרִיטְשׁוֹב עִם בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי כֹּהֵן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וּבְעֵת הַשִּׁדּוּךְ הִבְטִיחַ רַבִּי אַבְרָהָם לְרַבִּי נַפְתָּלִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל תֵּכֶף אַחַר הַגִּיעוֹ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְסַדֵּר עֲבוּרוֹ וַעֲבוּר כָּל בָּנָיו רִשְׁיוֹנוֹת עֲלִיָּה לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. וְאָכֵן כְּךְ עָשָׂה, שֶׁתֵּכֶף בַּעֲלוֹתוֹ הִשְׁתַּדֵּל לְהַשִּׂיג עֲבוּרָם הָרִשְׁיוֹנוֹת עַל אַף הַטִּרְחָא וְהַיְגִיעָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה לוֹ עֲבוּר זֶה, וְעָלוּ כֻּלָּם לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְהִתְיַשְּׁבוּ בָּהּ.

ה- קצג

כְּשֶׁשָּׁאַל פַּעַם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אֶת ראבר"נ מַדּוּעַ אֵינוֹ לוֹקֵחַ אֶת רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְחָתָן, עָנָה בְּעַנְוָתָנוּתוֹ "אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הוּא יַסְכִּים לָזֶה".

ה- קצד

כְּשֶׁהָיָה ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה חוֹזֵר מֵהַשָּׁדֶה שֶׁשָּׁהָה שָׁם מֶשֶׁךְ כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ הָיָה מַרְבֶּה לְפַיֵּס וּלְנַחֵם אֶת זוּגָתוֹ בְּדִבְרֵי חִזּוּק וְעִדּוּד 'בְּעֶזְרַת ה' עוֹד תִּרְאִי שֶׁיִּהְיֶה טוֹב'. עַד שֶׁאָמְרָה שֶׁלּוּלֵא זֹאת לֹא יָכְלָה לְהַחֲזִיק מַעֲמָד.

ה- קצה

כָּל אֵלּוּ מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁשָּׁמְעוּ לְקוֹלוֹ שֶׁל ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לֹא לְהִשָּׁאֵר בְּחוּץ לָאָרֶץ וְעָלוּ לָאָרֶץ, בְּנֵיהֶם נִשְׁאֲרוּ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה כְּמוֹ רַבִּי מֵאִיר אַנְשִׁין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְרַבִּי יַעֲקֹב פִּילְמָר וְרַבִּי גְּדַלְיָה בֶּעְרְגֶּער וְעוֹד רַבִּים, וְאֵלּוּ שֶׁנִּשְׁאֲרוּ רֻבָּם לֹא נִשְׁאֲרוּ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה כִּי תְּנוּעַת הַקוֹמוּנִיסְטִים סָחֲפָה אֶת כֻּלָּם לְאֶפִּיקוֹרְסוּת עֲצוּמָה, וּמִתֵּי מְעָט שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּיַּהֲדוּת הָיוּ צְרִיכִים לְהִלָּחֵם בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ עֲבוּר כָּל עִנְיָן פָּעוּט שֶׁבַּיַּהֲדוּת, וְלֹא כֻּלָּם יָכְלוּ לַעֲמֹד בְּכָךְ.

ה- קצו

כְּשֶׁחָזַר פַּעַם ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְאוּמַאן לִימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה פָּגַשׁ בְּאוֹדֶסָה אֶת יוֹסֵף בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרִינְהַרְץ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. שְׁאָלֵהוּ ראבר"נ: מָה עוֹשֶׂה הִנְךָ כָּאן בְּאוֹדֶסָה. עָנָהוּ שֶׁהוּא לוֹמֵד כָּאן. שְׁאָלֵהוּ ראבר"נ אֵצֶל מִי? עָנָהוּ אֵצֶל קְלוֹיְזְנֶר (שֶׁהָיָה אֶפִּיקוֹרוֹס גָּדוֹל). נִבְהַל מְאֹד ראבר"נ, וְתֵכֶף כְּשֶׁבָּא לְאוּמַאן וּפָגַשׁ בְּרַבִּי אַבְרָהָם, אָמַר לוֹ: רַבִּי אַבְרָהָם! אִם הִנְךָ רוֹצֶה שֶׁיִּשְׂאֲרוּ לְךָ בָּנִים, סַע תֵּכֶף וּמִיָּד לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, "וויילְסְט קִינְדֶער פָּאר קֵיין אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל". עָנָה לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: וּמַה אֶעֱשֶׂה וְאֵיךְ אָבוֹא לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה. עָנָה לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם: וְכִי אַתָּה חוֹשֵׁשׁ לָזֶה? צֵא וּלְמַד מִמֶּנִּי שֶׁאֲנִי עָנִי גָּדוֹל בְּהַרְבֵּה מִמְּךָ וּבְכָל זֹאת בָּא בְּכָל שָׁנָה לַקְּבוּץ, וְאַתָּה שֶׁחַזָּן הִנְךָ וּמִתְפָּרְנֵס מִמֶּנָּה לֹא כָּל שֶׁכֵּן? יוֹסֵף זֶה נֶהְפַּךְ אַחַר כָּךְ לְאֶפִּיקוֹרוֹס וְקוֹמוּנִיסְט גָּדוֹל מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן.

ה- קצז

אָמַר ראבר"נ: כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים נָתַן לָנוּ רַבֵּנוּ אֶת כָּל עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשִׁים, אֲבָל כְּדֵי לִהְיוֹת אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים בֶּאֱמֶת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, צְרִיכִים לְהִתְגַּעְגֵּעַ לַמָּשִׁיחַ, "דַּארְף מֶען זַאךְ פַּארְבֵּייגֶעקֶען נָאךְ מָשִׁיחַן" (רְאֵה עוֹד הַמּוּבָא בְּסִימָן ג - תצ).

ה- קצח

רַבִּי נְיֶיחֶא נָכְדּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא'לֶה, תַּלְמִיד מוֹהַרְנַ"תְ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה אָדָם מְפֻנָּק מְאֹד עַד שֶׁלֹּא יָכֹל הָיָה לְהִתְוַעֵד עִם שׁוּם אָדָם, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לִרְבּ אַהֲבָתוֹ אֶת ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה יָכֹל לָשֶׂבֶת וּלְשׂוֹחֵחַ עִמּוֹ זְמַן רַב. הוּא הָיָה לַמְדָן וְעוֹבֵד ה' גָּדוֹל וְעָשִׁיר. בְּעֵת שְׁהוּתוֹ בְּאוּמַאן הָיָה מִתְאַכְסֵן אֵצֶל רַבִּי יוֹנָה פְּרֶענְקֶל שֶׁהָיָה לוֹ מְקֻוֶּה בְּבֵיתוֹ. פַּעַם בְּהִיוֹתוֹ בְּאוּמַן נֶחֱלָה מְאֹד בְּמַחֲלַת הָרֵאוֹת, וּלְרֹב הַזְּהִירוּת לֹא נָתְנוּ לְאַף אָדָם לָגֶשֶׁת וּלְהִכָּנֵס אֵלָיו. כְּשֶׁנּוֹדַע מַחֲלָתוֹ לראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בָּא לְבַקְּרוֹ, וּכְשֶׁהוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁאֵין נוֹתְנִים לְאַף אֶחָד לְהִכָּנֵס אֵלָיו, אָמַר ראבר"נ לְהַמְטַפֵּל בּוֹ: לֵךְ וֶאֱמֹר לוֹ שֶׁבְּנוֹ שֶׁל רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין רוֹצֶה לְבַקְּרוֹ. כְּשֶׁהוֹדִיעוּ לוֹ זֹאת צִוָּה שֶׁתֵּכֶף יַכְנִיסוּ אוֹתוֹ וּכְשֶׁנִּכְנַס שָׂהָה אֶצְלוֹ מֶשֶׁךְ כַּמָּה שָׁעוֹת בְּדַבְּרָם יַחַד בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה, כְּשֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ ראבר"נ, שְׁאָלוּהוּ הַסּוֹבְבִים: מַה דִּבַּרְתָּ עִם 'הַזָּקֵן' הַזֶּה זְמַן רַב כָּל כָּךְ, נַעֲנָה וְאָמַר: אַתֶּם אוֹמְרִים 'זָקֵן'? כָּל הַשָּׁבַע חָכְמוֹת מֻנָּחִים אָצְלוֹ וּבָקִי בָּהֶם כִּבְכַף יָדוֹ. "אַלֵּע שֶׁבַע חָכְמוֹת לִיגְן בַּיי אִיהם אוֹיף דִי דָאלָאנֶיע".

ה- קצט

סִפֵּר רַבִּי יַעֲקֹב בַּרְזֶסְקִי זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁזּוֹכֵר שֶׁבִּהְיוֹתוֹ יֶלֶד קָטָן בָּא אֲלֵיהֶם לְפוֹלַנְיָא ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְחִלֵּק לְאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מְעַט מַרְמוֹנִים שֶׁהֵבִיא עִמּוֹ מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וּכְדֵי שֶׁיִּזְכּוּ גַּם הֵם לֶאֱכֹל מִפֵּרוֹת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְלִשְׁבֹּעַ מְעַט מִטּוּבָהּ.

ה- ר

בְּצַחוּת לְשׁוֹנוֹ הֶחָרִיף שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה שְׁמוּאֵל זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שְׁאַל פַּעַם אֶת ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: כְּבָר זְכִיתֶם לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי רַבֵּנוּ בַּחֲלוֹם? עָנָה לוֹ יֶשְׁנָם דְּבָרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה.

ה- רא

סִפֵּר רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁבְּיָשְׁבוֹ עִמָּהֶם יַחַד לְדַבֵּר עִמָּהֶם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִבְחִינוּ בּוֹ אֵיךְ שֶׁמִּתְפַּתֵּל בִּיסוּרָיו הַקָּשִׁים מְאֹד, אֲבָל לֹא הִפְסִיק מֵחֲמַת כֵּן מִלְּדַבֵּר עִמָּהֶם.

ה- רב

כַּיָּדוּעַ לַכֹּל הָיָה רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אָדָם זָרִיז מְאֹד בִּפְרָט בִּצְעִירוּתוֹ וְסִפֵּר שֶׁעַל אַף זְרִיזוּתוֹ בִּהְיוֹתוֹ פַּעַם עִם ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בַּמִּקְוֶה וְטָבַל בְּזְרִיזוּת כְּדַרְכּוֹ, אַף-עַל-פִּי-כֵן הִקְדִּימוֹ ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְיָצָא מֵהַמִּקְוֶה לְפָנָיו עַל אַף שֶׁהָיָה כְּבָר זָקֵן. וְכַמּוּבָא בְּחֵלֶק ג-תקכט.

ה- ריג

...רַבִּי פִּנְחָס מִקִּיבְּלִיטְשׁ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה עוֹד בִּימֵי נְעוּרָיו עוֹבֵד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְיֻחָד בְּמִינוֹ, וְהָיָה גָּדוֹל בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה בְּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה שֶׁהָיָה מִתְפָּרְנֵס מֵעֲשִׂיַּת נֵרוֹת. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְפֶרֶק הָאִישׁ מְקֻדָּשׁ, דִּבְּרוּ לוֹ שִׁדּוּךְ עִם אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי עִיר אוּמַאן. הַשִּׁדּוּךְ נִגְמַר בְּכִי טוֹב, וְאַחֲרֵי חֲתֻנָּתוֹ עָבַר לָגוּר לָעִיר אוּמַאן. הוּא הָיָה רָגִיל לִנְסֹעַ לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר, וְלֹא יָדַע בִּכְלָל מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב. כְּשֶׁהִכִּיר חוֹתְנוֹ אֶת יְקַר תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּתוֹ, פְּחַד פֶּן יְוַדַּע מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְיִרְצֶה לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, כִּי הָיָה מִתְנַגֵּד גָּדוֹל עַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְעַל כֵּן בְּכָל יוֹם וְיוֹם הָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ בִּגְנוּת אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְהִזְהִירוֹ שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּהֶם. וְאַף-עַל-פִּי שֶׁרַבִּי פִּנְחָס זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה עוֹנֶה לוֹ מַה כְּבוֹדוֹ רוֹצֶה מִמֶּנִּי, הֲלֹא אֵינֶנִּי הוֹלֵךְ שָׁם. בְּכָל זֹאת לֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ וְהִזְהִיר אוֹתוֹ תָּמִיד כַּנִּזְכָּר-לְעֵיל. וְרַבִּי פִּנְחָס חָשַׁב לְעַצְמוֹ אִם חוֹתְנִי מַזְהִירֵנִי כָּל כָּךְ מִלְּהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, חַיָּב אֲנִי לִבְדֹּק הַדָּבָר בְּעַצְמִי, וְהֶחְלִיט שֶׁצָּרִיךְ הוּא לְהִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְלִרְאוֹת מַה מִּתְרַחֵשׁ שָׁם. כְּשֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ פָּגַע בּוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן מִטּוֹלְטְשִׁין זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְהֵבִין רַבִּי אַבְרָהָם בְּרֹאשׁוֹ הַטָּהוֹרָה סַעֲרוֹת לִבּוֹ, וּפָנָה אֵלָיו בְּרַכּוּת לְשׁוֹנוֹ: אַבְרֵךְ, בֹּא וַעֲלֵה אַחֲרֵי לְעֻזַּרַת הַנָּשִׁים. וְעָלָה עִמּוֹ וְהֵחֵל לִלְמֹד עִמּוֹ תּוֹרָה כ' שֶׁבִּלְקוּטֵי מוֹהַר"ן ח"א הֲלֹא

הִיא הַתּוֹרָה הַנִּשְׁגָּבָה "ט' תִּקּוּנִין יַקִּירִין", וְלָמַד עִמּוֹ כַּמָּה שָׁעוֹת בְּצֵרוּף סִפּוּר "הַמַּרְאָה" הַשַּׁיָּךְ לְתוֹרָה זוֹ הַנִּדְפֶּסֶת בְּסֵפֶר חַיֵּי מוֹהַר"ן. וְתֵכֶף בּוֹ בַּמָּקוֹם נִמְשַׁךְ רַבִּי פִּנְחָס אַחַר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְהֵבִין טָעוּת הַמַּחֲלֹקֶת, וְתֵכֶף הָלַךְ לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אַדְמוֹ"ר זצוק"ל, וְנִתְקָרֵב בֶּאֱמֶת לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. כְּשֶׁשָּׁמַע חוֹתְנוֹ מִמִּתְנַגְּדֵי אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁחָתָנוֹ נִתְקָרֵב, הִתְחִילָה הִתְנַגְּדוּת גְּדוֹלָה, וְרַבִּי נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הֵבִין שֶׁאִם יִשָּׁאֵר בְּאוּמַאן קַיָּם חֶשְׁשׁ גָּדוֹל אִם יוּכַל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד כְּנֶגֶד מַחֲלֹקֶת קָשָׁה כָּזוֹ וּמִי יוֹדֵעַ מַה יִּהְיֶה הַסּוֹף, עַל-כֵּן צִוָּה עָלָיו רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁיִּסַּע לִכְפָר טְטַאפַּאטְשִׁיק, וּמָסַר בְּיָדוֹ מִכְתַּב הַמְלָצָה לְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַגְּדוֹלִים מִתַּלְמִידָיו שֶׁל מוֹהַרַנ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁגָּר שָׁם וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לָתֵת לוֹ אַכְסַנְיָא בְּבֵיתוֹ לִתְקוּפַת זְמַן מָה, כְּשֶׁהִגִּיעַ לְשָׁם רַבִּי פִּנְחָס זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה זְמַן תְּפִלַּת מִנְחָה, וּכְבָר שָׁמַע מֵרָחוֹק אֶת קוֹלוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל הַנַּ"ל אוֹמֵר 'קְרְבָּנוֹת' וְאוֹמֵר בְּהִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה תֵּבוֹת 'וְלָמָּה אֵין מְעָרְבִין בָּהּ דְּבַשׁ מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה', וְכָפַל וְהִדְגִּישׁ כַּמָּה פְּעָמִים 'מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה', כַּיָּדוּעַ הִתְנוּעָה אֵצֶל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. מֵהֶנַּ"ל רוֹאִים אֵיךְ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הִתְפַּלְּלוּ בְּכָל הַשָּׁנָה בְּדֶבֶקוּת וְהִתְעוֹרְרוּת. כְּשֶׁמָּסַר לוֹ אֶת הַמִּכְתָּב אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: טוֹב, אָז תִּלְמַד אֶת נְכָדַי תּוֹרָה. אַחַר זְמַן אַחַר שֶׁנִּפְטַר חוֹתְנוֹ חָזַר לְאוּמַאן, אוּלָם לְרֹב הַהִתְנַגְּדוּת עָבַר לָדוּר לְקִיבְּלִיטְשׁ (מִסֵּפֶר כַּפְתּוֹר וָפֶרַח).

ה- רכג

דִּבֵּר פַּעַם רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהַרַנ"תְּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְסִפֵּר שֶׁזּוֹכֵר שֶׁרָאָהוּ בְּיַלְדוּתוֹ וּבַחֲרוּתוֹ הוֹלֵךְ לַעֲבוֹדָתוֹ בְּבֵית הַדִּאר, וְהָלַךְ בָּרְחוֹב דְּבוּק בְּשַׁרְעַפָּיו בִּדְבֵקוּת וּבִירְאָה נוֹרָאָה, וְכָל רוֹאֵהוּ הֵבִין שֶׁאָדָם נַעֲלֶה הוּא, וְכָל זֶה הָיָה בְּדַרְכּוֹ לְבֵית הַדִּאר, וְכֵן בַּחֲזָרָה. כְּשֶׁהִגִּיעַ לִמְקוֹם עֲבוֹדָתוֹ עָבַד כְּפוֹעֵל מָסוּר וְנֶאֱמָן וְכִפְקֵדַת אָבִיו אֵלָיו, כַּמְּסֻפָּר לְעֵיל חֵלֶק ב סִימָן א-תקפט.

ה- רנד

רַבִּי נַחְמָן שְׁטָרַקְס זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה בָּחוּר מְבֻגָּר וּמִשּׁוּם מָה לֹא רָצָה לְהִתְחַתֵּן. הִתְאוֹנֵן אָחִיו רַבִּי נָחוּם לִפְנֵי רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל כָּךְ. דִּבֵּר עִמּוֹ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק וְעוֹרְרוֹ עַל זֶה, וְהִתְאָרֵס עִם בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף חַזָּן שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׁ כְּחַזָּן בָּעִיר. בַּשַּׁבָּת הַשֵּׁנִיָּה לְאֵרוּסָיו יָשַׁב עִמּוֹ ראבר"נ מֶשֶׁךְ כָּל יוֹם הַשַּׁבָּת וְדִבֵּר עִמּוֹ זְמַן רַב, כְּשֶׁבְּכוָּנָתוֹ לִמְנֹעַ מִמֶּנּוּ לָצֵאת לְטַיֵּל עִמָּהּ בְּרְחוֹבוֹת קְרִיָּה. וְהָיָה רַבִּי נַחְמָן מְסַפֵּר זֹאת כָּל פַּעַם, וְהָיָה אוֹמֵר שֶׁאֵין יָכוֹל לִשְׁכֹּחַ הַדִּבּוּרִים שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ אָז בְּשַׁבָּת זוֹ עַד שֶׁהָיוּ הֵם לוֹ לְהוֹרָאָה לְכָל יְמֵי חַיָּיו.

ה - רעח

שְׁמַע פַּעַם רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה דִּבּוּר שֶׁבַח מראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַדַּר בָּעִיר לְאדִיזִין (ראה לעיל בח"ג, סעיף רע"א), וּבְהִזְדַּמְּנוּת כְּשֶׁהָיָה בְּדַרְכּוֹ סָמוּךְ לְלָאדִיזִין הֶחְלִיט לִכְנֹס אֶצְלוֹ, וְסִפֵּר בְּהִתְפַּעֲלוּת אֵיךְ שֶׁכְּשֶׁנִּתְעוֹרֵר בַּחֲצוֹת לַיְלָה כְּהֶרְגֵּלוֹ רָאָה אֵיךְ שֶׁיּוֹשֵׁב כְּבָר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְהוֹגֶה בַּתּוֹרָה כְּשֶׁעֲרֵמַת סְפָרִים לְיָדוֹ. כְּשֶׁשְּׁאָלוֹ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק, לָמָּה לֹא הֵעַרְתָּ אוֹתִי, עָנָה: אֲנִי חַיָּב לִדְאֹג לְגוּפְךָ וְלֹא לְנִשְׁמָתְךָ. הוּא עַצְמוֹ הָיָה סוֹחֵר בְּמַקְצוֹעוֹ, וְאָמַר לוֹ אָז הִכְנֵס נָא אֵלַי לַחֲנוּתִי מָחָר אַחַר הַתְּפִלָּה. וְאָכֵן לְמָחֳרָת כְּשֶׁנִּכְנַס אֵלָיו מָסַר לוֹ חֲבִילַת צְדָקָה, בְּאָמְרוֹ לוֹ חֵלֶק זֶה תִּתֵּן לְרַבִּי אַבְרָהָם וְחֵלֶק זֶה לָזֶה וְכוּ' וְכוּ', וְכָל זֶה מִתּוֹךְ פְּשִׁיטוּת וּתְמִימוּת וְחֵן דִּקְדֻשָּׁה לְהַפְלִיא].

ה- רפה

רַבִּי נָחוּם קָאהן בֶּן רַבִּי שְׁלֹמֹה נָתָן (רַבִּי שְׁלֹמֹה נָתָן זֶה הָיָה תַּלְמִיד מוֹהַרְנַ"תְּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְאַף הוּא הָיָה בֶּן לְאֶחָד מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה). הָיָה דַּר בְּטֶפְּלִיק וְהָיְתָה לוֹ שָׁם חֲנוּת, וְהָיָה קְבִיעוּת לְכַמָּה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְהִפָּגֵשׁ שָׁם מִדֵּי יוֹם בְּאֶמְצַע הַיּוֹם בְּעֵת שֶׁשּׁוּק הַקּוֹנִים חַלָּשׁ, וּכְדֵי לִלְמֹד וּלְדַבֵּר יַחַד בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיוּ סוֹגְרִים אֶת תְּרִיס הַחֲנוּת מִבִּפְנִים, וְאַף רַבִּי אַלְטֶער טֶפְּלִיקֶער הָיָה מִזְדַּמֵּן לְשָׁם, וְכָךְ קִבְּעוּ לְעַצְמָם סֵדֶר לְשִׂיחַת חֲבֵרִים. בִּצְעִירוּתוֹ נִמְשַׁךְ מְאֹד לַהִשְׂכָּלָה כִּשְׁאָר צְעִירֵי הָעִיר שֶׁרַבִּים מֵהֶם יָרְדוּ מִדַּרְכּוֹ הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי מַשְׂכִּיל אֶחָד בַּעַל בַּיִת מִרְקַחַת, וְהוּא מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בַּעַל כִּשָּׁרוֹן הִשְׂקִיעַ בּוֹ הַרְוֹקֵחַ הַרְבֵּה עֲבוֹדָה כְּדֵי לְצָרְפוֹ אֵלָיו. וּבְעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּדִיּוּק בְּאוֹתוֹ זְמַן פָּגַשׁ בראבר"נ, וְהוּא אֶשֶׁר הִצְלִיחַ לְהוֹצִיאוֹ מִדַּרְכּוֹ קַלְקֶלֶת זוֹ וְנַעֲשָׂה לְחָסִיד וְעוֹבֵד ה' גָּדוֹל. הוּא נִפְטַר בְּלֵיל א' שֶׁל סֻכּוֹת לִפְנוֹת בֹּקֶר, וְכָל הַלַּיְלָה עָמַד וְצִפָּה בְּכְלָיוֹן עֵינַיִם שֶׁיָּאִיר כְּבָר הַיּוֹם וְיוּכַל לְקַיֵּם מִצְוַת נְטִילַת אַרְבָּעָה מִינִים, אוּלָם לֹא זָכָה לְכָךְ. אֵיזֶה זְמַן קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ עָנָה וְאָמַר לְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהֵצִיץ לִפְעָמִים בִּסְפָרִים חִיצוֹנִיִּים: אִם לָמַדְתִּי כְּפִי הִנְצָרֵךְ בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֵינִי יוֹדֵעַ, אוּלָם הֵיכָן שֶׁהִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ לִבְלִי לִלְמֹד וּלְהַבִּיט (דְּהַיְנוּ סִפְרֵי הַהַשְׂכָּלָה), אֶת זֶה אָכֵן קִיַּמְתִּי. וְהִשְׁאִיר אַחֲרָיו בָּנִים כְּשֵׁרִים שֶׁהָלְכוּ בְּדַרְכּוֹ הַטּוֹבָה (נכפל כבר לעיל בח"ד, סעיף תר"ו) .

ה- רצב

כְּשֶׁרָאָה רַבִּי בִּנְיָמִין הַצַּבָּע (פַּארְבֶּער). זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֵיךְ שֶׁרַבִּי בָּרוּךְ בַּארְדִיטְשׁוֹבֶער זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנוֹת עֲצוּמוֹת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁבָּעִיר בַּארְדִיטְשׁוֹב וְרָאָה אֶת גֹּדֶל רְצִינוּתוֹ וְכִסּוּפָיו לְדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ, אָמַר כְּאִלּוּ לְעַצְמוֹ בַּלָּשׁוֹן הַמּוּבָא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת (מַעֲשֶׂה י"ג): הַלֵּב הַזֶּה שַׂיָּךְ לַמַּעְיָן הַזֶּה, "דָאס הַארְץ גִיהֶערְט צוּ דֶעם קְוואל", כְּאוֹמֵר שֶׁלֵּב

כּוֹסֵף לַה' כָּזֶה נָכוֹן שֶׁיִּתְקָרֵב לִמְקוֹרוֹ, הוּא רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, וְהֵחֵל לְהִתְחַבֵּר אֵלָיו, וְכָךְ מִיּוֹם לְיוֹם הִתְקָרֵב.

גְּמַר הִתְקָרְבוּתוֹ הָיָה עַל-יְדֵי ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁבְּאוֹתוֹ עֵת הִגִּיעַ לְשָׁם בְּדַרְכּוֹ מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְאוּמַן שֶׁהָיָה נוֹהֵג אָז לְבַקֵּר אֶת אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַדָּרִים בִּפְזוּרֵי הָעֲיָרוֹת. אָמַר אָז רַבִּי בִּנְיָמִין לְרַבִּי בָּרוּךְ שֶׁיָּבוֹא לִסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית לֶאֱכֹל עִמָּהֶם, וְכֹה הִתְלַהֵב וְנִמְשַׁךְ לִבּוֹ, עַד שֶׁבָּרְקוּד שָׂרְקְדוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אַחַר דְּבַר תּוֹרָתוֹ עָמַד בַּצַּד וּבָכָה לְרֹב הִתְרַגְּשׁוּתוֹ. נִגַּשׁ אֵלָיו רַבִּי בִּנְיָמִין וְאָמַר לוֹ: רַבִּי בָּרוּךְ אַתָּה בְּוַדַּאי רָאוּי שֶׁתֹּאמַר אֲנִי בְּוַדַּאי אֶשְׁאֵר כָּאן, אֲבָל אֵיךְ זוֹכִין לְהָבִיא לְכָאן אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁיִּטְעֲמוּ גַּם הֵם מִנֹּעַם צוּף אִמְרֵי תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ. וְהוּא עַל-פִּי הַלָּשׁוֹן הַמּוּבָא בְּסוֹף הַמַּעֲשֶׂה מִזְּבוּב וְעַכְבִּישׁ רְאֵה שָׁם, "אֵיךְ וֶועל שׁוֹין בְּוַדַּאי זַיין אַ יוּד, וּוי נָעמְט מָען דִּי גַאנְצֶע וֶועלְט". וּמֵאָז וְהָלְאָה הִתְקָרֵב בְּתַכְלִית לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְעָלָה וְנִתְעַלָּה כְּאַחַד הַגְּדוֹלִים.

ה- שי

ר' מָרְדְּכַי קַנֶלְסְקִי הַמְכֻנֶּה 'מַעטְיֶע' יָצָא בְּיוֹם הַפּוּרִים מִבֵּיתוֹ שֶׁבָּעִיר טְשֶׁעְרִין לִסְגֹּר אֶת תְּרִיסֵי הַבַּיִת, וּמִשּׁוּם מָה לֹא חָזַר, וְחִפְּשׂוּהוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ וִידִידָיו הֲלוֹךְ וְחַפֵּשׂ בְּכָל הָעִיר וְלֹא מְצָאוּהוּ עַד שֶׁנּוֹדַע לָהֶם שֶׁנָּסַע לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְחָזַר לְעִירוֹ בְּעֶרֶב פֶּסַח וְסִפֵּר שֶׁכְּשֶׁרָאָהוּ ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֵיךְ שֶׁהִגִּיעַ לְלֹא שׁוּם חֲפָצִים וּמַשָּׂאוֹת שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנּוֹסְעִים שֶׁל אָז, וְלֹא בָּא כִּי אִם עִם מִזְוָדָה קַלָּה בִּלְבַד, הֵרִים ראבר"נ בְּאֶצְבָּעוֹ אֶת מִזְוָדָתוֹ הַקַּלָּה וְהִפְלִיג לְהָעוֹמְדִים סְבִיבוֹ בְּהִתְרַגְּשׁוּת וְאָמַר: רְאוּ אֵיךְ יְהוּדִי נוֹסֵעַ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל בְּמַשָּׂא קַל כָּזֶה. כָּךְ צְרִיכִים לִפְרֹחַ וְלַעֲלוֹת וְלָבֹא לְאֶרֶץ חֶמְדַּת אָבוֹת. "זֶעהט וּוי אַ יוּד פָּארְט קַיין אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל".

ה- שלג

אָמַר רַבִּי שְׁלֹמֹה וֶועקְסְלֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּסוֹף יָמָיו: מִתְחָרֵט אֲנִי עַל שֶׁשָּׁאַלְתִּי אֶת ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אִם אֶסַּע מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְאוּמַן אִם לָאו, וַחֲבָל.

ה- שלד

רַבִּי שְׁלֹמֹה וֶועקְסְלֶר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה אָדָם קָדוֹשׁ וּפָרוּשׁ כָּזֶה, שֶׁכְּשֶׁהָיָה נוֹסֵעַ לְהִשְׁתַּטֵּחַ וּלְהִתְפַּלֵּל בְּקֶבֶר רָחֵל אִמֵּנוּ, הָיְתָה זוֹגָתוֹ מְכִינָה לוֹ חֲבִילוֹת שֶׁל כֶּסֶף כְּשֶׁהִיא אוֹמֶרֶת לוֹ צָרוֹר זֶה תִּתֵּן לְרֶכֶב מִסְפָּר זֶה, וּצְרוֹר זֶה לְרֶכֶב מִסְפָּר זֶה. וְלֹא פַּעַם קָרָה לוֹ שֶׁעַל אַף זֹאת הָיָה מַחֲלִיפִם. וְיָשַׁב כָּל יָמָיו רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁשָּׁאַל פַּעַם אֶת ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אִם יִסַּע מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְאוּמַן, עָנָה לוֹ ראבר"נ שֶׁאֵין בָּזֶה בֵּרוּר הֲלָכָה, כִּי הֵבִין ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁאָדָם פָּרוּשׁ כָּזֶה לֹא יוּכַל לִסְבֹּל אֶת יִסּוּרֵי

הַדָּרֶךְ, בִּפְרָט לִנְסֹעַ מָשָׁךְ זְמַן בְּתַעֲרוֹבוֹת עִם עֲרֵלִים עַל הָאֳנִיָּה, שֶׁהֵם בִּשְׁבִילוֹ כְּדֵי פִּקּוּחַ נְפָשׁוֹת מַמָּשׁ.

ה - תד

רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הֶעְתִּיק לְעַצְמוֹ פַּעַם מִכְּתַב יָדוֹ שֶׁל רַבִּי אַלְטֶר טָעפְּלִיקֶער אֶת הַקּוּנְטְרֵס "אַנְשֵׁי מוֹהַר"ן" שֶׁכָּתְבָם עֲבוּר ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְהָיוּ בּוֹ הַרְבֵּה שִׁנּוּיִים מִמַּה שֶׁנִּמְצָא לָנוּ כַּיּוֹם].

ה - תח

כְּשֶׁכָּתַב פַּעַם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל ראבר"נ וְכִנָּה אוֹתוֹ בְּתֹאַר 'הֶעָנָו הָאֲמִתִּי' לֹא הִסְכִּים לָזֶה רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר: אֵיךְ אֶפְשָׁר לִכְתֹּב תֵּבַת 'אֲמִתִּי' וְזֹאת לְאַחַר שֶׁעִקַּר שִׁבְחוֹ שֶׁל ראבר"נ בְּפִיו שֶׁל רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה תָּדִיר בְּמִדָּה זוֹ].

ה - תמ

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ: הַמַּעֲלָה הַחוֹתֶמֶת כָּל מַעֲלוֹתָיו הַטּוֹבוֹת שֶׁל הָאָדָם הִיא מַעֲלַת הַתְּפִלָּה, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁמַּרְבֶּה מְאֹד בִּתְפִלָּה וּבְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּמְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי ה' עַל כָּל דָּבָר, כִּי בְּלֹא זֶה הֲרֵי אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁנִּקְרָא הָאָדָם פָּזִיז וּמְבֹהָל, שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּעֲבוֹדַת ה' בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת הַשָּׁלֵם, וְדוֹמֶה הוּא כְּעִגּוּל הַכָּתוּב סְבִיבוֹ מַעֲלוֹת רַבּוֹת, וּלְכָל מַעֲלוֹתָיו מְחֻבָּר לוֹ תֵּבַת 'מְבֻלְבָּל' 'מְשֻׁגָּע' הַנִּמְצָא בְּאֶמְצַע הָעִגּוּל, נִמְצָא שֶׁהוּא לַמְדָן-מְבֻלְבָּל, צַדִּיק-מְבֻלְבָּל, חָסִיד-מְבֻלְבָּל, כִּי כְּפִי לִמּוּד הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹמֵד, כֵּן צְרִיכָה לִהְיוֹת כְּנֶגְדָּהּ הַתְּפִלָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בִּבְחִינַת "חָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו", שֶׁהוּא עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, וּכְדִבְרֵי ראבר"נ בָּזֶה, אֲשֶׁר עַל-כֵּן הַמַּעֲלָה הַמַּשְׁלִימָה אֶת כָּל מִדּוֹתָיו הַטּוֹבוֹת הִיא מִדַּת הַתְּפִלָּה].

ה- תנט

בְּעִנְיַן מְחִיאַת כַּף שֶׁבַּתְּפִלָּה הַמְבֹאָר מִמֶּנּוּ כַּמָּה פְּעָמִים בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ, הָיוּ מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁעִנְיָן זֶה נוֹהֵג בְּעִקָּרוֹ עַל חֵלֶק הַתְּפִלָּה שֶׁקֹּדֶם הַשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, וראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה סָבַר שֶׁקַּאי אַף-עַל עֶצֶם הַתְּפִלָּה, הַיְנוּ תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.

ו - סו

סִפֵּר ראבר"נ זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּמַעֲלַת אָבִיו רַבִּי נַחְמָן זְכרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁאַף שֶׁהָיָה קוֹלוֹ מִטְבָּעוֹ קוֹל צָרוּד אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁנֶּעֱמַד בִּתְפִלָּה הָיָה שׁוֹאֵג בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת עַד שֶׁאֵין בַּיְכֹלֶת לְתָאֲרוֹ.

ו - סז

כְּשֶׁשָּׁאַל פַּעַם רַבִּי גְּדַלְיָה בָּעִרְגֶּר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל עִנְיַן נְסִיעוֹתָיו מֵאוּמַן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאוּמַן מִדֵּי שָׁנָה. עָנָה לוֹ בְּצַחוּת עַל פִּי לְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּאַגָּדַת רַבָּה בַּר בַּר חָנָה (וְהַמּוּבָא בְּתוֹרָה י"ב ח"א) "וְשָׁוְוֹר מֵהַאי לְהַאי", מָה אֶעֱשֶׂה לְנַפְשִׁי שֶׁכְּשֶׁאֲנִי שׁוֹהֶה בְּאוּמַן מִתְגַּעְגַּעַת נַפְשִׁי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁאֲנִי שׁוֹהֶה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִתְגַּעְגַּעַת נַפְשִׁי בִּכְלוֹת הַנֶּפֶשׁ לְאוּמַן וְאֵין בִּיכָלְתִּי לְקָרֵר אוֹתָהּ אִם לֹא בִּנְסִיעָתִי.

ו - סח

אָמַר פַּעַם ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל אֶחָד מֵהַפִּילוֹסוֹפִים הַגְּדוֹלִים שֶׁזָּכָה לִשְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת וּמְשׁוּם כֵּן נָהוּ אַחֲרָיו רַבִּים מֵעַמֵּנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לַעֲסֹק בְּפִילוֹסוֹפְיָה כְּמוֹתוֹ (ה"ה הרב האברבנאל ז"ל) "הוּא הָיָה הַמַּדְלְיָה שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע". כְּמוֹ כֵן אָמַר פַּעַם עַל שׁוּם חֻמְרָא אַחַת (- חדר"ג שלא לשאת שני נשים; כידוע כאשר עלה ראבר"נ לארץ-הקודש, לא אבתה אשתו לעלות עמו, והוצרך משום-כן להתגרש הימנה): "תַּקָּנָה זוֹ לֹא נִתְקְנָה עִם טְבִילַת מְקֻוֶה קֹדֶם". (וי"א: שנתקנה ללא התבודדות).

ו - סט

הָיָה אוֹמֵר בְּצַחוּת בְּפֵרוּשׁ הַכָּתוּב: "תִּתֵּן לָהֶם יִלְקוֹטוּן תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב" (תהלים קד) -שֶׁהִנֵּה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא מְסַבֵּב כָּל הַסִּבּוֹת לִתֵּן לָאָדָם פַּרְנָסָה, אֲבָל הָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא הוּא אֲשֶׁר סִבֵּב פַּרְנָסָתוֹ וִישׁוּעָתוֹ, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "תִּתֵּן לָהֶם" – הַיְנוּ: הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא הוּא הַנּוֹתֵן לָאָדָם כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִל בְּפַרְנָסָתוֹ, וְזֶה "יִלְקוֹטוּן". אוּלָם הָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא הוּא הַמְלַקֵּט וְהַמַּצְלִיחַ בְּפַרְנָסָתוֹ, אוּלָם אַף-עַל-פִּי-כֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רַחֲמָן, וְאַף שֶׁחוֹשֵׁב וּמְהַרְהֵר כֵּן הָאָדָם, מַמְשִׁיךְ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לִתֵּן לוֹ שֶׁפַע פַּרְנָסָתוֹ, וְזֶהוּ - 'תִּפְתַּח יָדְךָ' - אַף-עַל-פִּי-כֵן - כְּדֵי שֶׁיִּשְׂבְּעוּן טוֹב אַף שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁהֵם וְטִרְחָתָם גָּרְמוּ לְפַרְנָסָתָם. (רא"ח רוזין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בשמו).

ו - ע

בְּהַפְלִיגוֹ בִּגְדֻלָּתוֹ וְשִׁבְחוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אָמַר בֵּין דְּבָרָיו לְעִנְיַן שְׁנוֹת יְמֵי חַיָּיו הַקְּצָרוֹת: חִדּוּשׁ הוּא רַבֵּנוּ שֶׁזָּכָה "לְהַאֲרִיךְ יָמִים" כָּל כָּךְ, כִּי נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה כָּזוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הוּא מִגְּדוֹלֵי נִשְׁמוֹת הַיְנוּקוֹת שֶׁאֵין בִּיכָלְתָּם לְהַאֲרִיךְ יָמִים וְשֶׁעַל כֵּן נִקְרָאִים "יַנּוּקָא". עַל שֶׁנִּסְתַּלְּקִים בְּקַטְנוּתָם מִמָּשׁ. כַּיָּדוּעַ הָיוּ כָּל שְׁנוֹתָיו שֶׁל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ כִּשְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנָה וְחֵצִי שָׁנִים בִּלְבַד.

ו - עא

הָיָה אוֹמֵר ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל פִּי הַיְדוּעַ שֶׁתֵּבֵת 'מִי' קָאֵי עַל מִדַּת הַבִּינָה, שֶׁזֶּה הַמֶּרְמָז בַּכָּתוּב (משלי לא) "אֵשֶׁת חַיִל 'מִי' יִמְצָא", הַיְנוּ שֶׁזֹּאת הָאֵשֶׁת חַיִל שֶׁהִיא הַשְׂכֵּינָה הַקְּדוֹשָׁה, אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לִמְצֹא אוֹתָהּ, אֶלָּא רַק הַבְּחִינָה הַגְּבוֹהָה שֶׁל בְּחִינַת בִּינָה, וְאַף שֶׁהִיא נֶעֱלָמָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁרָחוֹק מִפְּנִינִים מִכָּרְהּ, אֲבָל עַל יְדֵי הָעַקְשָׁנוּת לְבַסּוֹף יִמְצָאֶנָּה וְכַמְסֻפָּר בַּמַּעֲשֶׂה הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת בְּמַעֲשֶׂה מֵאֲבֵדַת בַּת מֶלֶךְ, עַיֵּן שָׁם.

ו - עב

דַּרְכּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּזִקְנוּתוֹ בְּעֵת שֶׁהָיָה כָּבֶד רְאִיָּה שֶׁכְּשֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַכְּנֶסֶת מַמְתִּין לְתְפִלָּה וְכַדּוֹמֶה הָיָה יוֹשֵׁב כְּשֶׁרֹּאשׁוֹ נָתוּן בֵּין שְׁנֵי יָדָיו וּמִתְפַּלֵּל וְלוֹמֵד לְעַצְמוֹ, וּכְשֶׁהֵרִים רֹאשׁוֹ וְהִבְחִין אֶחָד עוֹמֵד אֶצְלוֹ, הָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ, וְאִם לְאוֹ הָיָה מַמְשִׁיךְ לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת תְּפִלָּתוֹ וּדְבֵקוּתוֹ, וְכָל מִי שֶׁלֹּא הָיָה בַּיִּשְׁן וְהָיָה עַז יוֹתֵר הָיָה מְקַבֵּל וְשׁוֹמֵעַ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר, וְהָיָה גָּאוֹן כָּזֶה שֶׁיֵּדַע לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד הַשַּׁיָּךְ לוֹ וּלְפִי הֲבָנָתוֹ.

ו - עג

ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה מִתְאַכְסֵן מִדֵּי פַּעַם אֵצֶל רַבִּי מֵאִיר אַנְשִׁין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְהָיָה פַּעַם שֶׁשָּׁהָה בְּבֵיתוֹ מֶשֶׁךְ זְמַן שֶׁל חֲצִי שָׁנָה, וְהָיְתָה מָרַת פְּרוּמָא מַדְגִּישָׁה וּמְסַפֶּרֶת בְּשֶׁבַח מִבְּרְכוֹתָיו בְּבִרְכוֹת הַנֶּהֱנִין, אֵיךְ שֶׁהָיָה אוֹמֵר כָּל בָּרָכָה וּבְרָכָה בִּמְתִינוּת וּבִסְגִירוּת עֵינַיִם לְרֹב עֹמֶק מַחְשְׁבוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת.

ו - עד

אָמַר פַּעַם לְרַבִּי מֵאִיר אַנְשִׁין זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: דַּע לְךָ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ מִמֶּנִּי סִפּוּר דְּבָרִים אוֹ שׂוּם שִׂיחָה הוּא אֱמֶת צְרוּפָה וּמְזֻקֶּקֶת. 'לוֹיטֶער אֱמֶת'.

ו - עה

הָיָה אוֹמֵר ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה. מִתַּמְצִית הַיּוֹצֵא מִכַּמָּה עֲבָדוֹת שֶׁהָיָה אֵצֶל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, נִמְצִינוּ לְמֵדִים שֶׁכְּמוֹ שֶׁהָאָדָם הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה מוֹצִיא רְצוֹנוֹ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל וְזוֹכֶה לְמַה שֶּׁזּוֹכֶה בְּכֹחַ יְדִיעָתוֹ הַגְּדוֹלָה, כְּמוֹ כֵן הָאָדָם הַפָּשׁוּט וְהַקָּטָן בְּמַעֲלָה מַצְלִיחַ אַף הוּא כְּמוֹ כֵן בְּכֹחַ תְּמִימוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ הַפְּשׁוּטָה.

ו - עו

ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הוּא אֲשֶׁר שִׂלֵּב בִּתְפִלַּת טַל אֶת הַנִּגּוּן הַיְדוּעַ שֶׁחִבְּרוֹ רַבִּי סָענֶדֶיער טְרָהוִיצֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וּמִנִּי אָז נִתְקַבֵּל בְּקֶרֶב אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. (וראה עוד בחלק ד, סימן רעח).

ו - קלח

סִפֵּר רַבִּי יַעֲקֹב קַלְמָנוֹבִיץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה כְּשֶׁרָצָה פַּעַם בְּיַלְדוּתוֹ לַעֲזֹר לְראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָיָה כְּבָר זָקֵן וְחַלָּשׁ לִלְבֹּשׁ אֶת מְעִילוֹ הָעֶלְיוֹן, לֹא הִרְשָׁה לוֹ ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, בְּאָמְרוֹ לוֹ בְּצַחוּת "וְכִי רוֹצֶה הִנְךָ כְּבָר לְהַחֲשִׁיבֵנִי כְּרַבִּי מְפָרְסָם"? (שֶׁנּוֹהֲגִים מְשַׁמְּשֵׁיהֶם מִפְּנֵי כְּבוֹדָם לְסַיְּעָם בִּלְבִישָׁה).

ו - קלט

וְכֵן סִפֵּר שֶׁבְּבַחֲרוּתוֹ הָיָה ראבר"נ מְזָרְזוֹ לִקְרֹא בְּשַׁבָּת בַּתּוֹרָה בְּצִבּוּר, כִּי אָהַב לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ הַבָּרוּר וְהַצַּח, וְכֵן אֶת דִּיּוּקוֹ הַגְּדוֹלָה בִּקְרִיאַת הַטְּעָמִים. וְהָיָה אוֹמֵר וּמְשַׁתֵּבֵחַ ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הֶעֱמִיד אוֹתִי לְ'בַעַל קוֹרֵא', וְרַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֶרִינְהַרְץ הֶעֱמִיד אוֹתִי לְ'בַעַל תְּפִלָּה'.

ו - קנב

רַבִּי שְׁמוּאֵל הוֹרְבִיץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הִתְיַגֵּעַ הַרְבֵּה עֲבוּר הַסֵּפֶר 'בֵּאוּר הַלִּקּוּטִים' וְהָלַךְ וְאָסַף כָּל הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת עַד שֶׁזָּכָה וְהִדְפִּיסָם, וְסִפֵּר שֶׁאַחַר שֶׁהִדְפִּיס הַסֵּפֶר חָלַם שֶׁבָּא אֵלָיו רַבִּי אַבְרָהָם וּנְשָׁקוֹ וְהוֹדָה לוֹ הַרְבֵּה עֲבוּר יְגִיעָתוֹ הַקָּשָׁה כָּל כָּךְ שֶׁהָיָה לוֹ עַד שֶׁהִדְפִּיס אֶת סִפְרוֹ. וּכְשֶׁתֵּאַר לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק אֶת מַרְאֵהוּ הוֹדָה לוֹ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק שֶׁאכֵן כָּךְ הָיָה נִרְאָה בְּחַיָּיו.

ו - קסז

פַּעַם בְּיוֹם הַיָּאר-צַ'ייט שֶׁל ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הִתְאַסְּפוּ כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְעָרְכוּ שׁוּם סְעוּדָה לְזִכְרוֹ אוּלָם הֶאֱרִיכוּ בְּשִׂבְחוֹ כָּל כָּךְ עַד שֶׁהִשְׁתַּבֵּשׁ לָהֶם סֵדֶר הַלַּיְלָה וְלֹא יָכְלוּ לָקוּם אַחַר כָּךְ לַעֲרִיכַת 'תִּקּוּן חֲצוֹת' כַּנָּכוֹן. וְהֵעִירוּ לָהֶם אַחַר כָּךְ כַּמָּה מֵחֲשׁוּבֵי אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עַל זֶה, שֶׁבְּוַדַּאי לֹא הָיָה זֶה רְצוֹנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, שֶׁכַּיָּדוּעַ הָיָה מַקְפִּיד עַל קִיּמַת חֲצוֹת בְּיוֹתֵר, וְאָכֵן לְשָׁנָה אַחֶרֶת הִתְאַסְּפוּ יַחַד אַחַר קִיּמָתָם לַחֲצוֹת וְיָשְׁבוּ לְשִׂיחַת חֲבֵרִים לְדַבֵּר מִזִּכְרוֹנוֹ וְשִׂבְחוֹ וְאָכֵן הָיוּ הַדִּבּוּרִים נִלְהָבִים מְאֹד.

ו - קעד

הָיוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּטֶטְפְּלִיק נוֹהֲגִים לְהִתְאַסֵּף מִדֵּי יוֹם בְּעֵת שֶׁהָיָה הַמִּסְחָר חַלָּשׁ בַּשּׁוּק בַּחֲנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי נַחוּם קָאהֶן וְעוֹסְקִים שָׁם יַחַד בְּשִׂיחוֹת חֲבֵרִים וּבִלְמוּד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְהָיָה זֶה כְּעֵמוּד בַּרְזֶל נֶגֶד רֶשֶׁת הַהַשְׂכָּלָה שֶׁפָּרְשָׂה מְצוּדָתָהּ שָׁם בְּטֶטְפְּלִיק.

רַבִּי נַחוּם עָצְמוֹ הִתְקָרֵב לְדֶרֶךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל יְדֵי ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה].

ו - קעז

בֵּין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שָׁדְרוּ בָּעִיר טְשֶׁעְרִין הָיוּ עֶשְׂרִים מֻפְלָגִים מְאֹד. וּראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיָה מַלְהִיבָם מִדֵּי פַּעַם שֶׁיַּעֲלוּ עִם מְמוֹנָם וּרְכוּשָׁם הָרַב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִדּוּרוּ בָּהּ, כִּי הָיָה

בְּאֶפְשָׁרוּתָם אָז לִקְנוֹת שְׂטָחִים וַחֲלָקִים עֲצוּמִים מֵאַדְמוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּמְחִירִים מוּזָלִים מְאֹד, כִּי לְרֹב עֲשִׁירוּתָם אָמְרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם עֲשִׁירִים מֻפְלָגִים כָּאֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ בִּיכָלְתָּם לִקְנוֹת אֶת כָּל אַדְמוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַמְיֻעָּדוֹת לִמְכִירָה, כִּי הָיְתָה אָז מְכִירַת הַקַּרְקַע בְּזוֹל מְאֹד וְאִם הָיוּ שׁוֹמְעִים לוֹ לֹא הָיְתָה גַּם לַצִּיּוֹנִים שְׁלִיטָה כָּל כָּךְ בְּאַדְמוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ יְכוֹלִים לַעֲצֹר בַּעַד מִלְחֲלְחָה וּלְהַצֵּר קְדֻשָּׁתָהּ, אוּלָם בְּחָשְׁשָׁם לְמָמוֹנָם, לֹא שָׁמְעוּ לוֹ. וְסוֹפָם הָיָה שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּעֹרֶם וְחֹסֶר כֹּל, כִּי בַּעֲלִיּוֹתָם שֶׁל הַקּוֹמוּנִיסְטִים לַשִּׁלְטוֹן הָרְגוּ אֶת רֻבָּם וְלָקְחוּ כָּל מָמוֹנָם וְהַנִּשְׁאָרִים בָּרְחוּ כָּל עוֹד נַפְשָׁם בָּם בְּעֹרֶם וְחֹסֶר כֹּל, וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶם אַף גַּם שׁוּם שְׁאֵרִית, כִּי בְּנֵיהֶם נָפְלוּ עַל יְדֵי זֶה מִדֶּרֶךְ הַיַּהֲדוּת, וְרַק אֵלּוּ הַמְּעַט שֶׁשָּׁמְעוּ בְּקוֹלוֹ וְעָלוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זָכוּ לְהָקִים כָּאן מִשְׁפָּחוֹת לְתִפְאֶרֶת הַהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַיִּרְאָה, וְכַמְּפֹרָסָם.

ו - קפא

הוּא אֲשֶׁר צִיֵּת וְשָׁמַע לְקוֹלוֹ שֶׁל ראבר"נ שֶׁיִּעַץ לוֹ שֶׁיִּסַּע תֵּכֶף לְהִתְקָרְבוּתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִקְבַּע שָׁם יְשִׁיבָתוֹ, וְכָךְ עָשָׂה וְעָלָה לָאָרֶץ בְּהִיוֹתוֹ לְמַעְלָה מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנָשָׂא כָּאן לְאִשָּׁה אֶת אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנִיָּה הִיא מָרַת פְּרוּמָא בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב פִּילְמָר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְנוֹלַד לוֹ מִמֶּנָּה בְּנוֹ הָרִאשׁוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל נַחְמָן בִּשְׁנַת תרע"ג).

ו - רסד

עַל הַמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן (תורה כ"ב חלק א, ובתורה ה' חלק ב), עַל אֵלּוּ הַמַּנְהִיגִים 'הַשּׁוֹלְטִים עַל עַם דַּל בְּחִנָּם וְכוֹפִין אֲנָשִׁים תְּחוֹת שִׁעְבּוּדַיְיהוּ, הָיָה אוֹמֵר ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה בְּצַחוּת בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב "בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" (שופטים יז, כא). שֶׁכְּשֶׁאֵין נִמְצָא הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל הַזֶּה שֶׁרָאוּי בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת מוֹשֵׁל וּמֶלֶךְ אֲזַי לְפָחוֹת "חָאטְשֶׁע" שֶׁיַּנִּיחוּ לְאִישׁ לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו וְלֹא יָכֹפוּ אוֹתוֹ לְהִתְנַהֵג כְּרָצוֹן הַשּׁוֹלֵט וְהַכּוֹפֶה, אַחַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בְּשׁוֹרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הָאָדָם שֶׁתַּחַת מָרוּתוֹ.

ו - שצא

הִרְחִיב אֶת הַדִּבּוּר לֹא פַּעַם בְּעִנְיַן גֹּדֶל הַחִיּוּב לְצַיֵּת אֶת רַבֵּנוּ בִּדְבָרָיו כְּמוֹ שֶׁהֵם, וְלִבְלִי לְשַׁנּוֹת בָּהֶם שׁוּם דָּבָר אֲפִלּוּ כְּשֶׁכַּוָּנָתוֹ לְטוֹבָה, וְתָפַס לָזֶה לְדֻגְמָא אֶת מַה שֶּׁנָּהֲגוּ כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁנָּהֲגוּ לוֹמַר בְּעִתִּים שֶׁהָיָה קָשֶׁה לָהֶם, בִּמְקוֹם סֵדֶר הַהִתְבּוֹדְדוּת, תְּפִלּוֹת מִסֵּפֶר לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת, וְכֵן מֻחְמַת גֹּדֶל הַחֲשִׁיבוּת הַמּוּבָא בַּזֹּהַר לִהְיוֹת עֲרִים בַּלַּיְלָה וְלַעֲסֹק אָז בַּתּוֹרָה עַד אוֹר הַבֹּקֶר, עַל כֵּן הָיוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁכְּשֶׁרוֹאֶה הָאָדָם שֶׁאֵין יָכוֹל לְהִתְעוֹרֵר בְּשִׁעַת חֲצוֹת מַמָּשׁ וְלִהְיוֹת עֵר אַחֲרֶיהָ כָּל הַלַּיְלָה טוֹב יוֹתֵר שֶׁיָּקוּם וְיִתְעוֹרֵר מְאֻחָר יוֹתֵר וְיִשָּׁאֵר נָעוֹר עַד אַחַר הַתְּפִלָּה, וְאָמַר עַל זֶה שֶׁאֵין זֶה מֵהַנָּכוֹן וְאֵין כֵּן דַּעַת רַבֵּנוּ, וּכְבָר בַּדּוֹרוֹת

הַקּוֹדְמִים הִקְפִּיד עַל זֶה ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מְאֹד, כִּי רַבֵּנוּ הִזְהִיר לָקוּם בַּחֲצוֹת בְּדָוְקָא, כַּמּוּבָא בְּתוֹרָה קמט, וּבְעוֹד מְקוֹמוֹת. וְעַל כֵּן בְּאִם קָשֶׁה הַדָּבָר יִתְעוֹרֵר דָּוְקָא בַּחֲצוֹת וְיֹאמַר הַתְּקוּן וְיַעֲסֹק בַּתּוֹרָה אָז כְּפִי יְכָלְתּוֹ וְאַחַר כָּךְ יֵחָזֵר לִישֵׁן וְיָקוּם לְהִתְפַּלֵּל בְּעִתָּהּ וּבִזְמַנָּהּ. וּכְמוֹ כֵן לְעִנְיַן הַהִתְבּוֹדְדוּת הַנָּכוֹן לְהַקְפִּיד עָלֶיהָ בְּדָוְקָא כִּרְצוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הַפָּשׁוּט. (וראה עוד בחלק ג, תצט).

ו - תכח

רַבִּי אַהֲרֹן מִקִּיבְּלִיטְשׁ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הוּא בְּעַצְמוֹ הָיָה זֶה שֶׁהִשְׁתַּדֵּל לְקַחַת אֶת רַבִּי לֵוִי יִצְחָק לְחָתָן כִּי אָז אַחַר שֶׁקִּבֵּל רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שִׁחְרוּרוֹ מֵהַצָּבָא מֻחֲמַת כֹּבֶד רְאִיָּתוֹ, אָמַר לוֹ ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה 'לְךָ וּתְחַפֵּשׂ לְךָ שִׁדּוּךְ', וְנָסַע וּבָא עִמּוֹ לִטְשֶׁעְרִין וְשָׁבַת שָׁם בְּשַׁבָּת, הָיְתָה זֹאת שַׁבַּת-נַחֲמוּ שְׁנַת תרע"ו, וְאָז שָׁבַת שָׁם גַּם רַבִּי אַהֲרֹן שֶׁהִגִּיעַ לְשָׁם מֻחֲמַת פְּטִירַת אָחִיו רַבִּי אַבְרָהָם מִיַּקִּירֵי אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיָה חַזָּן בָּעִיר. וּבָא לְעוֹדֵד אֶת הָאַלְמָנָה וְאֶת יְלָדֶיהָ. וּכְשֶׁשָּׁמַע שֶׁמַּצִּיעִים לוֹ לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שִׁדּוּכִים שׁוֹנִים. אָמַר רַבִּי אַהֲרֹן לְרַבִּי אַיְיזִיק בַּאְרִדִּיטְשׁוֹבֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה (הַמְיֻחָס שֶׁבְּנֶכְדֵי רַבֵּנוּ) גַּם לִי בְּבֵיתִי יֵשׁ בַּת הָעוֹמֶדֶת בְּפִרְקָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי אַיְיזִיק בְּצַחוּת לְשׁוֹנוֹ: אַתָּה לֹא תִּרְמֶה אוֹתוֹ? אָמַר לוֹ: לֹא. נוּ אִם כֵּן הַבְטַח לוֹ שָׁנָה אַחַת מִחְיָה "קֶעסְט", וּבְגָדִים לַנְּשׂוּאִים וּמָאתַיִם רוּבֶּל לְנַדָּן, כִּי מֻחֲמַת הֱיוֹתוֹ עָנִי וּלְלֹא הוֹרִים הָיוּ צְרִיכִים לְדָאֹג עֲבוּרוֹ אַף גַּם לִבְגָדִים. הִבְטִיחַ לוֹ רַבִּי אַהֲרֹן הַדָּבָר, וְהִצִּיעַ זֹאת רַבִּי אַיְיזִיק לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק. שְׁאָלוֹ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק נוּ, וּמָה אַתָּה אוֹמֵר עַל הַשִּׁדּוּךְ. אָמַר לוֹ רַבִּי אַיְיזִיק אֲנִי? כְּאוֹמֵר מַדּוּעַ אַתָּה שׁוֹאֵל אוֹתִי לְדַעְתִּי? מַה דַּעְתְּךָ אַתָּה עַל הַשִּׁדּוּךְ?! וְחָזַר וְנָסַע לְאוּמַן, וְנִגַּשׁ אֵלָיו גַּם רַבִּי שִׁמְשׁוֹן בַּאְרְסְקִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר לוֹ: הָיָה כָּאן רַבִּי אַהֲרֹן וּמַצִּיעַ לְךָ אֶת בִּתּוֹ לְשִׁדּוּךְ, אַחַר כָּךְ כְּשֶׁסִּפֵּר לְראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר לוֹ מַצִּיעִים לִי לְשִׁדּוּךְ אֶת בַּת רַבִּי אַהֲרֹן. אָמַר לוֹ ראבר"נ "לְרַבִּי אַהֲרֹן יֵשׁ אִשָּׁה כְּשֵׁרָה". כְּאוֹמֵר לוֹ שֶׁעַל כֵּן בְּוַדַּאי בְּנוֹתָיו צְנוּעוֹת וַחֲסוּדוֹת, וּכְשֶׁרָאָה שֶׁשִּׁלְשָׁה צַדִּיקִים אֵלּוּ מַסְכִּימִים עִמּוֹ לַשִּׁדּוּךְ, נָסַע אַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה תרע"ז וּבָא לְקִיבְּלִיטְשׁ. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְבֵית רַבִּי אַהֲרֹן לֹא הָיָה אָז רַבִּי אַהֲרֹן בְּבֵיתוֹ וְעַל כֵּן הָלַךְ לְבֵית כְּנֶסֶת סְמוּךְ וּפָגַשׁ שָׁם בְּיהוּדִי זָקֵן יוֹשֵׁב וְאוֹמֵר תְּהִלִּים, וְהֵחֵל לְשׂוֹחֵחַ עִמּוֹ מֵעִנְיָן לְעִנְיָן עַד שֶׁדִּבְּרוּ בְּעִנְיַן צָרַת הַדּוֹר אֵיךְ שֶׁכַּיּוֹם הִתְבַּטְּלוּ כָּל ה'חֵידְרִים' וְכֻלָּם לוֹמְדִים בְּבָתֵּי סְפָר מְעֹרָבִים עִם הַגּוֹיִים, נָכוֹן, אָמַר לוֹ הַזָּקֵן, כָּאן בָּעִיר רַק 'בְּנֵי אַהֲרֹן אַיְיזִיקְס' (כְּשֶׁכַּוָּנָתוֹ עַל רַבִּי אַהֲרֹן קִיבְּלִיטְשֶׁעֶר שֶׁכִּנּוּהוּ עַל שֵׁם אָבִיו רַבִּי אַיְיזִיק) "רַק הוּא שׁוֹמֵר עֲדַיִן בִּקְדֻשַּׁת בֵּיתוֹ וְאֵין בְּנוֹתָיו הוֹלְכוֹת לְבָתֵּי סְפָר", וְשָׂמַח רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל זֶה וְהָיָה לוֹ הַדָּבָר עוֹד לְחִזּוּק. לְשַׁבָּת חָזַר רַבִּי אַהֲרֹן לְבֵיתוֹ וּבָא רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְבֵיתוֹ

לִסְעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת וְדִבְּרוּ בֵּינֵיהֶם, אַחַר כָּךְ כְּשֶׁלְּוָּהוּ רַבִּי אַהֲרֹן בְּהִפָּרְדוֹ אָמַר לוֹ יֵשׁ לִי בַּת שֶׁהִגִּיעָה לְפִרְקָהּ וְהָיִיתִי רוֹצֶה בְּךָ לְחָתָן וְאֶתֵּן לְךָ קֶעסְט מֶשֶׁךְ שָׁנָה אַחַת וּבְנָדִים וּמָאתַיִם רוּבֶּל.

ו - תלג

שִׁבַּח רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל כֹּהֵן יְדִיד נְעוּרָיו הי"ד, אֵיךְ שֶׁהָיָה כָּרוּךְ אַחַר ראבר"נ וְקִיֵּם מַמָּשׁ הַכָּתוּב "יְהוֹשֵׁעַ נַעַר, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל" (שמות לג). כִּי ראבר"נ בְּעַנְוָתָנוּתוֹ הַגְּדוֹלָה כְּשֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הָיָה יוֹשֵׁב כְּשֶׁרֹאשׁוֹ מֻטֶּה עַל יָדָיו וּמִתְבּוֹדֵד וְלוֹמֵד בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, כִּי בְּסוֹף יָמָיו הָיָה קָשֶׁה לוֹ לִקְרֹא בַּסֵּפֶר מֵחֲמַת חֻלְשָׁתוֹ בְּעֵינָיו כַּיָּדוּעַ, וּכְשֶׁהָיָה מֵרִים אֶת רֹאשׁוֹ וְרוֹאֶה אֶחָד סָמוּךְ אֶצְלוֹ הָיָה מַתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלַעֲנוֹת לוֹ עַל שְׁאֵלוֹתָיו. וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל הָיָה בְּכַוָּנָה מִתְיַשֵּׁב אֶצְלוֹ כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁיָּרִים אֶת רֹאשׁוֹ יְשׂוֹחֵחַ עִמּוֹ עַל כָּל מַה שֶּׁהָיָה לוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ, וּמֵחֲמַת זֶה כְּשֶׁהָיָה כְּבָר מְדַבֵּר עִם רַבִּי יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁאָר הַבַּחוּרִים וְהָאַבְרֵכִים נִצְמָדִים אֶצְלוֹ גַּם הֵם לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים. וְזָכוּ עַל יָדוֹ לִשְׁאֹב מִמֶּנּוּ תּוֹרָה וְיִרְאָה כָּרָאוּי.

ו - תלד

בִּשְׁנַת תרע"ו נָסַע רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עִם ראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לָעִיר טְשֶׁערִין, כְּשֶׁהִגִּיעוּ לִכְפַר אֲלֶכְסַנְדְּרִיווּקֶע אָמַר לוֹ ראבר"נ הֲלֹא בָּחוּר עָנִי אַתָּה וְהִנֵּךְ זָקוּק לְמָעוֹת כְּדֵי לְהִתְחַתֵּן, הִשָּׁאֵר כָּאן בַּכְּפָר וּדְאַג לְעַצְמְךָ לֶאֱסֹף לְעַצְמְךָ מְעוֹת הַכְנָסַת כַּלָּה. וְאַחַר כָּךְ נִפְגֹּשׁ בָּעִיר טְשֶׁערִין, וְנִשְׂאַר לִשְׁבּוֹת שָׁם אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וְתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁאֲחֲרֶיהָ, וְהוּא יָשַׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְעָסַק בַּתּוֹרָה, וְאָחִיו שֶׁל הָרַב דְּשָׁם אָסַף עֲבוּרוֹ סַךְ עֶשְׂרָה רֶבֶל, כִּי נָהוּג הָיָה בְּכָל אוּקְרַאִינָה לְהַרְבּוֹת בִּנְתִינַת צְדָקָה בְּיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב. וְראבר"נ בְּיָדְעוֹ אֶת עֲנִיּוּתוֹ וְאֶת בְּדִידוּתוֹ הַגְּדוֹלָה לְלֹא גּוֹאֵל וְדוֹאֵג, כִּי הָיָה רָחוֹק מִבַּיִת, יָעַץ לוֹ כֵּן, וְאָכֵן עָזַר לוֹ עֶצָתוֹ זוֹ.

ו - תעח

הָיָה אוֹמֵר לְעִנְיַן זֶה שֶׁאנוּ יוֹדְעִים מֵראבר"נ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁהָיָה עוֹזֵב אֶת בֵּיתוֹ מֶשֶׁךְ כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, וְהָיָה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ בְּהִתְבּוֹדְדוּת מֶשֶׁךְ כַּמָּה יָמִים, וְכֵן רַבִּי עוֹזֵר תַּלְמִיד מוֹהַרְנַ"תְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְעוֹד עוֹבְדֵי ה' גְּדוֹלִים, שֶׁפְּשׁוּט לוֹ שֶׁהָיוּ נִזְהָרִים בִּתְפִלָּה בְּמִנְיָן, וְלֹא הֶחְסִירוּ חֲלִילָה קְדִישִׁים וּקְרִיאַת הַתּוֹרָה, וּקְדֻשָּׁה, וּבָרְכוּ וְכַדּוֹמֶה. וְאֵינוֹ מַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ כְּלָל וּכְלָל לַחֲשֹׁב שֶׁהִפְסִידוּם מֶשֶׁךְ שְׁנוֹת יְמֵי עֲבוֹדָתָם הַקְּדוֹשָׁה, אוּלָם יָדְעוּ אֵיךְ לְהִסְתַּדֵּר בָּזֶה כָּל אֶחָד בִּמְקוֹמוֹ.

ו - תקמז

אָמַר פַּעַם בְּצַחוּת הַצַּדִּיק רַבִּי זוּשָׁא זַצַ"ל: הִגַּעְתִּי לְמַדְרֵגָתִי גַּם בְּגָלָל זֶה שֶׁלֹּא יָדְעָה זוּגָתִי לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר. וְכֵן שָׁמַע רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ-לִבְרָכָה מֵראבר"נ זְכוּרוֹנוֹ-לִבְרָכָה שֶׁאָמַר שֶׁיָּדוּעַ הַדָּבָר שֶׁזּוּגָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לֹא יָדְעָה לִקְרוֹת בְּסִדּוּר. וְהָיוּ קְדוֹשׁוֹת וּצְנוּעוֹת עִם מָלֵא תֹּם וְשִׁמְּשׁוּ אֶת בַּעֲלֵיהֶן בְּדַרְכֵיהֶם הַקְּדוֹשׁוֹת וְסִיְּעוּ בְּיָדָם הַרְבֵּה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִיכָלְתָּם.

סִפֵּר רַבִּי דָּוִד הַמְכֻנֶּה ר' דָּוִד רוּמֶנִישֶׁעֶר זְכוּרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁבִּצְעִירוּתוֹ הִפְצִיר בּוֹ רַבִּי אַבְרָהָם מְאֹד שֶׁיָּבוֹא עִמּוֹ לְאוּמַאן, כִּי רָאָה רַבִּי אַבְרָהָם שֶׁהוּא חָכָם וּבַעַל כֹּחַ וְנָאֶה לוֹ לִהְיוֹת בְּחֶבְרַת הָעוֹבְדִים בְּאוּמַאן, אוּלָם לֹא אָבָה ר' דָּוִד לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ לִנְסֹעַ לְאוּמַאן, וְהִתְחָרֵט עַל-זֶה כָּל יָמָיו, כִּי עָבְרוּ עָלָיו אַחַר-כָּךְ כַּיְּדוּעַ הַרְבֵּה הַרְפַּתְקָאוֹת.

אָמַר (ראבר"נ): כְּשֶׁנּוֹהֲגִים לְקַיֵּם אֶת עֻצַּת הַהִתְבּוֹדְדוּת אַרְבָּעִים יָמִים רְצוּפִים, רוֹאִים עַל-יְדֵי-זֶה יְשׁוּעוֹת. (בח"א סעיף תרע"ז בשם מוֹהֲרַנ"ת, וצ"ע).

כְּשֶׁדִּבֵּר פַּעַם רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן מִגְּנוּת מִדַּת הַגַּאֲוָה, הִזְכִּיר וְהִדְגִּישׁ אֶת הַפָּסוּק: "תּוֹעֲבַת ה' כָּל גְּבַהּ לֵב" וְהִדְגִּישׁ אֶת תֵּיבַת "כָּל", שֶׁכַּוָּנַת הַפָּסוּק לוֹמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא שׂוֹנֵא אֶת "כָּל" הַגַּאִים, אֲפִלּוּ אֵלּוּ הַמִּתְגָּאִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹות, וְזֶהוּ: "תּוֹעֲבַת ה' כָּל גְּבַהּ לֵב", יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה. (בח"א סעיף תרפ"ח, בשם מוֹהֲרַנ"ת, וצ"ע).

רַבִּי אַבְרָהָם, כְּשֶׁבֵּין דִּבּוּרָיו יָצָא לוֹ לְדַבֵּר מֵהָרַשְׁבַּ"י הָיוּ רוֹאִים אֵיךְ שֶׁמִּזְכִּירוֹ בְּאֵימָה וְיִרְאָה גְּדוֹלָה מְאֹד.

מוֹהֲרַנ"ת אָמַר שֶׁלּוּלֵא הַמִּתְנַגְּדִים, הָיָה הוֹלֵךְ לְצִיּוּן רַבֵּנוּ בְּיוֹם רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְהִתְפַּלֵּל שָׁם - רש"ש בְּשֵׁם ר"מ טְשֶׁנְסְטָחוֹבֶער שֶׁשָּׁמַע מֵרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן.

סִפֵּר רַבִּי שְׁמוּאֵל הוּרְבִּיץ זְכוּרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁכַּאֲשֶׁר בִּקֵּר בְּפוֹלַנְיָה וְשָׁהָה אֵצֶל רַבִּי מָרְדְּכַי סוֹקוֹלוֹבֶער שֶׁהָיָה מוֹ"ץ בְּעִיר, דִּבֵּר עִמּוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי הַרְבֵּה מִגְּדֻלָּתוֹ וּמַעֲלָתוֹ שֶׁל רָאבְּרַנ"ן זְכוּרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וְהִפְלִיג בְּשִׁבְחוֹ מְאֹד.

סִיפּוּרֵי צַדִּיקִים

ג-תקצח

מָצְאוּ פַּעַם קֻמֵּיעַ שֶׁנָּתַן רַבִּי נַפְתָּלִי כַּץ זַצַ"ל נֶגֶד אֵיזֶה רוּחַ שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ בְּאִישׁ אֶחָד, וְהָיָה כָּתוּב בּוֹ "לֵךְ אֶל אוּמִין פְּלַךְ קִיוֹב אֶל יַעַר גְּרֶעקוֹב כִּי שָׁם מְקוֹמְךָ". (וּרְאֵה בְּחֵיֵּי מוֹהֲרַ"ן מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ שֶׁעִיר אוּמִין הוּא בִּבְחִינַת קְצֵה הַקְּדֻשָּׁה בִּבְחִינַת "עִיר קְצֵה גְּבוּלֶךָ" עַיֵּן שָׁם).

ג-תקצט

כַּיְּדוּעַ הִסְתַּלֵּק רַבִּי נַפְתָּלִי כַּץ זַצַ"ל בַּעַל "סְמִיכַת חֲכָמִים" בְּעִיר סְטַאנְבּוּל בְּדֶרֶךְ נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, מֵחֲמַת הַפִּרְסוּם הָרַב שֶׁהָיָה לוֹ בְּבוֹאוֹ לִסְטַאנְבּוּל, כִּי בָּאוּ לְקַבֵּל פָּנָיו

אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל, וּמְסַפֵּר שֶׁלִּפְנֵי הִסְתַּלְקוּתוֹ בְּשָׁכְבוֹ עַל עֶרֶשׂ דְּוַי, נִכְנַס אֶחָד לְבוּשׁ בְּמְעִיל פַּרְוָה מְהֻדָּר לְחַדְרוֹ, בִּרְאוֹת אוֹתוֹ רַבִּי נַפְתָּלִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה פָּנָה אֵלָיו בְּקִפֵּידָה וְאָמַר לוֹ: "וְכִי מִי הִרְשָׁה לְךָ לִכָּנֵס לְכָאן, צֵא מִכָּאן", וַיֵּצֵא, וְתֵיכֶף לְהַטָּה אֵשׁ סְבִיב מִטָּתוֹ, וּבָרְחוּ כָּל הָעוֹמְדִים מֵחֶדְרוֹ, וּכְשֶׁחָזְרוּ אַחַר-כָּךְ לְמִטָּתוֹ כְּבָר הָיָה אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ.

ג-תר

בְּעֵת הַפְּרָעוֹת וְהַגְּזֵרוֹת שֶׁבִּשְׁנַת ת"ח-ת"ט הִצְלִיחוּ הָרְשָׁעִים לַהֲרֹג כִּשְׁלִישׁ מֵהַיְּהוּדִים תּוֹשָׁבֵי הָעֲיָרוֹת שֶׁבְּאוּקְרָאִינָא, וְאָז נִרְצְחוּ בְּאַכְזָרִיּוּת שְׁנַיִם מֵעַמּוּדֵי הָעוֹלָם, הָרִאשׁוֹן הֲלֹא הוּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְשׁוֹן מֵאוֹסְטְרוֹפּוֹל, הי"ד. וְהַשֵּׁנִי הַקָּדוֹשׁ רַבִּי יְחִיאֵל מִיכֶל מִנֶּעֱמֶרוֹב רַבָּתִי הי"ד (נִקְרָאָה בְּשֵׁם "רַבָּתִי" כִּי נִכְלְלוּ תַּחְתֶּיהָ גַּם הָעֲיָרוֹת טוּלְטְשִׁין וּבְרַסְלֶב), שֶׁהָיָה צַדִּיק וְחָכָם מֻפְלָג, וְהִנֵּה אָמְרוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר שֶׁבַּהֲרִיגָתָם שֶׁל שְׁנֵי גְּדוֹלֵי עוֹלָם אֵלּוּ נִצְלוּ שְׁנֵי שְׁלִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְאַף עַל בַּעַל הַשֵּׁ"ךְ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה הָיְתָה הַגְּזֵרָה לְהָרֵג עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, אוּלָם אִמּוֹ מְנָעָתּוּ מִזֶּה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא עַצְמוֹ מָנַע עַצְמוֹ מִזֶּה בְּטַעֲנוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא גָּמַר אֶת חִבּוּרוֹ הַגָּדוֹל עַל הַשֻּׁלְחָן-עָרוּךְ.

ג-תרא

בִּשְׁנַת תקכ"ח בַּיָּמִים ו' ז' ח' תַּמּוּז, הָיוּ הַקוֹזַאקִים הָאַכְזָרִיִּים בְּעִיר אוּמַאן, וְהֶעֱמִידוּ חֻפָּה בַּחֲצַר בֵּית-הַכְּנֶסֶת וְצָלָם שְׁתֵּי וָעֶרֶב תַּחְתָּיו, וְהִכְרִיזוּ שֶׁכָּל יְהוּדִי הַנִּכְנָס תַּחְתָּיו יִנָּצֵל. אוּלָם שׁוּם יְהוּדִי לְלֹא יוֹצֵא מֵהַכְּלַל לֹא נִכְנַס תַּחְתָּיו, וְרָצְחוּ אֶת כָּל הַיְּהוּדִים תּוֹשָׁבֵי הָעִיר, כִּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף נְפָשׁ, וְהָיָה זֶה קִדּוּשׁ הַשֵּׁם מֻפְלָג. וְקָבְרוּ אֶת הַנִּרְצָחִים בְּבֵית-הַקְּבָרוֹת בְּקֶבֶר אַחִים גָּדוֹל, בְּסָמוּךְ לְצִיּוּן רַבֵּנוּ.

ג-תרב

דִּבֵּר פַּעַם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב עִם אֶחָד וְנִמְשְׁכוּ דְּבָרָיו עַד אֶמְצַע הַלַּיְלָה פְּנָתָה אֵלָיו בִּתּוֹ מָרַת אָדֶל וְאָמְרָה לוֹ "אַבָּא מַה יִּהְיֶה עִם קִימַת הַחֲצוֹת"? עָנָה וְאָמַר לָהּ בְּנִיחוּתָא "נוּ פַּעַם צְרִיכִים גַּם לְתַקֵּן אֶת חֲצִי הַלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן", "נוּ אַמָּאל דַארְף מֶען פַּארְעכְטֶן דִּי עֶרְשְׁטֶע הַאלְבֶּע נַאכְט". וּמִסְּפוּר זֶה טָעוּ הַטּוֹעִים לוֹמַר שֶׁבַּעֲתִים הַלָּלוּ צְרִיכִים לִהְיוֹת דְּוָקָא נִיעוֹר בַּחֲצִי לַיְלָה הָרִאשׁוֹן, וּכְבָר צָוְחוּ עַל זֶה גְּדוֹלֵי עוֹלָם שֶׁסִּילְּפוּ וְעִקְּמוּ כַּוָּנָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, כִּי בֶּאֱמֶת הָיָה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב זְהִיר מְאֹד בְּקִימַת חֲצוֹת.

ג-תרג

פַּעַם הִתְפַּלֵּל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב תְּפִלָּתוֹ וְנִשְׁאֲרָה אֵיזֶה שְׁעָרָה עַל אָזְנוֹ, וְכֵיָדוּעַ מֵהַזֹּהַר (ח"ג קלא. באידרא רבא) שֶׁצָּרִיךְ לְהַקְפִּיד שֶׁלֹּא תִּשָּׁאֵר שׁוּם שְׂעָרָה עַל הָאָזֶן, חֻפֵּץ הָיָה אֶחָד מִתַּלְמִידָיו לְהוֹרִידָהּ, אוּלָם כַּאֲשֶׁר נִגַּשׁ לְהוֹרִידָהּ אָזַי מֵרֹב פַּחְדּוֹ מֵרַבּוֹ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב חָזַר

לְמָקוֹמוֹ, אַחַר הַתְּפִלָּה פָּנָה אֵלָיו הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְאָמַר לוֹ: "אַז סְ'אִיז דָא עֶפֶּעס אַ קְלֶקוּל אִין אֲצִילוּת וויִלְסְטוּ דוּ מִיט דַיינֶע הֶענְט דָאס פַאר רֶעכְטְן"?. "כְּשֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה קִלְקוּל בְּעוֹלָם הָאֲצִילוּת רוֹצֶה אַתָּה בְּיָדֶיךָ לְתַקְנוֹ?.

ג-תרד

אָמַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב: "אִלְמָלֵא הָיָה לִי אֶת הָאִשָּׁת נְעוּרִים, הָיִיתִי אַךְ פּוֹשֵׁט אֶת רַגְלַי וּמַגִּיעַ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל", "וועֶן אִיךְ וואלְט גיהַאט מַיין אֵשֶׁת נְעוּרִים, וואלְט אִיךְ אוֹיסְגִישְׁטְרֶעקְט מַיינֶע פִּיס צוּ אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל". (- אבני"ה ברזל).

ג-תרה

נִגַּשׁ פַּעַם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לְשׁוֹאֵב הַמַּיִם שֶׁהָיָה כְּבָר אִישׁ בָּא בַּיָּמִים, וְשָׁאָלוֹ אֱמֹר נָא לִי רַבִּי אַנְשִׁיל: "מַה שְׁלוֹמְךָ"? עָנָה לוֹ רַבִּי אַנְשִׁיל בְּשִׂמְחָה: "בָּרוּךְ הַשֵּׁם, הִנֵּה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם עַתָּה לְעֵת זִקְנָתִי שֶׁעֲדַיִן אֲנִי בְּכֹחִי וּבִיכָלְתִּי לַעֲבֹד וּלְהִתְפָּרְנֵס מִיגִיעַ כַּפַּי וְאֵינִי צָרִיךְ לְמַתְּנַת אֲחֵרִים". לַמְּחֻרָת שָׁאָלוֹ שׁוּב הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לִשְׁלוֹמוֹ? הִתְאַנַּח קָשׁוֹת וְעָנָה לוֹ: "רְאֵה נָא אֵיךְ יְהוּדִי זָקֵן כְּמוֹנִי צָרִיךְ בְּעַצְמוֹ לַעֲבֹד וּלְהִתְיַגֵּעַ עֲבוּר פַּרְנָסָתוֹ". נַעֲנָה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְאָמַר: הִנֵּה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אָדָם נִדּוֹן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְרַבִּי יוֹסֵף אָמַר, אָדָם נִדּוֹן בְּכָל יוֹם, וְעַתָּה בְּמַעֲשֶׂה זוֹ הִתְיַשֵּׁב לִי שְׁנֵי מַאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ-זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה אֵלֶּה, וּמַר אָמַר חָדָא וּמַר אָמַר חָדָא וְלֹא פְּלִיגִי, כִּי בֶּאֱמֶת רַבִּי אַנְשִׁיל זֶה נִדּוֹן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁפַּרְנָסָתוֹ תִּהְיֶה כְּשׁוֹאֵב מַיִם, אוּלָם נִדּוֹן בְּכָל יוֹם אִם יִהְיֶה מִמְּלַאכְתּוֹ אִם לָאו, וּכְמַעֲשֶׂה זֶה שֶׁאִתְמוֹל הָיָה שָׁמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וְעַלִּיז בִּמְלַאכְתּוֹ, וְהַיּוֹם הִתְאַנַּח קָשׁוֹת, וּבְדָבָר זֶה אָדָם נִדּוֹן בְּכָל יוֹם.

ג-תרו

רַבִּי נַפְתָּלִי כַּץ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה אָמַר פַּעַם בִּגְנוּת הַמִּתְפָּאֲרִין עַצְמָן בִּגְדֻלּוֹת בְּפִרְסוּם שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁכַּאֲשֶׁר חוֹרְטִים עַל מַצֵּבְתָּם "צַדִּיק וְלַמְדָן", שׁוֹאֲגִים בַּשָּׁמַיִם וּמַכְרִיזִים: "שֶׁקֶרן וְכַזְבָן".

ג-תרז

הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב צִוָּה לְתַלְמִידָיו לִלְמוֹד בְּסֵפֶר שֻׁלְחָן עָרוּךְ עַד שֶׁיֵּדְעוּ אֶת דִּבְרֵי הָרַב הַמְחַבֵּר וְהָרַמ"א בְּעַל פֶּה כִּי נִכְתַּב וְחֻבַּר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

ג-תרח

אָמַר פַּעַם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עַל לַמְדָן אֶחָד, הוּא כָּזֶה מַתְמִיד עַד שֶׁאֵין לוֹ כְּלַל פְּנַאי לַחֲשׁוֹב וּלְהַרְהֵר עַל הַקְּדוּשׁ-בָּרוּךְ-הוּא.

ג-תרט

בְּסִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל נְסִיעַת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, מְסֻפָּר עוֹד שֶׁלִּפְנֵי נְסִיעָם בַּסְּפִינָה אָמַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לְרַבִּי צְבִי וּלְבִתּוֹ אָדֶל, "שֶׁיּוֹדֵעַ "שֵׁם קְדוֹשׁ" שֶׁיָּכוֹל עַל יָדוֹ לִפְרֹס חֻתִּיכַת בַּד עַל הַיָּם וְלַעֲבֹר בּוֹ אֶת הַיָּם וּלְהַגִּיעַ עַד עִיר הַנָּמֵל יָפוֹ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוּלָם בְּתָנַאי שֶׁלֹּא יַפְסִיקוּ בְּמַחֲשַׁבְתָּם בְּכַוָּנַת שֵׁם זֶה אַף לְשָׁנִיָּה אַחַת", נֶעֱנְתָה בִּתּוֹ וְאָמְרָה, שֶׁהִיא מוּכָנָה לְקַבֵּל זֹאת עַל עַצְמָהּ, אוּלָם רַבִּי צְבִי אָמַר שֶׁמְּפַחֵד לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ דָּבָר זֶה.

ג-תרי

בַּעַל הַ"תּוֹלְדוֹת-יַעֲקֹב-יוֹסֵף" חַי מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים כְּבִרְכָתוֹ שֶׁל רַבּוֹ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, בְּהַמְלִיצוֹ עָלָיו עוֹד בְּחַיָּיו אֶת הַכָּתוּב (בראשית מט): "וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים".

ג-תריא

כְּשֶׁשְּׁאֲלוּהוּ פַּעַם מַדּוּעַ כּוֹתֵב בְּסִפְרוֹ פְּעָמִים: "שָׁמַעְתִּי מִמּוֹרִי" וּפְעָמִים "מִפִּי מוֹרִי" "מוֹרִי" וְכַדּוֹמֶה, וּמַה כַּוָּנָתוֹ בְּשִׁנּוּיֵי הַלָּשׁוֹן, עָנָה, כְּשֶׁהָיִיתִי בְּהַשָּׂגָתוֹ שֶׁל רַבִּי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, כָּתַבְתִּי בְּלָשׁוֹן כָּזֶה, וּבְעֵת שֶׁלֹּא הָיִיתִי בְּהַשָּׂגָתוֹ כָּתַבְתִּי לָשׁוֹן הַשֵּׁנִי.

ג-תריב

הַצַּדִּיק הָרַבִּי מִקָּאמִינְקֶע, תַּלְמִיד הַבַּעַל שֵׁם-טוֹב, זַצַ"ל, אָמַר פַּעַם בְּדֶרֶךְ צַחוּת: "אֵינִי מֵבִין מַה מּוּבָן הַמִּלָּה "לְרַמּוֹת", מְמַה נַפְשָׁךְ, אִם בְּכַוָּנָתְךָ לְרַמּוֹת אֶת הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, הֲרֵי שֶׁאֵין הַדָּבָר בְּאֶפְשָׁרוּתְךָ, כִּי אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ אֵין יְכוֹלִים לְרַמּוֹת, וְאִם מַטָּרָתְךָ לְרַמּוֹת אֶת חֲבֵרְךָ, הֲרֵי שֶׁגַּנָּב אַתָּה, וְאִם מְרַמֶּה אַתָּה אֶת עַצְמְךָ, הֲרֵי שֶׁטִּפֵּשׁ הִנְךָ. וּבְכֵן מַה פֵּרוּשׁ הַדָּבָר לְרַמּוֹת וְאֶת מִי אָנוּ מְרַמִּים.

ג-תריג

יְהוּדִי פָּשׁוּט אֶחָד חַיָּט בְּמִקְצוֹעוֹ הָיָה בְּפוּלְנָאָה וְקָנָה לְעַצְמוֹ חֶלְקָה בְּבֵית-הַקְּבָרוֹת, וּמִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ הָיָה נוֹהֵג לָלֶכֶת לִמְקוֹם קְבוּרָתוֹ וְאוֹמֵר שָׁם אֶת כָּל הַתְּהִלִּים בְּהִתְעוֹרְרוּת וּבְהִשְׁתַּפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ, כְּשֶׁעָבַר פַּעַם בַּעַל הַ'תּוֹלְדוֹת' לְיַד מָקוֹם זֶה הִרְגִּישׁ בְּאוֹר גָּדוֹל הַשּׁוֹכֵן בְּמָקוֹם זֶה, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁשָּׁלַח לְאַנְשֵׁי הַחֶבְרָא-קַדִּישָׁא שֶׁלִּיחַ לֵאמֹר, שֶׁחָפֵץ לִקְנוֹת מָקוֹם זֶה, הוֹדִיעוּ לוֹ אַנְשֵׁי הַחֶבְרָא-קַדִּישָׁא שֶׁמָּקוֹם זֶה כְּבָר מָכוּר לַיְּהוּדִי הַנַּ"ל, שָׁלַח אֵלָיו בַּעַל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁלִּיחַ לִקְרוֹא לוֹ, וּשְׁאֵלוֹ אִם יַסְכִּים לִמְכֹּרוֹ לוֹ, לֹא אָבָה יְהוּדִי זֶה לִמְכֹּרוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן, בְּטוֹעֲנוֹ, "מִתְיַגֵּעַ אֲנִי כְּבָר עֶשְׂרֵה שָׁנִים עֲבוּר קְבוּרָתִי בְּמָקוֹם זֶה וְאֵיךְ אֶמְכְּרֶהוּ לָכֶם", וְסִפֵּר לוֹ הַנְהָגָתוֹ הַנַּ"ל, הִפְטִיר וְאָמַר לוֹ בַּעַל הַתּוֹלְדוֹת: "מִשּׁוּם כָּךְ תִּקָּבֵר לְיַד מְקוֹמִי", וְהָלַךְ וְקָנָה מֵאַנְשֵׁי הַחֶבְרָא-קַדִּישָׁא אֶת הַחֶלְקָה הַסְּמוּכָה. חַיָּט זֶה אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר יָדַע

שֶׁמְּקוֹם קְבוּרָתוֹ סָמוּכָה הִיא לִקְבוּרָתוֹ שֶׁל בַּעַל הַתּוֹלְדוֹת הַמְּשִׁיחַ בְּנוֹהֲגוֹ כְּמִקֶּדֶם, לוֹמַר מִדֵּי יוֹם אֶת כָּל סֵפֶר הַתְּהִלִּים בְּמְקוֹם קְבוּרָתוֹ, וְכָךְ עָבְרוּ עוֹד עֶשֶׂר שָׁנִים, פַּעַם עָבַר שָׁם בְּסָמוּךְ הַצַּדִּיק רַבִּי לֵיבּ "בַּעַל הַמּוֹכִיחַ מִפּוּלְנָאָה" וְאַף הוּא הִרְגִּישׁ וְהִבְחִין בִּקְדֻשַּׁת הַמָּקוֹם וְחָפֵץ הָיָה גַּם הוּא לְהִטָּמֵן בְּמָקוֹם זֶה, וּבֵרַר אֶת הַדָּבָר וְשׁוּב הוֹדִיעוּ לוֹ כַּנִּזְכָּר-לְעֵיל, שֶׁמָּקוֹם זֶה כְּבָר מָכוּר לִיהוּדִי זֶה, וְקָרָא לוֹ וּשְׁאֵלוֹ כַּנִּזְכָּר-לְעֵיל וְשׁוּב לֹא הִסְכִּים וּכְטַעֲנָתוֹ הַנִּזְכֶּרֶת בְּהוֹסִיפוֹ כְּעֵת, "כְּבָר עֶשְׂרִים שָׁנִים מִתְפַּלֵּל אֲנִי בְּמָקוֹם זֶה וְאֵיךְ אֶמְכְּרֵהוּ", הִפְטִיר אַף לוֹ "הַבַּעַל-מוֹכִיחַ", אִם כָּךְ תִּשְׁכַּב לְיָדִי, וְהָלַךְ וְקָנָה אֶת הַמָּקוֹם מִצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל קִבְרוֹ. אַחַר-כָּךְ הַמְּשִׁיחַ יְהוּדִי זֶה בְּנוֹהֲגוֹ הַטּוֹב עוֹד שְׁמוֹנֶה שָׁנִים, וְנִפְטַר וְקִבְּרוּהוּ בְּחֶלְקָתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ, בַּמָּקוֹם שֶׁשָּׁפַךְ אֶת לִבּוֹ בִּתְפִלָּתוֹ מֶשֶׁךְ עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים, בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקֵי הַדּוֹר הַנַּ"ל.

ג-תריד

בְּבֵית-הַקְּבָרוֹת שֶׁבְּבַאֲרְדִיטְשׁוֹב קָבוּר צַדִּיק אֶחָד גָּדוֹל וְנוֹרָא בְּשֵׁם רַבִּי לֵיבֶּער, הוּא הָיָה רַב בָּעִיר קֹדֶם נְשִׂיאוּתוֹ שֶׁל הָרַב מִבַּאֲרְדִיטְשׁוֹב, וְהָיוּ אַנ"ש מַרְבִּים לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרוֹ שֶׁהָיָה סָמוּךְ וְקָרוֹב לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל אַנ"ש שֶׁבְּבַאֲרְדִיטְשׁוֹב, וּמְסַפְּרִים שֶׁפַּעַם הוֹפִיעַ בַּחֲלוֹם לְהָרַב מִבַּאֲרְדִיטְשׁוֹב וְאָמַר לוֹ, הֱיוֹת שֶׁהָיָה שַׁמָּשׁ אֶחָד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בָּעִיר שֶׁהָיָה תָּמִים מְאֹד בְּמַעֲשָׂיו וְדָבוּק בַּעֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, וּלְרֹב אַהֲבָתוֹ וְשִׂמְחָתוֹ שֶׁהָיָה לוֹ בְּהַדְלָקַת הַמְּנוֹרוֹת הַתְּלוּיוֹת שֶׁבְּבֵית-הַכְּנֶסֶת, הִתְקָרֵב בְּכַוָּנָה יוֹתֵר מִדֵּי לַמְּנוֹרוֹת עַד שֶׁאֲחָזָה בּוֹ הָאֵשׁ וְנִשְׂרַף לַמָּוֶת לְמַעֲנוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַשַּׁמָּשׁ, נָדָה וְנָעָה כְּבָר לְמַעְלָה מִשִּׁשִּׁמּוֹנִים שָׁנָה לְלֹא תִּקּוּן אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה דָּבָר זֶה לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְעַל כֵּן בָּא אֵלָיו שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְתַקְּנוֹ, וְתִקּוּן נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַשַּׁמָּשׁ יִהְיֶה בָּזֶה שֶׁיִּטְבּוֹל הָרַב עַצְמוֹ לְיַד קִבְרוֹ שֶׁל רַבִּי לֵיבֶּער, וּבָזֶה יוּכַל רַבִּי לֵיבֶּער לְתַקֵּן אֶת נִשְׁמַת הַשַּׁמָּשׁ. וְצִוָּה הָרַב לַחְפֹּר בּוֹר לְיַד קִבְרוֹ שֶׁל רַבִּי לֵיבֶּער, וְתֵיכֶף שֶׁפָּתְחוּ בַּחֲפִירָה יָצְאוּ מֵהַקַּרְקַע מַיִם רַבִּים, אוּלָם נָפַל וְחָזַר הֶעָפָר וְכִסָּה אֶת הַבּוֹר, וְכֵן הָיָה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, כְּשֶׁרָאָה הָרַב מִגֹּדֶל הַמְּנִיעוֹת הָרַבּוֹת לְדָבָר זֶה, הִתְאַמֵּץ מְאֹד וְתֵיכֶף כְּשֶׁהִתְחִילוּ שׁוּב לַחְפֹּר וְיָצָא מַיִם, תֵּיכֶף הִנִּיחַ רַגְלָיו בְּמָקוֹם הַחֲפִירָה, וְכֵן הִמְשִׁיכוּ לַחְפֹּר עַד שֶׁטָּבַל בּוֹ הָרַב, וְנִשְׁאָר חֲפִירַת הַבּוֹר לְיַד הַקֶּבֶר עַד לְזֹמֶן הָאַחֲרוֹן, וְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק זְכֹרוֹנוֹ-לִבְרָכָה עוֹד רָאָהוּ שָׁם.

ג-תרטו

הָרַב מִבַּאֲרְדִיטְשׁוֹב זַצַ"ל, הָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה עִם חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵף, שֶׁהָיָה לַמְדָן וְצַדִּיק מֻפְלָג, אוּלָם חִסָּרוֹן הָיָה לוֹ שֶׁהָיָה מַרְבֶּה בִּדְבָרֵי לֵיצָנוּת וְכַדּוֹמֶה, פַּעַם הִתְוַכְּחוּ בְּאֵיזֶה סוּגְיָא שֶׁבַּגְּמָרָא וְלֹא הִגִּיעוּ לְעֻמְק הַשָּׁוֶה, עַד שֶׁנַּעֲנָה הָרַב וְאָמַר לוֹ, דַּע לְךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם

מְפָרְשִׁים אֶת הַגְּמָרָא כְּמוֹנִי, עָנָה לוֹ חֲבֵרוֹ בַּהֲלָצָה: "וְכִי גַּם בַּשָּׁמַיִם יְכוֹלִים לִטְעוֹת", הוֹכִיחוֹ וְיִסְרוֹ הָרַב וְאָמַר לוֹ, "רְאֵה לְהֵיכָן הֲבִיאֲךָ מִדַּת הַלֵּיצָנוּת שֶׁבָּךְ", כְּשֶׁעָמַד עַל טָעוּתוֹ הִתְמַרְמֵר בְּקִרְבּוֹ כָּל כָּךְ עַד שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לֹא לְדַבֵּר עוֹד יוֹתֵר שׁוּם דִּבְרֵי הֲלָצָה, וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה רָגִיל בְּכָךְ מְאֹד יִיסַּר אוֹתוֹ פְּרִישָׁתוֹ זוֹ שֶׁפֵּרַשׁ לְנַמְרֵי מִדִּבְרֵי הֲלָצָה עַד שֶׁנֶּחֱלָה בְּמַחֲלַת הָרַזּוֹן ר"ל, וְחָלָה כָּל כַּךְ שֶׁפַּעַם כְּשֶׁבִּקֵּר בַּמְקוֹמוֹ בְּטוּלְטְשִׁין רָאוּ אֵיךְ שֶׁהִרְזָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁנִּשְׁקַף מִגּוּפוֹ אֵבָרָיו הַפְּנִימִיִּים, וּכְשֶׁשָּׁאֲלוּהוּ עַל כָּךְ, נָעֲנָה וְאָמַר בְּדֶרֶךְ צַחוּת עַל פִּי דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁבְּאָבוֹת פרק ב, שֶׁאָמְרוּ "אַל תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ", וְקָרְאוּ "אַל תַּאֲמִין בְּעַצְמוֹתֶיךָ" אַף שֶׁרְזִים הֵם כָּל כָּךְ, כִּי אִם אֶחְזוֹר לְדַרְכִּי וְאוֹמַר שׁוּב רַק הֲלָצָה אַחַת, אַשְׁמִין כְּמִקֶּדֶם.

ג-תרטז

תּוֹשָׁבֵי עִיר בַּאֲרְדִּיטְשׁוֹב הָיוּ אוֹמְרִים אֶחָד לַחֲבֵרוֹ בְּצַחוּת בְּעֵת תְּפִלָּתוֹ שֶׁל הָרַב מִבַּאֲרְדִּיטְשׁוֹב, הֵיכָן עוֹמֵד רַבֵּנוּ בַּתְּפִלָּה, בְּתֵבוֹת "בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם" אוֹ בַּתֵּבוֹת "בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה" שֶׁבִּבְרָכַת "בָּרוּךְ שֶׁאָמַר, לְרֹב יְגִיעָתוֹ הַגְּדוֹלָה בִּתְפִלָּתוֹ.

ג-תריז

כְּשֶׁהִגִּיעַ פַּעַם הַצַּדִּיק רַבִּי מִיכָל מִזְלָאטְשׁוֹב לְקָארִיץ וְדָרַשׁ לְתוֹשָׁבֵי הָעִיר דִּבְרֵי תוֹכָחָה וּמוּסָר קָשִׁים, פָּנָה אֵלָיו רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר לוֹ: מַדּוּעַ מוֹכִיחַ אַתָּה אוֹתָם קָשֶׁה, רְאֵה נָא אֵיךְ יְהוּדִים עֲנִיִּים מְרוּדִים כְּמוֹתָם בָּאִים לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בְּחֹרֶף קַר כָּזֶה בְּנַעֲלֵיהֶם הַקְּרוּעוֹת וּלְלֹא מַלְבּוּשׁ הוֹלֵם, וְכָךְ מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ, לֵךְ וּפְתַח אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וּצְעַק בְּקוֹלְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים יְקָרִים כָּאֵלֶּה וּרְאוּיִים הֵם שֶׁכְּבָר יָבוֹא הַמָּשִׁיחַ לְגָאֳלָם, וְלָמָּה אַתָּה מְיַסְּרָם בְּדִבְרֵי תּוֹכָחָה?

ג-תריח

כְּשֶׁבִּקֵּר פַּעַם הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְשֶׁעְרְנָאבִיל זַצַ"ל אֵצֶל רַבִּי לֵייב מִסְטֶרֶעְסְטִינֶעץ זַצַ"ל, רָאָה אֵיךְ שֶׁשּׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ עֲנִיּוּת עֲצוּמָה, כִּי אֲפִלּוּ צַלָּחוֹתָיו וּפַמּוּטָיו הָיוּ עֲשׂוּיִים מֵחֶרֶס עַד שֶׁשָּׁאֲלוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי עַל דָּבָר זֶה, שָׁאֲלוֹ רַבִּי לֵייב בַּחֲזָרָה: "נוּ, וְאֵיךְ אֶצְלְךָ בַּבַּיִת", עָנָה לוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי: "לִי בְּבֵיתִי יֵשׁ צַלָּחוֹת עֲשׂוּיוֹת מִכֶּסֶף וּפַמּוּטֵי כֶּסֶף", הִפְטִיר רַבִּי לֵייב וְאָמַר: "אֶצְלְךָ פַּמּוּטֵי הַכֶּסֶף בַּבַּיִת וְעַל כֵּן הִנְךָ עַצְמְךָ נָע וְנָד בַּדְּרָכִים, כַּיָּדוּעַ הָיָה רַבִּי מָרְדְּכַי נוֹסֵעַ הַרְבֵּה בַּדְּרָכִים, אוּלַם אֶצְלִי פַּמּוּטֵי וְצַלָּחוֹת הַכֶּסֶף נִמְצָאִים בַּחוּץ וְעַל כֵּן יוֹשֵׁב אֲנִי בְּבֵיתִי" עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה.

ג-תריט

הָרַב הַצַּדִּיק, רַבִּי לֵיבּ מִסְטָרֶעסְטִינֶעץ זַצ"ל, הָיָה חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי יוּדְל, וְהָיָה אָדָם צַדִּיק מָפְלָג מְאֹד עַד-כְּדֵי-כָּךְ, שֶׁפַּעַם אַחַת, בְּעֵת שֶׁהָיְתָה גְּזֵרָה רָעָה עַל יִשְׂרָאֵל, אָמַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב זַצ"ל, שֶׁהוּא מֻכְרָח לְשַׁתֵּף עִמּוֹ אֶת רַבִּי לֵיבּ בִּשְׁבִיל לְהַמְתִּיק אֶת דִּין הַגְּזֵרָה. וְסִפֵּר ר' לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁרָאָה מִכְתָּב שֶׁכָּתַב אֵלָיו הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב זצ"ל.

ג-כתר

הַצַּדִּיק רַבִּי מֶנְדֵּלִי מִוִּיטֶעבְּסְק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, הָיָה מְהֻדָּר מְאֹד בְּמַלְבּוּשָׁיו, וְאָמַר עָלָיו רַבִּי פִּנְחָס קוֹרִיצֶער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה: "עֶר בַּאהַאלְט זִיךְ אִין זַיין גִּיפּוּצְקֵייט". "נֶחְבָּא הוּא בְּמַלְבּוּשָׁיו הַמְהוּדָּרִים".

ג-תרכא

בֵּין הַצַּדִּיק רַבִּי בָּרוּךְ מִמֶּעזְבּוּז לְבֵין הַצַּדִּיק רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבַּארְדִּיטְשׁוֹב, הָיָה אֵיזֶה זְמַן מַחְלֹקֶת. כְּשֶׁבָּא פַּעַם אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל רַבִּי בָּרוּךְ לְסַפֵּר לוֹ שֶׁרָאָה שֶׁהָרַב מִבַּארְדִּיטְשׁוֹב הִבִּיט בִּשְׁעוֹנוֹ בְּאֶמְצַע קְדֻשַּׁת כֶּתֶר, בְּהִתְכַּוְּנוֹ בָּזֶה לְדַבֵּר עָלָיו סָרָה, סָתַר אוֹתוֹ רַבִּי בָּרוּךְ וְעָנָה וְאָמַר לוֹ: "כָּל כָּךְ דְּבוּק הָרַב בִּתְפִלָּתוֹ עַד שֶׁיָּכוֹל לִגְווֹעַ חַס-וְשָׁלוֹם וְחַיָּב הָיָה הָרַב לְהַפְסִיק אֶת דְּבֵקוּתוֹ, וְעַל-כֵּן הִבִּיט בִּשְׁעוֹנוֹ כְּדֵי לְבַלְבֵּל אֶת דְּבֵקוּתוֹ שֶׁלֹּא יִסְתַּלֵּק חָלִילָה מֵהָעוֹלָם.

ג-תרכב

שְׁכֵנוֹ שֶׁל רַבִּי זוּשָׁא הָיָה סַנְדְּלָר בְּמִקְצוֹעוֹ, וְהָיָה עוֹבֵד בְּמִנְעָלָיו עַד מְאֻחָר בַּלַּיְלָה לְאַחַר חֲצוֹת, וְשִׁבְּחוֹ רַבִּי זוּשָׁא וְאָמַר: טוֹב שֶׁהוּא עֵר, יַעֲסֹק הָאָדָם אָז בַּמֶּה שֶׁיַּעֲסֹק, הָעִקָּר שֶׁלֹּא יִישָׁן.

ג-תרכג

לְנֶכְדֵי הָרַב "בַּעַל הַתַּנְיָא" זַצ"ל הָיָה מְלַמֵּד מְיֻחָד לְלִמּוּד הַגְּמָרָא, פַּעַם כְּשֶׁעָבַר הָרַב לְיַד חֶדֶר לִמּוּדָם, שָׁמַע אֵיךְ שֶׁמְּתַיֵּגֵעַ הַמְּלַמֵּד מְאֹד בְּפֵרוּשׁ הַגְּמָרָא, נִכְנַס לַחֶדֶר וְלָמַד עִם הַמְּלַמֵּד אֶת הַגְּמָרָא וְהֵאִיר אֶת עֵינָיו בְּבֵאוּר נִפְלָא, אַחַר-כָּךְ הִתְעַמֵּק עוֹד יוֹתֵר הָרַב וּבֵאַר לַמְּלַמֵּד פֵּרוּשׁ אַחֵר בַּגְּמָרָא, אוּלָם מִשּׁוּם מַה לֹא עָרַב לְהַמְּלַמֵּד פֵּרוּשׁוֹ הַשֵּׁנִי עַד שֶׁאָמַר לָרַב "הַפֵּרוּשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הָרַב הָיָה יוֹתֵר יָפֶה", עָנָה לוֹ הָרַב "פֵּרוּשׁ הָרִאשׁוֹן הָיָה יוֹתֵר יָפֶה אוּלָם הַפֵּרוּשׁ הַשֵּׁנִי נָכוֹן יוֹתֵר".

ג-תרכד

רַבִּי פִּנְחָס קָאריצֶער, הָיָה מְכַנֶּה אֶת לֵילוֹת הַחֹרֶף הָאֲרוּכִּים בְּשֵׁם לֵילוֹת הַזָּהָב "גָּאלְדִינֶע נָעכְט", כִּי יְכֹלֶת עֲבוֹדַת ה' שֶׁבָּהֶם רַב מְאֹד. וְעִקַּר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי לָקוּם אָז בַּחֲצוֹת

לַיְלָה לַעֲבוֹדַת ה'. וְהָיוּ מַרְבִּים אַנַ"שׁ לְדַבֵּר מִזֶּה, כְּדֵי לְהִתְעוֹרֵר לְקַיֵּם הַנְּהָגָה קְדוֹשָׁה זוֹ בִּפְרַט בְּלֵילוֹת הַחֹרֶף.

ג-תרכה

רַבִּי פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ זַצַ"ל נָעֲנָה פַּעַם וְאָמַר עַל הַכָּתוּב (שמות כב) "בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ", 'עַד שֶׁזָּכִיתִי לְהַגִּיעַ מִבְּחִינָה זוֹ שֶׁל "בִּלְתִּי לַה'" עַד לִבְחִינַת "לְבַדּוֹ" מַמָּשׁ, עָבַדְתִּי אֶת ה' כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים' (וְנָקַב סְכוּם רַב שֶׁל שָׁנִים).

ג-תרכו

הָרַב מֵחַמֶּעלְנִיק זצ"ל הִשְׁתַּדֵּךְ עִם ר' בָּרוּךְ מִמֶּעזְבּוּז, בְּעֵת הַחֻפָּה פָּנָה ר' בָּרוּךְ אֵלָיו וּשְׁאֵלוֹ: מְחֻתָּן, מַדּוּעַ מִתְחַתְּנִים, עָנָה לוֹ הָרַב מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיךְ לָמוּת. הִפְטִיר ר' בָּרוּךְ וְאָמַר: מִתְחַתְּנִים מִשּׁוּם שֶׁנִּלְמַד כֵּיצַד לֶאֱהוֹב אֶת הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא.

ג-תרכז

פַּעַם בָּא אַבְרֶךְ אֶחָד לְהָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְשֶׁרְנוֹבִּיל וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עֵצָה שֶׁיִּנָּצֵל מִפֻּגַם הַבְּרִית, נָתַן לוֹ אֵיזֶה עֵצָה, אָמַר לוֹ הָאַבְרֶךְ שֶׁכְּבָר קַיֵּם אֶת הָעֵצָה הַזֹּאת וְלֹא הוֹעִיל לוֹ, נָתַן לוֹ עֵצָה אַחֶרֶת, אָמַר לוֹ הָאַבְרֶךְ שֶׁכְּבָר קַיֵּם גַּם עֵצָה זוּ וְלֹא הוֹעִילָה לוֹ, אָמַר לוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי אִם כֵּן אֵין לִי עוֹד עֵצָה עֲבוּרְךָ, וְהָלַךְ מִמֶּנּוּ הָאַבְרֶךְ, לִפְנֵי שֶׁיָּצָא מִפִּתְחוֹ קָרָא אוֹתוֹ שׁוּב רַבִּי מָרְדְּכַי וְאָמַר לוֹ, "יֵשׁ לִי עֲבוּרְךָ עוֹד עֵצָה אַחַת וְהִיא בְּוַדַּאי תּוֹעִיל לְךָ", קְנֵה אֶת הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן וּלְמַד בּוֹ בְּכָל לַיְלָה לִפְנֵי הַשֵּׁינָה וְאַף-עַל-פִּי שֶׁיַּחְלְקוּ עָלֶיךָ עֲבוּר זֶה, וְזוּ בְּוַדַּאי תּוֹעִיל לְךָ. (וע"ע בח"ד, סעיף תקס"ח, מעשה כעי"ז).

ג-תרכח

פַּעַם בְּשַׁבָּת אַחַת כְּשֶׁרָאָה הָרַב הַ"צֶּמַח צֶדֶק" מִלְיוּבַּאוִויטְשׁ זַצַ"ל אֶת שׁוֹחֵט הָעִיר מְנַשֵּׁק מֻחֲמַת הֶסַח הַדַּעַת אֶת יָדוֹ אַחַר שֶׁנָּגַע בְּמָקוֹם הַתְּפִלִּין בְּאֶמְצַע קְרִיאַת שְׁמַע, כַּנָּהוּג בִּימֵי הַחֹל, פִּטְרוֹ תֵּיכֶף מִמִּשְׁרָתוֹ, בְּטָעֲנוֹ אִם יָכוֹל הַנֶּךְ לְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ בִּתְפִלָּה, כְּמוֹ כֵן יָכוֹל הַנֶּךְ לְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ בְּשְׁחִיטָה חְלִילָה.

ג-תרכט

פַּעַם כְּשֶׁהִבִּיט רַבִּי גֵּרְשׁוֹן הֶעניִךְ מֵרַאדְזִין בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן נָעֲנָה וְאָמַר, "רַבִּי נָחְמָן מַה הַחִדּוּשׁ שֶׁחוֹלְקִים עֲלֵיכֶם מֵאַחַר שֶׁאַתֶּם מַשְׁפִּילִים אֶת הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה וּמַרְאִים לָהֶם שֶׁעֲדַיִן הֵם רְחוֹקִים מֵה' יִתְבָּרַךְ וּלְהֵפֶךְ לְקַטַנִּים בְּמַעֲלָה אַתֶּם מַרְאִים שֶׁהֵם קְרוֹבִים וּסְמוּכִים לַה' יִתְבָּרַךְ"?.

ג-תרל

הִגִּיעַ פַּעַם מְפוּרְסָם אֶחָד לְבַקֵּר אֵצֶל רַב אֶחָד, וְכָךְ בְּיָשְׁבָם הִבְחִין הָרַב הַמְפֻרְסָם בְּקוּפְסַת טַבַּק עֲשׁוּיָה מִכֶּסֶף מֻנַּחַת עַל הַשֻּׁלְחָן, וּלְקָחוֹ וְהִבִּיט בּוֹ וְכַדּוֹמֶה, וְהִיוּ חֲקוּקוֹת עַל הַקּוּפְסָא אֵיזֶה אוֹתִיּוֹת, שֶׁאַל הָרַב הַמְפֻרְסָם אֶת הָרַב מַה חָרוּט כָּאן? עָנָהוּ הָרַב חָרוּט כָּאן תֵּיבוֹת "לֹא תַחְמֹד".

ג-תרלא

סִפֵּר רַבִּי נָתָן בַּיְיטְלְמַאכֶּער זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, סִפּוּר שֶׁהָיָה מְפֻרְסָם בִּצְעִירוּתוֹ, שֶׁפַּעַם אַחַת נִגְּנוּ מְנַגְּנֵי הַמַּלְכוּת לִפְנֵי הַצַּאר נִיקוֹלַאי אֵיזֶה נְגִינָה נִפְלָאָה מְתֻוִּים הַכְּתוּבִים לִפְנֵיהֶם, אוּלָם לֹא יָכְלוּ לְנַגְּנוֹ מְדֻיָּק הֵיטֵב, וְכָל כַּמָּה שֶׁנִּסּוּ בַּדָּבָר לֹא עָלְתָה בְּיָדָם וְהִתְיָאֲשׁוּ מִלְּנַגְּנוֹ, וְאָמְרוּ לַמֶּלֶךְ "רַק בֵּין הַיְּהוּדִים תּוּכַל לִמְצוֹא נַגָּן אֶחָד שֶׁיְּנַגֵּן עֲבוּרְךָ הֵיטֵב נִגּוּן מְסֻבָּךְ זֶה, כִּי בִּירוּשָׁה לָהֶם חָכְמַת הַנְּגִינָה עוֹד מִזְּמַן בֵּית-מִקְדָּשָׁם". חִפְּשׂוּ עַד שֶׁמָּצְאוּ נַגָּן מוּמְחֶה, שֶׁהָיָה יְהוּדִי פָּשׁוּט, וְנָתְנוּ לוֹ לְנַגֵּן נִגּוּן זֶה, וְאָכֵן נִגְּנוֹ הֵיטֵב, עַד כְּדֵי הִתְפַּעֲלוּת. וְהִנֵּה בַּת הַקֵּיסָר נִמְשְׁכָה אַחֲרָיו מְאֹד עַד שֶׁאָמְרָה לְאָבִיהָ שֶׁחֻפֵּצָה לְהִנָּשֵׂא לִיהוּדִי זֶה, חָרָה הַדָּבָר לְאָבִיהָ מְאֹד וְנִסָּה בְּכָל כֹּחוֹ לְמְנֹעַ זֹאת מִמֶּנָּה, אוּלָם הִיא בְּאַחַת שֶׁאֵינָהּ חֻפֵּצָה לְהִנָּשֵׂא לְשׁוּם אָדָם אִם לֹא לִיהוּדִי זֶה, קָרָא הַצַּאר לַיְּהוּדִי וְאָמַר לוֹ: "הֶפּוֹךְ עַצְמְךָ לְנוֹצְרִי כְּאַחַד מֵאִתָּנוּ, וְאֶתֵּן לְךָ אֶת בִּתִּי לְאִשָּׁה", אוּלָם יְהוּדִי זֶה דָּחָה הַצָּעָתוֹ מִכֹּל וְכֹל, וְהָיָה זֹאת לַמֶּלֶךְ לְבַזָּיוֹן עָצוּם, שֶׁיְּהוּדִי שָׁפֵל אֵינוֹ חָפֵץ לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ, בְּעֵת שֶׁיְּכוֹל לִזְכּוֹת לִהְיוֹת חָתָן הַמֶּלֶךְ וְלִזְכּוֹת בְּכָל טוּב, אוּלָם הַמֶּלֶךְ בְּלִית בְּרֵרָה לֹא הִנִּיחוֹ וְהִפְצִיר בּוֹ עַד מְאֹד עַד כְּדֵי אִיּוּמִים שֶׁמְּחֲיֵב לְקַבֵּל דַּת הַנּוֹצְרִים, לֹא יָכוֹל הָיָה יְהוּדִי זֶה לְהִפָּטֵר מִמֶּנּוּ עַד שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁמַּסְכִּים, הֵכִין הַמֶּלֶךְ אֶת הַכּוֹמְרִים שֶׁיְּקוֹחוּ אוֹתוֹ לִטְבִילָה בַּנָּהָר כְּדֵי שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו דָּתָם, וְהִנֵּה דֶּרֶךְ הַטְּבִילָה עֲבָרָה עַל גֶּשֶׁר שֶׁעָבַר מֵעַל הַנָּהָר, וְהָלְכוּ עִמּוֹ כָּל הַשָּׂרִים וְהַכּוֹמְרִים עִם הַמֶּלֶךְ לְלַוּוֹתוֹ לַטְּבִילָה, כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְגוֹבַהּ הַגֶּשֶׁר פָּרַץ הַיְּהוּדִי מִתּוֹכָם עָלָה עַל הַגֶּשֶׁר וְקָפַץ לְתוֹךְ הַנָּהָר וְטָבַע בּוֹ, וְהָיָה מַעֲשֶׂה זֶה קִדּוּשׁ ה' נוֹרָא, וּבִזָּיוֹן עָצוּם לַמֶּלֶךְ, כִּי דִּבְּרוּ מִזֶּה בְּכָל הָעוֹלָם, שֶׁיְּהוּדִי פָּשׁוּט מָסַר נַפְשׁוֹ עַל יַהֲדוּתוֹ וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּדֵּךְ עִם הַקֵּיסָר שֶׁשָּׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת.

ג-תרלב

הצדיק רבי זאב המכונה וולף קיציס תלמיד הבעש"ט ז"ל היה בעל הדרת פנים מופלגת ולרב קדושתו אחר צאתו בערב שבת מהמרחץ שטבל בו לכבוד שבת קדש נשתנה צורתו ובלט הדבר כל כך עד שהיו נעמדים האחים היקירם בעל דגל מחנה אפרים ורבי ברוך להביט ביופי זיו פניו הקדושים לראות ולהבחין בשינוי צורתו. פעם כשיצא והבחין

בהבטתם בו נענה להם בדרך משל ואמר להם פעם בחורף התגלגל והשתכשך השועל בשלג וצחצח את עור פרותו בראות חיות היער את יופי עורו נענו לו ואמרו שועל ראה נא כמה הדורה פרותך ענה להם השועל בצחוק כעת עורי יפה המתינו נא וראו כשיצוד אותי הציד ויהרגני ויסרח גופי ויפשיט את עורי וישרהו בסיד ושאר תיקונים הנצרכים לעיבוד העור ואז יקח את העור ויביאהו ליריד הגדול ויפרוס אותו להראות לקונים וכשיצעק המוכר לקונים בלנק כאומר ראו יופי של העור אז אכן תראו כמה יפה עורי והפטיר רבי וולף קיציס ז"ל ואמר להם הנה כי כך כשיגיע עת פטירתי מן העולם ומלאך המות שהוא הציד הגדול שבעולם יצודני וגופי יסרח ויביאו את הדרת עורי בלנק אז יהיה לכם מה להסתכל על יופיו של עורי וכאומר להם מה לכם להתפעל ממראה הדרת פני קודם שהגענו ליריד הגדול שבעולם האמת.

ג-תרלג

נָסַע פַּעַם הַצַּדִּיק רַבִּי דָּוִד מִלֶּעלוֹב זַצַ"ל לִשְׁבוֹת אֵצֶל רַבּוֹ הַחוֹזֶה מִלּוּבְלִין, אוּלָם מֵחֲמַת קְשִׁי הַדֶּרֶךְ לֹא הִסְפִּיק לְהַגִּיעַ וְנִשְׁאַר לִשְׁבוֹת בִּכְפָר אֶחָד, נִחֵם אֶת עַצְמוֹ וְאָמַר: "הִנֵּה אֲנִי מַאֲמִין שֶׁהָרַבִּי שֶׁלִּי הוּא הָרַבִּי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. כְּמוֹ כֵן יוֹדֵעַ אֲנִי, שֶׁאֲנִי הַקָּטָן שֶׁבְּתַלְמִידָיו וּכְשֶׁיּוֹשְׁבִים כָּל כָּךְ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אֵצֶל שֻׁלְחַן הָרַבִּי, הֲרֵי שֶׁמִּתְאָרֵךְ הַשֻּׁלְחָן מְאֹד וּבַאֲרִיכוּתוֹ מַגִּיעַ עַד לִמְקוֹמִי, כִּי אֲנִי הַקָּטָן וְהָאַחֲרוֹן שֶׁבְּתַלְמִידָיו, וְאִם כֵּן, הֲרֵי שֶׁבֶּאֱמֶת יוֹשֵׁב אֲנִי כֵּן אֵצֶל שֻׁלְחָנוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַטָּהוֹר". כְּשֶׁסִּפְּרוּ זֹאת לִפְנֵי מוֹהַרְנַ"תְּ, שִׁבַּח דִּבּוּר זֶה מְאֹד מְאֹד, שֶׁאכֵן תָּמִיד נִמְצָאִים כֻּלָּם אֵצֶל הַצַּדִּיק.

ג-תרלד

הַצַּדִּיק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מִלִּיזֶענְסְק אָכַל מֶשֶׁךְ שֵׁשׁ שָׁנִים לַחְמוֹ כְּשֶׁהוּא טָבוּל בְּדִמְעוֹתָיו.

ג-תרלה

פַּעַם נָפַל בְּרַעְיוֹנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק בַּעַל הַמְחַבֵּר סֵפֶר "יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ הָעֲבוֹדָה" אֵיזֶה רַעְיוֹן לְשִׁדּוּךְ, בְּאֶמְצַע תְּפִלָּתוֹ, עֲבוּר עָשִׁיר אֶחָד, וְהִרְהֵר בְּנַפְשׁוֹ לְהַמְלִיץ עַל הַשִּׁדּוּךְ, כִּי יוּכַל לְהַרְוִיחַ מֵחֲמַת כֵּן מָמוֹן רַב, אַחַר כָּךְ בִּטֵּל אֶת הִתְעַסְּקוּתוֹ בְּשִׁדּוּךְ זֶה.

ג-תרלו

ג-תרלז

ג-תרלח

ג-תרלט

סִפֵּר רַבִּי לֵוִי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, שֶׁכְּשֶׁהָיָה בְּלוּבְּלִין בַּקֶּר בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי צָדוֹק מִלּוּבְּלִין זַצַ"ל, רָאָה שֶׁבְּאֶמְצַע הַבֵּית מִדְרָשׁ יֵשׁ אֲרֻבָּה הָעוֹלָה לְחֶדֶר עֶלְיוֹן, וְסִפְּרוּ לוֹ שָׁם הַזְּקֵנִים שֶׁעָשׂוּ זֹאת עֲבוּרוֹ, מֵחֲמַת שֶׁבְּסוֹף יָמָיו הָיָה חוֹלֶה בְּרַגְלָיו מְאֹד וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד עַל רַגְלָיו, וְעַל כֵּן הִתְקִינוּ אֶת חַדְרוֹ לְמַעֲלָה מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ, וּלְכָל תְּפִלָּה הָיוּ מְשַׁלְשְׁלִים אוֹתוֹ לְמַטָּה.

ג-תרמ

ג-תרמא

בְּעֵת הַמַּחֲלֹקֶת עַל הַבַּעַל שֵׁם-טוֹב הָיְתָה אִשָּׁה אַחַת שֶׁתָּפְסָה אֶבֶן כְּדֵי לְזָרְקָהּ עַל הַבַּעַל שֵׁם-טוֹב, וּכְשֶׁא יָכְלָה לַהֲרִימָהּ מֵחֲמַת כֹּבֶד הָאֶבֶן, עָנְתָה וְאָמְרָה: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁיִּהְיֶה כְּאִלּוּ זָרַקְתִּיו עָלָיו". אָמַר הַבַּעַל שֵׁם-טוֹב: "בָּעוֹלָם הַבָּא יֵשׁ שַׁעֲשׁוּעִים גְּדוֹלִים מִמִּדַּת הָאֱמֶת שֶׁלָּהּ".

ג-תרמב

אָמַר פַּעַם הַחוֹזֶה עַל אֶחָד שֶׁחָלַק עָלָיו: הַבַּעַל דְּבָר שָׁמַר אוֹתוֹ מֶשֶׁךְ עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים מֵהֶרְהוּר עֲבֵרָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַחֲלֹק עָלַי".

ג-תרמג

הָיוּ הַצַּדִּיקִים אוֹמְרִים בְּצַחוּת: אֵין אַרְבַּע אַמּוֹת בְּמֶעְזְבּוּז שֶׁלֹּא פָּסַע וְהָלַךְ בּוֹ אֱלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב.